

Česká speleologická společnost,

Základní organizace 6 – 12 „Speleologický klub Brno“.

Pracovní skupina SE – 3,

Edice SE – 3, ročenka 11 / 2019.

Tématická skupina č. 5 :

Ochozská jeskyně, Hádecký žleb a jižní část Mor. krasu

**Povídání o její historii, o tom, jak byla
objevena, o lidech kteří ji zkoumali,
a nejen ji, ale celou související
jižní část Moravského krasu.**

Obsah : 1. Úvodní slovo.

2. Ochozská jeskyně a Hádecký žleb. Trocha z jejich historie.

Od prvních písemných zpráv o této jeskyni přes události z její historie až na práh Druhé světové války a konec činnosti německých jeskyňářů.

3. Ochozská jeskyně – pokračování vyprávění o její historii a také o historii objevů v jižní části Moravského krasu.

Potažmo vyprávění o tom jak vznikl Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně, jak jeho členové přišli do Ochozské jeskyně a o tom, jak byla následně vytvořena Hádecká pracovní skupina.

3/1. : Úvodní informace o založení Speleologického klubu.   Str. 1

3/2. : Ochozská jeskyně a jižní část Moravského krasu – Exkurzní zprávy r. 1945.   str. 10

3/3. : Exkurzní zprávy r. 1946   str. 13

3/4. : Exkurzní zprávy r. 1947   str. 19

3/5. : Exkurzní zprávy r. 1948   str. 36

3/6. : Exkurzní zprávy r. 1949   str. 71

3/7. : Exkurzní zprávy r. 1950   str. 175

3/8. : Exkurzní zprávy r. 1951   str. 204

3/9. : Exkurzní zprávy r. 1952   str. 276

4. Hádecký žleb a Ochozská jeskyně v historických pracích

Prof. Richarda Trampler

4/1. : Hádecké údolí v Moravském Švýcarsku   str. 1

4/2. : Ochozská jeskyně, její objevení a vznik   str. 17

5. Ochozská jeskyně a jižní část Moravského krasu v současnosti – Power Point.

Ochozská jeskyně a Hádecký žleb.

Úvodní slovo.

Josef Pokorný.

Zkusil jsem na internetu zadat heslo „Ochozská jeskyně“ v domněnku, že tam najdu spoustu informací které mi nejsou známy a tak se dozvím, co ještě neznám. Byl jsem překvapen, jak málo tam těch skutečně faktických informací o této jeskyni je a jak jsou kusé. Vesměs jde o dojmy turistů, kteří jeskyni navštívili při nějaké příležitosti „akce otevřených dveří“. Ani na serveru ZO 6 – 11 „Královopolská“, která v jeskyni aktivně pracuje jsem toho moc nenašel. A tak jsem se rozhodl dát dohromady všechny informace o této jeskyni, které znám já, nebo které znají moji kolegové z našeho „Pracovního kolektivu SE – 3“. A nejen o Ochozské jeskyni, ale i o její historii a také o údolí ve kterém se nachází. A o jižní části Moravského krasu vůbec. Ale, jedno po druhém.

Údolí, ve kterém se tato jeskyně nachází je dnes známo jako údolí ponorného potoka Říčky. Za starších dob tomu údolí říkali místní lidé „Hádecký žleb“. Tento název ještě doznívá ve starší literatuře, kde se mnohdy objevuje název „Údolí Hádecké Říčky“.

„Hádecký žleb“ či „Údolí Hádecké Říčky“ má svůj původ v historii území. Hádecký žleb je jen část celého údolí Říčky. Začíná pod kopcem Hádkem a končí u „**Výtoku I.**“ či „**Vývěru I.**“ nad Kaprálovým mlýnem. Protože oba názvy místa, kde Říčka vyvěrá ze skal se v literatuře vyskytují, a oba v podstatě jedno jsou, uvádím zde pro úplnost oba názvy.

Původně se potok Říčka nazýval až ke svému propadání „Hádecký potok“, neboť do tohoto údolí přitékal kolem kopce Hádku. V údolí se propadl, tek l podzemím a objevil se až ve „Výtoku I.“ či „Vývěru I.“ Od tohoto vývěru se mu už říkalo „Říčka“.

Někdy v 60.tých letech 19. století prováděli rakouští vojenští kartografové mapování této krajiny a při tom přišli na to, že jde o jeden a tentýž vodní tok a zakreslili jej celý, až k prameni, pod názvem „Říčka“. Mezi původními obyvateli ještě nějaký čas dozníval název Hádecký potok. Mnozí autoři, kteří o tomto území psali, aby rozlišili část Říčky v údolí od Hádku k Vývěru od ostatního toku, používali název „Hádecká Říčka“. To všechno v literatuře, popisující toto území najdeme.

Takže – údolí Hádecké říčky je v podstatě celý její tok od pramene až po Mariánské údolí na okraji Líšně. Hádecký žleb, či údolí Hádecké Říčky jsou jen její částí, jak jsem snad vysvětlil výše.

S kouzlem tohoto údolí vás, milí čtenáři, nejlépe seznámím, když vás, mimo jiné, seznámím také s tím, jak je popisovali krasoví badatelé 19. století. Ale, ještě než začnu svoje vyprávění o Ochozské jeskyni a její historii, dovolte mi prezentovat Vám to, co v roce **1889** napsal tehdejší krasový badatel **Florian Koudelka** v úvodu své knihy, kterou nazval „**Ze zapomenutého kraje Moravy**“.

(Viz níže 😊)

y opuštěné, čarokrásné údolí Říčky hádecké! Těsně obehnáno a zataraseno nebetýčnými skalami vápencovými, obepnuto temnozele- ným pasem stinných lesů, dřímáš v zá- koutí jako popelka neuznána a zapomenuta a čekáš marně zaslouženého obdivu a ocenění tvých kras přírodních. Málokdy zabloudí, a to jen náhodou, noha poutníkova na tvoje zelené loučky, do stínu vonných tvých hájů; leč okouzlen opouští tě každý, pokochav se vнадami a romantikou tvého ta- jemného úkrytu! —

K čemu tedy dalekých cest, do pohoří alpských, do ciziny podnikati, když takřka na prahu hlavního města naší Moravy téměř neznámý a půvabný kraj vše nám skýtá bohatě, čeho oko krásného a milého po přírodě žádá.

V odměnu těch nesčetných blažených okamžiků, jež jsem v lůně tvém zažil, chci se pokusiti, seč moje slabé síly stačí, vylíčiti tvoje znamenitosti a získati tobě takto i v širších kruzích příznivců. —

Motto : Howard Blum :

Jednu z nejvýznamnějších rolí ve zpravodajské práci sehrávají – mezi muži, kteří jsou odesíláni do pole – archiváři. Lidé kteří cílevědomě hledají cestičku haldou dokladů a dokumentů, aby pak objevili nenápadný, ale závažný fakt. Možná chybějící, kterého si nikdo předtím nevšiml, nebo byl opomenut, či byl – jen tak – bláznivě odhozen !

Albert Einstein :

*Tím nejkrásnějším, co kdy můžeme zažít je tajemno.
Je to ten nejzákladnější pocit, který je na začátku jakéhokoliv uměníčivědy.
Kdo ho nezná, kdo už se nedokáže divit,
kdo už nedokáže žasnout, je takřkajíc mrtvý
a oči má vyhaslé.*

Ernest Thompson Seton :

*Poznal jsem trýzeň žízně. I vykopal jsem studnu,
aby i jiní z ní mohli pít.*

Zatím co v podzemí pomalu odkapává voda a mikron po mikronu nanáší krápníkovou hmotu a příroda zde staví nádherné chrámy, na povrchu se rodí, dospívají, žijí a umírají lidé. Generace střídá generaci. Každá generace má svůj život, svoje sny a touhy, ale i svoji dovednost a svůj um. Z toho se rodí lidské osudy. Najde-li se někdo, kdo tyto osudy zachytí, ať už písmem či obrazem, možná i hudbou, pak zůstanou budoucím generacím zachovány. Nenajde-li se, zůstává odcházející generace a její osudy jen ve vzpomínkách nejbližších a ty pomalu blednou. Za padesát let už nikdo neví, jak to tenkrát bylo.

Ale i události popsané v článcích v dávno zapomenutých časopisech či v exkurzních zprávách upadají v zapomnění. Tyto práce jsou však okna do minulosti a neměli bychom je opomíjet. Mnohá fakta byla v průběhu času zkreslena, překroucena či „upravena“ tak, aby se hodila do té či oné doby a je potřeba cílevědomě hledat, jak to všechno skutečně bylo.

Jeskyně jsou zřejmě jedny z posledních míst, kde člověk může zažít vzrušení z objevu a tajemna. Jsou mezi námi lidé, kteří tyto pocity potřebují k životu. Proto i dnes sestupují do podzemí, aby ukojili svoji touhu a nasýtli svoji duši. Ale i oni měli svoje předchůdce, kteří se probíjeli do podzemí bez dnešního technického vybavení, pohánění jen touhou po poznání tajemna. Nebylo by od nás hezké, kdybychom na ně zapomínali.

Pojďte tedy se mnou, nahlédneme do historie jeskynních objevů a povíme si o lidech, kteří jeskyním věnovali snad celý svůj život. Když už jim nemůžeme postavit pomník, alespoň si na ně vzpomeneme a seznámíme se s nimi.

A jak vidíte –

Nakonec se i ten pomník podařil !

Dalo to sice fušku, ostatně jako vždycky, když se realizuje dobrá a smysluplná věc. Ale ti dva staří jeskyňářští bardi, Ruda Musil a hlavně Lad'a Slezák to nevzdali a třicet let starý sen nakonec realizovali.

Z krasu se sice ozvalo : „Dědkové se potřebují zviditelnit !“ Ale věřte tomu, že tak to nebylo ! Proč ? Protože z úžiny Termopylské se neustupuje ! Není kam ! A i dávné tužby a závazky je nutno plnit !

Ochozská jeskyně a trocha z její historie :

Josef Pokorný :

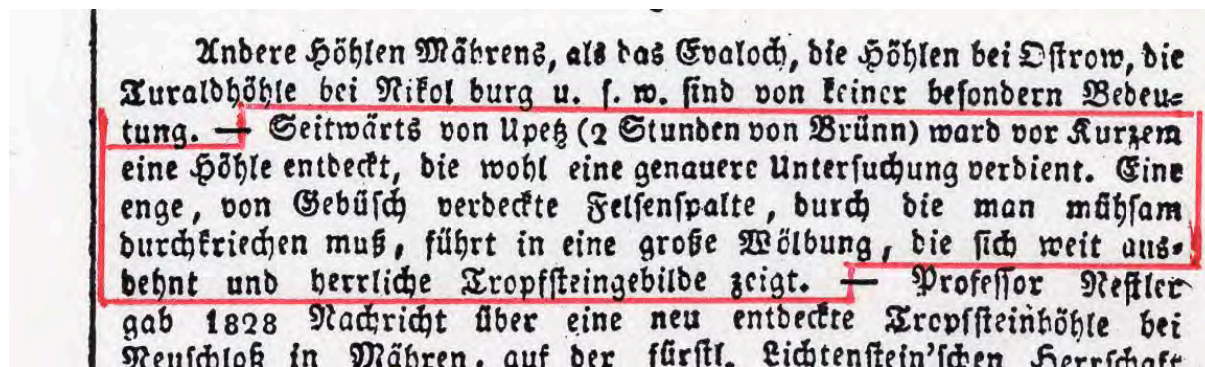
I. etapa historie O.J.

První písemná zmínka o Ochozské jeskyni vyšla v roce 1835 v kalendáři „Mährischer Wanderer“, které v Brně v oné době, v třicátých a čtyřicátých létech 19. století vydával nakladatel Karl Josef Jurende a který byl v tomto kalendáři autorem práce o moravských jeskyních.

Text této první zprávy o Ochozské jeskyni (pochopitelně v německém jazyce – jsme v Brně a ve **30.tých létech 19. století** –) začíná slovy : „**Seitwärts von Upeß....**“ Tedy „**Stranou od Obce.....**“. A zde si musíme nejprve vysvětlit, co je to **Upeß** (německy) či **Obce** (česky).

Dnešní Ochoz (u Brna) tvoří od roku **1947** dvě původní obce. Obec „Obce“, v místním nářečí 19. století „Ubce“ která byla v uvedené době 19. století majetkem líšeňského panství původem italského rodu Belcrediů, a obec Ochoz, patřící do Zábřdovického panství, které bylo od 8. 12. 1830 majetkem hraběte Františka Xavera Dietrichsteina-Proskau sezením na Boskovicích. Obě obce byly ale jednou farností s farou a kostelem v Ochozi. Původní Obce tvoří dnešní severní část obce Ochoz, zatím co původní Ochoz tvoří dnes jižní a východní část obce. V roce 1947 se obě obce sloučily do jedné a používají název Ochoz.

Vraťme se tedy k původnímu Jurendeho textu, přeloženému do češtiny. Je tam psáno :

Andere Höhlen Mährens, als das Ewaloch, die Höhlen bei Ostrow, die Turaldhöhle bei Nikol burg u. s. w. sind von keiner besondern Bedeutung. — Seitwärts von Upeß (2 Stunden von Brünn) ward vor Kurzem eine Höhle entdeckt, die wohl eine genauere Untersuchung verdient. Eine enge, von Gebüsch verdeckte Felsenspalte, durch die man mühsam durchkriechen muß, führt in eine große Wölbung, die sich weit ausbehnt und herrliche Tropfsteingebilde zeigt. — Professor Nestler gab 1828 Nachricht über eine neu entdeckte Tropfsteinhöhle bei Neuschloß in Mähren. auf der fürstl. Lichtenstein'schen Herrschaft

„Stranou od Obce, (dvě hodiny pěší chůze od Brna), byla objevena před krátkým časem jeskyně. Bylo by vhodné provést v této jeskyni seriózní průzkum. Úzká, v křoví ukrytá skalní rozsedlina skrývá otvor. Po namáhavém prolazení tímto otvorem vstoupíme do chodby, která vede do velkých prostorů s vysokými klenbami. Jsou zde nádherné krápníkové útvary.“

Na stránce níže najdete oskenovanou celou stránku tohoto kalendáře „Mährischer Wanderer“ (Moravský pocestný – lze také při překladu použít výraz poutník, nebo v současnosti pěší turista) z roku 1835. Text orámované pasáže je výše přeložený německý text.

Da glom und gohr der bössich Groll,
Eiermäckerlich der Wufen ihr schwall,
Sie kieß das Kind mit Füßen.
"Ich Mutter! Mutter! Rose mich nicht,
Einst führt der Vater dich vor's Gericht,
Da wiest Du's ewig büßen."

"Er, wie die giftige Junge nicht,
Schlaf ewig fort, du Kattergzücht,
Und werde nicht mehr munter!"
Sie löst das Kind mit teuflischem Sinn
Vom Hofstoss weg zur Tiefe dahin,
Es stürzt und stürzt hinunter.

Es stürzt und stürzt im wirbelnden Fall,
Die Luft durchschneidet der lautende Schall,
Der Kopf zerbricht am Steine;
Die Glieder stürzen mächtig zu Eis,
Das Hien zerbricht, es blinkt so weiß
Im hellen Mondenschein.

In schwarzen Tropfen träufelt das Blut
Hinein, hinein zur dunkeln Stut,
Wo blaue Flämmchen flimmern.
Auf Keat und Stein liegt blutiges Raß,
Wie Nebeln weht der Wind durch das Gras,
Aus Klüften hört man's wimmern. —

Der Tag hat von der Striae gestreift
Den Fior der Schatten, keh! da ergriff
Die Mädchen das Gewissen.
Verzweiflungssoll, mit rollendem Blick,
Geh! sie vom Sühnd zum Stos zurück,
Von Furien zerissen.

Dann rennt sie wider tief in den Wald,
Das liebe Kind vermisst man gar bald,
"O Ködterin schaff's wieder!"
Sie läugnet nicht, der Gedr' ist klar,
Die Ködler zieh'n sie nieder beim Haar,
Zum Rand des Abgrund's nieder.

Es stürzt und stürzt im wirbelnden Fall,
Die Luft durchschneidet der lautende Schall,
Ihr Kopf zerbricht am Steine;
Die Glieder stürzen mächtig zu Eis,
Das Hien zerbricht, es blinkt so weiß
Im hellen Sonnenschein.

In schwarzen Tropfen träufelt das Blut
Hinein, hinein, in die dunkle Stut,
Wo gold'ne Funken flimmern.
Auf Keat und Stein liegt blutiges Raß,
Wie Nebeln weht der Wind durch das Gras,
Aus Klüften hört man's wimmern.

Noch heute geht die blut'ge Gestalt
Mit ihrem Kinde am Kessel im Wald
Als Ködterin vorüber;
Dft jammer't dort zu nächstlicher Zeit,
Dft ebn't vom Schloß wie Strebegläut
Zur Madocha herüber.

Das ist das Thal, worin wie ein Stab
Gerod bei hundert Kloster hinab
Der Fels dem Tag entschwindet;
Du unterst thut ein Nachra sich auf,
Da spradelt schwarze Wasser drauf,
Durch Steinwurf nur ergründet.

Der Weypuffel. — Der Weypuffel (Wegpustek, ein mährisch-slavisches Wort, welches so viel als Durchgang bedeutet), befindet sich in einem gegen Adamsthal sich hinziehenden Thale, etwa eine Viertelstunde von Kitzbühel, 2 Meilen von Brünn. Der etwa 3 Fuß hohe Eingang zur Höhle, von Wäunen und Buschwerk verborgen, ist höchst unscheinbar und von zahllosen Schwärzen von Fledermäusen bewohnt. Ein zweiter Eingang in ei-

ner kleinen Entfernung von diesem ist noch enger. Einige Schritte muß man fast gebückt gehen, ehe sich die Öffnung erweitert und eine geräumige Halle von 30 Fuß Höhe uns aufnimmt. Von hier aus führen drei verschiedene Wege in eine zweite Halle, noch höher als die erste. Andere Gänge führen von da weiter fort, theils zu kleineren Gewölben, theils verlieren sie sich in unübersteigbare Abgründe. Gigantische Felsenmassen schauen drohend und trotzig auf den Wanderer herab, als wollten sie, über ihn herabstürzend, seine Vermessenheit strafen, daß er die Einsamkeit dieser Welt entweicht. Die Tropfsteinbildungen sind zum Theil sehr merkwürdig, besonders ein mächtiger Pfeiler, der seine Sehnen gleichsam ausspannt, um das ungeheure Gewölbe der Höhle zu halten. Schon nicht weit vom Eingange füllt die Menge der Thierknochen auf, die, seitdem die Gänge der Höhle mehr geräumt worden, an den Wänden derselben angehäuft liegen. Nur einem zuverlässigen Führer darf man sich bei dem Besuche dieser Höhle anvertrauen, da man bei den vielen Höhlungen, die sich verschiedenartig winden, leicht von dem rechten Wege abkommen kann; zahlreiche Abgründe, nur von dünnerem Tropfstein überdeckt, sind hinreichend gefährlich und man kann leicht durchbrechen und hinabstürzen. Das Athmen wird in dieser Höhle selbst bei längerem Aufenthalte keineswegs beschwerlich.

Bezziskála (Bezziskála, Stierkelsen.) — Diese Höhle liegt bei Staupen und Kitzbühel an Größe weit nach; die Gänge jedoch, in der diese Grotte liegt, ist weit anmuthiger, besonders wenn man das 2 Stunden lange schöne und betriebl. Adamsthal herauf wandert. Sie ist, seitdem die Gänge durch Sprengung der Felsen mehr gerodet und durch ansehnliche Arbeiten mehr erweitert wurden, am bequemsten zu besuchen. Großen Erwartungen wird diese 150 Klafter lange Höhle (ohne Windungen) nicht entsprechen, da eben die neuern Verbesserungen dieser Höhle den Charakter einer künstlichen Grotte auftragen. Ein Wasserbassin, über dem sich die Felsen bis auf einige Fuß über den Wasserspiegel herabhängen, hindert das weitere Vordringen, kann jedoch mit einem Korb, in dem man gebückt sitz, befahren werden. Im September 1832 bauten die großen, durch Wellenbrüche verursachten Ueberschwemmungen diese Höhle bis nahe zum Eingange mit Wasser gefüllt; die Einwohner der nahen Hüten, welche den Besuchen der Bezziskála beständig begreifen, glaubten sich durch diesen Unfall an eine Nahrungsquelle gebrocht und gaben sich, Tag und Nacht arbeitend, alle Mühe, das Wasser aus der Höhle zu schaffen; aber vergebens; während der Nacht hatte es stets den früheren Stand erreicht, bis es sich endlich von selbst vertief.

Andere Höhlen Wäunen, als das Grotto, die Höhlen bei Strow, die Kavalhöhle bei Kitzbühel u. s. w. sind von keiner besonders Bedeutsam. — Seitwärts von Upeß (2 Stunden von Brünn) ward vor Kurzem eine Höhle entdeckt, die wohl eine genaue Untersuchung verdient. Eine enge, von Gebüsch verdeckte Felsenpalte, durch die man mühsam durchstreichen muß, führt in eine große Kluft, die sich weit ausdehnt und herrliche Tropfsteinabfälle zeigt. — Professor Kestler gab 1828 Nachricht über eine neu entdeckte Tropfsteinhöhle bei Kitzbühel in Wäunen, auf der stähl. Nichtenstein'schen Herrschaft Kuffen, welche bei Bergkammung einiger großen Steinblöcke an der nördlichen Seite des dortigen Kalkgebirges entdeckt wurde. Die Arbeiter hielten Schätze darin zu finden und machten die Forstbranten erst nach fruchtlosem Suchen mit ihrer Entdeckung bekannt. Beim ersten Besuche der Tropfsteinhöhle fand man die Wände und die Decke glänzend weiß (durch die vielen Fäden, womit die Neugierigen hineinkriechen, sind selbe gegenwärtig gebunkelt und an manchen Stellen gelblich gebrannt), man nahm keine ersichtliche Luft gewahr und die Lichter brannten hell, doch hat man bis jetzt noch keinen anderweitigen Zusammenhang mit der atmosphärischen Luft wahrgenommen. Zuerst fand man in einer rechts liegenden Seitenkammer Hirschknochen und Knochen, darunter einen kolossalen Hirschknochen von 2 1/2 Fuß Länge und einem Durchmesser von 1 Zoll am Geleite, und einen Schädel mit zwei rückwärts gebogenen Hörnern, wie der eines Stier-

V této chvíli považují za nutné vysvětlit řadu dalších historických událostí, aby informace nabízené čtenářům byly ucelené. Především to, čím bylo původně Zábřdovické panství, jak se dostala jedna z větví rodu Dietrichsteinů k majetku Boskovického panství a jak se dostalo do rukou F. X. Dietrichsteina – Proskau panství Zábřdovické.

Jeden z potomků rozsáhlého šlechtického rodu Dietrichsteinů, Walter Xaver Dietrichstein (z rodu pocházejícího původně z Korutan, viz wikipedie, – jiný pramen tvrdí, že tento rod pochází z Belgie) se v r. 1688 (jako 24ti letý) oženil s výrazně starší vdovou Zuzanou Prakšickou ze Zástřizl (51ti letou), majitelkou panství Boskovice. Zuzana v r. 1691 umírá a Walter Xaver se v r. 1693 znovu žení s mladou šlechtičnou Karolinou Maxmilianou z Proskova (von Proskau) a zakládá tak větev či dynastii rodu Dietrichstein-Proskau, sezením na Boskovicích.

V roce 1813 se stává dědicem a majitelem Boskovického panství František Xaver Dietrichstein-Proskau. V dobových záznamech je tento majitel popisován nejen jako vynikající hospodář v oboru zemědělství a lesnictví, ale i jako zakladatel průmyslových podniků. Měl tři dcery, (Terezii, Antonii a Marii). Aby je mohl provdat za vhodné partnery, potřeboval pro každou z nich věno, na které musel vydělat.

V 18. století patřila obec Ochoz (v jejímž katastru se Ochozská jeskyně nachází) Zábřdovickému klášteru premonstrátů. Těsně sousedící obec Obce (či Upce) patřila Lišeňskému panství. Obec Hostěnice příslušela do Pozořického panství Lichtenštejnů a obec Mokrá patřila Brněnské Kapitule (chrámu Petrov). Katastry těchto obcí dnes tvoří podstatnou část území jižní části Moravského krasu.

V r. 1783 císař Josef II Zábřdovický klášter a jeho panství, tak jako mnohé jiné zrušil. Tyto zrušené kláštery byly převedeny pod státní instituci „Správa náboženských majetků“ a byly postupně rakouským státem rozprodávány (podle potřeby) zájemcům. Tak koupil 12. prosince r. 1830 v dražbě Zábřdovické panství hrabě F. X. Dietrichstein – Proskau, tehdy dědic a majitel panství Boskovice. Dostala je později věnem jeho dcera Terezie, která se v r. 1843 provdala za hraběte Alfonse Mensdorf-Pouilyho. Zábřdovické panství tvořily kromě obcí Zábřdovice a Židenice také obce Ochoz, Bukovina, Bukovinka a Křtiny.

27.12.1838 vyšel v časopise „Moravia“, jehož vydavatelem byl také již zmíněný K. J. Jurende, v pasáži „Z geologie“ článek, nazvaný „Die Höhle Ochoz“ (Ochozská jeskyně). Autor článku, Johann Hornisch v něm stručně popisuje svoji návštěvu v Ochozské jeskyni a poznatky a dojmy z této návštěvy. V dodatku na spodní straně stránky vpravo uvádí : „Navštívil jsem tuto jeskyni v létě r. 1830 !“

Tento oskenovaný článek najdete na další straně.

Des Königs Zorn entbrannte bei diesem trotzigem Ungehorsam. Er zog sein Schwert, sprengte voraus und wollte eben einen linthändigen Streich führen, der wenigstens einem der Ritter tödlich gewesen wäre, als plötzlich die Fräulein sich an ihn drängten, und um Gnade für die Gefangenen flehten, selbst die furchtsame Borahayde vergaß ihre Schwüchtheit und wurde beredt. Mohamed hielt ein mit dem gezückten Seimetar und der Anführer der Garden warf sich zu seinen Füßen und sprach:

„Wolle Eure Majestät keine That begeben, welche im ganzen Königreiche einen unangenehmen Eindruck machen würde. Dies sind drei wackere und edle Spanier, die, fesselt gleich Löwen, in der Schlacht gefangen wurden; sie sind von hohem Range und werden ansehnliche Lösegelder einbringen.“ Genua, sagte der König, ich will ihr Leben schonen, aber ihre Kühnheit strafen. — man sperre sie in die rothen Thürme und lege ihnen harte Arbeit auf.“

Mohamed beging einen seiner gewöhnlichen, ungeschickten Fehler. In der Verwirrung dieser tumultuarischen Scene, waren die Schleier der drei Prinzessinnen zuruckzufallen, und der volle Glanz ihrer Schönheit übte im Verlaufe der Unterredung seine ganze Macht aus. Damals verliebte man sich viel schneller, als jetzt, wie alle alten Erzählungen beweisen; es ist deßhalb kein Wunder, daß die Herzen der drei Ritter vollkommen eingenommen waren, besonders da Dankbarkeit und Bewunderung sich vereinten, sonderbar aber, doch nicht weniger gewiß ist es, daß Jeder von ihnen von einer anderen Schönheit hingekriegen ward. Die Prinzessinnen waren mehr als je über die edle Haltung der Gefangenen entzückt, und sie riefen sich alles, was sie von der Tapferkeit und edlen Abstammung derselben gehört hatten, ins Gedächtniß zurück.

(Fortsetzung folgt.)

Geologisches.

Die Höhle Dchoj.

Unter den vielen Tropfsteinhöhlen Mährens, ist wohl die Höhle bei Dchoj, zwei Stunden nordöstlich von Brünn, eine der merkwürdigsten, ein prächtiges Werk, ein gigantischer Stollen der Natur. — Zu beiden Seiten des sogenannten Böcher Thales, das von einem trübsalvollen Bache durchschlängelt wird, befinden sich in Kalkfelsen mehrere kleine Höhlen, an dessen nordöstlichem Ausgange sich an einer vorspringenden Felsenwand eine, unten mit Buschwerk verdeckte Spalte zeigt, die gleichsam, von einer inneren Gewalt auseinander getrieben, dem Ankommenden entgegenlarrt. In diese enge Felspalte eintretend, windet sich der Besucher wohl an 20 und einige Klafter weit zwischen beengenden Felsenwänden hindurch, bis mit Einemmale die ganze Höhle geschlossen erscheint, nur unten am Boden bleibt noch eine kaum fußhohe Öffnung. Will man diese schöne Höhle weiter besuchen, so muß man sich bequemen, in diese Öffnung, auf dem Bauche liegend, einige Klafter weit, unter einem Winkel von etwa 30 Gr. hinabzugleiten. Hat man diese, nicht ganz angenehme Passage hinter sich, so erweitert sich die Höhle nach wenigen Schritten zu kirchenhohen Gewölben, dessen Decken, von den, in der dicksten Finsterniß nur matt-strahlenden Lichtern, nicht ganz beleuchtet werden können, und wohl stellenweise an 60 bis 70 Fuß hoch sein dürften. Der Boden erscheint jetzt wie ein seit Kurzem vom Wasser verlassenes Flußbett; sandig, steinig und naß, aber fest und an einigen Stellen so eben wie Quaderpflaster. Ueberall tropft von der Decke mehr oder weniger Feuchtigkeit herab, die zum Theil den Boden überzieht, zum Theil an den Seitenwänden und an der Decke Stalaktiten von mannichfachen Formen bildet, z. B. ein Tabernakel, eine Ruhebank etc. Die von der Decke herabhängenden Stalaktiten sind von verschiedener Dicke und Länge; die kleineren sind inwendig hohl und röhrenförmig, die dickeren haben einen Kern, dessen ältere Formation deutlich zu sehen ist, und vorzüglich in den hintersten Partien, mehrere Fuß lang, vom Deckengewölbe gänzlich unzerstört herabhängend, diese Höhle ist bis jetzt

nur von Wenigen besucht worden. *) So wie man sich dem Ende der Höhle nähert, wird die Luft dicker, bellender und feuchter; Kerzenlichter brennen nur noch hoch gehalten, und ein gewisses beängstigendes Gefühl mahnt unwillkürlich an den Rückzug. Man könnte die Länge dieser Höhle wohl auf 300 Klafter schätzen, und braucht zu ihrem Besuche beinahe eine und eine halbe Stunde.

Joh. Hornisch.

Miszellen.

Admiral Keith.

— Admiral Keith war mit der englischen Flotte im Hafen zu Genua eben zu einer Zeit erschienen, als die deutschen Kriegsschaaren das genuesische Gebiet besetzt hatten. Der deutsche Feldherr lud den Vertheidiger zu einer großen Waffenübung ein, die er ihm zu Ehren veranstaltet hatte. Keith erschien; da jedoch die Truppenbewegungen nur zu Pferde genau übersehen werden konnten, mußte er sich bequemen, ein ihm dargebotenes Roß zu besteigen. Des Reitens weder gewohnt noch kundig, hatte der Admiral einen sehr schweren Stand, und kam bald durch eine Abjählung in eine noch unangenehmere Lage. Einige der in seiner Nähe befindlichen deutschen Generale konnten das Lachen nicht unterdrücken. Keith, der sich mittlerweile aufgerichtet hatte, bemerkte dies, ohne jedoch hierüber im geringsten etwas zu erwähnen. Einige Tage später gab er ein großes Fest auf dem Admiralschiffe. Die höchsten deutschen Offiziere waren seine Gäste. Die Tafel war glänzend und mit gehobenem Vokale, in welchem der köstliche Johannesberger schäumte, wurde von Keith auf das Wohl des deutschen Kaisers getrunken. Mittlerweile donnerten die Kanonen von der einen Seite des Linienschiffes, das mit einem gewaltigen Stoße das Gleichgewicht der Deutschen erschütterte. Und wieder donnerten die Kanonen von der zweiten Seite des Schiffes; ein neuer entgegengesetzter Stoß erfolgte, und alle Deutschen lagen wie durch einen Zauber berührt am Boden. Ruhig aber standen die Engländer, und der Admiral sprach, den sich wieder aufrichtenden Gästen die Gläser reichend, mit Lächeln: „Sehen Sie Kameraden, so reiten wir zur See!“

Die Sinnesänderung.

Der Schenker Krumm, den auf der Reise Ein Ungewitter überfiel.
Sag eben noch entfernt von seinem Ziel
Vorbei am Haus des Wächters Preise.
Und lester rief ihm freundlich zu:
„Gevatter, geht nicht beim Gewitter weiter
Und harret lieber hier in Ruh,
Bald wird der Himmel wieder heiter.
Indes nehmt Ihr bei mir verließ
Mit dem was von der Mahlzeit blieb.“
Herr Krumm schlägt diesen Antrag aus,
Raum ist er aber tausend Schritt gegangen,
Da stürzt der Regen mit Gebrauch
Auf ihn herab. „Was anzufangen?“
Denkt nun der Wirth: „Das beste ist,
Du gehst zurück ins Wächtershaus
Wo Du recht gut geborgen bist.“
So that er auch und ging in aller Schnelle
Den Weg zurück bis an des Wächters Schwelle
Und ruft: „Gevatter Preise, macht
Mir auf, ich bleibe hier zur Stelle
Denn anders hab ich mich bedacht!“
Doch Preise spricht in aller Ruh:
„Ich auch!“ und schlägt die Thüre zu.

*) Ich besuchte diese Höhle im Sommer 1830; seit dieser Zeit ward sie aber, vorzüglich in den letzten Jahren, häufiger besucht. — Wie man vernimmt, soll der enge Eingang und die niedrige Stelle erweitert, und zugänglicher gemacht werden.

Překlad článku J. Hornische „Ochozská jeskyně“ :

Mezi mnoho krápníkových jeskyní Moravy můžeme také zařadit jednu z nejzajímavějších, nádhernou jeskyni, ležící u Ochoze, dvě hodiny pěší chůze od Brna směrem na severovýchod. Tato jeskyně je pozoruhodná rozměry svých chodeb. Je to gigantické dílo přírody.

Po obou stranách tzv. „Líšeňského údolí“, které je protékáno křišťálově čistým, v zákrutech se vinoucím potokem *) je ve vápencových skalách mnoho menších jeskyní.

Před severovýchodním (horním) koncem tohoto údolí, v jedné z rozpukaných skalních stěn je dole mezi keři ukryta skalní průrva. Příchozí překvapeně hledí na vnitřní silou puklou skálu. V této, dovnitř se zužující puklině by nikdo nehledal uzávěru – sluj, vedoucí k objevení jeskyně. V této puklině, ve vzdálenosti 20 a něco sáhů zůstává dole na dně průrvy otvor něco přes stopu vysoký. **) Chce-li někdo navštívit nádhernou, uvnitř skrytou jeskyni, nesmí být pohodlný, musí ulehnout na břicho a plazit se – sklouznout asi pod úhlem 30° několik sáhů dolů.

Máte-li tuto nepříjemnou pasáž za sebou, tak se jeskyně rozšiřuje, postupně až do velikosti chrámových dómů. Přesto, že se podařilo tyto prostory dostupnými světly jen matně ozářit, odhaduji výšku klenby těchto dómů místy na 60 až 70 stop. ***)

Dno se jeví jako krátce před tím vodou opuštěné řečiště. Je kamenité, písčité a mokré, ale pevné a rovné, jako sestava kvádrové dlažby. Všude se stropů kape voda. Tu více, tam méně. Některé části dna a bočních stěn jsou pokryty krápníkovou hmotou. Se stropů visící rozličné tvary stalaktitů, připomínající tabernákl ****), pohovku či odpočívadlo a mnoho jiných tvarů.

Se stropů visící stalaktity jsou různé tloušťky a délky. Ty malé (tenké) jsou uvnitř duté a trubičkovité, Ty tlustší mají jádro, jehož starší formace jsou na lomu zřetelně vidět. Zejména v zadních partiích visí se stropní klenby mnoho stop dlouhé, jedinečné, zcela neporušené krápníky *****). Je znát, že tato jeskyně byla dosud jen málo navštívena.

Jak se blížíme ke konci jeskyně, stává se vzduch hustší, obtížně se dýchá a světla svíček hoří, jen jsou-li vysoko vyzvednuta. Jistý dusivý pocit nás až neuvěřitelně nutí vrátit se. Délku této jeskyně odhadujeme na dobrých 300 sáhů. K jejímu projití je zapotřebí asi 1 a půl hodiny.

Navštívil jsem tuto jeskyni v létě 1830. Od té doby však, zejména v posledních letech byla tato jeskyně hojně navštěvována. Úžiny a nízká místa byly rozšířeny, takže jeskyně je teď přístupnější.

Johann Hornisch.

Protože jde o první písemnou zmínku o Ochozské jeskyni, je léto roku 1830 v literatuře uváděno jako doba jejího objevu. Domnívám se ale, že jeskyně byla objevena a známa daleko dříve. Nemohu to ale zatím dokázat.

Vysvětlivky :

*) je to „Hádecká Říčka“, potažmo potok Říčka, tekoucí Hádeckým žlebem.

**) Vzdálenost 20 sáhů = 37,93 m, (přibližně 38 m, 1 vídeňský sáh = 1,89648 m) je myšlena od probíhající cesty k tehdejší vstupní puklině. (K ose dnešního vchodu). 1 vídeňská stopa měřila 0,316 081 m.

***) Výška dómů 60 až 70 stop = přibližně 19 až 22 m – skutečnou výšku dómů odhaduji na 12 až 15 m. Výjimkou je výšku Křížova dómu, tu odhaduji na 25 m.

****) Dno jeskyně je jedním z povodňových koryt ponorného toku Hostěnického potoka. Tabernákl = zdobená skříňka na oltářích kostelů – schránka na bohoslužebné předměty a hostie.

*****) Dnes už se v této jeskyni takto dlouhé, neporušené krápníky nenacházejí.

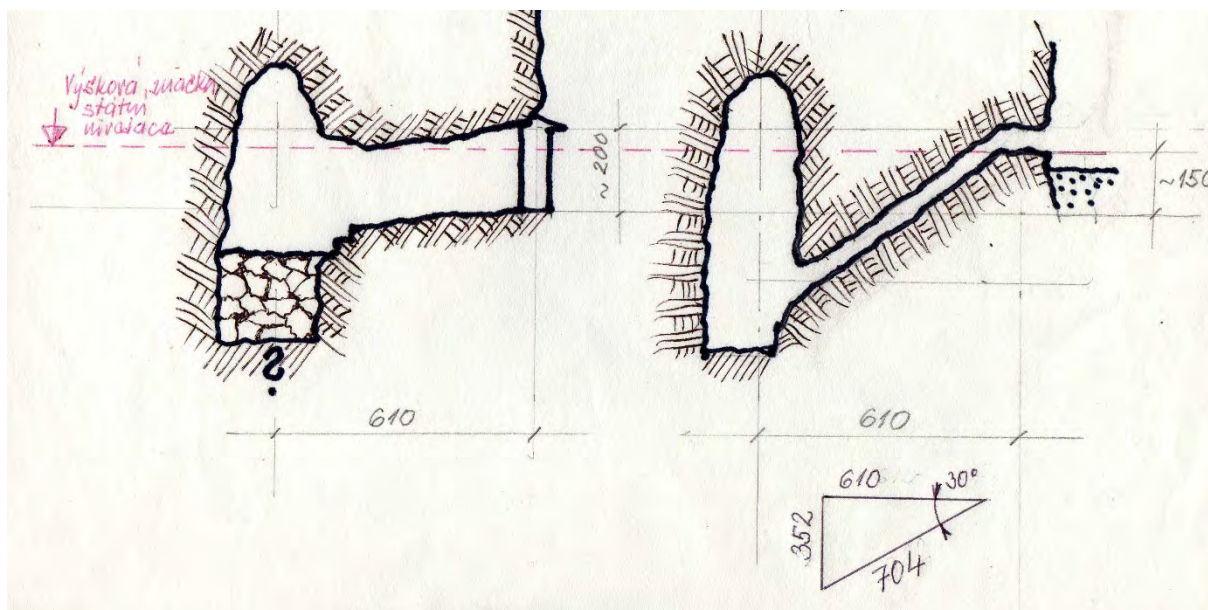
*

Lze předpokládat, že tento článek odstartoval řadu dalších událostí. Zřejmě se z něj nový majitel panství František Xaver Dietrichstein-Proskau dověděl o tom, že má na svém panství – jak Hornisch popisuje – nádhernou a zajímavou jeskyni. Uvědomil si, že jeskyně na rájeckém panství Salmů budí svojí přírodní krásou a tajuplností zájem nejen veřejnosti a společnosti, ale i císařské rodiny. Rozhodl se, že toho využije a jeskyni zpřístupní. Není špatné mít na svém panství také to, co má soused, pokud to přináší užitek.

A protože byl zvyklý svoje nápady a záměry realizovat, neotálel a hnal svoje podřízené do práce. Byla nalezena odborná firma, která prostřílela **na místě původního**, obtížně zdolávatelného přírodního vstupu nový pohodlný vchod a v samotné jeskyni provedla některé potřebné úpravy tak, aby se chodbami dalo bezpečně procházet.

Na obrázcích a snímcích níže najdete jednak řez současným vstupem do jeskyně, jednak řez, jak (s největší pravděpodobností) dávný přírodní vstup do jeskyně vypadal. Nákres obou variant řezu vstupních partií je ve stejném měřítku, aby bylo možno obě předložené situace vstupního objektu porovnat.

Dále zde předkládám svoji kombinaci fotografie a olejomalby, která zachycuje moji představu původní podoby vstupní partie. Obrázek byl původně tvořen podle tektoniky okolí vstupu a při rekonstrukci vstupních partií objektu dotvořen podle odkrytých zbytků tektoniky.

Na nákresu vlevo vidíte řez podobou současné vstupní partie, ze které je zřejmé, že dávný trativod, který odváděl vody z jeskyně byl zaplněn odstříleným materiálem. Na nákresu vpravo vidíte, jak vypadal původní vstup (podle popisu Johanna Hornische) před prostřílením nového vchodu. Kóty kolem níže nakresleného trojúhelníku se snaží dokladovat rozměry tohoto vchodu. Níže je obrázek původního tvaru vstupní partie zvenčí.

Úprava vstupu do jeskyně byla dovršena v průběhu léta r. 1840. A tak dne 20. srpna roku 1840 byla Ochozská jeskyně poprvé panem hrabětem F. X. Dietrichsteinem zpřístupněna veřejnosti.

Než budu pokračovat v popisu historických událostí, musím vysvětlit čtenáři, sledujícímu tyto řádky svůj malý podíl na jejich objasnění. Celá léta mne hnětlo, že objevitel této jeskyně je popisován jako člověk mdlého rozumu, který hledaje cestu do pekla náhodně objevil tuto nádhernou jeskyni. Už jen proto, že se tato verze objevuje v literatuře až v roce 1857. Což je 27 let po návštěvě jeskyně Johannem Hornischem. Já jsem byl přesvědčen, že tuto jeskyni mohl objevit jen člověk s perfektně pracujícím mozkiem, člověk, kterému nic neříkaly pověry, které v tomto kraji kolovaly, kterým zdejší lidé bezmezně věřili a kterých se báli. Zcela jistě dotyčný objevitel byl někdo, kdo pověrám nevěřil a kdo se nebál !

Mohl to být jen člověk, který možná z tohoto kraje pocházel, ale který z něj odešel někam „do světa“, kde se seznámil s jinými kulturami a jinými názory na svět a na pověry. Jen takový člověk mohl mít dost statečnosti na to, aby se odvážil vstoupit do takové jeskyně. A nejen to ! On ji zřejmě do všech dostupných koutů v rámci svých možností prozkoumal ! To nebyl člověk mdlého rozumu ! I když si to třeba lidé o něm mysleli. Ten člověk znal a věděl svoje ! Takový byl v té době můj názor na osobu objevitele, a ze svého názoru jsem vycházel v dalším svém konání.

V březnu roku 1993 jsem odešel do důchodu a měl jsem spoustu volného času. I když jsem ještě pracoval v rámci smluvně zajištěných úkonů na dobu určitou, bylo mezi tím dost času pro pátrání po tajemném objeviteli jeskyně. Protože jsem zvyklý svoje nápady realizovat, tak jsem se do toho dal.

Navštěvoval jsem v Ochozi i v Hostěnicích staré občany a hledal s nimi v jejich paměti střípky historie. Nicméně, od doby objevu, případně od doby jeho zveřejnění (počítám někdy před rokem 1830) uplynulo v té době již nejméně 163 let. Nejen, že jsem nenašel pamětníky objevitele, ale nenašel jsem ani „pamětníky pamětí“, tedy lidi, kteří by si o tom pamatovali něco z vyprávění svých předků.

V průběhu této své akce jsem se dověděl spoustu zajímavých informací z historie Ochoze a Hostěnic, i o poznatcích z krasu. Ale o objeviteli jeskyně už nevěděl nikdo nic. Byla to jednak příliš dlouhá doba od objevu jeskyně, jednak také v průběhu dob měli obyvatelé vesnic dost starostí o to, aby se uživili a přežili, nejen oni, ale i jejich potomci. A tak se osoba objevitele z jejich paměti docela vytratila. O malý krůček dál jsem se dostal, když jsem si přeložil německy

psaný novinový článek profesora Richarda Tramplerera, nazvaný „**Die Ochozer Höhle, ihre Entdeckung und Entstehung**“ čili „Ochozská jeskyně, její objevení a její vznik“ článek vycházel po částech, na pokračování v letech 1894 až 1897 (?) v časopisu „Oesterreich-Ungarische Revue“. Tuto práci mám díky meziknihovní výpůjční službě ve svém archivu oskenovanou celou. Profesor Trampler se celých sto let přede mnou snažil v Ochozi získat informace o objeviteli Ochozské jeskyně. A už tehdy našel v Ochozi jen jednoho pamětníka (!) který si pamatoval, že se objevitel jmenoval František Vašíček, profesí byl švec a měl přezdívku „Caprament“. Zřejmě další informace byly kusé, nebo je profesor Trampler nepovažoval za až tak závažné, ale víc nám o objeviteli nenapsal. Nicméně, je to první čistý pramen informace v bažině špíny a zřejmě lživých pomluv, vyléváných na objevitele a opisovaných mnoha dalšími autory. Jenže – nic jiného se mi nepodařilo najít. (Je docela možné, že tyto pomluvy šířily církevní kruhy, ale to je zatím jen můj neprokazatelný názor. Jenže tím by se leccos dalo vysvětlit ! Bigotně věřící občané neměli příliš čas přemýšlet a přebírali tak názory kněží. A člověk, který myslel vlastním mozkiem se zase nehodil do krámu zástupcům církve. Bylo ho tedy zapotřebí zostudit. To se ostatně dělá v mocenských organizacích dodnes. Nic nového pod sluncem).

Můžeme se tedy zase v historii Ochozské jeskyně o kousek posunout, abychom se měli dále o čem bavit a co objasňovat.

O nějakou stránku výše jsem už napsal, že hrabě F.X. Dietrichstein-Proskau jeskyni slavnostně otevřel a zpřístupnil dne 20. srpna roku 1840, tedy za půldruhého roku poté, co vyšel v Moravii Hornischův článek. Pochopitelně, na toto slavnostní zpřístupnění byla pozvána řada hostů z honorace a šlechtické elity. Byl to den, který si pan hrabě náležitě vychutnal.

Dokonce o této, tehdy zřejmě významné společenské události vyšel dne 23. srpna 1840 i článek v časopisu Moravia. Byl podepsán zvláštní šifrou : **F.p.t.** Dr. Himmel se léta snažil tuto šifru rozluštit. Ani já jsem neuspěl. Vysvětlil nám to teprve MUDr Jiří Urban (nedávno – 2014 – zemřelý). Dr Urban byl jazykový fenomén. Ovládal osm jazyků, mezi nimi také latinu. A tak nám vysvětlil, že šifra F.p.t. ve své podstatě znamená „Factor pleno titulo“. Což v podstatě znamená „Původce (či autor) plným titulem. Pak už bylo jednoduché přijít na to, že autorem článku může být jenom sám hrabě Dietrichstein-Proskau.

Takže mi teď, milí čtenáři dovoluňte, abych vám tuto písemnou práci pana hraběte, nazvanou „Die Tropfsteinhöhle zu Ochoz“, česky „Krápníková jeskyně u Ochoze“, abych ji představil. A nejen představil, ale také okomentoval někte-

Překlad článku „Die Tropfsteinhöhle zu Ochoz“ (Krápníková jeskyně u Ochoze) autora, podepsaného značkou F.p.t. najdete níže.

Krápníková jeskyně u Ochoze.

Před několika léty našel náhodou švec Jan Matášek *) na panství Zábrdovickém v Brněnském kraji v údolí asi půl hodiny pěší chůze od Ochoze pozoruhodnou jeskyni.

Na lesem pokrytém svahu kopce objevil nejprve skalní rozsedlinu, kterou on, zcela chudý a bez přístřeší používal jako obydlí. Jednou, hnán zvědavostí prohlížel svoje útočiště se světlem a našel na konci průrvy úzký otvor. Prolezl tedy tímto úzkým, hadici podobným otvorem a ve vzdálenosti přibližně 10 sáhů zjistil, že se úžina rozšiřuje do chodby**). Odvážně a nebojácně tedy pokračoval ve svém průzkumu. Zanedlouho dospěl do prostorné jeskynní síně, z této do další, kde zjistil, že jeskyně dále pokračuje.

Spokojeně se vrátil a ve vesnici vyprávěl o svém objevu a mnoha přírodních krásách, které v jeskyni viděl. Nedlouho na to se rozhodlo více lidí jeskyni navštívit. Prohlídka jeskyně jim poskytla nádherný zážitek a přesvědčila je, že švec měl pravdu. Shodli se na tom, že tato jeskyně musí nadchnout každého obdivovatele tvořivé přírody***).

O tomto poznání byl informován majitel panství, pan hrabě von Dietrichstein. Ten dospěl k názoru jeskyni zpřístupnit a sám se do ní podívat. Dal tedy příkaz, aby horníci prolámali nový pohodlný vchod na místě starého, nebezpečného průlezu****).

Dne 20. tohoto měsíce v 11,00 hodin ráčil pan hrabě se svojí rodinou tuto jeskyni navštívit. Jeskyně byla osvětlena účelně rozestavěnými lampami, kterých bylo více než 400. Pana hraběte doprovázeli jeho hospodářští pracovníci, někteří farní hodnostáři a mnoho dalších osob, mezi kterými jsem byl i já, abych také tu krásu viděl a mohl ji popsat. Čas potřebný k průchodu jeskyní až na její zdánlivý konec a zpět trval asi čtvrt hodinu*****).

Překvapivé jsou změny jeskynního ztvárnění. Její dómy mají znamenitý rozsah a výškou připomínají klenbu chrámové lodi. Největší pozoruhodností této jeskyně jsou její krápníkové útvary, které svojí zářivou bělí z temnot skalních hlubin vystupují. Oku se jeví jako díla neznámého umělce.

Při příchodu pánů hrabat do Velkých dómů byly zapáleny řecké ohně, které jeskyni ještě více osvětlily. Nepopsatelně krásně se při tomto osvětlení jeví lesknoucí se útvary krápníků, úchvatné jsou také průhledy Velkými dómy

a pohled na stropní výzdobu.

Před koncem jeskyně na podstavci je osvětlený transparent s erbem hraběcího rodu Dietrichsteinů. Jak působivé !

Při východu z jeskyně byl panu hraběti představen objevitel této významné přírodní hodnoty. Poté jej pan hrabě o odměně ujistil ráčil ^{o*}). Zároveň mně milostivě povolil zveřejnění zprávy o jeho návštěvě této jeskyně. ^{o**}). Na místě rozhodnul o uzavření jeskyně, aby nedocházelo k poškozování její výzdoby.

Aby si ale na své přišli i milovníci přírody, bude jeskyně otevřena pro návštěvníky každou neděli.

F.p.t.

Vysvětlivky k článku „Krápníková jeskyně u Ochoze“ :

Dovolte mi, než budu pokračovat v historii Ochozské jeskyně, abych vám poskytl vysvětlení k některým pasážím písemné práce pana hraběte (F.p.t.). Vzhledem k tomu, že dnes mám informace, které jsem v době, kdy jsem tuto tematiku zpracovával ještě neměl, mohu dnes uvádět řadu věcí na pravou míru.

Vysvětlivky k článku autora F.p.t. (hraběte F. X. Dietrichsteina) :

*) – švec Jan Matášek. Jsem hluboce přesvědčen, že tato osoba je fiktivní. Dlouho jsem v historických spisech hledal člověka tohoto jména. A ne a ne ho najít. V Obci ani v Ochozi nikdo takový v létech 1830 až 1840 nežil. V článku F. C. Weidmanna, který vyšel v roce 1843 v periodiku „Wiener Allgemeine Theaterzeitung“ (ke kterému také za chvíli dojdeme) jsem se dočetl, že v r. 1838 prchal jeden obuvník pro svoje provinění před policejním stíháním do hor, kde objevil jeskyni, ve které se skryl. Posléze byl dopaden a tak vešla jeskyně ve známost. Rozsudky tehdejšího brněnského soudu už byly skartovány, tak jsem asi 4 měsíce hledal toho ševce v seznamu vězňů na brněnském Cejlu. Musel jsem se nejprve naučit číst zápisy kurentem. Zápisy psalo pět lidí a každý měl jiný rukopis. Hledal jsem v záznamech od r. 1830 do r. 1840. Když už jsem se zaradoval, neboť zde byl vězněn Johann Matasch z Bílovic pro pytláctví. To by mohla být stopa, říkal jsem si. Z Bílovic (nad Svitavou) je to do Ochoze pořád do kopce, to by mohlo být „do hor“ ! Jenže při bližším studiu tohoto zápisu jsem zjistil, že se jedná o Bílovice na panství Břeclav, a to bylo přece jenom trochu „z

ruky“.

Protože dnes vím přece jenom o trochu víc než tenkrát, myslím, že objevitel jeskyně byl v roce 1840 už 15 let mrtvý, takže nemohl být představen panu hraběti. Takže to byl nejspíš někdo nastrčený, protože to tak pan hrabě naorganizoval. Prostě – kdo nevěří, ať tam běží. Ale já vím dnes svoje ! Jenže, možná **má pan hrabě pravdu v tom**, že ten člověk, zcela chudý a bez přístřeší, toulaje se krajinou, náhodně (možná) našel jeskyni a pak se usídlil v její blízkosti. (Nebo o jeskyních něco věděl ? A odkud ? To si ještě povíme v dalším textu.

**) – Když objevitel přišel k puklině, z níž vedla plazivka, vedoucí do tak rozlehlé jeskyně, muselo to z té díry pořádně „funět“. Takže objevitel věděl, (podle mého, pokud měl vlastnosti a životní zkušenosti, které u něj předpokládám), od začátku na čem je a nemusel „se světlem“ nic hledat. Také je nesmysl, že v průrvě bydlel. Když jsem napsal, že to z té díry „pořádně funělo“, předpokládám, že tam byl značný průvan, který byl výsledkem výměny vzduchu v jeskyni, zapříčiněné teplotním spádem. V době mého pátrání jsem svůj překlad textu konzultoval s lidmi, kteří uměli daleko lépe německy a ti mi potvrdili, že slova „als Lagerstelle zu benüssen pflegte“ se dají chápat „používal jako tábořiště“. Objevitel mohl před jeskyní za příznivého počasí tábořit, ale ni víc ! A vzdálenost od vstupní pukliny „přibližně 10 sáhů“ (tj. asi 19 metrů) na dno trativodu je také přehnaná. Podle mého to mohlo být maximálně něco přes sedm metrů.

***) – Skutečnost je zahalena mlhou zapomnění. Ale já si myslím, že objevitel si nechával svůj objev dlouhá léta pro sebe. Pokud byl tím, co si myslím, byla pro něj utajená jeskyně strategickým objektem, či zázemím, do kterého se v případě nebezpečí (válečného konfliktu v blízkosti) mohla v tichosti ukrýt celá vesnice. Teprve, když cítil, že svíčka jeho života dohořívá, sdělil svoje tajemství jen svým přátelům. A zase mohlo trvat pár let, než někdo z nich jeskyni prozradil. Já nevím jak vy, ale já si myslím, že tak nějak to bylo. Proto vešla jeskyně ve známost teprve okolo roku 1830.

****) – jak byl pan hrabě o existenci jeskyně uvědomen jsme si řekli už dříve. Takže tuhle větu v písemné práci pana hraběte můžeme odkázat do říše pohádek. Pan hrabě nám to vykládá, jak se mu to hodí. Připomíná mi dnešní politiky. Jenže ve stejném odstavci je najednou seriózní informace, kterou nám pan hrabě potvrzuje, že **dnešní (pohodlný) vchod je na místě starého (nebezpečného) průlezu !**

*****) – Zde jde o nějakou chybu, která se snad do textu vloudila. Přibližně 550 metrů k tehdejšímu přístupnému konci jeskyně a stejná vzdálenost zpět – to nelze ujít za čtvrt hodiny. Nicméně německý text nám říká : - möchte ungefähr eine Wiertelstunde betragen haben. Všichni moji poradci – znalci německého

jazyka se mnou souhlasili, že správný překlad této části věty zní – „byl asi čtvrt hodiny“. Podle mého prohlídka trvala asi hodinu a čtvrt. Jinak to nevidím.

°*) – O objeviteli jsme si řekli svoje už na začátku svoje. Byla to určitě nastrčená figurka.

°*) – Protože my už víme, že autorem popisu slavnostního otevření a zpřístupnění jeskyně veřejnosti je sám pan hrabě, je to opět jeden z jeho klamných manévřů.

*

Protože vstupuji do textu a odvažuji se komentovat některé jeho pasáže, říkáte si možná, odkud беру ty jistoty, se kterými do historických textů vstupuji. Už jsem se Vám na začátku přiznal, že mě vždycky hnětlo to, jak je objevitel popisován a také jsem vám již napsal, jaký podle mého byl. O svém rozhodnutí to nějak napravit jsem se vám ale dosud nezmínil. Uvedl jsem jen, že jsem navštěvoval staré obyvatele Ochoze, pamětníky dřívějších časů a získal od nich spoustu informací z historie Ochoze a okolní krasové krajiny. Nicméně dovolu mi, prosím, ještě pár nezbytných poznatků z historie, než vám vysvětlím, jak jsem ke svým závěrům přišel.

Další písemná zpráva o Ochozské jeskyni (na kterou upozorňuje ve své době pan profesor Trampler) vyšla v r. 1843 ve vídeňském listu „Allgemeine Theaterzeitung“. (Všeobecné divadelní noviny). Říkal jsem si, co mají vůbec společného nějaké Divadelní noviny s jeskyněmi. Pochopil jsem to, až jsem si přečetl podtitul tohoto listu. Původní list pro umění, literaturu, hudbu, módu a společenský život.

Nebudu vás tentokrát trápit obsahem článku, protože, pokud píše autor tohoto článku, pan F. Weidmann o Ochozské jeskyni, přesvědčuje mne o tom, že tuto jeskyni nikdy v životě neviděl. Článek je zřejmě náborový. V roce 1839 začal totiž jezdit z Vídně do Brna vlak ! Byla to nová atrakce, kterou se Vídeňané

nějaký čas bavili a vlakem do Brna jezdili, takže se penízky železniční společnosti do kapes jen sypaly. Náklady na vybudování této železnice se totiž společnosti vrátily už za dva roky ! Časem to ale Vídeňanům zevšednělo, a tak bylo nutné upozorňovat na některé zajímavosti v okolí Brna, aby se zvýšil zájem turistů. Nicméně, tento článek nás informuje o tom, že pan ředitel Císařské Ferdinando-vy severní železnice Fogés zvažoval vybudovat železnici až k jeskyni. Na to, aby se to vyplatilo nebyla, naštěstí, Ochozská jeskyně dost velká !

Naturmerkwürdigkeit.

(Die neu entdeckte Dchoß-Höhle in Mähren) Der Reichtum der Provinz Mähren an merkwürdigen und interessanten Höhlen ist bekannt. Die mächtigen Höhlenbildungen bei Sloup, jene bei Adamsthal, und die Magocha, gehören zu den merkwürdigsten Naturwundern jener Gegend. In neuester Zeit hat man wieder eine neue Höhle entdeckt, welche ebenfalls die Aufmerksamkeit der Reisenden verdient. Bisher ist noch gar nichts öffentlich darüber bekannt geworden, dies soll nun mit diesem Berichte geschehen. Diese Höhle liegt zwei Meilen nordöstlich von Brünn entfernt, auf der fürstlich Dietrichstein'schen Herrschaft Obrowitz. Im Jahre 1838 wurde ein Schuhmacher von dem Orte Ubez wegen polizeilicher Vergehungen flüchtig. Er sich ins Gebirge, und entdeckte dort zugleich jene Höhle, in welcher er sich barg, und als er später doch aufgegriffen ward, durch Erwähnung dieses Umstandes zuerst auf jene Höhle aufmerksam machte. Der Zugang war aber damals so erschwert, daß man 1839 einige Felsen sprengte, und dadurch eigentlich erst die Höhle zugänglich machte. Indessen blieb die interessante Entdeckung im Allgemeinen ziemlich unbekannt. Die öffentlichen Blätter erwähnten ihrer nicht. Die Reisenden wußten nichts von ihrer Existenz. Erst im vergangenen Sommer 1842 geschahen Schritte zu deren näheren Erforschung, und zwar von Seite der Direction der Kaiser Ferdinands Nord-Eisenbahn. Hr. Director Raphael Fogés ertheilte dem Ingenieur Hrn. Mayer den Auftrag, die Höhle zu untersuchen, und der Direction darüber Bericht zu erstatten. Am 21. August des vergangenen Jahres fand diese Untersuchung Statt, und ergab folgendes Resultat: Wie bereits erwähnt, liegt die Dchoß-Höhle zwei Meilen nordöstlich von Brünn auf der Herrschaft Obrowitz. Der Weg von Brünn dahin führt bei Suranow in das Gebirge, über die Höhe der Schwassa, welche eine bezaubernde Fernsicht gegen Brünn, und die Fläche gegen Raigern bietet. Man folgt dem Pfade auf dem Gebirgsrücken fort, dann senkt sich derselbe zu dem Dorfe Ubez (Herrschaft Lösch). Unmittelbar an dieses grenzt die Herrschaft Dchoß, welche bereits zur Herrschaft Obrowitz gehört. Von Dchoß führt ein Fußpfad in einer Viertelmeile zur Höhle. Auch ein Fahrweg, welcher aber einen Umweg von einer halben Stunde erfordert, leitet an ihre Mündung. Von Dchoß, als dem nächstgelegenen Orte, erhielt die Höhle auch ihre Benennung. Das Dchoßerthal bildet dort, wo der Eingang der Höhle sich öffnet, eine höchst pittoreske Scenerie von Fels und Wald. Die Eingangsschlucht ähnelt einem Felsenkeller. Eine vielfach gekrümmte Schlucht, etwa 150 Klafter lang, 3 bis 4 Klafter breit, und 5 bis 6 Fuß hoch, führt in die große Halle der Trovstleinhöhle, welche etwa 1000 Klafter lang sein dürfte. Von hier aus münden verschiedene Gänge, welche zu größeren Hallen führen. Unter den letzteren zeichnen sich besonders deren drei aus, welche etwa 10 Klafter hoch, und eben so breit sind. Sie bilden durch ihre Stalaktiten einen höchst frappanten, romantischen Anblick. Von der Decke herab hangen die Stalaktiten in Form kolossaler Eiszapfen. Die unablässige Absickerung hat deren auch am Boden gebildet, und an einer Stelle ist auf diese Weise bereits eine Verbindung hergestellt, so daß diese

Halle von einer Stalaktiten säule getragen erscheint. An anderen Stellen zeigen sich die Aussenförmigen schwarzgrauen Felsen mit weißem Tropfstein überzogen, daß sie bei dem Schein der Fackeln das täuschende Bild eines Wasserfalles gewähren. Die Form der Decken dieser Hallen ist die eines Kugelabschnittes. Die daran hängenden weißen Tropfsteinmassen, und die mit Tropfstein überzogenen Seitenwände bilden einen überraschenden Contrast mit den schwarzgrauen Massen der Kalksteinfelsen. Eine zauberische Wirkung brachte ein, in diesem Gnomenpalaste entzündetes bengalisches Feuer hervor, in dessen Glanze die Stalaktiten und ihre grotesken Formen magisch aufstauhten. Rechts am Eingange zieht ebenfalls ein ungefähr 100 Klafter langer Felsengang steil aufwärts empor. Er endet in einer jähen Absturz von unabsehbarer Tiefe. Hier wurden die Forschungen nicht weiter fortgesetzt. Wenn der Zugang zu diesem Abgrunde möglich ist, so bieten sich vielleicht auch dort noch interessante Abtheilungen dieses Höllenlabyrinthes. Der Weg durch die bisher bekannten, eben besprochenen Theile der Höhle ist so ziemlich horizontal und trocken. Wasserablagerungen wurden nur an einigen tieferen Gruben gefunden. Aus diesem Berichte geht hervor, daß die Naturmerkwürdigkeiten unseres Kaiserstaates durch die Entdeckung der Ochozsker Höhle eine nicht uninteressante Bereicherung erhalten haben. Bei den Ausflügen nach Brünn, welche jetzt mittelst der Nordbahn so leicht, schnell, und angenehm zu bewerkstelligen sind, wird die Besichtigung dieser schönen Höhle leicht in den Bereich der Reifgenüsse zu ziehen sein, und deshalb glaube ich es auch an der Zeit, die Wanderungslustigen darauf aufmerksam machen zu müssen. Zwei seltene, höchst interessante Gegenstände, welche in der Nähe von Leipnik gelegen, den Reisenden auf der Nordbahn anziehen dürften, nämlich die kolossale, prächtig gelegene Ruine Helsenstein, und das sogenannte Gevatterloch nächst Weißkirchen, eine, der berühmten Majocha vergleichbare Naturmerkwürdigkeit Währens, gebente ich in einem der nächsten Blätter dieser Zeitschrift näher zu besprechen.

J. G. Weidmann.

Než postoupím ve svém výkladu dále, ještě pár informací o tehdejších majitelích panství, hrabatech Dietrichstein-Proskau. Jak jsem již uvedl, měl hrabě F. X. Dietrichstein tři dcery. V r. 1843 nejstarší dceru Terezii provdal za hraběte Mensdorf-Pouily. (Tento rod je dodnes majitelem Boskovického zámku). Terezie dostala věnem Zábřdovické panství. Prostřední dcera, Antonie se provdala za Hraběte Mitrovského a dostala věnem Boskovické panství a Malé Hradisko. Krátce na to zemřela bezdětná a nejmladší Marie spolu s Terezií odkoupily od Mitrovských její věno zpět, do společného vlastnictví. Marie zemřela neprovdána a její majetek zdělila Terezie. Ta zemřela roku 1856 a majitelem celého panství se stal hrabě Alfons Mensdorf-Pouily.

Ted' se můžeme zase na chvíli vrátit do Ochozské jeskyně. Někdy na podzim roku 1857 se v Ochozské jeskyni objevuje MUDr Jindřich Wankel se svým švagrem, Ing Antonínem Mládkem, kteří ji, poprvé zaměří a zmapují. Toto je jejich mapa Ochozské jeskyně z roku 1857.

Předpokládám, že osobnost MUDr Jindřicha Wankela je zájemcům o krašovou tematiku známa natolik, že se o něm nemusím rozepisovat. Pokud máte zájem se o něm něco dovědět, najděte si v naší Edici SE – 3 zde (na internetu) její první ročenku z r. 2009 a v „Tématickém okruhu č. 3“ nazvaném „Šli před námi“ hned na začátku najdete popis Wankelova života a jeho práce pro kras.

Někdy v létě r. 1857 navštívil v Blansku MUDr Wankela tehdejší rakouský odborník (českého původu) na jeskyně a útvary krasu, profesor Adolf Schmidl. Pokud se chcete o této (spíše v zahraničí známé) osobnosti něco dovědět, zadejte na internetu jeho jméno. Najdete tam o něm potřebné informace.

Zpráva o jeho návštěvě moravských jeskyní a u Dr. Wankela byla 3. října 1857 Adolfem Schmidlem publikována v listu „Abendblatt der Wiener Zeitung“ (Večerník vídeňských novin) pod názvem „Aus den Mährischen Höhlen“ (Z moravských jeskyní). Mimo jiné navštívil prof. Schmidl v doprovodu MUDr Wankela tehdy i Ochozskou jeskyni, která se mu velice líbila. Nevím, zda Mládkova a Wanklova mapa Ochozské jeskyně vznikla ještě před návštěvou prof. Schmidla, nebo až po ní.

Nicméně, krátce potom vychází Wankelův článek o Ochozské jeskyni, nazvaný „Die Höhle von Ochoz“ který vyšel v 30. svazku 16. ročníku „Illustrierte

Zeitung“, vycházejícím v Lipsku. Wankelův článek vyšel v 1. pololetí r. 1858 v č. 766 na str.162. Jeho překlad vyšel ve „Sborníku okresního muzea v Blansku“, ročník 13/14 (1981/82) na str. 123 až 127. Překladačem byl MUDr Jiří Urban, (zemřelý v r. 2014) náš – v průběhu času (2008 – 2014) – externí spolupracovník, který nám řadu svých překladů věnoval k publikování v naší Edici SE – 3, mimo jiné i Wankelův text.

A právě v tomto svém článku Wankel píše : **„Z mnoha jeskyní, které se mohou rozkládat v nitru tohoto řetězu kopců je známa pouze jedna ; byla objevena r. 1831 jedním pomateným ševcem z Ochozu, který se domníval, že se jím dostane do podsvětí.** Text je doplněn dvěma obrázky dřevorytů z tehdejší doby, které se později údajně nacházely ve Wanklově pozůstalosti. Proč v roce 1831, když známe popis jeskyně od J. Hornische z léta roku 1830 ? Možná proto, že v létě 1830 ještě nebyl pan hrabě Dietrichstein-Proskau majitelem tohoto panství ? (? !!! ?)

Někdy ve stejnou dobu vychází útlá knížka, nazvaná „Macocho a její okolí“ jejímž autorem je kněz, sloupický kaplan Jan Nepomuk Soukop. Jak překlad Wankelova článku, tak kapitolku o Ochozské jeskyni ze Soukopovy knížky najdete na dalších stránkách.

V obou těchto pracích se právě píše, že jeskyni objevil pomatenec. Zdá se, že tuto informaci přinesl Jindřich Wankel svému příteli, kaplanovi Janu Nepomuku Soukopovi po návštěvě Ochozské jeskyně. Zřejmě ji tehdy vyslechl v Ochozi (27 let po návštěvě Hornische v Ochozské ?) a já se ptám sám sebe, jak a proč asi taková verze vznikla.

OCHOZSKÁ JESKYNĚ

Ke krásnému a zajímavému okolí Brna lze mimo již dříve zmíněná okolí Blanska a Adamova plným právem přiřadit okolí Křtin a Ochozu, které je přece jen půvabné, i když nenabízí tak velkolepé přírodní scenérie, a je pro každého milovníka přírody pozoruhodné zejména krásnou a zčásti dobře zachovanou jeskyní u Ochozu.

Kdo putuje z Adamova Josefským údolím, jež se táhne v hadovitých zátočinách kolem Býčí skály a Výpustku, je na konci překvapen líbezným pohledem: před jeho zrakem se rozkládá majestátní chrám s krásně klenutou kopulí, na jeho úpatí hezká vska, která se rozprostírá na kopcích lemovaných lesem, obklopena přívětivými lukami. To jsou Křtiny.

Toto starobylé poutní místo leží tři hodiny od Brna a v moravské řeči se nazývá Křtiny, tj. křest, což se zdá, že poukazuje na vysoké stáří, neboť podle pověsti putovali pohanští Slované od tohoto údolí, které se nazývalo údolím křtu, Vallis baptismi, aby se jim dostalo křtu.

Obraťme se ale k jinému chrámu zbudovanému boží rukou; přešla tisíciletí a na sebe se pilně vršily světle zářící sloupy na sloupy, alabastrové kupy vyrůstaly vzhůru v magické skupiny a po dně se rozlil kamenný potok s ozdobnými tvary jako třpytící se sněh. — Pak ale přišel člověk a jedním rázem znetvořil dlouholeté dílo a pod jeho rukou se z třpytného chrámu stane brzy špinavý a nuzný komín.

Poutník, který chce jeskyni navštívit, se dostane po hodině chůze silnicí ze Křtin do Brna ke dvěma vedle sebe ležícím obcím, Ubec a Ochoz; dá se vlevo plochým, malým osamělým údolím porostlým bukovým porostem a po půlhodinovém putování se dostaneme ke vchodu do jeskyně. Vápenec, který se táhne od Babic, se vsouvá mezi syenit a drobu a na mnoha místech vystupuje na povrch ve tvaru zubatých skalních stěn, vytváří zde údolí, částečně porostlé lesem a křovím, které je odvodňováno potokem, jehož koryto tvoří jeskyně, a který v suchých ročních obdobích zcela vysychá a nikdy nevysychající vodou vyvěrající z jednoho skalního otvoru, která svým tokem pohání několik mlýnů.

Z mnoha jeskyní, které se mohou rozkládat v nitru tohoto řetězu kopců, je známa pouze jedna; byla objevena roku 1831 jedním pomateným ševcem z Ochozu, který se domníval, že se jí dostane do podsvětí.

Lidé byli překvapeni krásou a panenskou čistotou a aby ji nějak ochránili, uzavřeli ji a dali pod dozor; přece však byly dveře vylomeny a jeskyně byla již po mnoho let vystavena ničení a pustošení.

Jeskyně je ještě bohatá a mnohé uniklo loupeživé ruce, avšak pokud se nic neudělá pro její udržování, bude bez výzdoby jako všechny naše jeskyně.

Nanejvýš nepatrný, sotva jeden sáh vysoký vchod, je tři stopy široký a vede do chodby přes 80 sáhů dlouhé, hadovitě se vinoucí, úzké a nízké, jejíž strop se místy tak hluboce snižuje, takže jsme s to jít dále pouze sehnutí. Stěny této chodby jsou zčásti vyhlazeny vodou, zčásti jsou rozeklané a proděravělé, nebo potažené zvlněným krápníkem, její dno tvoří sem zanesený písek a štěrky. Často je tato chodba přerušena šifavinami ve tvaru kaple, nebo vysílá malé boční větve, které buď slepě končí nebo se vracejí nazpět do chodby. Konečně vstoupíme brankou do dómovité síně o výšce 5 sáhů, šířce 8 sáhů a délce 21 sáhů. Napravo a nalevo se opírají o stěny mohutné kupy sem splavených aluvionů, přičemž vpravo sahá až ke stropu jeskyně. Stáčí se doprava a vede do druhé, do vlastní jeskynní hadice,

příčemž kráčíme 38 sáhů dále kolem obrovské masy travertinu podobné hříbu v suchém korytě potoka, a nalevo se dostaneme k vzestupné boční chodbě, která směřuje nazpět a jež představuje nanejvýš zajímavý přírodní výtvar, takzvaný ledovec. Zdá se, že z chodby 1—2 sáhy široké, vůbec ne vysoké, se sem prodírá 17 sáhů dlouhý, světle se třpytící bílý travertinový potok přerušovaný mnoha krásnými vodopády; jeho povrch je nerovný a zaujímá četné prohlubeniny ozdobného tvaru, které za vlhkého ročního období vytvářejí stejné množství nádržek. Na horním konci potoka trůní 9 stop vysoký krápníkový kužel, který se svými velkými krystalovými plochami pohádkově třpytí tisícerými záblesky. Tato scenérie je jedna z nejnádhernějších, je svým způsobem zvláštní a velkolepá. Strop je bohatě zdoben stalaktity podobnými brkům o délce jedné stopy a na dně rostou kuželovité stalaktity (správně stalagmity — pozn. překl.). Jestliže jdeme jeskyní dále po stezce, setkáváme se nalevo s býčí hlavou, eliptickým travertinovým kamenem 5 stop dlouhým, 3 stopy širokým a 2 stopy vysokým, na jehož konci je fantazie s to si představit býčí hlavu. Nad ní se tyčí vzhůru krásně se třpytící skupina stalagmitů, jejíž vrchol korunují dva stalagmity tvaru cukrové homole, z nichž klesají dolů nakypřené masy podobné třásním a drapériím. Asi po 14 sázích cesty se dostaneme poněkud se zužující jeskyní k úlu, ke kuželovité, dva sáhy vysoké krápníkové kupě na základně utvářené v podobě buněk a o několik kroků dále ke stalaktitu, který visí se stropu jako zřasená látka, a který se nazývá zástěra.

Prostor se poněkud rozšiřuje, oslnivě bíle se třpytící skupiny jsou hojnější a velkolepější. Podél cesty vyrůstají osamoceně stojící stalagmity, které dosahují značné výšky jako Strážce, sloup vysoký 4½ stopy a 2 stopy silný, stojící osamoceně.

Popojdeme-li od úlu 52 sáhů kupředu kolem Gejíru, krásné skupiny, sestávající se z kuželovitých stalagmitů na sebe navršených, přijdeme k velkolepé sněžné hoře, kterou naše kresba zobrazuje co možná nejvěrněji. Je to pravé krápníkové pohoří 3 sáhy vysoké zubaté a hrotité, od něhož přes dno jeskyně stékají třpytivé vodopády. Po straně visí lokty dlouhé kuželovité střípce a zřasené stalaktity dolů a střídáním světla a stínu vyrůstají z temnoty nové formy a fantasticky utvářené útvary.

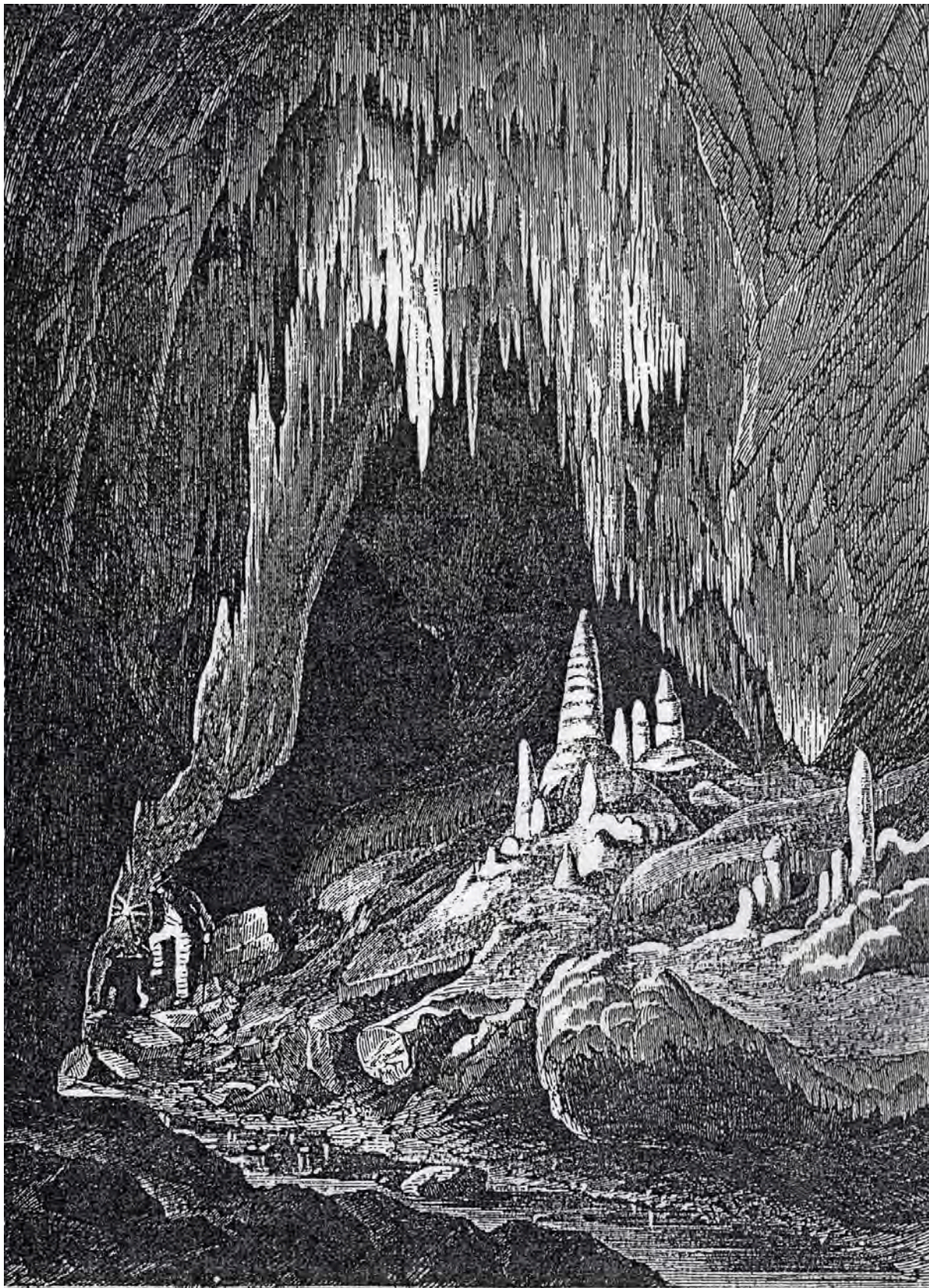
Jeskyně, která až potud dosáhla délky 220 sáhů, se na tomto místě dělí ve dvě větve, a to v jednu chodbu, odbočující pod pravým úhlem doleva a velice se zužuje, a vlastní jeskyni, v níž lze sledovat řečiště ještě 50 sáhů, i když namáhavě a lze se dostat do ještě několika velice hezky a bohatě vyšperkovaných kaplí a boční chodby, která poněkud stoupá, i když pokračuje v přímém směru a jde rovněž 50 sáhů.

První chodba vyúsťuje po nejméně 120 až 130 sázích dlouhém, dosud neznámém průběhu u Hostěnic, toto místo je vyznačeno skalní skupinou s četnými hltači na jejím úpatí; druhá ústí slepě a vede k poslední nádherné skupině, která se nazývá kazatelna nebo smuteční vrba. V půvabném tvaru se sklání jako větve smuteční vrby klenutá, bílá rýhovaná krápníková hmota přes stalagmit představující kmen. Napravo se valí ven jako vodopád neforemné útvary a v pozadí se zdá, že jeskyně, která sahá ještě o několik kroků dále, končí.

Návštěvník jeskyně se nyní vrací nazpět; nastupuje cestu zpět a po cestě hustým lesem se dostává k osamělé hájovně, před jeho nohama se rozprostírá krásná úrodná nížina s mnoha půvabnými vesnicemi obklopenými zelenými poli a kopci s vinicemi. Uprostřed leží Brno se svými četnými komíny, krásnými věžemi a elegantními budovami.

Okno téká do dálavy k Pavlovským kopcům zahaleným v modrém oparu a tratí se v rovinách Moravského pole. Ještě zazáří celý obraz v růžové

červeném třpytu večerního slunce odrážejícího se od dalekých věží staroslovanského Rajhradu, až konečně vše zanikne v noci a v mlze.

Göhle von Dohy: Die Schneeberge.

Jako součást Wankelova článku o Ochozské jeskyni vyšly v „Leipziger Illustrierte Zeitung“ i obrázky dvou dobových dřevorytů z Ochozské jeskyně Autor či autoři obrázku nejsou známy.

Na předchozím obrázku jsou „Sněžky“. (Dnes Křížův dóm v pohledu z plošiny Křížovy vyhlídky), Na snímku níže Smuteční vrba s Křtitelnicí. (Prostorově nadsazeno). (Dnes přechod z Hornischovy chodby do Obývací chodby).

Gänge von Döbry: Die Kanzel.

A toto je popis Ochozské jeskyně z pera kněze, sloupského kaplana Jana Nepomuka Soukopa.

Jeskyně Ochozská.

„Vůkol všechno ticho
Kryto rouchem temným,
Jenom dcera skály
Mluví hlasem jemným.“
Furch.

O způsobu objevení této jeskyně, která na půl hodiny cesty od dědiny Ochoze, (ze Křtin 1³/₄ hod.) vzdálena jest, vypravuje se, že roku 1831 žil v Ochozi člověk namysli pomatený, který si záměrem nalezti bránu do světa podzemního, do pekla. I plazíval se po břichu otvorem jeskyně dotčené, tehdy valně zanešeným, až se dostal do báječné klenotnice podzemní, domnívaje se býti již na onom světě. Navrátil se vypravoval divy, jež ve skále viděl, až pak jiní jej následovali, nevídanou krásu jeskyně zvěstující. Napotom tehdejší majetník panství Zábrdovského, hrabě Ditrichstein,

postaral se vlastním nákladem, aby znamenitá skála tato obecenstvu přístupnou se stala.

Dr. Adolf Schmidl, týž, co téměř všechny znamenitější jeskyně v císařství našem proskoumal a vědecky popsal, prohlásil jeskyni Ochozskou za nejzajímavější na Moravě. Křtinský Výpustek, Býčí skála, jeskyně Sloupské — byly už před kolika sty léty světu známy; ale právě touto proslulostí svou a přehojnou návštěvou oloupeny jsou ze šperku vzácného, jakovým příroda je byla ozdobila; aspoň hebounké útvary krápníkové poroucháno a zkaženo takou měrou, že nezbylo z nich leč nepatrné pozůstatky, dýmem loučovým na dobro začazené.

Jeskyně Ochozská zatím, jak už zpomenuto, odhalila se světu tepruv v posledním třicetiletí a tudíž ovšem původním rázem svým nade všechny starší sestry své předčí, ač i tu svévolná ruka mnoho už porušila.

Nizounký vchod do jeskyně Ochozské střeží stinné stromoví a bujné křoviny, tak že až na několik kroků uschován jest pátravému cestovatele oku. Ondy bývala jeskyně uzavřena dřevěnými dvírkami, o čemž pozůstává obruba podnes svědectví dává. I bylo by přáti, aby nad takovými poklady přírodními náležité dozorství se vedlo, jakož ho u přistává v Postojné, kdežto nikdo bez zvláštního povolení a bez dohlídky přístupu nemá. Tolikéž žádoucí jest, aby na podzemních těch procházkách se svítilo buď svíčkou buď kahancem havířským a nikoliv — loučí, jež bílé krápníky začadí a přesto hustým kouřem řádnému rozhledu brání.

Hadovitá chodba 4—5' zvýší a sotva 4' zšíří

nutí mimovolně, aby se člověk hluboce uklonil a ohnutě ku předu kráčel; na této nepohodlné cestě nezbytná potřeba káže, aby každý navštěvovatel sám sobě svítil, jelikož úžina skalní nedopouští tomu, aby předchůdce následovníku dostatečně posvítiti mohl. Stěny této chodby jsou vodou časem ji proplakující na mnoze tak zomílané a uhlazené, jakoby byly jedinou litinou černého mramoru, bílými žilkami prorůstlého; místy toliko objevuje se vlnovitý povlak krápníkový. Z hlavní této ulice, ve které vícero gotických kapliček se nachází, vybíhají rozličné boční uličky, jež po nedlouhu buď na slepo se končí, buď do hlavní chodby opět se navracují. Ulice hlavní, na 80° zdělí do skály se prorývajíc, přivodí do veliké síně 5° zvýší, 8° zšíří a 21° zdělí, která potom na pravo uchyluje se do jiné prostory velezajímavé.

Tu mezi krápníky, jež na způsobu obrovských hub po zemi růstou, postupuje na 38° zdělí suchým řečištěm, uzíříš na levo skamenělou sopku, jež stříbroskvoucí lávu v proudu 1 — 2° širokém a na 17° dlouhém z nítra svého chrlí. Na konci tohoto alabastrového potoku skví se krápníková homole $9'$ zvýší.

Tento pohled náleží mezi nejvzácnější obrazy celé jeskyně. —

O něco dále na levo odpočívá právě na cestě skamenělý vůl, krápníkový balvan $5'$ dlouhý, $3'$ široký, $2'$ vysoký; netřeba přílišné obraznosti, abys mohutného roháče v myslí si vykouzlit. Nad ním věží se jasná skupenina, ozdobená dvěma eukrovými klobouky, odkud sličné záslony hebounkým třepením zalemované, dolů splývají.

V další, poněkud užší chodbě as 14° běžící stojí v čelník, překrásná tkanina buňkovitá 2° zvýší a se stropu visí sněhobílá opona či zástěra, v rozmanitých záhybech se rozhrnujíc.

Odtud kráčí poutník chodbou širší mezi krápníkovými sloupy, jež připomínají na osoby bílým rouchem oděné; jistotně alespoň jeden sloup 4 $\frac{1}{2}$ ' zvýší a 2' zdělí, který slove hlídač. Za 52° od včelníka ukazují se alabastrové sněžky na 3° zvýší, zoubkovatými hřebeny korunované, s nichžto jiskřící se proudy kapaliny řinou.

Tady v dálce 220° z venku rozbíhá se jeskyně na dvě. Jednu úzkou ulici na levo možná stopovati as na 50° zdělí, ač nikoli pohodlně; dále však vniknouti nelze. Tato chodba a spolu řečiště končí bezpochyby ještě as o 120 — 130° dále blíž Hostince, kteréžto místo na povrchu země četnými děrami naznačeno jest, kam voda za časů deštivých se stéká.

Druhá boční ulice tolikéž 50° zdělí zavírá se na dobro a sice na místě, kde uchystáno poslední skvostné divadlo na zpovědnici a na kazaťelnu, jejíž stříšku nescíslné věžky a bohaté krumplování zdobí; někteří vidí v tomto převzácném útvaru smutkovou vrbu, jež něžné větvičky zádušně k zemi kloní. Odtud však po vykonané pouti 270° sluší se navrátiti touže cestou. ¹⁾ Pobaviv se as za hodinu v čarovném tom chrámu podzemním a velebě

---

¹⁾ Plníme milou povinnost, vroucné díky skládající p. Dru. Vanklovi, jenž s hornickým mistrem Jedovnickým p. Mládkem na podzim r. 1857 obadav jeskyni Ochozskou, s vrchu položené výměry laskavě s námi sdělil.

dílo rukou Hospodinových, pozdravíš milerád bujnou zeleň lesiny šumné.

Od jeskyně na levo k Lišni táhne se romantický žleb hadí, holými, kolmo vystupujícími skalami jakoby hradbou obehnán, jenž dle výroku cestovatelů na „Mürzthal“ živě připomíná. As 1/4 hodiny od jeskyně Ochozské na levo na pahorku v lese stojí vydutá skála, podobající se „Kolně u Sloupa“; sklepení jest ploché, široké, avšak nelze jest daleko do vnitru vniknouti. Ještě o 1/4 hod. dále na pravo strmí obrovská skalní zeď, (hora ta sluje: Lysá) z jejížto paty křišťálový potůček na světlo vyráží a sice takovým proudem, že doleji kolikero mlýnů žene. Z rychlého toho toku lze jest se domyslit, že vodárna, odkud vychodí, znamenitá býti musí.

*

V roce 1860 napsal Vincenc Brandl ve své knize „Handbuch der Mährischen Vaterlandskunde“ tuto větu : „**Jeskyně byla údajně objevena šílenecm, který jeskyni najít chtěl**“. (?) A ostatní autoři, kteří o Ochozské jeskyni později psali, tuto (podle mého) Wankelovu, Soukopovu a i Brandlovu **nesmyslnou informaci o pomateném či šíleném ševci jen opisovali a upravovali jak se jim to hodilo**.

Výjimkou je Martin Kříž, který se ve svých spisech popisu objevení jeskyně vyhýbá a pokud se na kterémsi jednom místě o objeviteli zmiňuje, napsal : „**Byl okolní přírody důvěrně znalý**“. Nic víc. Co Martin Kříž věděl ?

Jak jsem se již výše v této práci zmínil, pátral jsem mezi dříve narozenými občany Ochoze (a Obce), zda nenajdu alespoň někoho, kdo by o objeviteli něco věděl. Nenašel jsem nikoho. Pátral jsem tedy v archivech, zda nenajdu někde aspoň zmínku o ševci Františku Vašíčkovi, o kterém se zmiňuje někdy v r. 1895 pan profesor Richard Trampler. Zjistil jsem, že do roku 1830 v Ochozi žádný Vašíček nežil. Zato v sousední Obci žilo 12 rodin Vašíčků. Někdy po roce 1830 se

jeden z Vašíčků přiženil do Ochoze na Sapákův statek. Následně nějaký Vašíček z Obce koupil v Ochozi statek, jehož majitel zemřel a jeho děti byly malé na to, aby mohly efektivně hospodařit. To už byl krůček vpřed. Chtěl jsem ten příběh napsat jako „literaturu faktu“. Jenže zjistit fakta kolem objevu jeskyně se mi stále nedařilo.

Historek ze života občanů Ochoze, Obce i Hostěnic mi pamětníci napovídali dost. To už bylo na knížku. Ale o objeviteli pořád nic. A já jsem bytostně chtěl dokázat, že jeskyni neobjevil pomatenec, ani šílenec, ale člověk soudný, s perfektně pracujícím mozkiem. Ten tlak mé vůle byl tak silný, že jsem **spáchal „hřích svého stáří“** a napsal jsem o objeviteli knihu. Tu knihu jsem nazval : **„Jak Francek Caprament díravicu objevil, a co se pak dál přihodilo“**.

Tam, kde jsem fakta měl, jsem se jich úzkostlivě držel. Ale tam, kde nebyly jsem si musel vymýšlet, a tak to dopadlo tak, jak to dopadlo. Než jsem knihu napsal, zemřel Miroslav Ivanov, proslulý autor literatury faktu. Knihu jsem se snažil psát podle jeho schématu literatury faktu, tak jak je popsal a zveřejnil. Jako jeho následovník byl v tisku označen pan Klobas ze Slavkova. Tak jsem toho pána navštívil a věnoval mu svoji knihu, když vyšla, s tím, aby si ji přečetl.

Když jsem jej navštívil podruhé, (to už měl knihu přečtenou), se mě zeptal, co po něm vlastně chci. Řekl jsem mu, že po něm chci posouzení, zda se mi podařilo napsat literaturu faktu. Usmál se a řekl mi : „Pane, vy jste v té knize otevřel nejméně šest témat, na které by bylo lze psát literaturu faktu. Ale to, co vy jste z toho udělal, to je vesnický román !“ Takže – povedlo se jenom to, co se povedlo.

Nicméně, aspoň si myslím, že když už, tak jsem napsal knihu čtivou. Proč si to myslím ? Když kniha vyšla, vzal jsem jeden výtisk a zanesl jsem jej do zaměstnání pracovníkovi jedné kulturní instituce, kterého jsem si vážil a kterému jsem ji věnoval. Když jsem jej po několika dnech potkal, řekl mi : „Pane, vy jste mi dal !“ Zděsil jsem se co se stalo a požádal jej o vysvětlení. Znělo takto : Chtěl jsem být ten den z práce brzy doma. Ale měl jsem ten nešťastný nápad, že jsem tu vaši knížku otevřel na konci pracovní doby a začel se do ní. A z práce jsem přišel domů až v půl jedenácté v noci. Tu knížku jsem na svém pracovišti celou přečetl, pak jsem se teprve dokázal od ní odtrhnout.“ Tak aspoň to.

Kniha vyšla v roce 2004 v Brně v nakladatelství Šimon Ryšavý v nevelkém nákladu jednoho tisíce výtisků a je rozebraná. Pokud vím, dva její výtisky jsou v Moravské zemské knihovně a něco je v Knihovně České speleologické společnosti. Proč o ní vlastně píšete ? Ne proto, že bych jí chtěl dělat reklamu. Ale přede-

vším proto, že **možná** poněkud posloužila k nalezení skutečného objevitele Ochozské jeskyně. Co se stalo ? **Co se pak dál přihodilo ?**

V Ochozi žije archeolog **pan Ondřej Mlejnek**. Je (nebo byl ? – mezitím byly volby) v Ochozi místostarostou. Když si přečetl moji knihu usoudil, že objevitelem Ochozské jeskyně je některý z jeho předků a začal na tom pracovat. A vypátral, že jsem sice ve své knize popsal část historie jeho rodiny, ale došel k názoru, že v žádném případě osoba o které píše jako o objeviteli tu jeskyni objevit nemohla. Prostě v tom, co on ví jsou události, které jsem neznal a které moje předpoklady mění a všechno bylo jinak.

No, a protože je místní a pracuje v obecním zastupitelstvu, tak pátral dál a zřejmě dosáhl tam, kam já už jsem nedosáhl. Zjistil, že někdy na začátku 19. století přišel do Ubce (Obce) vysloužilý voják (asi dvaatřicetiletý) který se jmenoval František Vašíček, byl vyučený švec a před propuštěním z vojenské služby sloužil řadu let v pluku nějakého šlechtice, jehož jméno si nepamatuji, ale které mi pan Mlejnek v hovoru řekl. V Obci žilo už předtím několik Vašíčků, ale on nebyl s žádným z nich spřízněn. V průběhu času se sžil s o několik let starší vdovou žil s ní a vzal si ji. Děti spolu už ale neměli. Tento Vašíček ale zemřel v roce 1825 ! Nemohl tedy být v žádném případě v srpnu roku 1840 před jeskyní !

Ale mohl to být objevitel jeskyně ! Osobnost vysloužilého vojáka, člověka, který v životě prošel ohněm bitev, člověka statečného a rozhodného, to je osobnost mých představ objevitele ! Pokud sloužil jako voják na Balkáně, mohl o jeskyních vědět svoje. Když byl propuštěn z vojenské služby, mohl se potulovat krajinou a na území jižní části Moravského krasu mohl objevit onu jeskyni, což zapříčinilo, že se nedaleko ní usadil. Mohlo to být jeho strategické zázemí v nejistých dobách válečných konfliktů. Držel ji v utajení a prozradil svoje tajemství svým přátelům teprve před svou smrtí. Teprve pak vyšla jeskyně ve známost. Tedy – až po roce 1825 ! **Mohlo to tak být.** Ale zjištění jak to skutečně bylo, to už teď závisí na panu Ondřeji Mlejnkovi z Ochoze. Já už jsem „ze hry“.

*

Ted' bych se zase vrátil k historii jeskyně. Nejprve si něco řekneme o tom, jak jeskyně měnila svoje majitele. Naposledy jsem se zmínil o tom, že Dietrichsteinova dcera Terezie, provdaná Mensdorf-Pouily zemřela v r. 1856 a její majetek zdědil její manžel.

Hrabě Alfons Mensdorf-Pouily prodal v roce 1864 Křtinské panství, zahrnující obce : Křtiny, Březinu, Bukovinu, Bukovinku a Ochoz hraběti Vincencovi z Bubna a Litice za 500 000 zlatých. Jak jsem již uvedl, nechal hrabě F. X. Die-

trichstein-Proskau v srpnu 1840 při zpřístupnění jeskyně jeskyni uzavřít těžkými dubovými dveřmi. Jenže Ochozská jeskyně je také povodňovým tokem Hostěnického potoka a dalších podzemních vod. Takže při každém povodňovém stavu tlak vod, které neměly kam odtékat tyto dveře vyrazil i se zárubní. Zpočátku se vody zřejmě také procezovaly mezi odlámanými kameny, kterými vyplnili lamači trativod, který původně odváděl vody do odtokových kanálů. Protože ale povodňové vody unášely spoustu kalů, zanášely je při svém proudění mezi kameny výplně a postupně tento možný odtok zcela ucply. Možnost odtoku vod se neustále zhoršovala, stejně jako nanášení usazenin.

Když hrabě z Bubna zjistil, co se děje s dveřmi za povodní, nechal u kováře ukovat mřížové dveře, kterými mohla voda protékat a tak odpadla neustálá oprava dveří a zárubní. Protékající povodňové vody, unášející kaly je ale dále naplavovaly a usazovaly všude tam, kde voda ztrácela rychlost.

V roce 1882 prodal hrabě z Bubna Křtinské panství brněnskému továrníkovi Morici Tauberovi za 460 000 zlatých. Továrník Tauber Křtinské panství prodal v r. 1894 Lichtensteinům, jejichž Pozořické panství s Křtinským panstvím sousedilo. Lichtensteinové byli majiteli Křtinského panství do roku 1918, kdy při vzniku Československé republiky propadl majetek Lichtensteinů státu.

*

Ve druhé polovině 19. století se Hostěnický potok propadal do podzemí na severním konci Hostěnického údolí, v proláclině mezi skalními stěnami, v místě dnešního Hostěnického propadání č. 1. Prvního června roku 1879 v pozdním odpoledni došlo v Hostěnicích k průtrži mračen. Příval vod byl tak velký, že zatopil nejen proláklinu, kterou dnes podle Martina Kříže nazýváme Vilémovým údolíčkem, ale i spodní (severní) část Hostěnického údolí s několika usedlostmi, jak to zapsal do obecní kroniky tehdejší hostěnický učitel František Kruták. Oskenovaný zápis viz níže.

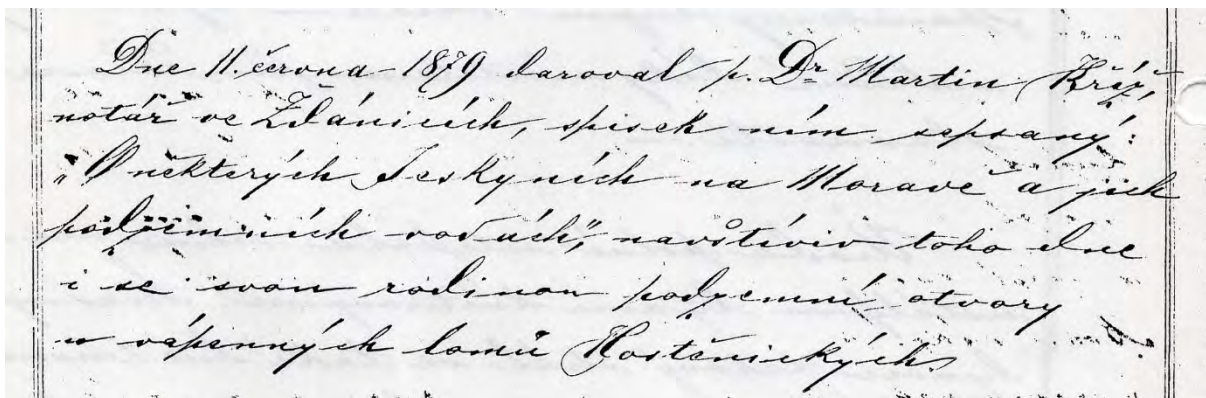
Tehdejší propadání (Dnes Propadání I.) nestačilo zřejmě povodňové vody odvádět, a tak zatopily spodní část Hostěnického údolí do výše několika metrů. Tlak sloupce vody na podloží zapříčinil otevření druhého propadání pod skálou Gavaňou, (dnes opuštěný lom „Říčánkova skála“). Jak to během té povodně vypadalo, popisuje Martin Kříž v knize „Jeskyně Moravského krasu, skupení druhé a třetí“, kterou sepsal společně s Floriánem Koudelkou, na straně 147. Píše zde :

„V červnu 1879 byla krajina kolem Hostěnic postižena velkou povodní. Několik dní po povodni přijel jsem se do Hostěnic podívat na spousty, jež vody byly způsobily. Potok (Hostěnický) ještě rozvodněný vrhal se do propadání

před chobotem vpravo, u vápencové skály, (dnes Druhé propadání Hostěnického potoka – v západní zátoce prolákliny Vilémova údolíčka) do chobotu (k dnešnímu Prvnímu propadání Host. potoka v severní zátoce) tekli jen malý potůček.

Užada polní utrpěla velmi ne-
ustálými lijavci květnovými. Strašný
lijavec takový stihl se také dne čer. 24. 5.
Knedl; rána ráno dne ukázovaly se
na obloze známky nepřirozeného počasí. Po-
poledne pak asi k 5. hod. stihla se straš-
ná bouře. Strom rachotil, hlesky se kri-
žovaly a dít se jen jen lil v oblaku.
Vše připravovalo se jako kdy právě po-

sope světa. Lidy, pole, louky, v nížině se nalézá-
jící, stály klupoko pod vodou a podobaly
se pravému moři. Vody ustavičně přibývalo,
tak že se i do některých přibýtků hnula
a obyvatele byli tudíž nuceni utéci se
do přibýtků jiných. Kragná bouře tato
trvala přes 3 hod., načež utichla a voda
plným proudem valila se nížinou kol
vesnice k vápencím, které 8-10 m. výška
stála, nemohouc pro vysoké přehy a skály
dale šíř. Na místě tomto nachází se pod-
zemní otvor (připadání ^{propadání} svany), vytvořen po-
tokem hostěnickým, kterým voda, každé
lého času, do země vsiká a prosedí
asi 1/2 hod. pod zemí, v jeskyni ochotské
se ztrácí. Tímto tedy otvářením a ještě
jiným, o mnoho větším, kterým se
voda sama toho dne vykládala,
odtékala nahromaděná voda pod
zemí do jeskyně ochotské. Lidé, kteří
pole posadit v nížině byli, mohli se le-
tos špatně úrody nadíti.

Oskenovaný záznam učitele Krutáka v hostěnské kronice.

Pokračuje popis povodně Martinem Křížem :

V údolí Hádeckém (tj. v údolí Říčky) bylo plno nánosu (bahna, štěrku, balvanů); z Ochozské jeskyně zdaleka bylo slyšeti temné hučení.

Kamenné veřeje, v nichž upevněny jsou dveře, byly vyzdvíženy, železné mříže u dveří zprohýbány a silný potok vrhal se 8 m přede dveřmi do otvoru na půl metru širokého do podzemní prostory. (!!!)

Svědkové hodnověrní mi vypravovali, že při povodni oné vyrážel z Ochozské jeskyně tak silný proud vodní, že nebylo možno přiblížiti se a že to vypadalo právě tak, jako kdybychom u ohromné bečky vyrazili čepek.

Totéž opakovalo se při povodni v r. 1883.

*

No, a tahle povodeň je klíčovou událostí k další historii Ochozské jeskyně. Do této povodně odtékaly Hostěnské vody „v chobotu“ jak nám popisuje Martin Kříž. Je to dnešní „Propadání Hostěnského potoka I.“ Naše Pracovní skupina SE – 3 místo, kterému M. Kříž říkal chobot nazvala pracovně „**Severní zátoka**“, protože leží na severním okraji prolákliny „Vilémova údolíčka“, což je název, které tomu místu dal v r. 1864 sám Martin Kříž. My jsme ten název jen vyhrabali ze zapomenuté historie a začali jsme jej používat !

(Pokud jste zvědaví a chcete vědět podrobnosti o tom, proč Martin Kříž toto údolí nazval Vilémovým údolíčkem, najdete si na www.speleo.cz/rocnky-se-3, tam si najdete naši Komplexní zprávu Pracovní skupiny SE – 3 a v jejím sedmém tématickém okruhu, nazvaném „Potřebné informace a vysvětlivky“ najdete to, co hledáte).

Vraťme se ještě ke stručnému popisu Martina Kříže o povodni v Hostěnském údolí. Napsal tam dále : Potok, ještě rozvodněný, vrhal se do propadání před chobotem vpravo u vápencové skály. Otevřelo se tak zvané „Propadání

Hostěnického potoka II.“ Zatím, co původní propadání, „Propadání I.“ leží na kótě 371 m nadm. výšky, nově otevřené propadání „Propadání II.“ leží na kótě 370 m nadm. výšky. To znamená – o metr níž. Pokud tečou vody Propadáním I, tečou mimo Ochozskou jeskyni a do Ochozské tečou jen za povodní, tj. za vysokých vodních stavů v podzemí, kdy zřejmě nestačí tamní vodosvodné cesty příval vod odvádět.

Pokud ovšem tečou vody Propadáním II., které je o metr níž než Propadání I., tečou neustále Ochozskou jeskyní. Tato situace je klíčová pro další historii Ochozské jeskyně.

Protože původní cesty odtoku vod byly v průběhu času ucpány, tak se změnila původní (přírodní) odtokové poměry. Nemohly to už ani změnit mřížové dveře. V závislosti na tom se začaly některé partie vstupní chodby „Hadice“ zanášet usazeninami. Postupovalo to pomalu, ale důsledně !

*

V r. 1880 přichází do Jižní části Moravského krasu skupina studentů pod vedením Floriana Koudelky. Objevují jeskyni, zvanou místním lidem „Díravica“. Martin Kříž, který v r. 1864 napsal o Moravském krasu rozsáhlý článek, dal v tomto článku této jeskyni název Kostelík. Prý proto, že v této jeskyni byly v době napoleonských válek ukryty zlaté bohoslužebné nádoby z kostela v Pozořicích (a snad i z jiných kostelů). V té době se ovšem zdejší vápencové kře ještě neříkalo Moravský kras. Jindřich Wankel je nazývá „Moravské Švýcarsko“ a Martin Kříž tomu území říká „Moravské devonské vápence“.

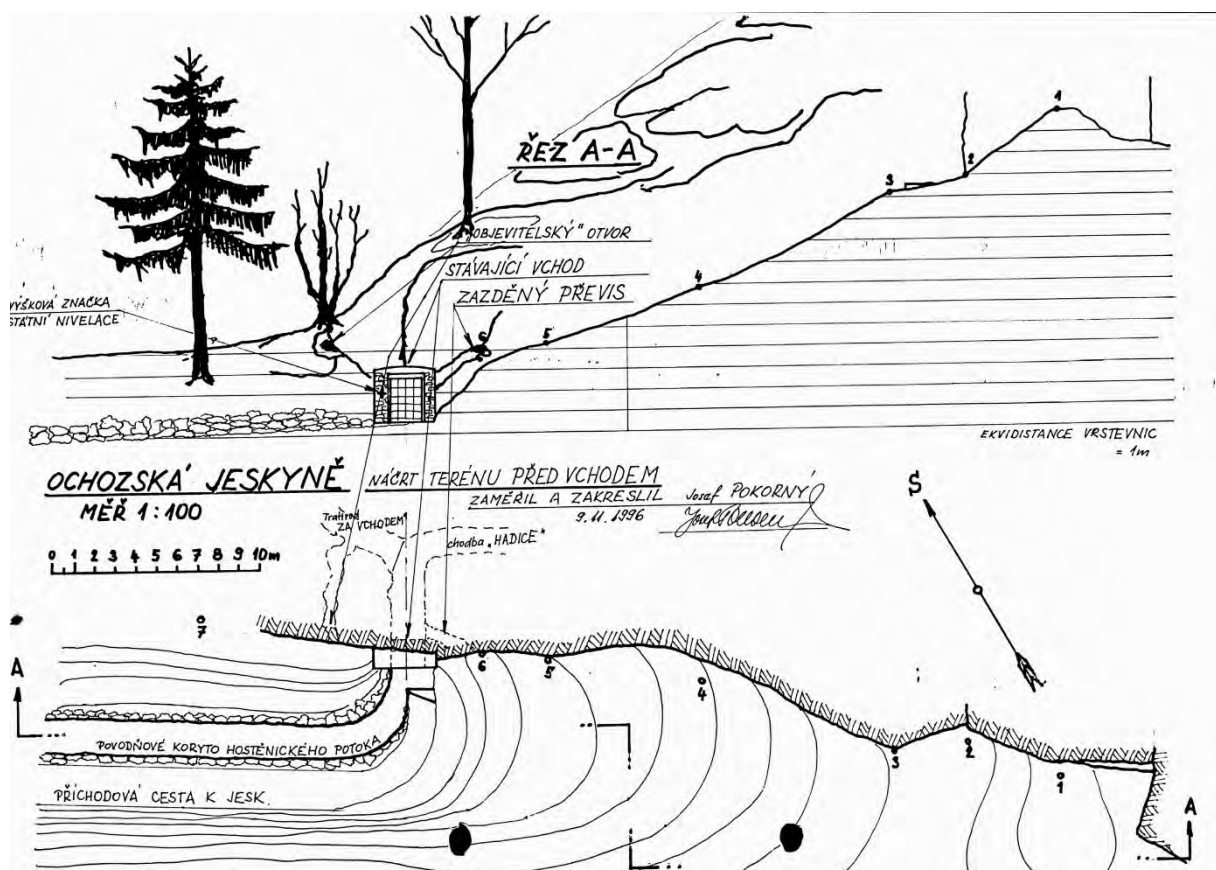
Nicméně studenti v čele s Koudelkou dali jeskyni název Pekárna, pro její podobu s chlebovou pecí. Tento název byl tak výstižný, že se mezi lidmi ujal a užívá se dodnes. Studentská akce způsobila, že se o tuto jižní oblast krasu začala zajímat celá řada lidí. F.A. Krasser, ředitel německého gymnasia v Brně, prof. Makowsky, vídeňský vědec Josef Szombathy a další.

V r. 1881 vydává profesor František Bauer útlu knížečku, nazvanou Ochozská jeskyně. V úvodu publikace opakuje smyšlenku o objeviteli – pomatenci. Popisuje zde zpřístupnění jeskyně hrabětem Dietrichsteinem a přináší první podstatnou informaci – náklady na zpřístupnění jeskyně stály pana hraběte 5 000,- korun tehdejší měny. Další, stručná informace o objevitelském vchodu „deset kroků za dnešním vchodem“ je zavádějící, protože tato visutá chodbička, vedoucí do horní části trativodu vlevo za vchodem neodpovídá popisu Johana Hornische z roku 1830 !!! V dalším textu se věnuje popisu jeskyně a publikaci končí zprávou o horníkovi, který se spustil do bezedné propasti v protější jeskyni. Zprávu o propasti ještě publikoval prof. Bauer dne

27.07.1881 v listu „Brünner Morgenpost“. Tuto Bauerovu zprávu ale poslal do říše bájí Florian Koudelka ve svém článku „Der Schweden Sitz – ein Beitrag zur Höhlenkunde Mährens, který vyšel v časopise „Mittheilungen der Section für Höhlenkunde des Österreichisches Touristen Club“, Jahrgang 2/1883. (Bližší informace najdete v článku J. Pokorného, nazvaného „Koudelkova rozvědka aneb historické vyprávění o bezedné propasti, která tam nakonec nebyla“ který vyšel ve sborníku „Speleoforum“, ročenka 18/1999, str. 18 – 20).

*

Popis objevitelského vchodu vedoucího do chodby horního trativodu vlevo za vchodem, který neodpovídá, (jak jsem již výše uvedl) popisu Johanna Hornische z r. 1830 ale začala od této informace profesora Bauera řada autorů uvádět jako objevitelský vchod. Dělo se tak prakticky až do r. 1997, kdy vychází v ročence č. 16/1997 článek, nazvaný „Kde byl původní, objevitelský vchod do Ochozské jeskyně?“

Toto je ilustrace k citovanému článku.

*

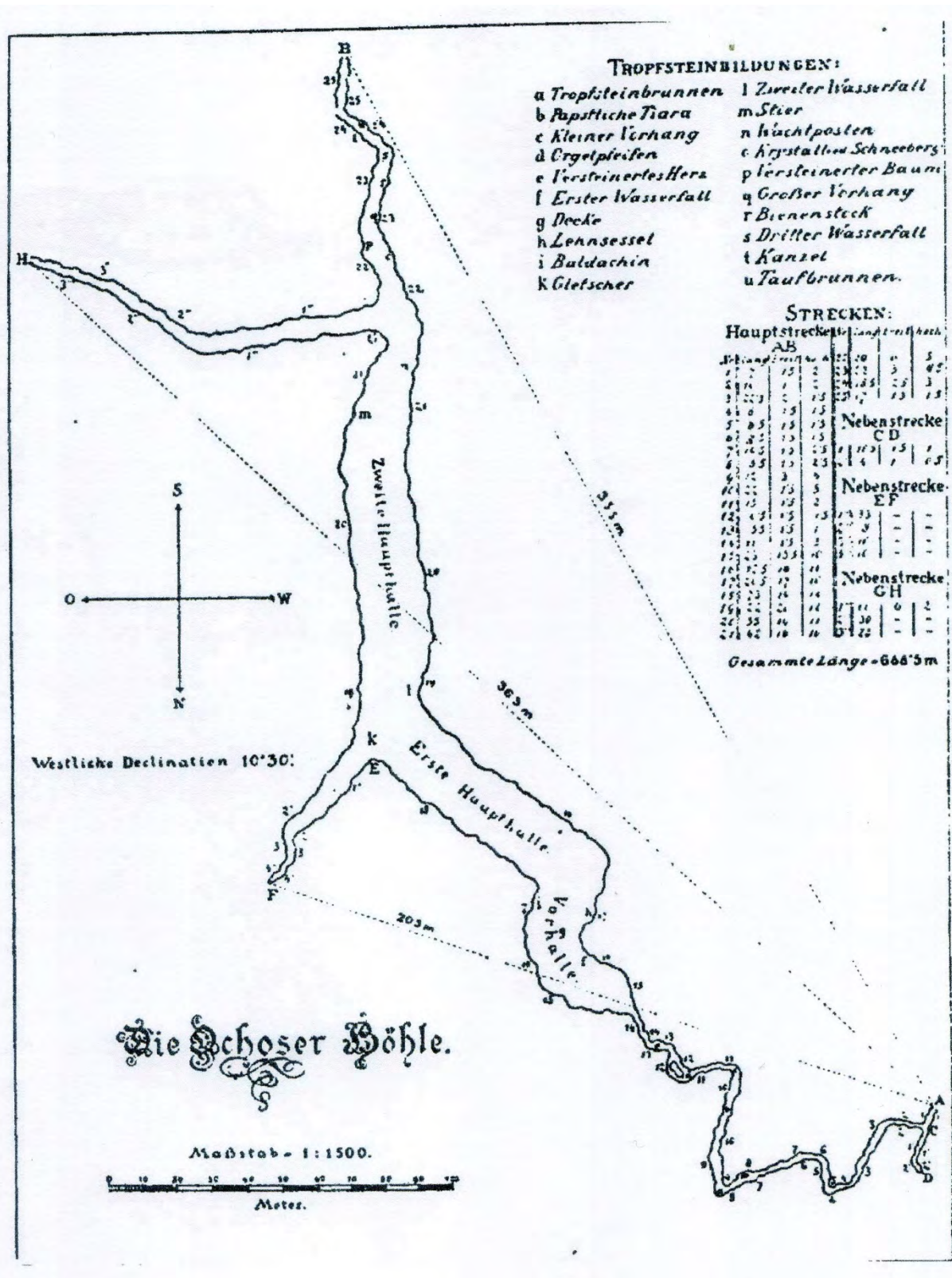
O práci profesora Tramplerera, nazvané „**Ochoser Höhle, ihre Entdeckung und Endstehung**“ se zmiňuji už na straně 8 této práce. Jako doplněk této Tramplerovy práce byla při ní otištěna mapa Ochozské jeskyně z tehdejší doby, kterou zaměřil a zakreslil Martin Kříž. Najdete ji o stránku níže.

Prezentuji ji zde především proto, že na ní chybí zakreslení povodňového kanálu, který zřejmě odváděl vody z partií Hadice před „Okružní chodbou“. Proč ji Kříž nezakreslil? Já se domnívám, že proto, že v době, kdy Kříž jeskyni zaměřoval už byl tento kanál zcela ucpán náplavami a Kříž o něm už nic nezjistil a proto ho nezaměřil a nezakreslil. A postupně se začala zanášet další kritická místa v chodbě Hadici.

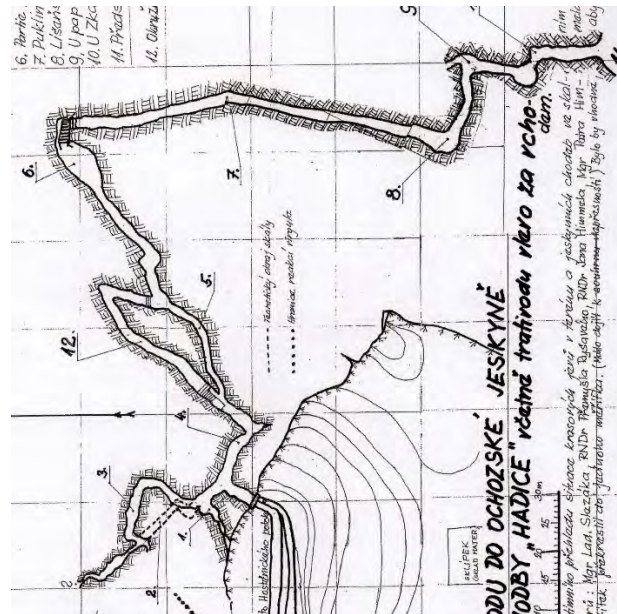
Bylo zde totiž nějakou dobu období, kdy byla jeskyně jen navštěvována zájemci o její návštěvu, ale nic víc. Ale příroda pracovala na svém a upravovala vstupní chodbu Hadici podle svého. Tam, kde povodňové vody musely prudce měnit směr a ztrácely rychlost, tam se nanášely a usazovaly náplavy!

Teprve až přišli lidé, kteří nechtěli jeskyni jen navštívit, ale kteří ji chtěli zkoumat a poznávat tajemství „neživé“ přírody se mohla situace změnit. Ale i k tomu časem dojdeme.

Zatím se ještě můj čtenáři seznamuj s historií tak, jak probíhala

Aby bylo čtenáři jasné, co mám na mysli, když říkám, že na Křížově mapě chybí Povodňový kanál, najdete na další straně mapku vstupní chodby Hadice. Objekt č. 5 je Povodňový kanál, objekt č. 12 je Okružní chodba. To je na Křížově mapě ta smyčka mezi body 3, 4, 5 a 6 Křížova polygonu.

Pro názornost srovnání jsem položil výřez z Křížovy mapy (obrázek vlevo) vedle výřezu z mapy Hadice, kterou jsem překreslil z různých map několika autorů, (které byly zakresleny v různých měřítkách) překreslením do jednoho měřítka a doplněním či úpravou podle vlastního měření. (Obrázek vpravo).

Pochopitelně, Kříž na své mapě má zakresleny trativody vlevo za vchodem trochu jinak, než já. (Úplně v jiném směru). Ale můj náčrt zachycuje současný stav !

I když také nemám zakreslen přesný průběh Povodňového kanálu. Já jsem tu příšernou, zabahněnou, ve skále vodami vybrážděnou díru jenom jednou prolezl a pak jsem ji zakreslil do zaměřených koncových bodů z paměti. Ten kanál je úzký a zaměřování by bylo obtížné, a výsledek by nebyl moc daleko od mého zákresu z paměti. Tam nebylo co pokazit.

Nicméně si myslím, že nyní je čtenáři jasné, co mám na mysli, když píšu o Povodňovém kanálu. **Má to svůj význam** v dalším popisu historie jeskyně, lépe řečeno, historie lidské činnosti v této jeskyni.

Na další stránce najdete ještě mapku, která zachycuje nejen vstupní chodbu Hadici, ale i prostory před jeskyní, v okolí vchodu. Je to celek mapy, ze které jsem pořídil výřez vedle výřezu z Křížovy mapy. Je to už řadu let, co jsem tu mapku zhotovil. Tehdy byl kolem jeskyně ještě vysoký les a katavotrony byly zřetelné. Les byl vykácen, terén je v současnosti zarostlý náletovým křovím, ve kterém úspěšně už několik let bojují o své místo na slunci vysázené stromky. Jakmile přerostou tu buřinu, zadusí ji a bude tam zase les. Taková je příroda.

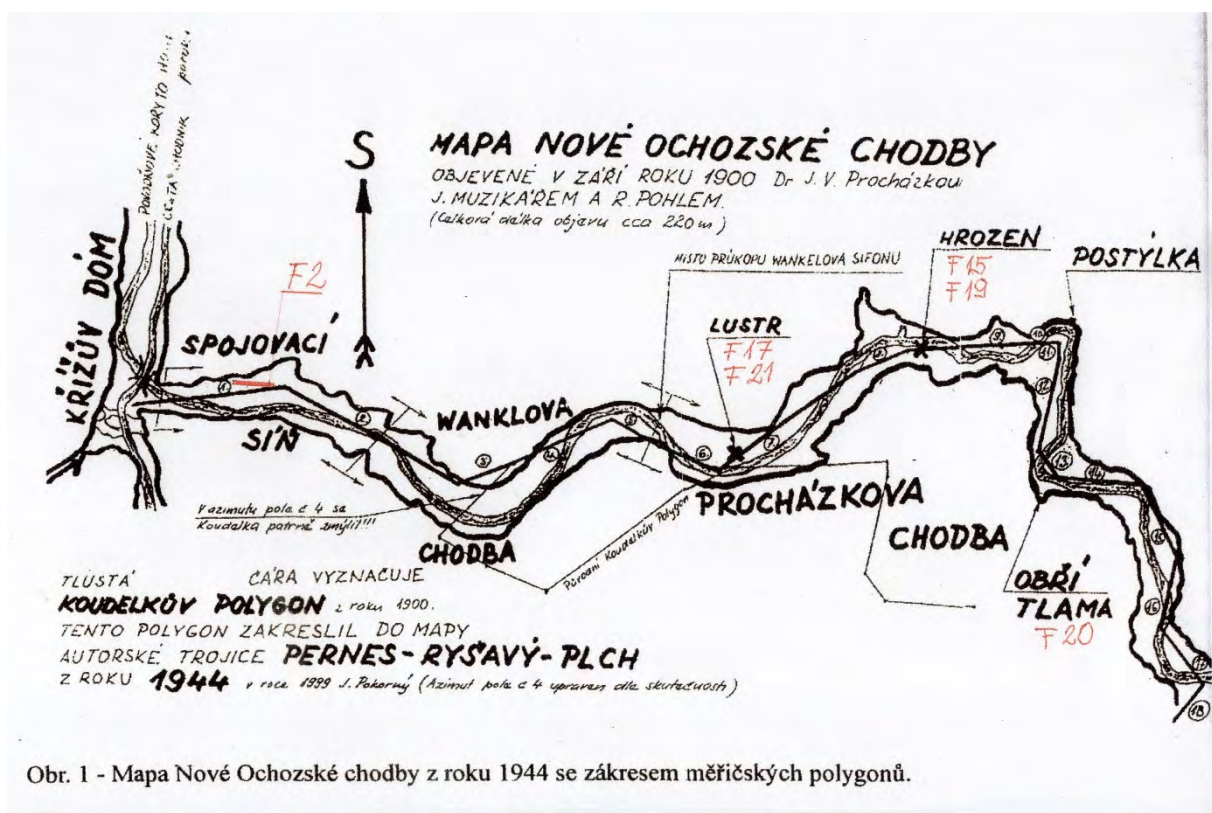

učitelem Ignácem Muzikářem z Mokré a R. Pohlem, studujícím Vysoké školy Báňské. Výboj tohoto malého kolektivu popsal Procházka v článku „Nové jeskynní chodby Ochozské“ který vyšel v časopisu „Zlatá Praha“, v ročníku 28/1901, v čísle 1 na str. 9 – 10. Procházka popisuje, že léto roku 1900 bylo velmi suché, tak suché, že v srpnu toho roku vyschly všechny vodní toky v okolí a ta tříčlenná parta se probila přes náplavu na konci Wankelovy chodby a postoupila v poznávání jeskyně asi o 320 m.

To, co objevili nazvali „Nová Ochozská chodba“. (Někdy je v literatuře uváděna jako „Nová Ochozská jeskyně“). Protože prostup Wankelovou chodbou je velmi obtížný, zachovala se v této nové chodbě nádherná krápníková výzdoba (na rozdíl od Velkých dómů) téměř bez poškození až do současnosti.

Jen pro zajímavost, útvar, který později nazvali němečtí jeskyňáři „Die Traube“ (Hrozen) a on tento název nese dodnes, ten nazvali tehdy objevitelé „Zvon“. Asi za měsíc vnikl do „Nové Ochozské chodby“ Florian Koudelka a Procházkův průboj zmapoval.

Koudelkův polygon je na tomto obrázku vkreslen do mapy Přemysla Ryšavého z roku 1944 a opatřen vysvětlivkami. Procházka píše, že jejich postup zastavila náplava, bahno a vodní tůň. Lze předpokládat, že postup ukončili někde před Křížovým sifonem.

II. etapa historie O.J.

Někdy v roce 1910 přichází do Ochozské jeskyně skupina 13 mladých mužů, jeskyňářů z Verrein Deutsche Touristen, Gruppe für Höhlenforschung“ dále jen VDT - GfH (Spolek německých turistů, skupina pro jeskynní výzkum). Víme o ní jednak z dobové literatury, ale především díky hranickému potápěči Fraňo Travěncovi, který v olomoucké Universitní knihovně našel útlou knížečku, která je výroční zprávou o jejich činnosti v r. 1911. Fraňo věděl, že se snažím dát dohromady všechny informace o historii výzkumů v Ochozské jeskyni a tak oskenoval její obsah, který mi poslal.

Díky Fraňovi Travěncovi Vám tady teď mohu vyprávět o nevelkém kolektivu mladých lidí, díky jejichž bezbřehé dřině nedošlo k tomu, že příroda sama uzavřela cestu do této nádherné jeskyně. Třináctičlenná pracovní skupina byla zřejmě částí rozpadající se skupiny německých jeskyňářů z VDT – GfH. Tuto činnorodou a pracovně silnou jeskyňářskou skupinu vedl do r. 1910 Anton Graf, který ji zadlužil tak, že se málem rozpadla. To co jsem teď napsal vysvětluje z dalšího textu výroční zprávy uvedené pracovní skupiny. Více podrobností, přes veškerou moji snahu, pomoc MUDr Jiřího Urbana a dalších externích spolupracovníků našeho Pracovního kolektivu SE – 3 se nepodařilo zjistit. Možná také proto, že po druhé světové válce byly archivy VDT zničeny a s nimi odešly (až na malé výjimky) jimi zaznamenané výsledky jejich výzkumů.

Berme tedy jako startovní blok dalších historických událostí, týkajících se výzkumných prací VDT skutečnost, že tato parta přišla někdy v r. 1910 do Ochozské jeskyně. Jejich zájmem byl především cílevědomý výzkum jeskyně, která, (jak byli přesvědčeni) byla v dávných dobách součástí nějakého většího vodosvodného krasového systému.

Nejen že byla, ona stále je součástí něčeho, dílem přírody které nějak při odvádění vod z krasu fungovalo ! Jak fungovalo, to se snažíme my jeskyňáři dodnes zjistit a pochopit. My vlastně jen navazujeme na práci generací jeskyňářů, kteří žili a pracovali v krasu před námi. A já, i když nemám dost informací, vidím stále význam jejich odvedené a dnes už málem zapomenuté práce, kterou pro poznání krasu nezištně vykonali. **A proto o tom píšu, aby se na to nezapomnělo !**

Ta parta přišla do Ochozské jeskyně plna touhy zkoumat její tajemství. Jenže, mezi tím příroda pracovala podle svého a jak jsem se již zmínil, zanášela v některých místech chodbu Hadici tak, že za zvýšených vodních stavů nebylo z jeskyně úniku. Naštěstí, parta vedená studujícím techniky, Güntherem Nou-

ackhem měla dost zkušeností z práce v jeskyních, toto nebezpečí si dokázala uvědomit, rozhodla se mu čelit a ohrožení výzkumu zamezit.

Je nutno si uvědomit, že od povodně v r. 1879 tekly krasové vody (díky otevření se Druhého propadání Hostěnického potoka) trvale celou Ochozskou jeskyní. Nejprve o tom zřejmě jeskyňáři z VDT hovořili s místními pamětníky, od kterých se dověděli, že před povodní v r.1879 tekł Hostěnický potok do „Severní zátoky“ (náš pracovní název), což se v současnosti nazývá „Prvním propadáním Hostěnického potoka“ zatím co v průběhu povodně se otevřelo nové propadání v „Západní zátoce“ (opět náš pracovní název) – v současnosti „Druhé propadání Hostěnického potoka“. Pokud tekly vody Hostěnického potoka do Propadání 1., tekly neznámými cestami a jeskyní tekly za vysokých vodních stavů. Druhé propadání leží o metr níž než První, proto tekly jeskyní trvale.

Jeskyňáři z VDT si uvědomili, že je nezbytné vrátit vodní tok do Severní zátoky, do místa Prvního propadání, aby mohly začít vyčišťovací práce zasedimentovaných přístupů. V r. 1910 tedy vybudovali ve Vilémově údolíčku (název dal údolíčku v r. 1864 Martin Kříž) hráz, pomocí které vrátili Hostěnický potok zpět do Prvního propadání. Za vysokých vodních stavů sice vody potoka hrázku přetečou, ale po jejich opadnutí zafunguje hrázka a vrátí potok tam kam patří. Proto Základní organizace 6 – 11 hrázku dodnes udržuje a pečuje o ni.

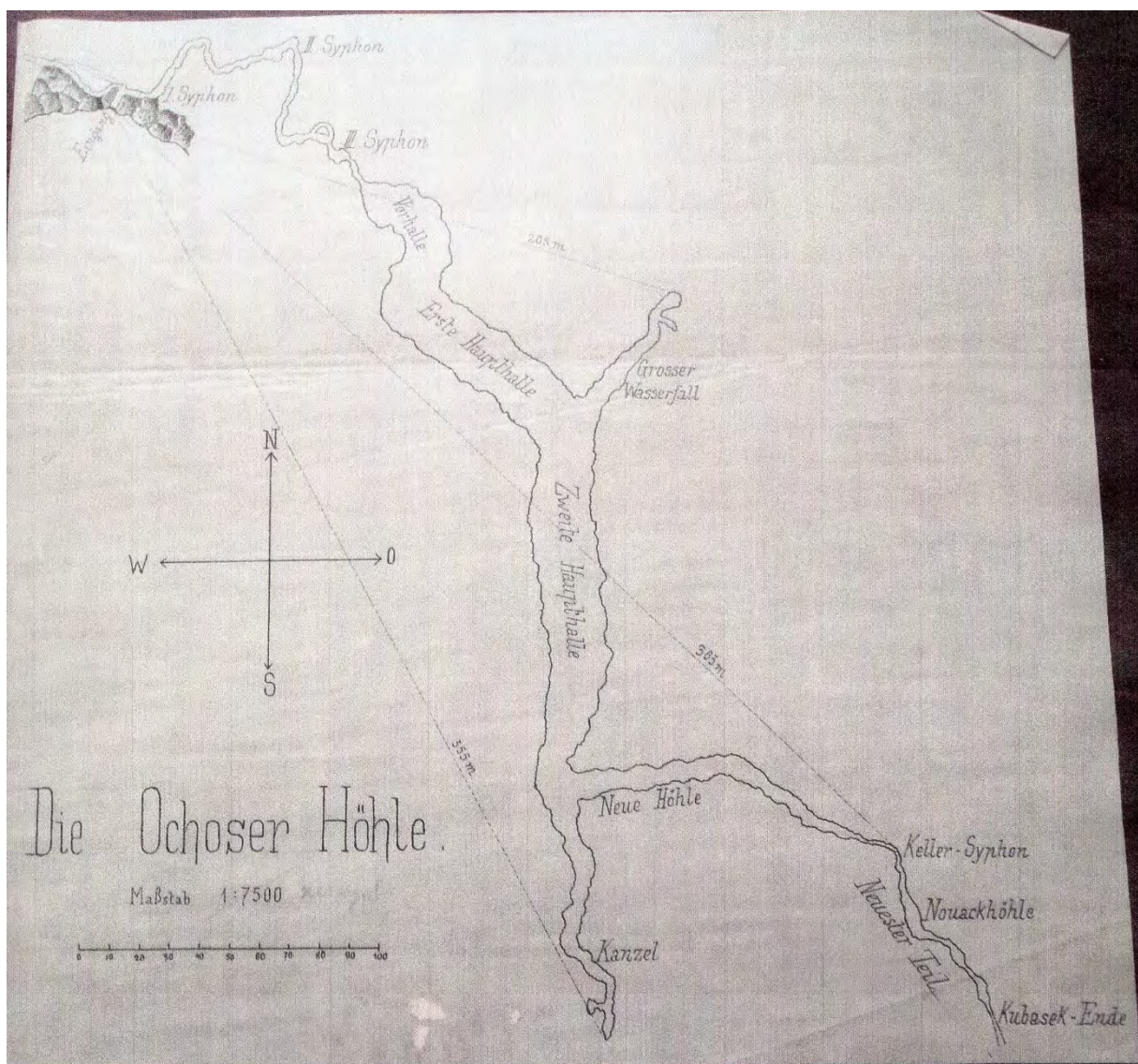
V r. 1911 zahájili jeskyňáři z VDT vyklízení zanešených prostor v Hadici. Ti pracovníci šikulové si tato místa zakreslili do mapy Hadice jako „sifony“.

Uvažovali o tom, že budou muset pomoci povodňovým vodám v odtoku prostřílením asi 30 m dlouhého povodňového kanálu. Jaké bylo jejich překvape-

ní, když při čištění „1. sifonu“ objevili jakousi zasedimentovanou chodbu a po jejím vyčištění, zjistili, že je to přírodní odvodňovací kanál, který vody zanesly proto, protože neměly kam odtékat. Sama příroda je odměnila tím, že jim usnadnila práci. Ti hoši přicházeli každou sobotu navečer, pracovali celou noc, ráno se najedli, trochu se prospali „pod širákem“ a v nedělním odpoledni se vraceli do Brna, aby v pondělí ráno zase nastoupili do práce. Církevní svátky prožívali při práci v jeskyni. Tam kde skály bránili průtoku vod trpělivě vytloukali díry pro nálože a odstřelovali skály, mezi kterými se náplavy usazovaly.

Tak se jim podařilo odstranit náplavy, které bránily vodám odtékat. Následná povodeň, (které udělali cestu) vypláchla zbytky náplav, které se nepodařilo vyklidit a hoši se mohli věnovat vlastnímu výzkumu jeskyně.

A toto je jejich mapa z období, kdy v jeskyni pracovali. Myslím, že na ten kolektiv, který se v Ochozské jeskyni tolik nadřel můžeme jen vzpomenout

s úctou. Někdy v roce 1912 odtud odešli do Býčí skály aby rovnou z ní byli povoláni do První světové války, ze které se mnozí už nevrátili.

Po První světové válce se ti, kteří zbyli v Ochozské jeskyni zase sešli. Pod vedením Ing Günthera Nouackha se prokopali místem, kterému dnes říkáme Křížův sifon, objevili Zadní kapli a zastavil je první skutečný sifon, který nazvali „Nouackhův sifon“. Snad pro neshody ve vedení kolektivu, snad ze služebních důvodů, (tato příčina není zcela jasná a prameny informací nejsou vždy spolehlivé) odchází Ing Nouackh z Brna a vedení kolektivu se ujímá Alfons **Zlamal**. (Protože to byl Němec, je nutno vyslovovat jeho jméno tak, jak by jej vyslovil Němec ! Tedy – „**Clamal**“ ! Němci totiž ve své gramatice čtou Z jako C !).

V r. 1922 vyčerpali Německý sifon, prostoupili jím a objevili Labyrint, ze kterého se prokopali do horní části Kamenného žlíbku a tak vznikl Horní vchod Ochozské jeskyně. Někdy v prosinci r. 1932 se probili přes Nouackhův sifon až ke Třetímu sifonu na konci Nové Ochozské chodby. Od té doby nedošlo v Ochozské jeskyni k novému objevu.

Čas běžel, eskalovala (díky Hitlerově politice) národnostní nenávist a vypukla Druhá světová válka. Mladí němečtí jeskyňáři narukovali na frontu, ze které se v drtivé většině už nevrátili. Ti staří, kteří na frontu už nemuseli, byli po válce odsunuti.

Stalo se tak rozhodnutím vítězných velmocí, které si časem uvědomily historickou ošidnost německého osídlení českého pohraničí, která byla jedním ze základů Hitlerovy agresivní politiky a přivedla svět do války ! Toto rozhodnutí bylo předmětem jednání zástupců velmocí v Teheránu, na Jaltě a v Postupimi v průběhu války a po válce !!!

Nikoli nějakými Benešovými dekrety, to byly jen prováděcí pokyny k potrestání válečných zločinců a konfiskace či propadení německého majetku státu jako náhrada za způsobené válečné škody !) A tak se ztratila kontinuita českých a německých jeskyňářů.

Ochozská jeskyně a její okolí – Jižní část Moravského krasu.

III. etapa historie O.J.

Pokračování historie Ochozské jeskyně a jižní části Moravského krasu, vyprávění o příchodu členů Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně do Ochozské jeskyně a o následném vytvoření Hádecké pracovní skupiny.

Uvádí Josef Pokorný.

Zvláštní upozornění !

Vážení čtenáři !

Především, abych zachytil kolorit popisované doby, to, jak v oněch dobách speleologičtí nadšenci nejen z řad amatérů, ale především z řad vědců poznávali kras, jak svoje poznatky a objevy publikovali a seznamovali s nimi veřejnost, proto vám v textu, mezi exkurzními zprávami přináším jejich práce. Je to přece také kus historie poznávání krasu.

Nechci tím v žádném případě porušovat jejich autorská práva, byly to a stále to jsou jejich poznatky, se kterými především oni chtěli seznámit zájemce a veřejnost. Jejich poznatky jsou mnohdy zasuty v dávno zapomenutých časopisech a v dnešní uspěchané době i mezi zájemci není čas ani chuť tyto zprávy a články vyhledávat. Ale mnohdy také v těchto člancích zapadly i zajímavé postřehy uváděných autorů a je zapotřebí je čtenářům zpřístupnit. To nijak nezmenšuje moji úctu a obdiv k citovaným autorům a k jejich pracovním zásluhám. Oni mnohdy ještě neznali a nevěděli

to, co známe a víme my dnes. Ale tvořili z toho co měli, věděli a znali. Věřím, že čtenář pochopí oprávněnost takového přístupu k dané problematice. Nechci porušovat zákon, ale prospět věci. Protože uvádím prameny a autory jsem přesvědčen, že formulace zákona na ochranu autorských práv takový přístup nezakazuje. Je to jen přínos jejich práce a jejich děl k popisované problematice.

Proto jsem, ve snaze přiblížit čtenáři co nejvíce onu dobu zařadili i jejich písemné práce, aby se s nimi mohl náš čtenář seznámit a nemusel je pracně hledat. Oni to byli, kteří žili a bádali v krasu před námi.

Mají nám pořád co říct ! I když od doby, kdy svoje poznatky napsali uplynula nějaká doba, oni byli ve víru událostí, oni to viděli svýma očima a oni na to měli svůj názor. Chceme-li se poučit z historie, je toto poznání nezbytné !

V červnu roku 1944 vyšel v časopisu, nazvaném „Časopis turistů“ článek Dr Josefa Skutila, nazvaný „Na Říčkách“. Tím chci začít se sbíráním poznatků o jižní části Moravského krasu a jeho dominantou – Ochozskou jeskyní v době po Druhé světové válce.

Tak se nazývá nejjihnější systém vaucluských vod Moravského Krasu, nejdostupnější partie krasová z Brna; devon na ponorném ochozském potoku Řičce, přítoku Litavy-Césavy, ležící mezi Lišní a Ochozí SV Brna. Ještě nedávno byl to turisticky nejméně známý terén Krasu, který Fl. Koudelka, známý Křížův spolubatel krasový a neprávem zapomenutý starožitník moravský, označil právem za „zapomenutý kout Moravy“ (r. 1889 dix.). Dnes se přirozené poměry úplně změnil; všem brněnským turistům jsou jistě tyto příjemné a velmi vědné partie a tury, které však značně pozbyly lesní těžbou na kráse a romantickým půvabu, velice dobře známy, než abych je detailně popisoval, stalo se tak konečně již mnohokrát jinde a nechci se konečně zmiňovatí obsáhle ani o krasových fenomenech této partie Krasu (o propadání Řičky, o jejím výtoku, o krápníkové, dlouho již známé, pohříchu stále nepřístupné Ochozské jeskyni v Bílé skále atd. atd.), ale chci upozornit naše turisty jenom na některá zajímavá a důležitá místa tohoto koutu, podle nichž procházejí a jejichž význam jim asi celkem není dobře znám; polodenní výlet na Řičky je zároveň ukázkou, jak lze při rozumné a programové turistice dobře a výhodně spojit příjemné s užitečným. Na tomto poměrně velmi malém terénu je několik objektů a lokalit neobyčejně důležitých se stanoviska prehistorického, z nichž některé jsou dobře známy i ve světové literatuře (jeskyně Pekárna, jeskyně Švédův stůl), vedle mnoha jiných míst, poukazujících na velmi staré pravěké osídlení zdejšího kraje. Ulvdomělý turista vždy rád zhlédne podobné památky, neníť jich zbytečně, ba právě naopak hledí je zabezpečit a ochránit!

Projdeme údolím Řičky, stopující právě s tohoto hlediska její zajímavosti! Scházíme-li z Lišně, městyse, známého zde od nedávna svými pestrými národopisnými kolority, který přirozeně již první světovou válkou značně utrpěl, do údolí Řičky přes trat Kostelíček, procházíme podle neobyčejně zajímavého a typického staroslovanského opevněného hradiště „Starých zámků“. Po levé straně na okraji lesa zv. „Haliglětna“ mohutný nasypaný val byl první obranou rozsáhlého sídliště, které sloužilo za útočiště již v mladších dobách neolitických, ale jehož význam tkví až v kněžici době staroslovanské (poměrně však z mladého období). Z této doby pocházejí ze Starých zámků velice hojně a pěkně nálezy keramiky, mlýnků, přeslenů, železných nástrojů a nářadí (nožů, radlic, obruči a j.), vzácněji byly nalezeny okrasné předměty drobné (náušnice, různé bronzové třetky) a konečně bylo nalezeno i několik předmětů zřejmě cizího původu (římského a avarského). Lišeňské Staré zámky nebyly však dosud pečlivěji prozkoumány. Systematicky jejich výzkum, kde bylo dokonce hledáno — ovšem že zcela neprávem — i Ptolemaiovské Eburodunum, které bylo lokalizováno i na nevzdálené obřanské Hradisko, by jistě poskytl (pokud není hradisko, kde jsou dnes pole, ve svých kulturních vrstvách zničeno) ucelený obraz staroslovanského života na počátku historické doby.

Než sejďeme do údolí bystře proti nám se ženoucí Řičky a všimeme si zdejších lokalit, jak jsme již dříve poznamenali, jenom se stanoviska starožitnického! Přesně proti Starým zámkům je na p. břehu Řičky ostrožna, nesoucí stopy středověkého hrádka horákovského, kde však byly zjištěny níže i stopy pravěkého osídlení hallštatského; ještě ke konci minulého století se mezi domácím lidem vyprávělo, že obě zmíněné lokality byly spojeny kdysi dávno koženým mostem, po němž prý jezdil rytíř z hradu na hrad. Také výše na Řičce na p. jejím břehu proti mlýnu je hradisko na ostrožně, zvané Chochola. Nechci popisovat krásy tohoto údolí, které patří k jednomu z nejrokošnějších v celém Moravském Krasu a nechci se ani zmiňovat o všech krasových zdejších zjevech, které by zasluhovaly daleko větší pozornosti, než jim dosud byla věnována.

Za t. zv. Horním mlýnem, kde se vstupuje do úzkého krasového údolí, se nachází v l. stráni (tedy na p. břehu) pod skálou východ Řičky. V l. stráni ve svahu téměř proti výtoku Řičky je poměrně nepatrná jeskyňka, zvaná všeobecně Kůlnička (Fl. Koudelka 1889 „Malá diravica“, M. Kříž 1893, 1902 „Kůlnička“, R. Trampler 1897, Fl. Koudelka 1881 „Jeskyně sempervivová“, R. Prix 1923 „Schafsgrotte“), kde byla získána v diluviální náplavě jeskyně neobyčejně hojná drobná fauna diluviální, pocházející z vydávenin sov (lumíci, pištuchy atd.); v jeskyňce snad byly také nalezeny pozůstatky, svědčící o přítomnosti diluviálního člověka. Nejznámější jeskyni hádecké

kého údolí a dnes již přímo světoznámou jeskyni v archeologické literatuře jest jeskyně Pekárna (pod tímto jménem již r. 1871, 1882 dr J. Wankel; 1888, 1903 A. Makowsky, A. Rzehak „Mokrauer-Höhle-Diravica“, M. Kříž od r. 1867 „Kostelík“, taktéž Fl. Koudelka 1889, R. Trampler dokonce „Ochozer-Höhle“ 1897), ležící nad křížovatkou údolí Řičky a údolí ochozského a hostěnického. V neobyčejně příhodné jeskyni objevena byla již v osmdesátých letech minulého století stanice diluviálního člověka, byla prokopávána zejména dr M. Křížem, který ji prohlásil za úplně vykořisťovanou. Leč teprve poválečnými systematickými vykopávkami Zemského musea ukázal pravé bohatství jeskyně dr K. Absolon. Není mně zdaleka možno se zmiňovat o všem tomto významném a nesmírně cenném materiálu, vytěženém z jednotlivých vrstev jeskyně, ilustrujícím výstižně život pravěkého diluviálního člověka v našich krajích a potulujícího se lovce sobů v hádeckém údolí asi před 50.000—20.000 lety. Je to velmi mnoho nejrůznějších kamenných nástrojů (nožů, škrabadel, drasadel, vrtáček atd. atd.), uměle vyštípaných z pazourku a jiných přírodních kamenů, různé nástroje kostěné (dýky, vrtáky, hladidla, šidla, velitelské hole ze sobích parohů atd.), ale v jeskyni Pekárně bylo nalezeno i několik unikátních předmětů, jako na př. žebro, zdobené jemnou rytinou zápasících bisonů, několik krásných lopatkovitých dýk, zdobených podobně rytinami zvířecích hlav, celá serie jemných kostěných jehel i s etuemí atd. Nejcenějším theoretickým poznatkem nejen pro domácí vlastivědnou prehistorii, ale pro nejstarší předhistorii středoevropského lidstva vůbec je profil jeskyně, obsahující několik různých, zřetelně diferencovaných vrstev, z nichž jednotlivé chovají pozůstatky po pravěkých lidstvech, která od nejstarších dob vyhledávala tuto neobyčejně příhodnou jeskyni za přibytěk. Podle tohoto profilu bylo možno jediné stanovit, jak uzavírá K. Absolon, že nejstarší lidstvo přišlo do střední Evropy v předposlední době ledové (würmské) z východu s kulturou neobyčejně primitivní (t. zv. protoaurignacien), druhá okupace středoevropská, soudobá s dobou trvání velkých tábořišť pravěkého člověka v Předmostí, ve Willendorfu, přikrytých dnes mocnými vrstvami spraše, je již daleko vyvinutější; je to t. zv. kultura aurignacká a konečně třetí a poslední kultura diluviálního lidstva (t. zv. kultura magdalénská, lovců sobů) je zastoupena v Pekárně dokonce ve dvou fázích. Nad těmito úloženými diluviálními vrstvami spočívala v Pekárně místy až tři čtvrti metru mocná vrstva zvětřalého vápenného tufu, ukládající se v době atlantického klimatu po starší době čtvrtohorní a v začátku dnešní geologické přítomnosti, v dobách, kdy v západní a v severní Evropě na březích oceánů kvetly bohatě, leč primitivní kultury, zv. „mesolitické“. Ve vyšších vrstvách Pekárny se nacházejí pozůstatky z mladších předhistorických období mladší doby kamenné, z té doby na př., kdy v Egyptě vládla třetí až pátá dynastie (2893—2540, králové Snofru, Cheops, Mykerinos), kdy na Krétě již existovala bronzová kultura, na řeckých ostrovech kykladská, kdy kvetla nejstarší (I.—V.) města trojská, dále z doby bronzové a konečně v nejvyšších vrstvách doby časně historické (staroslovanská doba kněžici, doba říše velkomoravské) a i historické (třicetiletá válka, 1866, světová válka). Pekárna je tak jistě jedním nejen z nejzajímavějších, ale i nejpamátnějších míst celé střední Evropy, zachycuje celý nejstarší vývoj střední Evropy. Je to list z dosud neprozkoumaného archivu zemského, který nám otvírá motyky a rýče starožitníků.

Vedle jeskyně Pekárny je na Říčkách ještě několik (některé z nich jsou R. Tramplerovy H. IX. a X.) zajímavých jeskyní, z nichž však žádná nedosahuje velkého významu Pekárny. Turisticky je vědně krásná a bohatá krápníková Ochozská jeskyně v imponantní Bílé skále, jež je pohříchu stále nepřístupná. Ve stráni mezi jeskyní Pekárnou (těsně pod Pekárnou je malá nepatrná jeskyňka, zvaná obvykle „pod Kostelíkem“, J. Simon 1923 „Hundsloch“, R. Prix 1923 „Naterloch“, nové očišlování ji označuje 8, zvaná též „Psi díra“) a zmíněnou krápníkovou jeskyní jsou dvě menší jeskyně, které obě vyhledal pravěký člověk diluviální za tábořiště, jsou to výše položená Jestřábí („Adlerova jeskyňka“ 1882 a 1871, dr J. Wankel „Hirtenhöhle“, 12. IV. 1893 Trampler jako I. 1923, Prix podle domácích prý názvů „Košská díra“ nebo „Liščí díra“, Fr. Černý 1904 „Adlerova“, „Höhle I.“ — Verein der Deutschen Touristen, Brünn, „Margaretenhöhle“ Czíšek 1929, při novém očišlování obdržela jeskyně číslo 3) a poněkud jen níže, blíže

Vchod do tak zvané »Křížovy jeskyně« na Říčkách.
Archiv KČT.

Pekárně položená delší jeskyně Křížova, taktéž stanice paleolitického člověka (1867 Kříž jako čís. 4, 12. IV. 1893 R. Trampler jako II., 1902 Kříž jako jeskyňka čís. 5, Prix 1925 „Hirtenhöhle“, „Höhle II.“ podle Verein der Deutschen Touristen, Brünn, při novém očíslování označena jako 4, domácí název „Lazarka“). Obě tyto jeskyňky jsou velice málo známy, odtud si vysvětlíme i velikou různost v jejich pojmenování; často je v literatuře udávána jenom jejich poloha, bez bližšího jména. V téže stráni na l. břehu Řičky je konečně nejseverněji za zmíněnou krápníkovou jeskyní Ochozskou poslední jeskyně, zvaná všeobecně Lišti díra (Kříž 1893 „das Fuchslotch“ jako čís. 7, 1897 R. Trampler „Fuchslotch“, 1902 Kříž jako jeskyně čís. 10, při novém očíslování konaném pravděpodobně Frant. Čupíkem [na Švédově stole je bilou barvou FC] byla tato jeskyně pomínuta, nese však ještě stopy starého očíslování Křížova 7 podle jeho fotografie z r. 1893, která byla mylně podle Bullova nálezu parohového kladiva eneolitického považována za stanici magdalénského člověka. Není však nikterak vyloučeno, že i některé jiné menší jeskyně tohoto svahu a zejména několik pěkných a příhodných abri poskytne zejména diluviálnímu prehistorikovi bohaté výkopy a zajímavé výsledky.

Z jeskyní na p. břehu Řičky je prehistoricky snad nejzajímavější Švédův stůl, ležící v ostrém ostrohu, sevřeném údolím ochozským; zde nalezl již před první světovou válkou studující Kubasek fragment mandibuly lidské (tato vzácná relikvie měla ještě po svém objevení zajímavé osudy), považované všeobecně za neandertálskou, o níž však teprve J. Bayer na základě stratigrafické revise dokázal, že je stáří daleko mladšího, cromagnonského. Vskutku byly zjištěny i v této jeskyňce, o které domácí lid vyprávěl, že prý na ni odpočíval švédský voják v neklidných letech třicetileté vojny, i stopy pobytu mladopaleolitického lovce. Vedle Švédova stolu (A. Makowsky, A. Rzehak 1888, 1903, podle M. Křížova číslování 1902 čís. 9, taktéž tedy asi podle číslování R. Tramplerova, podle zmíněného již nového číslování čís. 6) je zde zajímavá, jižněji položená jeskyně Vlčí neboli Netopýří, již se lze prodrati až k protékající podzemní Řičce (M. Kříž 1867 „Heilige Stiege“, Wankel 1871, 1882 „Wolfsgrötte“, A. Makowsky-A. Rzehak 1888, 1903 „Wolfshöhle“, „Fledermausgrötte“, podle Křížova očíslování z roku 1892, 1893, čís. 5, z r. 1902 čís. 8, taktéž podle R. Tramplerova podle nového číslování čís. 7, lidově zvaná dnes též „Jestřabí“, podle Koudelky zvaná též v starší lit. „Florianshöhle“) a severněji položená Maltšchina jeskyně (nazvaná po sestře zmíněného Kubaska z Bilovic). Konečně na p. břehu za údolím, vedoucím k Ochozi, jsou dvě nepatrné jeskyňovitě skalní štěrbiny „Nad smrkama“ a „Desentérka“.

Po stránce vědecké, jak speleologické tak i archeologické, slibuje údolí „Na Říčkách“ ještě mnoho, po stránce turistické zůstane vždy neobyčejně vděčným výletem, při kterém lze se vedle osvěžení i příležitostně poučiti. Koudelkův „zapomenutý kraj Moravy“ z osmdesátých let je dnes již dobře znám naší turistice.

(Údolím Řičky vede červená značka. Začíná na nádraží v Lišni, projde obcí podle kostela a zámku ke koupališti u Perníkářova mlýna. Tam už začíná přemalébné údolí Řičky, točící se mnohými meandry v hlubokém lese podle několika mlýnů k jeskyni Pekárně a k blízké Ochozské jeskyni. Sem přibíhá několik značek, žlutá z Bilovic, zelená ze Křtin, žlutá z Račic. Červená od Pekárny zavede do vesnice Ochozu, podle hájovny Nového Dvora k myslivně ve vesničce Lhotkách, u ní se rozděluje na dvě větve. Levé rameno vede do Račic (odtud značky pokračují do Pístovic s vyhledávaným koupalištěm a do Vyškova). Pravé rameno prochází krásným Lhotským a Olšanským lesem přes vesnice Olšany a Habrovany na nádraží Rousínov s návratem do Brna nebo do Vyškova.)

Jeskyně, zvaná Kůlnička na Říčkách, sídliště člověka starší doby kamenné a bohaté naleziště diluviální zvířeny.
Archiv KČT.

V průběhu Druhé světové války převládl v jeskyních český živel. Ale protože byli mezi českými jeskyňáři zkušení a cílevědomí lidé, jako byl především Antonín Boček, začalo se, díky jeho iniciativě, mezi mladými, neorganizovanými jeskyňáři v krasu mluvit o tom, že po válce založí speleologickou organizaci. Bylo zapotřebí vytvořit organizaci, která by zájemce o speleologii cílevědomě a smysluplně vedla, aby nedocházelo k tříštění zájmů.

Pokud jde o Ochozskou jeskyni, pronikli do ní někdy v r. 1942 (v době, kdy už se němečtí jeskyňáři přestali v jeskyních Moravského krasu vyskytovat) tři čeští speleologové. Byl to Přemysl Ryšavý a jeho přátelé, Stanislav Plch a Jiří Pernes. Ti dva byli původně horolezci, kteří Ryšavého učili lézt. Do zamčené Ochozské jeskyně vnikli „Bauerovou chodbičkou“, tedy místem, které bylo sice profesorem Bauerem označeno jako objevitelský vchod, ale skutečný objevitelský vchod dle popisu J. Hornische z r.1830 vypadal úplně jinak. To popisují v předchozí části historie Ochozské jeskyně.

Postupně jeskyni celou prolezli až se dostali na konec Labyrintu, kde našli zamčená dvířka. Na těch dvířkách byla připevněna schránka, ve které byl – pro případ nouze – od těch dvířek klíč. Ten klíč si ponechali a od té doby vstupovali do Ochozské jeskyně horním vchodem.

V r. 1944 zaměřili a zmapovali celou Ochozskou jeskyni. Dóm mezi Medvědíím trativodem a praménkovým stalaktitem „Plíce“ je v této mapě nazván „Nalaškův dóm“. Když jsem se zeptal Ryšavého, kdo to byl Nalaška, nevěděl. Tvrdil, že to tam napsali jeho kamarádi, Plch s Pernesem. Ti už byli v té době mrtví, takže, kdo byl Nalaška se už nejspíš nedovíme. Stejně tak je záhadný popis názvu chodby, kterou dnes nazýváme „Chodba u Kužele“. V Ryšavého mapě je zakreslena jako Jílova chodba. (Nikoliv „jílová“ !?!). Tento název mi také Ryšavý nedokázal vysvětlit. Kdo byl Jíl či Jíla, po kterém chodbu pojmenovali ? Situaci vyřešila až vzniklá „Hádecká pracovní skupina“, která tuto chodbu nazvala „Chodba U Kužele“. Podrobnější popis Chodby U Kužele najdete ve třetí práci tematického okruhu č. 3 v této ročence.

Když skončila válka, měli lidé jiné věci starosti, než práci v jeskyních. Odstraňovaly se škody, vzniklé válkou, obnovovala se infrastruktura sídlišť a život se vracel k normálu. Společnost se musela nejprve stabilizovat, potrestat zrádce a kolaboranty a roztřídit odboj. Ti kteří odboj skutečně vedli to v drtivé většině považovali za občanskou povinnost a nemluvili o tom. Jiní se své i

nevelké pomoci odboji snažili využít ve svůj prospěch. Někdy docházelo k obviňování nevinných. Tento chaos trval několik měsíců. Jakmile ale se společnost konsolidovala, začal zase vzrůstat zájem o koníčky a mimopracovní aktivity.

V lidské společnosti vždycky vznikají seskupení lidí se společnými zájmy. V těchto seskupeních najdeme lidi, kteří kladou na první místo zájem takového celku a pak teprve zájmy svoje. Ale také se tam najde dost těch, kteří kladou zájmy svoje nad zájmy celku. Podle toho, jaké zájmy zvítězí jde dotyčná skupina k vzestupu, nebo upadá a rozpadá se. A tak tomu bylo i v poválečných časech.

Nejsem ani vědec, ani historik, ani pamětník toho, co bylo za „První republiky“ V r. 1939 mi bylo 6 let a začal jsem chodit do školy. Nevím přesně, jak fungovali čeští jeskyňáři, kteří před válkou byli určitě nějak organizováni. Němečtí jeskyňáři vegetovali pod organizací VDT. (Verrein Deutsche Turisten). Lze předpokládat, že obdobně čeští horolezci a jeskyňáři vegetovali pod hlavičkou KČT (Klub českých turistů). Podrobnosti nevím. Ale vím, že v červenci roku 1945 se jaksi „ledy hnuly“!

**1.) Dopis Jos. Jalového, vedoucího jesk. sekce Blansko A. Bočkovi
14.07.1945.**

Úvodem dopisu J. Jalový uvádí, že byl prof. Zapletalem (patrně zástupcem Zemského muzea) vyzván zajistit schůzku všech zájemců o badací práce v MK. Na této schůzce by měly být jednak projednány otázky personální, dále pak rozdělení Moravského krasu na úseky, které budou přiděleny pracovním skupinám a další organizační záležitosti, potřebné pro koordinaci akcí v krasu. J. Jalový píše, že se jako vedoucí blanenské pracovní skupiny ujímá iniciativy a svolává požadovanou schůzku na středu 18.07. 1945 v 19,00hod do Blanska.

2.) Zpráva o zvolení „Jeskynní rady“ 18.07.1945.

Tato schůze se následně uskutečnila v Brně. Jako předseda Jeskynní rady byl zvolen J. Jalový, místopředseda A. Boček, jednatel O. Ondroušek, dále 4 členové a 6 náhradníků. (Jmenný seznam viz Zpráva).

**3.) Dopis J. Jalového, předsedy Jeskynní rady Moravských jeskynních
badatelů Ant. Bočkovi, místopředsedovi téhož. 19.07.1945.** Jde zřejmě o kopii dopisu, rozeslaného vedoucím pracovních skupin. J. Jalový děkuje všem za účast na schůzi a žádá všechny pracovní skupiny o vypracování badacích plánů a jejich předání A. Bočkovi do 23.7. | Plány potřebuje přiložit k připravovanému Memorandu (soubor stanovisek) které je nutno zaslat Zemskému Národnímu výboru.

Na základě těch tří uvedených informací se domnívám, že pan stavitel Jalový je osoba, která před válkou vedla v Moravském krasu organizaci KČT, zastřešující práci horolezců a jeskyňářů v Moravském krasu. Jenže, přesné informace o předválečné činnosti nemám. Pamětníci už vymřeli, tak se musím spokojit s tím co je a vycházet z informací, které mám.

Jalovéhoho iniciativa a jeho dítě - „Jeskyňní rada“ byla zřejmě do jisté míry „čárou přes rozpočet“ Antonína Bočka, který v tichosti připravoval vlastní „dítě“, Speleoklub. Zatím budou ti dva spolupracovat, ale už od začátku začínají taktizovat. Na tahu je Boček.

Jsou známy názorové rozpory (od r. 1912 ?!!) mezi Antonínem Bočkem a profesorem Absolonem. To je další úskalí a další „fronta“ nastávajícího boje o Moravský kras.

A to se ještě neví, že únorové události „zamíchají karty“ této bojové hry tak, že z toho budou mít aktéři pěkně zamotanou hlavu.

Boček to má v hlavě dobře „sesumírované“. Jeho klub povedou vědci, zatím co členy tohoto klubu budou prostí, řadoví jeskyňáři, kteří budou v krasu pracovat a zkoumat jej podle rad a pokynů vědeckého vedení.

Vážení čtenáři, chápete sílu, cílevědomost a smysluplnost takové organizace? Realizovat něco takového znamená vést hrdinský boj s lstivostí a zákeřností protivníků. To už není zájmová činnost, to už je politika, potažmo boj o moc, neboli boj o ovládnutí „hracího pole“, což vychází na stejno. Já mohu realizátora Bočka jen obdivovat.

1.) Dne 7.11.1945 se konala ustavující schůze – Valná hromada SKB. Zatím nebyl nalezen žádný písemný doklad z této Valné hromady.

(Edice SE – 3, ročenka č. 8/2016, Tématický okruh č. 6 – Historie Moravské speleologie, část 2. Rok 1945, viz pol. 69.a 70.)

Skutečností je, že se ve výše uvedeném datu na základě předběžných jednání a předběžného schválení stanov tehdejších úřadů státní správy sešlo 25 zájemců o amatérskou speleologii a založili spolek, který nazvali Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Od založení klubu (dále jen SKB) se členská základna rychle rozšiřovala.

2.) Dopis Českého speleologického klubu pro zemi Moravsko-Slezskou

v Brně na ředitelství SNB 8.11.1945. Ve smyslu § 12 zákona ze dne 15. listopadu 1867 číslo 34 o právu spolčovacím a Vládního nařízení ze dne 3.03.1939 č. 97 Sb. oznamujeme, že na Valné schůzi Speleologického klubu v Brně byli zvoleni do správního výboru ve smyslu § 11 odstavce c.) stanov : **Předsedou Antonín Boček**, ředitelský rada, Brno, U nové brány 14. Do výboru byli zvoleni a v ustavující schůzi tohoto sdružení byli pověřeni následujícími funkcemi : **místopředsedou : Jaromír Sedláček**, úředník Hasičské pojišťovny, Brno, Nádražní ul.

jednatel **Oto Ondroušek**, traťmistr ČSD, Brno, U dětské nemocnice 7

pokladníkem Leopold Okleštěk, úředník Zbrojovky, Brno-Židenice, Buzkova 24

zapisovatelem Zdeněk Čermák, úředník Zbrojovky, Brno, Svitavské nábřeží 51

hospodářem Jiří Pernes, soukromý zaměstnanec, Brno Husovice, Tišnovská 152

technickým referentem Boris Kyněra, studující techniky, Brno, V táboře 9

kartografickým referentem Antonín Hlava, studující medicíny, Líšeň, Podhorní 55

exkurzním referentem Přemysl Ryšavý, studující techniky, Brno Maškova 6

Náhradníky byli zvoleni :

Jan Balák, poštovní zaměstnanec, Blansko, Hybešova ul.

*

Smyslem této práce není popis historie „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“ ani jeho následovníka – „Speleologického klubu Brno“.

To jsem se snažil zčásti popsat už v osmé ročence Edice SE – 3, která vyšla v r. 2016, v tématickém okruhu č. 6, nazvaném „Historie moravské speleologie“, v pokračování této práce v deváté ročence Edice SE – 3 z roku 2017, kde pokračovala v tématickém okruhu č. 4, opět pod názvem „Historie moravské speleologie“. Protože dělám moc věcí najednou, musel jsem něco vynechat, nakonec to byla historie. Předal jsem to jinému a zatím pro zpracování historie moravské speleologie nejsou zájemci. Je to moc práce a žádný zisk.

Dovolte mi, abych se zase vrátil k historii Ochozské jeskyně a k souvislosti této historie s historií jižní části Moravského krasu. Po válce tam postupně, jak šel vývoj, vznikla „**Hádecká pracovní skupina**“ vedená Speleologickým klubem pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Proč, jak a z čeho vznikla – to jsem se vám snažil přiblížit v předchozích řádcích.

V archivu Speleologického klubu jsou kromě různých historických dokumentů uloženy také Exkurzní zprávy jednotlivých pracovních skupin. V další části této práce budu prezentovat jednotlivé exkurzní zprávy Hádecké pracovní skupiny. Tak se nejlépe dozvíte, co se v Ochozské jeskyni a v jižní části Moravského krasu v průběhu času dělo. Vyhrazuji si jednak právo komentovat některé události, jednak exkurzní zprávy doplňovat vložením informačních materiálů, které jsem získal svým bádáním mimo archiv.

Na závěr tohoto mého úvodu bych si ještě dovolil publikovat zde popis počátků poválečné historie Ochozské jeskyně a jejího přilehlého okolí, tj. jižní části Moravského krasu, který mi k tomu napsal Ladislav Slezák. Jeho i když stručný ale výstižný popis historie, tak jak ji prožíval, zabírá rozsáhlé období. Proto budu jeho vzpomínky vkládat do textu tak, aby osvětlovaly dobu, ve které se udály a odliším je tučnou kursivou.

L. Slezák : Doplňk k historii výzkumů v Ochozské jeskyni, část 1.

Období po ukončení Druhé světové války :

Koncem dubna a začátkem května 1945, po přechodu frontových událostí opustili civilisté různé úkryty včetně Ochozské jeskyně, která byla volně přístupná. Podle dochovaných stop byli lidé ukryti v úseku Velkých dómů, až po Smuteční vrbu.

Skončilo období, kdy Ochozskou jeskyni ovládali členové VDT, kteří se rozprchli neznámo kam. (V této době bylo L. Slezákovi 11 let a žil v Řečkovicích. To co popisuje, jsou vzpomínky ochozských a jiných pamětníků – poznámka J. Pokorného). ***Zachovaly se po nich pouze fragmenty jejich archivu, které vlastnili chataři a někteří občané Ochoze. Pověst o záhadné bedně, zanechané v Ochozské jeskyni nebyla nikdy doložena.*** (Viz vysvětlení v článku, nazvaném „Povídání o záhadné bedně, údajně s archivem VDT, která se údajně po válce našla v Ochozské jeskyni“ která vyšla v 6. ročence Edice SE – 3 / 2014, v tématickém okruhu č. 5 „Střípky z Moravského krasu“ autorů L. Slezáka, J. Pokorného a M. Golece – možno najít v Knihovně ČSS na Internetu – pozn. J. P.).

Členové nově založeného „Speleologického klubu“ se okamžitě chopili ochrany jeskyně a zajistili její uzamčení. Skupina speleologů, vedená Přemyslem Ryšavým se pustila do bádání v jeskyni, zvláště do partií trativodů vlevo za vchodem a v r. 1948 pronikla do propástek, vedoucích směrem k severu. Práce se zastavily u skalní úžiny s ozvěnou, která napovídala slibnému pokračování. Objev byl publikován, ale k překonání úžiny už nikdy nedošlo.

Speleologická skupina byla složena z nadšenců z okolí, i z Ochoze, Hostěnic a Jezer. Postupem doby se zapojovali i chataři z Brna.

Původní, úřady schválený název v r. 1945 založeného speleoklubu zněl :

**„Český speleologický klub
pro zemi Moravsko-Slezskou v Brně“.**

V toku času, a také z technických důvodů byl tento název později změněn na

„Speleologický klub Brno“

Rok 1945

Exkurzní zprávy.

Exkurse do Ochozské jeskyně

19.prosince 1945.

Účastníci: M. Skoupý, J. Vyšínka, J. h. R. Russ.

Krápníková výzdoba se zdá býti všude neporušená, přesto, že mříž u vchodu je ještě stále otevřená. Syfon na bývalém konci Staré Ochozské, byl skoro zcela vyschl, ačkoliv těsně za ním ve výše položených nádržkách stála voda. Také v korytě potoka v Nové a Staré Ochozské stála místy voda,

Dne 20.prosince 1945.

Účastníci: tytéž.

Účastníci fotografovali v propasti a v horních patrech Ochozské jeskyně.

M. S. K O U P Ý

Níže uvádím doprovodný článek, který vyšel v r. 1945 v „Časopisu turistů“ a jehož autorem je krasový badatel těch dob MUDr. Rudolf Prix.

Studie z jižního Moravského Krasu jako příspěvek k ochozskému problému.

Jižní Moravský Kras obepínají málo známé a všeobecně označované Ochozské a Mokrské jeskyně v oblasti toku Hostěnického a Hádeckého potoka. Mokrská Pekárna, Kamenný žleb a Ochozská jeskyně přitahovaly vždy geology, archeology a paleontology. Několik badatelů potom upoutala Ochozská jeskyně se svým podzemním tokem Hostěnického potoka. Účel mých řádků je, přispět k neznámému problému a obracím se asi k nejstaršímu, snad předdiluviálnímu toku dnešního Hostěnického potoka a zastavím se v Pekárně, ve svahu Diravice, poblíže Kamenného žlebu, asi 50 m nad údolím. Vchod je 18 m široký, 3–4 m vysoký, jeskyně je 60 m dlouhá a končí zatím zaneseným, 9 m vysokým komínem, za kterým pokračuje, protože vody, které tímto komínem přicházely, nemohly jeskyni tak značných rozměrů vytvořit. Proto mám za to, že Pekárna je prastarým řečištěm Hostěnického potoka, kde se v místech dnešního komínu strop zhroutil a zatarasil přístup v pokračování jeskyně. Již před lety jsem se podél pravé jeskynní stěny z kapličky u komínu dostal po namáhavé práci několik metrů dále. Vodní značky a doliny nad Pekárnou potvrdily tento názor. Pokračování za komínem bude asi ještě 200 m dlouhé, balvanů a hlinou zanesené, a původní vtok bude v horním Kamenném žlebu nebo poblíže něho. Jelikož je Pekárna čtvrtou největší paleolithickou stanicí v Moravském Krasu, očekávají se v neznámé části jeskyně úplně neporušené vrstvy. Jeskynní člověk starokamenné doby ubytoval se v této jeskyni, poněvadž mu musela plně vyhovovat, měl v ní svou velkou dílnu, chránila ho a byla snad i v širším smyslu pohřebištěm. Zanechal nám tam stopy sídlení, obrany a zbytky životosprávy a potvrzuje, že v Pekárně v různých dobách i přechodně žil. Opustíme vchod do Pekárny v nadmořské výšce 361 m a sestoupíme o 13 m níže do malé jeskyně „Pod kostelíkem“, také „Hadi díra“ zvané, kterou vymlely vody z Pekárny. Ještě několik metrů níže a po překročení Kamenného žlebu stojíme za několik málo minut před zamřížovaným vchodem do krásné Ochozské jeskyně. Je to vodní jeskyně, kterou do roku 1912 protékal Hostěnický potok. V tomto roce se podařilo badatelům vtok vod přelozití a náhlé povodně v jeskyni zmáříti. Ochozská jeskyně je 700 m dlouhá a jenom 100 m je k probádání, až k propadlišti Hostěnického potoka do jmenované jeskyně. Sledujeme-li potom onu část jeskyně, která směřuje do horního Kamenného žlebu, musíme mu po stránce vědecké připsati značné stáří, poněvadž značí starý vtok hostěnických vod do dnešní Ochozské jeskyně. Podle toho není Kamenný žleb nic jiného než zřícená Ochozská jeskyně. Tehdy se ubíral Hostěnický potok horním Kamenným žlebem a na dnes ještě neznámém místě pokračoval

v jeho jeskyně tvořící činnosti a vymlel onu část Ochozské jeskyně, která sem dnes zabíhá. Pokračuje v této činnosti po tisíciletí, vytvořil hlavní část dnešní jeskyně. Toto podzemní řečiště rozšiřoval potom stále více a více, tvořil velké domy a úzké chodby. Mohutnou katastrofou, vyvolanou zemětřesením nebo geologickým posunutím, byl Hostěnický potok přerušen a nucen raziti si opět novou cestu. Tehdy se zřítily hlavní jeskyně, spojovací chodba a vchod byl zatarasen. Postupem doby se vytvořil z Kamenné rokle dnešní Kamenný žleb. Mohutné a obrovské balvanů, které nepochybně vznikly následkem zřícení se stropů, dále mechanická drhnutí síla a také chemicky rozpouštějící síla vody, která byla úpravou vozové cesty Kamenným žlebem před několika málo lety ještě dobře po stěnách patrna, potvrdovala původní zřícení jeskyně. Opět si volily hostěnické vody nové řečiště, a to takové, které před umělým odvodem vod v r. 1912 protékaly a narazily opět na řečiště jimi již vytvořené a které musely po katastrofě nuceně opustiti. Tak protékal Hostěnický jeskynní potok Ochozskou jeskyní a obdržel na neznámém místě přítok Hádeckého potoka a proudil dále pod údolní rovínou do Vlčí čili Netopýří jeskyně. Ta leží naproti Ochozské jeskyni v úzkém horském hřebenu, dělicím Hádecké údolí od Ochozského. Netopýří jeskyně je 65 m dlouhá a 12 m vysoká; měla původně 3 patra. Nejnižší jeskyni tvoří vodní komora v propasti, ke které odbočuje z hlavní síně 26 m dlouhá, úzká chodbička. Tato vodní nádrž leží v hloubce 11 m, je 8 m pod údolní rovínou. S 9metrovým spádem proudí voda dále a vylévá se (podle konané zkoušky barvením vody) po přítoku neznámých vod tohoto kraje v n. v. 307 m pod Lysou horou na denní světlo. Také dolina u Ochozské jeskyně, která leží ve směru toku Hostěnického potoka, je pravděpodobně ve spojitosti s ním. Je 10 m dlouhá a přes 2 m hluboká, je nejvýznamnější dolinou jižního Moravského Krasu. Jako poslední jeskyně, která by ještě mohla přijíti pro ochozský problém v úvahu, je Liščí díra v levé údolní stěně, 225 m vzdušně čáry vzdálená od Ochozské jeskyně. K úpatí asi 6 m vysoké skalní partii, která vypadá jako Aleri, je 1.50 m vysoký a 2 m široký vchod, který se brzy zúží tak, že se musíme protáhnouti na bříse do dalších, v r. 1910 objevených místností. V místnosti, dlouhé 8 m, bohaté na sintro a stropní krápníky, která leží mnohem níže nežli vchod, jsou zanesené chodby a komín, které směřují do Ochozské jeskyně. Nežli opustíme tuto malou, ale zajímavou jeskyni, tážeme se: kam se vlévaly vody, které tyto místnosti tvořily a protékaly a jaké jsou místnosti do blízké Ochozské jeskyně?
Dr R. Prix.

Věnuje :
Dr. R. Prix.

Abych se nechlubil „cizím peřím“ – tento článek nebyl věnován mně, ale mám jej z něčí pozůstalosti.

Speleologický klub Brno
Ochozská pracovní skupina.

Rok 1946

Exkurzní zprávy.

Exkurse v noci 13.ledna 1946

na Říčky do Pekárny.

Účastníci: E.Koupy, K.Plička, F.Prorok, K. Resl.

Bylo kopáno na Říčkách v Pekárně. V náplavě nalezeny kamenné artefakty z magdalenienů.

Exkurse dne 3. února 1946
do Ochozské jeskyně.

Účastníci:

J. Pernes, Zd. Pernes, M. Šustáček.

Účastníci podnikli informativní exkursi do Ochozské jeskyně. Po prohlídce staré jeskyně, kde bylo fotografováno, a to Smuteční vrba a Křtítelnice, si účastníci prohlédli částečně horní patra.

J. Pernes chtěl podniknouti výstup do dosud neprozkoumaného komínu, o kterém mu řekl řed. rada Boček, kterýžto komín se nachází na počátku Nové Ochozské v první kapličce ^{vlevo} ~~na pravo~~. Úmyslu nemohli dostát, poněvadž komín je uprostřed stropu a je bez pomoci pevného žebře nedostupný.

Poté prohlédnuta Nová Ochozská až ku konečnému sifonu.

Odchod do Brna v 18 hod.

Exkurse ve dnech 15. a 16. března 1946.

do jeskyně Pekárny.

Účastníci: Prerek, Rézl.

Za účelem archeologických vykopávek podniknuta
exkurse do jeskyně Pekárny v údolí Říček.

Dne 16. odpoledne započate s pracemi v jeskyni
Kůlničce.

Exkurse ve dnech 29 a 30. března 1946

do údolí Říčky a k Pekárně.

Účastníci: K. Rézl a Prerek.

Po oba dny kopáno jednak v Pekárně, jednak v
Kůlničce.

Exkurse ve dnech 20. a 21. dubna 1946

do údolí Říček.

Účastníci: Prorok, Rezl, Karel.

Účastníci pozorovali krásné zjevy v údolí Říčky.

V jeskyni Pekárně prováděny vykopávky a pak konána pe-
chůzka po svahových jeskyních za účelem plánování další
práce v tomto úseku.

Exkurse na Říčky ve dnech

8. září 1946.

Účastníci: Rezl, Pliska, Prorok.

Kopáno po celý den v Pekárně.

K. Rezl

Excuse na Říčky ve dnech

20. října 1946.

Účastníci: Rézl, Prorok, KOUPÝ.

Pokračováno ve vykopávce před jeskyní Adlerovou. Práce
11. hodin.

K. Rézl

Speleologický klub Brno
Ochozská pracovní skupina.

Rok 1947

Exkurzní zprávy.

Před časem, v průběhu rekonstrukce objektu Kaprálův mlýn, byl v průběhu stavebních prací nalezen (někde zapadlý ?) svazek dokumentace, který ve své době patřil členu Speleologického klubu (a členem Hádecké pracovní skupiny) Karlu Medkovi. Tato dokumentace zachycuje období od října 1947 do prosince 1949. V té době to byla pracovní skupina, kterou vedl student Přemysl Ryšavý.

Tato dokumentace byla jedním z členů kolektivu SE -3 zpracována a již publikována ve čtvrté ročence Edice SE – 3, v Tématickém okruhu č. 3, nazvaném „Šli před námi“, jako druhá práce tohoto tematického okruhu. Tam vyšla jako ucelený materiál. Považuji za smysluplné vkládat nejen některé poznatky z této dokumentace mezi oskenované Exkurzní zprávy Ryšavého pracovní skupiny, ale také vkládat do textu ty články a vědecké poznatky o jižní části Moravského krasu, které byly v oné době publikovány. Důvod ? Potřebujeme činnost Hádecké pracovní skupiny co nejlépe pochopit a osvětlit. Níže uvádíme nejprve předmluvu ke zpracované dokumentaci v Edici SE – 3 č. 4/2012.

*

Archiválie (– písemnosti mající dokumentární hodnotu) obsažené v tomto souboru nám byly předány dne 19. června 2011 na Kaprálově mlýně panem Michalem Medkem k případnému zpracování. Jde patrně o část pozůstalosti jeho příbuzného (snad otce – nutno zjistit a objasnit).

(Nikdy nebyli příbuzní, jde o náhodnou shodu jmen. Michal Medek je ředitelem Výcvikového střediska šetrného vztahu k přírodě Kaprálův Mlýn. Majitelem Kaprálůva mlýna je instituce JUNÁK – český Skaut).

O Karlu Medkovi víme jen to, že byl členem „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“ (už v roce 1947, možná ještě dřív), pracoval v jižní části Moravského krasu a některé svoje poznatky publikoval v krátkých zprávách v tehdejší časopisu „Československý kras“.

Protože jde o unikátní informace z počátků tehdejších výzkumů, rozhodli jsme se pro zveřejnění alespoň těch částí nálezem zapůjčených materiálů, které mohou svými praktickými zkušenostmi promlouvat k dnešku.

Tyto archiválie, zčásti psané rukou, (obyčejnou tužkou, perem a inkoustem s případným vkládáním a doplňováním dalších poznámek), zčásti strojopisné, byly pro potřeby dalšího studia oskenovány a na obrazovce počítače zvětšeny na 200% původní velikosti pro snadnější přečtení textu.

Vzhledem k rozličné vydatnosti zachovalého zobrazení textu byly některé stránky skenovány vícekrát v různém stupni síly zobrazení písma, abychom zajistili jejich čitelnost při předpokladu dalšího studia těchto archiválií.

Poté byly takto prostudované písemnosti přepsány znovu do počítače, chaotická směs dokumentů byla seřazena chronologicky, do podoby, ve které vám tyto dokumenty níže předkládáme. Smyslem chronologického seřazení dokumentů bylo získání přehledu o tom, jak výzkumy tehdejší pracovní skupiny speleologů na Říčkách probíhaly, jak postupně získávali tito amatérští jeskyňáři praktické zkušenosti a rozvíjeli svoje poznatky. Domníváme se, že tyto poznatky byly později zapomenuty, zasuty pod nánosem času a poznatků jiných pracovních kolektivů,

nicméně jsme přesvědčeni, že tyto poznatky mají stále co říci k poznatkům dneška. Proto vám je předkládáme.

Medkovy záznamy exkurzních zpráv jsou uspořádány v několika celcích – dokumentech, které jsem označil signaturou A 1 až A 10. Aby se daly tyto exkurzní zprávy v Medkových zápisech snadno dohledat, je u popisu každé exkurze uvedena signatura dokumentu, strana, na které se popis dotyčné exkurze nachází a u rozsáhlejších dokumentů i příslušný odstavec.

Medkovy záznamy jsem se snažil opsat otrocky, tak jak je to napsáno v originále. Především proto, abych neporušil případnou smysluplnost vyjádřeného názoru. Nicméně jsem si dovolil některé pravopisné úpravy, neboť pravopis za posledních 60 let došel jistých změn (– například výraz sifon, dříve syfon a pod.). Pokud je v textu napsáno „Novákův sifon“, odmítám výtku, že jsem tam nenapsal „Nouackhův sifon“. A podobně.

Při chronologickém seřazení chaoticky sebraných záznamů lze cílevědomě sledovat a poznávat postupy, za kterých odkrývali zúčastnění speleologové ve své době tajemství krasového podzemí. A v neposlední řadě třeba také žasnout, nad tím, na co oni přišli a co někdy zase upadlo v zapomnění.

A tak pojďte s námi do minulosti a zúčastněte se s námi dávných objevů a poznatků.

Zdař Bůh ! Jak říkáme my, jeskyňáři a ostatní podzemní rýpalové !

J. Pokorný

Exkurse dne 1.-~~2.~~3. ledna 1947 do krasového údolí
Říčky.

Účastníci: Slouka Jaroslav, Šebela Karel.

Ve třech jednodenních exkursích bylo ohledáno
celé údolí Říčky a pátráno po průvanech resp.
odmrzištích.

Sledy průvanů /jinovatka, odmrazání sněhu/ byly
nalezeny mezi výtokem Říčky a Netopýří jeskyní.
Místa byla přesně kompasem vyměřena a zaznamenána.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 29. a 30. března 1947
do údolí Říčky.

Účastěn: Karel Rézl.

Pěšky přes Hádecký revír k Pekárně. Příchod ve 20
hod. večer. Pracováno celou noc v náplavě se stanoviška
archeologického. Ráno pokračováno v pracích před jeskyní
Adlerovou, jež byly započaty lonského roku.

V poledne odchod ku vchodu jeskyně Ochozské. Stav
vody byl tak značný, že tato vytékala mříží dveří ven a přes
cestu. Snih v okolí téměř úplně zmizel.

Exkurse ve dnech 5. a 6. dubna 1947
na Říčky.

Účastníci: Karel Rézl a Fr. Prorok.

Pracováno před jeskyní Adlerovou, kde Fr. Prorok našel ve štěrbině mezi balvany železnou kopí se šestihranou tulejkou. Kopí je zachovalé a pochází asi z doby středověké.

Exkurse dne 20. dubna 1947 do Ochozské jeskyně.
.....

Účastníci: Šebelová Hedvika, Šebela Karel a tři junáci.

Jeskyně prolezena. Po jarní rozjízdi byla Nová ochozská zanesena blátem tak, že byla téměř nepřístupná. "Německé" prostory uzavřeny periodickými jezírky.

Zhotoveny snímky několika tektonicky důležitých partií.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 27. dubna 1947 do Netopýří jeskyně.

Účatníci: Král Josef, Kratochvíl J., 2 junáci.

Fotografovány ponory Hádeckého potoka, střední patro Netopýří jeskyně a komínové prostory, vytvořené svahovými vodami.

Pracováno ve spodním patře. Přístup k odtokovému sifonu klínováním opraven, stupeň zvedající hladinu přítokového sifonu, navrtán.

Odstřelem tohoto stupně se sníží hladina přítokového stupně asi o 20 cm a za příznivých okolností by bylo možno vniknout do dolního patra Netopýří jeskyně, neboť konečnou partii stupňovité chodby s oběma sifony nelze pokládat za dolní patro Net. jeskyně.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 11. května 1947 do údolí Říčky.

Účastníci: Král Josef, Šebela Karel.

Měřen směr a sklon vrstev vápencových v oblasti. Netopýří jeskyně, měřeny směry tektonických puklin a provedeno srovnání se stratigrafickými poměry ve známém podzemí.

Dle získaných výsledků pátráno po puklinách ve zjištěném závažném směru na konci stupňovité chodby Netopýří jeskyně. Byl nalezen hlinami zanesený otvor a částečně prokopán.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 18. května 1947 do údolí Říčky.

Účastníci: Šebelová Hedvika, Šebela Karel.

Překontrolovány hypsometrické rozdíly povrchové a podzemní vody /Hádecký potok a Netopýří jeskyně./

Zjištěn opět rozdíl 10.40 m, ač dr. Kříž udává 8 m.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 1. června 1947

do Adlerovy jeskyně
na Říčkách.

Účastníci: Karel Rézl, Prorok, C. Ressel, E. Koupí.

Prováděny soustavné vykopávky a prokápávání jeskyně
Adlerovy v údolí Říček. Nalezeny nástroje z Magdalienu,
Neolitu a i pozdějších kultur.

Artefakty budou předány panu Doc. Dr. J. Skutílovi
k určení.

K. Rézl v. r.

Exkurse dne 1. června 1947 do Netopýří jeskyně.

Účastníci: Bozenicas J., Hrubý Al., Král Jos.,
Šebela K.

Pracováno na konci stužňovité chodby Netopýří
jeskyně. Prokápáván hlinami zanesený bývalý odtok.

Práce v Netopýří jeskyni je obtížná pro nedosta-
tek kyslíku. Pokračuje proto velmi pomalu.

Podle K. Šebely.

Exkurse dne 5.července 1947
do jeskyně Adlerovy.

Účastník: K.Rézl.

Účastník prokopával náplavy před jeskyní směrem k vchodu. Uvnitř pokračoval v pracích rázu archeologického. Nalezeny některé artefakty a byl zjišťován původní profil.

Celkem odpracoval 13 hodin.

K. Rézl v.r.

Exkurse dne 12.července 1947
na Říčky.

Účastník: K.Rézl.

Navštívena Adlerova jeskyně, kde účastník pokračoval ve vykopávce. Postoupil až na 3m před vchodem. Stará ne-dotčená neolitická kultura vystupuje evahovitě směrem ku vchodu. Pod ní jsou ohromné balvany, které sám nemohl odstraniti. Budoucně bude učiněn pokus o zjištění, co se pod nimi nachází.

K. Rézl v.r.

Exkurze do Ochozské jeskyně dne 26.září 1947.

Účastníci: M. Skoupý, J. Vyšinka.

Po zkušenostech z minulých exkursí jsme předpokládali, že vodní uzávěra na konci doposud známých prostor v "Nové Ochozské", bude po letošním suchu natolik snížena, aby bylo možno proniknouti dále směrem k Hoštěnickému propadání. Naše očekávání se splnilo. Kde bývá v Nové Ochozské vždy voda, t.j. v pravo od průkopu, nebo na př. jezírko pod "Hroznem", nebylo tentokrát ani kapka vody. Také syfon na konci známých prostor byl úplně vyschlý.

Nízkou, blátivou chodbičkou jsme pronikli do vysokého dómu, jež chaosem balvanů pokračuje delší blátivou chodbičkou/obě nízké chodby mají za normálního stavu charakter nízkých dlouhých syfonů/do dalších prostor a chodeb. Celkově mají prostory stále charakter aktivního řečiště, jejich délka dle odhadu přes 200 m nasvědčuje i při změnách směru tomu, že konec se nachází již za Hoštěnickým propadáním. V další cestě nám zabránil opět syfon.

O exkursi byla dána zpráva do tisku a vyšla v "Činu, Slově Národa, Rovnosti," dne 19.září 1947.

Exkurze dne 3. října 1947

A 1 / 1 - 2

Účastníci : Medek Karel, Medek Zdeněk, Lejsek (Milan či Vlastimil ?)

Prozkoumána Nová Ochozská jeskyně za účelem informace. Proniknuto Novákovým sifonem až do chodby, ve které obvykle stála voda. Poněvadž velkým suchem se i tato voda ztratila, pronikli jsme vodním korytem, které se místy rozšiřovalo a zvyšovalo a končilo prostorem se dvěma komíny ve stropě. V této prostora jsme pronikli úžinou v levém rohu vedle skály podobné špičatému balvanu sifonem do velmi bahnitě jeskyňky, která ústila do vody. Pro defekt karbidky jsme se musely vrátit !

Dodatek : Byli jsme přesvědčeni, že jsme pronikli v nezmapovaná místa. Byl to nejspíš omyl, a nezmapované začne až komíny ve stropě poslední prostory. Omyl to byl ! Sem pronikli Ryšavý a Višinka, (listopad 1949) před nimi skauti – (listopad 1948) ???

E x k u r s e
dne 28. října 1947
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Ryšavý, M. Skoupý, Z. Vixňinka Višinka.

Ve 4.30 ráno nastoupeno k pracím. Účastníci se rovnou odebrali do jeskyně objevené dne 26. září oběma posledně jmenovanými. V zadní části Nové Ochozské jeskyně cestou bylo zjištěno, že pověsti a devastaci krápníkové výzdoby jsou liché. Nové prostory začínají větším dómem, v jehož východní části jsou dva komíny značné výše /asi 25m/ jak zjištěno při osvětlení akumulátorovým reflektorem. Dno tohoto dómu je nerovné a pokryté několika balvany, z nichž jeden dosahuje téměř rozměrů Chaloupky ve spodním patře Sloupských jeskyní.

Cesta vede dále užinou mezi dvěma šikmo skloněnými lavicemi do trativodů nízkých, avšak poměrně širokých, střídajících se se sály a sínkami větších rozměrů. Asi v polovině cesty je řečiště /dle všeho Hoštěnického potůčku/ modelováno v hlinitých sedimentech nadmíru pravidelně, takže působí dojmem, jako by bylo uměle zřízeno. Ku konci přecházejí prostory opět v dóm větších rozměrů, kde jsou rovněž dva velmi vysoké komíny. Zde se řečiště, které dosud procházelo všemi objevenými prostorami dělí ve dvě. Jedna větev odbočuje k východu a po několika metrech končí v kamenitém závalu, který nebyl dosud prozkoumán, zatím co druhá, asi hlavní větev, běží přímo na sever neširokou puklinou asi 12m dlouhou a na konci poněkud výše než dno pukliny. Je sifonek, který dne 26. září t. r. byl objevitelům překážkou v dalším postupu, neboť byl tehdy naplněn vodou do výše 40cm. Tentokrát byl sifonek vody prázdným a po prolezení jeho silně blativým dnem vnikli účastníci do trativodů asi 20m dlouhého na jehož konci byl opět sifonek bez vody, avšak naplněný řídkým mokřým blátem, takže od dalšího postupu bylo nutno upustiti.

Celkem vykazují nové prostory krásnou výzdobu krápníkovou, hlavně stropovou přes všeobecně platný názor, že aktivní trativody bývají krápníkové výzdoby prosty. Hojně jsou zastoupeny kuličkovité a tyčinkovité typy podobné oněm v Býčí skále. Rovněž i tektonicky jsou prostory neobyčejně zajímavé.

Zpáteční cestou fotografovány nejdůležitější partie. Od mapování jeskyně nově objevené bylo pro únavu a neodstatek času upuštěno. Cesta ku konečnému bodu trvá totiž při průměrném postupu 2 1/2 až 3 hodiny.

Vodní stav^v okolí byl tento: poslední pramének Ochozského potůčku mizel v nezřetelném ponoru v blízkosti Švédova stolu. Řečiště Hadeckého potoka bylo až do zákrutu před Liščí dírou bezvodé.

Budiž podotknuto, že z hlavní chodby nově objevených prostor odbočuje řada chodbiček a že se tam nachází několik komínů, jež též nemohli býti prozkoumány.

Exkurse dne 3. listopadu 1947

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Medek K., Lejssek, Medek Z.

Účastníci prošli Hadicí, Sterou Ochozskou a vešli do Nové Ochozské, kterou celou pronikli bez obtíží až v místě, kde byly poslední sifony. Zde se chodba rozšiřuje ve větší prostor, v němž koryto potoka, které vždy bývalo plné vody, nastalým suchem opadlo, tak že bylo možno proniknouti dále chodbou, která se střídavě zvyšovala a rozšiřovala a která konečně ústila do prostorné jeskyně se dvěma komínky ve stropě. Z této prostory pronikli účastníci úžinou vedle skalní stěny, podobající se vojenské loďce, sifonem do bahni-
tého kanálu, který byl zakončen vodou naplněným dalším sifonem, který t.č. nemohl býti prolezen.

E x k u r s e
dne 15. listopadu 1947
do Ochozské jeskyně a okolí.

Účastníci: Ryšavý, ~~M.~~ Skoupý, Z. Vyšinka,

Při příchodu k pracovišti shledáno, že pole kolem Ochoze jsou pokryta slabou vrstvou rychle tajícího sněhu. Ochozský potůček tekl tentokrát až do hádeckého údolí a v místech u Švédova stolu ztratil zřetelně na intenzitě. Bylo tu zřetelně vidět funkci jednoho z tam se nacházejících ponorů.

V Ochozské započato z měření nově objevených prostor pomocí ~~úměrky~~ kompasu a sklonomětu směrem proti proudu. Když účastníci přišli k dlouhému nadmíru pravidelnému vodnímu kanálu /viz správu z 28. m.m./, který tvoří jedno rameno velmi plynulé asi 50m dlouhé sifonu, zřely v tomto vodě zřetelně stoupání, pročež nastoupen zrychleným tempem pochod zpět. V místech u Lustrů čekáno asi 1/2 hodiny, zda se voda objeví, což se však nestalo.

Konečně navštíveno propadání Hádeckého potoka, které bylo v důsledku nastalého deště plně v činnosti, a voda postupovala dále, takže v době pozorování byla pod Švédovým stolem.

U Hoštěnického propadání zjištěno, že začíná právě fungovat východní propadání v severní boční straně hoštěnického údolíčka. Bylo tu zřetelně slyšeti hluk vody padající do značné hloubky.

Exkurse dne 27. prosince 1947
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Medek, Lejsek, Cigánek.

V dorozumění a na pokyn předsedy spolku vyvedli účastníci klíče od jeskyně u hájného, p. Chlumského z Hájené u Ochoze.

Prozkoumány a zamapovány na přání předsedy spolku dvě malé chodby, tvořící pokračování toku vody Hadicí pod závrť před jeskyní v Hádeckém údolí. Jedna z nich se již po několika metrech přeměňuje ve vodorovnou štěrbinu, částečně zanesenou štěrkem a hlínami. Druhá, nízká a úzká, se po několika desítkách metrů rozšiřuje v chodbu, spadající pod úhlem asi 45°, na jejímž konci účastníci po částečném odstranění nánosu zjistili úzkou štěrbinu, končící nějakou chodbou. Pro vodu, která protékala tímto místem, kde účastníci leželi, byli tiito v poměrně krátké době nuceni práci přerušiti.

Je naděje, že po úplném odstranění nánosu se podaří proniknutí do dalších prostor.

Na to se odebrali účastníci Starou jeskyní do Nové Ochozské kde se zabývali zjišťováním stavu vody.

Hlášení ze dne 27. prosince 1947

A 1 / 1 - 3

Účastníci : Cigánek, Lejsek, Medek.

Vyvednuty klíče od jeskyně u hájného Chlumského z hájené u Ochoze. Prozkoumány a zamapovány dvě díry v ústí Ochozské jeskyně (Trativid 1 a Bočkův), z nichž jedna se po několika metrech ztrácela a končila ve vodorovné štěrbině, částečně zasypané štěrkem a nánosem. Druhá díra se po několika desítkách metrů rozšířila pod úhlem 45° spadající chodbu, na jejímž konci jsme, po

částečném odstranění nánosů, zjistili větší prostor. Pro vodu, která přetékala místem, ve kterém jsme leželi, jsme práci museli přerušit. Je naděje, že po úplném odstranění nánosů se nám podaří proniknout do této chodby.

Dodatek : Měření Pekárny spadá asi do této doby. První chodba je trativod směrem k závrtnu, druhá chodba je později objevený trativod k Netopýrce.

(Poznámka J.P. : Přesná mapka „Trativodu vlevo za vchodem“, jejímž autorem je Dr. Himmel byla otištěna ve Speleu č. 15 /1994 na str. 41. a 42.).

Nový objev v Ochozské jeskyni.

Na podzim r. 1947 podařilo se v důsledku loňského sucha vniknouti členům Speleologického klubu v Brně (Jan Cigánek, Mil. Lejsek, K. Medek, Přem. Ryšavý, Lub. Řezanina, Mil. Skoupý, Jar. Višinka) do dosud neznámých chodeb, protékaných jinak Hoštěnickým potokem, a podařilo se zmapovati alespoň část těchto neznámých chodeb dříve, než vody opět tuto partii zaplavily. Koncem března 1948 se dále podařilo téže badací skupině nalézt a částečně prokopati dosud pouze tušený odtokový trativod uvedeného potoka z míst, kde umělým průstřelem byl svého času pořízen pohodlný vchod do jeskyně. Nalezený trativod má dosud značně zanesené pokračování, pravděpodobně pod povrchovým tokem jak Hádeckého, tak i Ochozského potoka: Pro studium hydrografie této části jižního centrálního Mor. Krasu mají oba objevy značnou důležitost.

Ant. Boček.

Tento článek Antonína Bočka vyšel v prvním ročníku časopisu „Československý kras“ v r. 1948.

Níže uvádíme článek MUDr. Rudolfa Prixe, nazvaný „Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského krasu“, který vyšel 19.01.1947 ve Svobodných novinách a článek téhož obsahu následně vyšel ve 2. čísle Časopisu turistů (roč. 49/1947).

Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu. Dr Rud. Prix.

V tomto velmi stručném referátu chci zavést mladé jeskynní badatele do středu málo známé části jižního Moravského Krasu, abych upozornil na nové speleologické možnosti v této oblasti. Ochozským žlebem poblíže Ochozu a Ubece přicházíme do středu krasovými útvary bohaté krajiny. Na konci tohoto lesnatého žlábku je po levé straně Hádecké údolí, před námi směrem k Hostěnicům Kamenný žlebek a ve směru toku po pravé straně Diravice, na jejímž úpatí se dostaneme k výtokům Řičky pod Lysou horou. Je to málo známý, a proto i málo navštěvovaný kraj. Na hřebenu mezi Ochozským žlebem a Hádeckým údolím najdeme Švédův stůl a stejnojmennou jeskyni, ve které vykopal V. Kubásek dolní čelist *Homo primigenius* a část mamuti stoličky. Také dr M. Kříž zde učinil nález několika set kostí různých diluviálních zvířat, hlavně jeskynního medvěda a nosorožce. Po významném objevu Kubáskově vrátil se dr Kříž opět na toto pracoviště; mezi jiným dal také odstřelit velkou vápencovou desku v naději, že v prostoru za ní nalezne podobné pozůstatky soudobníka mamuta, diluviálního člověka. Ke svému úžasu však zde nalezl místo toho náčiní a jeskynní úbor člověka, o jehož věku musel zjistit, že pochází z dvacátého století. Do tohoto prostoru vnikl totiž jiným způsobem V. Kubásek. Tato jeskyně se proslavila zmíněnou již čelistí, které se připisuje neandertálský věk a která jest ve vědeckém světě všeobecně známa jako ochozská čelist. Nalevo od této jeskyně, poněkud níže je vchod do Vlčí (Netopyří) jeskyně, ve které prof. Kolenatý mezi jiným našel vlčí lebku se stopami po olovené kulce. Původně měla tato jeskyně tři patra, z nichž je patrný jen malý zbytek horního v předsíni. V hloubce 11 m protéká vodní komorou ponorný Hádecký potok, ke kterému se dříve přidružovaly vody z Ochozské jeskyně. K této vodní komoře odbočuje z hlavní síně po levé straně 26 m dlouhá, úzká a zanesená chodbička, která je 8 m pod údolní rovinou. Odtud tekou podzemní vody spádem 9 m dále, přibírají další neznámé přítoky a vytékají v nadmořské výšce 307 m na úpatí Lysé hory pod jménem Řička. V oblasti této podzemní vodní komory lze nastoupiti k novým badacím pracím, neb úsek k výtokům Řičky je neznám a veškeré domněnky pro významné objevy jsou oprávněny. Barvením vody ve Vlčí jeskyni zjistil jsem též její výtoky pod Lysou horou. Napravo od Švédova stolu poněkud níže pod skaliskem objevil V. Kubásek dva velké dómy, které jsou spojeny klesající chodbou. Je to Malčina (Bahenní) jeskyně. První dóm je poset balvany, druhý leží již pod údolní rovinou směrem k Ochozskému žlebku a jeho bahnitě dno pokrývá za inundace nádržové jezírko, protože v blízkosti se propadá částečně Hádecký potok. V protějším svahu otvírá se nám vchod à la Abri do Liščí díry, ve které jsem v roce 1910 objevil nové, hodně zanesené a nízké prostory, které dávají očekávat další objevy směrem k Ochozské jeskyni a nevyklučují s ní spojitost v Kaská-

dové chodbě. V předsíni této jeskyně vykopal Kl. Bulla krásnou sponu ze sobího rohu, které používal diluviální člověk. Na úpatí Bílé skály, 225 m vzdušné čáry zpět, ve stejném svahu je dnes opět zamřížovaný vchod do krásné 700 m dlouhé Ochozské jeskyně, souběžně s Kamenným žlebem. Ta je bohata na vzácné a velké krápníkové útvary, jako Kazatelna, Smuteční vrba, Hrozen a Zkamenělá řeka. Vidíme velké terasy z křišťalového sintru, závoje, opony, krápníky všech tvarů; je zde při vhodném osvětlení jako v pohádce. Největší místnost, asi 160 m od vchodu vzdálená, je 400 m dlouhá. Nacházíme zde po obou stranách bývalého řečiště až 10 m vysoké alluviální náplavy. Přicházíme geologicky zajímavou úzkou hadicovitou chodbou, kterou proudil do roku 1911 Hostěnický potok, kdy bylo jeho koryto upraveno a u vtoku do jeskyně přeloženo, takže se stala z nebezpečné vodní jeskyně suchá. Tehdy se ztrácel v chodbě u vchodu, aby si razil podzemní cestu ve směru velkého závrtu před jeskyní do Vlčí jeskyně. Jenom 100 m je k probádání a vystoupíme v poloslepém Hostěnickém údolí. Stará i nová jeskyně byla dosti zničena, ale je stále ještě velmi krásná a dala by se dnes dobře upravit na průchodní jeskyni. Byla objevena v roce 1831 bláznivým ševcem z Ochozu, který hledal cestu do podsvětí. Opouštíme tuto nejkrásnější jeskyni jižní části Moravského Krasu a vystoupíme podél vápencových stěn k 10 m dlouhé jeskyni číslo 6 podle dr Kříže, ve které našel v 10 cm vrstvě popela opálenou čelist jeskynního medvěda mimo střepy z nádobí ručně zhotoveného a dobře vypáleného. Asi 50 m dále v nadmořské výšce 354 m je 3,90 m široký vchod do 38 m dlouhé, 3—4 m vysoké Pastýřské jeskyně, která je bez odboček. Její strop se postupně snižuje až k zemi. V těchto místech jsem v jílové náplavě vykopal kosti a zuby diluviálního koně, jeskynního medvěda a kus sobího parohu. Nyní sestoupíme na cestu a podle Čertovy tlapy přejdeme Kamenný žlebek a vystoupíme k Hadí díře na Diravici. Ta je jen 10 m dlouhá a celkem bezvýznamná. Byla vytvořena odtokovou vodou z Pekárny. Mohutný vchod do Pekárny, který je 13 m výše, je 18 m široký, 3—4 vysoký; jeskyně je 60 m dlouhá. Končí 9 m vysokým zaneseným komínem a pokračuje pravděpodobně značně větší délkou směrem k Hostěnicům, jak mnou započaté práce v Kapli po pravé straně 8 m dále dávají tušiti. Mohutná prostory Pekárny je bez krápníků, ale vyniká krásou zvláště v zimě, kdy nesčíslné množství ledových stalaktitů a stalagmitů v nás vzbuzuje představu říše trpaslíků. Tato jeskyně je vlastně prastarým řečištěm Hostěnického potoka.*)

*) Jak se nám jeví situace v Pekárně, Kamenném žlebku a v Ochozské jeskyni, domnívám se, že jde o útvary, které vytvořil Hostěnický potok postupem času v dobách dávno před diluviem, kdy v důsledku různých katastrof, jak v Pekárně, tak v Kamenném žlebku, byl Hostěnický potok donucen změnití svůj původní tok. Podle dr M. Kříže je v horní části Kamenného žlábku též přístup do dnešní Ochozské jeskyně.

Speleologický klub Brno
Hádecká pracovní skupina.

Rok 1948

Exkurzní zprávy.

Zpráva bez data :

A 1 / 2 – 4 a 5

Účastníci : Nejprve Medek sám, později Cigánek a Medek.

Kopání v trativodu. Sám.

Kopeme v trativodu ze soboty do neděle v noci. Strašně nás klame silná ozvěna. Myslili jsme, že jsme u lávky v Hadici a zatím ... ?

Exkurze dne 1. února 1948

A 1 / 2 – 6

Účastníci : Řezanina, Cigánek, Lejsek, Medek K., Medek Z.

(Výjezd autobusem 8,00, doraz 9,15 hod.) V Ochozské jeskyni zvýšený vodní stav. Voda se valila z hlavního vchodu ve výši asi 15 cm od dolního zámku s vtékala do Říčky. Vnikli jsme s Lejskem do jeskyně tajným vchodem. Voda stála asi ½ m pod „oknem“. V jeskyňce (boční), kde jsme chtěli prokopat násos prýštil pramen ze štěrbin a tvořil malou tůňku, která bránila přístupu ke štěrbině a proto nemohlo být pokračováno v prokopávání.

Po překročení Říčky jsme zjistili stav vody v Netopýrce. Voda stoupla o ½ m nad hladinu vodopádu. Dále jsme prozkoumali Málčinu díru vedle Švédova stolu s Cigánkem. Byla také prozkoumána **díra na stráni** mezi Ochozskou a Pekárnou. (Lejsek, Řezanina).

Dodatek : Zjistili jsme, že v Netopýrce asi nebude zadní východ. V Pekárně také ne, pouze balvanitý komín.

Díra na stráni – viz úvaha dole.

- 4 -

Exkurze dne 1. února 1948 (Ochozská jeskyně) :

A 5 / 1 - 2

Účastníci : Medek Z., Lejsek, Cigánek, Řezanina.

Ve všech jeskyních zvýšený vodní stav. Z Ochozské jeskyně se valí voda ve výši spodního zámku. V prokopávání díry z minulé exkurze není možné pro vodu pokračovat. Za účelem informace jsme prohlédli jeskyni Liščí díru.

Dne 4. února nám byly dány od pana Radimírského dvě karbidky jako na půjčku.

(Úvaha J.P. : Díra mezi Ochozskou a Pekárnou, to může být jen Adlerova nebo Křížova jeskyně. Jezevčí v té době ještě nebyla prokopána, a průzkum Cepovy díry v Kamenném žlíbku nebo jeskyně Hadí či Užovčí – Natterloch – je nepravděpodobný).

Exkurse dne 22. února 1948
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Mil. Janík a Jarosl. Dvořák.

Exkurse nastoupena za mrazu. Zem pokryta 30 cm nového sněhu. Červený horní zámek dveří se špatně otevírá. Hadicí tek l malý potok a ztrácel se v propadání v levo za vchodem. Spodní sifon je ucpan pískem a smětím, které potok sebral cestou v Hadici. Tato je na některých místech zaplněna loužemi vody, místy přes 15 cm hlubokými.

Půda dómu je místy pokryta krápníčky, tak že lze míti za to, že jeskyně není navštěvována nežádoucími živly. Proti proudu nelze v Nové jeskyni daleko proníknouti pro vysoký stav vody. V horní části byli návštěvníci zastaveni značně naplněným býv, sifonem. Zdá se, že jeskyně se dostává do bývalého stavu, neb je viděti značný vývin krápníkových tvarů. Na další práce lze pomyslet až po opadnutí vody.

Exkurze ve dnech 28. a 29. února 1948 :

A 5 / 1 - 1

Účastníci : Medek, Cigánek

Prokopána úzká chodba skoro úplně zanesená nánosem z prvního jarního tání. (Ve dnech okolo 1. února). Chodba je sifonovitého tvaru a bývá za zvýšeného vodního stavu zaplavována pramenem ústícím u prvního zúžení chodby.

Stav vody je proti 1. únoru 1948 značně snížen. V „Hadici“ jsou pouze kaluže vody.

Kopie exkurzních zápisů z 1. února a z 28. – 29. února jsem na návrh pana předsedy spolku odevzdal dne 10. března panu Okleškovi, který zpracovává výroční zprávu.

Účastníci : Medek, Lejsek.

Účelem exkurze bylo zjištění vodních stavů. V Ochozské tekla voda menším proudem do dolního trativodu, a to do 1. chodby nalevo. V Hádeckém potoku (*V Říče – pozn. J.P.*) byl normální vodní stav. Ale tentokrát jsem trhl rekord na kole. Za 45 minut jsem byl v Ochozské a za 45 minut zase zpět.

Exkurze dne 28. března 1948

do jižního Mor. Krasu.

Účastníci: Ryšavý a 3 mladí dobrovolci.

Z Brna autobusem v 8 hod do Ochoze, odtud lesem k Hoštěnickému propadání. Zhruoa prohlédnuta severní stráň údolí Hádeckého potoka. Západně od Ochoze zjištěna přítomnost 3 závrtek podobných sníženin. U Hoštěnického propadání byl vodní stav normální a voda se propadala se zřetelným duněním. Stav vody zachycen fotograficky. Zjištěno několik nově vzniklých menších sníženin. V opuštěném lomu SŽ pro opadání je pěkný geologický profil.

Hádecký potok protékal celým povrchovým řečištěm.

Na to navštívěna Ochozská jeskyně, kde konána studia rázu geotektonického a morfologického. Pronikání Hadicí bylo stíženo několika loužemi, které tu zůstaly, jako zbytek jarní záplavy. Hoštěnický potůček inundoval řečiště ve Starci v Nové Ochozské a částečně - 20 m - i v Hadici.

Autobusem v 17.44 do Brna.

Exkurse dne 29. března 1948

do jižního Mor. Krasu.

Účastníci: Cigánek, Lejsek, Medek, Ryšavý a Rezanina.

Ryšavý s Cigánkem provedli přípravné práce pro mapování vzájemné polohy všech jeskyních vchodů v jižním Krasu. Ostatní zatím prokopávali bahnitou uzávěru na dně prohlubně, nacházející se na konci chodbičky odbočující v po ústí uměle prostřílené chodby od vchodu do leva, o níž se zmínil Kříž ve spise, „O některých jeskyních na Moravě.“ Bahnitý zával, který byl již jednou odstraněn a později za letošních povodní opět utvořen, se podařilo odstraniti, čímž se otevřel přístup do dosud neznámého typického trativodu, ukončeného malým otvarkem mezi nánosovým dnem a stropem, odkud při zavolání se ozývá ozvěna.

Měřením, které na místě ihned provedeno, zjištěno, že chodba nesměřuje prozatím pod závrtok před jeskyním vchodem, směrem k údolí, jak se dosud předpokládalo, nýbrž že ho nechá asi 30 m ZJZ. Z primitivně provedené nivelace vyplývá, že konec trativodu je asi v témže niveau, jako Hadecký potok naproti Ochozské.

Exkurze ve dnech 27, 28 a 29. března 1948.

A 1 / 2 – 7, 8, 9. A 1 / 2 – 10.

Účastníci : Řezanina, Cigánek, Lejsek, Medek

A 6 / 1

(Jiný zápis : 27.3. – K.M. /Karel Medek ?/ 28.3. M.L. + C.J. / Milan Lejsek + Jan

Cigánek ?/ 29.3. – M. L. + M.K. + C.J. + L.Ř. / Milan Lejsek + Karel Medek +

Jan Cigánek + Ladislav Řezanina ?/)

Byli nalezeny dva zápisy této exkurze, které byly téměř shodné. Všechny takto získané poznatky jsem pro tento účel – tj. výzkum historických poznatků – upravil do jednoho zápisu exkurze :

Znovu prokopána již jednou otevřená sifonovitá chodba, znovu zanesená pramenem u její paty. Proniknuto do další chodby, která je vytvořena v puklině mezi dvěma vrstvami tmavého vápence a je pravděpodobně trativodem a pokračováním pramene u Ochozské jeskyně. Strop chodby se asi po 20 m. snižuje natolik, že není možné bez předchozího prokopání proniknout dále. Strop chodby je pokryt závojovitými krápníky. V práci se pokračuje. Jedná se o sifon. Tmavý vápenec.

Dodatek : Pronikli jsme do chodby trativodu směrem k Netopýrce ? Díra asi 4 dm² před záhybem, kaluže vody, bílé záclony nad námi. Poněvadž dále se chodba snižuje, bude se muset dále prokopat. To jsou okamžité dojmy.

Dodatek 2. : Řezanina a Lejsek prokopali trativod (nebo lépe – trativod směřující k Netopýrce), takže se dostali až k místu, kde se chodba rozděluje ve dvě a spadají obě kolmo dolů. Lejsek urazil rožek a do prvního se dostal. Do druhého komínu jsme lezli tentokrát a zjistili jsme, že zahýbá v pravém úhlu.

Dodatek 3. : Pan Knap virguluje Říčky. Podzemní trativod dle něho je tedy k Netopýrce, což jsme nevěděli. (Značil-li jsem ho již předem jako trativod směřující k Netopýrce, je to pouze proto, že toto hlášení píšu dodatečně). Z jeho měření nejlépe poučí mapy, které byly podle toho zhotoveny.

Kopie zápisu odevzdána panu Bočkovi.

(Úvaha J.P. : Už asi ve dvou či třech exkurzních zprávách se její autor zmiňuje o jakémsi prameni či vodě, která do trativodu přitéká odněkud z boku. Protože dnes víme, že trativod nějak komunikuje s nějakou větší vodosvodnou sběrníci, je možné, že za vyšších vodních stavů, kdy se tato sběrnice zcela zaplní se pak protlačuje voda nějakou malou puklinou a vytváří záhadný popisovaný pramen ? Jde o vody, vytékající za vysokých vodních stavů chodbou Zkamenělé řeky ?).

Poznámka v pozůstalosti K. a Z. Medků. : Dne 31. března 1948 to dal Přemysl Ryšavý do novin. Vyšlo to v denících Čin a Rovnost.

Titulek : **Nové objevy v Ochozské jeskyni.**

Text : Při poslední exkurzi Speleologického klubu objevili jeho členové Cigánek, Lejsek, Medek a Řezanina dosud marně hledaný odtokový trativod podzemního toku Hostěnického potoka v Ochozské jeskyni. Objevený trativod má další pokračování asi pod povrchovým tokem Hádeckého potoka (**Říčky**) a Ochozského potoka. Bližší detailní výzkum bude proveden v nejbližší době. Pro studium hydrografie této oblasti je nový objev značně důležitý.

Exkurse ~~na~~ ve dnech 27.~~28.~~ a 29 března 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Lejsek, Cigánek, Řezanina a Medek.

Byla znovu otevřena již jednou prokopaná chodba, sifon která nánošem byla poznovu zaplněna. Proniklo se do další chody, vytvořené tektonickou puklinou mezi dvěma lavicemi tmavého vápence. - Strip se po asi 20 m snižuje natolik, že není možno bez předchozího prokopání dále proniknouti. Strop chodoy je pokryt malými stlaktity.

Lejsek.

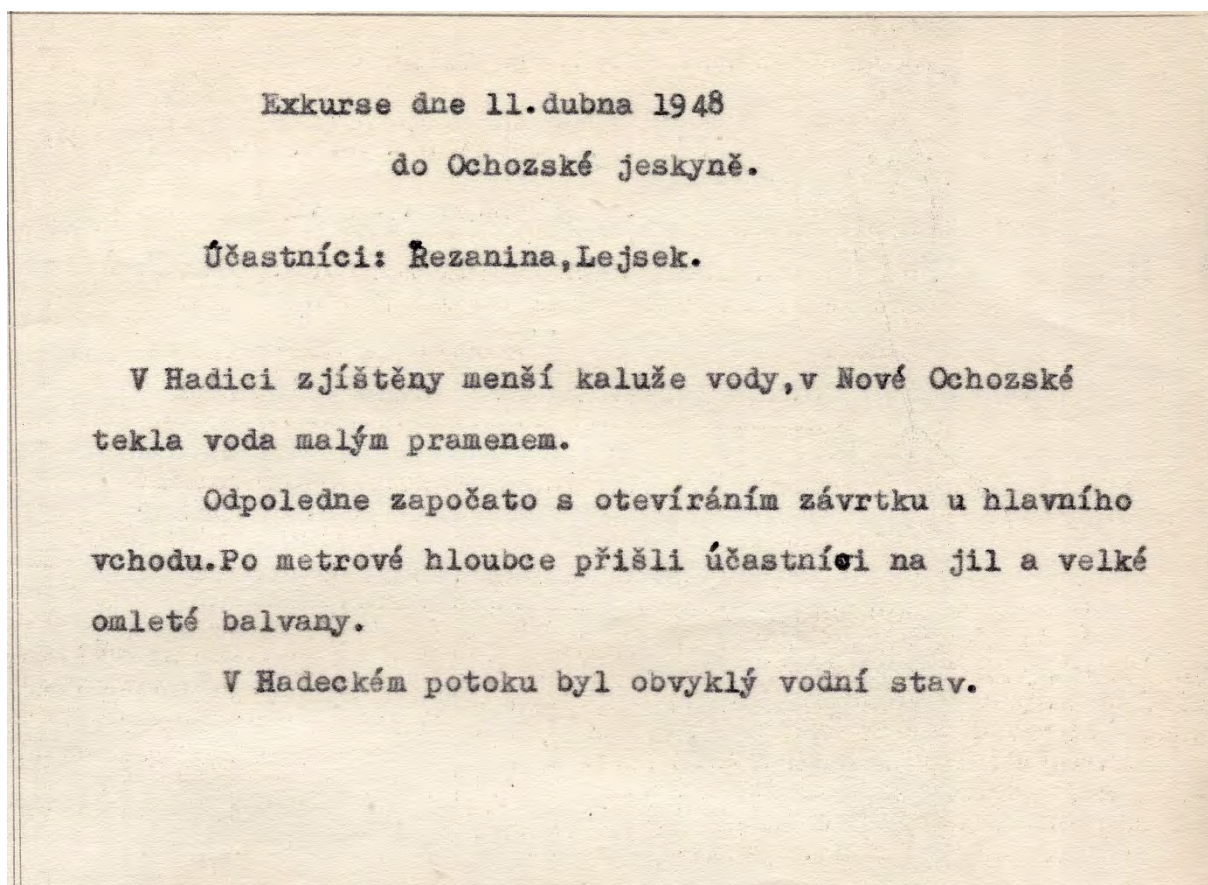

Exkurze ze dne 11. dubna 1948

A 7 / 1

Účastníci : Řezanina, Lejsek.

Byl zjištěn stav vody. V Hadici menší kaluže. V Nové Ochozské tekla voda malým pramenem. Odpoledne jsme počali otvírat závrtku u hlavního vchodu do Ochozské jeskyně. Po metrové hloubce jsme přicházeli na jílu a na velké omleté balvany. V Hádeckém potoku normální vodní stav.

Exkurze ze dne 18. dubna 1948

A 7 / 1

Účastníci : Cigánek, Lejsek, Řezanina.

Vyměřování s Přemyslem Ryšavým v okolí Ochozské jeskyně.

Exkurse dne 18. dubna 1948 do jižní části
Moravského krasu.

Účastníci: Cigánek, Ryšavý, Řezanina.

Provedeno poznovu situační a výškové zaměření vchodů
jeskyně Ochozské, Netopýrky, Švédova stolu, Malčiny, Liščí
a Hádeckého propadání.

Hádecký potok inundoval celé povrchové řečiště, avšak
celkový vodní stav byl značně nižší než dne 29.III. t.r.
I Ochozský potůček protékal povrchovým řečištěm v celé
délce.

Ryšavý P.

Exkurse dne 25. dubna 1948.

Do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Cigánek, Lejsek, Řezanina.

V Hádeckém potoku je normální stav vody. V Nové
Ochozské teče menší proud vody. Sifon, na který se na-
razilo dne 29. března 1948 byl prokopán.

Na to se účastníci pokusili o slezení t.zv. Laby-
rintu na konci Staré Ochozské, leč bez lana se nedostali daleko
ko a museli od úmyslu upustiti.

Exkurze dne 25. dubna 1948

A 7 / 1

Účastníci : Lejsek, Řezanina, Cigánek

Stav vody : V Hádeckém potoce normální. V Nové Ochozské menší proud vody. Začali jsme prokopávat sifon, na který jsme 29. března narazili. Poté jsme informačně šli do Staré Ochozské jeskyně (*do Labyrintu ?*). Jelikož jsme neměli lano, tak jsme se daleko nedostali.

Zpráva o exkursi dne 18.července 1948

do Hádeckého údolí.

Účastníci: Boček, Okleštěk, Medek, Lejsek a John st.
j.h.geofysik pan Knap z Drysic.

Exkurse měla za úkol zjištění pravděpodobných podzemních toků vod Hoštěnických, Hádeckých popř. neznámých toků.

S pokusy měření pomocí virgule započato nad umělým výtokem vod z Ochozské jeskyně. Zjištěno, že vody se ubírají nově objevenými chodbami trativodními, nechávají venkovní závrt úplně stranou a tekou v pravo od něj. Nebylo možno definitivně stanovit, kam se dále ubírají, neb virgule ukázala na několik paralelních chodeb, směřujících k povrchovému toku Hádeckého potoka.

V lese směrem k hájence zachycena velká chodba vodní, která na konec vedla přímo k hlavnímu ponoru Hádeckého potoka, tak že nebylo lze zjištění, jde-li o chodbu vtokovou vod uvedeného potoka nebo pokračování před tím zachycené chodby jako pokračování objevených trativodů. V jisté vzdálenosti v lese určeno rozsáhlé podzemní jezero. Bylo by zajímavé zjištění průkopem, zda se vody z této chodby nevlévají do nově objeveného trativodu, při čemž by ovšem otázka odtok těchto vod zůstala nevyřešená.

Na opačném břehu hádeckého potoka nalezen proutek pokračování náznaku chodby jako pokračování nově objevené. Znamenalo by to tedy, že hoštěnické vody podtékají povrchový tok hádecký. Chodby tyto sledovány daleko do stráně pod svatými schody!

Mezi Ochozskou jeskyní a soutokem hádeckých a Ochozských vod nebylo nalezeno virgulí několik souběžných chodeb ve směru čelných zmol směrem k hádeckému potoku.

V místech kde přes hádecký potok je položen dřevěný most, za nimž vtéká do něho Ochozský potok sledáno virgulí, že od jeskyně ochozské přichází vodní chodba paralelně s hádeckým potokem, která podchází řečiště hádeckého i ochozského potoka, pokračuje na západním svahu hory dovnitř skalního masívu, stáčí se pak ve vzdušné čáře asi 40 až 80 metrů k jihu, tedy ve směru údolí Říček a směřuje v klikatině k výtoku na Říčkách. Poblíže výtoku jde přímo k tomuto, poněkud výše, asi 100 m od něj nelze tok pro lezecké překážky souvisle sledovati. V jisté prostře se stopa ztrácí, leč kousek dále se opět zachycuje a vede, jak již uvedeno, přímo do výtoku říčenského.

Tím by bylo dokázáno experimentálně, že hoštěnické vody podtékají vody hádecké a ochozské a vytékají u Výtoku na Říčkách.

Exkurse do Hádeckého údolí ve dnech 28. - 29. VIII. 1948.

Účastníci: Lejsek, Medek.

Měření cesty v Hádeckém údolí za účelem zjištění polohy spodních pramenů a propadání Hádeckého potoka. Stav a místa pramenů byla zjištěna virgulářem koncem minulého měsíce a okolikován členy klubu.

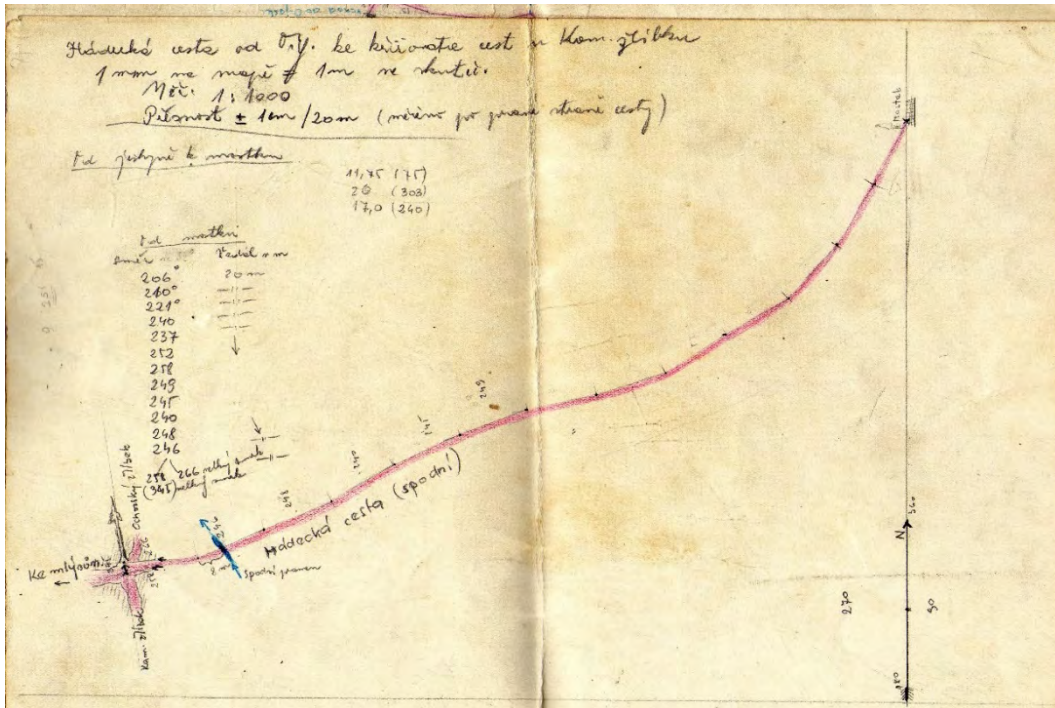
Měření souřadnic pramenů a chodeb bylo učiněno vzhledem k výškovému bodu Ochozské jeskyně. Povrchová práce pokračuje.

Stav vody oproti poslední exkursi se poněkud zvýšil /cca o 2cm/.

Nahromaděné klády v Ochozské jeskyni poukazovaly na deště před 14 dny, kdy se voda valila mříží.

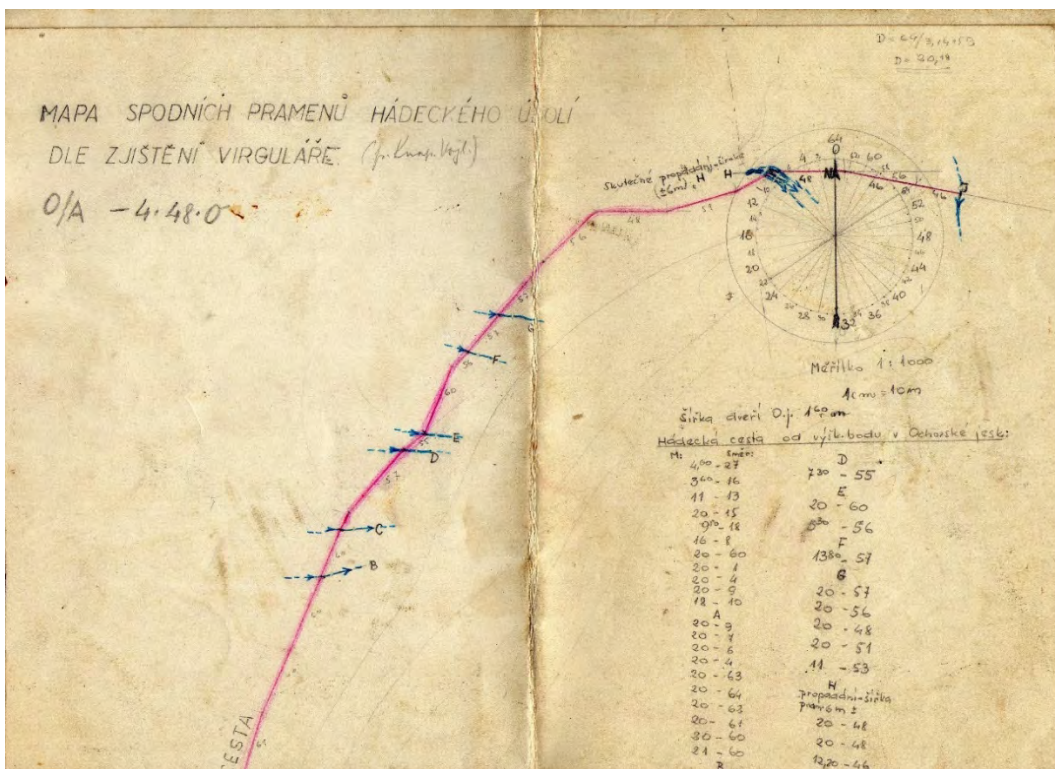
Účastníci : Medek, Lejsek a spol. (?)

Měření cesty v Hádeckém údolí za účelem zjištění polohy spodních pramenů a propadání Hádeckého potoka (**Říčky**). (Dle Knapa) Stav a místa, kde se nalézají byl zjištěn virgulářem a okolikován členy klubu. Byly vyměřeny souřadnice podzemních pramenů a též chodeb vzhledem k výškovému bodu u vchodu do Ochozské jeskyně. Povrchová práce pokračuje.

Číslo obrázku nahoře : img 375

číslo obrázku dole : img 376

Dodatek 1 : Chystání kolíků pro Knapa, který bude opět měřit. Zhotovení žebřů.

Dodatek 2 : Měření Knapa, při kterém jsem nebyl. Běhání okolo chaty v Hostěnicích. (?)

Kácení stromků na žebře.

Dodatek 3 : Proniknutí napříč Ochozskou jeskyní. Před tím jsme zjišťovali stav v Nové Ochozské jeskyni. Voda byla již těsně za Novackovým sifonem, takže jsem se s Milanem vrátili. Dál jsme se vydali přes Starou Ochozskou až **k železným dvířkám**, spolu s Lejskem a Řezaninou.

(Lze předpokládat, že se – v té době – jedná o dvířka Horního vchodu do O.J., do Labyrintu).

Poznámka J.P. : Jde zřejmě o záznamy dalších exkurzí, které v rukopise nejsou datovány. Není mi jasné, zda jde o akce před exkurzí ve dnech 28. a 29. srpna 1948 či po ní.

Poznámka Medka : Až sem jsem sbíral stará a neúplná hlášení a používal paměti k doplnění a sestavení jejich tzv. přehledu. Další hlášení jsou podle originálů.

Exkurse ve dnech 18. a 19. září 1948 do jižní části
Moravského Krasu.

18. září, účastníci: Ryšavý, p. Knap.

Konány předběžné pocházky s proutkem. Zachycen trativod s vodou v místě na cestě asi 30m od křižovatky čtyř cest k Ochozské jeskyni, který byl sledován kol dřevěného mostu u křižovatky po pravé údolní straně až asi 50m před výtok Říčky, kde vybíhá do straně. Dále zjištěno, že v blízkosti mostu je jiný, od prvního zcela izolovaný trativod, jež byl při minulé exkursi sledován proti proudu. Nyní byl sledován proti proudu až k ohybu údolí před Švédovým stolem, kde vybíhá do straně a spojuje se patrně s jezírkem, konstatovaným při minulé proutkařské exkursi. Pak vykonána s negativním výsledkem pocházka po úpatí skály, v níž je Netopýrka a to od místa, kde do řečiště Hádeckého potoka ústí koryto od Ochozské až k Ochozskému žlfbku. Mimo to provedeno ještě několik zjištění, zejména ohl. situace kolem závrtku poblíže vchodu do Ochozské jeskyně. Zde zjištěn trativod probíhající západně od závrtku, který jde jednak směrem SZ, kde v několika větvích křížuje nejprve polní cestu a pak i tehdy vyschlé řečiště Hádeckého potoka. Tuto exkursi postupováno pro nedostatek pomocníků pouze orientačně bez kolíkování, při čemž získané výsledky jsou a la vue zakresleny do topografické sítě, získané zvětšením n e s p r á v n ý ch úseků topografické sekce 1:25.000. Viz pláněk.

19. září, účastníci: Knap, Ryšavý, Okleštěk, Luňáček, John,
Lejsek, Řezanina, Cigánek,
j.h. Kopálková, Obelcová.

Po noclehů u Motlitbů na Říčkách nastoupeno hned z rána k pracím. Započato u Hoštěnického propadání a postupováno tak, že místa zjištěných prostor byla označována postupně kolíky, jež byly číslovány a současně zaznamenávána příslušná data do zápisníku. Podrovnější závěry, jakož i nastínění průběhu předpokládaných prostor bude možno vyslovit až po zaměření příslušných kolíků se zakreslením prostor. Zajímavé je, že pan Knap nemohl najít přes několik pokusů, které byly velmi pečlivě dělány, spojitost propadání s Ochozskou jeskyní. Do Hoštěnického propadání přitékalo trochu vody. Pan Knap hledal nejprve vodu a zjistil, že tato odtud přitéká několika proudy, které se však velmi brzy spojují v jeden, který vede zprvu na západ, pak se stáčí k jihu a vede až k cestě v horním dílu

Kamenného žlíbku. Trativod, který byl stále naplněn vodou, nebyl dále sledován. Při této pochůzce také zjištěno, že závrtu podobná prohlubeň JZ propadání poblíže cesty /viz Feitlův plán z r. 1930/ stojí vzhledem k podzemí zcela izolovaně, jak se dá soudit z toho, že při pochůzce kolem prohlubně nebyla nalezena žádná dutina. Poté započato opět od Hostěnického propadání, kde nalezena jeskynní chodba, táhnoucí se na západ a probíhající několika většími prostory. I tato chodba změnila náhle svůj směr k JZ a menší chodbička vbíhala opět do Kameňáku, kde přestala být sledována. Takto nalezenou chodbu obešel p. Knap na žádost pana Ryšavého s. proutkem po severní straně, ve snaze nalézt tak spojení se vchodem v Hádeckém údolí. Pochůzka vykonána s negativním výsledkem až k východnímu okraji lomu, nalézajícího se SV Hostěnického propadání.

Po té byl pan Knapposlán nad nový vchod Ochozské jeskyně v Kamenném žlíbku, aniž by měl předem o jeho poloze tušení. Zde zachytil jeskynní prostor a sledoval ji v oblouku k S, SZ, Z, JZ.

Po obědě započato od vchodu do Ochozské jeskyně. Zde sledována chodba, která vedla přibližně k SV několika většími jeskynními prostory směrem k Hádeckému propadání. Ve stráni nad tímto bylo od sledování prostory upuštěno vzhledem k neschůdnosti terenu. Na náhorní rovině mezi vchodem do Ochozské jeskyně v Hádeckém údolí a mezi Hostěnickým propadáním zjištěno ještě několik dalších chodeb, které navazují na chodbu k Hádeckému propadání, a které byly jako všechny prostory zjištěné tohoto dne označeny koflíky s čísly. Tímto bylo vyhledávání prostor proutkem skončeno.

Ryšavý s Luňáčkem pak odcházejí do Hostěnic k předsedovi MNV, je- muž se legitimují pověřovacím dopisem výboru spolku. Sjednává bezplatně přenechání chaty "Junák" poblíže Propadání pro spolkové účely. Chata byla zhruba prohlédnuta a zjištěno, že po upravení na noclehárnu by bylo třeba opatřit ji postelemi. Pan předseda MNV se pokusí nějaké postele opatřit, popř. sehnat vhodné dříví na jejich zhotovení.

Ryšavý P.

Vložka : Opis dopisu p. Knapa p. ředitelskému radovi Bočkovi ze dne 30.9.1948.

(Výňatek ze souboru „Knapovy práce s virgulí“).

Drysice, 30.9.1948

Průběh měření v Ochozské jeskyni :

Vydali jsme se nejdříve Kamenným žlíbkem k Hostěnicím. Měření jsme započali u Propadání, kde se trocha vody, přitékající od Hostěnic ztrácí v ponoru třemi směry. **(předpokládám, že jde o „Propadání 1.“ na kótě 371 m – pozn. J.P.)**. Směr vody směřuje od Propadání ne k Ochozské jeskyni, ale ještě na náhorní rovině, daleko před Kamenným žlíbkem uhýbá na mýtinu a směřuje přes údolí k protější stráni. Dále jsme tok nesledovali a šli jsme po suchých dutinách, které rovněž uhýbaly směrem k údolí od Kamenného žlíbku.

Pak jsme šli po nouzovém vchodu či východu z Ochozské jeskyně (nové ?), který je ve stráni, kde je elektrické vedení, má malá dvířka a je v něm velký průvan. (O dalším postupu Vám jistě pan Okleštěk referoval).

Chci jen upozornit na problém vody u Ochozské jeskyně a před ní. Před jeskyní jsem zachytil pramen, tekoucí od jeskyně kolem závrtku (těsně), a směřující k vyschlému potoku. Moc vody neobsahoval. Z toho je ale vidět, že je tam voda, i když na povrchu před jeskyní není ! Že je umístěn ve spodu a voda do něj přitéká stále.

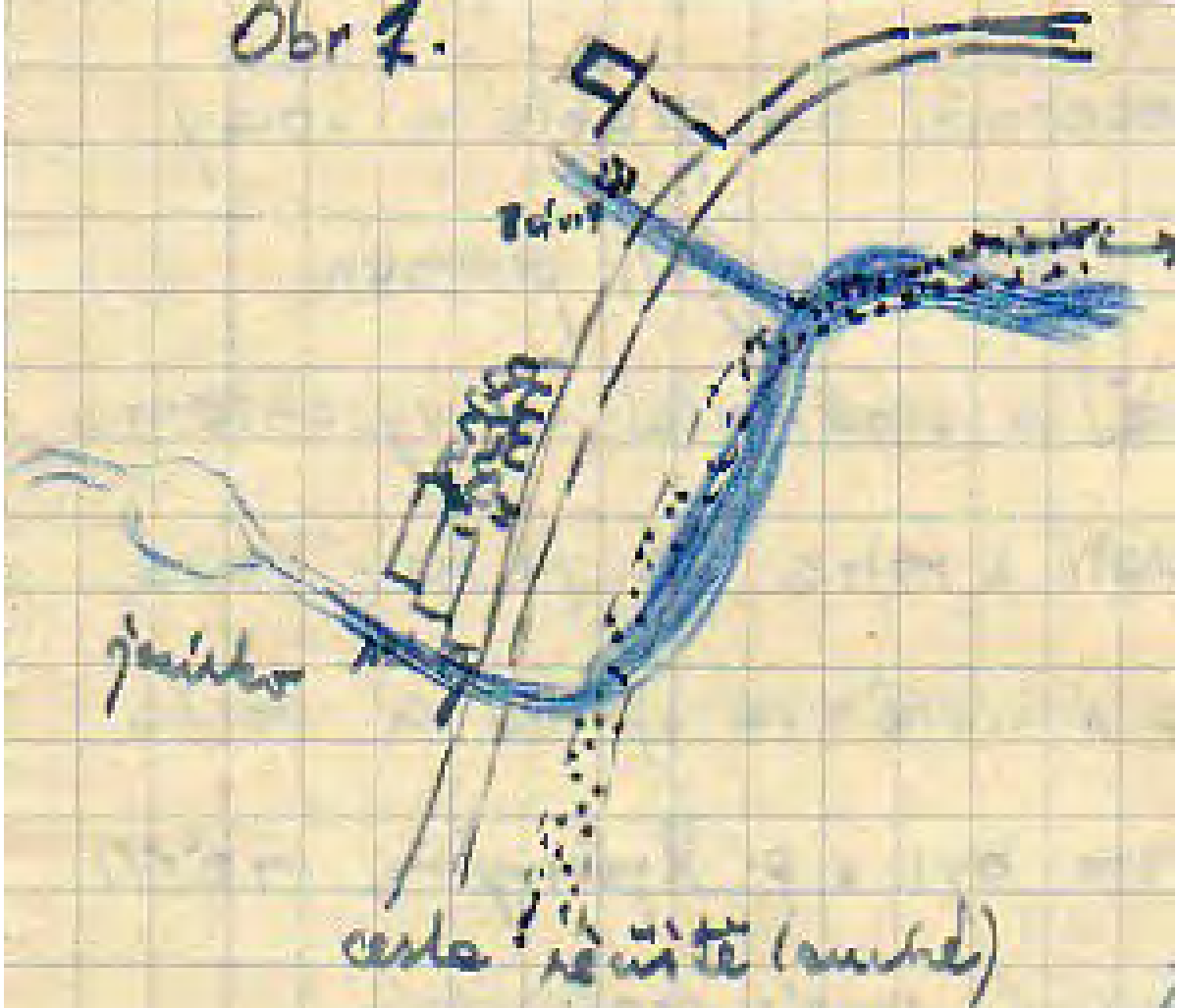
V sobotu jsem tam byl s panem Ryšavým, měřil jsem jen vodu po cestě kolem Ochozské, směr propadání Hádeckého tak jako minule. Došli jsme k tak zvaným „Svatým schodům“, tam, kde bylo minule ve stráni jezírko. **(???)** V těch místech křížuje podzemní potok vody cestu ! Podtéká suché řečiště, a já si už nedovedu vzpomenout, zda jsem tok sledoval dále, ale vím, že se lomí a sleduje kousek řečiště. (Následuje obr. č. 1). Bylo by zajímavé zjistit, zda je v Hádeckém propadání voda a ve kterém místě se ztrácí úplně.

Rovněž při povrchovém měření jsem došel poblíž místa, které nás minule dovedlo k Hádeckému propadání. Je možné, že se potok propadá již dříve (nepozorovaně), anebo obě dvě podzemní cesty vedou souběžně ke známému propadlišti.

A nyní zase k sobotnímu měření : Voda tekoucí od Svatých schodů podtéká v záhybu před Ochozskou řečiště a přidržuje se stále těsně úpatí až k mostu, kde se dělí na tři prameny. (Škrtnuto : před výtokem se obrací ještě více do pohoří). U mostu naproti Kamenného žlíbku přitéká nám již známý pramen, který jsme minule sledovali. Situace : Tento pramen se může v podzemí s druhým spojit, zdá se, že tam mají vody málo místa. Také tento se přidržuje úpatí, až před výtokem se lomí více do pohoří.

Bylo sucho, pěkně se měřilo.

Obr 7.

Mapa podzemního trativodu Ochozské jeskyně dla vitguláře p. knapa. v srpnu 1948.
(bez vody.)
Měřítko 1:200; 1cm na mapě = 2m ve skuteči.
Přesnost ± 30 cm a $\frac{1}{64}$ m na nejvzdálenějších bodech.
Měřil: Lajsek - Medek. září 1948
Kreslil: Medek 2.XI.48.

Ochozská jeskyně
1/D-5.48/8.

Exkurse dne 24. září 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Okleštěk, Burkhardt, Řezanina.

Prohlédnuta Stará jeskyně a část Nové Ochozské jakož i nově objevená odtoková partie sifonovitá, kde stělmistr Burkhardt dává potřebné dispoice pro provádění vrtů pro odstřel v Odtokové jeskyni v sifonovitých trativedech.

Exkurze dne 28. října 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Burkhardt, Radiměřská Okleštěk a Řezanina.

Prohlédnuta jeskyně Ochozská ve všech částech jakož i jeskyně
Netopýří, kde postoupeno až ku spodním vodám.

V Ochozské fotografoval p. Burkhardt.

Exkurze ve dnech 30. až 31. října a 1. listopadu 1948

A 1 / 4 - 14

Účastníci : Lejsek, Cikánek, Medek.

Další prokopávání trativodu, směřujícího s největší pravděpodobností k Netopýrce. Tento trativod pokračuje dále a po několika zákrutech se propadá do země v podobě dvou komínů, vzdálených od sebe cca 3 – 5 m. V jednom z nich se pokračuje v prokopávání, ačkoliv jsou obtíže s prokopáváním materiálu. Chodba vede totiž kolmo do země, lomí se v pravém úhlu, načež pokračuje vodorovně a spojuje se dle náznaků s prvním z obou komínů.

Práce je zdržována hromaděním páry a vznikáním mlhy, ale hlavně nedostatkem jedno- metrových žebřů, které dosud chybí. Objevil se nový, menší pobočný trativod přímo vedle starého. Viz mapa č. .... (?)

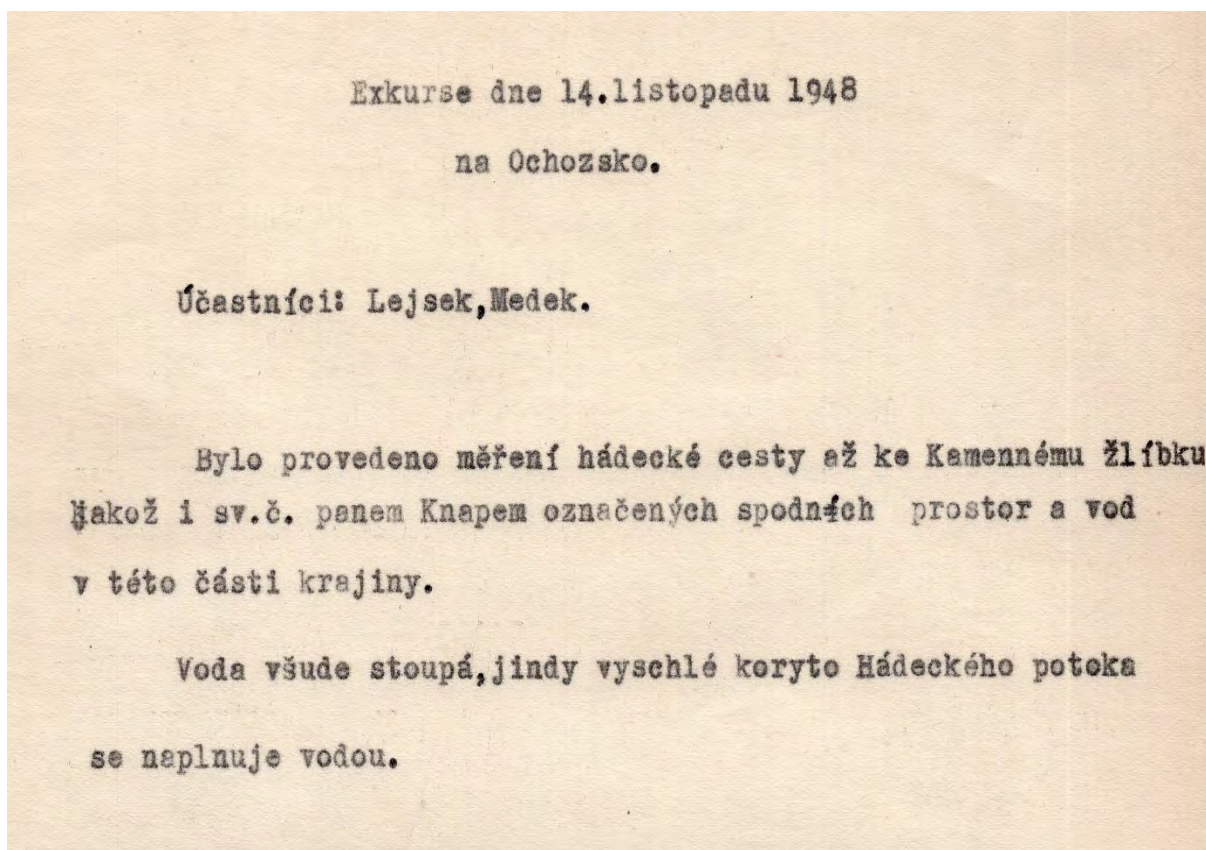
Stav vody – přes venkovní deště je velmi nízký, sifon „Noční“, který jsme chtěli vystřelit je úplně suchý. V jeskyních snížený vodní stav, ačkoliv do Hostěnického propadání se valí voda $Q = 10 \text{ l. / sec.}$ Říčka je vyschlá, ač prší. V Netopýrce u vodopádu protéká stále určité množství vody. (?)

Zjištění : Měření Přemysla Ryšavého se liší dle p. Knapa o 10 m.

Dodatek : **Krápníkové záclony nad hlavami rostou.** Chodba L (Chodba pravého úhlu) se dále rozdvouje : rovně a doprava.

Úvaha J.P. : Rychlost růstu krápníků je dána (podle mého) nasyceností skapové vody sintrem (vápencem), množstvím (a v závislosti na množství rychlosti) protékající nasycené vody, případně teplotou vzduchu v jeskyni (odpar). Zkamenělou řekou teče (podle mého) voda silně nasycená sintrem. Proč ? Kde, z čeho a odkud se tak sytí ? Jestliže aktéři výzkumů v exkurzním zápisu uvádí,

že krápníkové záclony v trativodu viditelně rostou, pak voda, vytékající na tyto záclony musí být také silně nasycená. Není to stejná voda, jaká teče za vysokých vodních stavů Zkamenělou řekou ??? (Vycházím-li z Himmelova nákresu podélného řezu Trativodu vlevo za vchodem,- Speleo č. 15 /1994 pak, má-li Himmel pravdu, budou zde uváděné krápníkové záclony někde na kótě kolem 337 m).

Exkurze dne 14. listopadu 1948 :

A 1 / 4 – 15

Účastníci : Lejsek, Medek.

Měření Hádecké cesty od Ochozské jeskyně až ke křižovatce u Kamenného žlíbku. Stav vody v dříve prázdném korytě Hádeckého potoka (**Říčky**) stoupl. ($Q = \frac{1}{2}$ z Hostěnického propadání z 31. října 1948)

Dodatek : Pršelo již asi 14 dní, vždy střídavě mračna a déšť.

Zpráva o exkurzi dne 21. listopadu 1948
do Hádeckého údolí.

Účastníci: Cigánek, Medek, Řezanina.

Zjištěn celkový stav vody v Hádeckém potoce a zaznamenána propadání vod od Ochozské jeskyně směrem k výtoku Říčky.

Provedena další část měření povrchu.

Exkurze dne 21. listopadu 1948 :

A 1 / 4 – 16

Účastníci : Cigánek, Řezanina, Medek.

Zaznamenána propadání vod od Ochozské jeskyně k výtoku. Měření cesty.

Školní brigáda v Býčí skále ve dnech 18. – 19. prosince 1948. (Kusá poznámka v textu u exkurze dne 21. listopadu 1948).

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 30., 31. X. a 1. XI. 48.

Účastníci: Lejsek, Cigánek, Medek.

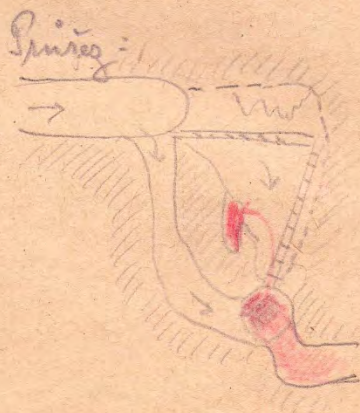
Pokračujeme v dalším prokepávání trativodu směřujícího s největší pravděpodobností k Netopýrce. Tento trativod pokračuje krápníkovou stěnou dále a po několika zákrutách se propadá do země v podobě dvou kolmých komínů vzdálených od sebe cca 3m. V jednom z nich s několika záclonovými závěsy se pokračuje v prokepání, ačkoliv jsou obtíže s odstraňováním materiálu. Chodba vede totiž kolmo do země a lomí se v pravém úhlu do směru vodorovného a spojuje se dále dle všech náznaků s prvním z obou komínů. Práce je zdržována hromaděním mlhy a hlavně nedostatkem vhodných žebřů, které slíbili někteří členové minulý čtvrtek zhotovit a které dosud chybí, ačkoliv výprava v Ochozi byla.

Zjištění: 1/ Měření p. P. Ryšavého se liší od měření p. Knopa asi o 10 m. Srovnání dle mapy trativodu a mapy 1/D-5.48 K.

2/ Stav vody přes venkovní deště je velmi nízký, takže sifon, který jsme chtěli vystřelit je úplně suchý. I v ostatních jeskyních je značně snížený vodní stav, ačkoliv se do Hoštěnického propadání valí voda v množství asi 10l/sec., říčka je úplně vyschlá. V Netopýrce u vodopádu však protéká malé množství vody. V trativodu se objevil menší boční trativod, který vůbec dříve nebyl.

Prosíme o pomoc všech členů Ochozské skupiny. I těch, kteří jsou pouze podle jména. V Ochozské jeskyni jsou neschystány smrky na žebře. Jakmile se zvýší vodní stav, potrvá to dle záznamů z minulých let 3/4 roku, nežli budeme moci pracovat v trativodu.

Náčrt posledních prací:

Zpráva o exkursi dne 12. prosince 1948
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Dvořák Jaroslav, Lubomír Bauer, Zdeněk Vališ,
Pavel Božek.

Navštívěna Ochozská jeskyně a jeskyně pod Švédským stolem č: 5. Byl zhotoven jeden žebřík délky 120 cm. U vchodu do jeskyně bylo zjištěno, že chybí jeden ze dvou zámků na mřížových vrátech jeskyně. /Ochozské/.

Průzkum horních pater, která již dlouho nebyla navštívěna, za účelem informativním. Proniknuto až k první propasti/ studna 7 m/. Při návštěvě jeskyně č: 5 konstatován důležitý úkaz a jeskyně podle kompasu částečně zmapována.

Při odchodu uvedeno v jeskyni Ochozské i v chatě vše do náležitého pořádku.

Patrně jde o úklid v chatě u Hostěnického propadání. Tato chata v oné době patřila Junákům, kteří se speleology a chatu jim poskytovali k přenocování a uložení výstroje.

Exkurse dne 19. prosince 1948
na Říčky.

Účastníci: Cigánek, Ryšavý, Řezanina, j. h. L. Barták.

Odjezd z Brna autobusem v 8. hod., pak navštívíme chatu u Hoštěnického propadání, přenechává nám MNV v Hoštěnicích k spolkovým účelům. Chata vyhovuje dostatečně avšak je třeba opatřiti vhodná lůžka.

Prohlednuta informativně Ochozská jeskyně, kde zjištěn nový ponor v Hadici a stopy práce, prováděné ochozskou skupinou v Medvědí odbočce.

V chodbě u Skamenělé řeky zjištěn stálý průvan dovnitř. Totéž na počátku spodní chodby/trativodu/, odbočující z prvního ohybu Hadice.

Pak mapována jeskyně Netopýří magneticky úhloměrnou hlavicí a pásmem. Shledán určitý nesouhlas s hypso-metrickými údaji Dr. Kříže, který bude nutno náležitě opravití přesným nivellementem.

V Netopýří jeskyni zjištěn rovněž průvan dovnitř avšak značně komplikovaný.

Stav vodní v Netopýří jeskyni lze označiti jako střední. V přítokovém sifonu zjištěna navrtaná díra zřejmě za účelem odstřelu.

Zamrzlé řečiště Hádeckého potoka bylo inundováno celé.

V 17.44 odjezd značně naplněným autobusem z Ochoze do Brna.

Přem. Ryšavý.

Zjištěné průvany jsou možná odpovědí na rychlou tvorbu krápníkové výzdoby na stropěch.

Zpráva o exkursi dne 25. prosince 1948

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: R. Musil a F. Kratochvíl. Jako hosté Kříž Jan
a Brzobohatý Karel.

Byla prokopána chodba z Hadice do spodního patra. Strop
v nově prokopané jeskyni má stále sklon 45° směrem dolů.

Nános zhruba pozůstává :

0 cm	povrch
25 cm	kulaté vápencové balvánky
50 cm	hlína s pískem a balvánky
100 cm	písek
120 cm	písek s jílem.

Zároveň zkontrolován stav vody v řečišti v Nové Ochozské,
který je stále stejný.

V případě uvedeného prokopání chodby – jde patrně o chodbu z Trativodu vlevo za vchodem.

Exkurze dne 31. prosince 1948 až 1. ledna 1949.

A 1

/ 5 – 17

Účastníci : Lejsek, Medek.

Žebříky odneseny až do „Síně komínů“ v Nové Ochozské jeskyni. Poslední síň zaplněna vodou (od skluzavky počínaje) až ke stropu. U konce Nové bahnitá kaluž, jinak sucho po celém sále. V propadání u chaty voda zamrzlá a poměrně malý průtok. (Venku je sníh a mrzne). Pro vodu jsme se nedostali dál. Budeme se zajímat o komíny v Nové !! Viz mapa !

Úvaha J.P. : Čemu říkají ti kluci „Síň komínů“ ? Není to prostor, kterému Dr. Himmel říká „Zadní kaple“ a který leží za Křížovým (polo)sifonem ? Který je v mapě Ryšavého označen slovem „Monack“ ? Nebo je to Sifonová chodba ?

Níže ještě uvádíme odbornou práci Dr. Miloslava Pokorného, člena SKB, nazvanou „Zpráva o geologických poměrech jižní části Moravského krasu

**v prostoru Hády – Mokrý“, která vyšla v „Časopise Zemského muzea v Brně“,
roč. 32/1948.**

Zpráva o geologických poměrech jižní části Moravského Krasu v prostoru Hády—Mokrá.

Mapované území zabírá jižní část Moravského Krasu v prostoru ohraničeném na severu zhruba čarou Bílovice n. Svit., c^o 415.7, „Kaničský kopec“ c^o 464.9, „Prostřední mlýn“ v údolí Říčky, c^o 421.6 „U kříže“ až c^o 431.6 sv. Mokrý, odtud jižně do prostoru c^o 397.5 a dále do prostoru c^o 381.8 (jv. Mokrý) na východě. Potom jz. na rozcestí k silniční c^o 278.0, obcí Horákovem k myslivně z. Horákovy a dále k západu, přibližně na jižní svahy Hádů. Na západě z prostoru starého lomu cementárny v Maloměřicích údolím Svitavy až do Bílovic n. Svitavou.

Na tomto území jako p o d l o ž í d e v o n u vystupuje b r n ě n s k á v y v ř e l i n a. Dále se zde vyskytují sedimenty devonské a jim nadložní sedimenty kulmské a v prostoru c^o 424.6 Hády, též zbytek jurských vápenců s rohovei a vápenců crinoidových, uložených na devonu. Podrobněji byl mapován devon. Brněnská vyvřelina a kulm byly sledovány, jen pokud mají vztah k devonu tohoto prostoru.

D e v o n jest zastoupen: b a s á l n í m i k l a s t i k y, s v ě t l ý m i v á p e n c i, v á p e n c i s r a d i o l a r i t y a v á p e n i t o - j í l o v í t ý m i b ř í d l i c e m i s r a d i o l a r i t y.

B a s á l n í k l a s t i k a v západní části území, to jest v prostoru nad vyvřelinou, dále pak v údolí Říčky, jsou svým složením p o l y m i k t n í (obsahují valouny *granititu*, *porfyru*, *dioritu*, *diabasu*, *křemene*, *aplitu*) s tmelem arkosovitým nebo vápenitým. Tato klastika jsou vyvinuta ve facií s l e p e n c ů (s valouny až 20 cm velkými — ojediněle i většími) s polohami a vložkami rudých arkosovitých p í s k o v c ů a rudých j í l o v í t ý c h b ř í d l i c (zvláště na silnici z Bílovic do Kopanin a v lese v. Bílovic směrem ke Kaničkému kopci). V prostoru c^o 464.9 „Kaničský kopec“ a v lese sz. Mokrý (nedaleko myslivny) najdeme rudě zbarvené k ř e m í t é s l e p e n c e, obsahující pouze valouny křemene (většinou 5 cm velké), dokonale oválené. Jen vzácně v nich najdeme valounek jiný. Tyto křemité slepence jsou snad spojeny přes hrubozrnné p í s k o v c e s t m e l e m k ř e m í t ý m s basálními

klastiky polymiktními. Protože však toto spojení (přechod?) jest nezřetelné, není možno zde (v prostoru Kanického kopce, a tím méně na malém odkryvu sz. Mokré) prozatím nic přesného říci o jejich poměru (spodní devon nebo vyšší horizont basálních klastik?) k basálním klastikům polymiktním. Basální klastika polymiktní (většinou slepenice) v prostoru sz. svahů Hádů transgredují přes brněnskou vyvřelinu. Mocnost basálních klastik polymiktních jest značná, zejména v prostoru jv. a v. Bílovice n. Svitavou.

Východně Bílovice v lese při silnici Bílovice—Kopaniny a v okolí c. 435.1 (Šumbera) jsem zjistil v polymiktních basálních slepenicích žíly křemitého porfyritu. V prostoru c. 435.1 (Šumbera) jsem našel též $\frac{3}{4}$ m mocnou polohu porfyrového tufu, prostupující polymiktními slepenicemi směrem severovýchodním. V ohybu silnice Bílovice—Kopaniny (u silniční c. 296.9) najdeme čtyři žíly křemitého porfyritu (6 až 30 cm mocné). Tři z nich probíhají jako žíly ložní, jedna jako žíla pravá. Pokračování tohoto výskytu bylo zjištěno v lese sz. ohybu silničního. Makroskopicky jeví se křemitý porfyrit i porfyrový tuf jako horniny celistvé (mírným zvětšením lze pozorovati zrna křemene). Křemitý porfyrit silně upomíná vzhledem na žulový aplit (načervenalé barvy, ostrohranný rozpad), porfyrový tuf jest barvy žlutavě nazelenalé. Ve výbrusu křemitého porfyritu byla zjištěna (mimo normální mineral. složení) křemenná zrna, do porfyritu stržená z basálních slepenic polymiktních, což ukazuje na svrchnodevonské stáří těchto žil křemitého porfyritu a porfyrového tufu.

Basální klastika polymiktní jsou kladena v sev. a střední části Moravského Krasu snad do nejvyššího eifélienu nebo nejstaršího givétienu (podle KETTNERA). I v této části Krasu lze připustiti toto stáří. O stáří křemitých slepenic Kanického kopce a u Mokré nelze zatím nic určitého říci (patří možná i spodnímu devonu). K. ZAPLETAL již v r. 1922 poukázal na různé stáří devonských klastik, která byla až do té doby považována vesměs za spodnodevonská.

Nad basálními klastiky polymiktními najdeme v tomto prostoru světlé vápence, které představují značně mocné souvrství vápenců, lišících se barvou, zrnitostí, vrstevnatostí a též různým obsahem a bohatstvím zkamenělin. Nad basálními klastiky v prostoru od starého lomu cementárny až na Šumberu a částečně i nedaleko silnice Kopaniny—Bílovice jsou tyto světlé vápence vyvinuty jako modrošedé vápence lavicovité, střednězrnité s hojnou faunou korálovou (soliterní Ru-

gosa. Tabulata, často též Bryozoa) a v jejich vyšších polohách najdeme na mnoha místech sz. svahů Hádů „hnízda“ (?) přeplněná Brachiopody; vedle nich pak četné Orthoceratidy a jiné Cephalopody, Gastropody, a našel jsem v nich i pygidium trilobita a jiné. Někde jsou sehránky Brachiopodů (*Productella* sp., *Spirifer* sp., *Rhynchonella* sp. a j.) tak nahromaděny, že tvoří lumachellu brachiopodovou, z níž nelze vypreparovati jednotlivé Brachiopody. Jinde, v poněkud navětralých polohách, lze získati Brachiopody skoro bez porušení. Místy jest v těchto vápencích vyvinuta poloha písčitého vápence, obsahující velmi hojná zrna křemene (až 4 mm) a úlomky navětralých živočů. Tak v prostoru z. silnice Brno—Ochoz jest tato poloha až 30 cm mocná a nad ní jest 15 cm mocná poloha střednězrnitých vápenců s hojnými soliterními Rugosy a drobnějšími formami jiných korálů. Tato korálová poloha pak v Kopaninách přechází do hrubě uvrstvených, celistvých světlešedých vápenců. Místy jsou tyto světlešedé vápence silně rozpukány a pukliny vyplněny žilným *kalcitem* (v. starého lomu cementárny, jv. Šumbery, s. Kopanin, při silnici Brno—Ochoz, v. Mokré). Na některých místech svého výskytu upomínají (zbarvením a mosaikovým větráním na povrchu) světlešedé vápence na vápence hlíznaté (z. silnice Brno—Ochoz). Ve světlešedých vápencích jsem v tomto prostoru já první našel faunu. Našel jsem polohy bohaté Sítromatoporida a lavice přeplněné Amphiporami (lom u Velké Klajdovky, v prostoru Kopanin a v lesích severně odtud, v prostoru myslivny při silnici do Bílovic, v prostoru sev. Anaklet. s. a sz. Mokré a jinde). Spoře se v těchto světlešedých vápencích objevují Brachiopodi, koráli, Cephalopodi (?) a j. Toto souvrství pravděpodobně odpovídá KETTNER-PRANTLOVU obzoru stachyodovému a vyššímu obzoru světlých vápenců (v užším slova smyslu). Jeho stáří možno položit podle týchž autorů mezi givétien a frasnién. K. ZAPLETAL kladl světlé vápence v řadě prací do vyššího givétien a staršího svrchního devonu.

V prostoru nového lomu cementárny na j. svazích Hádů, dále pak v údolí Říčky najdeme černošedé, makroskopicky celistvé, hrubě uvrstvené vápence s proužky radiolaritovými (jen několik milimetrů mocnými), které pak přecházejí do dobře uvrstvených, lavicovitých, šedomodrých, střednězrnitých vápenců s radiaritou a rohovci. Radiaritou i rohovci jsou černé barvy a tvoří ve vápencích vložky mocné až několik decimetrů. Ve výbrusech z radiolaritů najdeme dobře uchované

schránky *Radiolarií* a většinou polámané *jehlice Spongií*. Rohovce neobsahují ani *Radiolarie*, ani *jehlice Spongií*.

Nad vápenci s proužky radiolaritovými a vápenci s radiolarity a rohovci jsou v tomto prostoru vyvinuty jílovité vápence desknaté až břidličnaté, které též obsahují až několik centimetrů mocné vložky černých radiolaritů. Souvrství vápenců s radiolarity (s výjimkou černošedých vápenců s proužky radiolaritovými) a jílovitých vápenců s radiolarity jest na tomto území nejrozšířenější.

Vedle zbytků *Radiolarií* a *jehlic Spongií* najdeme ve vápencích s radiolarity jen řídce polohy, obsahující články *Crinoidů*, *Amphipory*, drobné korály *rugosní*, špatně uchované *Lamellibranchiaty* a j. (v prostoru Hádů, lomu „U střelnice“, v. Muchovy boudy a jinde v údolí Říčky). Na Velkém Horneku jsem našel značně deformovaného drobného *trilobita*, v. Říčky, nedaleko styku devonu a kulmu, a s. Velkého Horneku jsem našel dva velké exempláře *Cephalopoda* (?), velmi upomínající na *Clymenii* (?). Schránka jednoho exempláře jest porušena a zdá se, že byla vyplněna již při sedimentaci kulmu v tomto prostoru (obsahuje úlomky radiolaritů a křemenná zrna, spojená zelenavě zbarveným písčítým tmelem — jako u kulmských slepenců). V jílovito-vápenitých břidlicích jest možno nalézt *Posidonie* a *Ostracody*.

Celé toto mocné souvrství vápenců s radiolarity a rohovci jest mladší než souvrství světlých vápenců (*frasnién*?). Jílovitými vápenci s radiolarity byla ukončena devonská sedimentace na tomto území.

V těsné blízkosti křemitých slepenců a rudých arkosovitých pískovců, světlých vápenců s *Amphiporami* a kulmských břidlic sz. Mokrý jsem našel několik metrů dlouhý, pouze však $\frac{3}{4}$ m vysoký odkryv, vzniklý úpravou cesty, kde vystupují na den jílovito-písčité břidlice, šedě zbarvené, na vrstevních plochách hnědé, snadno rozpadavé, které obsahují čočkovité konkrece radiolaritů (1 až 5 cm velké) a ve výbrusu z nich byly zjištěny velmi dobře uchované *Radiolarie* a *jehlice Spongií* (lépe než v radiolaritech vápencového souvrství). Na dvou rozbitých konkrecích jsou snad stopy po nějakých organismech. Též na úlomku jílovito-písčité břidlice byla nalezena červovitá stopa po organismech.

Jakého stáří jsou tyto jílovito-písčité břidlice, nelze bezpečně určit, poněvadž z tohoto prostoru podobné sedimenty nejsou známy a jejich úložné poměry nejsou zatím přesně zjistitelné (není vyloučena možnost spodního devonu).

TEKTONICKÉ POMĚRY.

Úložné a tektonické poměry tohoto prostoru, pokud jsou odkryvy zpřístupněny, vykazují značnou složitost.

V západní části území tvoří granitit s aplitovými žilami podloží devonským klastickým sedimentům. Přírný kontakt granititu s polymiktními klastiky svrchnodevonskými není nikde zřetelný pro značnou příkrost a stáří svahu, které jsou kryty hlavně ssutí a svahovou hlinou. V jižní části nového lomu cementárny na Hádech a v jeho blízkém okolí jest zřetelný přesun podložního granititu přes jílovito-vápenité břidlice nejvyššího devonu. V lomu u silnice Brno—Ochoz (u Vel. Klajdovky) jest zřetelný násun podložního granititu na světlé vápence s Amphiporami. Klastika svrchnodevonská tohoto území jsou na sz. svazích Hádů značně porušena dislokacemi směru sz.-jv., místy snad jsou i přesunuta přes podložní granitit (na z. svazích Hádů). Ve starém lomu cementárny tvoří svrchnodevonská klastika hrást uprostřed světlých vápenců a v západní stěně tohoto lomu jsou polymiktní slepence svrchního devonu přes světlé vápence dokonce přesmyknuty. Hrástovitě snad vystupují basální klastika polymiktní též mezi světlými vápenci v prostoru cò 360.2 (v lese jv. Bílovic). V prostoru silnice Bílovic—Kopaniny mají klastika vrstevní směr S 30° V až S 70° V s úklony 50° až 60° k jv., ale též s úklonem 40° k sz. Jest proto jisto, že svrchnodevonská polymiktní klastika byla zvrásněna. Svrchnodevonským klastikům nadložní serie světlých vápenců (stachyodového obzoru?) vykazuje převážně vrstvení směr severovýchodní. Na Šumbeře (cò 435.1) stácejí se vrstvy světlých vápenců do směru V—Z s úklonem k jihu. Toto stočení bylo pravděpodobně způsobeno blízkostí severněji odtud vystupujícího granititu podloží, snad již v době sedimentace světlých vápenců. Podobné vychýlení ze směru severovýchodního do vrstevního směru V—Z (úklon k jihu) najdeme v prostoru silniční cò 426.3 (Brno—Ochoz), kde nastalo toto vychýlení pravděpodobně pod vlivem těsného sousedství tvrdých křemitých slepenců Kanického kopce. Též v lese v. Mokré zjistíme ve světlých vápencích vrstevní směr V—Z s úklonem k jihu. Na rozlehlé zalesněné plošině záp. silnice Brno—Ochoz pak tyto světlé vápence vykazují mírné zvrásnění při vrstevním směru S 40° V přes směr S—J do směru až S 30° Z. Přitom úklon vrstev činí od 20° do 40° k jv., v., resp. k jz. Mnohem intenzivněji zasáhlo zvrásnění souvrství vápenců s radiolarity a ob-

zvláště silně jsou zvrásněny nejvyšší horizonty tohoto souvrství, t. j. jílovito-vápenité břidlice. Vrstevní směr celého tohoto souvrství zachovává v hlavních průbězích vrstevní směr podložních světlých vápenců — tedy severovýchodní. Velmi časté jsou však v tomto souvrství změny vrstevního směru. Na mnoha místech (lomy cementárny, na j. svazích Hádů, Šumberův lom v Kopaninách, opuštěné lomy v Kopaninách, v lesích v. silnice Brno—Ochoz a na Malém i Velkém Horneku, na svazích po obou březích Říčky, v opuštěných lomech sz. Horákova, u Mokré a jinde) v tomto vápencovém souvrství s radiolarity jsem zjistil zvrásnění, probíhající těmito vrstvami, d v ě m a s m ě r y (polohy s osami vrás směru S—J jsou zvrásněny též ve vrásy s osám směrem V—Z). Silné zvrásnění souvrství vápenců s radiolarity a jílovito-vápenitých břidlic komplikuje i tak dost nezřetelné úložné poměry té části území, kde jsou tato souvrství rozšířena. Tak na plošině Velkého Horneku (z. Říčky a s. c. 321.8) a na jeho svazích k Říčce vystupují v jádře překocovaných vrás vápenců s radiolarity (směru skoro S—J) střednězrnité světlé vápence (jen ojedinele se v nich vyskytují *Amphipory* a drobní *koráli*), hrubě uvrstvené, které mají po navětrání na vrstevních plochách malé jamky, vzniklé rozpadem snadno větrajících partií ve vápenci. Tyto vápence není možno dosud bezpečně přiřadit ani k souvrství světlých vápenců, ani k serii vápenců s radiolarity. Lze je nalézt i v okolí Horákova a Mokré, ale všude na nezřetelných odkryvech.

Podobně nelze zařadit jílovito-písčité břidlice od Mokré.

Devonským sedimentům tvoří nadloží v tomto prostoru sedimenty kulmské. Tak jako bezprostřední styk devonských sedimentů s podložím jest patrný pouze v řídkých případech, právě tak je tomu ve vztahu sedimentů devonských s kulmem. Znáám zatím pouze tři místa na tomto území, kde lze pozorovati styk devonu s kulmem. Tak na z. okraji Horákova v malém opuštěném lomku vystupují tmavé, střednězrnité vápence — patřící serii vápenců s radiolarity — vrstevního směru S 80° Z a úklonu 25° k sv., jejichž vrchní polohy obsahují vložku (20 cm) zbřidličnatělých vápenců s hojnými žilkami kalcitu, která má ve svém nadloží polohu vápence rozpadlého v „hlízy“, která přechází do kulmských slepenců. Podobné poměry, avšak méně zřetelné, lze zjistit ve stráni „Pod starými zámky“ (z. Muchovy boudy). Zde najdeme též v hlízy rozpadlou polohu vápenců s radiolarity, v níž „hlízy“ vápence jsou spojeny vápenito-písčítým tmelem zelenavě zabarveným (jako u drobných pískovců kulmských) a v blízkosti již vystupují kulmské pískovce a droby (přímý styk však patrný není). V obou případech se jedná o t r a n s g r e-

sivní styk kulmu s devonem. V prvním případě transgredují kulmské slepence (zde nejmladší sediment kulmský). v druhém případě pak nastala transgrese kulmu zde staršího kulmského souvrství drobového. Třetí případ nezřetelně ukazuje snad transgresi kulmských břidlic (nejstaršího zde sedimentu kulmského) a nad nimi uložených drob a drobových pískovců, přes devonské vápence s vložkami radiolaritů v prostoru Anaklet. Zde v západním břehu Říčky a v sedle pod c^ô 437.7 vystupují v nevelikých odkryvech kulmské břidlice, které u Říčky mají vrstevní směr S 20° Z a úklon 30° k sz. Západní stráň celého tohoto kopce jest však kryta ssutí, a proto zde zatím výchozy kulmských břidlic nebyly zjištěny. Vystupují na této stráni jen drobové pískovce a na vrcholu kopce jest v polohách droby otevřen lom. Úpatí tohoto kopce po celé západní straně, od Říčky až do sedla (j. c^ô 437.7) a dále východním směrem, jest tvořeno devonskými vápenci s vložkami radiolaritů. (V tomto prostoru byl nalezen jeden exemplář Clymenie?) I v tomto případě by se tedy mohlo jednat o transgresi kulmu před devonem (Jarka?). Pozorováním složení kulmských slepenců v prostoru c^ô 429.8 „U vyhlídky“ (v lese z. Mokré) a hlavně pak blízko jejich styku s devonskými vápenci s polohami radiolaritovými lze zjistiti, že kulmské slepence zde obsahují veliké množství značně velkých (až 10 cm) valounů radiolaritových. (V tomto prostoru byl nalezen druhý exemplář Clymenie?) Podobně jest tomu i v prostoru Horákovského lesa v. Říčky. I tato okolnost by svědčila, že v těchto prostorách se jedná o transgresi kulmských slepenců přes devonské vápence s radiolarity. Severovýchodním úbočím Anaklet prostupuje známá velká d i s l o k a c e, jdoucí od Mokré do tohoto prostoru a odtud dále k zsz., která omezuje jak vrstvy devonských vápenců s radiolarity, tak drobové souvrství kulmské Anaklet oproti polymiktickým klastikům svrchnodevonským, vystupujícím sem z údolí Říčky, a křemitým slepencům Kanického kopce. V důsledku toho se zde jedná o t e k t o n i c k ý s t y k d e v o n u s k u l m e m, právě jak v prostoru mezi Říčkou a Mokrou (tedy v oboru velké dislokace).

V okolí c^ô 424.6 Hády jest v trosce uchována t r a n s g r e s e s v r c h n í j u r y. Jsou zde světlé vápence s rohovci a vápence crinoidové. Jurské sedimenty jsou zde mocné, místy nejvýš 2 až 3 m. Malý odkryv, který zde byl před lety ve vápencích učiněn, poskytl hodně krásně uchovaných B r a c h i o p o d ů (*Rhynchonella sp.*, *Terebratula sp.* a j.), úlomků roster B e l e m n i t ů, A m m o n i t ů (*Perisphinctes sp.*, *Peltoceras sp.*), c r i n o i d ů (*Pentacrinus sp.*, *Cidaris coronata Goldf.* a jiné).

Speleologický klub Brno

Hádecká pracovní skupina.

Rok 1949

Exkurzní zprávy.

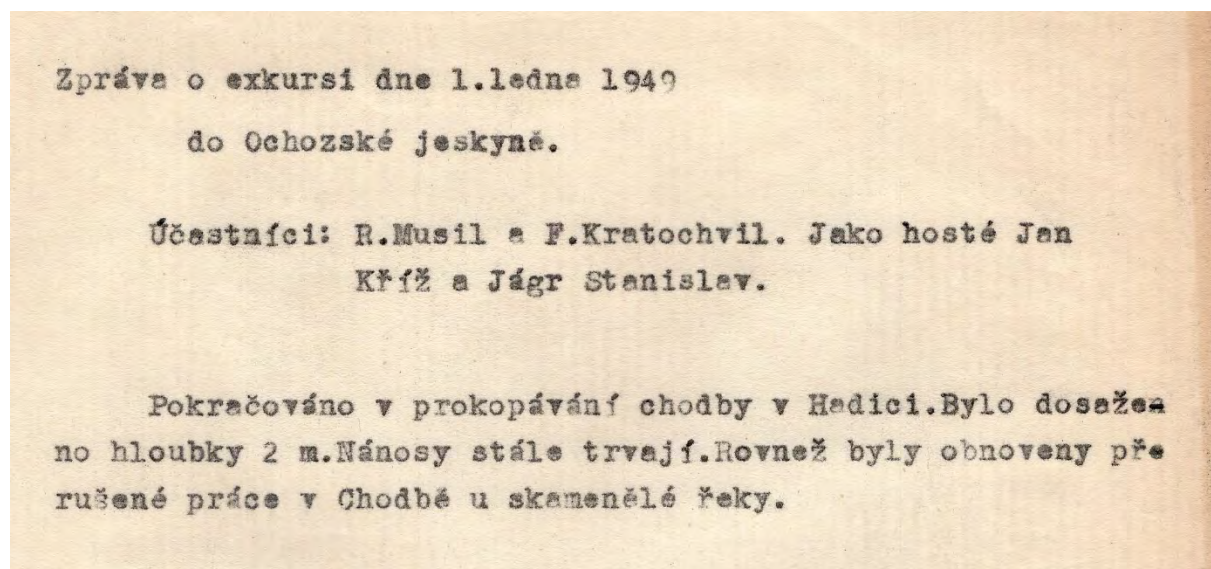
Nový rok 1949 začínáme prvním zápisem Exkurzní zprávy z „Medkovy pozůstalosti“. Vysvětlení, co je to Medkova pozůstalost najdete v této práci na začátku roku 1947, na stránkách 15 – 16.

Exkurze dne 1. ledna 1949 (jiný zápis) :

A 9 / 1 – 1

Účastníci : M.L. + M.K. (Milan Lejsek + Medek Karel – ?).

Záznamy z exkurze podnikané jsou velmi úspěšné, a to tím, že se podařilo překročit Křížův sifon, ve kterém stála voda, což nebylo příjemné. Při tom to sifon nebyl, další voda zjištěna až asi po 20 m, kde tvořila další sifon, který se nedal přejít. (tj. *Nouwackův sifon, pozn. J.P.*).

Exkurze dne 16. ledna 1949

A 9 / 1 – 2

Účastníci neuvedeni. (M. U. ???)

Zjišťuje se první povodeň tohoto roku, která pronikla až ven, do Říčky. Při tomto do B trativodu – též.

Exkurze dne 1. února 1949

A 9 / 1 – 3

Účastníci neuvedeni : (M.U. ???)

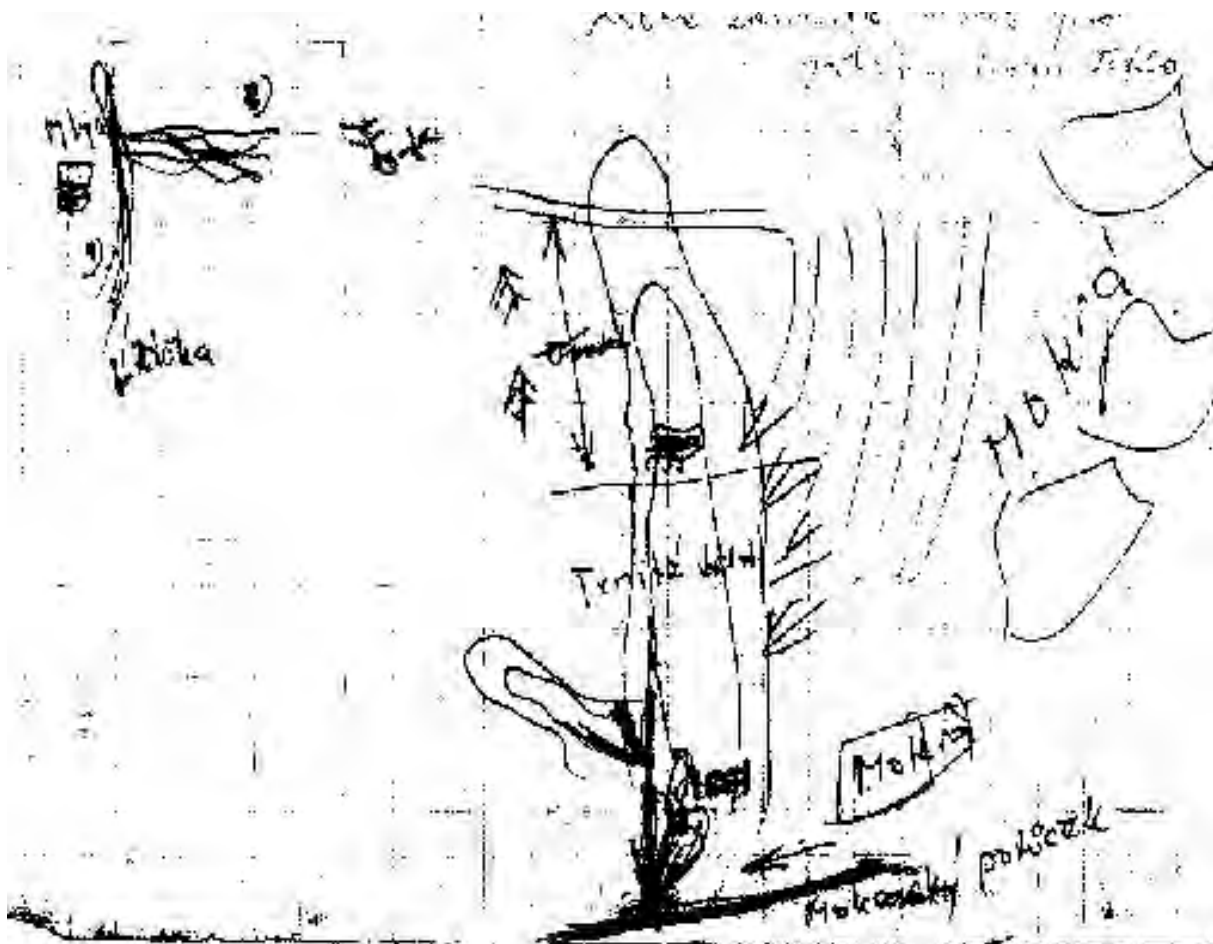
Navazují na první, ale domnívám se, že je to druhá povodeň tohoto roku, která pronikla až ven do Říčky. Její známky jsou až za „sloupkem“ u můstku.

Účastníci : Hanák, Medek.

Okružní cesta přes Mokrou, Horákov a Líšeň. Výpad : 13,00 hod., dopad o 5 hod. více. Zjištění stavu vody :

- 1.) Říčka klesá mírně (10 l. /sec.).
- 2.) Mlýnské údolí (2 l. /sec.) směřující k Mokerské hájence – slabší prameny – jeden stálý a četné menší (zamrzlé i nezamrzlé).
- 3.) Trnitý výmol (2 l. /sec.), stav vody stálý.
- 4.) Výtok „Ve výmolu“ (3 l. /sec.), stav vody stálý.
- 5.) Boční žleb (1 l. /sec.), zamrzlá voda.
- 6.) Mokerský pramen (3 l. /sec.), stav vody stálý, rovný stavu v propadání Hostěnickém.
- 7.) Říčka zamrzlá, voda pod silným ledem tekla.

Pod zápisem se nachází průvodní obrázek :

Stupně průtokného množství:	
1)	Riční při porada Odměrný výtok na karte
2)	Riční normální / 400/50 Hodně propasa, poudeň
3)	Hod. prop. ušší stav Netopýlka — 20/30
4)	Hod. propamini 50 Netopýlka Výtok říční.
5)	Hod. propas. 20/30 Netopýlka říční Výtok říční.
6)	~~Netopýlka~~
7)	Trnitý pramen 20
8)	Mlýnský pramen 12
9)	~~Netopýlka~~
10)	Sahar z 20. 12. 1887 pramen 10 Vlnka

Vedle výše uvedeného obrázku se nachází i tato tabulka.

Exkurze dne 6. února 1949
do Ochozské jeskyně.

Účastník: Lejsek.

V trativodu, jimž odtéká voda a v němž se t.č. pracuje, byla trhlina, kterouž voda odtéká, zabetonována, aby se zabránilo zátopě chodbičky, jak se při přívalech vody již několikrát stalo.

Celkem bylo spotřebováno asi 3.5 kg betonu.

Exkurze dne 6. února 1949 – jiný zápis :

A 9 / 1 – 4

Účastníci : M. Lejsek, K. Medek.

Provádí se větší informativní exkurze v okolí Horákova, Mokré a Hostěnic. Následkem toho tvoříme novou teorii. A to, že větší část Hostěnického potoka se propadá. (**Patrně myšleno v okolí Hostěnic, ještě před propadáním ?**) Tvoří tím menší, neznatelná propadání, která vyvěrají v okolí Mokré jako výtoky (studánky). Potvrzuje to též spousta závrťů mezi Hostěnicemi a Mokrou. I měření na toto úplně stvrzuje.

(Pozn. J. P. : Zajímalo by mne – pokud se to dá zjistit – zda původní prameny v okolí Mokré, které sledovali členové Speleologického klubu ještě existují. Domnívám se, že akce meliorace Hostěnického potoka, kromě toho, že splavila do podzemních prostorů pod propadáním všechnu při melioracích uvolněnou zeminu a další kaly, (které od té doby permanentně Propadáním HP 1 a HP 2 do podzemí splavuje) přerušila všechny ztráty Hostěnického potoka, nebo alespoň jejich většinu. Nebýt toho, tak jsme dnes (možná) dokázali najít nejen „Motalovo pole“, Smetištní závrť, ale i další ztráty).

Exkurze do Ochozské jeskyně dne 6. února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, František Kratochvíl.

Při příchodu na pracoviště zjištěno, že minulý týden při tání se znova zvedla voda v Ochozské jeskyni, počala proudit až do Hadice a asi z 1/2 zanesla trativod. Poslední stopy průdicí vody lze zjistit asi v polovici Hadice v místě, kde je překlenuta průrva deskou, po které se přechází. Aby se alespoň poněkud zabránilo těmto, pro nás katastrofálním povodním, byla vystavěna při příchodu z Hadice do hlavních prostor hráz, která by alespoň částečně svedla vodu do trativodu po pravé straně /z hlediska řečiště/, který má hloubku asi kolem 8 metrů. Potom pokračováno v pracích na trativodu u sloupu.

Exkurse dne 13. února 1949

do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Lejsek, Pokorný.

Aby se práce v trativodu nezdržovala tím, že pracující členové namáhavě po nepohodlných výstupuích se museli vyšplhávat při sestupu a výstupu, byly zhotoveny na místě samém žebříky, které se velmi osvědčily při pracích brigády SČM.

Účastníci se pokusili o výstup do t.zv. Horních pater Nové Ochozské jeskyně, za kterýmžto účelem byl zhotoven prozatímní žebřík, jehož pomocí se účastníci snažili vystoupiti.

Při slézání se žebřík shroutil, tak že se od pokusu muselo upustiti.

Trativod, o kterém se v této Exkurzní zprávě hovoří je „Trativod vlevo za vchodem“.

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 13. února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, František Kratochvíl.

Pracovní místo v trativodu u sloupu znovu zaneseno. /Letos již po třetí/. O prudkosti vody svědčí, že z hráze minule vystavěné z velkých kamenů, které byly zpevněny jílem, zůstaly pouze nepatrné zbytky hnané proudem 5 - 7m od stavby. Písek, který syýpeme na hromadu po proudu, byl z polovice odnesen a za ním vytvořeno jezírko asi 10m dlouhé. Jest však zajímavé, že voda, ačk tak prudká, dospěla pouze tam, kde minule /exkurzní zpráva z 6.II.1949/. Asi v tomto místě existují větší pukliny, které odvádí vodu do nižších pater. Stavba nové hráze ponechána až nás bude více, jinak pracováno znovu na starém pracovišti.

(Pracovní místo v trativodu u sloupu – jde s největší pravděpodobností o tzv. „Líšeňský trativod“ na zlomu Puklinové chodby a odbočce k místu „U Tiary“. Prof. Musil vyprávěl, že tam 3x vykopal kameny a náplavu až do hloubky 5 m (!!!) a vždycky to povodňové vody zanesly splaveným materiálem).

Exkurse do Ochozské jeskyně dne 20. února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, Stanislav Jágr, Jan Kříž,
František Kratochvíl, Milan Varták.

Pokračováno v pracích na trativođu. Dosaženo hloubky kolem 4m, sklon stropu přechází poznenáhlu z 45° úklonuv úklon mírnější. Minule rozmetaná hráz znovu vystavěna. Jako příprava na mapování Ochozského krasu prováděn rozvrh polygonární sítě.

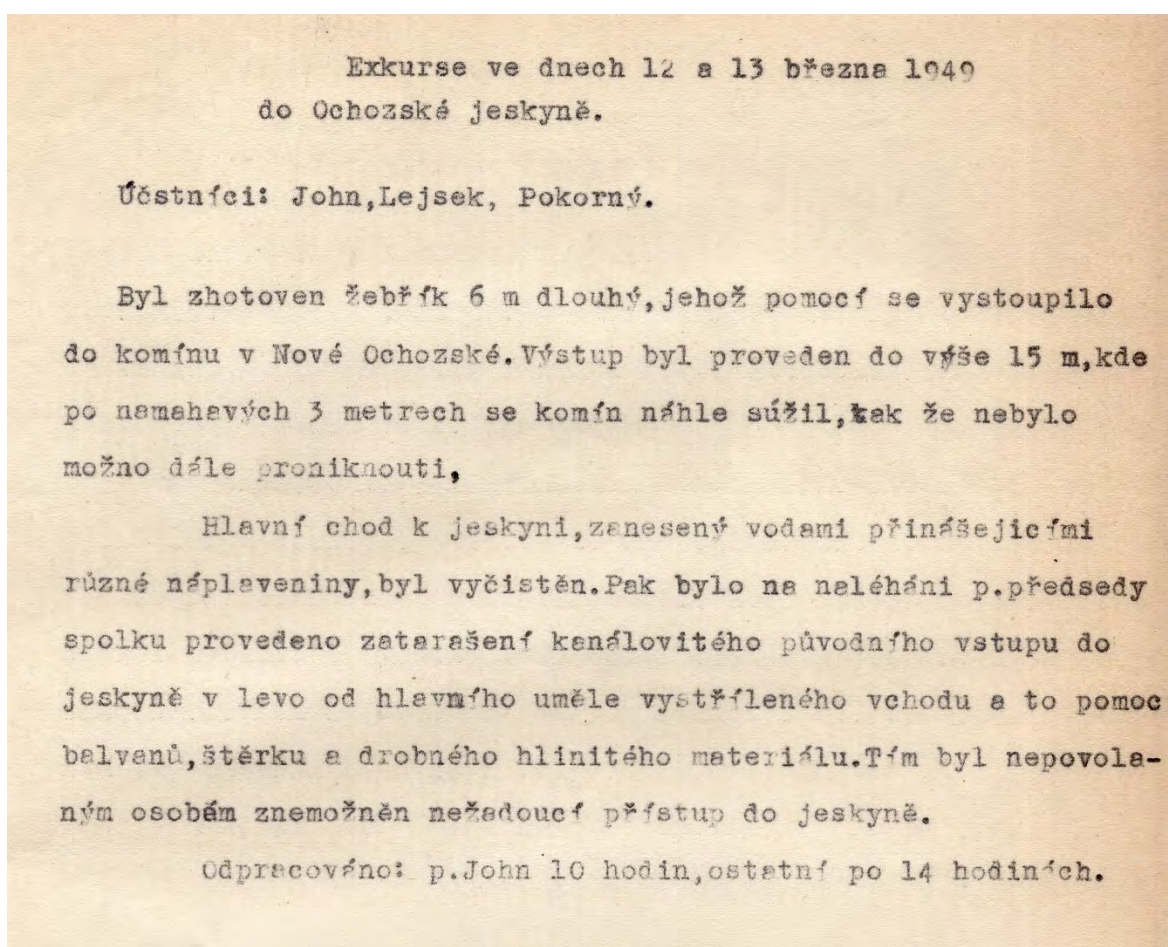
Exkurse do Ochozského krasu dne 27. února 1949.

Účastníci: Rudolf Musil, František Kratochvíl, Karel Erzobohatý, Jaroslav Wágner.

Pokračováno v přípravných pracích na mapování Jižního krasu. Jsou sepisovány všechny krasové útvary, zde se vyskytující. Dnes jsme započali sepisovat jesyně od vysokého dřevěného kříže, který je postaven na stráni mezi Bělkovým a Prostředním mlýnem, až k Pekárně u Kamenného žlíbku. Zjištěno, že existují jekási 3 centra, kde jsou jeskyně nahromaděny. Je to místo kolem kříže, kde je několik ~~jeskyněk~~ jeskyněk, kolem Pekárny a asi uprostřed mezi zmíněnými místy, kde říčka a stráň vykonává veliký oblouk. Většinou jde asi o povrchové jeskyňky. Podrobnější průzkum budeme dělati později, dnes jsme se omezili na pouhé zaregistrování a přibližné zanesení do mapy.

Z následujícího zápisu EZ 12 z 13.03.1949 vyplývá, že Boček dal příkaz k zaldění Bauerovy chodbičky. Není to původní vstupní objekt. Za vstupní objekt ji považuje prof. Bauer v r. 1881 ve své publikaci „Ochozská jeskyně“. Proto Bauerova chodbička. Pak už to jen každý opisoval, jak je v tomto kraji zvykem.

Nemůže to být původní vstupní objekt, protože to neodpovídá popisu J. Hornische, který O. J. navštívil v létě roku 1830. Popis vyšel v „Moravii“ v prosinci 1838. (Viz J. Pokorný : „Kde byl původní objevitelský vchod do Ochozské jeskyně“ – in ročenka „Speleoforum“ č. 16 / 1997, str. 55 – 57).

1881 ze dne 13. března 1949 :

A 9 / 1 – 5

Účastníci : M. L. (*Milan Lejsek ?*)

Říčka v dosti tekoucím stavu, četné propadání mizí, jen markantní lze vidět. Křížův sifon je naplněn, (oproti poslednímu stavu pomalu klesá). Do Hostěnického propadání „K vrbám“ voda teče svým poměrovým množstvím.

Popisovaný trativod je „Líšeňský trativod“.

Exkurze do Ochozské jeksně dne 20. března 1949.
Účastníci: Rudolf Musil, Jan Kříž, Milan Varták.
Dnes pracováno pouze na trativodu. V dosažené hloubce asi 6m chodba, která šla doposud kolmo na směr vrstev a na chodbu, v níž kopeme, dostává odbočku v pravém úhlu směrem západním. Stále mírné klesání. Odpoledne věnováno důkladnějšímu poznání Staré Ochozské.

Exkursní hlášení ze dne 27.III.1949.
Účastníci: Homola, Medek, (brigáda ČSM Komárov).
Při odčerpání vody ze syfonu v Ochozském (prvním) trativodu byla voda vylévána do t.zv. Bočkova trativodu u vchodu. Voda byla odčerpávána od 11.hod. do 14.hod. Po upozornění kolemjdoucími lidmi bylo zjištěno, že vytékající množství kalné vody u výtoku Říčky. Je tím potvrzena teorie křížování vod na Hádecku, avšak doba protékání není úplně zachycena a proto bude pokus opakován.

Toto je zajímavý a neznámý čerpací pokus !

Exkurze dne 27. března 1949 :

A 1 / 7 – 19

Účastníci. Homola, Medek. (Brigáda SČM).

Při odčerpávání vody v sifonu v prvním trativodu **byla voda vylévána do tzv. „Bočkova trativodu“ u vchodu**. Voda byla odčerpávána od 11,00 do 14,00 hod. Okolojdoucí lidé upozorňovali na kalnou vodu, vytékající ze zamřížovaného výtoku Říčky. (Pokus není zaručen).

Trativod hostěnického potoka
Tajemství ochozské jeskyně objeveno
Brno (č) — Při poslední exkursi Speleologického klubu objevili jeho členové Cigánek, Lajsek, Medek a Řezanina dosud marně hledaný odtokový trativod podzemního toku hostěnického potoka v ochozské jeskyni. Objevený trativod má další pokračování asi pod povrchovým tokem hádeckého a ochozského potoka. Podrobný výzkum bude proveden v nejbližší době. Pro studium hydrografie této oblasti je nový objev značně důležitý.

Tento článek vyšel v deníku „Práce“ dne 31.03.1948 a jeho autorem je s největší pravděpodobností Antonín Boček.

Exkurze dne 10. dubna 1949 – průzkum na Mokersku.

A 1 / 6 – 20

Účastníci : Lejsek, Medek.

A 9 / 1 – 6

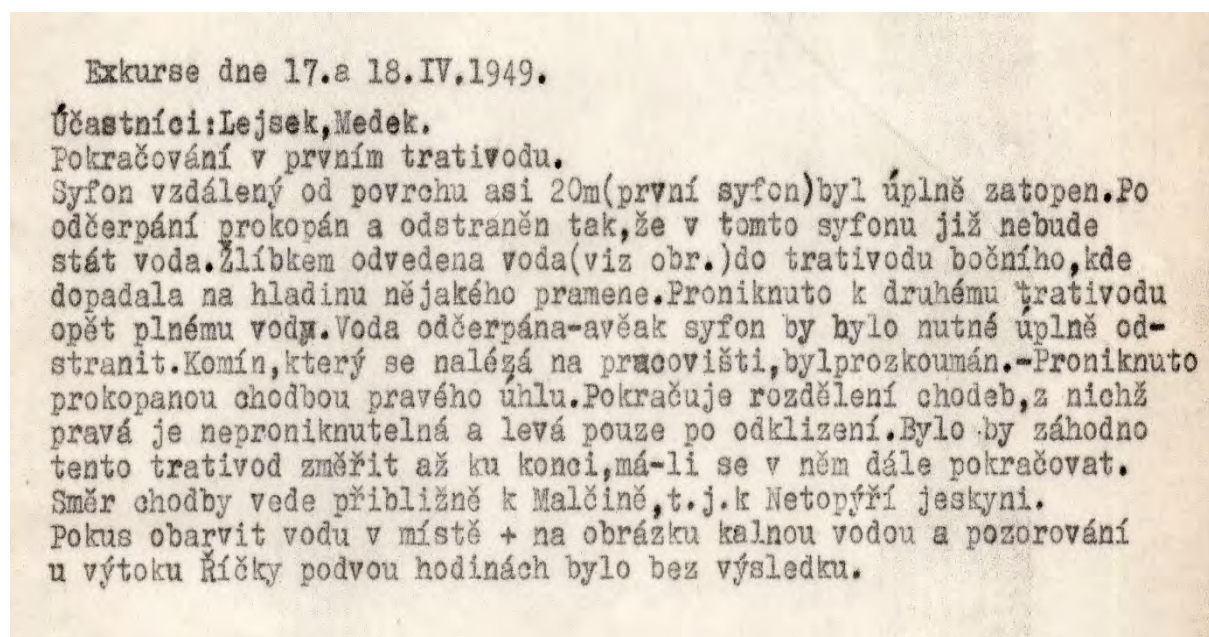
Postup v katastru mokerském a hostěnickém. Prováděno detailní měření vod. Zmínka též o tekoucím Hostěnickém potoce, který se posléze propadá „K vrbám“.

Voda k prameni v Trnitém údolí teče v nezmenšeném stavu (relativně, vzhledem k exkurzi na Mokersko dne 6. února t.r.). Voda z Hlavního mokerského pramene, vytékající na náměstí v Mokré z roury o průměru asi 30 cm je pouze asi o šestinu slabší. V lomě Mokerském nebyly sice zjištěny jeskyně, ale po obou stranách od vjezdu do lomu jsou průrvy.

Levá průrva je prasklina, (lom) táhnoucí se asi 10 m hluboko a končící balvany. Nese stopy rozšiřování vrtačkou. Pravý otvor, který je přímo naproti levého je zbytek jeskyně, klesající asi pod úhlem 45° dolů, se zasypanými okraji shora padající hlínou. Balvany na stropě hrozí spadnutím.

Jeskyně je odkryta asi do hloubky 5 m. Pramen v lomu není. Údolí, táhnoucí se směrem přibližně asi východním je bez vody. Ale v jeho asi třech čtvrtinách docházíme k stružce slabého ručeje vody, jdeme-li však dále, přijdeme proti proudu k trubce s pramenem značně přitékajícím. Jdeme-li dále proti toku, táhnoucímu se podél okraje lesa, přijdeme k prameni, který prosakuje na více místech hlínou.

V Hostěnickém propadání, vzhledem k poslednímu stavu vod při nedávné návštěvě nezměněn.

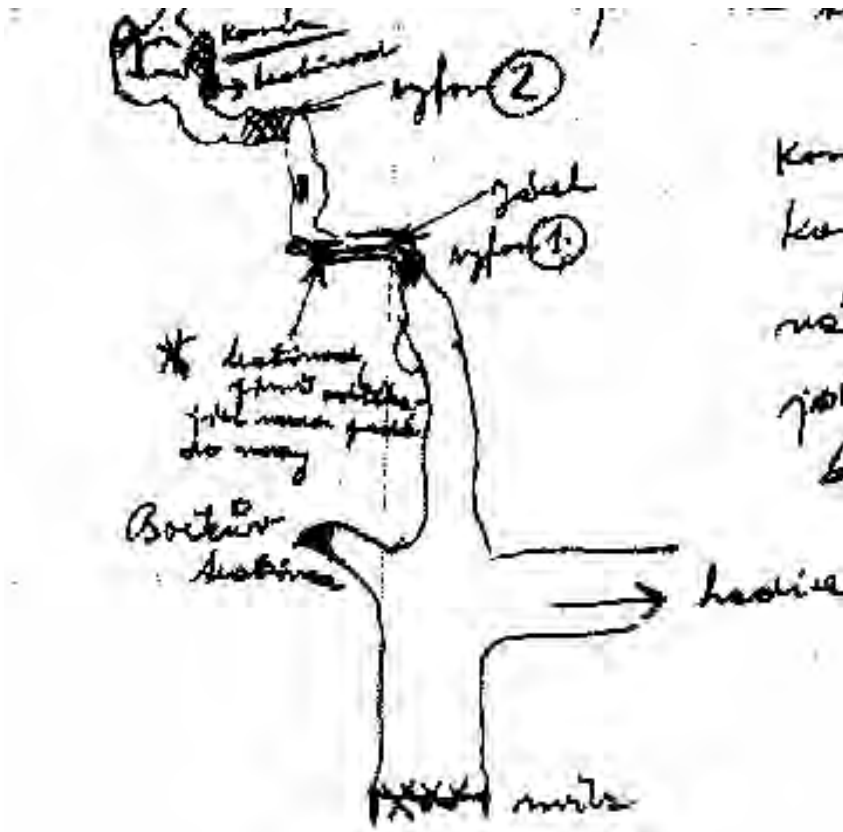

Exkurze ve dnech 17. a 18. dubna 1949 v Ochozské jeskyni :

A 1 / 6 – 21

Účastníci : neuváděno.

Úkolem této exkurze bylo pokračování v prokopávání trativodu č. 1. (**Patrně trativod „Vlevo za vchodem“ – pozn. J.P.**). V Prvním sifonu stojící voda odčerpána. Járkem zajištěno proti dalšímu stavení vody v tomto trativodu. (???) Voda odtéká levým bočním trativodem (v mapce označen *) a je slyšet její dopadání na nějakou hladinu. U Druhého sifonu opět voda. Po jejím odčerpání konečně na pracovišti. Po delší době zdolán úsek, lomící se v pravém úhlu. Chodba pokračuje dalším, velmi obtížným zúžením. V této chodbě jsme postoupili o 3 metry. Následuje obrázek – náčrt situace.

Popisy v obrázku : (shora dolů) : Komín, trativod, Sifon 2., Sifon 1., trativod jímž odtékající voda padá do vody, Bočkův trativod, chodba „Hadice“, mříž.

Text vedle obrázku : Komín v trativodu O. 1. končí po 7 m. zalitím vápencovou masou, ačkoliv jde z něj a v místech komínu silný průvan.

(Poznámka J.P. Náčrt situace, pokud má jít o „Trativod vlevo za vchodem“ je poněkud zmršen. Trativod leží asi 30° od osy do masivu pokračující chodby Hadice, nesvírá s ní pravý úhel, jak je nakresleno na přiloženém plánu. Odbočuje od vchodu (mříže) doleva, tedy k Říčce či k Netopýrci. Vůbec nerozumím objektu „Bočkův trativod“. Nikdy jsem o něm neslyšel. Při tom je tento trativod zakreslen na půdorysném plánu Dr Himmela ve Speleu č. 15. V zápisu z exkurze dne 27. března se praví, že voda, vyčerpaná ze sifonu se vylévala do Bočkova trativodu u vchodu do jeskyně. A kolem procházející lidé upozorňovali na to, že z Vývěru 1. teče kalná voda. Viz zápis z exkurze dne 27. března 1949. Že by tam tehdy bylo něco, co je dnes ucpáno sedimenty ??? Že by tam bylo něco, co komunikuje s hltačem 8 m před vchodem do jeskyně, ve kterém s jekotem mizely povodňové vody za povodně v r. 1879, jak popisuje Martin Kříž blahé paměti ? Že by ??? Vozistůs sifon, ze kterého odtékající voda padá do vody ???

Co znamená v poznámce vedle obrázku zkratka O.1. Je tam vertikála (komín – viz náčrt) která je ve výši 7 m zalita syntrem ? Co my se všechno o té díře ještě nedozvíme ! Pokud něco takového vůbec existovalo, jak to, že takové poznatky byly zapomenuty ??? Než budu pokračovat v textu zápisů a hlášení z exkurzí, chtěl bych ještě ze studijních důvodů připomenout, co o tom napsal v r. 1949 Přemysl Ryšavý do časopisu „Československý kras“. Protože úvodem je obrázek – půdorys trativodu – který chci pro čitelnost zvětšit co to půjde, zůstává na této stránce mezera. Ryšavého text k tomuto obrázku, převzatý z 2. ročníku časopisu „Československý kras“ najdete pod obrázkem.

Nový objev v Ochozské jeskyni.

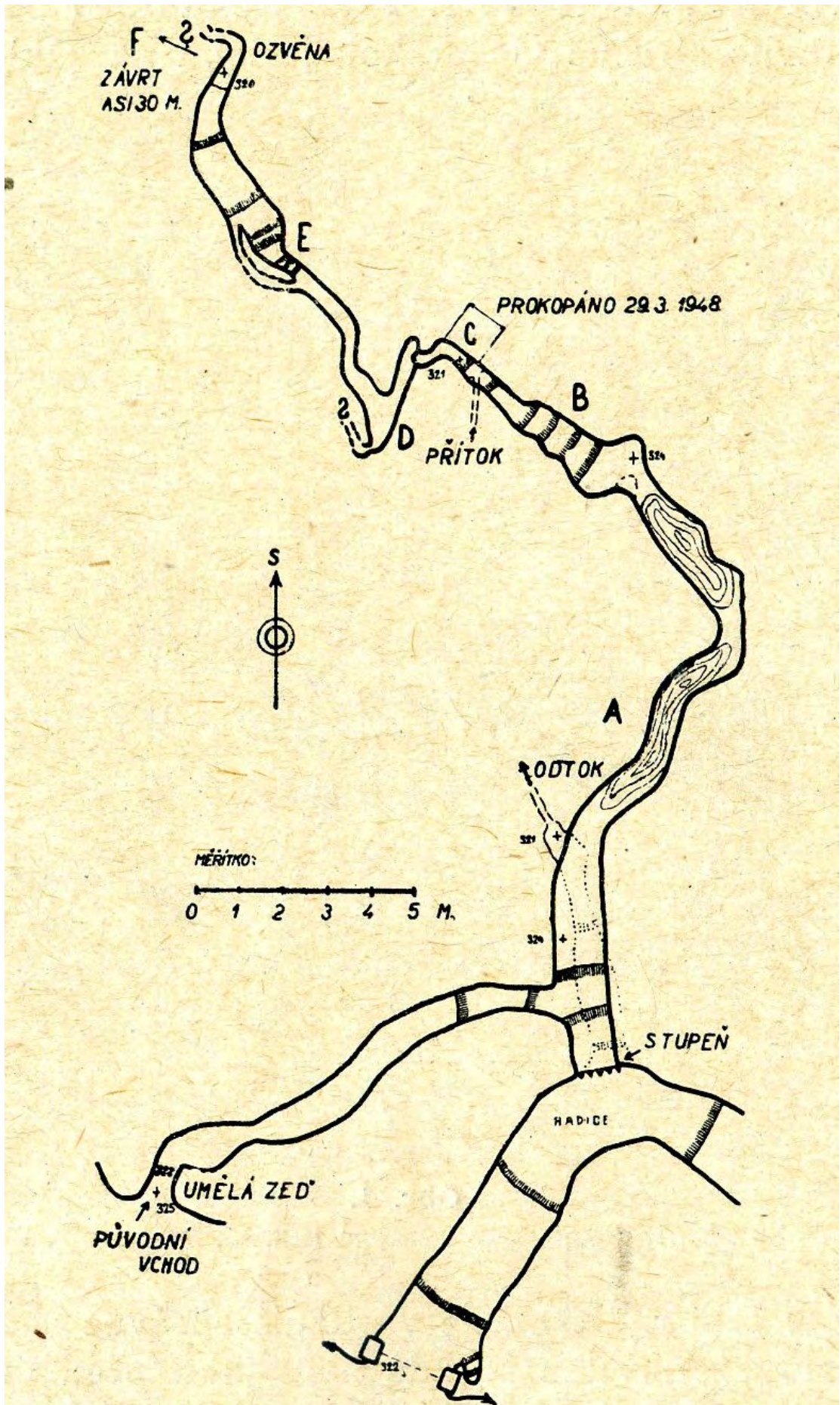
Na podzim r. 1947 podařilo se v důsledku loňského sucha vniknouti členům Speleologického klubu v Brně (Jan Cigánek, Mil. Lejsek, K. Medek, Přem. Ryšavý, Lub. Řezanina, Mil. Skoupý, Jar. Višinka) do dosud neznámých chodeb, protékaných jinak Hoštěnickým potokem, a podařilo se zmapovati alespoň část těchto neznámých chodeb dříve, než vody opět tuto partii zaplavily. Koncem března 1948 se dále podařilo téže badací skupině naléztí a částečně prokopati dosud pouze tušený odtokový trativod uvedeného potoka z míst, kde umělým průstřelem byl svého času pořízen pohodlný vchod do jeskyně. Nalezený trativod má dosud značně zanesené pokračování, pravděpodobně pod povrchovým tokem jak Hádeckého, tak i Ochozského potoka. Pro studium hydrografie této části jižního centrálního Mor. Krasu mají oba objevy značnou důležitost.

Ant. Boček.

Na níže uvedeném obrázku není část označená jako „Původní vchod“ skutečným původním vchodem. Je to „Bauerova chodbička“. Vysvětlení hledej na str. 64 této práce.

Vysvětlení problematiky původního vchodu do Ochozské jeskyně najdete také na stránkách 7 a 34 předchozí práce tohoto tématického okruhu. (TO – 5 – 2 – Ochozská jeskyně a trocha historie).

Z Hádeckého údolí počíná jeskyně Hadicí, z níž malá část nejbliže u vchodu je uměle prostrílána z důvodu snadnějšího přístupu. Hadicí tvoří mnohokrát se zatáčející chodba asi 170 m dlouhá, nepříliš široká a průměrně 2 m vysoká. K severu odbočuje několik vedlejších chodbiček, z nichž jsou zatím nejdůležitější dvě nad sebou ležící chodby v prvním ohybu Hadice, začínající 7 m daleko od umělého vchodu (1). Spodní chodbu tvoří trativod, v němž za přívalu mizí poměrně velké množství vody. Trativod bývá obvykle zatarasen naplavenými dřevy, je asi 5.5 m dlouhý, vyplněný šterkovými a písčitymi nánosy a jeví silný spád k severu (na půdorysu obr. 2 tečkovaně). Ústí horní chodby je asi 2 m nad půdou; ve 2 m od počátku odbíhá k JZ chodba k původnímu vchodu do Ochozské jeskyně. Přímým směrem, mírně vzhůru, vede chodba krásně erodovaná s vyhlazenými stěnami, zdobenými místy nicovými tvary. Chodba poznenáhlu zmenšuje výškové rozměry a zahýbá mírným obloukem k SV. Za záhybem jsou ve stěnách pěkně vyvinuty vodní járy; skalní dno chodby je v těchto místech pokryto 4½ m dlouhou louží, nakaпанé vody (A).²⁾ V těchto místech zahýbá chodba náhle téměř v pravém úhlu k SZ a na jejím dně je patrna opět vodní louže. 4 m za zákrutem počínají mocné nánosy silně promočené hlíny a chodba spadá kluzkým srázem (B), kde končila nánosem bahna (C). Všechny

2) Čísla v závorkách odpovídají příslušným číslům na plánku.

3) Písmena v závorkách odpovídají příslušným písmenům na plánku. Obr. 2.

známky nasvědčovaly tomu, že tato nejzazší část chodby bývá zaplavována vodou. Již r. 1878 píše Dr. M. Kříž při popisu těchto prostor, že na dně prohlubně stává voda. Zajímavější pozorování bylo učiněno při inundaci počátkem r. 1948, kdy zjistili zde pracující členové Spel. klubu v prohlubni proudící vodu, která sem přicházela malým otvorem ve dnu svažující se chodby a mizela směrem k severu. Značné množství protékající vody a okolnost, že po inundaci voda brzy zmizela, svědčilo o nepříliš mocném ucpání dalšího po-

kračování, pročež přistoupili zmínění již pracovníci (Cigánek, Lejsek, Medek, Řezanina) k odstraňování bahnitého závalu. Jejich namáhavá práce byla korunována úspěchem a dne 29. března 1948 se jim podařilo objevit další pokračování. Za závalem vbíhá trativod do síňky (D), táhnoucí se k JZ, s puklinou ve stropě. Za síňkou je sice trativod značně vysoký, avšak jeho šířkové dimenze stačí sotva na prolezení. Na konci této úzké partie je 2 m vysoký skalní most (E), jež nutno přelézati vrchem. Za mostem nabývá trativod opět předchozích dimensí a 5 m daleko se stává neprůlezným (F). Asi 5 cm vysokou skulinou mezi náplavou a stropem je vidět další prostory, z nichž při zavolání zaléhá ozvěna (podle situace v březnu 1948).

Nově objevený trativod má sice délku pouze 13 m, avšak jeho velká důležitost je v tom, že se snad dalšími pracemi a objevy podaří rozřešit otázku odtoku vod z Ochozské jeskyně. Niveau poslední části objeveného trativodu se neliší příliš od niveau řečiště Hádeckého potoka v místech mezi Ochozskou a Netopýří jeskyní. K otázce odtoku vod a dalšího prodloužení trativodu možno předpokládat, že trativod povede kolem závrtu SZ vchodu do Ochozské jeskyně. Vody tudy tekoucí budou křížovat povrchový tok Hádeckého potoka prav-

děpodobně v nepříliš značné výškové diferenci. Tento případ není v krasových oblastech vzácný; u nás na př. upozornil na případ křížování toků na Holštýnsku J. Knies r. 1908 ve stati »Drobné geologické zprávy z území Moravského Krasu« (Věstník Klubu přírodovědeckého v Prostějově) a r. 1909 ve spise »Punkva a její krasové přítoky«, str. 32. Na existenci křížování toků v jižní části Morav. Krasu upozorňuje ve svých »Průvodcích« A. Boček. Velká důležitost nově objeveného trativodu tkví v tom, že při dalším objevném postupu bude asi možno přiblížit se co nejvíce vlastnímu křížování toků. Otázku odtokových poměrů vyřeší řádně provedený experiment barvicí.

Tolik k „Trativodu vlevo za vchodem“. Zápís z Exkurze ve dnech 17. a 18. dubna 1949 dále pokračuje :

Bylo provedeno barvení shodné s popisem barvení při exkurzi dne 28. března 1949, které je popsáno v Časopisu „Československý kras z této doby. (Viz Československý kras, ročník 2/1949, str. 76, článek s názvem „Příspěvek k řešení hydrografie jižního Moravského krasu“, jehož autorem je Karel Medek). Výsledek se po dvou hodinách vůbec neprojevil (u mříže).

Postup : Do sifonu 1. nalito asi 10 x 10 litrů kalné vody. Voda dopadá do bočního trativodu, ale nevytéká tedy na Výtoku Říčky – nebo jí bylo málo. Postup bude opakován.

*

Vlastní poznatek J.P. :

Dne 30. dubna 1998 – přibližně po 50ti letech od Medkem popisované exkurze – rozmíchá Dr. Himmel 17 kg kuchyňské soli v 50 l. vody a nalil je do propadání, nacházející se mezi Ochozskou jeskyní a Netopýrkou. Nalil to tam ve 23,00 hod.

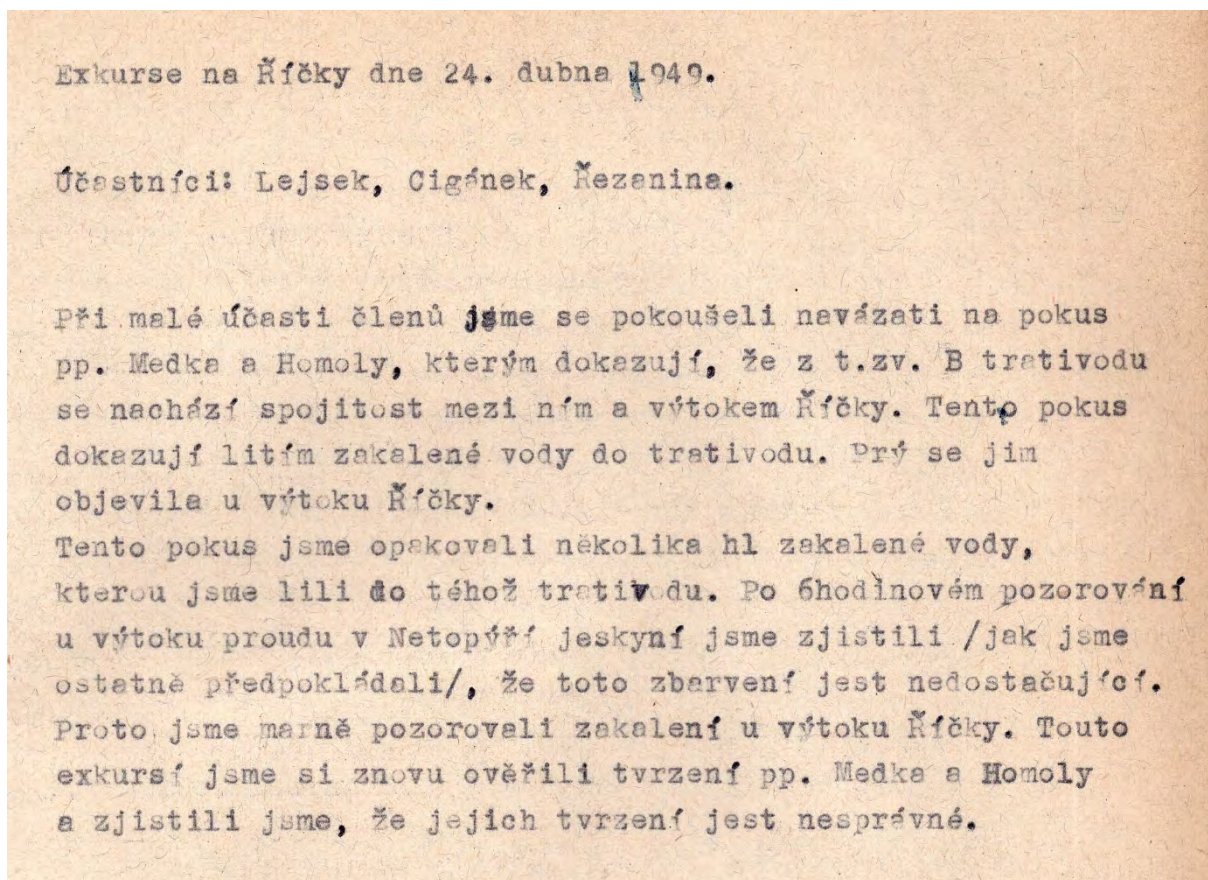
Já jsem od 23,00 hodin seděl u portálu Vývěru 1. s konduktometrem a měřil vodivost protékající vody. V té době kolísala vodivost přitékající vody v hodnotách kolem 440 – 445 mikroSiemens /Dále jen mS/.

Vzdálenost mezi propadáním u Ochozské jeskyně a Vývěrem 1. je cca 900 m. V prvních hodinách jsem prováděl měření každých 20 minut. Od tří hodin ráno každých 15 minut a od čtvrté hodiny ranní každých 10 minut. Kontaminace solí dospěla do Vývěru 1. cca po 5,5 hod.

Krátce po čtvrté se začala naměřená hodnota vodivosti lehce zvedat. V 5,00 hod dosahovala 455 mS. Obsah soli ve vodě kulminoval při měření v 6 hod. 10 min, kdy bylo dosaženo naměřeného maxima 490 mS. Od této chvíle naměřené hodnoty zvolna klesaly tak, že cca kolem deváté či krátce po deváté již konduktometr vykazoval opět původní hodnoty, jaké byly na začátku měření,

Charakter křivky nenasvědčuje tomu, že by kontaminovaná voda protékala velkou zásobárnou vody, To by se více zředila a průtok by trval daleko déle. Ve světle tohoto poznatku jsem toho názoru že dvě hodiny na zachycení výsledku barvicí zkoušky, jak předpokládal Karel Medek, je málo.

P.S. Nevzpomínám si, jestli tohle měření a jeho výsledek Dr. Himmel někdy někde publikoval !

Pokus s kalením vody se opět nepovedl.

Exkurze dne 24. dubna 1949

A 8 / 1

Účastníci : Lejsek, Cigánek, Řezanina.

A 9 / 1 - 7

Při malé účasti členů jsme se pokoušeli navázat na pokus pana Karla Medka a Bedřicha Homoly, kteří dokazují, že z tzv. B trativodu (**Pozn. J.P. – že by B trativod byl totožný s výše popisovaným trativodem, nazvaným a zakresleným na plánu jako „Bočkův trativod“ ???**) se nachází spojitost mezi ním a Výtokem Říčky. Tento pokus dokazují litím zakalené vody do trativodu. Prý se jim objevila u výtoku Říčky.

Tento pokus jsme opakovali s několika hektolitry zakalené vody, kterou jsme lili do téhož trativodu. Po šestihodinovém pozorování u výtoku proudu v Netopýří jeskyni jsme zjistili (jak jsme ostatně předpokládali), že toto barvení jest nedostačující. Proto jsme marně pozorovali zakalení u výtoku Říčky.

Touto exkurzí jsme si znovu ověřili tvrzení pana B. Homoly a K. Medka a zjistili jsme, že jejich tvrzení je nesprávné. Navrhujeme proto řádné barvení Jižní části Moravského krasu, které by se mělo co nejdříve uskutečnit.

Poznámka J.P. :

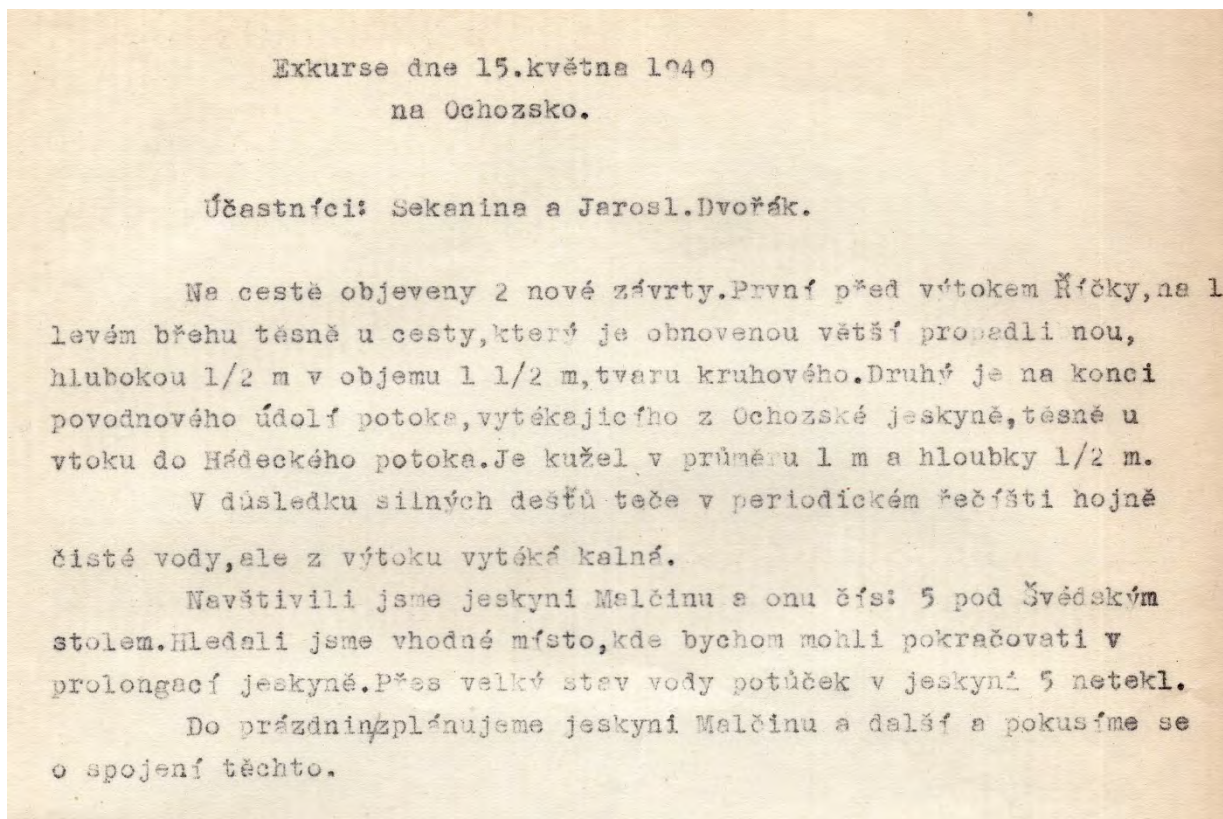
Pokud mohu jako amatér a neumětel vyslovit svůj názor, pak podle mého existují před Ochozskou jeskyní dvě vodosvodné cesty. Někde mezi „Vývěrem A“ dle Himmela (dříve „Estavela“) a Liščí dírou podzemní tok bifurkuje, tj. rozděluje se. Jedna jeho část přechází freatickým torzem dávného, možná zčásti zavaleného jeskynního systému a mezi balvany pode dnem údolí pod pravý břeh Hádecké Říčky do prostoru neznámého pokračování Malčiny jeskyně za stěnou Blátivého dómu (Slezákův výzkum ve světle jeho telegnostické detekce, doplněné zaměřením obou konců Blátivého dómu radiomajákem), podtéká Malčinu jeskyni, Švédův stůl, hypotetickou „Slezákovu Zařícenou“, objevuje se na dně Netopýrky a pak snad teče pod Lysou horu a dál k Vývěru I. (Viz ročenka „Edice SE – 3 – 2009 na CD, Tématický okruh 2., práce L. Slezáka, nazvaná „Příspěvek k hydrografii jižní části Moravského krasu a nabídka speleologicky nadějných lokalit tamtéž“ str. 33 - 37). Při vyšších vodních stavech vytéká voda v Blátivém dómu a mizí v neznámém pokračování níže položeného trativodu. Za velmi vysokých vodních stavů zaplaví celý Blátivý dóm voda do výše cca 2 m (odhad). Doporučuji přečíst článek J. Dvořáka, který vyšel v časopisu „Československý kras“, ročník 5 /1952, str. 228 – 230, nazvaný „Hydrografie jeskyně Malčiny v Hádeckém údolí“. Inundaci Blátivého dómu zachycuje také fotografie, otištěná v práci J. a P. Himmelů „Jeskyně v povodí Říčky“, na str. 12. Vydala ČSS, ZO 6 – 11 „Královopolská“ v r. 2012 vlastním nákladem.

Druhá jeho část pokračuje dál pod levým břehem, možná na sebe váže vodu z propadání Hádecké Říčky a nějak komunikuje s trativodem „Vlevo za vchodem“ z Ochozské jeskyně. Zde předpokládám freatickou zónu, spojenou s tajemstvím legendárního Křížova propadu 8 m před vchodem do Ochozské jeskyně za povodně v r. 1879, s tajemstvím Bočkova sifonu, se sifonem v trativodu, kde voda padá do vody (viz dále) a v neposlední řadě s Musilovým hypotetickým „Lišeňským trativodem“. Kam tyto vody dále tečou, kde a zda a jak se spojují či nespojí, to ví zatím jen Bůh, pokud nějaký existuje. Kacířská myšlenka : Co když tato voda teče někam pod Mokrou, či je zdrojnicí čerpací stanice u rybníka „Srdíčko“, která zásobuje pitnou vodou Mokrou a další obce. (Slezákův artézský pramen z r. 1954 ?) Kdo to ví, odpoví, odpoví mi na otázku této hydrografie ???

Exkurze dne 24. dubna 1949 – jiný zápis (viz výše) :

Účastníci : Milan Lejsek

Provádí se nedostatečný pokus, ve kterém se lije do B trativodu zakalená voda, která se měla objevit z výtoku. Toto se nestalo. Říčka tekla cca normálním tokem. Taktéž do Hostěnického propadání, zase jen k vrbám.

Exkurze dne 15. května 1949

A 9 / 1 - 8

Účastníci : Milan Lejsek

Do Hostěnického propadání žádná voda. (Stála v rybníce, kde se též propadala). Křížův sifon byl naplněn (minimálně 17,5 cm) vodou. **(Vozistós – stála v rybníce ?)**

Exkurze ze dne 15. V. 1949.

(Ochozská jesk.)

I. Účastníci: M. Pokorný-M. Lejsek.

Tohoto dne byl žebřík z ocelového lana zhotoven, které tvořilo postranice zatím co příčky byly ze dřeva. Je dlouhý cca 9m, který jsme dole stabilně zakotvili. Tím byl umožněn vstup do syfonu /studňovitý závrť, zadní síň 615/ ze strany malého vchodu. Výstup na druhé straně je celkem schůdný, až na malý převis. Tento bude dodatečně upraven pomocí malého žebře, který se musí provést na místě. A tak je umožněn dosti rychlý přístup do části Staré Ochozské v případě větší povodně.

Do Hostěnického potoka netekla žádná voda. Křížem syfon byl tak naplněn vodou, že jeho stav byl vyšší oproti stavu 1. I. 1949 a sice o 30,7cm.

V prvním odstavci této Exkurzní zprávy se hovoří o Labyrintu Ochozské jeskyně.

Exkurze dne 22. května 1949

A 9 / 1 - 9

Účastníci : D. V. (Dvořák, Valeš, ???)

Po několika prudkých atmosférických srážkách se přívalem vody naplnila obě dosti zratelná propadání Hostěnická. Při tom měli jsme štěstí potkat valící se vody v Nové Ochozské, která tekla až ven. Přes to, že B trativod značnou část strávil, nestačil na to.

Ochozská skupina II.

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Klement Sekanina
Miloš Janík
a 19 ti členná skupina brigádníků Rg.Drz. Z.Nejedleho.

Pro hustý déšť práce málo pokročila, poněvadž v jeskyni "Malčíně", jsme pracovali, bylo značné vlhko. Prokopali jsme 4metry dlouhou úžinu směřující do nových prostor a upravili jsme neschůdné partie jeskyně. Potok v jeskyni, přes velký stav vody netekl, což je věc velmi zajímavá. V jedné z částí chodeb vytryskl z boční pukliny dosti silný pramen velmi studené vody, která se ihned propadala ve dně chodby.

Navštívili jsme jeskyni Ochozskou. Nedošli jsme ani do konce velikých dómtů, poněvadž jsme byli překvapeni přívalem vod tekoucích řečištěm. Voda prorazila umělou hráz, postavenou Ochozskou skupinou a zatopila jimi prokopávaná trativoda. Asi za půl hodiny se již valila vchodem ven a její hladina stále stoupala. Na zpáteční cestě jsme navštívili Hoštěnické propadání. Ponor blíže Hoštěnicím je ucpaný a proto žlutě kalná voda se propadala v druhém propadání, asi v polovici závrtu. Bylo zajímavé, že z výtoku Říčky vytékala čistá voda. Tekla i dvě hodiny po tom co začala vytékat voda z jeskyně Ochozské. Většina této vody vytékající z jeskyně se propadala v závrtu před jeskyní. /Viz minulou exkurzní zprávu./

Průkop, o kterém se hovoří v první části této Exkurzní zprávy (4m dlouhý) vedl z Malčiny jeskyně směrem pod Švédův stůl.

Ochozská skupina = parta, vedená R. Musilem. V daném případě se jedná o Líšeňský trativod.

Z Výtoku Říčky vytékala čistá voda – zkalení ve Výtoku Říčky působí Ochozský potok, případně ponory pod Pekárnou.

Exkurze dne 29. května 1949 :

A 9 / 2 - 1

Účastníci : Medek, Lejsek.

V Říčce tekoucí voda po celém řečišti. Jsou známky po povodni, která se provalila až do Říčky. Uvnitř aktivní tok do B trativodu s přicházející rychlostí.

Vyjádření pamětníka, Ladislava Slezáka :

I když se jméno Jaroslava Dvořáka občas v exkurzních zprávách objevilo, prakticky až od poloviny května roku 1949 začíná Jaroslav Dvořák v jižní části Moravského krasu intenzivně a cílevědomě pracovat. Soustřeďuje kolem sebe mladé nadšence, se kterými začíná nejprve zkoumat Malčinu jeskyni, jeskyni Švédův stůl, později Netopýrku a profesní zájem jej přivádí i do Ochozské jeskyně. V té době se maturant Dvořák přihlašuje ke studiu geologie na tehdejší Universitě Jana Evangelisty Purkyně. Jeho aktivita v jižní části Moravského krasu vzrůstá, sestavuje Hádeckou pracovní skupinu a zkoumá v Hádeckém údolí problematiku jednotlivých lokalit.

Pracovní základnu jim tvoří malý, polorozpadlý dřevník na dvorku hospody u Jelínkova mlýna. Sloužil jako skládka uhlí a dřeva na vytápění hospody. Ve zbylém prostoru měla pracovní skupina sklad pracovního nářadí a na hřebících, zatlučených do stěny visely jeskynní oděvy a lano.

Tato převlékárna jim sloužila až do roku 1952.

/bývalá Ochozská skupina II./

Účastníci: Klement S e k a n i n a
 Miloš K r i s t
 Jan K l i m p l
 Jaroslav D v e ř á k
 dále brigádníci: Cerhovek J.
 Baloun J.
 Horák J.

V jeskyni "Malčíně jsme upravili vchod, poněvadž se částečně za velkých deštů zasypal takže nebylo možné prolézt. Upravili jsme i cestu k této jeskyni. V chodbách jeskyně "Malčiny" je velké vlhko, následkem posledních deštů. V jedné části chodby je jezírko s křišťálově čistou vodou.

Poté jsme navštívili jeskyni Ochozskou. Celá jeskyně je velmi vlhká po nedávné záplavě. Trativod, prokopávaný líšeňskou skupinou je částečně zaplněn blatem a vodou. Trativod do kterého měla téct voda je ucpan a plný vody. Prozatímní hráz na začátku velkých dómů je zbořena.

Usnešali jsme se na novém názvu naší skupiny a to Hádecká skupina, aby nebyl zmatek v názvech. O Svatodušních svátcích bude naše skupina pracovat opět na Ochozsku.

Miloslav Ševčík

Exkurze ze dne 2. června 1949 :

A 9 / 2 - 2

Účastníci : M.U. (Medek, *Urbánek* ??)

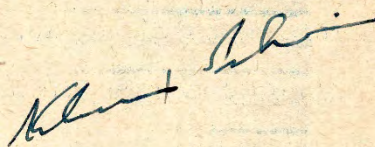
Pozůstatky po dřívějším tokovém propadání u „Sloupu“ a v Dómech žádné.

(U „Sloupu“ = Líšeňský trativod).

Účastníci: Jan Klimpl
Miloš Krist.
Ivan Horák
Klement Sekanina
Vladislav Baloun
Jaroslav Dvořák.

V sobotu jsme pracovali na vchodu do Malčiny. V neděli bylo pokračováno v práci a roztlučen balvan, hrozící zřícením. Započali jsme kopat v nejjížnější části jeskyně Malčiny v trativodu, kde sledujeme úzký otvor mezi stropem a náplavou kanálu. Trativod směřuje do prostor pod švédským stolem. V pondělí jsme pokračovali v práci v trativodu a navštívili jsme jeskyni Ochozskou za účelem informativním. Prolezli jsme bludištěm, přešli jsme stuani a pokusili jsme se slézt velkou propast ale nedosáhli jsme dna.

Propast byla pro její nepřístupnost nazvána : "Quadalcanal".

Propast o které se v Exkurzní zprávě hovoří je propast „Pětadvacítka“ v Labyrintu Ochozské jeskyně.

Exkurze ze dne 12. června 1949 :
L. (Medek, Lejsek)

A 9 / 2 – 3 Účastníci : M.

Částečně naplněné sifony v Nové Ochozské. Křížův sifon naplněn (minimálně 12,5 cm), rovněž do propadání Hostěnického netekla žádná voda. Říčka tekoucí až 400 m před most (křížovatka HO / LHM) kde se propadá. (???)

Exkurze ze dne 12. VI. 1949.

I. Účastníci: M. Lejsek a skupina spoj. odb. B.O. 18.:

Z. Hanák, J. Kroupa, V. Trněný.

Po dopravě izolovaných vodičů, které byly dopraveny z Brna začali s instalováním. Tato montáž byla velmi precizně provedena za pomoci skupiny spojařů. Vedení izolace je NOG a dá se použít nejen pro signalizační a sdělovací účely, ale i pro osvětlení. S prací jsme započali z Kamenného žlíbku, kde jsme se dostali přes netopyří choobu Přední síně a skončili jsme za křitelnicí.

Pokračovali jsme s vnikáním do Nové Ocozské přes veškeré sýfony, které byly jen částečně naplněny vodou. Dostali jsme se až ke křížovému sifonu, ale tento byl tak naplněn vodou, že přechod byl nemožný. Vodní stav byl o 202 cm vyšší oproti stavu z 11. 1949. a nižší o 10,5 cm proti stavu ze dne 15. V. 1949.

Do Hostěnického ponoru netekla žádná voda. Hádecká říčka byla částečně naplněna tekoucí vodou, která se úplně propadala cca 400m před křižovatkou Ochoz-Hostěnice.

Zdá se, že do jeskyně byl instalován svod nějaké přípojky, snad elektrické. Podle kusého popisu byla tato přípojka vedena z Kamenného žlíbku Labyrintem. Nicméně, vzhledem k tomu, že pamětníci nežijí, nevíme co to bylo za akci a jaký měla účel či smysl.

Exkurze ze dne 19. června 1949 :

A 9 / 2 - 4

Účastníci : D. V.

Do Hostěnického propadání žádná voda. Jen v Říčce částečný tok. Křížův sifon – voda klesající.

nádecká skupina

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

18-19.června 1949.

Účastníci: Miloš K r i s t
Jan K l i m p l
Klement S e k a n i n a
Jaroslav D v o ř á k
dale jako brigádníci: Bartošek Zdeněk
Štukl Antonín

Pracovali jsme opět v trativodu směřujícím pod Švédův stl. Upravili jsme ho takže celková délka činí 5 metrů. Dále jsme pokračovali v úpravě některých chodeb a domů.

V sobotu a v neděli netekla voda v Říčce vůbec a do Hostěnického propadání netekla vůbec žádná voda.

Klement Sekanina

Exkurze ze dne 26. června 1949 :

A 9 / 2 - 5

Účastníci : M. L. (Medek, Lejsek)

Tekoucí voda v Říčce, jakož částečnou intenzitou. Do Hostěnického propadání tekla jen k vrbám. Křížův sifon (min. 10,9 vodou).

Dne 26. června 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:

Účastníci: Jan Cigánek
Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Miloš Kríst.

Všechna práce se soustředila na úpravu a prolongaci trativoedu, směřujícího pod "Švédův stál" a na úpravu jeskyně. V Ochozském žlíbku zjištěno zřícení jeskynního vchodu staršího data a možnost existence jeskynního prostoru ve směru k jeskyni "Netopyří".

Jan Klimpl

V obou případech jde o akce v Malčíně jeskyni.

Dne 29. června 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Miloš Kríst.

Pracováno v trativoedu směřující pod "Švédův stál". Trativid je prokopáno do délky sedmi metrů. Strop, pod nímž je malá štěrbiná, klesá asi pod úhlem 15 - 20 stupňů. Za účelem informativním navštívena nová Ochozská jeskyně. Proti vodě, jejíž stav byl dosti vysoký, jsme se dostali téměř až k prvnímu syfonu.

Jan Klimpl

Dne 1. července 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecká skupina:

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Miloš Krist,

Brigádník: František Vašica.

Pro nepříznivé počasí jsme pracovali pouze na prolon-
gaci trativodu v jeskyni Málčině. Podařilo se nám zaopatřit si
ve Vrchmím mlýně na Říčkách, laskavostí národní správy statku
"Lacrum", malou místnost, v níž jsme si uložili pracovní nářadí
a převleky. Místnost je ve velmi dobrém stavu. Národní správa
nám vyšla velmi laskavě vstříc, a proto prosíme, aby jí byl zaslán
výborem děkovný dopis.

Jan Klimpl

Exkurze ze dne 10. července 1949

A 9 / 2 - 6

Účastníci : D.V.

V Říčce se podařilo reaktivovat celý tok do Hádeckého propadání (zabetonování). Křížův sifon
zaplněný vodou, nebylo lze překročit.

Exkurse v Ochozské jeskyni dne 6. VII. 1949.

Účastníci: Musil R., Kretochvil Fr., Zlatkovský Z.,
Suk Stanisl., Šmerda Jar., Jagr Stanisl.

Pracováno na odtokovém trativodu u Sloupu v Ochozské jeskyni, který byl po minulých prudkých lijavcích zaplaven a částečně zanesen. Náplava vybrána, dosaženo hloubky kolem 6m. Zdá se, jako by trativod přestal kolmo klesat a rozděloval se ve dvě chodby.

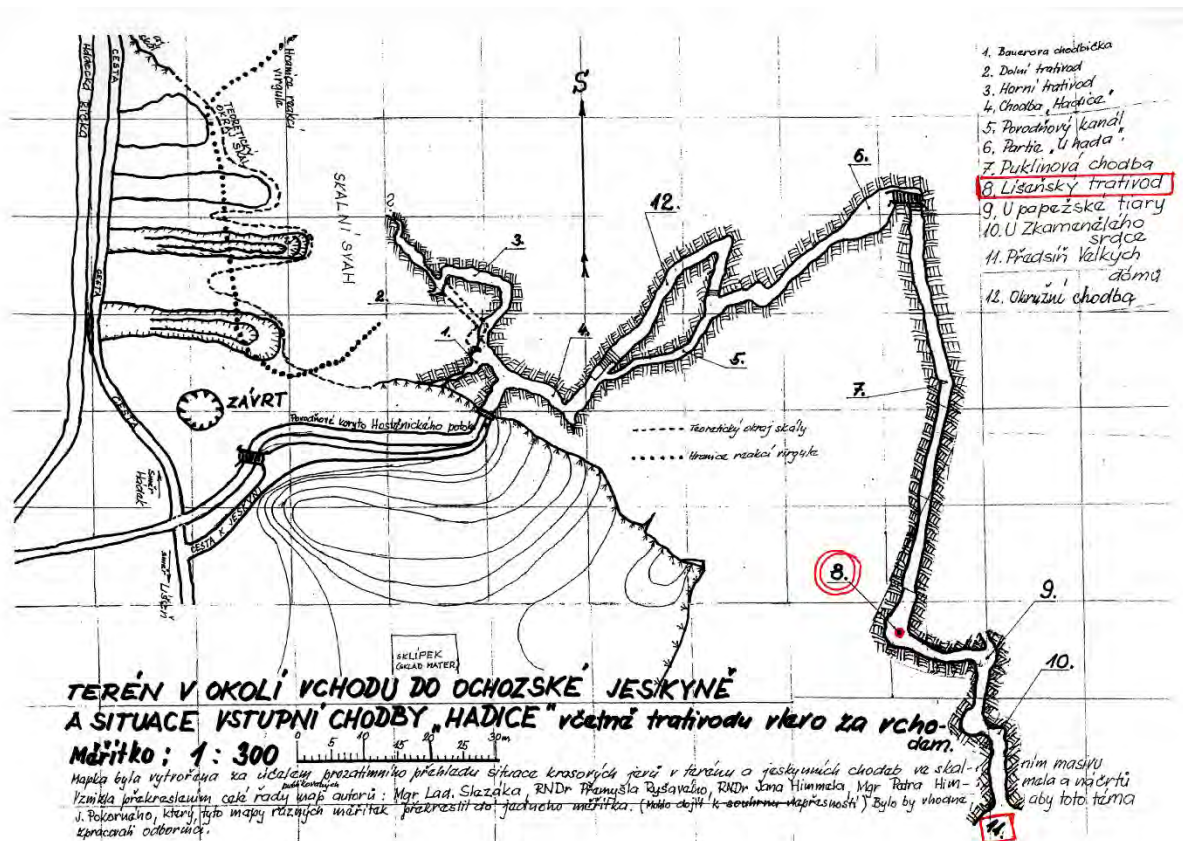
Musil R.

Pár poznámek zpracovatele :

Pracovní místo v „Trativodu u sloupu“ dnešní „Líšeňský trativod“ v r. 1949 zkoumal tehdejší student Rudolf Musil, dnes dvaadevadesátiletý a stále velmi čilý a aktivní pan profesor, uznávaný odborník v geologii a archeologii „ozdobený“ tituly RNDr a DrSc, který ještě žije. Dovolte mi, abych současný věk pana profesora konfrontoval s během času. Jestliže je mu v současnosti 92 let, (plus – minus), pak se narodil někdy v r. 1927, v r. 1949 mu bylo 22 let, a od té doby do dneška uplynulo celých 70 let ! Uvidíme, kolik si z toho bude pan profesor pamatovat, až za ním s tímto tématem přijdu.

Ale vraťme se teď zpět do chodby Hadice v Ochozské jeskyni. „Líšeňským trativodem“ je tento objekt nazýván snad proto, že pan profesor pochází z Líšně. Pojdme si o tomto, z hlediska jeskynní morfologie velmi zajímavém místě chvíli vyprávět.

Abyste měli, moji milí čtenáři představu o tom, co všechno bylo panem profesorem tehdy vykonáno. Toto místo se nachází ve vstupní chodbě Hadici. Část Hadice tvoří cca 60 m dlouhá puklina, ukloněná od svislice přibližně v úhlu 33 stupňů. Viz obrázek níže). Pracovně jsme ji nazývali Puklinová chodba.

Tento obrázek dokumentuje úklon stěny Puklinové chodby.

Jdeme-li Hadicí dovnitř jeskyně, na konci se Puklinová chodba lomí v pravém úhlu do chodbičky, vybrážděné vodami. Co je zde pozoruhodné, je to, že zatím co dno puklinové chodby tvoří v současnosti štěrk a větší kameny, slepené splavovanými kaly, chodbička odbočující z Puklinové chodby v pravém

úhlu k „Tiaře“ má skalní dno ! Toto skalní dno (pokud se pamatuji) trvá až před chodbu mezi „Zkamenělým srdcem“ a „Gotickým portálem“ (či branou), vstupním to objektem do Předsíně Velkých dómů.

Z dávných, do tohoto textu vložených exkurzních zpráv p. prof. R. Musila se dovídáme, že při sondáži v „Líšeňském trativodu“ dosáhli hloubky cca 6 m. Stěna „Puklinové chodby“ se (pod úrovní současného dna) ukláněla v úhlu cca 45 stupňů, (tedy se směrem dolů ještě více rozšiřovala), aby přibližně v hloubce 4 m začala přecházet do svislice. V exkurzní zprávě ze dne 6. července píše R. Musil: „ **Odtokový trativod byl po minulých prudkých lijavcích opět zaplaven a zčásti zanesen. Náplava byla vybrána a bylo dosaženo hloubky kolem 6 m.**“ (to už potřetí – pozn. J.P.) a zápis pokračuje slovy : „**Zdá se, jako by trativod přestal kolmo klesat a rozděloval se ve dvě chodby.**“ Toto je poslední exkurzní zpráva, psaná R. Musilem a týkající se Líšeňského trativodu. Další exkurzní zprávy jsou již jen od pracovní skupiny Jaroslava Dvořáka.

Dále z těchto exkurzních zpráv vyplývá, že materiál, vytěžený z prostoru pukliny byl nahrazen dalším, povodněmi sem splaveným štěrkovým materiálem a kameny. Zaplnění vykopané a vybrané pukliny se odehrálo třikrát v průběhu cca 6ti měsíců ! Aby zabránili zanášení sondy splavovaným štěrkem při povodních, vybudovali aktéři v „Předsíni Velkých dómů“, před tzv. „Gotickým portálem“ (viz bod č. 11 na výše přiloženém plánu) několikrát hrázku, vytvořenou z kamenů spojovaných jílem a situovanou tak, aby odrážela případné povodňové vody do trativodu vpravo od Gotické brány (vpravo od směru vodního toku).

Z toho, co teď víme lze dedukovat, že se puklina, která je genesí „Puklinové chodby“ nejprve poněkud rozšiřuje a poté klesá do hlubin. Je vyplněna vodami splaveným štěrkem a kameny, a možná v hloubce za odbočkou někam pokračuje. (???). Co když je tato puklina hlubinným vodosvodným kanálem, odvádějícím vody neznámo kam ? Na můj dotaz, zda nebyla provedena barvicí zkouška, řekl pan profesor, že ne. Pak se na chvíli zamyslel a řekl, bylo by zajímavé, kde by to vyteklo. Pak vyslovil názor, že by to vyteklo nejspíš ve Vývěru Říčky.

Svoje dotazy na pana profesora jsem konzultoval s L. Slezákem, který mi cílevědomě poradil, na co se ptát. Na můj dotaz, zda byly štěrky a kameny znovu splaveny do trativodu z Velkých dómů, nebo je tam přinesly hlubinné povodňové vody z hloubi skal pod Hadicí řekl pan profesor, že je přesvědčen, že

do trativodu splavené materiály přinesla voda z Velkých dómů. Že by to bylo hlubinnými vodami ze skal pan profesor vylučuje.

Zřejmě proto, že ani po 6 m dosažené hloubky nebylo nalezeno skalní dno, byl tam stále jen štěrk, byly na této lokalitě výzkumné práce zastaveny.

Exkurse ze dne 9. a 10. července 1949
do Ochozské jeskyně.

Účastníci: Musil Rudolf, Kratochvíl Frant. Musil Miroslav.

Ve Staré Ochozské v chodbě Hadici pracováno dále na odtokovém řířku trativodu u t.zv. Sloupu.

R. Musil.

Dne 10. července 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl

Brigádníci: Vlasta Kovářiková
Karel Soukal.

Pracovali jsme v trativodu jeskyně Málčiny. Někde vznikl otevřeným vchodem do jeskyně a ulomil tři krápníčky v nové chodbě, v které pracujeme. V těchto místech byl povrch náplav pokryt slabou vrstvou travertinu, který byl též poškozen a musel být odstraněn. Proto důrazně žádáme, aby nám ostatní členové pomohli uzavřít vchod do jeskyně Málčiny. Chybí nám hlavně cement, který prý je na Býčí Skále. Byli bychom rádi, kdyby nám byl dopraven jeepem pana Pláňho do Ochozské jeskyně, odkud bychom si cement odnesli. Navštívili jsme jeskyni Ochozskou, v níž stav vody značně klesl. Navštíveno bludiště po propast Studni i Nová Ochozská až po "Kapli".

Každá pracovní skupina, která přijde do jeskyně, aby se v ní orientovala, opatří jednotlivá místa či krápníkové útvary svým (pracovním) názvem. Přichází jiná skupina a nazývá tato místa zase jinak. Někdy název přežije léta, jindy zmizí v zapomnění, protože byl nahrazen jiným. (Vhodnějším ?)

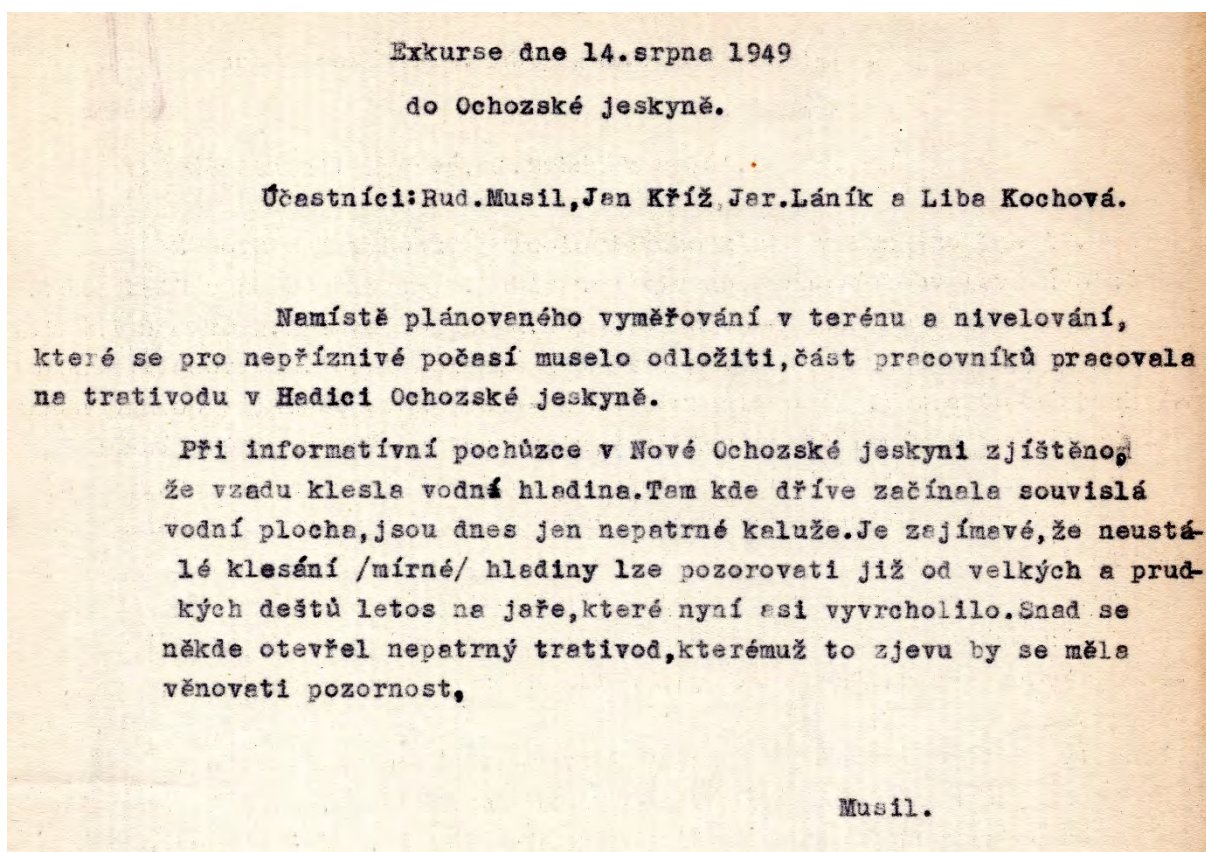
Tak například, objevitel Nové Ochozské chodby, V.J. Procházka nazval jeden z nádherných krápníkových útvarů této chodby „Zvon“. Němečtí jeskyňáři mu říkali „Weintraube“, což se později přeložilo do češtiny jako „Hrozen“ a tento název přežil do dneška. V Ryšavého mapě z r. 1944 je chodbička, vedoucí z „Křížovy vyhlídky“ do masivu v Křížově dómu nazvána „Jílova chodba“ Na můj dotaz, po kom to bylo pojmenováno Ryšavý nevěděl a řekl že to tam vepsali jeho kamarádi, Plich a Pernes. Dvořákova pracovní skupina tuto chodbu nazvala „Chodba U Kužele“ a tak se jí říká dodnes. Šikmý, úzký komín ve spodní části Labyrintu nazvali Himmelovci „Pochva“. Pan profesor Musil jednou řekl : „My jsme tomu místu říkali Špunt“. A tak bych mohl pokračovat a vzpomínat, jak se názvy měnily.

Exkurze ze dne 14. srpna 1949 :

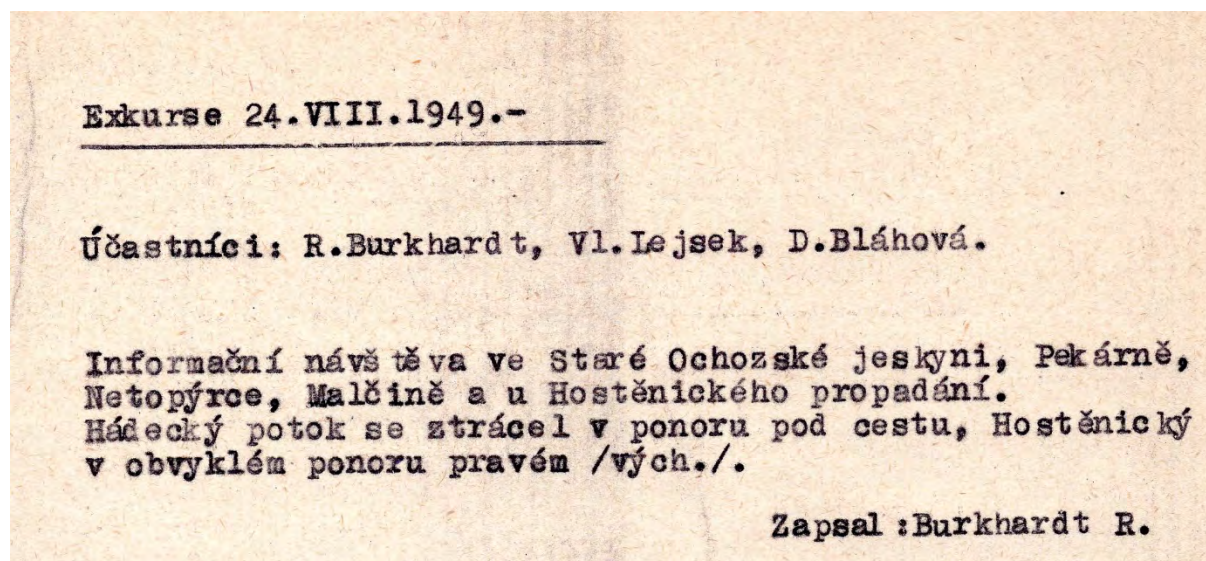
A 9 / 2 – 7

Účastníci : D. V.

Tekoucí voda v Říčce jakož částečnou intenzitou. Do Hostěnického propadání tekla voda jen k vrbám. Křížův sifon (minimálně 10,5 až 05 cm vodou).

Exkurzní zpráva R. Musila ze 14. srpna 1949 je poslední exkurzní zprávou o práci v Líšeňském trativodu.

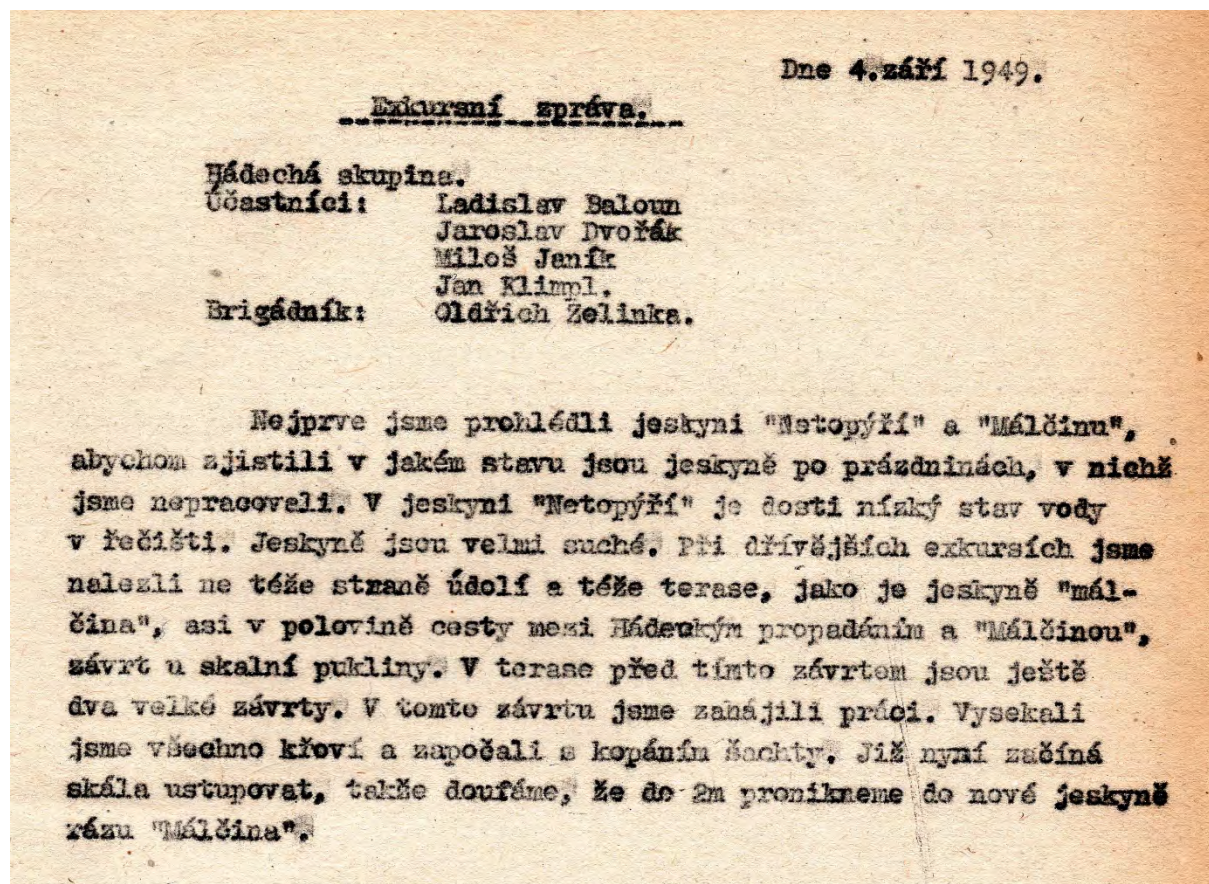

Exkurze ze dne 28. srpna 1949 :

A 9 / 2 - 8

Účastníci : M.L. (Medek, Lejsek ???)

Netekoucí voda v Říčce. Křížův sifon – voda (minimálně 15,5 cm) Hostěnické propadání tekoucí.

Někdy v roce 2008 byl L. Slezákem a R. Cendelínem telegnosticky detekován za Blátivým dómem Malčiny jeskyně „Severní dóm“. (Viz Edice SE – 3, ročenka 1/2009, tématický okruh č.2, část 1., str. 35).

Účastníci : M. L. (Medek, Lejsek ???)

Nepatrný tok v korytě Řičky, která se ztrácela ve štěrku na různých místech před Malčinou jeskyní. Voda v Křížově sifonu (minimálně 12,5 cm). Bylo prokopáno koryto, které snížilo hladinu o další litry.

Dne 10. - 11. září 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina:

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Brigádníci: Jaroslav Sedlář
Lubomír Svoboda
Richard Vaněk
Oldřich Zelinka.

V sobotu večer jsme mapovali jeskyni "Malčinu" a pracovali v trativodu směřujícím pod "Švédav stůl". Trativod se zatačí, ze svého prvotního směru jižního, na východ a jeho strop se svažuje dosti prudce do náplavy a vytváří asi zamešený syfon. V neděli jsme pracovali také v trativodě. Dokončili jsme mapování a pořídili čtyři snímky uvnitř jeskyně. Brigádníkům jsme ukázali "Ochozskou jeskyni", kde pracovala ochozská skupina.

Dne 18. září 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Milos Janik
Jan Klíma
Brigádníci: Lubomír Svoboda
Jiljí Šabata.

Dokončili jsme detailní mapování Malčiny. Pracovali jsme dále v trativodu na konci druhého důmku, který vede pod Švédav stůl, tedy na jih. Dále jsme pracovali v trativodě téhož směru, vedoucího z prvního důmku. Je to úzký kamenitý kanál klesající sprvu mírně, ke konci prudce a ústící do malé ploché rozměrné místůstky, která je asi 1 1/2m pod úroveň prvního důmku. Z této místůstky vyúsťují 4 malé trativody, velmi nízké a neprůlezné. Kopali jsme v jednom, směřujícím asi na jihovýchod/ tento trativod bude mapován příští nedělí/, a přes namáhavou práci na bříže a velmi nešťastné odstranění materiálu, který musel být vytahován v putně na provaze úzkým trativodem do důmku, jsme se prokopali do menší síně, která se podobá předchozí. Nebylo však možno ji prozkoumat, poněvadž Dvořák v ní byl jen po pás a dále se dostat nemohl. Síně je již blízko ústí údolní stěny, poněvadž je vni ostrohenná suť a kořínky rostlin. Tímto jsme pronikli asi o dalších 5m pod Švédav stůl a směrem k jeskyni Netopyři.

Dne 18. září 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecká skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Miloš Jeník
Jan Klíma

Průvodníci: Lubomír Svoboda
Jiří Šabata.

Dokončili jsme detailní mapování Málčiny. Pracovali jsme dále v trativoce na konci druhého důtku, který vede pod švédův stál, tedy na jih. Dále jsme pracovali v trativoce téhož směru, vedoucího z prvního důtku. Je to úzký kamenitý kanál klesající zprvu mírně, ke konci prudce a ústící do malé ploché rozměřené místnůstky, která je asi 1 1/2m pod úrovní prvního důtku. Z této místnůstky vyúsťují 4 malé trativoce, velmi nízké a neprůlezné. Kopali jsme v jednom, směřujícím asi na jihovýchod/ tento trativoce bude napován příští nedělí/, a přes namáhavou práci na bříže a velmi nesnadné odstraňování materiálu, který musel být vytahován v putně na provaze úzkým trativoce do důtku, jsme se prokopali do menší síně, která se podobá předchozí. Nebylo však možno ji prozkoumat, poněvadž Dvořák v ní byl jen po pás a dále se dostat nemohl. Síň je již blízko ústí údolní stěny, poněvadž je v ní ostrohranná suť a kořínky rostlin. Tímto jsme pronikli asi o dalších 5m pod švédův stál a směrem k jeskyni Netopyři.

Exkurse na Říčky dne 22. září 1949.

Účastníci: Ryšavý a 1 host.

Prohlédnuta informativně Ochozská jeskyně. Ve Staré části zjištěno sesutí levého hlinitého břehu podzemního Hoštěnického potoka. Travertinové kaskády Zkamenělé řeky jsou pošpiněny asi od zablácených bot. Útvar Kužel je pošpiněn černou bervou. V hlinitých nánosích jsou na několika místech vyryty neslušné nápisy a kresby, jež byly částečně smazány. Řečiště ve staré Ochozské je až na několik louží vodoprázdné. Prokopávaný ponor v Hedici je v onom místě, kde tato puklinovitým stropem dosahuje největší výšky /viz blíže neoznačený ponor mezi čísly 1 a 3 na plánu str. 199 II. roč. Čsl. Krasu/. Jeskyně uzamčena novým zámkem předaným p. Oklešťákem.

Zmapována jeskyně č. 3 /dle Kříže/ pod Pekárnou.

Z Ochoze odjezd autobusem do Bílovic na vlak.

P. Ryšavý.

Dne 25. září 1949.

Exkurze správa.

Hádecká skupina:

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Miloš Janík
Jan Klíma.

Celý den jsme pracovali na přípravě dvěřní do jeskyň "Málohy". Skáceli jsme tři soušky a udělali věšje dveří. Vchod jsme museli lépe vysekat do skály, poněvadž by se dveře nemohly otevírat. Janík sledoval výskyt *Saxifraga aizoon* a *Gentiana axialis* na krajských stránkách Hádeckého údolí.

Dne 2. října 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Lubomír Svoboda
Jiljí Šabata.
Brigádníci: Jiřina Frejková
Ludmila Hlavsová
Elena Kučová
Mila Švédová
Květa Prudilové.

Dívky, které jsme si pozvali nám vzorně zašly naše již místy roztrhané šaty. Jinak nám pomáhaly dívky v pracích ve dvou trativodech v "Máličině". Úzký trativod vycházející z "Jižního dómu" jsme znepořovali i s novou chodbou. Prokopali jsme ~~se~~ úzký spojující kanál do této nové chodby. Bohužel tato chodba je úplně slepá a velmi nízká. Vhlavním trativodem vycházejícím z "Poradního dómu" jižním směrem, se chodba náhle lomí k východu a nyní klesá do syfonu, kde jsme již asi v jeho maximu sklonu.

Dne 9. října 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jan Čigánek
Jan Klump
Lubomír Šezenina
Lubomír Svoboda
Jiljí Šabata.
Brigádníci: Jaroslav Benka
Jaroslav Pokorný
Renata Semerádová
Oldřich Tesař.

Pracovali jsme v jeskyni Máličině celkem na třech místech. V úzkém trativodě vedoucím z "Jižního dómu", kde jsme se prokopali asi o dva metry kupředu. Dále jsme pracovali v trativodě vedoucím z "Poradního dómu" pod "Švédův stůl", kde práce práce pokračovala o 1 1/2 metru. Třetí skupinka pracovala ve spojce, kterou čistila, aby se nemuselo léstí po dřívě. Pročistili asi 5 metrů. Navštívili i jsme také jeskyni "Netopýří", kde stav vody je nezměněn od naší poslední exkurse nezměněn.

Dne 15.-16. října 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecko- ochozská skupina.

Účastníci: Jan Čigánek
Jan Klímpl
Karel Medek
Lubomír Řezanina
Jiljí Šabata.

Brigádníci: Jaroslav Berka
Jusnita Repáková
Oldřich Lesař.

Zmapování jeskyně Adlerovy a Křížovy měřičskou skupinou /Čigánek, Řezanina, Berka, měřeno pásmem a kompasem/. V Ochozské jeskyni pokračováno v přerušované práci v trativodu odstraňování sifonů. Odstraněn nános z propásky na konci trativodu a proniknuto o několik metrů v této oboře. Dosud není možné přesně zjistit, zda trativod nevede do spodních pater Ochozské jeskyně, ačkoliv okolnosti a klesání chodby tomu nasvědčují. Na zpáteční cestě měřen vodní stav výtoku Říčky/možství vody/.

Exkurze ze dne 16. října 1949

A 9 / 2 - 10

Účastníci : M.K. (Medek Karel ?)

Prováděna detailní měření v okolí Říček – a to vodní. V Říčce voda jen za druhým propadáním, kde zanikala. Křížův sifon vyschl (do vlhkého jílu, popř. šterku).

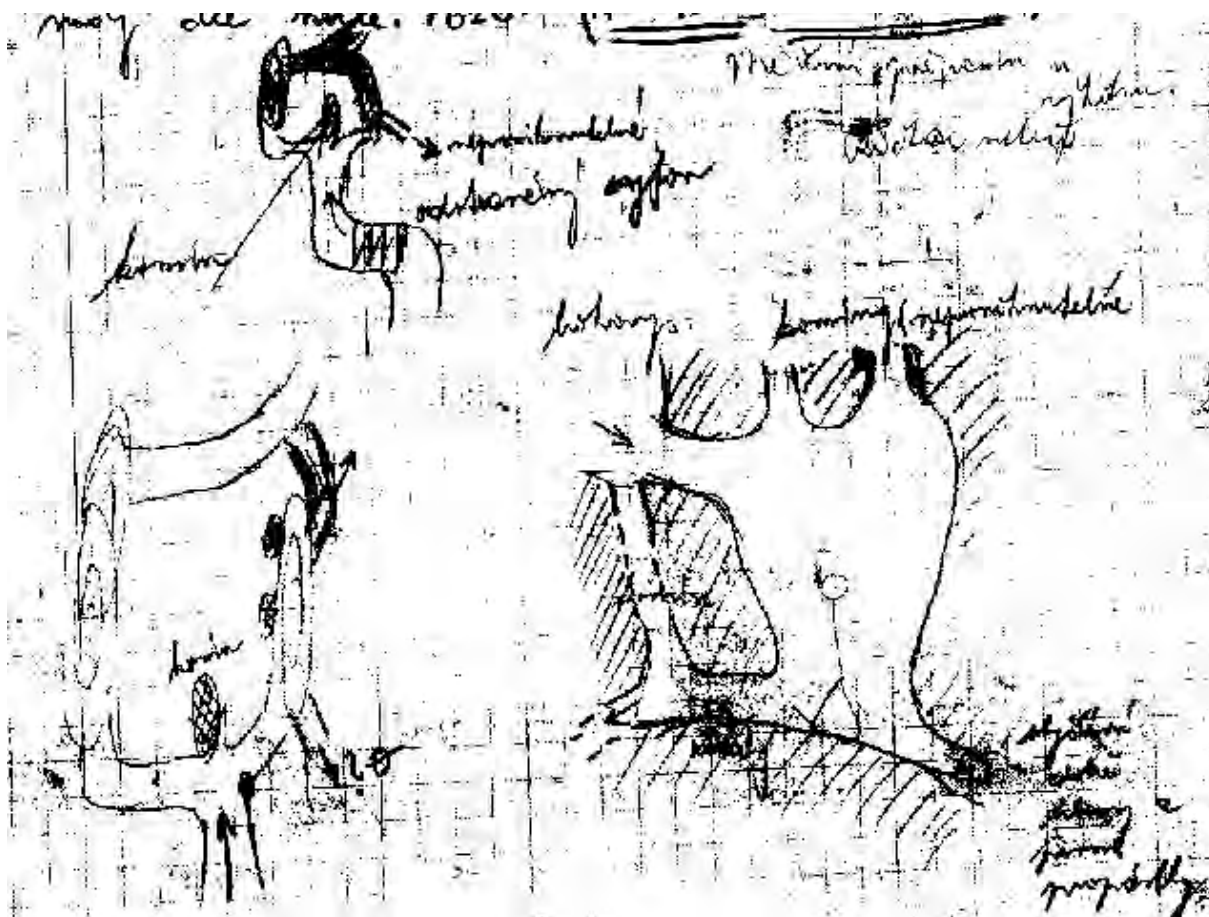
Exkurze dne 16. října 1949 (Jiný zápis) :

A 1 / 8 - 1

Účastníci : 8 členů spojené Hádecko – Ochozské skupiny.

Prokopání další části trativodu č. 1, a to odbočka, kde urážel Milan roh. Stav vody velmi nízký. Odstranění sifonu č. 2 – viz předešlý náčrt. Měření vody dle vzorce. $h = 4\text{cm}$ (měření přepadu u Výtoku). Říčka neteče.

Obrázek k tomuto zápisu – viz níže :

Exkurze ze dnů 23. a 30. října 1949

A 9 / 2 - 11

Účastníci : MK + DV (Medek Karel + ? – registrovaný člen Speleoklubu který by měl monogram D.V. či V.D. nebyl v databázi členů z té doby nalezen).

Podařilo se, následkem nekladoucích se překážek, jako voda v sifonech dosáhnout vůbec nejdelšího možného proniknutí do Nové Ochozské od r. 1945, kde se našly stopy (???) („DVvHuN“) 12. 1932 **(jde patrně o podpisy v komoře nad hladinou vody třetího sifonu. Co však znamenají velká i malá písmena v uvozovkách a závorkách – viz výše, to opravdu ne-vím)**, což se nepodařilo ani v roce 1947, kdy k tomu byly poměrně příznivé atmosférické vlivy. Zároveň se tyto prostory zanesly na mapu.

Výsledky měření přepadem dne 23 října 1949

A 4 / 1

Parametry pro přípravu kvasin

Parametry pro přípravu kvasin: hydrolyticko-procesní (D) Růže (ryžová)

$Q = 12 \text{ l/sec}$

Rychlost proudění při stanoveném stavu max 92 m/sec, minimální 0,01 m/sec
pne 0,1 m/sec

Lufttlivost 1110 m klad prop (A) : ryžová Růže.

Pracovní tlak skutečný odhad 1500 - 2000 m (klad. prop / ryžová Růže).

Potřeba kvasin (nejlépe ryžová kvasina) (2 kapy ^{h₂O} 217g H₂O)

1 litr kvasin má 1865 l vody

Doba účinnosti má kvasin 5 ÷ 11 hodin.

Basinový by měl být vloženo

Za dobu 5 ÷ 11 hodin potřebu 180000 ÷ 440000 l H₂O

Potřeba kvasin by byla cca 100 ÷ 200 l s intenzitou 1 litru kvasin má 1865 l H₂O

Proces je periodický
Kondenzátová expanze
Výpary!

A4/2

Dne 23. října 1949.

Exkursní zpráva.

Hádecká a Ochozská skupina:

Účastníci: Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Karel Medek
Lubomír Svoboda
Jiljí Šabata.
Brigádníci: Jaroslav Berka
Jasmina Kepáková
Věra Nováková
Evža Prudilová
Jiří Šmarda.

Rozdělili jsme se na tři skupiny: Medek a Kepáková měřili kapacitu Hádeckého a Hostěnického propadání, průtočnou rychlost vody v řečišti na dně "Netopýřky" a Výtoku Říčky. Svoboda, Šmarda a Prudilová prokopávali v "Máličině úšiu" "Spojku". Ostatní na vstřivili za účelem zjištění stavu vody "Novou Ochozskou". Pro velmi nízký stav vody jsme pronikli do místa, kde se řečiště rozdvouje a odhad v severnějším trativodu jsme prolezli geologickou puklinou a přišli jsme k polo vaschlému syfonu, který Dvořák prolezl a dostal se do nízké blátivé chodby dlouhé asi 8m. Tato byla opět ukončena zaplněným syfonem. V tomto Dvořák spozoroval několik vírníků. Informativně jsme navštívili jeskyni "Kálničku".

Exkurze ze dnů 29 a 30. října 1949 (jiný zápis).

A 2 / 2 - 1

Účastníci : Hádecko – Ochozská skupina (jmenovitě ?) – Výpis z textu :

Cigánek, Řezanina a spol. (?), Medek, Dvořák a Honzíček, Lejsek

Provedené práce :

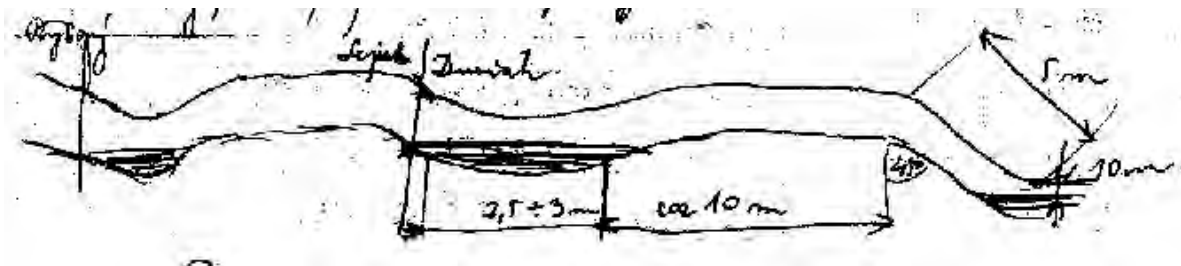
Změřena : cesta od Výtoku Říčky ke křižovatce. (Cigánek, Řezanina a spol.). Cesta chata – Stará Ochozská, dvířka. (Medek). Potok (Medek). Výtok Říčky – Hádecké propadání (Medek). Změřen stav vody.

Proniknuto do Nové Ochozské jeskyně (Dvořák, Honzíček) pronikli přes levý sifon v nejzazší Nové – změřeno od sifonu prokopaného Lejskem až k větvi směrem do balvanů.

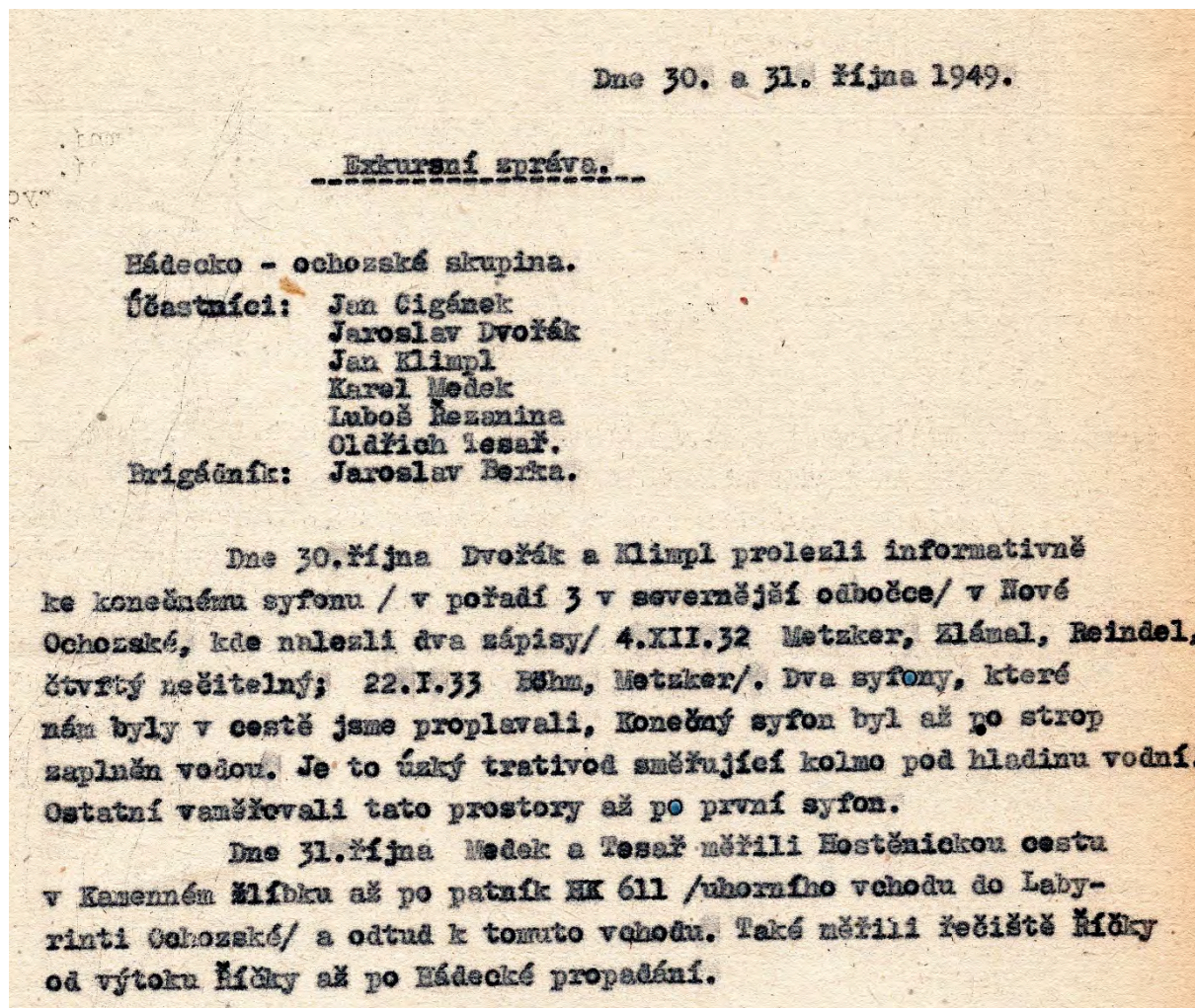
Situace (vodní) :

Výtok Říčky teče jako před týdnem, ačkoliv v týdnu jemně přšelo. Hádecké propadání se zdá slabší, než bylo 23. října, ale zaručeně je slabší, snad o ½ než Výtok. V celém korytě Říčky není voda. Ochozské propadání je přetékáno asi o 10 m. V Nové stav vody úplně minimální. Sifon ze 3. října 1947 (**úplně první zápis tohoto přepisu exkurzí**) je nižší (voda v něm) asi o 30 – 50 cm. Dvořák sám pronikl (v plavkách) do prostory trativodu, jenž po několika metrech směřoval pod úhlem 45° do vody do dalšího sifonu, jehož strop je cca 10 m nad vodou.

Dle L. Slezáka jde o průnik do Sifonové chodby Nové Ochozské.

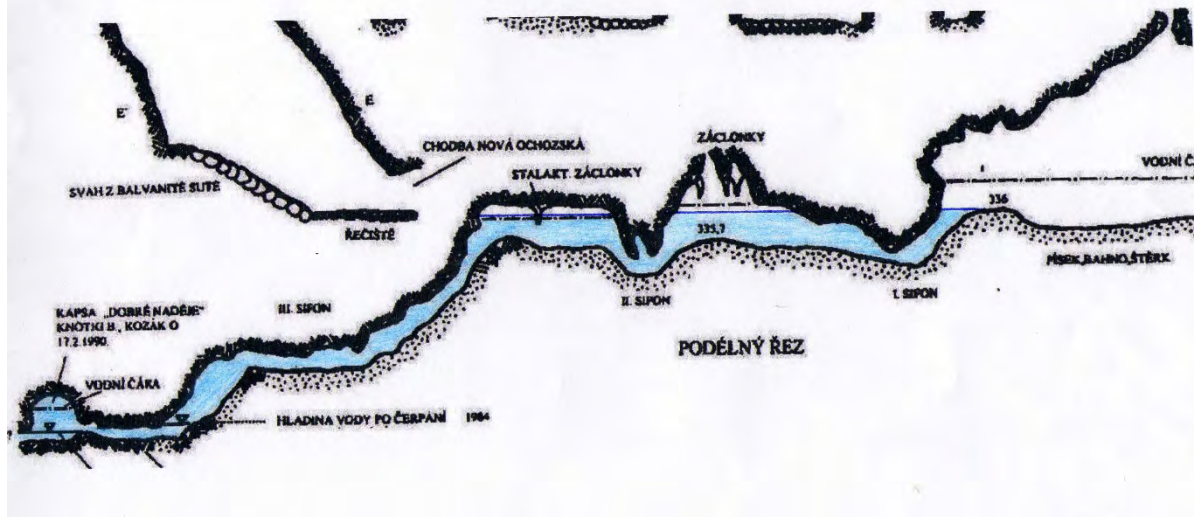
Při dalším měření jsem se dostal s Řezaninou do chodby končící zásypem a do další chodby pod „balvánkem“. Komíny napravo jsou dva větší a jeden menší. (V této době voda do Hostěnického propadání netekla, protože jsme ji zastavili v rybníku, ale pod zastavením teklo asi 0,25 l /sec.).

(Připadá mi to jako průnik ze Sifonové chodby až do 3. sifonu. Pro ilustraci této představy zařazuji Himmelovy nákresy / vyšly ve Speleu č. 44 – 2006 na str. 55 / doplněné zde poznámkami Pokorného). Nejnižšího místa ve 3. sifonu bylo pracovní skupinou Dr. Himmela dosaženo 17.2.1990. Tak zvaná „Kapsa dobré naděje“ končí neprůleznou puklinou.

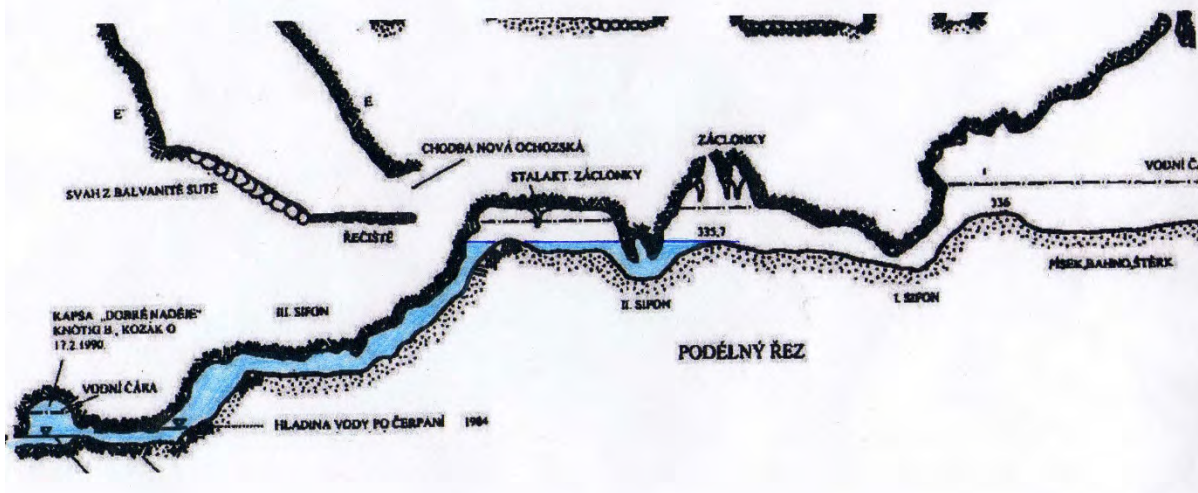
L. Slezák potvrzuje, že to tehdy byl průnik až ke 3. sifonu !

Postup čerpání - čerpání vody z 1. sifonu před začátkem čerpacího proudu. *Situace 1.*
(stav vody v sifonech před zahájením čerp.)

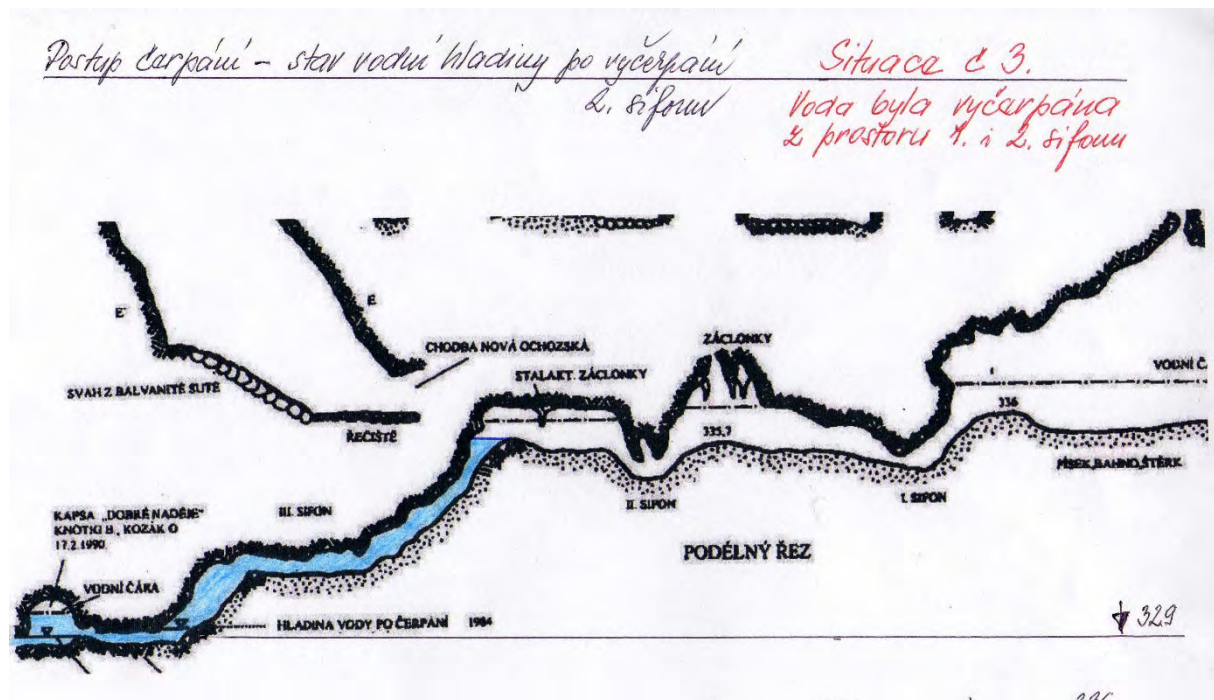

Na stropu komory nad Třetím sifonem jsou podpisy německých jeskyňářů, kteří sem dorazili první :
 4.12. 1932 – Zlamal, Metzker, Reindel a 22. 1. 1933 Böhm a Metzker.

Postup čerpání - stav vodní hladiny po vyčerpání 1. sifonu. *Situace 2.*
stav vody v sifonech po úplném vyčerpání 1. sifonu

Pokračování Medkových zápisů :

29. října : Měření vody večer deskou – $h = 2,5$ cm. Zastavení Hádeckého propadání večer.

30. října : Ráno – h průměrné $2,95$ (h skut. = $3,95$) Pozor ! Naměřeno nad latí přímo v místě, kde nad latí bylo $3,8$, h skut. = $4,8$!!

Voda z Hádeckého propadání se za druhým Hádeckým propadáním ztratila v řečišti.

(Úvaha J.P. : Teče-li voda v Říčce a končí za Druhým propadáním Hádecké Řičky – dále je jen suché koryto – může být tato výšková kóta hladiny indikací současného stavu vod v podzemí ???)

Dne 6. listopadu 1949.

Exkursní správa.

Hádecko-ochotská skupina.

Účastníci: Jareoslav Dvořák
Jan Klimpl
Oldřich Tesař.
Brigádníci: Mejke Hrubá
Richard Vaněk
Bedřich Vařák.

Pro špatné počasí a déšť jsme nepracovali v krasu, ale věnovali jsme se přestěhování našeho inventáře, šatů a botů z Horního mlýna na do " hostince "Na Říčkách ". Zde jsme dostali velkou kůlnu pro naše nářadí a malou místnost, kde budeme moci spát a mít cennější věci. Budeme však platit asi nějaký poplatek měsíčně, poněvadž ji budeme používat stále a budeme jen pro nás. Všechny inventář jsme sepsali a seznam bude vyvěšen v této kůlně. Vaněk a Vařák navštívili informativně jeskyni "Máličinu"/.

Exkurze ze dne 13. listopadu 1949

A 9 / 2 - 12

Účastníci : D.V.

Zaznamenává se povodeň (aktivní tok v dómech) která byla poměrně prudká.

Dne 13. listopadu 1949.

Exkursní správa.

Hádecko - ochotská skupina.

Účastníci: Ladislav Maloun
Jareoslav Dvořák
Oldřich Tesař
Brigádník: Jiří Černonek.

Detailně jsme prozkoumali opuštěná pracoviště v "Pekárně" a zjistili jsme, že by bylo vhodné odstřelit zával na konci "Pekárny" v komíně, než se prokopávají s boku závalu, jak to bylo prováděno dříve. Prolezli jsme informativně "Liščí díru" a pořídili dva snímky. V těsné blízkosti/Asi 4metry/ severním směrem jsme našli zasypaný vchod do další jeskyně, kde jsme započali sondovat. Zmapovali jsme detailně propadání "Hádecké" a fotografovali je.

Exkurze dne 20. listopadu 1949 na Říčky.

účasten: Medek.

Po deštích! (Předcházelo 8 týdnů sucha.) Stav vody: Hostěnické propadání pohlcuje 8 l/sec. vody. Hádecké propadání naplněno po okraj. Výtok Říčky stoupl proti minulému týdnu o 7 cm. Celé koryto Říčky zatopeno. Přepadající voda na hrázi (vedle rozkopané hráze výtoku Říčky) přepadala v množství 20 l/sec. V Nové Ochozské jeskyni v Křížově syfonu tekoucí voda (množství 0,02-0,11/sec.). Do celkového přehledu schází množství vytékající z Výtoku, poněvadž hráz byla někdy 13. 11. 1949 rozkopána, takže není možno zjistit množství. Bylo by záhodno, co nejdříve zjednat nápravu a hráz (která odpovídá předpisům o přepadech Č. S. N.) by měla být obnovena a pokračovalo by se v měření.

Proveden zamlžovací pokus v Nové a Staré Ochozské jeskyni. Přípravek (NH_4Cl a $\text{KClO}_3 + \text{H}_2\text{O}_5$) se osvědčil i v menším množství. Poněvadž jsem neměl spolupracovníky, nemohl jsem pozorovat účinek na povrchu. Plyn má vlastnosti vyhovující dokonale. Je těžký za studena, ohřátý lehčí vzduchu a hustě bílý. Po zapálení vznáší se prudce vzhůru a není-li uchvácen proudem vzduchu asi po 8 min. se sráží k zemi.

Je to další popis stejné exkurze.

Exkurze dne 20. listopadu 1949 (neděle) :

A 9 / 2 - 13

Účastníci : D.V. + M.K. (??? + Medek Karel).

Hostěnické propadání propadá se „U vrb“. Přesto, že povodeň byla v plné síle, tvrdí se, že až do 20. listopadu netekla do dalšího a posledního propadání žádná voda. (D.V.)

Tekoucí voda v Říčce jako obvykle. Křížův syfon naplněn na maximum. (M.K.)

Exkurze dne 20. listopadu 1949 (jiný zápis) :

A 2 / 1 - 3

Účastníci : Neuvedeno.

Po více jak šestinedělním suchu nastaly deště, (viz diagram), které řádily po minulých 14 dní.

Stav vody :

Hostěnické propadání : díra více k severu pohlcuje vodu v množství odhadem 8 l. /sec.

Hádecká Říčka : Po celé Říčce v korytě teče voda. U druhého přepadu (ten první někdo

rozkopal) přepadalo množství o $h = 5,5$ cm (připočítat 1 cm = $h = 6,5$ cm.

Výtokem teče tolik, že okraj mříže (komínek) byl omočen.

Do Hádeckého propadání padalo asi 15 l. vody (odhad), propadání bylo

zaplavené do poloviny. Hrázi jsem svedl většinu vody do něho, voda

v něm rychle stoupala, trativody ji tedy nemohly pohltnit.

Večer stoupla voda v Říčce u Ochozské, u přepadu 2 (výtok) o 1 cm, u

Výtoku však nestoupla.

Ochozská jeskyně : V Ochozské jeskyni, u Křížova sifonu voda, že se bez holení nedá dál.

Teče kolem trativodu (U motyky), avšak dále a asi 10 m za (Třemi skauty) se teprve zastavuje a ztrácí (0,02 l / sec. – odhad).

Zamlžovací pokus. Venkovní teplota 6°C.

Exkurze dne 20. listopadu 1949 (opět jiný zápis) :

A 2 / 3 – 1

Účastníci : Neuvedeno.

Zamlžovací pokus : 305 gramů směsi NH_4Cl + KClO_3 + $\text{C}_6\text{H}_{10}\text{O}_5$. 1 nálož obsahovala 30 – 50 gramů směsi.

Směr průvanu v posledním dómu (za kótou 332) byl do suti (u visutého balvanu) před třemi týdny.

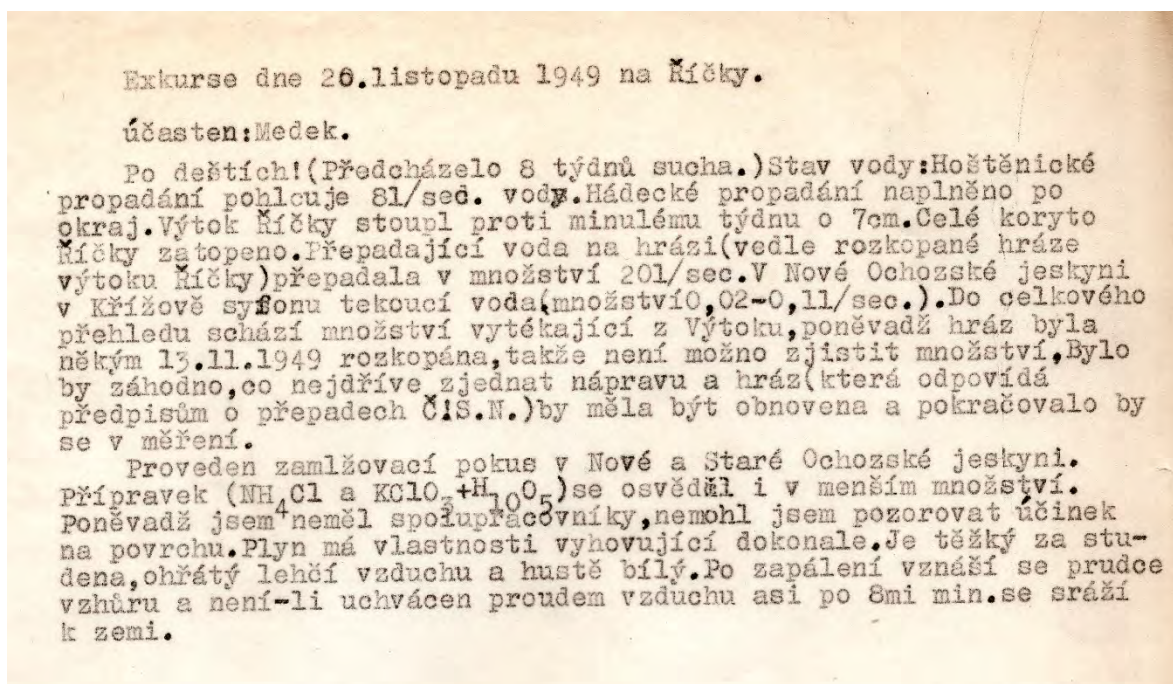
Směr průvanu 20. listopadu 1949 :

- 1.) Křížův sifon – k východu v cca 3 – 5 m/min
- 2.) Stará Ochozská – (úžina ze Staré přes Labyrint) z šikmé chodbičky ven do křížovatky a nahoru, místy se roztáhl.
- 3.) V odčerpaném sifonu (strašná mlha) k východu, válí se stále po zemi.
- 4.) V Ochozské u Kužele stoupá až ke stropu.
- 5.) V kótě 323 Hadice stoupá vzhůru.
- 6.) V kótě 322 se valí k východu a vychází z něj asi v 45 min., tj. v = cca 1 – 2 m/sec.

K hydrografii : Dr. Prix barvil před válkou Netopýrku. Voda barvená u Výtoku vytékala

periodicky. Voda u výtoku se chvěje, ačkoliv vedle ní řečiště teče plynule.

Proti 31. říjnu stoupl výtok o 7 cm.

Dne 20. listopadu 1949.

Exkurzní zpráva.

Nádecko - ochotská skupina.

Účastníci: Jaroslav Bvořák
Jan Klimpl
Karel Medek
Brigádník: Luboš Štěpán.

Navštívili jsme v jeskyni Ochotské "Labyrint" přelozli čm hlubokou "Stužni" a došli až k hornímu vchodu. Ten jsme opatrně otevřeli, takže vrátka jsou naprosto nepoškozená. Sechali jsme je otevřená a zavěsili kamery a venčí. Pan Medek dělal přípravné pokusy se zmačkáním v hlavních dýchacích "Staré Ochotské". Minulý týden tekla slabý proud vody v Ochotské. Sedosáhl však takového stavu, aby vytékal vraty z Ochotské ven, ale propadl se v trativodě těsně za vchodem. V nejbližší oblasti Kostěnického propadání nastalo několik menších poklesů. V posledních týdnech bylo aktivní jen propadání blízko Kostěnic. Dvodnové propadání bylo celý podzim, až do nynější neděle suché.

Dne 27. listopadu 1949.

Exkurzní zpráva.

Nádecko - ochotská skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Bvořák
Miloš Janík
Jan Klimpl
Brigádník: Jaroslav Berka.

Pracovali jsme celý den na odklizovacích pracích při sondování v komíně severně jeskyně "L-šti díra". Soda je přes jeden metr hluboká, skalní stěna jeví známky vodní eroze a mírně uhýbá pod vah. Nyní musíme zde práci sanechati, pro nepříznivé povětrnostní podmínky a budeme se věnovati peetiím uvnitř jeskyně. Přísti nedšli hodláme sestoupiti na dno propasti v "Labyrintu" jeskyně Ochotské, tuto zmapovati a v ní fotografovati.

Dne 4. prosince 1949.

Exkurze spádva.

Hádecko - ochozská skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Dvořák
Jan Klimpl
Oldřich Lesaf
Brigádník: Jaroslav Berka.

Od pana Burkharta jsme si vypůjčili 50m dlouhé lana. S pomocí tohoto a našeho lana jsme se spustili / Jaroslav Berka, Jaroslav Dvořák, Jan Klimpl / do propasti v "Labyrintu" jeskyně Ochozské. Na dně této propasti neje ještě menší propástka do větší chodby dlouhé asi 20m. Celé prostory na dně propasti byly zamapovány a pořízeny dva fotografické snímky překrásné a nedotčené krápníkové vřadoby. některá místa ukazují svým propadlinovitým charakterem, že pod úrovní propasti se nacházejí ještě neznámé prostory.

Exkurze ve dnech 9.10. a 11. 12. 1949 na Křížky.

účastníci: Lejsek, Medek.

Změřený vodní stav odpovídá stavu minulého měsíce. Nová Ochozská zaplavena až po Křížův syfon. Byl prokopán asi 100m dlouhý odvodňovací kanál v jílovitém a kulmovém nánosu v Nové Ochozské jeskyni, čímž byla hladina Křížova syfonu snížena. Zamřzení Liščí díry nebylo možno kontrolovat a pokus bude nutno opakovat. Zamapovány závrtky v hoštěnickém žlábku. Zamřžovací pokus v Nové Ochozské jeskyni nebylo možno dosud provést, bude proveden teprve po odstranění Křížova syfonu.

Exkurze ze dne 11. prosince 1949 :

A 9 / 3 - 1

Účastníci : M.L. (Milan Lejsek)

V Nové Ochozské četné sifony naplněné po nedávné povodni. Křížův syfon naplněn (minimálně do výše 17,0 cm) vodou. Prokopáno 20 m dlouhé koryto a tím také byla značně snížena hladina vody v sifonu. Takže – konečná hladina vody v sifonu byla na 9,5 cm.

Exkurze ze dne 9., 10., a 11. prosince 1949

A 2 / 3 - 2

Účastníci : Sám, v neděli Milan. (*Sám je kdo ? Pravděpodobně Karel Medek a v neděli Milan Lejsek*).

Pokus barvení hlínou Hádeckého Velkého propadání – bez úspěchu. Ačkoliv v potoce je voda šedavá, u výtoku vytéká čirá, světlomodrá spodní voda. Stav vody o 1 cm nižší než při minulé exkurzi. Pokus se zahrazením. (Voda byla zahrazena při příchodu tak, že Velké Hádecké propadání bylo mimo provoz). Tento pokus zahrazení Říčky a vpuštění do Hádecké-ho dal výsledek u Výtoku Říčky ten, že Výtok klesl o 1 cm a přepad potoka vedle také.

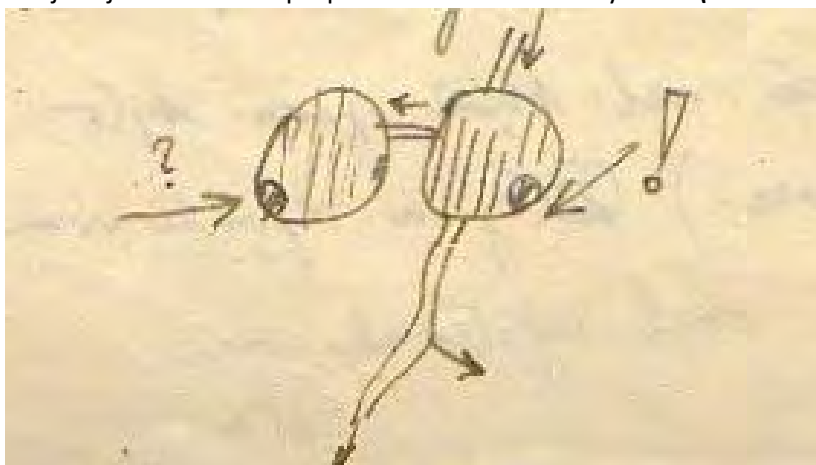
Při opětovném zahrazení Velkého Hádeckého propadání se však stav potoka zvýšil (u přepadu), avšak Výtok opět zůstal klesnutý o 1 cm. V době mezi 1. a 2. pokusem (uplynulo 12 hodin) pršelo (1 mm srážek). Kalení (asi hodinové). Velké Hádecké propadání bezvýsledné.

Propuštění Hostěnického rybníka do Malého Hostěnického propadání v Nové jeskyni Ochozské u Křížova sifonu nezpůsobilo žádné zvýšení. V době, kdy u Křížova sifonu protékalo cca 2 l. sec., v kóťě 331 pravděpodobné propadání, mezi 331 a Hroznem u styku (Zkamenělá kazatelna) propadání $Q = 1$ l./sec.. U Hroznu další propadání, ačkoliv do trativodu (U motyky) neteče voda. Za Hroznem cca $\frac{1}{4}$ l. /sec. Wanklovým sifonem teklo nepatrné množství cca 2 cm³ / sec. Za Wanklovým sifonem (zde jsou v rukopisném Medkově textu nakresleny tři kříže) končí znaky tekoucí vody.

Snižovali jsme Křížův sifon odváděcím kanálem. Zamlžení Zkamenělé řeky v sobotu v 8 hod. večer způsobilo Dvořákovi mlhu v cca v 11 hod. dopoledne v Liščí díře.

Tato zpráva je svým způsobem klíčová. Pokud se projevilo „zamlžení“ (případně použití merkaptanu ???) v Liščí díře (ne přímo v jeskyni, ta nevede do masivu) ale v některé z bočních puklin v portálu Liščí díry, pak jde o věc, hodnou pozornosti. I když ve Zkamenělé řece (v uzavřené skalní kapli s příchodem úzkou plazivkou) pracovala skupina lidí, nikdy neměli nouzi o čistý vzduch a dýchali bez problémů ! Zkamenělá řeka s něčím zákonitě komunikuje a tudý dochází k cirkulaci vzduchu. Odtud také přitékají vzedmuté vody ! Jen to najít !!!

Zjistil jsem nové dvě propadání v Hostěnickém rybníku. **(Viz obrázek dále).**

Co je to Hádecké Velké propadání ? Může to být Hádecké propadání 1. ? Co je to Malé Hostěnické propadání ? Co je Hostěnický rybník ? Já nemám představu, jak to tam vypadalo před tou blbou meliorací v r. 1970 ! Co je to „trativod U motyky“ ? Tenkrát Zdeněk Motyčka snad ještě nebyl na světě !?

Mlha ze Zkamenělé řeky v Liščí díře je buďto blbost, nebo zajímavý jev. MUDr. Prix kdesi tvrdil, že Liščí díra komunikuje se Zkamenělou řekou. Já jsem to vždycky považoval za nesmysl, protože ten azimut té plazivky, kterou z Liščí díry známe jde evidentně někam ke Švédovu stolu. Já nevím, jak Dr. Prix přišel na myšlenku, že by to mohlo komunikovat se Zkamenělou řekou ! A on už nám to neřekne, protože teď se plazí kdesi ve „Věčném podzemí“! Co když (díky „Slezákově předělu“ v řečišti „Staré řeky“) se tam to zadýmení dostalo ? Byl prosinec, teplota vzduchu v jeskyni byla cca 10° C, venku byla nejmíň nula – nevím. Studený vzduch je těžší a nestoupá. Kdyby to bylo naopak, tedy, kdyby bylo léto, v jeskyni by byl studený vzduch, který by zákonitě, jsa těžší, tek l z jeskyně ven, pak by to bylo možné, ale takhle ?

A to jejich barvení – kalení ! Copak víme, odkud kam teče voda z toho propadání ? !

Zahlcené 1. Hádecké propadání je hladina spodních vod (princip spojitých nádob) ale v čem ??? Jak v tomto případě funguje „Slezákův předěl“ ??? Dejme tomu, že torzem ucpané trasy „Staré řeky“ přitékají vody odněkud od Březiny. Do nich se propadá Hostěnický potok.

Dr. Himmel kdesi píše, že při jakémsi barvení zachytil Hostěnické vody v sifonku na dně Netopýrky !!! (Vodu z Estavely tam nemohl zachytit. Patrně to není Estavela. Nicméně – „Slezákovy vývěry“ by mohly za jistých okolností estavelami být, za předpokladu, že dno koryta „Staré řeky“ leží níž, než dno koryta Hádecké Řičky. Jenže – jak to zjistit ???). Na druhou stranu – možný je všechno. Estavela je podle Himmela na kótě 330, Kapsa Dobré naděje na kótě 229 !!!

Něco mi říká, že dno koryta Hádecké Řičky je dnes níž, než je dno koryta Staré řeky. Je to blábol fantasy, ale já bych si tipnul, že Hostěnické vody tečou ještě před Hádeckým propadáním napříč údolím, torzem staré propojky jeskynního systému, mezi zařícenými a zaklíněnými balvany, pod balvány, štěrkem a náplavou, které dnes tvoří v těch místech dno údolí do „Slezákova Neznámého domu za Malčinou jeskyní“ a pak tečou pod Svatými schody, pod Švédovým stolem, pod „Slezákovou Zařícenou“, pod Netopýrkou kamsi k Vývěru 1.

Hádecká Řička se propadá do jiné sběrnice, která je levobřežní a do které ústí „Trativod vlevo za vchodem“. Kam ty vody tečou, kdo to ví ??? Já to nevím !!! Objevují se ty vody v Mokré, tečou do Vývěru 1, nebo dotují „Slezákovy artézské prameny“ nad rybníkem „Srdíčko“, nad kterými dnes stojí čerpací stanice, zásobující několik obcí kvalitní vodou ???

**Moje zde přednesené otázky je zapotřebí buďto potvrdit, nebo vyloučit !
Staré názvy vysvětlit, nahradit současnými. Jinak se nedostaneme dál !**

Dne 18. prosince 1949.

Exkurzní zpráva.

Hádecko- ochozská skupina.

Účastníci: Ladislav Baloun
Jaroslav Berka
Jan Cigánek
Jan Klimpl
Jaroslava Radiměřská
Oldřich Tesař.

Brigádníci: Tři pánové ze Slína, jejichž jména jsou známa
panu Oklešťkovi.

Byla navštívena jeskyně Ochozská. Na ~~těto~~ vrátech této jeskyně byl připevněn někým nepovolaným druhý zámek, od kterého jsme neměli klíče. Jelikož jsme neměli klíček od tohoto zámku, tak jsme jej urazili. Prošli jsme celou jeskyní Ochozskou až do "Labyrintu", kde Klimpl a shora tři uvedení pánové sestoupili do propasti. Jelikož tito pánové jsou horolezci, tak se pokoušeli zdolat výstupem stěnu v propasti, na kterou jsme zatím nemohli vylézt pro nedostatek technických pomůcek. Nad touto ~~zabíhající~~ stěnou je chodba, která vede asi na opačnou stranu než chodba, kterou jsme sestoupili do propasti. Stěna je vysoká asi 15metrů a je pokrytá slabou vrstvou jílu, takže je velmi kluzká. Proto také nebyla těmito pány slezena. Ostatní členové výpravy dopravovali asi 4metry dlouhé klády od "Horních dveří" k této propasti. Z těchto klád budou zhotoveny žebříky, které se spustí do této propasti a pokusíme se snimi zolat onu zmíněnou stěnu.

Exkurze ze dne 25. prosince 1949

A 9 / 3 - 2

Účastníci : M.L. (Milan Lejsek)

(Předpokládám, že účastníků exkurze bylo vždy více než jeden. V dokumentu A 9 je snad vždy uváděn jen autor zápisu. Nebo na kontroly vodních stavů chodil jen jeden ?).

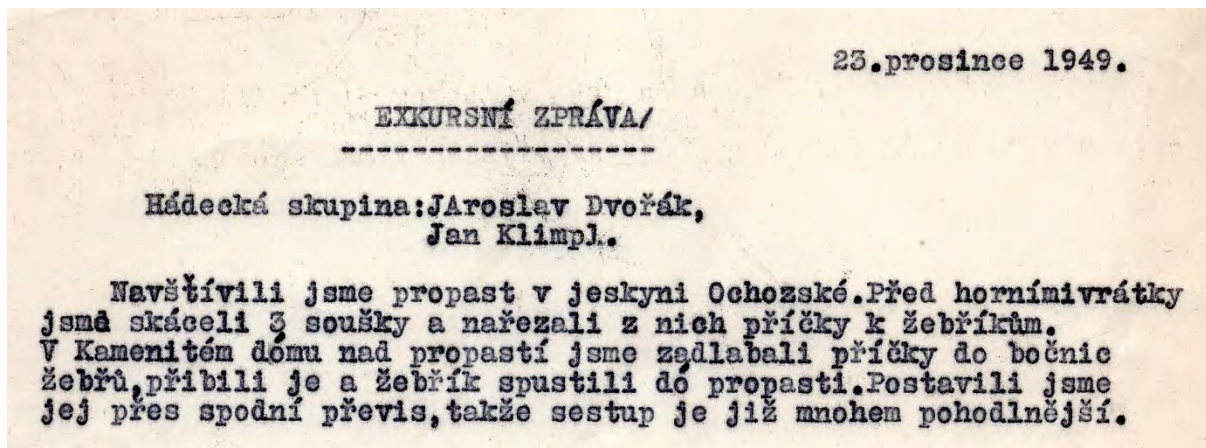
Říčka zamrzlá, avšak tekoucí po celém řečišti. Též Hostěnické propadání teče k „Vrbám“. Klesající voda na četných místech sifonů v Nové Ochozské, zvláště pak v Křížově sifonu, kde voda dosahovala stavu minimálně 9,5 cm.

(Jsem toho názoru, že pokud voda teče celým řečištěm, je dotována přes „Slezákovy vývěry“, a tento průtok oněmi vývěry je větší než hltlost tří Hádeckých propadání ! Může to tak být ?)

Bylo prováděno částečné barvení „Spodního toku“ v jeskyni Netopýrce, které dokázalo spojitost těchto vod s výtokem. Toto barvení vycházelo v přesných intervalech po určitou dobu.

(Co tím chce Lejsek říct ? Snad to, že kontrolní měření průtoku obarvených vod probíhalo v přesných časových intervalech po určitou dobu – tj. než obarvená voda protekla ? Dá se to tak pochopit ??? Proč nenapiše, jaká byla délka intervalu měření a jak dlouho trvalo, než voda protekla ??? Neměl k výsledku přístup, nebo to nepovažoval za podstatné ?). Ta informace je snad informace ve stylu : „Pan starosta, koukaje z okna, kopl ho kráva.“

A tady Medkovy zápisy z exkurzí končí.

Dne 24. ledna 1950 přišla vedení Speleoklubu ručně psaná zpráva o činnosti Ochozsko-Hádecké pracovní skupiny v r. 1949.

Zpráva

o výzkumu na pracovišti „Říčky“ (skupina Hádecko-Ochozská) za rok 1949.

Úvod :

Do října 1949 pracovaly na Říčkách tři skupiny :

Skupina Ochozská : zabývající se pouze Ochozskou jeskyní a záležitostmi s touto jeskyní úzce souvisejícími, též hydrografií.

Skupina Líšeňská : pokoušející se zdolat trativod v Hadici Ochozské jeskyně, vedoucí do spodních pater.

Skupina Hádecká : řešící problémy v jeskyni Malčíně a v její blízkosti.

V říjnu 1949 byly tyto skupiny sloučeny ve skupinu Hádecko-Ochozskou, která řeší problémy s ohledem na reoční dobu, neboť na tomto pracovišti je výhodné spolupracovat s počasím.

Rozepsání jednotlivých prací :

Hádecká skupina : Zjišťovala hydrografické poměry v Malčině jeskyni, a pokoušela se proniknout trativody do sousedství. Trativody i jeskyně byly zmapovány. Pokus o otevření závrtu sev. vých. Blátivého dómu skončil bezvýsledně. (P.S. : Kopali totiž do holé skály).

Líšeňská skupina : Prokopávala trativod v polovině Hadice v Ochozské jeskyni, při čemž byl zajímavý výkon této skupiny, neboť přemístili během dvou (výraz nečitelný, patrně „měsíců“) asi 10 m³ nánosu (cca 16 tun), což odpovídá 80 000 kgm za 8 dní. Tuto práci museli opakovat, neboť voda při povodni trativod zanesla. Tímto odvodnili přední část Hadice, takže je možné, že trativod pohltní i vodu, valící se dříve (za jarních povodní) mříží.

Ochozská skupina : Vyzkoušela dvě nové pomůcky (pro skupinu nové) : Měření vody přepadem a umělou mlhu.

Trativod, vedoucí z Hadice O. j. směrem do Netopýrky byl na povrchu zvirgulován p. Knappem. Skupina ověřila opětně spolehlivost virgule, neboť se prokopávala podle povrchového plánu. Byly odstraněny všechny sifony, avšak pro obtížnost pracovní polohy a nedostatek vzduchu není možno pracovat déle, než hodinu, a není kam dávat materiál; práce postupuje velmi pomalu. Trativod je velmi důležitý proto, že jeho odbočky směřují do spodních pater, podle vodního stavu někdy naplněných vodou.

Dva členové skupiny se specializovali na hydrografii (Medek a Lejsek), provedli přesná měření protékajících vod koryty a trativody pomocí přepadové desky s čtvercovým výřezem na všech přístupných tocích, vztahujících se k Ochozské jeskyni, včetně Mokré.

Lejsek zaznamenal diagram inundace Říčky, Křížova sifonu v Nové Ochozské jeskyni a Hostěnického propadání za celý rok 1949. Byla zaznamenána četná propadání v tomto krasovém území a dokázána spodní patra Nové Ochozské jeskyně.

Skupina provedla zamlžovací pokusy v několika místech pomocí umělé mlhy. Výsledky budou se musit opakovat. Výsledky se zdají příliš fantastické !

Spojená skupina Hádecko – Ochozská : Proniknuto Novou Ochozskou jeskyní asi 40 m pod Hostěnické propadání. Prostory zmapovány a proniknuto sifonem naplněným do trativodu pod malým Hostěnickým

propadáním. V suti balvanů pronikl a zmapoval Řezanina chodbu pod starým Hostěnickým propadáním.

Zamapovány cesty a Hádecký potok, protože nebylo možno sehnat mapy potřebného měřítka, na něž by mohla být zakreslována propadání potoka. Zmapována Hostěnická cesta.

Nyní je odstraňován Křížův sifon v N. O. j. aby bylo možno proniknouti kdykoliv do komínů v sále za sifonem. (Pozn. Zpracovatele : Zde je zcela určitě myšlena Zadní Kaple mezi Křížovým sifonem a Říčeným dómem. V mapě Ryšavého z r. 1944 je tato prostora označena jako „Monack“). (???).

Doslov : Těžké problémy a Říčka, mění každý týden své aktivní toky a trativody, se o ně dovede postarat, řeší nejmladší skupina, členové klubu výkony někdy udivujícími. Např. při pronikání v N. O. j. vnikli př. Dvořák a další trativodem naplněným několik cm od stropu do dalšího pokračování. (Rýmu nedostali).

V trativodu Ochozská – Netopýrka se opět pracuje v poloze vertikální (podrážkami nahoru). Výkon „Líšňáků“ by zasluhoval zmínky aspoň na schůzi nebo „na okraj“ v časopisu. (Možná, že se utrhnou a přijdou to dodělat.

Podepsán autor této zprávy – Karel Medek.

Další zprávu o činnosti Hádecké pracovní skupiny v roce 1949 najdete níže. Jejím autorem je Jaroslav Dvořák.

Došlo: 12. I. 1950
Číslo 6 příl. -
Vyřízeno: -

doi 10.1111/10

V Brně 10. ledna 1950.

Vážený pane Ryšavý.

Zasílám Vám jen výroční zprávu skupiny Hádecké, poněvadž nemám exkursní zprávy Ochozské skupiny, které má pan Medek.

VÝROČNÍ ZPRÁVA.

Hádecká skupina byla založena 22. května 1949. Začala se zabývat výzkumem málo známé a neprozkoumané jeskyně Málčiny. Některé party též těžce přístupné byly upraveny/severnější vchod/, celá jeskyně detailně prozkoumána, zmapována/viz J. Dvořák v 2. čís. III roč. Čsl krasu/ a započato s prokopáváním trativodu směřujícího pod Švédův Stůl. Zde jsme pronikli deset metrů daleko a nyní jsme v hlubokém ucpaném syfonu, který budeme na jaře prokopávat. Na tuto, jižní, stranu vedou ještě dva trativody. Blízkost starého propadání, nyní již neaktivního, ležícího pod Švédským Stolem, nás přinutila k prokopávání jednoho ze čtyř trativodů na konci trativodu Úzkého, kde jsme se prokopali do menší síňky, ležící již pod okrajovou stěnou údolí a fungující kdysi jako propadání. Těmito dvěma trativody se pokoušíme proniknouti do prostor pod Švédským Stolem a poněvadž trativody mají sklon jižním směrem, t. j. ve směru toku Hádeckého potoka, máme naději, že se dostaneme ku podzemnímu řečišti Hádeckého potoka. Jeskyni Netopýří jsme několikrát navštívili za účelem informativním. Těsně vedle jeskyně Liščí díry jsme započali kopat sondu pod zbytkem vertikálního komínu, pozvolna ubíhajícího do masívu. Sonda je nyní 1 a 1/2m hluboká, obdélníkového tvaru 2x11/2m. Na protější straně jsme započali s menší sondou v závrtu u rozpukané skály. Práce na povrchu a v jeskyni Málčiny jsme musili po dobu zimy zanechat a věnovali jsme se po sloučení Ochozské a Hádecké skupiny výzkumům v jeskyni Ochozské. Pracováno v trativodu za vchodem na vyklizování druhé propásky. V Nové Ochozské jsme pronikli za velkého sucha do nejzašších partií, kam se od r. 1933 nikdo nedostal. Ani pan Vyšinka a pan Skoupý. Dva nápisy před konečným syfonem hlásají, že 4. XII. 32. pánové Metzker, Zlamal a Reindel a 22. I. 33. Böhm a Metzker již tehdy pronikli do těchto míst. Po zaplavení Nové Ochozské x vodou, věnovali jsme se výzkumu propasti v Labyrintu. Propast jsme zpřístupnili, zmapovali a důkladně prozkoumali. V příštím roce se budeme snažit proniknout do nižších pater propasti, prokopáním jeskyních propadání na dně propasti. Mapovány byly jeskyně: Křížova a Adlerova a Hádecké propadání. Fotografována: j. Málčina, Ochozská/Vrba/na dně propasti/, Liščí, Hádecké propadání. Informativně navštíveny jeskyně: Křížova, Adlerova, Pekárna, Kálnička a několik menších jesky něk. Věnovali jsme též pozornost povrchovému průzkumu.

O prázdninách jsme navštívili Važecký kras, kde jsme pracovali v jeskyni Važecké a jako první prozkoumali propast Dračí díru a zmapovali ji. Studovali jsme zde hydrografické podmínky a přivezli si několik zdařilých snímků.

Za značnou pomoc při našich pracích vděčíme brigádám Gymnasia Dr. Z. Nejedlého.

Jaroslav Dvořák

Na závěr roku 1949 vám, milí čtenáři, prezentuji několik odborných článků různých autorů, jejichž náplní jsou však výsledky práce pracovních kolektivů, činných v jižní části Moravského krasu. Nejprve Výroční zpráva za rok 1949, jak byla publikována v časopise Československý kras :

V jižní části Moravského krasu jsme navázali na své práce z let předcházejících, a to hlavně

v jeskyni Ochozské,

kde se pracovalo na několika slibných místech. V suchých obdobích se stala cílem pracovního úsilí Nová Ochozská jeskyně, kde se podařilo postoupiti do nejzazších partií, kam ani nepronikla výzkumná výprava v období katastrofálního sucha r. 1947. Podpisy v těchto místech nasvědčují okolnosti, že tyto partie byly známy již r. 1932; tím se opravují zprávy o objevu těchto prostor na podzim r. 1947. Při těchto výzkumech byly některé partie zamapovány. Průzkum komínů v Nové Ochozské ve snaze objeviti vyšší patro, nevedl k cíli, přes to, že se podařilo pomocí žebřů vystoupiti až do výše 15 m nad hladinu podzemního potoka. V průběhu bádání byl vypracován projekt na odvodnění Křížova sifonu, který po většinu roku brání přístupu do zadních partií Nové Ochozské. Po zaplavení těchto prostor věnovalo se členstvo průzkumu Labyrintu. Neschůdné cesty Labyrintem byly částečně upraveny, což má nemalý význam pro záchranu členstva v případě náhlé povodně a naopak je i za velkých inundací možno vniknouti tudy do jeskyně a pozorovati činnost vzdutých podzemních vod. Hlavní pozornost však byla věnována průzkumu propasti v Balvanité síni Labyrintu, kam bylo podniknuto několik sestupů, když předtím byl přístup částečně upraven. Málo známé prostory na dně propasti byly zamapovány a tak položen základ k jejich systematickému průzkumu. Bedlivým studiem zjištěny náznaky prostor ležících pod úrovní dna propasti; bude jedním z vděčných úkolů příštích do těchto prostor vniknouti. Roku 1949 bylo též pokračováno v praktickém řešení problému krasové hydrografie jižní části Moravského Krasu, a to prokopáváním obou trativodů v Hadici. Trativod za vchodem, vedoucí patrně do spodních pater nedaleké jeskyně Netopýří, byl opět namáhavě prokopáván. Práci zde zdržuje několik nepříjemných

skutečností. Je to v první řadě nedokonalá ventilace, takže za hodinu je vzduch spotřebován do té míry, že není možno dále pracovat. Druhou překážkou je nedostatek místa, kam ukládati vykopávaný materiál, k čemuž ještě přistupuje nemyslitelně obtížná pracovní poloha hlavou dolů. Prokopávání trativodu u Sloupu v Hadici se staví v cestu časté záplavy, které byly v jisté míře paralysovány částečnou regulací podzemních vod, a to jejich svedením do ponoru na počátku velkých prostor Staré Ochozské jeskyně. Přes tyto překážky se podařilo zde vniknouti do hloubky 6 m, kde odbočuje chodba směrem na západ. Při těchto pracích bylo přemístěno asi 10 m³ (= 16 tun!) potočního nánosů. V Ochozské jeskyni byla zkoušena speciálně vyrobená umělá mlha pro zjišťování souvislosti jeskynních prostor na principu průvanů.

Mimo to pracovalo se též intensivně

v jeskyni Malčíně,

a to hlavně prokopáváním trativodu, směřujícího pod Švédův stůl. Zde jsme pronikli 10 m daleko a nyní jsme v hlubokém ucpaném sifonu, jehož prokopání plánujeme do budoucna. Na tuto jižní stranu vedou ještě další dva trativody. Blízkost starého propadání, nyní již neaktivního, ležícího pod Švédovým stolem, nás přinutila k prokopávání jednoho ze čtyř trativodů na konci trativodu Úzkého, kde jsme se prokopali do menší síňky, ležící již pod okrajovou stěnou údolí a fungující kdysi jako propadání. Poněvadž trativody mají sklon jižním směrem, lze doufat, že se jimi podaří vniknout k podzemnímu řečišti Hádeckého potoka. Dnešní stav podzemních prostor Malčiny jeskyně byl zachycen novým vyměřováním, podobně jako jeskyně Křížova a Adlerova a propadání Hádecké.

Těsně vedle

jeskyně Liščí

jsme počali kopat sondu pod zbytkem vertikálního komínu, pozvolna uhýbajícího do masivu. Sonda je nyní hluboká 1,5 m a průřez $2 \times 1,5$ m. Pokusně bylo sondováno i v protější stráni v závrtu u tektonicky rozrušené skalní stěny.

Jako další bod obsáhlé činnosti této pracovní skupiny uvádíme

pozorování hydrografická,

směřující k poznání spletitých vodopisných poměrů této části Moravského Krasu. Pomocí přepadové desky se čtvercovým výřezem byla měřena průtoková vodní množství v různých dobách a na různých místech. Četná propadání byla zakreslena do příslušných map. Výsledky těchto pozorování jsou uspořádány graficky do diagramu, kde je vhodně vyjádřena velikost vodních srážek a výše vodních stavů v různých místech krasového podzemí. Z výsledků již dnes vyplývá poměrně značná retenční schopnost podzemních vodních nádrží, které mají pravděpodobně značný obsah. Tato pozorování jsou základem plánovaných barvení vod v této oblasti.

A nyní se přiblížíme do těsné blízkosti Brna, kde leží dnes téměř již zapomenutá

jeskyně Šumberova,

téměř u horního okraje levé stráně údolí řeky Svitavy. Tato malá jeskyňka byla zamapována a studována s hlediska historického. Při této příležitosti bylo pozorováno i zajímavé povrchové ornamentiky devonských vápenců v jejím okolí.

Překvapující je objev jeskynních prostor

ve Stránské skále,

opět v těsné blízkosti Brna, ale již v útvaru vápenců jurských. Ze štol, sloužících za okupace jako protiletický úkryt, podařilo se vniknouti do přirozených jeskynních dutin, které jsou sice malých rozměrů, ale za to obsahují cenný materiál paleontologický, který byl pro vědecké účely vyzvednut. Zamapováním

Z výzkumu jižní části Moravského Krasu.

Během roku 1948 oznámili členové Speleologického klubu v Brně část výsledků svých výzkumů na ochozském problému. Tyto cenné práce byly umožněny Správou státních lesů v Pozořicích, jež Speleologickému klubu propůjčila ochotně výzkumné právo. Naši členové hlásili objev dosud marně hledaného pokračování odtokového trativodu podzemního potoka Hostěnického v Ochozské jeskyni a dále jim popřálo poměrně suché léto po namáhavých přípravných pracích probroditi se a propracovati o více než 100 m dále směrem k propadání u Hostěnic. Tedy je v Ochozské jeskyni po téměř třicetileté přestávce opět něco nového!

Hydrografické poměry na Říčkách jsou přímo záhadné a nejasné, a vítáme proto každý příspěvek, který obohatí naše poznání. Právě prováděné virgulování, z popudu předsedy Spel. klubu A. Bočka, neomezí se jen na kontrolu promítnutého jeskynního plánu na povrch (jak to prováděl Feitl 1937), ale objasní také (bude-li ve výzkumu důsledně pokračováno) poměr Ochozské jeskyně ke Kamennému žlíbku a k jeskyni Pekárně, neb jak jsem ve svém článku v Časopise turistů, roč. LVII, čís. 2, str. 21, 1945, sdělil, je tu pravděpodobnost, že je Pekárna prastarým výtokovým řečištěm paleopotoka Hostěnického, podobně jako Ochozská jeskyně nejmladším řečištěm, a snad představuje i Kamenný žlíbek zbytek někdejších vodních chodeb. Tento charakteristický žlíbek, stavbou cesty příliš pozměněný, ztratil své kouzlo pro starší jeskyňáře, kteří jej znají s jeho pozoruhodnými vodními značkami a divokou romantikou z doby před 30 lety. Dnes těžko najdeme propast „při výšce 372 m“ v horní části tohoto žlíbku, která podle dr. M. Kříže v hloubce 47 m navazuje na známé podzemní řečiště v Ochozské jeskyni. Dále zůstává otevřena otázka vztahu Liščí díry v Hádeckém údolí k Ochozské jeskyni (Zkamenělá řeka?) a hlavně vztah Ochozské jeskyně k vodním komorám pod Lysou horou, které jsou asi napájeny jak Hostěnickým, tak i Hádeckým a Ochozským potokem. Za jarní inundace bývalo Hádecké údolí zatopeno od Liščí díry až k Netopýří jeskyni. Voda se však na mnoha místech rychle ztrácí. Najdeme ji jako dočasné podzemní jezero v jeskyni Malčíně, za každého vodního stavu pak v „Netopýrce“, a to v jejím třetím nejnižším patře. Neznáme však prostory, kudy se vody ubírají k podzemním vodním nádržím pod Lysou horou, ze kterých se vody před úpravou hlavního výtoku Řičky s hukotem vylévaly (Kříž 1902). I závrtu na povrchu v pokračování Pekárny, dále závrt u Hostěnic, do kterého naši předchůdci r. 1912 svedli Hostěnický potok a závrt před vchodem do Ochozské jeskyně, tyto všechny objekty musíme důkladně prostudovati, abychom mohli vyčerpati veškeré možnosti výzkumu. Tam, kde pracují členové Speleol. klubu, až do mrtvého bodu, tam nezůstanou otevřené otázky. O významu opravdu důsledného a speciálního výzkumu pro řešení otázek

krasové hydrografie, přesvědčujeme se v této době v oblasti problému potoka Křtinského. Je třeba věnovati se ochozskému problému speciálně a plně!

A pokud se ještě týká Ochozské jeskyně, mám za to, že její půvab a krápníkové bohatství stálo by i dnes za to, aby byla jeskyně zpřístupněna jako průchodní jeskyně, kterou by se turista ubíral s údivem i s povděkem z Hostěnického či Kamenného žlíbku do Hádeckého údolí, nahlížeje do dílny matky Přírody. Jeden z krasových badatelů na počátku století si zvolil pěkné heslo: „Labor omnia vincit — Práce vše přemůže.“

Dr. Rudolf Prix, Vysoké Mýto.

Článek Jar. Dvořáka, který vyšel ve 2. ročníku časopisu „Československý kras“ :

Problém akumulace a eroze náplav v Ochozské jeskyni.

Přijde-li návštěvník Ochozské jeskyně do velkých dómů, zajisté se podiví mohutným vrstvám hlín, jílu a štěrků. Hostěnický potok se tu zařezal hluboko do svých náplav. Střídají se zde vrstvy štěrků, tvořených ponejvíce ohlazenými kulmovými oblázky, se žlutými, hnědými a modrými jíly, které kryjí žluté jeskynní hlíny. Potok zde za častých povodňových návalů eroduje nejen vertikálně, ale i laterálně. Podemílá stěny, které se řítí i se stalagmitickou výzdobou, meandruje a tvoří terasy, kudy kdysi tekl. Jdeme-li ve směru potoka velkými dómy, přijdeme do úzké, dosti vysoké chodby, zvané „Hadice“, kudy odtéká potok z dómů, všimneme si, že je zde velmi málo nánosů, jak hlín, tak štěrků. Projdeme-li touto téměř 200 m dlouhou chodbou, přijdeme k uměle proraženému východu z Ochozské jeskyně. Vlastním přirozeným pokračováním chodby jsou rozvětvlující se trativody, z nichž dva jdou na povrch, a dva, položené nad sebou, jdou ke spodnímu řečišti Hádeckého potoka. Domnívám se, že dokud nebyl vytvořen nejnižší trativod, kterým nyní za povodní odtéká voda, odtékala třemi trativody výše po-

loženými, které byly ještě dříve vytvořeny než trativod nejnižší. Hypsometrický rozdíl těchto trativodů je více než dva metry. Proto vody odtékající z dómů do horních trativodů neměly velký spád a nanášely hlavně ve velkých dómech nánosy donesené od Hostěnického propadání. Jakmile si však vody, jimž nestačily malé horní trativody, vymlely trativod spodní, řečiště mělo větší spád, a voda rychleji tekoucí se počala hlouběji zařezávat do svých vlastních sedimentů a transportovat je ve směru toku k trativodům. Tímto způsobem ucpala štěrkem a pískem nejnižší trativod. Voda nyní prosakuje náplavami do dalších prostor.

Touto teorií se pokouším vyřešit zanášení a opětné vymílání našich jeskyní. Prozatím jsem je pozoroval v Ochozské jeskyni a výsledek studia jsem podal zde. Pokusíme se i u jiných jeskyní uplatnit tuto teorii, že akumulace a opětná eroze podzemních toků spočívá ve stabilisaci toku a v tvorbě nejspodnějších pater jeskyně.

Jaroslav Dvořák, Kr. Pole.

Následují práce Přemysla Ryšavého :

Chybné očíslování Liščí díry v jižní části Mor. Krasu.

Jeskyň Liščí díru, nalézající se ve východní stráni údolí Hádeckého potoka v jižní části Moravského Krasu, 216 m SSZ od vchodu Ochozské jeskyně, popisuje dr M. Kříž v Průvodci do Mor. jeskyň, 1900, II. díl, str. 119, pod číslem 10. Na skalní stěně poblíž vchodu do jeskyně, který je ve výši asi 13 m nad úrovní údolního dna, je ještě dnes patrný značně porušený nápis **Kříž - F. Koude l k a** a velká číslice 7, která v tomto případě tedy neodpovídá číslu jeskyně, uvedeném v „Průvodci“. Pod číslem 7 zde totiž uvádí dr M. Kříž jeskyň Ochozskou. Dr M. Kříž provedl očíslování všech tehdy známých jeskyň v Moravském Krasu. Číslice nejsou dnes — až na nepatrné výjimky (na př. jeskyně Východně Nových Dvorů v 9.45 km Pustého žlebu) — čitelné. V popisovaném případě jde snad o nedorozumění, které by mohlo vést k omylům.

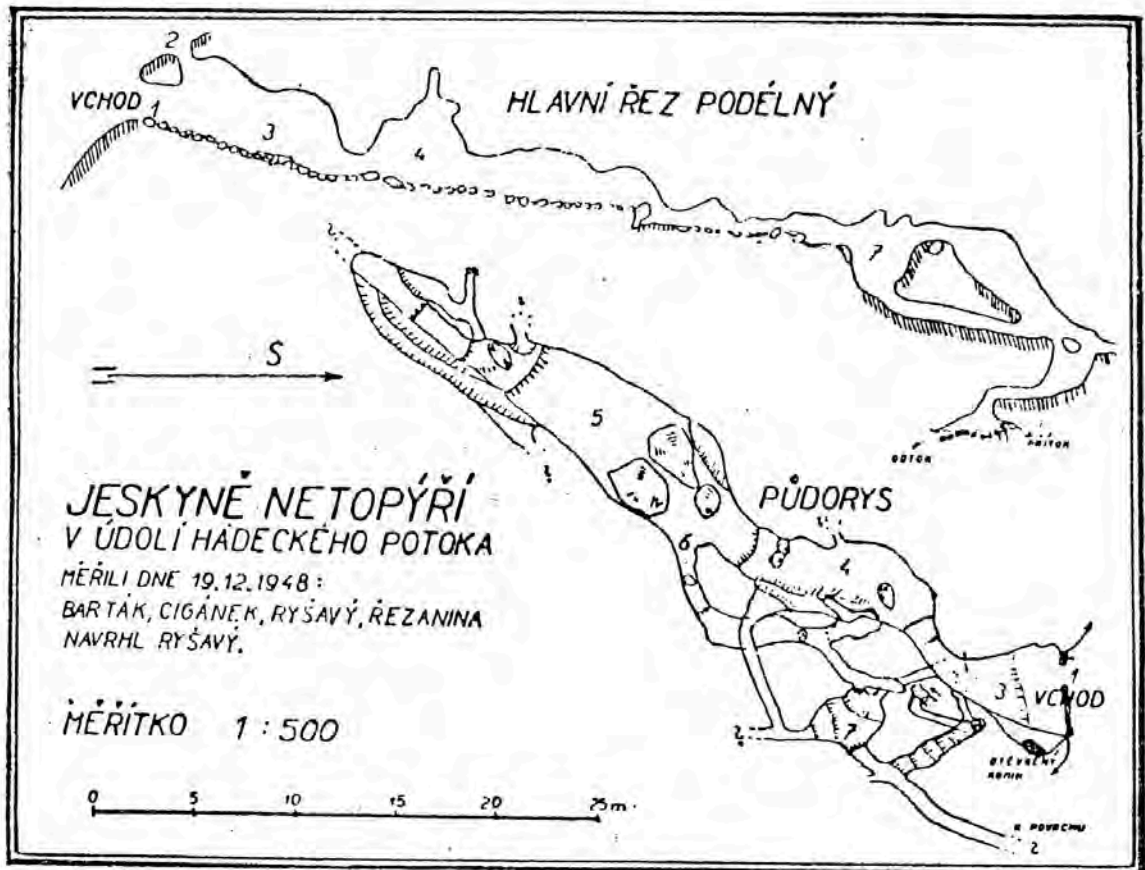
Bude jistě záslužné provést i v jižní části Moravského Krasu nové svědomité očíslování jeskynních vchodů, tak jak to učinil R. Burkhardt ve střední části Moravského Krasu.

Přemysl R y š a v ý, Brno.

Poznámka redakce: Na nutnost revise topografické nomenklatury a číslování jeskyň systému Na Říčkách, vzhledem k starším literárním zprávám, zejména v archeologických nálezech, poukazoval již J. Skutil v Dělnickém turistovi, roč. XII, str. 33—38, a v Časopise turistů, roč. 56. (1944), str. 82—83, o nálezech z Liščí díry psal v Památkách archeologických, roč. 35. (1926), str. 201—207, cbr. 59. Na zmatek v pojmenování zdejších jeskyň poukázal již r. 1928 A. Boček ve svém Průvodci Moravským Krasem na str. 290.

Jeskyňě Netopýří v Hádeckém údolí.

Jeskyňě Netopýří se nachází v pravé stráni údolí Hádeckého potoka naproti Ochozské jeskyni v jižní části skalního ostrohu, počínajícího poblíž Švédova stolu. Její vchod*) je ve výši 7 m (podle dr Kříže) nad úrovní údolního a 106 m západoseverozápadně od vchodu do Ochozské jeskyňě. Za vchodem je první prostora (2) ve východní části s komínem otevřeným na povrch (3). Další prostora (4) je

oddělena od předešlé nehlubokým stupněm. Ve stropu této prostory je komín; v šikmé, k západu ukloněné východní stěně jsou dva otvory, které ve svém pokračování souvisí se středním patrem Netopýří jeskyňě. Poslední prostoru (5) horního patra této jeskyňě tvoří velká síň s rozervaným stropem. Půda je nerovná a pokrývají ji velké vápencové balvany, zřícené se stropu. Horní patro Netopýří jeskyňě má hlavní, dosud neznámé pokračování, pravděpodobně k JZ. Přístup k nižším patřům se děje úzkou a nízkou chodbičkou v SV cípu síně (6). Chodbička ústí při

*) Sleduj na plánku.

stropu kruhové síňky (7), kam také od jihu, po případě od jihozápadu přichází jižnější z chodbiček, odbíhajících ze síňky 4. Z této síňky vedou dvě chodby k podzemnímu toku, z nichž je východní schůdnější. Její počátek je ve stejné výši jako ústí chodbičky přichodní. Pak následuje prudce klesající chodba, která nás přivádí k nejnižšímu místu Netopýří jeskyňě, které — jak z plánku vysvítá — je nedaleko vchodu. Zde se setkáváme s podzemním vodním tokem, který přichází sifonovitě od severovýchodu a brzy mizí mezi balvany k jihozápadu. Původ těchto vod je zatím neznámý. Ve spisku „Ze zapomenutého kraje Moravy“, Brno 1889, str. 28, domnívá se Fl. Koudelka, že „dole jest skutečně potůček hádecký“, jistotu o tom dá teprve řádně provedený barvicí experiment, jehož plán autor vypracoval a jež provede Speleologický klub brněnský, jakmile nastanou příznivé meteorologické poměry.

Přemysl R y š a v ý, Brno.

Přemysl Ryšavý:
Премысл РИШАВЫЙ.

OCHOZSKÁ JESKYNĚ V JIŽNÍ ČÁSTI MORAVSKÉHO KRASU.

Охозская пещера в южной части Моравского Карста. — La caverne d'Ochoz dans la partie méridionale du Karst morave. — The Ochoz-cave in the southern part of the Moravian-Karst.

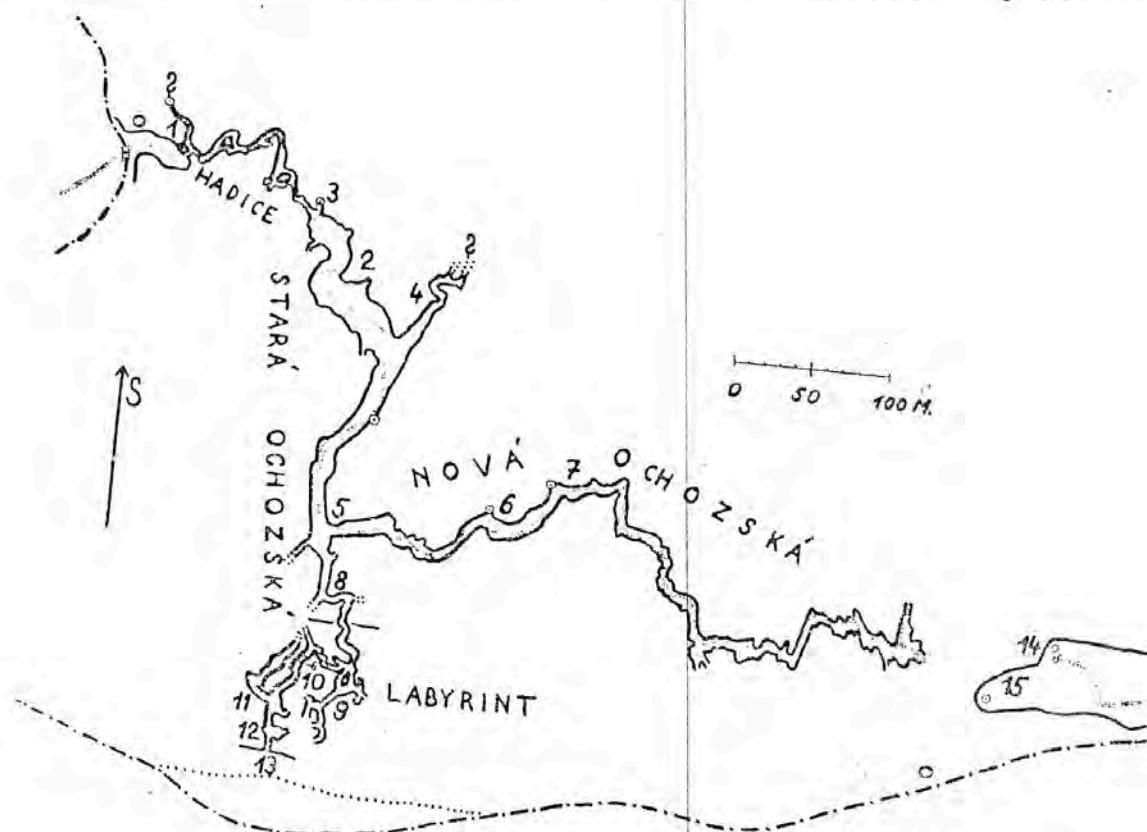
V romantickém údolí Hádeckého potoka, 2 km západojihozápadně obce Hostěnic, leží hlavní vchod k nádherné krápníkové jeskyni Ochozské. Svoji téměř 1.5 km rozlohou představuje Ochozská jeskyne jednu z největších jeskyní Moravského Krasu. Patří spolu s několika menšími, avšak důležitými jeskyněmi a jinými krasovými zjevy k třetí¹⁾ — nejjižnější hydrografické soustavě — Moravského Krasu, totiž úvodí potoka Hádeckého, Hostěnického a Ochozského.

O zpřístupnění a elektrickém osvětlení některých partií se již uvažovalo a byla i dokonce ustavena i prozatímní společnost, jak o tom píše A. Boček v r. 1928. Komunikačně by mohly prozatím sloužit v případě zpřístupnění autobusové spoje, vedené po silnici Brno—Ochoz k rozcestí s tak zv. »Červenou cestou« nad Horním mlýnem či až do Ochoze samotné. Pozdějším prodloužením elektrické trati č. 10 o asi 8—10 km, nikoliv údolím Říčky, které by tím ztra-

¹⁾ Autor již započal se zpracováním krasových zjevů této oblasti v souhrnné pojednání.

tilo svůj krajinný ráz, by bylo získáno spojení definitivní, které by také znamenalo jistý přínos hospodářsky zchudlému kraji. Ani tento námět není nový, neboť ředitel Severní dráhy R. Foges pomýšlel již r. 1842 na zřízení železniční odbočky, jak zaznamenává F. E. Weidmann r. 1843 a později J. V. Procházka v »Zlaté Praze«.

Ochozská jeskyně je známa necelých 120 let. První kratičkou zmínku podává K. J. Jurende r. 1835. Roku 1838 popisuje J. Hornisch v »Moravii« stručně Ochozskou jeskyni na základě průzkumu,

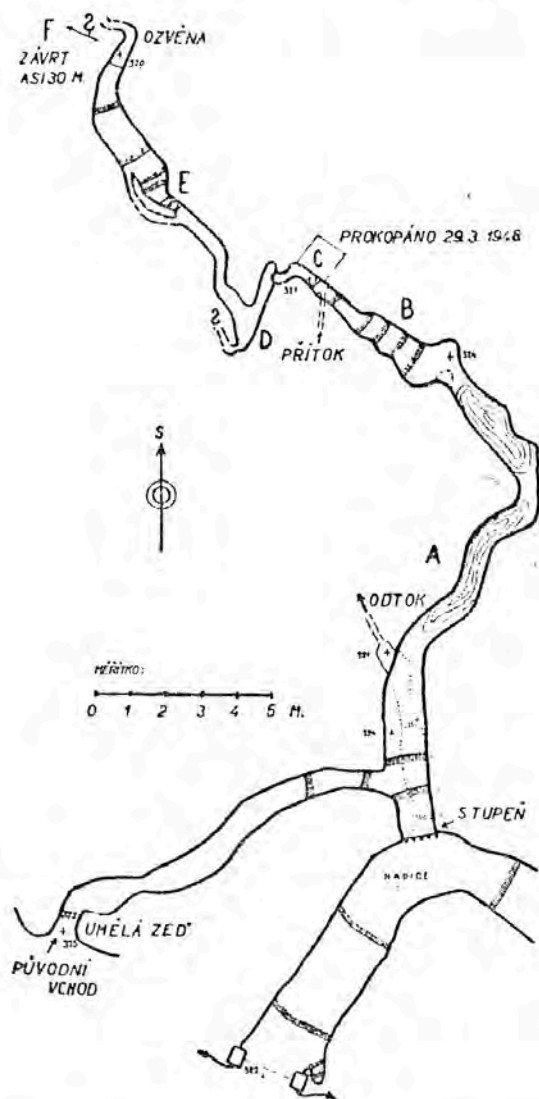

Obr. 1.

Orientální plán Ochozské jeskyně. Dle výměrů ing. K. Feitla z r. 1930 (zjednodušeno).

který provedl v létě r. 1830. Zde vystihuje správně charakter Ochozské jeskyně slovy: »...dno se zdá nyní jako před časem opuštěné řečiště.« Důležité údaje o vlastní historii objevu, jakož i o osobě objevitele nacházíme v témže časopise o dva roky později. Podle tohoto pramene objevil Ochozskou jeskyni chudý švec Jan Matásek, který používal vstupní partie Ochozské jeskyně za obydlí. Jednou si prohlédl zblízka své obydlí, při čemž seznal, že v pokračování jsou pěkné krápníkové jeskyně. Své poznatky sdělil spoluobčanům v Ochozi, odkud se to brzy dověděl majitel panství hrabě Dietrichstein. Ten dal pro usnadnění přístupu vylámatí nynější umělý vchod,

opatřený pevnými dveřmi a nacházející se 7 m vpravo od původního malého vchodu, dnes zadržného. Dne 20. srpna 1840 prohlédl si hrabě jeskyni se členy své rodiny. Dveře jeskyni uzavírající byly však brzy vypáčeny a nastává systematické vylamování krápníků, podobně jako v některých jiných jeskyních našeho Krasu. Dr. Wankel píše r. 1857 při popisu Ochozské jeskyně: »Obraťme se ale k jinému chrá-

Obr. 2.

Nový tratívod v Ochozské jeskyni. Měřili 29. března 1948: Cigánek, Medek, Ryšavý.

mu, vystavěnému Boží rukou; tisíce let již uplynulo a hrdě se tyčily sloupy vedle sloupů, alabastrové kopule vyrůstaly v magické skupiny a půdu přelil kamenný ručej tvary podobnými třpytnému sněhu. Tu přišel člověk a zničil jediným úderem dlouholeté dílo. Pohádkový chrám se brzy změnil pod jeho rukou ve špinavou a ubohou stoku.»

V dalším uvádí, že ještě mnoho ušlo zločinné ruce, avšak je nutno jeskyni pečlivě chrániti.

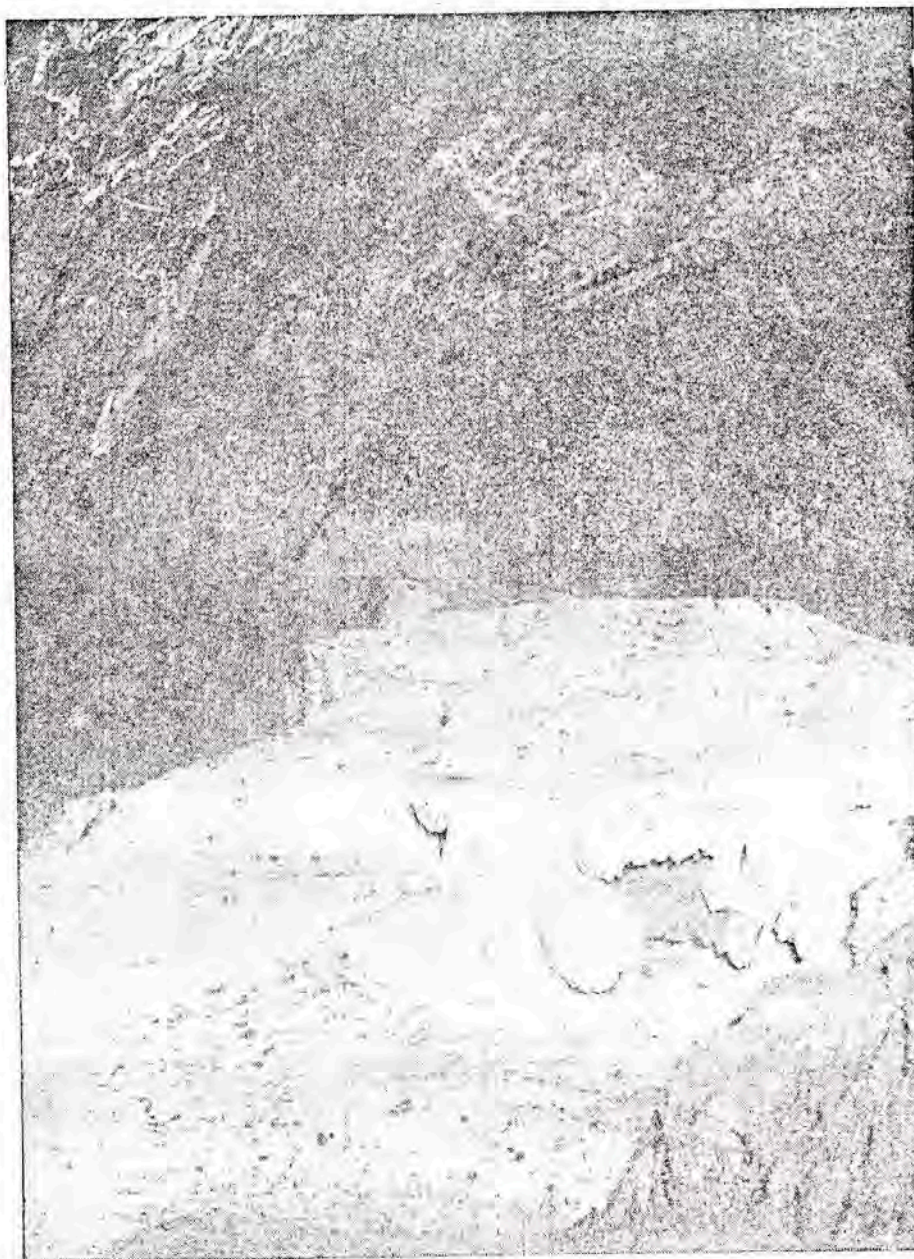
Dr. Wanklem vlastně započiná speleologický výzkum Ochozské jeskyně, který provedl v r. 1857 se svými spolupracovníky. Dr. Wankel poznal Hadici, Starou jeskyni a v Nové Ochozské vnikl téměř 100 m daleko. Při popisu vyslovuje domněnku o tom, že Ochozská jeskyně slouží za řečiště Hostěnickému potoku, jak je také uvedeno v Soukupově spise »Macoča a okolí«, takto: »...ústí po nejméně 120—130 sáhů (230—250 m) dlouhém dosud neznámém běhu v plochém údolí u Hostěnic v místě, které je označeno skupinou skal s mnoha ponory při jejich úpatí...« Význam těchto výzkumů spočívá také v tom, že tehdy známé prostory byly zachyceny výměrem A. Mládka a A. Medriezera. Plán byl snad publikován r. 1857 nebo 1858 v dosud nedostupné stati »Nově objevená jeskyně Ochozská u Obce« (v originále »Die Neuentdeckte Höhle von Ochoz bei Ubetz«). B. Havránek provedl při těchto výzkumech pěkná vyobrazení interiérů, z nichž dvě publikuje Wankel r. 1858 a později r. 1882.

Po Wanklovi začínají se obíratí výzkumem Moravského Krasu vůbec a tím i Ochozské jeskyně dva významní moravští speleologové, Dr. M. Kříž a Flor. Koudelka. Roku 1878 publikuje Dr. M. Kříž podrobný a svědomitý popis tehdy známých prostor a provází je četnými údaji číselnými, zejména cennými pokud se týká nadmořských výšek. F. Koudelka publikuje výsledky svých prací r. 1889 ve spise »Ze zapomenutého kraje Moravy«, který je cenným jak s hlediska literárně-historického, tak s hlediska čistě speleologického. V této době objevuje se v naší speleologické literatuře několik populárních článků a pojednání, což má za následek pravidelný příliv návštěvníků, z nichž někteří pustošili jeskyni dále, přes to, že na přání hraběte Bubny byl vchod opatřen železnou mříží. Během výzkumů Křížových byly pořízeny dva plány Ochozské jeskyně. První z nich publikuje R. Trampler r. 1896 s pěkným popisem Ochozské jeskyně a s nastíněním historie a vzniku. Poukazuje na chodbu vedoucí z prvního ohybu Hadice doleva, kde mizí podzemní Hostěnický potok do nižších jeskynních etáží. Trampler také vyzdvihuje závislost průřezových dimensí chodeb na existenci puklin; hlavně si však všímá krápníkové výzdoby, již líčí nadšenými slovy.

Druhý Křížův plán, obsahující už i Novou Ochozskou, nacházíme r. 1900 v jeho »Průvodci, II. díl«, kde je také podrobný popis tehdy známých prostor, doprovázený četnými daty topografickými.

Novou Ochozskou jeskyni objevil v létě r. 1900 zasloužilý moravský speleolog, předseda býv. Jeskynní sekce Přírodovědeckého klubu v Brně, Dr. J. V. Procházka, se svými spolupracovníky A. Pohlem a J. Muzikářem. Objevnou výpravu popisuje téhož roku v »Zlaté

Praze« a připojuje k popisu několik pěkných fotografií Burkhar-
tových. Procházka zhotovil v době svých výzkumů i plán Ochozské
jeskyně, jež je značně důležitý pro zjištění, kam až vnikla objevná
expedice. Plán dosud uveřejněn nebyl a originál jeho se nalézá v ar-

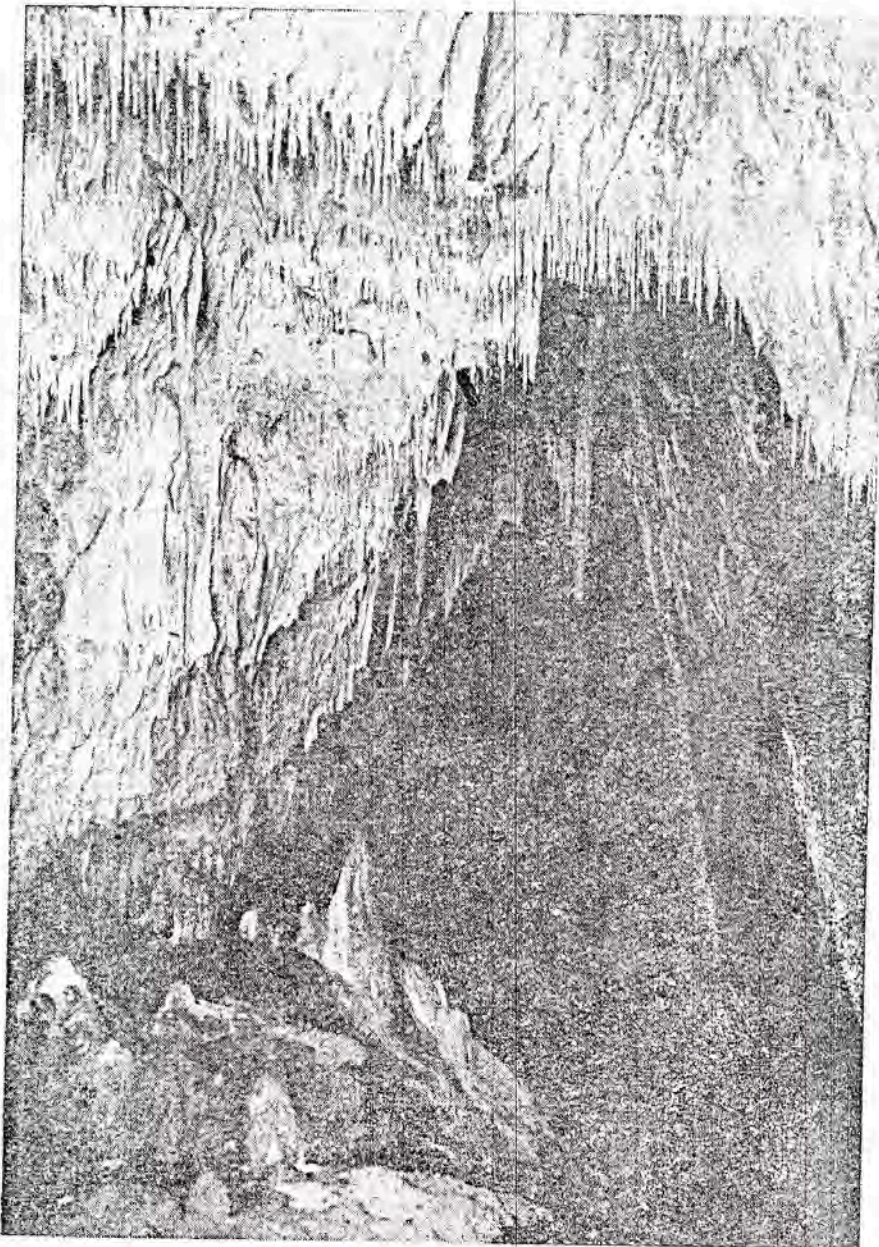
Obr. 3. Zkamenělá řeka.

Foto v. Ježek.

chivu řed. rady A. Bočka. V této době prohlédli Ochozskou jeskyni
též někteří členové Jeskynní sekce, z nichž p. Viktor Ježek zfoto-
vil pěkné fotografie, zvláště pokud se týká prostor v Nové Ochoz-
ské. Mimo to byla učiněna některá významná pozorování hydrografická,

Pak se Ochozská jeskyně dostává do sféry zájmu Jeskynní sekce ve VDT, která se postarala o provisorní zpřístupnění Ochozské jeskyně. Úzké partie v Hadici byly rozšířeny a vodám tak byl sjednán snadnější odtok. Významného úspěchu dosáhli zmínění již pracovníci

Obr. 4. Hlavní dóm.

Foto Ježek.

roku 1922, kdy se jim podařilo objevit rozsáhlé bludiště menších chodbiček horizontálních a vertikálních, zvané Labyrint. Mimo to se podařilo opět prodloužit Novou Ochozskou. Z tohoto období výzkumů pochází velmi pečlivě provedený plán ing. Feitla z r. 1930,

ježž ve značném zjednodušení z důvodů reprodukčních znázorňuje obr. 1.

Ožehavou otázku častých záplav rozřešili tiito pracovníci velmi důmyslným způsobem; svedli totiž uměle na samém počátku Ochozské jeskyně v Hostěnickém propadání ponorný potok Hostěnický do jiného ponoru (14)²⁾, jehož trativod probíhá větším dílem mimo Ochozskou jeskyni, jak o tom referuje v několika pojednáních Dr. R. Prix. Tím bylo způsobeno, že původní ponor (15) při úpalí uzavěrové stěny slepého Hostěnického údolí lunguje nyní jen za povodní.

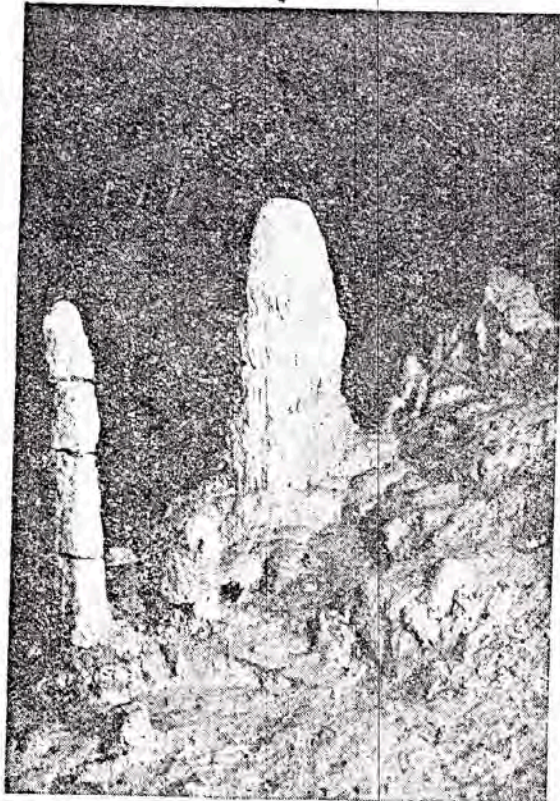
Ochozská jeskyně se skládá ze tří částí. První nejdéle známou část tvoří Stará Ochozská jeskyně, již tvoří dva morfolořicky velmi kontrastující díly, z nichž úzkou a »klikatou« chodbou, vedoucí za vchodem asi 170 m, nazýváme Hadicí. Dodnes málo známý Labyrint, jako vertikální počátek první části, vyúsťující malým otvůrkem v Kamenném žlíbku, tvoří druhou část Ochozské jeskyně. Třetí část geolořicky nejmladší tvoří Nová Ochozská jeskyně, jež dodnes slouží v partiích od vchodu vzdálenějších po většinu roku za aktivní řečiště Hostěnického potoka. V důsledku popsaneho již zásahu v Hostěnickém propadání jsou nyní období, kdy je řečiště inundováno v celém průběhu, omezena jen na mimořádně vysoké vodní stavy.

Z Hádeckého údolí počíná jeskyně Hadicí, z níž malá část nejbliže u vchodu je uměle prostřilena z důvodu snadnějšího přístupu. Hadicí tvoří mnohokrát se zatáčející chodba asi 170 m dlouhá, nepřiliš široká a průměrně 2 m vysoká. K severu odbočuje několik vedlejších chodbiček, z nichž jsou zatím nejdůležitější dvě nad sebou ležící chodby v prvním ohybu Hadice, začínající 7 m daleko od umělého vchodu (1). Spodní chodbu tvoří trativod, v němž za přívalu mizí poměrně velké množství vody. Trativod bývá obvykle zatarasen naplavenými dřevy, je asi 5.5 m dlouhý, vyplněný šterkovými a písčítými nánosy a jeví silný spád k severu (na půdorysu obr. 2 tečkovaně). Ústí horní chodby je asi 2 m nad půdou; ve 2 m od počátku odbíhá k JZ chodba k původnímu vchodu do Ochozské jeskyně. Přímým směrem, mírně vzhůru, vede chodba krásně erodovaná s vyhlazenými stěnami, zdobenými místy nicovými tvary. Chodba poznenáhlu zmenšuje výškové rozměry a zahýbá mírným obloukem k SV. Za záhybem jsou ve stěnách pěkně vyvinuty vodní járy; skalní dno chodby je v těchto místech pokryto 4½ m dlouhou louží, nakané vody (A).³⁾ V těchto místech zahýbá chodba náhle téměř v pravém úhlu k SZ a na jejím dně je patrna opět vodní louže. 4 m za zákrutem počínají mocné nánosy silně promočené hlíny a chodba spadá kluzkým srázem (B), kde končila nánosem bahna (C). Všechny

2) Čísła v závorkách odpovídají příslušným číslům na plánku.

3) Písmena v závorkách odpovídají příslušným písmenům na plánku. Obr. 2.

známky nasvědčovaly tomu, že tato nejzazší část chodby bývá zaplavována vodou. Již r. 1878 píše Dr. M. Kříž při popisu těchto prostor, že na dně prohlubně stává voda. Zajímavější pozorování bylo učiněno při inundaci počátkem r. 1948, kdy zjistili zde pracující členové Spel. klubu v prohlubni proudící vodu, která sem přicházela malým otvorem ve dnu svažující se chodby a mizela směrem k severu. Značné množství protékající vody a okolnost, že po inundaci voda brzy zmizela, svědčilo o nepřilíš mocném ucpání dalšího po-

Obr. 5. Kužel.

Foto Ryšavý.

kračování, pročež přistoupili zmínění již pracovníci (Cigánek, Lejsek, Medek, Řezanina) k odstraňování bahnitého závalu. Jejich namáhavá práce byla korunována úspěchem a dne 29. března 1948 se jim podařilo objevit další pokračování. Za závalem vbíhá trativod do síňky (D), táhnoucí se k JZ, s puklinou ve stropě. Za síňkou je sice trativod značně vysoký, avšak jeho šířkové dimenze stačí sotva na prolezení. Na konci této úzké partie je 2 m vysoký skalní most (E), jež nutno přelézati vrchem. Za mostem nabývá trativod opět předchozích dimensí a 5 m daleko se stává neprůlezným (F). Asi 5 cm vysokou skulinou mezi náplavou a stropem je vidět další prostory, z nichž při zavolání zaléhá ozvěna (podle situace v březnu 1948).

Nově objevený trativod má sice délku pouze 13 m, avšak jeho velká důležitost je v tom, že se snad dalšími pracemi a objevy podaří rozřešit otázku odtoku vod z Ochozské jeskyně. Niveau poslední části objeveného trativodu se neliší příliš od niveau řečiště Hádeckého potoka v místech mezi Ochozskou a Netopýří jeskyní. K otázce odtoku vod a dalšího prodloužení trativodu možno předpokládat, že trativod povede kolem závrtu SZ vchodu do Ochozské jeskyně. Vody tudy tekoucí budou křížovat povrchový tok Hádeckého potoka prav-

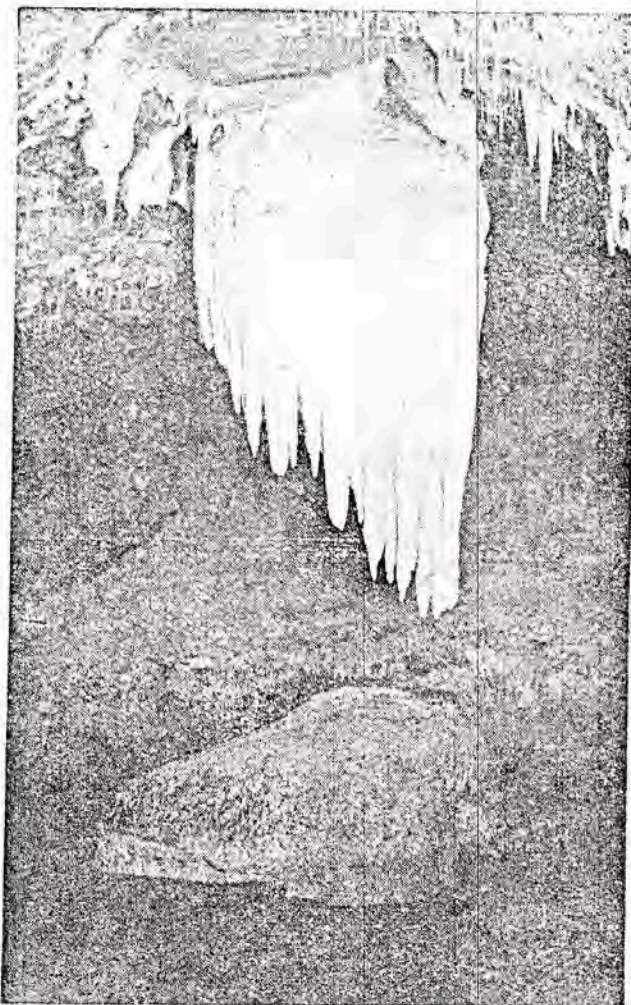

Obr. 6. Smuteční vrba.

Foto Nouaekh.

děpodobně v nepříliš značné výškové diferencii. Tento případ není v krasových oblastech vzácný; u nás na př. upozornil na případ křížování toků na Holštýnsku J. Knies r. 1908 ve stati »Drobné geologické zprávy z území Moravského Krasu« (Věstník Klubu přírodovědeckého v Prostějově) a r. 1909 ve spise »Punkva a její krasové přítoky«, str. 32. Na existenci křížování toků v jižní části Morav. Krasu upozorňuje ve svých »Průvodcích« A. Boček. Velká důležitost nově objeveného trativodu tkví v tom, že při dalším objevném postupu bude asi možno přiblížit se co nejvíce vlastnímu křížování toků. Otázku odtokových poměrů vyřeší řádně provedený experiment barvicí.

Hadice ústí po 170 m do velké dómovité prostory (2), zdobené na stropě i na stěnách nejrozmanitějšími tvary krápníkovými. Při stěnách prostory jsou velké kopce naplavených žlutých hlín a písků, sahajících místy až ke stropu, pokryté krápníkovými tvary nejrůznějších forem. Nejnižším místem prostory probíhá občas inundované řečiště, pokryté potočným štěrkem s omletými kusy krápníků. Strop vyběhá v několik komínů a je zdoben rozličnými krápníky od tenkých poloprůsvitných brček až k masívním 7 m dlouhým stalaktitům různých tvarů; hojně jsou zastoupeny i tvary mrkvovité.

Obr. 7. Hrozen.

Foto Ryšavý.

Hned na počátku prostory je vlevo v hlíně prokopaná chodba se sestupnou tendencí, která má funkci podzemního ponoru (3). Podobných ponorů je ve Staré i Nové Ochozské jeskyni několik. Jimi odtéká voda postupně do nižších dnes neznámých trativodů, takže za normálních vodních stavů je řečiště inundováno pouze v zadních partiích Nové Ochozské jeskyně.

Z počátku se stáčí prostora doprava, pak vede přímo asi 60 m, načež zahýbá doleva. V tomto místě odbočuje k SV mírně stoupající chodba, zvaná »U zkamenělé řeky«. Název pochází od bělostného travertinového příkrovu, který v několika kaskádách pokrývá hlinité dno chodby. Vzadu pokračuje chodbička kopaná uměle v hlinitém nánosu, která vede pravděpodobně do neznámých, asi krápníkových prostor. Tyto snad souvisí s Liščí dírou, jejíž vchod je dle nejnovějších měření 370 m SZ odtud.

Hlavní prostora vede od ústí chodby »U zkamenělé řeky« k JZ, později se stáčí k jihu. Puklinový strop dosahuje v těchto místech značné výše a visí zde několik mohutných stalaktitů. Ku konci prostory se tyčí skoro 2 m vysoký stalagmit, zvaný »Kučel« (5). Asi

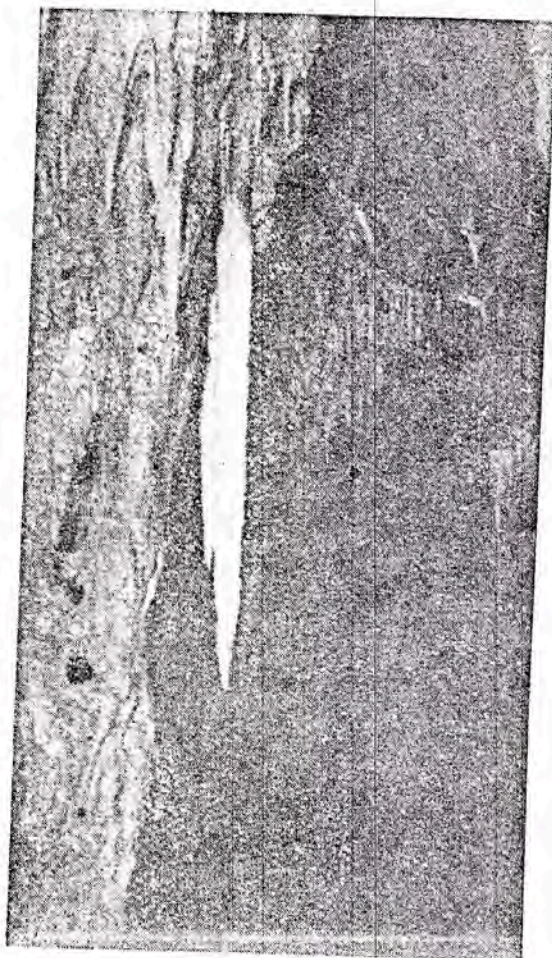
Obr. 8. Záclona v nejzazší partii Nové Ochozské. Foto J. Vyšinka.

10 m za »Kučelem« se jeskyně dělí: pravá chodba pokračuje na hlinitém stupni 4 m vysokém; aktivní řečiště vede chodbou levou, zv. Nová Ochozská jeskyně. Až do r. 1900 byla tato chodba známa do vzdálenosti asi 100 m za »Kučel«, kde končila vodní nádrž. Toho roku postoupil Dr. J. V. Procházka spolu s H. Pohlem a J. Muzikářem skoro 350 m »proti vodě« a objevil tak nádherné krápníkové jeskyně.

Tyto počínají větší síní, kde visí na stropě podivuhodný krápníkový útvar — »Lustr« (6). V další prostora asi 45 m za »Lustrem« je nádherný stalaktitický tvar, zvaný »Hrozen« (7). Před »Hroznem« je při levé stěně ponor, který odvádí poměrně značné množství vody do neznámých trativodů, což se zdá nasvědčovat nepříliš mocnému ucpání ponoru. Obrovské spousty stalaktitů masivních i brčkových

tvoří v těchto místech výzdobu stropu. Za »Hroznem« se chodba stáčí prudce doprava a v dalším ohybu je opět poněkud větší krápníková prostora, nazývaná »Kaple«. V dalším pokračování se strop značně snižuje a dno chodby bývá obvykle pokryto vodními tůněmi.

Dne 26. září 1947 za abnormálního sucha, kdy podzemní krasové vody klesly na minimum, podařilo se M. Skoupému a J. Vyšínkovi, členům Speleolog. klubu v Brně, vniknout do dalšího pokračování.

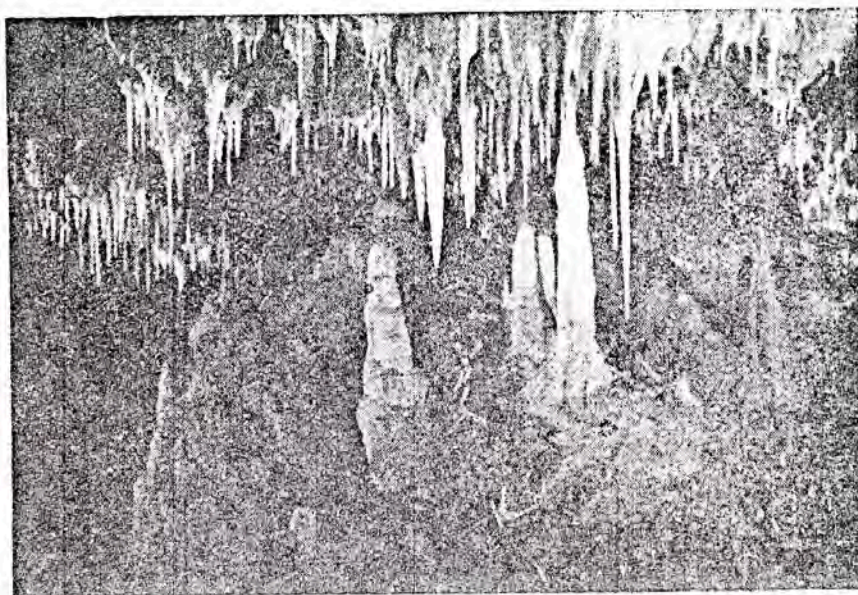
Obr. 9. Nyní již zřícená stalaktitická mrkev v Labyrintu. — Situace 3. prosince 1943.
Foto Ryšavý.

Tyto prostory počínají ve větším dómu, v jehož východní části jsou dva komíny značné výše.

Cesta dále vede úžinou mezi dvěma šikmo postavenými vápencovými lavicemi do nízkých, avšak poměrně širokých trativodů, střídajících se se sály a sínkami větších rozměrů. Ke konci přechází prostory ve vyšší prostor, jejíž strop vybihá v komíny. Objevný postup tehdy zastavil inundovaný sifon na konci 12 m dlouhé tektonické pukliny. Měsíc nato, 28. října, byl již sifon bezvodý, a tak byl objeven

asi 20 m dlouhý, nepřiliš dimensovaný trativod se silně blátivým dnem. Popisované prostory vykazují pěknou krápníkovou výzdobu (viz foto na titulní stránce I. roč. Čsl. Krasu a obr. 9) a jsou zajímavé tektonickou stavbou.

Sledujme nyní chodbu odbočující za »Kuželem« doprava. Tato je vlastně geneticky pokračováním Staré jeskyně. Ihned z počátku jsou vpravo nádherné modravě zbarvené stalagmity a sintrové povlaky s hrubě krystalickým povrchem. V těchto místech odbočuje chodbička v hlíně kopaná, která asi povede do neznámých prostor. Hlavní chodba běží přímo k jihu a pak zahýbá v pravém úhlu k východu. V ohybu jsou dva interesantní krápníkové tvary — vpravo Křtitelnice, vlevo Smuteční vrba — jež nemají zatím v Moravském

Obr. 10. Krápníková výzdoba Labyrintu.

Foto Ryšavý.

Krasu období. Dále pak chodba zatáčí opět k jihu, kde se pojednou prudce snižuje. V těchto místech byla jeskyně až do r. 1922 ukončena travertinovou studánkou. Pracovníci VDT soustředili i k tomuto místu svoji pozornost a po namáhavé práci, při níž bylo nutno odklízet bahnitý nános a rozbíjet travertinové plotny, objevili po mnohaměsíční práci dne 21. října 1922 zajímavé jeskyně, zvané Labyrint.

Nové objevy počínají blátivým nízkým sílonem, za nímž je několikrát se zatáčející chodba s nápadnými stopami vodní činnosti. Dno vyplňuje hlinitý nános, v němž je zaříznuto korytko periodického potůčku. Chodba má velice zajímavý příčný profil a je ukončena malým okénkem ve výši asi 2 m nad půdou; za ním je síňka, z níž vybíhají další tři chodby. První i druhá (zleva) vedou do podélné dómovité prostory (9), zdobené v SV části pěknými krápníky (obr.

11), mezi nimiž odbočují vedlejší chodbičky. K JZ pokračuje prostora malou chodbičkou do balvanitých závalů. Na počátku chodbičky je při východní stěně oderodovaný izolovaný skalní pilíř, podobný jako v Rasovně či v Plánivách. Během našich výzkumů v r. 1943-44 měli jsme příležitost pozorovati v této prostora samovolné zřícení stalaktitické »mrkve«, vyobrazené na obr. 10.

Třetí chodba, vedoucí ze síňky za okénkem, má podobu roury průměru 60 cm, skloněné vzhůru. Za ní je chodba značně se klikatící, která vykazuje stoupání a ústí do větší prostory, jejíž dno je pro-

Obr. 11. Hostěnické propadání při inundaci 28. března 1948. Foto Ryšavý.

lomeno studňovitým závrtem 6 m hlubokým (10). Půda prostory má silný spád od JZ k SV. Odtud vede opět málo dimensovaná stoupající chodba s erodovanými stěnami. Dno další prostory je pokryto balvanitou ssutí a strop je silně rozpukaný. Při západní stěně jsou dva propasťovité otvory, z nichž jižnější je ucpán a severní vede k propasti 20 m hluboké (11), na jejímž dně je horizontální chodba s nadějným pokračováním. V jižním cípu horní prostory je mezi balvany ústí nízké chodbičky, jež po necelých 10 m ústí do poslední síňky Labyrintu, zvané někdy Zlámalovou (12), která je již blízko povrchu. Odtud je prokopána krátká chodbička, ústící malým, plecho-

vými dveřmi uzavřeným otvůrkem (13) v severní stráni Kamenitého žlíbku.

Tento druhý umělý vchod do Ochozské jeskyně je značně komunikačně důležitý, neboť je možno opustiti tudy jeskyni v dobách náhlých záplav, kdy už je Hadice naplněna vodou. Naopak lze tímto vchodem vniknouti do jeskyně v dobách záplav a činiti pozorování hydrografická.

Vyjdeme-li z předpokladu, že Pekárna je prastarým korytem Hostěnického potoka a že za kamenitým závalem na konci Pekárny pokračuje jeskynní chodba dále směrem k Hostěnickému propadání (14, 15), nabízí se domněnka, že určitá část Labyrintu představuje zlomek této jeskynní chodby. V tomto případě je nutno pokusiti se o proniknutí v několika kritických místech, a to jednak směrem k Pekárně, jednak k Hostěnickému propadání.

Naproti tomu lze pokládat Labyrint za vodami opuštěný systém vertikálních trativodů, které bývaly inundovány v dobách, kdy nyní slepé údolí Hostěnické bývalo poloslepým a voda se propadala v Kamenitém žlíbku v závrtovitě depresi před vchodem do Labyrintu. Teprve budoucí výzkumy a studie vnesou do této otázky jasno.

Краткое содержание.

В южной части Моравского карста находится одна из наибольших его пещер. Своей красивой сталактитовой декорацией и близостью города Брна эта пещера заслуживала бы снабжения ея электрического освещения и открытия ея для посещения широким слоям населения. Пещера была открыта в 1830 году охозским жителем Яном Маташком. В своей большей части Охозкая пещера представляет собой подземное русло Гостеницкого потока, который в нынешнее время заполняет это русло только при наивысшем уровне воды, т. и при обычном состоянии этот поток течет по искусственно образованному руслу.

Новейшими работами Спелеологического клуба в Брне было открыто с одной стороны продолжение русла против течения, с другой стороны часть оттокового канала. Воды отекающие из Охозкой пещеры подтекают вероятно в небольшом разстоянии Гадецкий поток и находятся пожалуй в связи с водами Нетопырьей пещеры. На это обстоятельство уже в 1922 г. обратил внимание моравский спелеолог А. Бочек. Для доказательства этого предположение предполагается сделать испытание красящими веществами.

Résumé.

La caverne d'Ochoz se trouve dans la partie méridionale de Moravský Kras, non loin de Brno. Une des plus grandes cavernes de notre karst, découverte en 1830 par Jean Matášek, elle mériterait aujourd'hui d'une éclairage électrique. C'est le lit souterrain du ruisseau de Hošténice, qui ne coule par là que pendant des grandes eaux, parce qu'il a été artificiellement remis. Notre Club a découvert pendant le dernier temps la continuation de la caverne dans la direction contre le courant. Des eaux écoulant de la caverne d'Ochoz souscoulant vraisemblablement (et pas dans aucune grande différence de hauteur!) le ruisseau dit Hádecký et sont peut être (comme cette hypothèse a été prononcée déjà en 1922 par A. Boček) en relation avec des eaux de la caverne dite Netopýří (la caverne des chauve-souris). On prépare une expérience avec des couleurs pour trouver cette hypothèse.

Summary.

In the southern part of the Moravian-Karst one of the largest caves lays, the cave of Ochoz, discovered 1830 by a citizen of Ochoz named Jan Matášek. For the greater part she represents the underground bed of the rivulet of Hosténice, which for artificial drainage flows trough only in the time of a high level of water. The cave merits electric-lighting and for her beautiful stalactite-decoration and the neighbourhood of Brno she should be opened for the public. New research-work executed by members of the Speleological club of Brno a continuation towards the stream has been discovered and also a part of the outflow. The waters coming from the Ochoz-cave underflow probably without any important diference in high the Hádecký rivulet and are connected perhaps with the waters of the Netopýří-cave, as supposed 1922 by the moravian speleologist Ant. Boček. To confirm this hypothesis a colouring experimit is prepared.

A na závěr roku 1949 odborná práce Dr Josefa Jarky – viz níže.

Geologie jižní části Moravského krasu mezi Křtinami a Mokrou.

Podává

Dr. JOSEF JARKA.

(S jedním vyobrazením v textu a s geologickou mapou.)

Předloženo dne 22. října 1948.

V létě roku 1946 jsem konal geologické výzkumy a mapování v jižní části *Moravského krasu* a v přilehlých oblastech. Studované území zaujímá severní polovinu listu *Líšeň* (67 66) topografického plánu 1 : 25 000 a měří přibližně 80 km². Geologická mapa a výsledky výzkumů byly předloženy v květnu 1947 jako disertační práce na přírodovědecké fakultě Karlovy university v Praze. Z této disertační práce uveřejňuji zatím jen první část — stratigrafii, tektoniku a hydrografii. Petrografie devonských hornin ze studovaného území vyjde jako druhá samostatná část později.

Podnět k práci dal můj učitel prof. Dr. R. KETTNER, který mě již od roku 1938 seznamoval s geologií moravského paleozoika. Při práci v terénu i při pozdějším zpracovávání materiálu podporoval mě prof. Dr. R. KETTNER mnohými radami a povzbuzoval mě stálým zájmem. Za všechnu jeho péči a podporu mu srdečně děkuji. Vděčností jsem rovněž zavázán panu doc. Dr. F. PRANTLOVI, za pomoc a vedení při zpracovávání paleontologického materiálu.

Geologické mapování bylo provedeno v rámci programu Státního geologického ústavu v Praze.

Tato práce bezprostředně navazuje na studie prof. Dr. R. KETTNERA v moravském devonu. Na severu sousedí území, které jsem nově geologicky mapoval, s oblastí listu *Macocha* (66 66), která byla zpracována R. KETTNEREM v roce 1944. Na východě na listě *Vyškov-západ* (67 67), konal současně se mnou geologické výzkumy kolega K. HRMADA (1947, 1948).

STRATIGRAFIE.

Skalní podklad je v studovaném území tvořen těmito útvary: a) žulou brněnského masivu, b) devonem Moravského krasu, c) karbonem. K pokrývným útvarům je zde prakticky možno čítati: d) denudační zbytky jury, e) zbytky třetihorních uloženin, f) potoční terasy, g) hlíny a ssutě, h) nejmladší potoční náplavy.

Brněnská vyvřelina.

Brněnská vyvřelina je tvořena středně zrnitou biotitickou žulou, jež v rozsahu studovaného území je značně jednotvárná a málo diferencovaná. Jedině u Kanic a Řícmanic jsem v ní zjistil žíly rozložených lamprofyrických hornin o malé mocnosti. Mimoto je žula na mnoha místech, na př. u silnice jihozápadně od Ochozu, prostoupena tenkými žilami aplitovými, jichž nelze kartograficky zachytit. Podobně jako na jiných místech, i v studované oblasti je žula brněnského masivu často značně *epidotisována*. Při povrchu bývá žula, někdy až do hloubky větší než 5 m. rozpadlá na písek, který se na mnoha místech dobývá. Méně navětralá žula je odkryta jen v hlubokých zářezích údolí Svitavy a pobočných přítoků.

Devon.

Nejstarším devonským souvrstvím na listě *Líšeň* jsou červené arkosy a slepence. Tyto basální horniny devonské sedimentace vystupují hlavně v pruhu jdoucím z východního okolí Bílovic přes Kanický kopec až do údolí Říčky. Horniny ty bývají označovány jako kontinentální sedimenty pustinného rázu a to hlavně pro nápadné rudohnědé zbarvení. Některé arkosové polohy, na př. v okolí kóty 415,7 východně od Bílovic, mají povahu zpevněné, celkem neopracované drti, jež vznikla rozpadem žuly. V slepencových horninách jsou kromě žilného křemene též dosti hojné valouny jemnozrných světlých křemenců, dosud neznámého stáří a původu. Méně hojné jsou valouny černých křemenců. Valouny diabasů a podobných basických hornin, které jsou podle údajů K. ZAPLETALA typické pro tyto slepence v nejbližším okolí brněnském, jsem našel při horním konci Těsnohlídkova údolí. Dále na sever a na východ jsem jich nezjistil. Podřadně vyskytují se v tomto souvrství též vložky psamitických až pelitických hornin, rovněž význačné rudohnědé barvy. Pravou mocnost tohoto souvrství se mi s jistotou nepodařilo nikde stanovit. Podle odkryvů na pravém břehu Říčky je možno odhadovat, že bude jistě větší než 100 m.

Mimo zmíněný hlavní pruh mezi Bílovicemi a Říčkou jižně od Ochozu vystupují tyto horniny na dislokaci uprostřed vápenců severozápadně od Mokré. Další nepatrné zbytky, vlastně jen několik volných

balvanů červených slepenců, jsem našel na hranici mezi žulou a vápenci severovýchodně od Ochozu. Kromě těchto několika nepatrných stop se v oblasti na sever od Řícmanického potoka tyto basální sedimenty devonu nevyskytují. Stáří těchto kontinentálních uloženin nelze přímo určit, neboť se až dosud v nich nepodařilo zjistit organické zbytky. Je možno pouze říci, že tvoří přímé podloží stringocephalových a amphiporových vápenců středního devonu.

Podmínky ke studiu vztahu basálních devonských klastik k nadložním vrstvám jsou v studované oblasti dosti nepříznivé, neboť hlavní pruh devonských klastik je omezen převážně tektonicky. Pouze severně a jižně od Ochozu zjistil jsem nepatrné výskyty basálních devonských klastik v podloží tmavých amphiporových vápenců.

Nejstarší vrstvy karbonátové sedimentace devonské v mapovaném území jsou vápence se *Stringocephalus burtini* DEF. Misky tohoto ramenonožce se vyskytují v mapovaném území většinou jen řídko roztroušené v amphiporových vápencích. Na některých odkryvech nebylo ve vápencích nalezeno více než vždy jeden nebo dva exempláře tohoto druhu. Poněkud hojněji se vyskytuje *Stringocephalus burtini* DEF. ve srážech západně a severozápadně od Alexandrovy rozhledny, dále severně od Babic v lůmky severovýchodně od kóty 434,6 a v Babicích ve strži vých. od kóty 434,6. Ojedinelé průřezy misek náležející pravděpodobně tomuto brachiopodu jsem našel v amphiporových vápencích 250 m jv. od kóty 440,9 severovýchodně od Ochozu a na severním úpatí Lysé jižně od Ochozu. Vápence se *Stringocephalus burtini* DEF. jsou na mapě staženy v jedno s tmavými amphiporovými vápenci.

V severním okolí Hádů u Brna nesetkáváme se s typicky vyvinutými vápenci stringocephalovými, jak je známe ze severní části Moravského krasu, a přes basální devonská klastika transgredují světlé vápence, jež náležejí buď celé, nebo alespoň svojí svrchní částí již do frasnieny. Severně od studované oblasti v okolí Křtinského potoka u Josefova jsou stringocephalové vápence vyvinuty jako lumachellové vápence o mocnosti 12 m, v nichž hlavní a naprosto převládající horninotvornou složkou jsou misky tohoto ramenonožce. Horninu tohoto rázu našel jsem též v několika volných blocích ve strži severně od Babic, vých. od 434,6.

Vývoj stringocephalových vápenců směrem do nadloží můžeme dobře sledovati v odkryvech podél Křtinského potoka. Ve velkém vápencovém lomě západně od Býčí skály jsou v nadloží stringocephalové lumachelly dobře uvrstvené tmavošedé amphiporové vápence v lavicích 10 až 40 cm mocných. Některé lavice jsou tvořeny výhradně coenostey *Amphipor*, některé lavice jsou bez fauny. Spolu s *Amphiporami* vyskytují se hojná *Rugosa* a vtroušené kolonie *Actinostrom*. Tu a tam jsou patrné světlejší průřezy misek *Stringocephalů*. Těmto amphiporovým vá-

penčům s řídce vtroušenými *Stringocephaly* odpovídá většina vápenců, jež lemují žulový výběžek mezi Bílovicemi, Ochozem a Babicemi.

Směrem do nadloží stávají se amphiporové vápence světlejšími a obsahují hojně větvičky stromatoporoideí amphiporového typu, jež se svou stavbou liší od typického druhu *Amphipora ramosa* PHILLIPS. Tuto odchylnou formu, zjištěnou před tím v materiálu nasbíraném při mapování prof. Dr R. KETNERA na listě *Macocha*, odděluje F. PRANTL od druhu *Amphipora ramosa* PHILLIPS a označuje ji předběžně jako novou formu *Paramphipora moravica* PRANTL (M. S.).

Mimo tyto amphiporové vápence nesporně givetského stáří jsem zjistil v devonu Moravského krasu několik dalších výskytů *Amphipor*, stratigraficky mnohem mladších, které nutno počítati do devonu svrchního. Dvě tyto polohy jsou poměrně malé mocnosti a nelze je sledovati na větší vzdálenost. Nalezl jsem je jednak v lomech při silnici vých. od Ochozu, 350 až 500 m východně od kóty 392,9 a jednak v území jv. od Ochozu. Ještě vyšší stratigrafickou polohu má další horizont amphiporových vápenců, odkrytý při silnici od Hádecké myslivny do Hostěnic západně od lesní kapličky. Tato poloha objevuje se i v podloží nejsvrchnějších korálových vápenců v profilu podél silnice Ochoz—Hádecká myslivna. Stratigraficky nejvyšší výskyt *Amphipor* zjistil jsem v lomu u hostěnického propadání, jižně od 410,7. Zde se vyskytují *Amphipory* s coenostey širokými až 5 mm spolu s *Actinostromami* ve světlém vápenci 30 m pod brekciovitými vápenci s úlomky rohoveců, jež v těchto místech jsou nejvyšším zachovaným členem devonského souvrství. Pokud to bylo možné, byly tyto vyšší amphiporové horizonty při mapování sledovány a byly kartograficky zachyceny.

Kromě *Amphipor* jsou dalším významným horninotvorným elementem *Actinostromy*, dříve obvykle stahované v jedno s typickými *Stromatoporami*. Lze říci, že většina t. zv. *Stromatopor* z Moravského krasu náleží ve skutečnosti do výše zmíněné skupiny. *Actinostromy* vyskytují se buď spolu s *Amphiporami*, nebo tvoří samostatné biohermy. Nejvýznamnější je *actinostromový útes* uprostřed světlých vápenců chudých zkamenělinami, odkrytý v lomech při silnici východně od Ochozu. Tento pruh probíhá dále na severozápad přes návrší s kótou 433,4 sv. od Hlubny, do lesa Baba, jv. od Babie. Na jih od silnice Ochoz—Hádek lze tento útes sledovati až do severní části Mokerského lesa.

V actinostromovém útesu, odkrytém v lomech při silnici Ochoz—Hádek, vyskytují se brachiopodi, z nichž se podařilo určit druhy: *Spirifer subcomprimatus* ČERNÝŠEV, *Spirifer kadzielniae* GÜRICH a *Atrypa reticularis* LINNÉ var. *Spirifer kadzielniae* GÜRICH je charakteristickým druhem polského frasnieny a může sloužit jako další doklad, že tyto světlé vápence nad spodními vápenci amphiporovými náležejí buď celé nebo alespoň svými vyššími polohami do svrchního devonu.

Na bási actinostromového útesu vyskytuje se významný horizont

charakterisovaný druhem *Stachyodes verticillata* NICH. V profilu Ochoz—Hádecká myslivna byl tento druh zjištěn též v nejvyšší části actinostromových vápenců. V moravském devonu byl druh *Stachyodes verticillata* NICH. po prvé stanoven F. PRANTLEM na materiálu sbíraném R. KETTNEREM na území listu *Macocha*. Tento druh vyskytuje se též v polském devonu v okolí Krakova, Opatova a j. a to ve frasnieniu.

Stejně tak, jako na území listu *Macocha*, tak i na území listu Líšeň, tvoří *Stachyodes verticillata* NICH. nápadný horizont, který je možno v terénu vymapovat. Sledoval jsem ho od Vysoké, záp. od Březiny, přes kotu 433,4 (záp. od Nového dvora) a dále na jih přes Skalku až k silnici Ochoz—Hádecká myslivna. Nejjižnější výskyty tohoto druhu byly zjištěny v Mokerském lese. Jižně od Březiny v okolí kóty 429,2 probíhá druhý pruh stachyodových vápenců. Podle neobvyklého sklonu vrstev na jihozápad, jež byl zjištěn při jz. okraji tohoto pruhu, zdá se, že stachyodové vápence zde vystupují v jádře antiklinály.

Jižně od Březiny, v okolí kót 429,2—429,0—433,4, je stachyodový horizont vyvinut v největší mocnosti. Je zde tvořen žlutobílým vápencem, složeným z dokonale oválených a zakulacených úlomků trsů *stachyodových*, ze zakulacených úlomků *mechovek* a *Actinostrom*. Jest to vlastně organogenní vápencový slepenec, složený z valounů, tvořených dokonale zakulacenými úlomky vápnitých koster *Stachyodů* a jiných útesotvorných organismů. Tato hornina vytvořila se pravděpodobně na obvodu porostů podobných těm, které ve starších vrstvách vytvářela *Amphipora ramosa* PHILLIPS.

Jako další vyšší horizont odlišoval jsem při mapování svrchní korálové vápence. Tento stratigrafický horizont, náležející rovněž do frasnieniu, je dosti neurčitý, neboť korále se vyskytují v různých stratigrafických výškách zdejšího devonu a nejsou dosud paleontologicky zpracovány. V obzoru svrchních korálových vápenců jsou však korále obzvláště hojné a proto pokusil jsem se vyznačit tuto polohu zvláštní šrafou. Jižně od Křtin vyskytují se na návrší Vysoká dosti hojně bochníkovité kolonie trsových korálů. Byly zde zjištěny druhy: *Prismatophyllum hexagonum* (GOLDF.) a *Phillipsastraea* cf. *pentagona* (GOLDF.)*

Všechny dosud vyjmenované význačné horizonty v nadloži amphiporových vápenců jsou od sebe odděleny polohami světlých celistvých vápenců, téměř bez zkamenělin.

V dalších stupních devonského souvrství se značí nápadná změna sedimentačních podmínek. Při mapování byly v této svrchní části odlišovány: 1. žluté a načervenalé vápence, buď celistvé nebo hlíznaté (křtinský mramor), 2. vápence s rohovci, 3. písčité, oolitické a brekciovité vápence

*) V devonu německém a polském objevují se bochníkovité trsy rodu *Phillipsastraea* v nejsvrchnějším givetieniu, hlavní jejich rozvoj nastal rovněž ve frasnieniu.

s útržky rohovců, 4. temné bituminosní středně zrnité vápence, 5. břidlice se spongiovými a radiolariovými lydity.

Křtinské mramory jsou nejlépe odkryty v lomě při silnici jihozápadně od Křtin. Vrstvy zde mají abnormální směr hora 8 a sklon 20° k sv. Na sever od tohoto lomu probíhá totiž hlavní dislokace ze souborů poklesů a zdvihů, vymapovaných již dříve R. KETTNEREM v okolí Olomučan. V pokračování pruhu křtinských mramorů dále na jihovýchod najdeme v lese západně od silnice Křtiny—Březina hlíznaté vápence, složené z hlíz šedého celistvého vápence, obklopené červenohnědou slínitou hmotou. Je dosti těžké stratigraficky zařadit křtinské mramory mezi ostatní souvrství svrchního devonu zjištěná ve studovaném území. Není proto vyloučeno, že by mohly být částí vyššího příkrovu, stanoveného R. KETTNEREM (1947) na listu *Macocha*.

Nejvyšší vrstvy devonu jsou nejlépe vyvinuty v okolí Březiny, mezi Hostěnickým propadáním a Mokrou a jižně od Anaklet. Úložné poměry těchto vrstev můžeme studovati v Anakletech a v Borovinách, v lomech při silnici z Ochozu do Líšně. Nadloží světlých vápenců tvoří zde 2 m mocná poloha šedožlutých a narůžovělých uzlovitých vápenců s vložkami žlutošedých a hnědočervených břidlic. Na vrstevních plochách těchto vápenců jsou často kruhové nebo oválné jamky o průměru zhruba 4 mm. Jsou to zřejmě stopy hrabavé činnosti neznámých živočichů. Tyto vápence upomínají barvou i mikroskopickou stavbou na křtinské mramory. Není vyloučeno, že jsou jejich ekvivalentem. Na rozdíl od křtinských mramorů nejsou však tak tlustě lavicovité, nýbrž deskovité, a jejich mocnost je značně menší.

V jejich nadloží jsou v Anakletech a v Borovinách vyvinuty vrstvy vápenců s rohovci. V malých lomech východně od silnice Ochoz—Brno lze dobře sledovati, jak se rohovecové vápence vyvíjejí z podložních slínitých vápenců. Rohovce tvoří obvykle průběžné polohy v tenkých lavičkách jemně krystalických vápenců. Na vzorcích rohovců z okolí kóty 414,9 (východně od místa, kde odbočuje silnice do Líšně) byly ve výbrusech zjištěny *jehlice hub*. Tytéž vápence s rohovci vyskytují se na severním okraji obce Mokrá a v pruhu severojižního směru v poloviční vzdálenosti mezi Mokrou a Hostěnicemi.

Na severním okraji obce Mokrá jsou v nadloží vápenců s rohovci odkryty v malém štěrkovém lomu tmavošedé až černé jemně zrnité deskovité vápence. Lavičky vápenců jsou oddělovány tenkými vrstvičkami slínitých břidlic. V těchto vápencích jsem zjistil brachiopoda *Lingula subparallela* SANDB. Vyšší vrstvy těchto vápenců vyskytují se ve větší rozloze na východ od Mokré. Zde jsou to tmavošedé bituminosní, středně zrnité vápence, vyvinuté v silnějších lavičkách.

V Hostěnickém údolí, jižně od hájovny Hádek, jsou vrstvy v nadloží světlých vápenců vyvinuty v zcela odlišné facii. Nad světlými vápenci, které jsou dobře odkryty v lomech východně od Hostěnického

propadání, leží světle šedé vápence, místy oolitické, jež obsahují značnou příměs křemenných zrn a drobných valounků. Tyto vápence přecházejí až do endostratické brekcie z útržků středně krystalických tmavošedých vápenců a úlomků rohovců. Vápence s vložkami rohovců, které tvoří nadloží světlých vápenců v Mokré a v Anakletech, u hostěnického propadání tvoří zcela tenkou polohu. Ekvivalentem jejich vyšší části je výše zmíněná endostratická brekcie. 500 m dále na východ opakuje se tento profil následkem podélné dislokace znova. Vrstva vápenců s rohovci v nadloží světlých vápenců je zde o něco mocnější, do nadloží však rovněž přechází do endostratické brekcie.

Stratigrafické poměry v nejsvrchnější části devonských vrstev je možno dobře studovati též na levém břehu potoka Říčka, zsz. od Mokré. Dobré odkryvy jsou zde na skalnatém ostrohu u kóty 279,8. Na spodu svahu je zde odkryto 2,50 m černých matných vápenců tříštnatých, někdy při úderu lupenitě štěpných. Vápence mají značnou pelitickou příměs a obsahují tenké vrstvičky černých rohovců. Odpovídají stratigraficky černým deskovitým vápencům s *Lingula subparallela* SANDB. z štěrkového lomu severně od Mokré. Vyšší polohy těchto vápenců obsahují pouze jednotlivé pecky rohovcové. Nad nimi leží asi 8 m jemně krystalických světle šedých vápenců. V nejspodnější části těchto vápenců, asi 1 m nad vrstvami s rohovci, vyskytují se zbytky drobných skořápek *brachiopodů*, *ostrakodů* a *lilijic*. Nalezl jsem zde též několik drobných pygidií *trilobitů*, jež podle předběžného určení náležejí rodům *Phacopidella* (*Denckmanites*) RICHTER a úlomek glabelly trilobita ze skupiny *Odontochile* HAWLE a CORDA. Z brachiopodů byla zde zjištěna *Martinia inflata* (SCHNUR) a *Lingula subparallela* SANDB. Další brachiopody se mi zatím nepodařilo určit.

Na hřbetu ostrohu u kóty 279,8 vystupují v zářezu lesní cesty černo-hnědé břidlice s vrstvičkami spongiových lydítů. Tytéž břidlice s vložkami lydítů jsou odkryty na pravém břehu Říčky ve stěně nad potokem 160 m sv. od kóty 279,8, dále sz. od Mokré, vých. od kóty 370,2 a konečně v největší rozloze jižně a západně od Březiny. Nejlépe jsou břidlice s lydity odkryty v lomě březinské vápenky. Bohužel v tomto odkryvu nejsou stratigrafické poměry dosti jasné, neboť toto místo je komplikováno tektonicky. Profil severní stěnou lomu je zachycen na fotografii (obr. č. 1). Břidlice s lydity mají zde směr hora S a zapadají 40° k jz. Zdá se, že břidlice se spongiovými lydity v lomě březinské vápenky tvoří jádro synklinály; podobně tomu bude asi i v jižnějším pruhu břidlic s lydity, který probíhá přes Vysokou. Pod i nad břidlicemi s rohovci je v lomě březinské vápenky hrubá endostratická brekcie, složená z nedokonale zaoblených až ostrohranných kusů nejrůznějších devonských hornin. Jsou to: 1. celistvé vápence světle šedé, 2. tmavošedé vápence zrnité, zcela shodné s vápencí vyskytujícími se sv. od Mokré mezi kótami 449,9 a 431,0, 3. písčité vápence s články krinoidů a s *foraminiferami* endothyrového typu, jež na původním místě vystupují na př. na záp. svahu Hostěnického potoka, jižně od 387,0,

a na levém břehu Řičky „Pod bukem“, 4. husté tmavošedé vápence, jež se v původní poloze vyskytují na př. v malém lůmku na sev. okraji obce Mokrá a v údolí Řičky u kóty 279,8 jz. od mlýna Bělka, 5. závalky a ostrohranné úlomky *radiolariových* rohovců pocházející pravděpodobně z podobných vápenců, jaké se na původním místě vyskytují na př. v Anakletech, na sev. okraji obce Mokrá a j., 6. vzácné jsou pleťové vápence připomínající křtinský mramor a přechodní vrstvy mezi světlými vápenci a vápenci s rohovci, odkryté v Borovinách v lůmcích vých. od silnice, 7. dosti hojné jsou černé valounky fosforitů, jejichž původ zatím není znám. Spongiové lydity v endostratické brekcii zjištěny nebyly. To zdá se nasvědčovat tomu, že břidlice se spongiovými lydity jsou mladší nežli popisovaná endostratická brekcie. Při tom endostratická brekcie musí být při nejmenším stejně stará nebo mladší než horniny, jež se v ní vyskytují v úlomcích. Stáří této brekcie lze stanovit též na jižním svahu údolí Hostěnického potoka. Zde zastupuje tato brekcie téměř celý komplex vápenců s rohovci a případně i stratigraficky o něco mladší tmavošedé bituminosní zrnité vápence bez rohovců.

Drobnější výskyty břidlice se spongiovými lydity byly zjištěny vých. od Mariánské jeskyně (z. od Křtin) a na hranici mezi devonem a kulmem, sev. od Mariánské jeskyně. Tence vrstevnaté lydity těchto vrstev obsahují hojné *jehlice hub* a *radiolaria*, při čemž jehlice hub převládají. Tyto břidlice se spongiovými lydity odpovídají stratigraficky pravděpodobně vápenitojílovitým břidlicím, které Z. JAROŠ (1926, 1929) popisuje z Hádů u Brna. „Rohovců“ z těchto břidlic si v jižní části Moravského krasu po prvé všiml B. BOUČEK (1939), který je popisuje z okolí Habrůvky, označuje je však poněkud nepřesně jako „radiolaritové rohovce“. Jak bylo výše řečeno, jsou v nich převládající organogenní složkou jehlice hub. Pouze v jediném výbruse byly hojnější radiolarie nežli jehlice hub. Vzorek použitý pro tento výbrus pochází z nejspodnější lyditové vložky z odkryvu v lomě březinské vápenky.

Písčité, oolitické a brekciovitě vápence s úlomky rohovců jsou ukazatelem horotvorného neklidu a přechodné regrese v době svrchního frasníu. Tyto pohyby měly za následek zvýšený přínos terrigenního materiálu. Místy došlo i k vynoření mořského dna a k rozrušení dříve usazených sedimentů, jež nacházíme jako úlomky a závalky v brekciovitých vápencích. Těmito pohyby bylo pravděpodobně způsobeno, že v oblasti na sever od listu *Líšeň*, mapované R. KETTNEREM (1935, 1937a, 1939, 1942, 1947) většinou chybí nejmladší devonská souvrství, zjištěná na listě *Líšeň*, totiž vápence s rohovci, tmavé bituminosní zrnité vápence (případně písčité a brekciovitě vápence) a břidlice se spongiovými lydity. Rozsah stratigrafického hiátu způsobeného těmito pohyby vzrůstá ve směru na sever a na sz. od Mokré. V území ležícím dále na jih a na východ se tyto pohyby projeví méně.

Ekvivalenty nejmladších devonských vrstev, jež v severní části Mo-

ravského krasu většinou chybí, nacházíme až v území severně od Sloupu v hlubší facii němčické. Svrchní část vápenců němčických pokládám za ekvivalent vápenců s rohovci a tmavých bituminosních zrnitých vápenců z území listu *Líšeň*; břidlice s radiolariovými lydity z devonu facie němčické jsou stratigrafickým ekvivalentem břidlic se spongiiovými lydity z jižní části Moravského krasu (z okolí Březiny a j.).

Vedle různé mocnosti vrstev a různého stáří vrstev, jimiž začíná transgrese devonu v obou faciích (ve facii Mor. krasu a ve facii němčické) jeví se mi další podstatný rozdíl mezi facií němčickou a facií Moravského krasu v tom, že devon facie němčické má stratigrafii úplnější. Pro basální vrstvy obou facií moravského devonu učinil toto zjištění poprvé R. KETTNER (1937, 1942). Při mapování na listě *Líšeň* jsem však zjistil, že i v nejmladších souvrstvích devonu jsou mezi oběma faciemi podobné rozdíly: Svrchní devon facie němčické má stratigrafii úplnější, než svrchní devon v severní části Moravského krasu. V severní části Moravského krasu byla část nejvyšších devonských souvrství rozrušena. K tomuto rozrušení došlo podle mého názoru částečně již v době svrchního devonu, jak bylo uvedeno při popisu endostratické brekcie z vápenců od Hostěnic, částečně až po zvrásnění devonu v době před kulmskou transgresí. Svědectví o této pozdější fázi rozrušování devonských vrstev poskytuje odkryv v křtinském mramorovém lomě. V tomto lomě vidíme, že kulmské břidlice transgredující přes křtinské mramory mají na basi několik dm mocnou sedimentární brekci. Podobným důkazem rozrušování devonských vrstev v době předkulmské i během kulmu jsou kusy devonských vápenců vyskytující se v pruhu kulmských slepenců jz. od Kořence (sv. od Boskovic). Rovněž v lulečských slepencích se vzácně vyskytují nedokonale zaoblené kusy devonských vápenců (na př. na levém břehu Říčky, vých. od mlýnu Bělka).

V oblasti listu *Líšeň* se svrchní devon přibližuje úplností stratigrafického vývoje k svrchnímu devonu facie němčické. Podobnost stratigrafického vývoje svrchního devonu facie němčické se svrchním devonem na listu *Líšeň* projevuje se nejnápadněji přítomností rohovecových vápenců a břidlic s radiolariovými nebo spongiiovými lydity v obou olastech (v oblasti němčické i v oblasti listu *Líšeň*). Vznik sedimentů s rohovci a lydity byl podle mého mínění regionálním zjevem v celém moravském devonu a domnívám se, že k sedimentaci rohovecových hornin s radiolariemi a spiculami spongií došlo v celé sedimentační pánvi moravského devonu současně. Příčinou rozvoje organismů s křemitými kostrami byl patrně značnější přínos jílovitých látek do moře v době svrch. frasnieniu a spod. fammenieniu. Na podobnou souvislost poukázal v nedávné době J. PETRÁNEK (1946) ve své studii o petrografii sedimentů devonských v Barrandienu. Můj názor, že sedimentace hornin s rohovci je

zjevem regionálním, podporuje přítomnost rohovecových hornin i v polském spodním fammenieniu (F. PRANTL — ústní sdělení).

Karbon.

V karbonu na listě Líšeň je možno rozlišiti dvě souvrství. Spodní, tvořené břidlicemi s polohami drob a svrchní, tvořené slepenci s drobovými vložkami. Při pohledu na geologickou mapu je nápadné zúžení a posléze úplné zmizení pruhu kulmských břidlic mezi Křtinami a myslivnou Hádek. Příčin je několik. 1. Souvrství břidlic se směrem na jih stává skutečně méně mocným. Ve shodě s tím se též vyklínuje směrem na jih drobová poloha běžící přes Březinu—Proseč. 2. V okolí Křtin jsou břidlice uloženy téměř vodorovně a jsou jen mírně zvlněny, směrem na jih se stávají sklony prudšími (40 až 50°). 3. Na východním okraji elevace, v jejímž jádře vystupuje žula mezi Řícmanicemi a Ochozem, jsou vrstvy devonu zdviženy do úrovně lulečských slepenců, takže na hranici mezi devonem a kulmem jsou v těchto místech kulmské břidlice skryty v hloubce.

U Opatovic, na severovýchod od studované oblasti vystupují z podloží lulečských slepenců kulmské břidlice. V nich se vyskytuje bohatá fauna, kterou právě zpracoval K. HROMADA (1948). Podle fauny náleží tyto břidlice do kulmu III. α , β . Kulmské břidlice v okolí Křtin odpovídají podle mého názoru stratigraficky břidlicím od Opatovic.

Lulečské slepence v nadloží kulmských břidlic jsou mocné více než 1000 m a náleží, v předpokladu správnosti stratigrafického zařazení jejich podloží, již do svrchního karbonu (namur).

Hranice mezi devonem a kulmem v mapovaném území je většinou tektonická. Jen na několika místech studované oblasti je styk devonu a kulmu normální. K těmto místům patří: 1. hranice mezi křtinskými mramory a kulmskými břidlicemi j. a jz. od Křtin. 2. Území mezi Březinou a Novým dvorem. 3. Malá oblast na levém břehu Hostěnického potoka severovýchodně od Mokré. 4. Pravý břeh Řičky v Anakletech, západně od mlýna Bělka. Na devonu spočívají v těchto místech vesměs břidlice pásma III. α , β , v Anakletech dokonce ještě mladší droby, tvořící přímé podloží lulečských slepenců. Styk devonu a kulmu je nejlépe odkryt v křtinském lomu na mramor. Zde transgredují kulmské břidlice přes křtinské mramory. Skrytá diskordance projevuje se brekcí na basi kulmských břidlic. Brekcie je mocná několik dm a je tvořena úlomky drobových břidlic, kousky černých rohvců a ojedinělými až 40 cm velkými kusy vápenců. V této brekcii nalezl jsem též jeden 7 cm velký kulovitý trs *Actinostromy* sp.

Z prací, které byly vykonány prof. Dr R. KETNEREM a jeho žáky v moravském devonu a kulmu vyplývá, že směrem na jih se jednotlivá pásma kulmská vyklínují a přes devon směrem na jih transgredují vyšší a vyšší oddíly kulmu (K. ZAPLETAL 1928).

Petrografií kulmských hornin se zabýval K. HROMADA (disertace 1947, připraveno k tisku), na jehož práci odkazují. Zmínil bych se jen o dvou zajímavých valounech, které jsem našel v kulmských slepencích. První valoun je tvořen tmavošedým vápencem se zbytky brachiopodů. Ve výbruse tohoto vápence byly zjištěny četné průřezy *foraminifer* několika typů a drobné *Syringopory*. Druhý valoun je tvořen tmavošedým rohovcem a obsahuje *foraminifery endothyrového* typu. Podobné horniny z moravského paleozoika mi zatím odjinud nejsou známy.

TEKTONIKA.

Příkrovová stavba stanovená R. KETTNEREM (1942a, 1942b, 1947) v oblasti listů Sloup a Macocha se na listě Líšeň neprojevuje a zdá se, že mimo autochton zde příkrovy vyvinuty nejsou. Pouze křtinský vápence (mramor), jež lze těžko stratigraficky zařadit mezi ostatní souvrství zjištěná na listě Líšeň, působí dojmem cizím a mohl by být pokládán za část vyššího příkrovu, stanoveného R. KETTNEREM na listě *Macocha*. Přikloníme-li se k tomuto názoru, mohli bychom podobným způsobem vysvětlovat též výskyty břidlic se spongiovými lydity uprostřed světlých vápenců západně od Březiny. Totiž tak, že při přesunutí vyššího příkrovu, representovaného křtinskými mramory, došlo v podloží přesunové plochy k zavrásnění oněch dvou pruhů břidlic se spongiovými lydity do světlých vápenců v okolí kóty 492,7 (jz. od Křtin). Nelze ovšem tvrdit, že by toto byl jediný možný výklad. Možná, že bychom v tomto případě vystačili pouze s plochými přesmyky podobného rázu, jako je nasunutí žuly přes devon, zjištěné A. MATĚJKOU (1940, nepublikovaný archivní materiál St. geol. ústavu v Praze) na jižním svahu Hádů.

Základním prvkem, ovlivňujícím celou stavbu území je elevace, již nazývám říčmanicko-ochozskou. Projevuje se tím, že v krajině mezi Bílovicemi, Babicemi a Ochozem žulový podklad, případně klastika basálního devonu vystupují na povrch v 3,5 km dlouhém výběžku, zasahujícím směrem na vjv. mezi devonské vápence. Ve stejném smyslu se ohýbá v úseku mezi Alexandrovou rozhlednou a Křtinami pruh devonských vápenců náhle na vjv., zatím co celkový směr Moravského krasu je v úseku mezi Sloupem a Alexandrovou rozhlednou ssv. — jz.

Jeden ze zlomů omezujících říčmanicko-ochozskou elevaci probíhá na hranici mezi souvrstvím basálních klastik a žulou mezi Bílovicemi a Černou horou, jižně od Ochozu. Tento zlom je možno sledovat dále na východ přes drobný ostrůvek devonských brekciovitých vápenců, vystupujících uprostřed kulmu sz. od Hostěnic a silný puklinový pramen v Srdeci a dva slabší prameny dále na východ odtud v okolí kót 498,0 a 479,3. Nepodařilo se mi s bezpečností zjistit povahu a úklon tohoto zlomu. Podle některých

průvodních zjevů se zdá, že zlomová plocha zapadá k severu a že žula byla od severu k jihu přesunuta přes basální klastika na Kanickém kopci.

Rovnoběžně s výše popsaným zlomem běží jižně odtud další zlom od obce Mokré dále na severozápad směrem k Bílovicům. Výška tohoto skoku je několik set metrů, neboť na tomto zlomu leží na jednom místě vedle sebe červené slepence basálního devonu na jedné straně a lulečské slepence na druhé straně zlomu.

Z oblasti Olomučan zasahuje do okolí Křtin a Březiny svazek zlomů směru sz.-jv., jež se projevují hlavně v devonu a břidličném kulmu. Lulečské slepence jsou porušovány těmito dislokacemi mnohem slaběji.

Druhý systém zlomů je zhruba kolmý na výše popisované tektonické linie. Jeden zlom tohoto systému probíhá v jižní části Mokerského lesa. Zde vystupuje uprostřed světlých vápenců úzký klín basálních devonských slepenců. Podle způsobu uložení a rozpukání vápenců v nejbližším okolí se domnívám, že západní hranici tohoto výskytu usazenin basálního devonu tvoří přesmyk, podle kterého byl kontinentální devon nasunut na vápence směrem na západ. Nasvědčovalo by to tomu, že vápence při západní hranici tohoto výskytu basálního devonu jsou vletem zdviženy a ukloněny 65° k západu. Na východní straně tohoto výskytu naproti tomu leží devonské vápence na basálních klastikách, jak se zdá, v normálním mírném úklonu. Druhý zlom tohoto systému běží od Mokré na ssv. směrem na kótu 367,7. Podle tohoto zlomu byly ve východní části Mokerského lesa mezi Mokrou a Hostěnicemi vyzdviženy světlé vápence nad kulmské břidlice. Tento přesmyk způsobuje také vystupování klínu kulmských břidlic mezi lulečskými slepenci severně od Hostěnického potoka. Oba výše popisované přesmyky vznikly následkem tlaku od vjv. Vzhledem k jejich směru a k přesunové tendenci k zsz. pokládám je za projev náporu při vrásnění karpatského horstva.

Po uvolnění karpatského tlaku došlo k poklesům podél linií směru hora 10 až 14. K těmto poklesům patří zlom omezující žulu říčmanicko-ochozské elevace proti vápencům východně od Ochozu. Tento zlom je patrný i dále na sever od žulového pruhu podle zazubení hranice amphiporových vápenců a světlých vápenců severovýchodně od Ochozu. Druhý významný pokles tohoto systému tvoří hranici mezi devonem a kulmem v úseku mezi východním úpatím vrchu Skalka a Hádeckou myslivnou. Tato linie probíhá dále na jih a sledoval jsem ji až k Vlasovým polím, vých. od Mokré.

Problémem zůstává skutečnost, že jižně od říčmanicko-ochozské elevace tvoří basi devonu mohutné souvrství klastických hornin. Přes ně transgredují přímo světlé vápence frasnieny. Naproti tomu v oblasti severně od čáry Ochoz—Alexandrova rozhledna tyto basální sedimenty buď zcela chybějí, nebo mají jen nepatrnou mocnost a karbonátová sedimentace devonská začíná givetskými vápenci se *Stringocephalus burtini* DEF. a

Amphipora ramosa PHILLIPS. Je pravděpodobné, že sblížení těchto dvou celků s tak nápadnými rozdíly ve stratigrafii basálních vrstev je způsobeno starou variskou tektonikou.

Význam rodu *Amphipora* pro stratigrafii a tektoniku moravského devonu.

Tektonickou stavbu území ležícího severně od studované oblasti řeší R. KETTNER (1935, 1942a, 1942b) podle příkrovové theorie. Vedle autochtonu byly tímto autorem rozlišeny čtyři vrásové příkrovy. Konstrukce geologických profilů byla provedena na základě amphiporových vápenců, jež se několikrát nad sebou opakují. Toto důležité zjištění učinil R. KETTNER po prvé v nejbližším okolí propasti Macochy.

Podobně jako v území ležícím na sever od studované oblasti, tak i na území listu Líšeň, se amphiporové vápence několikrát nad sebou opakují. Podařilo se mi však s bezpečností zjistit, že toto opakování amphiporových vápenců na listě Líšeň není způsobeno tektonicky, nýbrž že jde o několik stratigrafických horizontů různého stáří. I když většina amphiporových horizontů jsou thanatocenosa, je zřejmé, že kdesi na blízku se rozrůstaly a odumíraly porosty *Amphipor*, jež byly pravděpodobně velmi citlivé na změny ekologických podmínek. Jak vyplývá z výsledků mých studií v oblasti listu Líšeň, žily v devonu Moravského krasu *Amphipory* od givetienu až do vyššího frasnienu a za tuto dobu došlo několikrát k většímu rozvoji amphiporových porostů. Tuto skutečnost zjistil jsem v oblasti Moravského krasu po prvé při podrobném studiu 1,5 km dlouhého profilu podél silnice mezi Ochozem a myslivnou Hádek.

Tímto zjištěním není nikterak popírána existence ležatých vrás v Moravském krasu. Obě dvě fakta, totiž stavba podmíněná ležatými a k východu se ponořujícími vrásami a přítomnost mladších amphiporových horizontů ve světlých vápencích frasnienu se nemusí vzájemně vylučovat. Při používání amphiporových horizontů k řešení stratigrafických a tektonických problémů je však třeba postupovati velmi opatrně, neboť tento rod má velké vertikální rozšíření a přesnější určení druhové je značně obtížné pro velkou variabilitu. (Podle práce E. O. RIPPEROVÉ (1937) objevuje se rod *Amphipora* v gotlandienu, vytrvává přes celý devon a karbon a vyznívá až v permu.) Prostudoval jsem větší počet výbrusů pořízených z amphiporových vápenců všech horizontů zjištěných na listě Líšeň a mám dojem, že značná variabilita *Amphipor* byla způsobena spíše velkou citlivostí *Amphipor* vůči změnám ekologických podmínek, než přímým vývojem v prosté závislosti na čase.

Pokryvné útvary, hydrografie a morfologie.

K pokryvným útvarům v mapovaném území je prakticky možno počítat zbytky jurských a třetihorních uloženin, terasové šterky, ssutě a hlíny. Jurské sedimenty zasahují na území listu z okolí Olomučan a Rudice. Nacházíme je na vápencové planině mezi Alexandrovou rozhlednou, Babicemi, Březinou a Habrůvkou. Jsou to skutečně pouhé zbytky někdejšího pokryvu jurských sedimentů, z nichž se ve výše vymezeném území zachovaly většinou jen pazourkové pecky, zatím co ostatní méně odolné horniny byly rozloženy a odneseny.

Šterky a písiky na náhorních planinách mezi Alexandrovou rozhlednou a Babicemi pokládá J. V. NOVÁK (1924) za oligocen. Podle údajů V. J. PROCHÁZKY (1899) o nadmořské výšce hladiny miocenního moře v Moravském krasu, zdá se však pravděpodobnější, že tyto šterky jsou miocenního stáří. K. ZAPLETAL (1929—30) je řadí k oncophorovým vrstvám. Nesporně miocenního stáří jsou písčité a šterkové sedimenty vyplňující údolí mezi Březinou a Kanicemi a v okolí Ochozu.

Hlíny svahové, eluviální, hlinité ssutě a spraše jsou na mapě kresleny jednou barvou. Právě spraše byly zjištěny v odkryvech ve východní části Řícmanic, mezi Bílovicemi a Resslerovým pomníkem a v severní části kotliny východně od Mokré (Vlasová pole). Území tvořená lulečskými slepenci bývají obyčejně na náhorních plošinách a plochých předělech zakryta pokryvem písčitých šterků, vzniklých rozpadem slepenců. Mocnost těchto zvětralin může být až 4 m. Jelikož však hloubka zvětralin se při mapování většinou nedá zjistit, byly do mapy zanášeny pouze výskyt přemístěných zvětralin. Ty jsou patrně morfologicky a mají vždy několikametrovou mocnost.

Hydrografie.

Území je odvodňováno z největší části potokem Říčka, druhou největší vodotečí je Křtinský potok. Řícmanický potok je troskou starého potočního systému, neboť byl zbaven větší části někdejšího povodí. Okraj zmapovaného území je odvodňován na západě přímo do Svitavy, na jihovýchodě jsou svahy obrácené do Vyškovského úvalu odvodňovány do Rokatnice a Rousínovky.

Jelikož údolí mezi Březinou a Kanicemi a v okolí Ochozu jsou vyplněna miocenními sedimenty, je jasné, že tato údolí existovala již v době předmiocenní. Od té doby prodělaly potoky v zmapovaném území složitý vývoj. Jedno staré předmiocenní údolí probíhalo pravděpodobně tak, že potoky od Bukovinky a Bukoviny tekly přes Proseč na Březinu, odtud údolím západně od Zdechova ke Kanicům a přes Řícmanice do Svitavy u Bílovic. Domnívám se, že oživením pohybů podle poruchy oddělující devon od kulmu jižně od Habrůvky a Křtín, byl tento tok přerušen a přinucen sledovat vzniklý stupeň směrem ke Křtinám.

Zajímavý vývoj prodělal též potok Říčka. Podle zbytků miocenních písků a štěrků, které je možno sledovati od jv. úpatí vrchu Skalky přes Ochoz a Obce do Řícmanic, je zřejmé, že toto byl původní směr toku. Proč Říčka přelozila své údolí na jihozápad, není mi zcela jasno. Možná, že to způsobily nové zdvihy žulového jádra říčmanické elevace, která na dnešním předělu východně od Ochozu tvořila dno někdejšího údolí Říčky.

Hostěnický potok je dodnes zachovanou ukázkou toků v úrovni starých předmiocenních údolí. Hostěnický potok „visí“ 50 m nad dnešní úrovni potoka Říčky. Tento výškový skok překonává Hostěnický potok ve vzdálenosti 800 m od údolí Říčky v podzemním propadání. Je pravděpodobné, že původně tekla Hostěnický potok směrem na Ochoz a u Ochozu ústila do někdejšího údolí Říčky, tekoucí tehdy ještě k Řícmanicům. Když však Říčka se přemístila do dnešního údolí, jižně od Šebu a Černé hory, obrátil se v údolí někdejšího Hostěnického potoka v úseku mezi dnešní Říčkou a Ochozem směr toku. V úseku tvořeném vápenci se nový tok Říčky rychle zahluboval a toto zahlubování sledoval i potok v někdejší korytě Hostěnického potoka mezi dnešní Říčkou a Ochozem. Zpětné zahlubování na tomto úseku dospělo až na hranici mezi žulou a vápencem jižně od Ochozu. Od údolí Říčky až do těchto míst má potůček — nazývám jej Ochozským — velký a nevyrovnaný spád. Severně od hranice vápenc-žula, v území severně od Lysé hory, teče Ochozský potůček líně v širokém údolí. Tento úsek je zase podobným fossilním údolím jako Hostěnický potok.

Je to poměrně rozšířený zjev v Moravském krasu, že potoky přitékající do krasu z nevápencového území, zachovávají v úseku nad vstupem do krasu starobylý ráz. Zpětná erose, postupující z krasového území, zarazí se na hranici vápenců s nevápencovými horninami. Zde na krátké vzdálenosti vyrovnává se výškový rozdíl mezi zahloubeným údolím ve vápenci a starým údolním nivoem nad krasem buď úsekem s velkým spádem jako je tomu u Ochozského potoka, nebo v propadání, což je velmi hojným zjevem. (Hostěnické propadání, Holštejnská Rasovna, Jedovnické propadání a j.)

Prameny.

Pokud byly při mapování zjištěny prameny, jsou zaneseny do mapy. Jediný větší pramen je v lese severně od Hostěnic v místech zvaných Srdce. Pramen je jímán a zásobuje vodovod obce Hostěnice, značná část vody přepadá přes betonové roubení studny. Vodovod byl vybudován v roce 1939. Je to puklinový pramen, který leží v pokračování dislokace mezi žulou a basálním devonem východně od Bílovic. Voda se hromadí v rozpukaných slepencích a je nadržována břidlicemi, které zde vystupují jako antiklinála z podloží slepenců. Všechny ostatní prameny v mapovaném území jsou slabé až bezvýznamné.

Žula.

Užitkové horniny.

Žula brněnského masivu se dobývala v mapované oblasti jen ve dvou malých příležitostných lomech. Jeden je východně od Bílovic, jižně od návrší Hradiště, druhý lom je jižně od Babic v údolí jižně od vrchu Jančovce u kóty 314,3. Mimo mapovanou oblast leží dosti velký lom v provozu jž. od Alexandrovy rozhledny na levém břehu Svitavy.

Při povrchu je žula většinou silně zvětralá a pevný kámen najdeme jen v hlubokých údolích Svitavy a potoků, jež do ní ústí. Žula je všude silně rozpukána, což ji značně znehodnocuje, takže se dá použít jen na výrobu šterku, nebo jako lomový kámen. Na písek rozpadlá žula se na mnoha místech dobývá pro místní spotřebu jako písek do omítek, jako silniční písek a na sypání chodníků.

Vápence.

Na šterku a jako lomový kámen je možno vápence dobývat v území krasu na mnoha místech, jež nebudou zvlášť popisována. V minulosti byl vápence pálen v primitivních jamách, jež nacházíme na různých místech v lesích. Dnes jsou v mapované oblasti čtyři vápenky, které dodávají vápno do širokého okolí a nyní hlavně do Brna. Největší je kruhová peč v Březině. V přilehlém lomě se těží na pálení vápna poměrně tmavé vápence. Ostatní vápenky jsou šachtové pece. Jsou to Ochozská vápenka, záp. od silnice Březina—Obce, nyní mimo provoz. Dále vápenka v Hlubně na záp. úbočí vrchu Skalka a vápenka v Mokré. Nejbělejší vápence páli vápenka v Mokré.

Laskavostí pana vládního rady Dr V. VESELEHO dostal jsem velký počet chemických analys vápenců z Moravského krasu, které byly v minulých letech provedeny v chemické laboratoři Stát. geologického ústavu v Praze. Z nich vybírám pouze čtyři typické analysy:

	Číslo analysy			
	1912/40	1911/40	1917/40	1926/40
V HCl nerozp.	4,44	0,52	0,93	0,42
CaO	51,15	54,91	55,00	55,20
MgO	1,63	0,63	0,31	0,45
Fe ₂ O ₃	0,31	0,07	0,09	0,05
Al ₂ O ₃	0,19	0,04	0,09	0,03
CO ₂	41,90	43,78	43,51	43,79
H ₂ O do 110°	0,23	0,07	0,06	0,12
Součet	99,85	100,02	99,99	100,06
CaCO ₃	91,28	98,00	98,17	98,51
MgCO ₃	3,44	1,32	0,65	0,93

Analýsa číslo 1912/40.

Lom v stringocephalových vápencích v lese jiv. od Babic. Ze všech zkoumaných vzorků byl v tomto vápenci zjištěn nejvyšší obsah MgCO_3 , totiž 3,44%, rovněž nerozpustný zbytek je značný — 4,44%.

Analýsa číslo 1911/40.

Šedé amphiporové vápence při silnici východně od Býčí skály. Analysovaný vzorek pochází z vyšších poloh amphiporových (resp. paramphiporových) vápenců. Tyto vápence jsou značně čisté, obsah CaCO_3 je 98%, obsah MgCO_3 je 1,32%, nerozpustný zbytek tvoří 0,5%.

Analýsa číslo 1917/40.

Tříštnatý vápenec v nadloží pískovců ve svahu jz. od kóty 425, sv. od Prostředního mlýna sz od Mokré. Jsou to typické světlé vápence. Jsou velmi čisté, obsah CaCO_3 je 98,17%, obsah MgCO_3 — 0,65%, nerozpustný zbytek — 0,93%.

Analýsa číslo 1926/40.

Lom p. Klitha v Mokré, šedé tříštnaté vápence. Tyto vápence jsou pravděpodobně překrystalovaný actinostromový útes. Ze všech zkoumaných vzorků mají největší obsah CaCO_3 — 98,51%, MgCO_3 obsahují 0,93%, nerozpustný zbytek tvoří 0,4%.

Z uvedených analys vyplývá, že vápence Moravského krasu jsou většinou velice čisté a jsou cennou surovinou pro průmysl stavebních hmot, pro průmysl chemický, cukrovarnický, sklářský a j. Vápence Moravského krasu jsou velkým přírodním bohatstvím. Dosud je toto bohatství téměř nedotčeno, nebo je jen málo využíváno. Je to zaviněno špatnými komunikačními poměry, hlavně značnou vzdáleností od železnic.

Těž na výrobu kvádrů je možno místy těžít vápenec. Jedním z takových míst je lom v lese Anaklety, západně od kóty 441,3. Vápence jsou zde vyvinuty v lavičích až 1 m mocných, ukloněných 16° k východu. Vápence jsou řídké rozpukané svislými puklinami. Skrývka vyplňuje pouze nerovnosti mezi čely vrstev na výchoze. Vápenec na výrobu kvádrů bylo by též možno dobývat v lomě při silnici severovýchodně od Hostěnického propadání.

Křtinský mramor se dnes nedobývá. Další těžba na kratší dobu je možná, neboť v lomě jsou ještě obnaženy volné lavice mramoru. Po jejich vydobytí by se musely skrývat nadložní vrstvy.

Kulmské droby.

Kulmské droby se dobývají hlavně na výrobu silničního štěrku. Také jako štěrk do betonu jsou vhodné. Pro použití jako stavebního kamene je většinou na závadu šikmá puklinatost. Menší kopáky se však z drob dají vyrobí. Dostí hojně se používají na výrobu mezníků. Největší lomy jsou v údolí východně od Křtin, při silnici do Bukoviny. V těchto místech jsou tři lomy, z nichž jeden je v provozu a má drtič na štěrk. Je to lom na pravém břehu potoka severně od kóty 430,30. Čerstvá modrošedá droba je v lomě odkryta ve stěně 12 m vysoké. Záp. od Křtin u kóty 463,9 je lom v pevné, čerstvé drobě. Lom je čistý, ale nyní se v něm neláme. Vyráběly se zde drobové dlažební kostky. Jihovýchod. od Březiny je lom v pevných drobách. Dnes se v něm netěží, dno lomu je zaplaveno vodou. Odvodnění by nečinilo obtíží, neboť lom je na kopci. Další těžba je možná. Ostatní lomy jsou malých rozměrů a vznikly příležitostně.

Práce z Geologického ústavu
vysoké školy inženýrského stavitelství v Praze.

LITERATURA.

1. ABSOLON K.: Kras Moravský I, Praha 1905—1911.
2. BOUČEK B.: O některých nových výskytech fauny v devonu Moravského krasu. Příroda 32, Brno 1939.
3. FRECH F.: Die Korallenfauna des Oberdevons in Deutschland. Zeitschr. d. d. Geol. Gesell. XXXVII, p. 21—130.
4. GÜRICH G.: Paläozoikum im polnischen Mittelgebirge. Zapiski imp. peterburg. Mineralogického občestva, 2. serijs, část 32, 1896.
5. HROMADA K.: Zpráva o geologickém mapování na Vyškovsku. Věst. SGÚ XXII., Praha 1947.
6. HROMADA K.: Kulmské zkameněliny z okolí Nemojan a Lulče (Morava). Rozpr. Č. akad., II. tř., Praha 1948.
7. JAROŠ Z.: Nejvyšší horizont v brněnském devonu. Věst. SGÚ II., Praha 1926.
8. JAROŠ Z. et ZAPLETAL K.: Průvodce ku geologické exkursi na Hády a Stránskou skálu u Brna. Mor. zem. museum, Brno 1928.
9. JAROŠ Z.: Fauna nejvyššího horizontu ve svrch. devonu na Hádech u Brna. Věst. SGÚ V., Praha 1929.
10. KETTNER R.: O nálezu radiolaritů v nejvyšším moravském devonu. Věst. SGÚ VIII., Praha 1932.
11. KETTNER R.: Zpráva o geologických výzkumech v okolí Sloupu na Moravě. Čas. Vlast. spolku musejního v Olomouci, XLVIII, Olomouc 1935.
12. KETTNER R.: Deux facies du devonien et du culm dans la partie septentrionale du Karst Morave. Věst. Král. č. spol. nauk II. tř., Praha 1937 a.
13. KETTNER R.: Několik poznámek k vývoji devonu na střední Moravě. Příroda XXX., Brno 1937 b.
14. KETTNER R.: Zpráva o geologickém mapování v okolí Jedovnice. Čas. Vlast. spolku musej. v Olomouci, LII., Olomouc 1939.
15. KETTNER R.: Blanenský prolom. Sbor. Č. spol. zeměpis., vol. 46, Praha 1940—41.
16. KETTNER R. et PRANTL F.: O novém nalezišti zkamenělin v břidlicích moravského devonu u Vratíkova sv. od Boskovic. Věst. Král. č. spol. nauk, II. tř., Praha 1942.
17. KETTNER R.: Tektonický problém Moravského krasu a Drahanské plošiny. Sbor. Č. spol. zeměpisné, XLVI, Praha 1942 a.
18. KETTNER R.: Nové pojetí tektonické stavby Moravského krasu. Věda přírodní. roč. 21, Praha 1942 b.
19. KETTNER R.: Lažánecký profil v Moravském krasu. Čas. Vlast. spolku musej. v Olomouci, LVI, Olomouc 1947.
20. KOUTEK J.: Petrografie některých středomoravských paleozoických lyditů. Věst. SGÚ IX, Praha 1933.
21. NICHOLSON H.: A Monograph of the British Stromatoporoids Part I. The Paleontograph. Soc., London 1886.
22. NOVÁK V.: Morfologický vývoj neogenních sníženin na Moravě. Věst. Král. č. spol. nauk II. tř., Praha 1924.

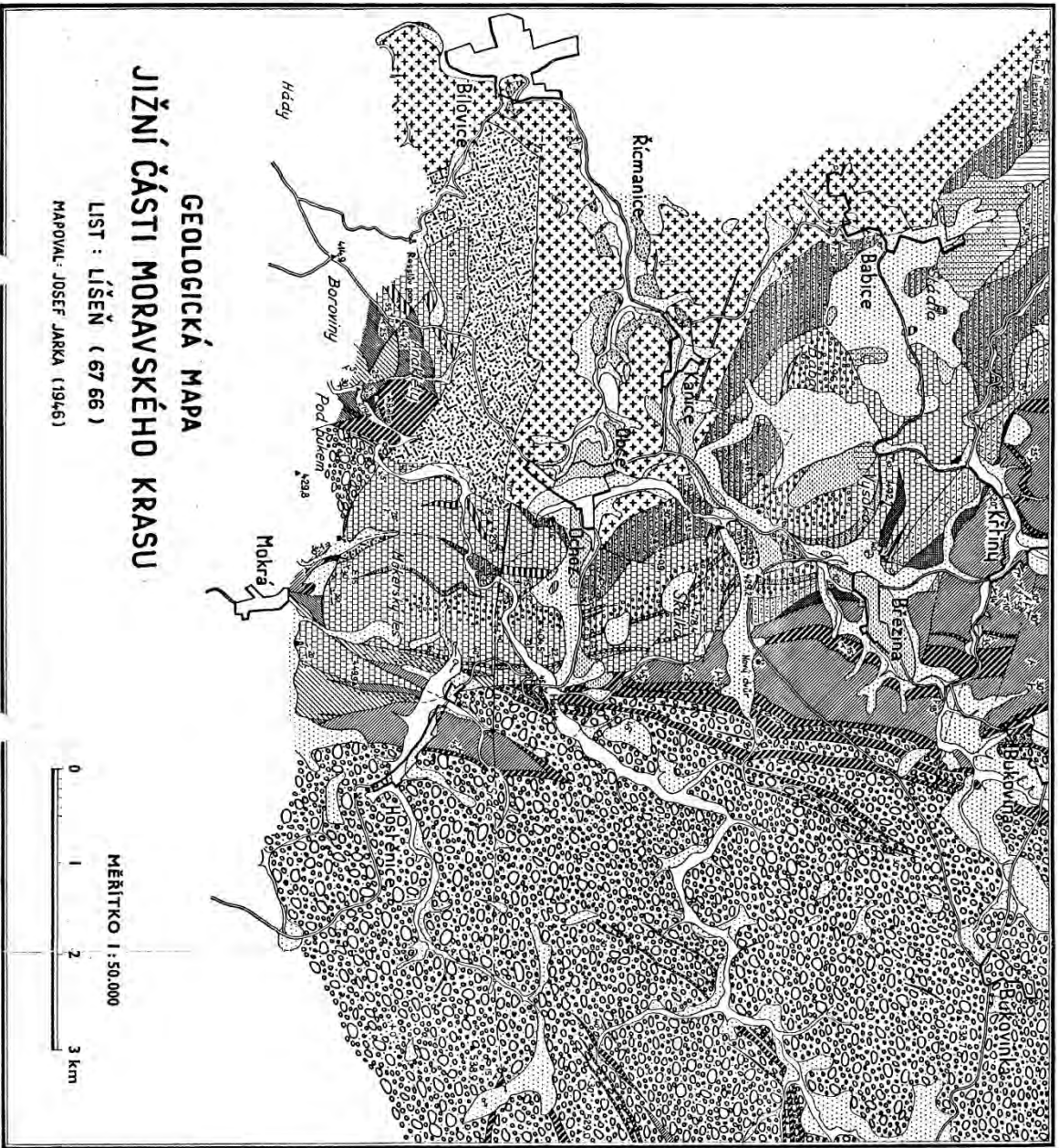
23. OPPENHEIMER J.: Neue Beiträge zur Geologie des Oberdevons von Brünn. Sbor. SGÚ IX., Praha 1930.
24. PRANTL F.: Faunistické vztahy moravského devonu. Přednáška v Čs. spol. pro min. a geol. Praha, 13. května 1947.
25. PETRÁNEK J.: Hranice hlubočepských vápenců a srbských břidlic v Hlubočepch u Prahy. Sbor. SGÚ XIII., Praha 1946.
26. PROCHÁZKA V. J.: Miocénové ostrovy v Krasu Moravském. Rozpr. Č. akad., II. tř., Praha 1899.
27. ŠPINAR Z.: Stromatoporoidea moravského devonu. Rozpr. Č. akad., II. tř., Praha 1941.
28. TSCHERNYSCHEW T.: Die Fauna des mittleren und oberen Devon am West-Abhange des Urals. Mém. du Com. géol. III., 1896.
29. TSCHERNYSCHEW T.: Materialien zur Kenntniss der Devon-Fauna des Altai. Verh. d. Russ. Kaiserl. Mineralog. Ges. XXX., 1893.
30. WENJUKOFF: Fauna des devonischen Systems im nordwest. und centr. Russland. Geol. Cab. K. Univ., Petersburg 1887.
31. ZAPLETAL K.: Geotektonická stavba Moravského krasu. Čas. Mor. zem. musea, Brno 1922—23.
32. ZAPLETAL K.: K morfogenesi Moravy. Čas. Mor. zem. musea XXII., Brno 1925.
33. ZAPLETAL K.: Geologická mapa okolí brněnského. Mor. zem. museum, Brno 1927.
34. ZAPLETAL K.: Geologie a petrografie brněnského okolí. Čas. mor. zem. musea XXV., Brno 1927.
35. ZAPLETAL K.: Paleozoikum Moravy střední a západní. Věst. VI. sjezdu Čsl. přírodopytců, lékařů a inženýrů v Praze r. 1928.
36. ZAPLETAL K.: Devon sudetský. Čas. Mor. musea zem. XXVI, Brno 1929.
37. ZAPLETAL K.: Zur Stratigraphie des mährischen Devons und Carbons. Centr. Bl. f. Min. etc., 1930, Abt. B.
38. ZAPLETAL K.: K mineralogické a paleontologické charakteristice sedimentárních oblastí Československa. Sbor. Přír. klubu v Brně XV., Brno 1930.
39. ZAPLETAL K.: Tektogenese moravskoslezského krystalinika, stratigrafie a paleogeografie Moravy — Morava v rámci geotektoniky. Čas. mor. zem. musea XXX., Brno 1938.
40. ZAPLETAL K.: Devon mezi Josefovem a Křtinami na Brněnsku. Brno 1946.

VYSVĚTLIVKY KE GEOLOGICKÉ MAPĚ.

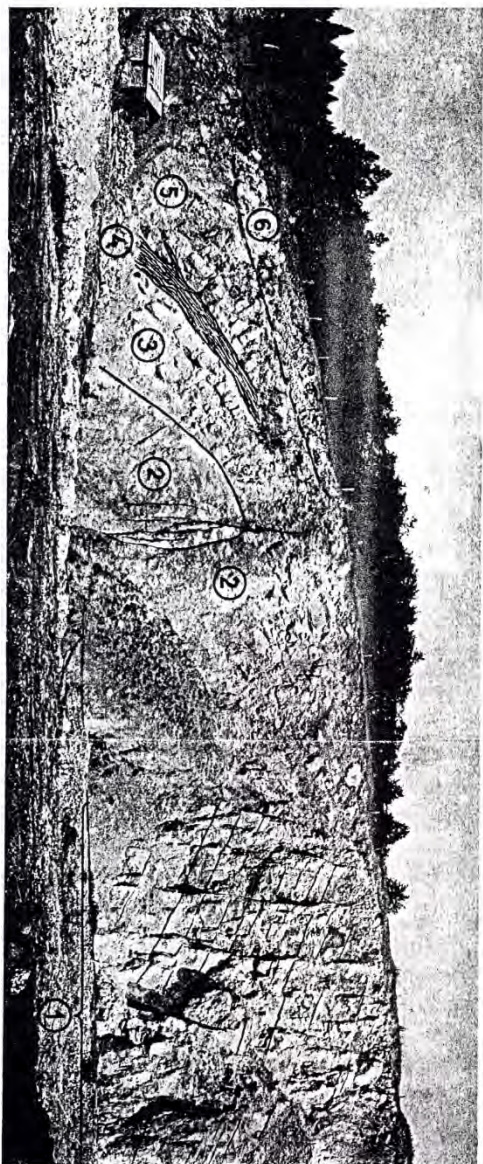
1. Žula brněnského masívu.
2. Basální devonská klastika (slepence, arkosy a pískovce s vložkami břidlic).
3. Stringocephalové vápence a spodní amphiporově a paramphiporové vápence — givetien.
4. Světlé vápence.
5. Vyšší amphiporové horizonty.
6. Stachiodový horizont.
7. Actinostromové vápence.
8. Korálové vápence.
9. Křtinské mramory a červené hlíznaté vápence.
10. Vápence s rohovci.
11. Tnavošedé bituminosní vápence.
12. Písčité, oolitické a brekciovitě vápence s úlomky rohovců.
13. Břidlice se spongióvými lydity.
14. Kulmské břidlice.
15. Kulmské droby.
16. Lulečské slepence — namurien.
17. Zbytky jurských uloženin.
18. Terciární písky a štěrky — miocén.
19. Terasové štěrky.
20. Hlína a ssuť.
21. Mladé potoční náplavy.
22. Směr výrazného rozpukání.
23. Pramen, vyvěračka, ponor.
24. Vápenka.

- 25
- 24
- 23
- 22
- 21
- 20
- 19
- 18
- 17
- 16
- 15
- 14
- 13
- 12
- 11
- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

- 25
- 24
- 23
- 22
- 21
- 20
- 19
- 18
- 17
- 16
- 15
- 14
- 13
- 12
- 11
- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Obr. 1. Severní stěna lomu březišské vápenky.

1. Šedý vápennec.
2. Světlé šedý vápennec.
3. Světlá šedá vápenná brekcie (hluboká vrstva 6. 5), drubotně tektonický rozdrovená. Mezery mezi bloky rozšířené zkrasovarením, jsou vyplněny jíllem a třetí břidlicí se spongičovitými lyallity.
4. Tenké vrstevnaté spongičové lyallity s vločkami břidlice.
5. Hrubá vápenová endostratická brekcie, na bázi s hojnými úlomky rohovec. Vyšší část převážně z úlomků vápencových (bez rohovec).
6. Vápenec s kordily, Actinostromami, Stachody a Amphiporami.

24

23

22

21

20

19

18

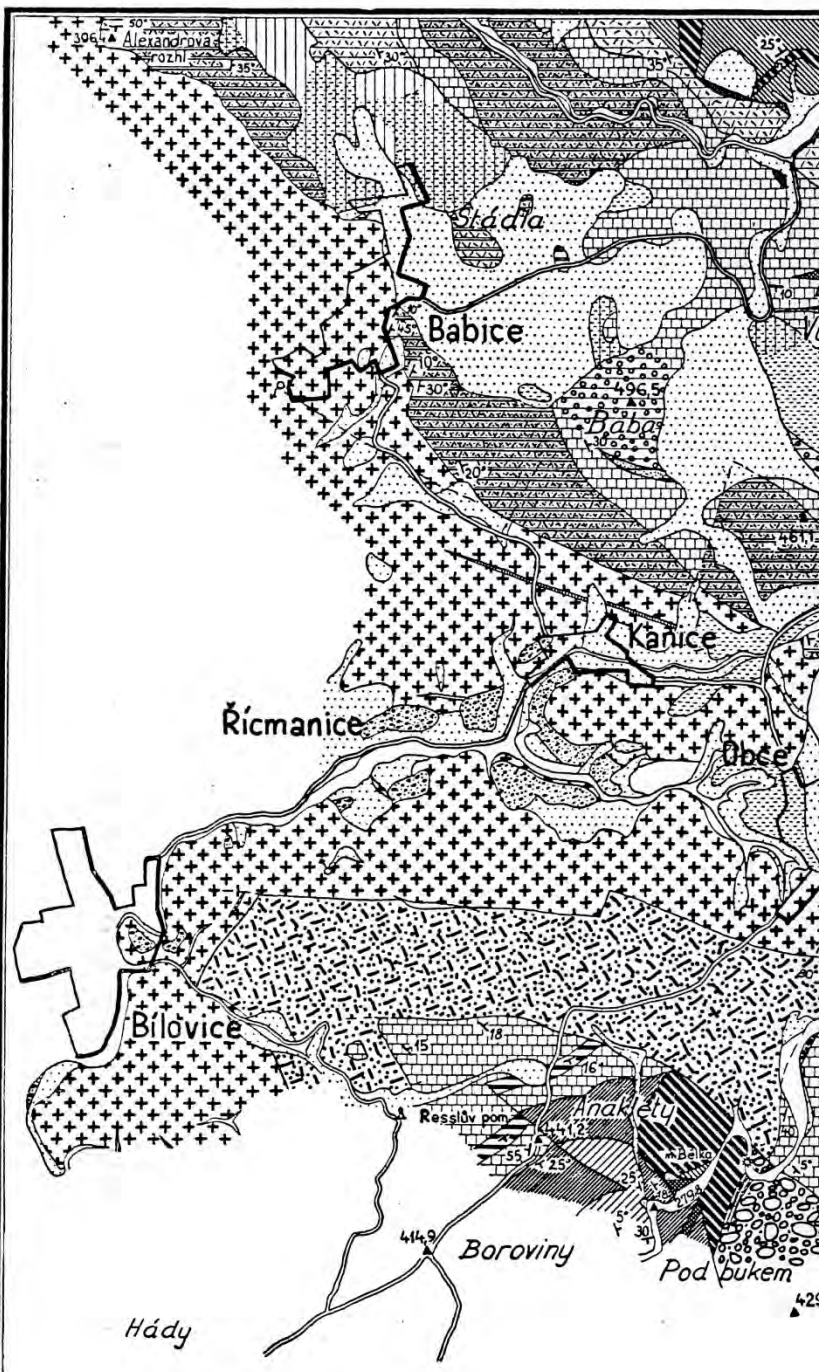
17

16

15

14

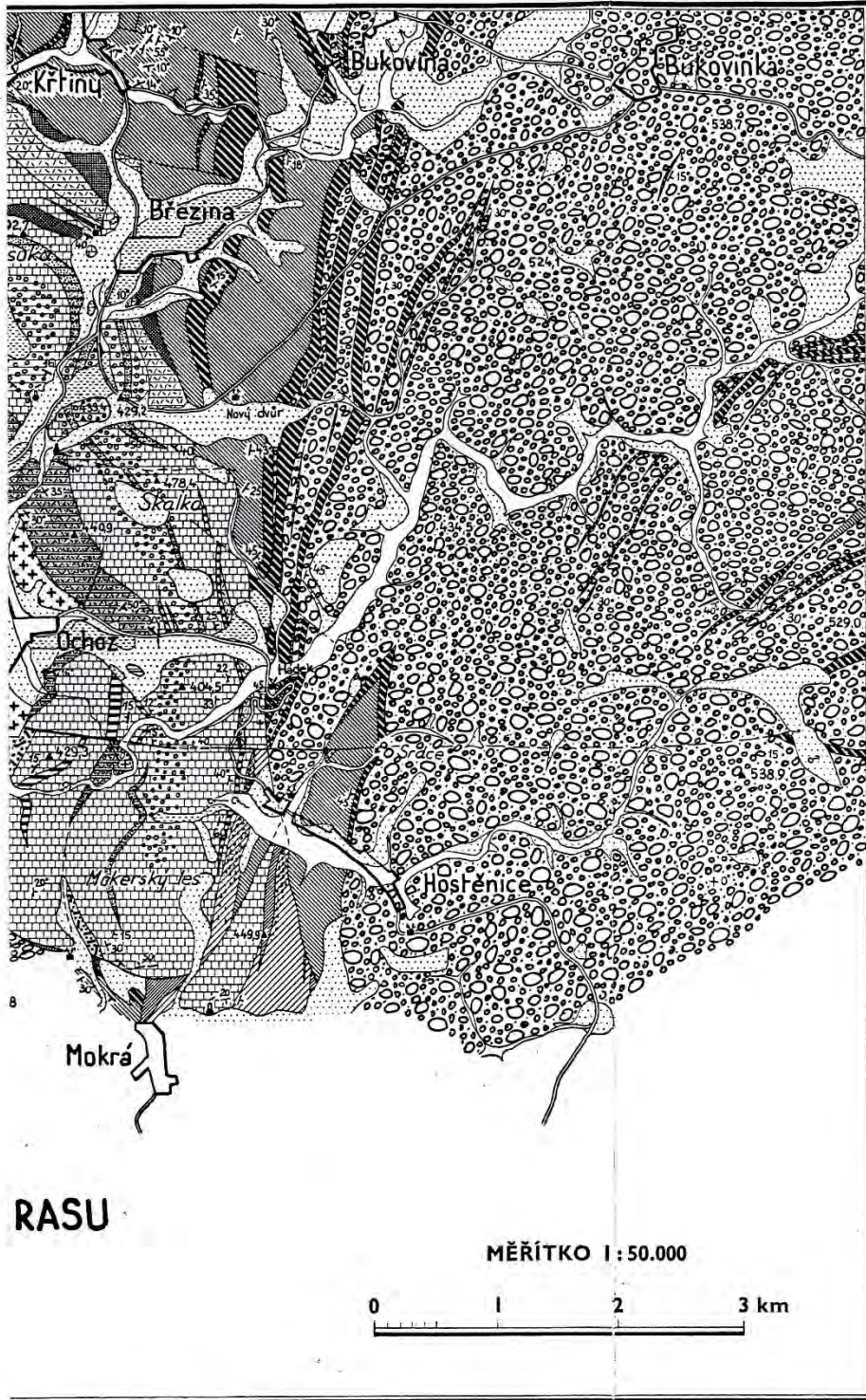
13

GEOLOGICKÁ MAPA JIŽNÍ ČÁSTI MORAVSKÉHO K

LIST : LÍŠEŇ (67 66)

MAPOVAL: JOSEF JARKA (1946)

- 12
- 11
- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Speleologický klub Brno

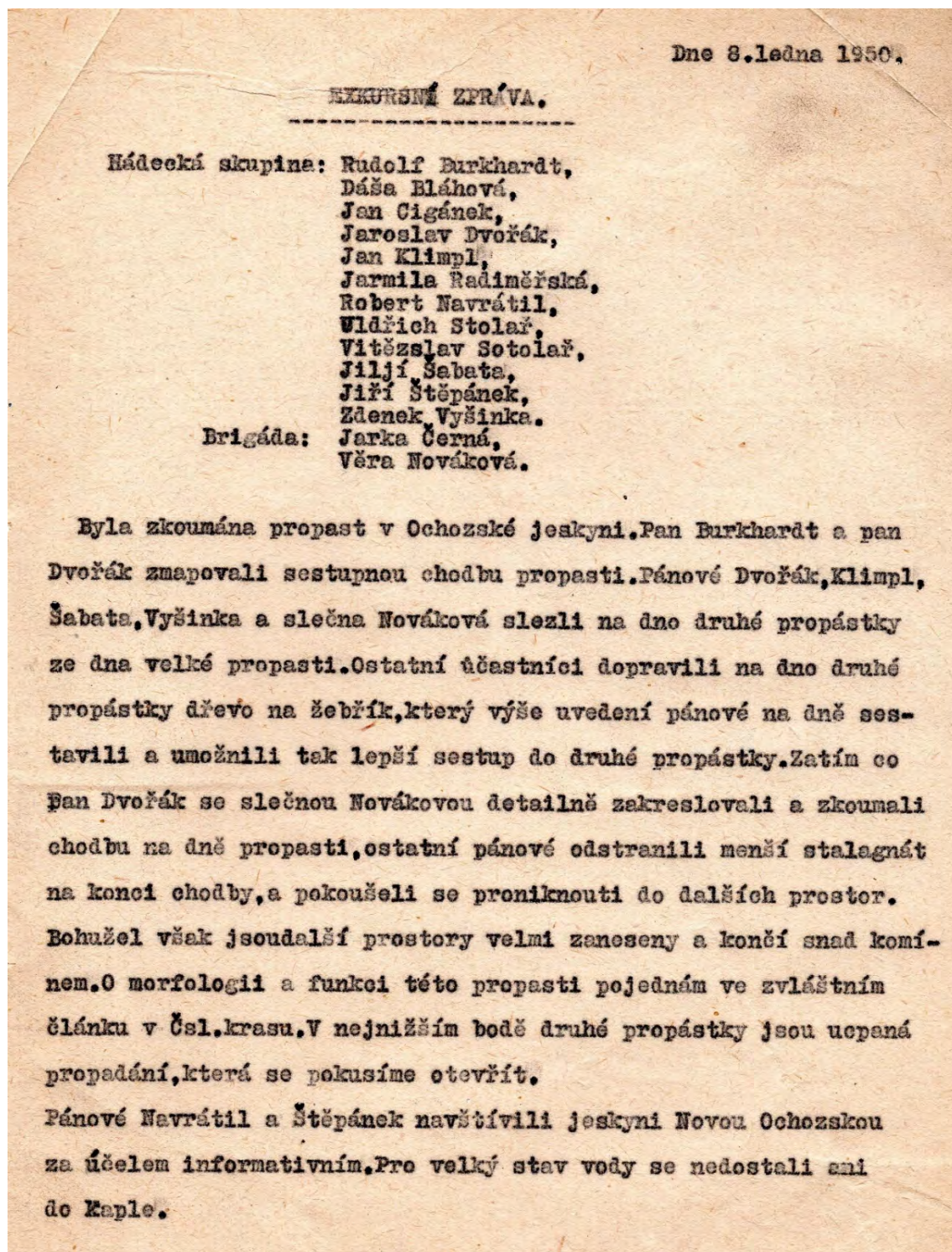
Hádecká pracovní skupina.

Rok 1950

Exkurzní zprávy.

L. Slezák uvádí :

V roce 1950 vzniká pod vedením J. Dvořáka Hádecká skupina. I když J. Dvořák se objevuje v Ochozské jeskyni již v květnu r. 1949, formuje svoji pracovní skupinu na pracích na okolních jeskyních, převážně v Malčíně jeskyni. Také v té době započal studium na UJEP obor geologie a jeho snahou bylo rozšířit bádání i na okolní problematické lokality (Švédův stůl, Málčina jeskyně, Netopýří jeskyně, Vývěr Říčky.

Spis o výstavě do Bohoslovské jednoty dne 10. srpna 1950.

Účastníci: Josef Křen,
Jaroslav Svoboda,
Miroslav Kocel.

Bohoslovci jsme v představení přivítali v nejjednodušší a nejméně
a předpokládáme, že se jedná o nějakou formu, která má být vyrobena
z dřeviny a ne z kovu. Je třeba upozornit na to, že pokud jde o
tento materiál a v něm jsou tři propadlé, totiž směřující vzhůru.
Společně jsme též odpracovali dřeviny, které se mají použít jako
pro výrobu dřeviny.

Vední otav v Bohoslovské jednotě byl mnohdy vyrobena, která byla
dla pohledu všechny věci a tato se používá až v poměru k výstavě do Bohoslov-
ské. Na druhé do Bohoslovské jednoty byly vyrobena dřeviny.

Dne 19. ledna 1950.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jan Klímpl.

Pro velmi slabou účast a špatné počasí, rozhodli jsme se pro povrchový průzkum některých částí našeho území. Započali jsme průzkumem některých skalisek na východní stěně údolí nad prostředním mlýnem pod "Křížem", kde je vyvinuta celá řada skalních výklenků - "abri". V průzkumu jsme pokračovali severním směrem po hřebě kepec, táhnoucího se podél údolí. Přešli jsme kolem několika menších jeskynních otvorů před Kálničkou, všimli si závrtů nad Pekárkou, navštívili Hostěnické propadání, jež bylo jen slabě aktivní, přešli Kamenným Šlíbkem do údolí, navštívili propadání pod Švédským stolem, Švédský stůl, Láští díra, Hádecké propadání a abri nad propadáním, jež bude asi mít nadějně pokračování.

Dne 27. ledna 1950.

Exkurzní zpráva.

Hádecko - ochotská skupina.

Časťníci: Jan Čigánek
Jan Klímpl
Ladislav Tesák.

Navštívili jsme jeskyni Ochotskou. Jelikož nás bylo málo, tak jsme exkurzi věnovali podrobné prohlídce hlavních domů v této jeskyni. Prohlíželi jsme staré, opuštěné pracoviště. Na pravé straně domů jsme našli a prohlídli asi čtyři taková pracoviště. Na některých mohli jsme pozorovat pracoviště. Na levou stranu jsme již pro nedostatky času neprohlíželi.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

29. ledna 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík,

Brigádníci: Radomil Kučera,
Čestmír Pavlík.

Navštívena Ochozská jeskyně. Slezeno na dno propasti, kde jsme
započali otvírat propadání "A", /viz plán propasti/, ležící těsně
pod stupněm druhé propasti. Je to puklina, asi 1m široká se zmatelými
stopami silné vodní eroze. Vybrali jsme písčité nános do hloubky
80cm. Ke konci exkurse nám spadl z podkopyané boční stěny větší balvan
na dno sondy kde ho budeme musít příští exkursi sekáči rozlátit.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

5. února 1950.

Hódecko Ochozská skupina:

Jaroslav Berka,

Jaroslav Dvořák,

Jan Klimpl,

Luboš Řezanina,

Oldřich Tesař.

Brigádník: Zdeněk Pilát.

Rozdělili jsme se na dvě skupiny: Dvořák, Pilát a Řezanina pracovali na vyklizování propadání A v Ochozské propasti. Roztloukali jsme kámen na dně propadání, bohužel, však se nám zlomilo kladivo, takže nemůžeme v práci pokračovat. V Kamenitém dómu nad propastí jsme zmapovali boční chodbu jižního směru, jež dosud nebyla téměř vůbec známa. Tato síň je zdobena krásnými stalagmity a záclonami. Později podáme zprávu v časopise. Pořídili jsme též detailní náčrtek propadání A v propasti. Druhá skupina: Klimpl, Berka a Tesař pracovali ve staré Ochozské v hlavních dómech na vyklizování boční chodby, kde dřívější pracovníci zanechali nápis Sand, pro písčité nános v této chodbě. Bylo postupně proniknuto o další 8 m a sleduje se úzká štěrbiná při stropu chodby. Přesný popis místa, v němž odbočuje tato chodba z dómu, podáme v příští exkurzní zprávě.

EXCURSÍ ZPRÁVA.

12. února 1950.

Ochozská - Hrádecká skupina:

Jaroslav Dvořák,
Jan Klíma,
Oldřich Tesar.

Brigáda: Kiven Kalina,
Vladimír Maloušek,
Richard Šikula

Rozdělili jsme se na dvě skupiny: Dvořák, Tesar a Šikula pracovali ve znovu objevené Zéolonové chodbě, jak byla nazvána, vycházející z Balvanitého domu nad propastí. Pracovali jsme na vyklisování zanesené chodby směrem do nových prostor. Práci ztěžují travertínem zalitá místa v náplavě. Druhá skupina prolezla labyrintem do Klavních domů Staré Ochozské, poněvadž v Ochozské proudila voda, kde pracovali na vyčišťování chodby jdoucí ze Saně - domu právě proti Znamenělé řece.

Tuto neděli byla zkoumána celková hydrografie celého území, poněvadž vodní stav byl obzvláště příznivý. V Ochozské tekli dosti silný proud vody, a propadal se v propadání vlevo za vohodem. Voda byla kalná, žlutohnědá. V Netopýřce proudila kalně žlutá voda za velmi zvýšeného stavu. V Jeskyni Mláčkové netekli tam více než před rokem pozorovaný potok. Do Hrádeckého propadání tekla voda naprosto čistá. Z výtoků i po pěti hodinách od doby, co byla pozorována voda v Ochozské, tekla velmi čistá voda. Z Ochozského šlámu tekla kalná žlutá voda, avšak nikde se zřetelně nepropadala. V Ochozské, i přes bedlivé pozorování, se též voda nepropadala ani v domech, ani v Hádici.

EXKURSNÍ ZPRÁVA.

19. února 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík,
Jan Klimpl.
Brigádník: Ivan Kalina.

Pracovali jsme ve Staré Ochozské, v chodbě vycházející ze Sanč-dómu na dalším vyklizování náplavy. Dvořák a Janík započali mapovat Zkamenělou řeku a navázali detailním mapováním na chodbu, v níž provádíme právě průzkum, abychom viděli vzájemný poměr Zkamenělé řeky a této chodby. V Ochozské tekla slabý proud vody, který se úplně propadal v trativodě v Hádici, který prokopávala Lišeňská skupina. Minulý týden tekla dosti silný proud vody z Ochozské.

Dne 26. února 1950.

Exkurzní zpráva.

Hádecko-ochozská skupina.
Členové: Jaroslav Berka
Jan Klimpl
Oldřich Tesář.
Brigádník: Zdeněk Pilát.

Pracovali jsme v jeskyni Ochozská a sice na dně druhé propasti v "Lasyristu." Zde jsme odnávali propadání "A" /viz plán/ Na dně tohoto propadání ležela dosti veliký balvan, takže nám to trvalo dosti dlouho, než jsme jej odstranili. Po odstranění tohoto balvanu jsme se prokopávali do propadání, je zde značné množství kamenů, takže práce pokračuje jen velmi pomalu. Přes ústí v Ochozské jeskyni teče slabý proud vody, který se stírá v "Hádici" v trativodě vykopané lišeňskou skupinou. Na dně tohoto trativoda se však již počíná tvořiti malé jesírko. Voda s výtoku Říčky teče velmi silným proudem a je značně kalná.

EXKURZNÍ ZPRÁVA.

6. března 1960.

Hádecká skupina: Jaroslav Berka
Jaroslav Dvořák
Jan Klímpl
Oldřich Tesař
Richard Šikala
Lubomír Pecenina
Jan Cigánek
Brigádníci: Ivan Kalina
Ivan Horák
Věra Nováková

Rozešli jsme se na dvě skupiny: Klímpl, Cigánek, Horák a Kalina pracovali na dně propasti ve labyrintu Staré Ochozské jeskyně, kde otvírali propadání A a propadání D. V propadání A byl vybrán nános do hloubky 22. Tektonická puklina, kterou zde sledujeme, jeví známky tlakové eroze a značně se rozšiřuje. Nános je písčité, promíšený omletým kamením. Propadání D je též tektonická puklina, velmi úzká, prostá náplavy, takže byla její vstupní partie provržena železnou palicí a sekáči. Při této práci nebylo dosaženo ještě dna otevřené pukliny. Při všech pracích pomáhali nám dosud neznámí dva párové z Jozer, jevící volky nějak o speleologii. Mohli by s námi ~~společně~~ chodit na odřevác a vstoupit do společ. klubu. Druhá skupina dokončila mapování stamenšlé řeky, kde jsme hledali vhodné pracoviště pro další pokračování. Pokusil, všechna opuklé pracoviště jsou ve stáru nejvíce našlo na brzské rovině do dalších prostor. Dále se tato skupina zabývala průzkumem druhé části labyrintu, jehož funkce není ještě dobře známa. Byly detailně prozkoumány všechny přístupné chodby, a zjištěno, že v tomto úseku labyrintu naděje na objevení nových prostor jsou velmi málo. Přítí naděje tudíž tato část mapování, abychem mohli studovat poměr těchto prostor k ostatním částem Ochozské jeskyně. Na povrchu bylo pořízeno několik sáňkových snímků.

Z p r á v a o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 12. března 1950.

Hádecká skupina:

Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Oldřich Tesar,
Richard Sikala,

Brigádníci:

Jiří Novák,
Josef Hekladník,
Miloš Goufal,
Josef Zrna,
Josef Března,
Miroslav Kozel,
Miroslav Nohel,
František Červinka,
Vladimír Maloušek,
Marie Hlaváčková,
Marie Hlaváčková-Perutková,
Anna Březová.

Maloušek, Novák a Dvořák mapovali západnější část Labyrintu, nazvanou Labyrintem balvanitých zdvořil. Jiná skupina vedená Klimplem pracovala na dně první a druhé propasti na otvírání propadání A a B. V propadání B na dně první propasti jsme dále pokračovali v otvírání úzké pukliny, za pomoci palice a sekáče. Práce je zde velmi namáhavá a pokračuje velmi pozvolna. V propadání A jsme pokračovali ve vytírání písčitého a kamenného materiálu z této erozivní pukliny. Budeme zde i instalovati kladku na vytahování materiálu na povrch, poněvadž se již jinak materiál odstraňovati. Třetí skupina pod vedením Tesara pracovala v místě, kde se rozděluje Stará Ochozská na Labyrint a na Novou Ochozskou. V tomto místě odbočuje jihozápadním směrem menší chodba, asi 3m dlouhá, končící plitky, výplavou zaplněným sifonem. Pracovalo se zde na vyhlazování hlinitého nánosu z této chodby. Příští neděli započneme s kácením soušek na konstrukci žebří, jež budou instalovány na dně první propasti.

Zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 19. března 1950.

Hádecká skupina:

Jaroslav Dvořák,
Jan Klimpl,
Oldřich Tesař,
Miloš Soufal,
Josef Pokladník

Brigádníci:

Jiří Novák,
Ivan Horák,
Josef Března,
Miroslav Kozel,
Miroslav Kozel,
Josef Zrna,
Anna Březová.

Celá skupina se soustředila na kácení soušek a horního vchodu do Ochozské jeskyně. Bylo akáceno 15 stromků, oklesáno, a rozřezáno na díly a dopraveno do Balvanitého domu nad propastí. Těchto klád bude upotřebeno na stavbu konstrukce na dně první propasti, odtud se pokusíme vystoupit do horních pater. Pracovalo se též na otevření obou propadání. Klimpl a Horák navštívili jeskyni Malčinn, odtud vyzvedli jednu z našich pater pro práce na dně propasti. V jeskyni Malčinně je stav stále stejný a nikterak se nezměnil od předcházející exkurze.

Zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 16. března 1950.

Hádecká skupina:

Jaroslav Dvořák,
Ivan Kalina,
Jan Klimpl,
Oldřich Tesař,
Jan Cigánek,
Miloš Soufal,
Josef Pokladník.

Brigáda:

Jiří Novák,
Josef Zrna,
Miroslav Kozel,
Josef Března,
František Červinka.

Pracovali jsme v propasti, kde jsme započali se sbíjením šebříků pro výstup do horních pater. Pokračovali jsme též v otvírání obou propadání A a D a příště započneme též s otvíráním propadání C. Do propadání A se teká velmi slabý pramen vody, který nasycoval písčité nánes v propadání.

3 exkurse dne 19.III.1950 /I/
dne 2.IV.1950 /II/
a dne 9.IV. 1950 /III/

naříčky u Ochoze.

I. /19.III./

Účastníci: A.Valeš a M. Lejsek.

Povrchový průzkum, zjišťování vodních stavů a toků.
Zaměřování závrťů a zjišťování dalších puklin, reagujících na virguli .

II./2.IV./

účastníci: Valeš, Lejsek, Březa, Kozel M.

Informativní průzkum přes Starou Ochozskou/Labyrinth/
Snažili jsme se o výstup do komínů, do kterého jsme se též dostali.
Na konci byla ssuť. Pomohli jsme Hadecké skupině při vyklizování
sedimentů na jejich pracovišti.

III. /9.IV./

účastníci:

Lejsek, Valeš, Březa, Kozel.

Bylo započato s prolongačními pracemi ve Výtoku. Připra-
veno nářadí a materiál/dřevo/. Odtoková roura byla vyčistěna od šter-
ku a nánosů. Při stejném tlaku ale lepších odtokových podmínkách jsme
snížili hladinu toku o 7 cm

Bylo celkem odpracováno 40 hodin.

Zpráva o exkurzi do Jižní části Mor.Krasu 16.dubna 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jiljí Šabata,
Miroslav Kozel,
Josef Březa.
Brigádník: Jiří Novák.

Skupina Ochozských členů našeho klubu se započala minulou nedělí pod vedením pana Valeše zajímatí blíže výzkumy ve vyvěření Hádecko-Ochozského potoka v údolí Řičky. Pracují na prolomení skalního masívu těsně nad výtokem. Tuto nedělí odstranili z větší části zeď s vrátky před výtokem a pracují na odstranění potrubí, vedoucího do řečiště. Touto úpravou dostane opět východ vod svůj přirozený vzhled a voda bude mít též větší spád, takže se práce v sifonu značně usnadní.

Ostatní pracovali na otevírání abri u Liščí díry, kde sonda byla vyhloubena o dalších 50cm hlouběji a skalní masiv začíná již nyní silně tvořiti převis, takže práce se dosti znesnadňuje. Dvořák a Novák zmapovali též jeskyni Liščí díru.

Zpráva o exkurzi
~~exkurzi~~ do jižní části M.Krasu dne 30.dubna 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Richard Šikula.
Brigádník: Vladimír Maloušek.

Věnovali jsme se povrchovému průzkumu Lysé hory nad Výtokem, kde jsme prohlíželi hlavně t.zv.Desertérské jeskyňky. Na protější straně jsme mapovali jeskyni Kálničku a jeskyňku vlevo nad Kálničkou. Navštívili jsme informativně úzké chodbičky v zásypovém kuželu Pekárny a jeskyni Křížovcu. V této ~~části~~ někdo svévolně poškodil spodní vrstvy profilu, kopaného zde o prázdninách minulého roku diluviálním oddělením Zemského musea.

2 exkurzní zpráva Ochozské skupiny
dne 23.dubna 1950 / I /
a ve dnech 30.IV. a 1.V. 1950 /II/

I. /23/IV./

Účastníci: Lejsek, Valeš, Březa, Kozel M./

Zastaven tok Hoštěnického potoka a vykopána umělá struha a tím sveden tok do starého propadání. V odpoledních hodinách se objevila v Ochozské jeskyni značně silná voda, která se valila i přes Hadici.

Celkem odpracováno 12 hodin.

II. /30.IV a 1.V./

Účastníci: Lejsek, Valeš, Březa J. a Anna, Kozel, Komzák.

Pokračovalo se v lámání masívu ve Výtoku. Jelikož jsme se dostali na oponu z které není východiska ani lámáním ani jiným způsobem, byli jsme nuceni navrtati tuto vertikální lavici a rozstřílit ji. V trtivodu „L“ bylo započato s odklizením, byly přeroutkem zjištěny četné prostory. Vyhloubila se štola, která klesá dopředu v úhlu 45°. Vyneslo se asi 2 - 3 m³ humusu, většího šterku. Manuální práce je značná a vysilující. Odpracováno celkem 45 hodin.

Exkurse dne 12.května 1950 do údolí Říčky.

Účastníci: řed. V. Vlach (Státní památkový úřad), P. Ryšavý.

Ráno v Shod. od nádraží tramvají do Líšně, odtud pěšky do údolí Říčky. Naproti "Muhově bouři" povšimnuto slepenců, které byly sledovány značně daleko proti proudu po levé (východní) údolní straně. Střídají se s plochami kulmských pískovců. Výtok říčky je dnes ve značně neutěšeném stavu. Mříž u výtokového otvoru je vylomena, otvor sám je nevhodným způsobem rozšířen a vodní nádržka je zaplněna naházeným materiálem. V těsné blízkosti je rozházen materiál a pře-pady sloužící k měření průtokových množství jsou násilně porušeny. Dotazem ve mlýně zjištěno, že úpravu Výtoku provedla svého času obec Líšen pro plánovanou stavbu vodovodu. Nynější situace u Výtoku zachycena fotograficky. Dnes již pravděpodobně nebudou námítky proti uvedení Výtoku do původního stavu. Po stránce právní projedná celou věc Státní památkový úřad a vyřízení zašle písemně, spolu s pokyny, jakým způsobem by bylo nejvhodnější Výtok upravit, kam uložit materiál a pod., Speleologickému Klubu. Po té odchod zpět do Líšně na tramvaj.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 14.května 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jan Klímp, I
Ivan Kalina,
Oldřich Tesař,
Richard Šikula,
Jiljí Sabata,
Josef Pokladník,
Miloš Goufal.
Brigádníci: Jiří Novák,
Vladimír Maloušek,

Pracovali jsme jednak pod vertikálním komínem u lišty díry, kde sonda má již hloubku více než 250cm. stěna skalního masivu je silně rozpukána a tvoří převis. Nejnižším námi dosaženým sedimentem je diluvialní sprašovitá hlína jež má na spodu kusy krystalovaného vápence a ostrohranný štěrk, který je již méně zastoupen.

V jeskyni Malčíně jsme započali odkrývat ústí malého potůčku, tekoucího naposled předloni v prosinci. Strácel se tehdy na dně závrtu v Blátivém dómu. Největší záhadou však bylo, že asi 150cm od místa, kde se objevoval potok zpod kolmé stěny, byla již dříve vykopána sonda přes 200cm hluboká. Na obou místech se bude v příštích exkurzích usilovně pracovat. Práce na dně druhé propasti jsme přerušili po dobu pěkného počasí, abychom se mohli tím intenzivněji pustiti do práce na pracovištích, která jsou za nepříznivého počasí nedostupná.

Exkurse dne 14.května 1950

na Šíčky a Ochozsko.

Účastníci: Valeš, Růža a M.Kozel, Lejsek a A.Břízová.

Ohledány četné závrtky na úseku naproti Lysé Hoře. Na proutek reaguje mnoho míst. Ve výtoku se pokračuje v uvolňovacích pracích.

Hrubý štěrk a hlíny se vyvážejí, což zpomaluje práce.

Podle pokynu předsednictva spolku, zastavují se prozatím na tomto místě práce až do sdělení se stran Státního památkového úřadu.

Odpracováno 45 hodin.

Exkurse dne 19.května 1950

na Říčky .

Účastníci: Valeš, Bříza a Kozel.

Pokračuje se s pracemi naproti Výtoku Říčky, kde se vynášejí sedimenty a vylamují větší balvan y.

Upracováno 24 hodin.

Exkurse dne 15.5.1950 do Ochozské jeskyně.

účastníci: Věra Kratochvílová, Soňa Jurková-členové KNV v rámci akce KMM P. Ryšavý.

Navštívena informativně "stará" část Ochozské jeskyně a přilehlá část Hádeckého údolí za účelem zpřístupnění Ochozské jeskyně v rámci úpravy Gottwaldova údolí. Vedlejší vchod do Ochozské jeskyně není ještě stále zatarasem a stopy v okolí tohoto vchodu svědčí o jeho častém používání. Hlavní vchod je uzavřen toliko jedním zámkem, který bude nutno brzy vyměnit, poněvadž špatně odmyká. Hádecký potok protéká celým povrchovým řečištěm.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 21.května 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Jiří Novák,
Věra Nováková,
Jiljí Sabata.

Pracovali jsme celý den na prohlubování výzkumné sondy u Liščí díry. Při nynějšší hloubce sondy, asi tři metry, jsme narazili na vrstvu ostrohanné ssuti se zaklíněnými balvany, asi zbytky vertikálního kopina. Štěrk i balvany jsou promíšeny sprašovou hlinou, která je tón ve větší vrstvě nad tímto štěrskem. Při návštěvě Přírodovědeckého klubu v Brně a Sekce profesorů přírodopisu na školách třetího stupně za vedení p. profesora

Kouřila jsme ukázali účastníkům na jejich upornlivou žálost Ochozskou jeskyni a podali jim výklad o naší práci a též takto propagovali činnost našeho klubu. Účastníci byli s prohlídkou velmi spokojeni a ocenili naši práci pochvalnými slovy.

Exkurse dne 3.6.1950 na Řičky.

Účastníci: Z. Bednařík, M. Mezulánik.

Při této výpravě jsme z velké části dokončili registraci jeskyní. Některé z nich jsme vyměřili. U výtoku jsme provedli Křížův pokus se "Skalními duchy". Totiž akustický zjev, způsobený vzduchovými bublinami uvnitř skály.

Registraci a očíslování jsme provedli ve směru toku.

Kříž	Nová čísla	Název
10	1	Liští díra
	2	č. 5 dle Bočkova práv.
	2a	Malčina jes.
9	3	Svédův stůl
	3a	
	4	Jes. v ochozském žlábku
8	5	Netopýří jesk.
7	6	Ochozská jsek.
6	6a	
5	7	Křížova jesk.
4	8	Materloch
3	9	Pekárna
	10	
	11	
2	12	Kulnička
	14	Na lysé hoře
	15	Na lysé hoře
	16	
	17	Desentérka
	18	
	19	
	20	
	23	
	24	
	25	

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 3. září 1950.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Navštívil jsem nejzářší partii v Nové Ochozské jeskyni, kde jsem se dostal až téměř na její nyní prozkoumaný konec. Vodní stav v celé jeskyni je minimální. Menší, než v roce 1947 48 a 49. Po překonání sifonu na poslední větší kapli /Zadní/ jsem se dostal zajímavými nízkými chodbami střídajícími se s většími síněmi a kaplemi s pěknou a zajímavou výzdobou krápníkovou až do místa, kde se řečiště rozděluje. Na východ odbočuje geologicky velmi mladé řečiště bez nánosů, na stěnách této chodby jsou zřetelně vidět stopy nedávné tlakové eroze a korose trvající ještě nyní za povodní. Dle výměřů inženýra Feitla z VDT a z celkového charakteru chodby, náleží tato pravděpodobně k povodňovému propadání na konci pytlovitého slepého údolí hostěnického, které je dle kříže geologicky mladší než propadání nyní nevděčně aktivní. Povodňové propadání vzniklo snad v minulém století při lámání kamene. Chodba na konci Nové Ochozské končí komínem zaplněným silně korodovanými balvany. Na sever odbočuje puklinovitě úzká nakloněná chodba s krápníkovou výzdobou, asi po osmi metrech přechází v menší místnostku, kteráž pokračuje dosti hlubokým blátivým sifonem a se ním nízkou chodbou s blátivým dnem, též severního směru. Přechází po osmi metrech opět v sifon hlubší a blátivější pod úhlem asi 20 stupňů. Až v této místo jsem se sám odvrátil. Rozhodl jsem se, že tento týden navštívím tato místa ještě s někým a řádně je zmapujeme. V obou sifonech nebyla žádná voda.

Navštívil jsem též jeskyni Křížovou, kde pokračovaly archeologické výkopy. V malé jeskynce nejnižší terasy nad úroveň údolí, ležící jen o něco jižněji pod Pekárnou, v téže stráni, jsem našel v recentním humusu femur lišky. V této jeskynce někdo započal pracovat.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 5. září 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík.

Na základě Dvořákovy exkurse v neděli 3. září, jsme mapovali nejzášší partii Nové Ochozské od bodu, kde se řečiště rozdělují. Překonali jsme druhý sifon, zaměřili i tuto chodbu, jdoucí též na sever a zjistili, že se zde staly od loňského roku důležité změny v nánosích posledního sifonu. Loňského roku byl sifon značně zaplněn pískem a bahnem, jeho první nízký cíp byl ponořen v nánosích a v okně, které je v tomto cípu vyerodováno, byla jezírko téměř 1m hluboké. Nyní se řečiště v této části zahloubilo do nánosů, přední "nožka" sifonového N se objevila ve vzduchu, hladina vody značně poklesla jak vzhledem ke stěnám, tak i ke dnu. Nyní je hloubka nádrže 40cm vody, strop se sklání pod hladinu a druhá nožka sifonového N již sahá hlouběji, než první. I bahnité dno se ještě dosti příkře svažuje do maximálního bodu sifonu. Udrželi se suché počasí do konce podzimu, je možné, že i tento sifon vyschne. Fotografovali jsme tento sifon, ale neručíme za výsledek pro špatné podmínky a film. Loni, kdy jsme navštívili tato místa s Klimplem, prohlíželi jsme detailně celou poslední místnůstku a nezjistili tam žádného jiného podpisu než německých badatelů z roku 1931 a 33. Letos jsme našli na jedné stěně vyrytý monogram Karla Medka s letopočtem 47, bez udání měsíce a dne. Takovéto počinání, myslím, není důstojné člena našeho klubu. O výzkumech této velmi zajímavé části budeme referovat v našem klubovním časopise.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 10. září 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
František Güttler,
Vladimír Maloušek,
Iboš Svoboda,
Jiljí Sabata,
Richard Šikula.

Pracovali jsme u posledního sifonu v Nové Ochozské. Vyhloubena sonda v píscích před sifonem, čímž voda v sifonu značně klesla a objevilo se na západní straně sifonové komory okno, jímž snad tudeme nyní proniknouti za tento sifon. Deskami byl zpřístupněn sifon č. 2, takže již není tak blátivý. Informativně byla navštívena jeskyně Netopyří.

Zpráva o exkurzi do Jižní části Moravského Krasu dne 16. září 1950.

Hádecká skupina: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák
Miroslav Kozel.

Navštívili jsme nejzašší partie Nové Ochozské, kde jsme pronikli v posledním sifonu, jehož hladina značně poklesla proti minulé exkurzi /asi 30cm/, zprvní sifonové komory druhým a třetím oknem v sifonových výběžcích do dalších dvou komor. Strop poslední komory již neměl okno a skláněl se prudce pod hladinu sifonu. Hloubka vody v tomto místě sifonu činila 40 cm a dno se ještě dosti příkře svažovalo. Komory nemohly být přesně zaměřeny, poněvadž tyto prostory jsou příliš malé a obsahovaly ještě mnoho vody. Tyto komory jsou nově objeveným pokračováním nejzašších partií Nové Ochozské. Chodba, vedoucí přes poslední tři sifony byla nazvána S i f o n o v o u, a je toto jméno uvedeno též na plánu těchto prostor, minulé exkurse zhotovovaného.

Silný déšť nás přinutil k návštěvě Hostěnického propadání, kam se již počaly propadat spousty povodňové kalné vody. Zaplaveno bylo staré i nové propadání. Hádecké propadání stačilo ještě zhltnout všechnu vodu, kdežto z Ochozského žlíbku se valila kalná žlutá voda, zabarvená hlavně sprášením v okolí Ochoze. 2 hodiny po tom, co se počaly vody propadat do propadání, voda ještě z Ochozské netekla. Ve Výtoku byl stále ještě velmi nízký stav vody a voda je průzračně čistá. Vedle jeskyně Adlerovy jsme zjistili dvě neočíslované jeskyně. Měla by se provést důkladná revize všech jeskyněk v údolí a opravit toto nepřesné, a o nic se neopírající očíslování. Při očíslování není uveden ani popis polohy místa jeskyně, ani popis jeskyně vlastní.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 24 září 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák.

Pro značný déšť se exkurze nezúčastnilo více členů. Zjistil jsem, že povodňová voda, která zaplavila minulou neděli Ochozskou jeskyní, nevytékala prostříleným zamřížovaným vchodem ven, nýbrž se ztratil v trativođu, odkrývaném líšeňskou skupinou v Hadici. Voda tuto neděli z Ochozské jeskyně netekla. Propadání Hádecké bylo v plné činnosti při velkém přívalu vod. Z Ochozského žlíbku se opět valila temně žlutá kalná voda. Navštívil jsem terasy na levém břehu Hádeckého potoka mezi Hádeckým propadáním a hájovnou Hádek, kde jsou pěkně vyvinuty skupiny škrap a několik menších jeskyněk a abri.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 1. října 1950.

Účastníci: Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Milan Lejsek,
Miroslav Kozel.

Nejprve jsme detailně zmapovali jeskyně Křížovou a Ádlerovu. Navštívili jsme též za účelem informativním jeskyni Netopýří, kde jsme zjistili dosti čerstvě propadený závrt v jedné z odboček severně horního patra. Dno nízké chodbičky se propadlo a mezi balvany bylo možno viděti další nové, ještě neprozkoumané jeskyně. První se sesunul puklinou Dvořák, hlavou dolů. Nemohl se však dovnitř protáhnout, proto byl vytažen zpět. Při tom se mu vysypaly klíče z kapsičky od Ochozské jeskyně, které zůstaly na dně ležet. Druhý se do dva m hluboké úzké pukliny vypravil Kozel, který se většinou těla do prostory protáhl, zůstal však viset za nohy v puklině, hlavou dolů. Tři hodiny trvalo, než mohl být spojenými silami osvobozen. Palicí a sekáči jsme se dostali jinou puklinou do téže místnůstky, Kozla jsme doslova podhrabali holýma rukama. Nemohl téměř chodit a musili jsme jej velmi dlouho masírovat. Klíče od Ochozské se však zasypaly úlomky kamení a klínou, takže je budeme musit vykopat až příští neděli. Objevená síň není velkých rozměrů, asi 8m dlouhá, dva metry široká. Svažuje se z obou stran do závrtu, zasypaného opět kamením a hlínou. Zde, v tomto místě, zvaném nyní Kozlovou síní, bude velká naděje dostat se ke spodním vodám. Příští neděli se tato část bude mapovat.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 15. října 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík.
Brigáda: Blanka Janasová,
Jan Kotásek.

Navštívili jsme opět jeskyni Netopyří, kde jsme našli předminulou neděli ztracené klíče od Ochozské jeskyně. Pokračovali jsme též s odklizevacími pracemi na uvolnění další sestupné chodby mezi balvany v závrť na dně objevené Kozlový síně. Objevila se puklina, doposud neproniknutelná, nyní asi dva metry hluboká, jež má však asi ještě vertikální pokračování. Je velmi pravděpodobné, že tento závrť vede ke spodním vodám. Informativně jsme navštívili jeskyni Malčína a Ochozskou.

Exkurzní zpráva z jižní části Moravského Krasu, konaná 22. října 1950.

Hádecká skupina: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík.

Pro neúplnost dosud známých 4 plánů jeskyně Netopyří a pro přesné výškové zaměření našich nových objevů ve středních patrech této jeskyně, jsme se rozhodli jeskyni Netopyří přesně zaměřiti. K tomuto účelu jsme si z vypůjčili spolkový sklonoměr s průhledítkem. Za tuto exkurzi jsme zaměřili většinu horních pater a asi polovinu pater středních, směřujících k vodě. V příštích exkurzích budeme pokračovati. Zjistili jsme též dle plánu ing. Feitla, že pod traversou ve spodních patrech v chodbě již téměř nad vodou je otvůrek, který vede k druhé vodě v Netopyřce, známé ing. Feitlovi.

Zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 27. října 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Vladimír Štehlík.

Dvořák byl pověřen, aby provedl pana Štehlíka z Prahy po Ochozské jeskyni, poněvadž tento byl pověřen fotografováním v této jeskyni, jako součást obrazového díla Moravský Kras ve fotografii. Fotografovali jsme hlavně krápníkové partie v Nové Ochozské, některé ve velkých dómech a na počátku Labyrintu. Celkem pořizeno 11 snímků. Další snímek byl pořizen ve vchodu jeskyně Pokůvky a jiný ještě na otevřeném kámeně Šišky.

Zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 5. listopadu 1950.

Účastníci: Jaroslav Dvořák.

Brigáda: Raděna Hádková
Eva Eisnerová
ARNOŠTA Pulzová
Miroslav Vedlka,
Jaroslav Weiss,
Alena Zifřová.

posluchači 1. roč. geologie
přírodovědecké fakulty M. U.

Nejdříve nám zašila děvčata naše rozbité oděvy, za což jim byla potvrzena pracovní brigáda.

Po častých velmi silných deštích byl stav vody značně vysoký a byl starší vyšší, než v několika minulých letech. Ani při jarních záplavách neproudila z voda v takovém množství, jako tohoto dne. Jeskyně Ochozská se proměnila v aktivní nížinu, brána ve vchodu byla zaplavena výše, než do polevniny a voda se vylévala mohutným proudem z jeskyně ven a spojovala se s povodňovou vodou, kterou již nemohlo pohltnout Hádecké propadání a jiná propadání menší pod Liščí dírou z Ochozského žlábu proudil známý tek tmavé žluté vody. Výtok se změnil na bouřlivou vyvěračku, již téměř nestačila betonová odtoková roura, odvádějící vodu za normálních stavů. Poněvadž jsme chtěli poznati činnost vody ve velikých dómech Staré Ochozské, prolezli jsme Labyrintem. Z Nové Ochozské se valil proud velmi silný, který však směřen k Hádkovi dosti zeslábl. Příčinou toho jsou dva nápadné a asi několik menších tratí vodů, které mají dosti značnou kapacitu. Podařilo se nám tak snad po prvé studovat nerušeně hydrografii v Ochozské jeskyni, bohužel pouze ve velkých dómech, poněvadž Nová Ochozská byla naprásto nepřístupná. Škoda, že jsme sebou neměli fotografický aparát.

Zpráva o exkurzi do jeskyně Netopyří dne 12. listopadu 1950.

Účastníci: Balda Vladimír,
Dvořák Jaroslav,
Janík Miloš,
Kozel Miroslav,
Slaček Josef.

Dvořák a Janík pokračovali v saněření jeskyně Netopyří, kdežto ostatní pracovali na dně Kozlový síně v uvolňování pukliny, zavalené balvany. Puklina stále klesá, v dolní své části se rozšiřuje a je vidět opět do dalších neznámých proptor, jámčích asi ke spodní vodě. Navštívili jsme jeskyni Ochotskou, kde ještě proudil slabý proudček vody z Nové Ochotské a mísel v líšeňském trativodu v Hádici, kde tvořil dosti hluboké jezírko. Povodeň, která zaplavila minulec nedělní Ochotskou jeskyni, nespásabila zde větších změn. Ší Povrchové řečiště bylo v celé části inundační.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu 19. listopadu 1950.

Účastníci: Josef Měza,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klímpl,
Miroslav Kozel,
Izabela Svoboda.
Brigáda: Karel Křen,
Miroslav Vočílka.

Měza, Dvořák a Kozel pokračovali v mapování jeskyně Netopyří, kde dokončili saněření spodních pater. Zbyvájí ještě saněřit asi polovinu horních pater, což doukáme také dokončeno příští exkurzí. Klímpl a Svoboda započali pracovat na dně propasti v Labyrintu Ochotské jeskyně, kde připravovali náčertění pro šebříčkovou konstrukci na výstup z propasti do neznámého pokročilí horních pater Labyrintu. Vočílka a Křen fotografovali ve východní odbočce Labyrintu i ve velkých dóchách Staré Ochotské. Vodní stav snadně již proti minulému exkurzí poklesl, přes to je ještě snadný. Voda, tekoucí na povrchu Hádického údolí, se stácela v řečišti před Ochotskou jeskyní právě v tom místě, kde se vliví periodický potáček, tekoucí z Ochotské jeskyně, do hlavního řečiště Hádického potoka. Toto místo je označeno nedávajícími depresiemi v podobě závrťů a přímpevitých snížením. Od roku 1947 jsou máni pozorování pohyby půdy v této oblasti. Asi uprostřed, mezi Ochotským klímkem a údolím před Ochotskou jsme zjistili utvoření se nového menšího závrťovitého ponoru v řečišti.

Exkursní zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 26. listopadu 1950.

Účastníci: Josef Březka,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kezel.

Navštívili jsme v jeskyni Ochozské severní část Labyrintu, kde jsme zkoumali nejjižnější ze třech balvanitých zásypů, kde je možno se těžce protáhnouti mezi balvanitou sesouvající se stěží do komína asi o 4m výše nad úroveň dolejší chodby. Těsně pod balvanitým zásypem odbočuje úzká nízká svažující se ^h chodba, která končí menší propástkou. Průzkumu propásky brání větší kámen, který je pevně zaklíněn těsně před vchodem do propásky. K odstranění budeme potřebovat dosti času a dobrý materiál.

Přemku !

V Labyrintu jsem objevil tuto neděli nové prostory směrem od Hostěnic. Ještě jsem v nich nebyl, ale viděl jsem to. Možná, že to bude dosti velké. Příští neděli to dokončíme a napíšu článek do novin.

Jarda Dvořák

Přemku !

V Labyrintu jsem objevil tuto neděli nové prostory (směrem od Hostěnic – pokud to čtu dobře). Ještě jsem v nich nebyl, ale viděl jsem to. Možná, že to bude dosti velké. Příští neděli to dokončíme a napíšu článek do novin.

Jarda Dvořák

Zpráva o cestě do Ochozské jeskyně dne 3. prosince 1980.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Přes to, že jsem byl sám na cestě a přes vodu, která slouží jako
Ochozskou jeskyní, ověřil jsem se vnitřností do vyhledanější části
Labyrintu, kde jsem zavedl hlouběji sondu v nejvýchodnější síni.
Zde odbočoval nízký tmavý terasovitý náhon, po straně hlinitou
náplavou. Tento jsem rozdávě 5 hodin přetápěl, až se objevil malý už
otvor. Tento jsem rozšířil do 60 cm, že jsem již vstoupil do nových pro-
storů, kterých se nazývá k. Horkého. Soudy opět nové prostory na
území Jihlavské Hornovské krasu, v letošní podzimní sezoně již třetí.

SPELFOLOGICKÝ KLUB - BRNO.

Došlo dne 5. 11. 1951

Číslo 29

Vyřízeno: 5. 2. 51.

Výroční zpráva hádecko-ochozské skupiny za r. 1950.

V zimních měsících jsme pokračovali v pracích v propasti v Labyrintu Ochozské jeskyně. Bylo dokončeno zeměření těchto prostor, započali jsme otevírat tři propadání na dně propasti. Bohužel, se však jícny propadání tak zužily, že se v pracích nemohlo pokračovati. Z plánů se zjistilo, že chodba U Kužele, jdoucí z Velkých Domů má směr ke dnu propasti. I sedimenty této chodby byly podobné sedimentům v propadáních a výskazy vyhovoval též výškovy rozdíl. Zde jsme pronikli do plitké klenuté síně s písčitého dnem. Byl též vypracován návrh na výstup ze dna propasti do horních pater pomocí žebříkového lešení. Pokračováno s přípravou materiálu i koncem roku, avšak výstup bude realizován až v roce 1951. Při detailním průzkumu téměř celé jeskyně Ochozské, hlavně však Labyrintu a bočních stěn Velkých domů byla znovu objevena Záclonková síň, jdoucí z Balvanitého domu nad propastí jižním směrem. Ve Velkých domech byla prohlédnuta stará pracoviště a započalo se též s odklizením nánosů z jedné započaté sondy. Brzy se však ukázala slepou a bezvýznamnou. V letních měsících jsme se věnovali průzkumu terénu, zjišťování nových jeskyněk, nadějných míst k otevírání a hydrografickému průzkumu. V jednom nadějném místě pod zbytkem vertikálního komína, těsně vedle jeskyně Liščí díry jsme započali hloubiti sondu, nyní již téměř tři metry hlubokou. Skalní masív stále uhybá a tvoří tak nad sondou klenbu. Práce musila být přerušena pro nepříznivé počasí. V Málčince jeskyni jsme se zabývali pouze kámenem příčinou, proč netekl od 12. prosince 1948 ještě potok v Blátivém domu, kde se též propadal. Odkopali jsme hlinitý zával, zakryvající výtok potůčku. Pod skalní stěnou se nám objevil jen velmi malý kanálek, silně blátivý. V práci na tomto místě bude jistě pokračováno, poněvadž má rozhodující vliv na hydrografii jeskyně Málčiny. Na podzim jsme se věnovali za abnormálního sucha výzkumu nejvzdálenějších partií v Nové Ochozské. Kromě pozorování morfologických a hydrografických jsme pronikli do spletitého třetího syfonu Syfonové chodby, který se nepodařilo ještě nikomu překonati. Zaměření Syfonové chodby přineslo opět něco světla do spletených situací Hostěnických ponorů. Po zaplavení Nové Ochozské vodou, jsme prováděli povšechný průzkum a zjištění škrapových polí v naší oblasti. Dále jsme se opět počali zabývat výzkumem Labyrintu a to jeho jihozápadní částí. Zkoumali jsme balvanité zápsy, na konci tří chodeb a zjistili, že jsou to vlastně tři paleoponory Hostěnických vod. Pod nejsevernějším paleoponorem jsme zjistili chodbičku západního směru, zatarasenou větší balvanem. Za balvanem zeje úzký jícen malé propáستky. Pracujeme na rozbití balvanu. Práce je velmi namáhavá, poněvadž jest nutné pracovati v leže. V jeskyni Netopyří byla objevena nová destruktční Kozlova síň pod podlahou horního patra se závrtem měřujícím asi ke spodním vodám. Dvořák se též sám za jednu exkursi prokopával z nejvýchodnější sínky Labyrintu do další sínky jihovýchodního směru s páknou vyzdobou krápníkovou. Tyto prostory směřují do třetí větve Labyrintu, kam směřuje více ucpaných trativodů. Jejich výzkumem a prokopáváním se budeme zabývat v roce 1951. Ve vánočních svátcích inundovali naši ochozští členové velký závrt pře Ochozskou jeskyní. Zavedli tam povodňovou vodu, z Ochozské jeskyně vytékající. Závrt dosti slabě vodu vsakoval.

O vánočních svátcích byl též podniknut informativní zájezd do Hranického krasu. Do Važeckého krasu pod Vysokými Tatrami byly podniknuty dvě výzkumné exkurse. O velikonočních týdenní a velké pracovní v červnu, červenci a srpnu. Velikonoční exkursi jsme věnovali povrchovému poznání celé krasové oblasti, fotografování a částečnému mapování. Byl vypracován plán pro pracovní exkursi v letních měsících. Po dobu dvou a půl měsíce, kdy jsme pracovali v létě ve Važeckém krasu, byl celý kras podrobně prozkoumán, zaměřen a odfotografován. V propadání Piepadlá jsme objevili novou propáستku se silným průvanem, v závrtu u vchodu do Važecké jeskyně menší trativodní jeskynku, v propasti Dračia díera krápníkovité komínovité pokračování, několik propadlých otvorů na dně starších závrtů a několik závrtů nových. Sbírány zde též vzorky krasových hornin. Podniknuty odtud studijní exkurse do krasu Demánovského/Leďová jeskyně a Chrám

svobody./ Svätöjanského /Stanišovské jeskyně/a na horu Ohniště se 150 m
hlubokou propastí, patřící k Svätöjanskému krasu.

Práce mapovací:

Propast v Labirintu Ochozské jeskyně,
Záclonková síň " " "
Chodba u Zkamenělá řeky v Ochozské jeskyni,
Syfonová chodba " " "
Jeskyně: Křičova, Adlerová, Liščí, a Netopýří v již. části M.K.
Važecký kras: 42 závrťů, 2 propadání, jeskyně, závrťů u Važecké j. a terase nad
ní.
Úbočující chodba ve Važecké jeskyni.
Jeskyně Vlčie díry.
Propast Dračia díra

Práce fotografické:

Interiér Ochozské -10 snímků
Povrchové zjevy v jižní části M.K. -11
Kacanice-Macůška-4
Važecký kras-55
Sv. Jánská dolina -3
Stanišovské jeskyně+2
Ohniště+10
Javoříčko-jeskyně Zátvořice-9

Celá skupina odpracovala na výzkumu 3252 brigádnických hodin.

*Prostor Lónal,
retoni.*

Šort 5/11. 57 R.

Na závěr každého roku přidávám současné články, které v daném roce vyšly v některých odborně na kras zaměřených časopisech. V r. 1950 to byl jen článek R. Burkhardta.

Piráťství Ochozského potoka v Moravském krasu. Také v Moravském krasu nalezneme při podrobnějším průzkumu zjevy říčního piráťství, v měřítku zdejších potoků. O podzemním piráťství, které se vytvořilo vznikem Jedovnického propadání v povodí Jedovnického-Křtinského potoka, psali jsme již na jiném místě (Terasy a speleogenese, Čsl. Kras roč. II, 1949). Dnes povšimněme si jiného, povrchového říčního piráťství Ochozského potoka, jak nazýváme potok pramenící v obci Proseči, který protéká Březinu, teče jižním směrem kolem vápenky Hlubné, přijímá severně od vápenky přítok od východu, teče k Ochozi-Obcím a protéká Ochozským žlebem (kde se částečně v korytě propadá na vápencích) vlévá se pod Pekárnou do Řičky. Domnělé říční piráťství dělo se na úkor potoka Časnýře, který pramení ve dvou zdrojnicích severním a jižním u Kanic a teče přes Řícmanice do Svitavy v Bílovicích.

Již K. Zapletal na své geologické mapě Mor. Krasu (Časopis mor. zem. musea, 1923) kreslí pliocenní štěrky v této oblasti, a to jednak v horní části povodí potoka Ochozského u Březiny a jednak ve spodní a střední části údolí Časnýře u Řícmanic a Kanic. (Zapletal nazývá Časnýř Kanickým potokem.) V dnešním povodí Časnýře až po rozvodí nenalzáme kulmské vrstvy, ježto povodí Časnýře je na východě ohraničeno devonskými vápenci západní hranice krasové. Při ohledání terasových sedimentů (cca 15 m terasy) v severním svahu (štěrkoviště) těsně za Bílovicemi směrem k Řícmanicím našli jsme jednak četné fluviatilní štěrky, v nichž jsou červené pískovce, též omluté kousky granititu; co však překvapuje, jsou omluté valouny kulmské droby, jež jak výše uvádíme, nikde v dnešním povodí potoka Časnýře nevystupují. Při bližším porovnání vrstevnicového plánu (Podrobná mapa Mor. Krasu, 1948) povšimněme si, že v pravém břehu údolí Ochozského potoka jižně Březiny, u silničního km 12, JV od kóty 461 uvedené mapy, naproti levému přítoku Ochozského potoka, západně od vápenky Hlubné, je sedlo ležící jen asi 10—15 m výše než úroveň Ochozského potoka, které odděluje toto údolí od dnešní horní části povodí severního ramene Časnýře.

Lze se proto důvodně domnívat, že dnešní horní část povodí Březinského potoka, který pramení u Březiny-Proseče na kulmských drobách, měla původně své přirozené pokračování v údolí Časnýře a Ochozský potok pramenil jižně od Hlubné. Teprve někdy za 15 m terasy načepoval Ochozský potok zpětnou erosi v amšporových vápencích v okolí Hlubné toto původní údolí „Březina-Kanice-Bílkovice“ a tak je piráťsky usurpoval na úkor Časnýře. Existence kul-

mových štěrků u Bílovic-Řícmanic v terasovitých sedimentech Časnýře je toho dostatečným dokladem. R. Burkhardt.

Vyšlo v časopisu „Sborník československé společnosti zeměpisné“, ročník 55/1950, č. 3 – 4, str. 228 – 229.

Speleologický klub Brno

Hádecká pracovní skupina

Rok 1951

Exkurzní zprávy.

Zpráva o expedici do Ochozské jeskyně dne 7. ledna 1951.

Účastníci: Josef Měza,
Jaroslav Dvořák,
Miloš Šoufal,
Miroslav Kozel,
Ladomír Svoboda,
Josef Pokladník.

Dvořák a Svoboda fotografovali krápníkovou výzdobu Velkých domů a hlavně Labyrintu. Ostatní pracovali v Labyrintu v chodbě u Chobotnice. Tato leží asi 30m za Německým sifonem a je to odbočka z hlavní chodby jihozápadním směrem právě v tom místě, kde je sněhobílý vodopád s několika záclonkami, zvaný Chobotnice. V tomto místě se začínáme prokopávat do chodby do níž je již nyní vidět štěrbinou při stropě. Podle plánu ing. Feitla sněhuje vše do skalního masivu několik ucpaných chodob, které dají tušit třetí větev Labyrintu. V místě, kde se chodby Labyrintu rostrojují, našli jsme spíše okroužkovaného netopýra s nápisem na kroužku: Institutum Praha 19010. Náloz byl hlášen Dr. Grulichovi na zoologický ústav Vysoké školy zemědělské. Ve velkých domech jsme našli v malých živých studánkách jeskynní perly, dosti podobné perlám z jeskyní Dostňovských.

Zpráva o exkurzi do jeskyně Ochozské dne 14. ledna 1951.

Účastníci: Josef Březn,
Jaroslav Dvořák,
Josef Pokladník,
Miloš Coufal.

Pokračovali jsme v pokračování poloupané chodby U chobotnice v Labryntu. Prokopali jsme se do nové sítě se starou výzdobou krápníkovou, snadně vyplněnou blutou jeskyňní hlinou. Další pokračování je naprosto zaplněno hlinou. Chodba je nyní asi 7 metrů dlouhá. V líbeňském trativoedu v Hádici se propadl slabý pramen vody. Na stěnách a střeze Volkých dómů jsme našli zvláštní fosy, jež by zasluhovaly pozornosti odborníka. Též v německém sířem na pokračí Labryntu byli pozorováni bílí průhlední chvostovskoci pohybující se na hladině nové třísky s množstvím odpadu hnijícího dřeva.

Zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně dne 4. února 1951.

Účastníci: Josef Březn,
Jaroslav Dvořák,
Jaroslav Kouzel.

Věnovali jsme celou exkurzi zaměřování nové sítě objevené Dvořákem a její okolí v jihovýchodní části Labryntu. Voda v Ochozské jeskyni dosáhla části vysokého stěvu a propadla se v trativoedu vlevo na vedle. Líbeňský trativoed nepohlí pojmení všechnu vodu, takže jsme se stěží do Hlavních dómů dostali. Do večera stov vody pondžná klesl.

Přes to, že venku mrzlo a z jeskyň vystupovala pára a silný pramen, v propadání pod švédským stolem, kde P. Rydský udával dosti silný pramen, nebylo po něm nejmenší stopy.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu 11. února 1961.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Z Ochozské jeskyně vytékala voda. Asi o 10 hod. přestala vytékat a na vraty se vytvořilo hluboké jezero, které rychle klesalo. V jeskyni Malácké opět tekli potůček znovu objevený 11. prosince 1948. Od této doby z netekl. Tedy perioda opavdu netyčková. Vodní stav byl velmi vysoký, z výtoků se drala voda pod silným tlakem. Malácké propadání bylo celé zahlcené vodou, též propadání blíž po proudu silně křálo vodu. Hostěnické propadání bylo též silně aktivní, a to oba pomery byly úplně zaplněné vodou.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 14. února 1961.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miloš Janík.

Pokračovali jsme v napovídání a průzkumu jeskyně Netopyřtí. Napovídání nemohlo být dokončeno pro přílišnou tělesnou konstituci Janíkova, který se nemohl protáhnout jednou z úst. Proto bylo dokončeno později.

Voda byla ještě ve dosti vysokém stavu. Do Ochozské jeskyně jsme se nemohli vůbec dostat pro vodu, propadající se v trativodě na vchod. Trativod nemohl všechny vodu chytat a proto se zde tvořilo dosti hluboké jezero. Ve výtoku přival vody částečně poškodil potrubí jiné protěči.

Zpráva o expedici do Ochozské jeskyně dne 19. února 1961.

Účastníci: Josef Březá,
Miroslav Kozel,
Luboš Svoboda.

Pokračovali jsme ve vyklizování chodby uchočetnice v Labyrinthu. Poslední dílek je nejen uzavřen hlinitými násovy, ale též starými sintrovými záclonami velké mohatnosti, které naprosto uzavírají další postup a práce je velmi stížena. Slabý pramen vody se propadal v lišenském trativodu v Radici.

Zpráva o expedici do Ochozské jeskyně dne 25. února 1961.

Účastníci: Josef Březá,
Vojtěch Hofman,
Miroslav Kozel,
Milan Tejsel,
Luboš Svoboda.

Jednak se pracovalo dále na prokopávání chodby u chočetnice jednak se prohlížely záhybové kuzely na konci východní větve Labyrinthu a jeho nejvýchodnější odbočky. Voda v Ochozské se propadala silnějším proudem v lišenském trativodu v Radici, kde tvořila jezero.

Zpráva o expedici do Ochozské jeskyně dne 4. března 1961.

Účastníci: Josef Dřeza,
Miroslav Kozel.

Pracovali jsme na úpravě přechodů v jeskyni. Bylo nutno hlavně vybudovat stálý pevný mostek přes Lišeňský trativod v Hádici, poněvadž při záplavách byl trativod tak rozšířen, že se tudy již vůbec nedalo chodit. Dále byly opraveny přechody ve větších důlích, jež byly porušeny vodou při záplavách. Voda se propadala v jeskyni v Lišeňském trativodu velmi slabým proudem.

Zpráva o expedici do Ochozské jeskyně dne 11. března 1961.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda,
Zdeněk Tesárek.

Pracovali jsme v labyrintu v chodbičce pod nejjižnějšími balvanitým zášypem u Odlehle propádky. Zde jsme podkopávali a rostloukali balvan ,zatarazující příchod k propádku. Balvan tude možno při některé z těchto dalších expedic již vytáhnout a vrátit do propádky. Naspět jsme prolézali labyrintem k Hornímu vchodu v Konopném šlímu. Voda se zprva propadala v Hádici v Lišeňském trativodu pak však stoupala a propadala se k vodu v trativodu vlevo za vchodem.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 22. března 1951.

Účastníci: Jaroslav Svobík,
Zbyněk Svoboda.

V 9 hod. ráno voda v Ochotské se propadala volným proudem v
trativodu vlevo za vchodem v takové míře, že se nedalo prodlížit ani
do Hádice, ani do Velkých důrů. Proto jsme se odebrali do Blátivého dómu
jeskyně Malčiny, kde jsme odvedli vodu z jeskyně do propadání uprostřed
dómu prokopáním zahájeného průkopu. Propadání jsme vyčistili a zjistili,
že má značnou jímavost vody. Bylo jasně slyšet hukot vody do prázdných
prostorů. Dohled je však vstupní otvor velmi úzký a zanesený bahnem.
V 11 hod. se vyvalil silný proud vody z Ochotské jeskyně do údolí, který
jme několikrát fotografovali. Odpoledne pak tok vody slabl, avšak stále
ještě z jeskyně vytékal. Přes to, že bylo velmi nádherné počasí byl tok
vody způsoben pouze velmi slabým rozmrazitím půdy. Navštívili jsme též
menší jeskyně v Ochotském šlímu a Hostěnické propadání, kde byly oba
ponory ve značné činnosti. V uzavřené stěně údolí se otevřel několik z
závrťů. Tento pohyb nastal již na počátku zimního roka a nyní stále pok-
račuje.

Malčina jeskyně – Blátivý dóm.

Pozoruhodné zjištění : **Bylo jasně slyšet hukot vody do prázdných prostorů !**

Zpráva o průběhu do jižní části Moravského Krasu dne 26. března 1961.

Účastníci: Jaroslav Ivošák,
Luboš Svoboda.

Navštívili jsme jeskyni Malčina, kde jsme pracovali opět na dně Blátivého dómu. Pondělní byl tento den jeden z nejvyšších stavů vodních za posledních dvě léta, začal opět téci potok na dně Blátivého dómu. Od roku 1960 se změnil přítokový kanál potůčka a téžto nyní přítéká do sondy, dříve zde vykopané, což již byla slevována velká yuklina sklánějící se na severo severo východ. Voda zatopila přes dva metry hlubokou sondu a odtud přetéká do normálního řečiště. Dříve toho nebylo a voda odtékala dosud normálním přítokovým kanálem do řečiště a nechávala sondu naprosto suchou přes to, že přítok ležal mnohem výše, než úroveň sondy. Nyní jsme pracovali na odkrytí celého řečiště, což je účelně stíněno masí převislý skalní masiv a silně blátivou náplavou. Z ochotných jeskyně valil velmi silný proud po celý den, který k večeru jen velmi málo klesl. Též výtok jevil naráznou činnost a voda přetékala přes potrubí ve výtoku namontované.

Účastníci: Jaroslav Berka,
Josef Března,
Jaroslav Dvořák,
Jan Klíma,
Miroslav Konec,
Oldřich Tesák.

Pracovali jsme opět v jeskyni Malčíně na odvodňovací hluboké sondy a čistění propadání uprostřed Mlátivého dómu. Prokopali jsme již u propadání celou vrstvu jílovitého šlutého bláta až na kanonitý zával na dně, skládající se z balvanů velikosti hlavy, mezi nimiž si prodírá potůček cesta do spodních pater. Mlátivá vrstva je přes 1m mocná. U přítoku potůčku zpod stěny pokračovali jsme v odklízování šluté hlíny, abychom se dostali do úrovně hladiny potůčku. Práce je velmi obtížná, poněvadž se nedá házet lopatami, ani lopat krompáčem. Musí se vyřpat polními lopatkami a pak házet rukama. Potok již tak silně netekl, jako za minulé exkurze.

Z jeskyně Ochozské se valil obrovský proud vody, který naplnil závrť před jeskyní, až přetékal druhou stranou. Ve výtoku vody dosti poškodily potrubí tam položené. Při dobrém počasí započneme zde již příští exkurzí s úpravou výtoku.

Na zpáteční cestě jsme navštívili hypotetické výtoky v Mokré, kde jsme zjistili, že pravděpodobně výtok na náměstí není vůbec krasová vyvěračka, nýbrž obyčejný pramen. Jeho pozice je čistě geologická. Pramení na rozhraní devonských vápenců a křemenu v neogenní propadlině, vyplněné štěrky a hlínami. V podloží jich leží pravděpodobně bádenské tégly. O ostatních pramenech nemusím se vůbec zmínovat, poněvadž tyto nejsou naprosto jistě krasového původu. Pocházejí z vrstev na polích a lukách. Chemický rozbor vzorku vody z hlavního pramene přinese jistě objasnění spletité situace těchto výtoků, avšak dle mého mínění se vůbec o krasové výtoky nejedná.

Zpráva o exkurzi do tzv jižní části Moravského Krasu dne 8. dubna 1951.

Účastníci: Luboš Ambrož,
Josef Blaha,
Jaroslav Berka,
Miloš Coufal,
Ivan Kalina,

Jan Klímpel,
Miroslav Kozel,
Josef Pokladník,
Zdeněk Tesárek,
Oldřich Tesař.

Navštívili jsme jeskyni Malčina, kde přestal již téci potek
na dně Blátivého dómu a hladina vody v sondě klesla asi o 30cm. Pokračovali
jane opět v odkopávání blátivého návalu, abychom se dostali pod úroveň hladí-
ny potoka. V ochozské jeskyni stále vodní nádrž přímo za vchodem a jezírko
mělo tak silný přítok, že trativod vlevo za vchodem sotva stačil pojmenit
vodu sem přítékající. Je to velmi zajímavý stav, poněvadž celý týden bylo vol-
ní sucho. Započali jsme úpravou výtoka, abychom jej uvedli do původního stavu.
Na tuto exkurzi byly vytrhány 3 díly potrubí a odhášeno značné množství
materiálu, jímž byly tyto sasypány. Stav vody v povrchovém řečišti jen velmi
slabě klesl proti marimálnímu stavu na minulých exkurzích.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Karel Kozel,
Zdeněk Svoboda.

Poněvadž voda v Ochozské jeskyni se propadala pouze slabým proudem v Lišenská trati vedoucí v Radici, mohli jsme opět navštívit Ochozskou jeskyni. V Nové Ochozské jeskyni jsme pronikli až ke Křížovu sířonu a zjistili v blátnivých násoech Hostěnického potoka hejně extrémně žilalovitých červů. V chodbě u Santeční vrbky jsme našli mnoho jedinec bezbarvé kavernikolní fauny, kteří tůkali po hladině jezírek, v nichž huile něco organických zbytků. Německý sířon byl velmi zaplněn vodou, takže se jím nedale proniknout do chodby Labyrintu. Opětně jsme prohlíželi Chodbu u Kažele, kde západnou též nějaké práce na postupu do prostoru, do nichž již je stěrbinou vidět. Chodba se rozvětňuje do několika chodeb celkem rovnoběžných, což odpovídá asi propadání na dně propasti v Labyrintu. Prohlíželi jsme dále kápníkové galerie na stropě Velkého dómu s bočními stěnami pomocí reflektorové baterie. Navštívili jsme též jeskyni Malšinu, kde voda v sondě téměř již vyschla a potůček již vůbec neteče. V Hostěnickém propadání se voda propadala pouze do normálního ponoru na pokraji slepého údolí. /II/ Tím se potvrdila znovu máj domněnka, že voda v Ochozské teče i tehdy, kdy se propadá pouze do propadání II. Kolem obou ponorů se propadá hlinité náplava do erozovaných puklin vyšší terasové úrovně a tak ukazují početní směr odtoku vod z ponorů. Pracovali jsme též na úpravě výtoku, kde jsme odkopávali náplavu z ústí, jímž potek teče. Výskyt troglodytů huile hlášen Univ. prof. Dr. Hrabě-Štěpánem Salnitě H. U.

Zpráva o exkurzi do Ochozské jeskyně konané dne 17. dubna 1951.

Účastníci: Luboš Svoboda,
Zdeněk Tesárek.

Pracovali jsme opět v jednom z ramen chodby u Kůžele, kde jsme se propadli do menší síňky, která má opět pokračování do kterého se dá po menším odklusu náhonu již vniknout. Doufáme, že se zde přece jen dostaneme do prostoru pod propastí v Labyrintu, podle myšlenky J. Dvořáka, vyslovené v Čel. Krasu o souvislosti propadání na dně propastí a chodbou U Kůžele.

Voda ve Velkých dětech tekla ještě menším proudem než minulou neděli a propadala se v Lískáckém trativodě v Malici. V povrchovém řečišti též hladina vody silně klesla.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 22. dubna 1951.

Účastníci: Univ. prof. Dr. Sergej Krabě,
Balák Jaroslav,
Balák Vladimír,
Devka Jaroslav,
Boček Stanislav,

Měza Josef,
Pvolák Jaroslav,
Miroslav Kozel,
Sládek Josef.

Navštívili jsme Velké děty Ochozské jeskyně, kde p. profesor Krabě sbíral za naší pomoci kavernikolní faunu a též červy z řečiště. Pak jsme se odebrali k Výtoku, kde jsme pokračovali v jeho úpravě. Bylo vytaženo 6 kusů potrubí a rozbíjeny betonové stěny při první části potrubí, která je zamocentována do spínané stl. Beton je velmi dobré kvality a houževnatě odolává našim úpravám. Voda po vytažení potrubí klesla ve Výtoku asi o 15 cm, takže dosahuje nyní téměř minimálního stavu, jako za největšího sucha. Očekává se proto, že na podzim, při nejnižším stavu vody budou moci snadno proniknouti proti proudu do trativodů Výtoku.

V Ochozské jeskyni se voda propadala velmi slabým proudem v Lískáckém trativodu. Povrchové řečiště je stále dosti aktivní. V jeskyni Malšíně kterou navštívil Borka, již vyschla veškerá voda v zardě na dně Lískáckého dómu.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 27. dubna 1951.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Navštívil jsem v Ochozské jeskyni Chodba u Kužele, kde jsem se dále z
prokopal do objevené síně a zjistil, že tato je za chybem naprosto ucpána.
Zjistil jsem též, že Chodba u Kužele má podobný charakter, jako Chodba Zlamo-
nělé řeky. Velmi slaboučký potůček se v Ochozské jeskyni propadal v kruz
Líšně
sám trativodu v Hodiči. Vyčistil jsem oboje dvě Hádecká propadání od balvanů
jež zanesovali vodě propadání se do podzemí. V úpravě se bude příští exkurse
pokračovati. Pokračoval jsem též v úpravě výtoku, kde jsem rozbil palicí část
betonové zdi v povrchovém řečišti. V Hádeckém údolí jsem fotografoval povrch
vé krásné partie: Švédův stůl, Liščí díra, Hádecká propadání atd.

Zpráva o stavbě do jižní části Moravského krasu dne 29. dubna 1951.

Účastníci: Jaroslav Borja,
Eva Brichtová,
Jaroslav Dvořák,
Miloš Skoupý,
Karel Svoboda,
Oldřich Tesák.

Skoupý a Brichtová pracovali v Koneném štítě na otvírání nových jeskyň, asi paleogenova Kostěnického potoka, v pravém břehu štítu. Byly učiněny prvotní přípravné odklízecí práce před jeskyňkou. Časť se věnovali úpravě výtoků, kde vznikla betonová stě v řečišti. Beton je velmi kvalitní, takže práce pokračuje pomale a vyžaduje nadlidské námahy. Dále bylo otevřeno hlavní Hádecké propadání, vyčištěny ponory od hnilobného kálu a sávu. Rozbita byla též betonová hráz, jež znemožňovala veškeré propadání se v propadání. Ze těchto prací protéká již řečištěm jen velmi malý sbytek vody, který se ještě značně nezlatil v Hádeckém propadání II., takže povrchovým řečištěm odtékala již jen velmi nepatrná vůdka. Na úpravě se bud pokračovati, aby se celé Hádecké údolí stalo naprosto původním krasovým údolím, jakým bývalo před násilnou regulací lidí na začátku tohoto století. V Ochozské jeskyni ku podivu po všeobecní bouři úplně přestala téci voda. V Hádeckém sífoni však je ještě vysoké jezírko vody, takže se nedá do labyrintu. Jinak není v Ochozské nic nového.

Dodatečná zpráva do jižní části M.K.dne 6.května 1961.

Účastníci: Josef Březg,
Miroslav Kozel.

Pracovali jsme pro značný déšť v jeskyni Adlerově, kde jsme prorazili v místě, kde odbočuje horní patro, do menší ploché síně, jež je vlastním pokračováním jeskyně. Síně nestřeší na plošných rozměrech hlavní chodby, anižaje se však a její dno je kryto černou humusovitou vrstvou se značným obsahem recentní fauny: *Vulpes vulgaris*, *Canis lupus* atd. Vrstvy v sínce jsou nepovržené a je více než pravděpodobné, že se v podlažních vrstvách jistě nacházejí zbytky plistocenní zvířeny a člověka. Síně má celkem pěknou drobnou krápníkovou výzdobu, avšak další pokračování je neprodyšně uzavřeno hlinou. Nález jsme ihned hlásili Státnímu Archeologickému ústavu a nyní jsme na jeho upozornění vešli ve styk s diluviálním oddělením Moravského Muzea a jeho vedoucím, Dr. Klínou, který se o naleziště velmi zajímá a slíbil nám, že naleziště v nejbližší době navštíví.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 6. května 1951.

Účastníci: Jaroslav Vořák,
Luboš Svoboda.

Po velkých deštích byl stav vody maximální, jako v jarních obdobích. Z Ochozské jeskyně se valil mohutný proud kalné vody, též z Výtoku, kde se nemohlo pro tento abnormální stav pracovat. Hrádecká propadání byla obě úplně zchlucena vodou a nemohla pojmouti všechny přítokající vodu, které se přelévají dále řečištěm. Navštívili jsme jeskyni Malčín, kde opět tekla záhadný potáček, který však měl kypdřiva naprosto čistou vodu. Je to důkaz, že tato voda, vázaná přec jen na maximální vodní stav, je velmi dobře filtrována, poněvadž Ochozský potok byl nejvíce ze všech krasových vod zakalen žlutým kalen. Ani dlouhá cesta vod od Hrádeckých a Hostěnických ponorů k Výtoku nemohla vyčistiti vodu natolik, aby se rozděla kalnou. V Malčíně jeskyni nebyla ještě nikdy pozorována kalná voda. Navštívili jsme též pracoviště p. Skoupého v paleoponoru v pravém úbočí Kameného Klínu. Je to klikatá úzká chodbička, vymezená pod silným tlakem, sklánějící se směrem do masivu. Jeskyně končí úžinou, za níž je vidět do dalšího pokračování. Právem nebyl pocíten žádný, za to je cítit chlad a dnes se nám podařilo zaslechnout nepochybné hučení podobné proudění vody. Je to velmi zajímavá lokalita, na níž doufám p. Skoupý bude dále pracovat. Navštívili jsme též informativně chodbičky na konci Pekárny a jeskyni Kálnička. Naši Ochozští členové upevnili u Výtoku visitku s nápisem: Pracoviště Hrádecké skupiny z nařízení Státního památkového úřadu. Špeleologický klub v Brně.

Zpráva o expedici do jižní části Moravského Karstu ve dnech 12-14.V.1951.

12.května:účastníci:Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda.

Pokračovali jsme společně na práci ve Skoupého paleoponoru v Kanon-
nómžlívku. Zde jsme po velmi namáhavé práci pronikli přibližně 6metrů
do masivu úzkým velmi klikatým nírů se svažujícími tratěmi. Další
postup byl zastaven velmi těsnou úžinou, kterou asi nepůjde rozšířit.
Při výstupu recentních sedimentů jsme našli ložisko recentního Molos of.
tarnu, kterou jsme však něžle zapomeli, takže se stratila. Navštívili ž
jme též jeskyni Adlerova, kde byla minulou expedicí objevena malá síň
našimi Ochotskými šlery. /Popis v doplnku k minulé expedici zprávě./
V jeskyni Křížové jsme opět uvolnili příchod k dosud málo známé a nez-
něžené nízké síni na konci jeskyně. Vodní stav byl maximální, voda prou-
dila níže z Ochotské jeskyně, povrchový tok byl silně rozvodněn a z
výtoků se valila kalná voda, která znemožňovala práci na tomto objektu.

13.května:účastníci:Jaroslav Dvořák,
Jaroslav Dvořák,
Luboš Svoboda,
Oldřich Tesák.

Uspořádali jsme velkou celodenní expedici do Labyrintu Ochotské ž
jeskyně. Navštívili jsme obě propasti pod Balvanitým dómem, odněd jme
vynesli všechny náš inventář. Pokračovali jsme v průzkumu až k Německému
sifonu před skutečnou vrbou, který nás zastavil, poněvadž byl zaplněn
celý vodou. Pokusili jsme se jej vyčerpát putkami avšak ~~se~~ ^{do} strany
Labyrintu byla práce velmi namáhavá a výsledky byly nízké proto je ^{sme}
zanechali čerpaní a odešli jsme k chodbě U balvanu pod posledním ze
tří zápy, kde jsme pracovali na odstranění balvanu v chodbě. Protíž je
pouze v tom, že balvan je hladký, a že jej není možno dobře uvázat na la-
no a vytáhnout. Práce zde jsou velmi, ztěžovány nepřístupnou cestou La-
byrintem, hlavně přes Studni a Pochvu a lotočnické častými záplavami
ve Staré jeskyni a v Německém sifonu. I od Balvanu jsme odnesli všechny
náš inventář, aby zde po ž dobu záplav nehnul. Voda na povrchu jen velmi
slabě poklesla.

14. května 1951:účastníci:Jaroslav Berka,
Lilka Burianová,
Lída Danišková,
Jaroslav Dvořák,
Oldřich Tesař.

Navštívili jsme všechna hydrograficky zájmová a důležitá místa v naší oblasti:Ve Výtoku klesla voda od 12.května pouze asi o 15 cm.Z Ochozské ještě voda proudila do údolí,avšak značně poklesla.V jeskyni Netopyři vystoupila voda asi o 40 cm nad normál.V jeskyni Malčíně tekli opět potůček na dně Blátivého domu.Jeho hráze byly částečně zasuté,takže jsme je též opravili.Oboje Hádecká propadání byla naprosto zahleena a nestála sňítat přítékající vodu.V propadání Hostěnickém byla v činnosti obě propadání,avšak byl znatelný silný pokles vody.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 20. května 1951.

Účastníci: Josef Březá,
Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Vojtěch Knap.

Věnovali jsme se plně virgulačnímu průzkumu některých částí našeho území. Započali jsme u Hostěnického propadání: p. Knap prováděl virgulaci, Dvořák zanášel poznatky do mapy a Berka a Březou se střídali ve značení míst s nalezenými dutinami. Dutiny suché byly značeny hvězdou na stromech a kamenech, voda prostým X. Od Hostěnic jsme šli na silnici směrem Hostěnic - Ochoz, na které jsme zastihli několik menších přítoků v podzemí, asi puklinových. Na rozhraní kalmu a vápence jsme zastihli větší prostoru s vodou, již jsme sledovali směrem do Hádeckého údolí, kde se rozvětvovala až téměř u povrchového toku asi 300 m proti proudu od začátku vypuštěného rybníka. Těsně před Hádeckým propadáním jsme též zastihli několik pramenů i suchých jeskyněk, celkem bezvýznamných. Pět metrů před Hádeckým propadáním byl určen tok dosti silný. Když jsme ohledali břeh potoka na určeném místě, zjistili jsme další, dosud neznámý ponor. Je to Hádecké propadání III. Též Hádecké propadání II ukázalo silnou činnost a bylo zjištěno virgulí. Zaznačeno bylo ještě několik menších vodních toků až ke Svatým schodům, kde jsme opět narazili na známý tok, sledovaný na minulých virgulačních exkurzích, jež vedl od Hádeckého propadání kolem Láččí díry až na toto místo. Odtud jsme se odebrali nad jeskyni Malčínou a zde zjistili nepopsatelný labyrint větších i menších chodeb ve směru proti proudu Hádeckého potoka. Důležité bylo, že jsme zjistili, že voda do jeskyně Malčiny přitéká z nějakého nepatrného propadání v Hádeckém potoku a ne jak jsme myslili z Ochozského. Pod Švédským stolem zjištěna chodba z jeskyně Malčiny směrem na jeskyni Netopýří. Též pod závrtky mezi jeskyní Malčínou a Netopýřkou v údolí

byla zjištěna ku podivu suchá prostora, táhnoucí se ve směru závrťů.
Je to snad opuštěný trativod? Tak byl sledován tok hypotetického
Hádeckého potoka /podle názoru p. Knapa/ od místa v údolí pod Křížovou
jeskyní. Odtud vede trasa těsně vpravo od jeskyně Křížovy, jde stále
proti svahu až na náhorní rovinu, kde se mírně stočí a klesá opět do
Kamenného žlíbku právě v těch místech, kde jsou zasypané vchody do malých
jeskyněk - paleoponorů. Trasa jde o něco výše nad Skoupého paleoponorem.
Dále překračuje Kamenný žlíbek a jde na planinu nad Pekárnou, kde silně
meandruje. Pak opět se stáčí k Hádeckému údolí, kde sestupuje po stráni
nedaleko Pekárny u jeskyně v nízké terase, zvané Přepažená. Zde též
trasa překračuje povrchový tok, který již dále pro nedostatek času nebyla
sledována. Na zpáteční cestě jsme zjišťovali průběh jeskyně Pekárny.
Překvapil nás průběh chodby, která se téměř neúžila a pokračovala směrem
mezi Mokrou a Hostěnicemi ještě do nezjistěné dálky.

Vodní stav proti minulému neděli značně klesl. V Ochozské jeskyni
se voda propadala v trativodu vlevo za vchodem slabým proudem, Hádecká
propadání dosud nestačí sňat všechnu přitékající vodu, přes to, že se
jejich kapacita značně zvýšila. Nad jeskyní Malčínou jsme našli vzácnou
rostlinu, kterou jsme si nakreslili a oznámíme nález na botanickém ústavě
přírodovědecké fakulty M. U. Pan Knap slíbil nám další podporu a brzký
příjezd na naše území.

Dodatek ke zprávě exkursní dne ~~20.~~ května 1951 do jižní části Moravského Krasu.

Hostěnice: měřeno od propadání směrem doprava k silnici k Ochozi. Na silnici serpentíně na okraji hranice vápence zjištěna 9m prostora s vodou. Kolem luk sledována cesta až k Hádeckému propadání. Měřena jeskyně Málčina a zjištěno pokračování směr sever. Na hřebenu nalezena neznámá rostlina podobná Kolokasii. U mostu pod Ochozskou na známém prameni zjištěno silné proudění vody směrem k Mokré. Sledován tok do stráně přes paleoponory v Kamenném žlábku, odtud za Pekárnu a kolem ní zpět do Říčky nad Výtok. Dále měřena Fekárna a zjištěno pokračování několik set m rovně dozadu. Ž

Súčastnil se p. Dvořák s dvěma členy. Bylo jich málo a měření šlo pomalu kupředu. Na j. Málčině jsme nemohli z místa a nechali jsme toho. - Jinak jsem byl spokojen a překvapen, že se tok vrací k Výtoku.

Dle V. Knapa
viz č. j. 443/51.

1,60 Kčs

Neopomente uvést na všech poštovních zásilkách přesnou adresu, název ulice, číslo domu, poschodí a u podnájemníka také jméno pronajímatele.

SPLEOLOGICKÝ KLUB - BRNO.
Dělož. dno 24. V. 1951
Číslo 443
Vyřizeno: 24/5 51.

Vážený pane

Antonín Boček,

řed. rada

Brno

Novobranáská 14.

Dvůrce, 23/V. 51.
Vážený pane řed. rado; Podávám zprávu z nedělní exkurze:
Hostěnice: měření ^{od} propadání směrem do prava k silnici
k Ochozi. Na silnici serpentíně na skrají hranice vápence
zjistěna 9 m. vrstava s vodou. Kolem ní sledována cesta až
k Hadeckému propadání. Měření jeskyně Malé na a zjištěno
prohracování, směr sever. Vě hřebem nalezeno množství
rostlin, podobně k Kolokasii. U mostu pod Ochozskou
na náměstí podzemní v prameni zjištěno silné
prosodění vody směrem k Mohré sledován tob. do stráž
přes paleopropony v kam. žilku, odtud za Pekárnou a
kolem ní zpět do Řečky pod Výtok. Dále měření Pekárna
a zjištěno prohracování a zděpení několik set m.
rovně doradu. Súčastnil se p. Dvořák s dvěma
členy. Bylo jich málo a měření šlo pomalu bez
předu. Na j. Malé jsme nemohli s místa a nechal jsem
toho. Také cesta s Holubic do Hostěnic je velmi ho-
pec, a skokem jsem musel většinou jíti pěšky a to
víte, že teplo a kope snovi. Jinak jsem byl spokojen a přešel jsem
se se tak vrací k Výtoku. Přijedu brzy do Brna. Srdce děkuji

Správa o odtoku do jižní části Hornovládského ústí dne 27. května 1931.

Účastníci: Jaroslav Borša,
Jaroslav Dvořák.

Pro značně nižší stav vody ve výtoku i povrchové části řečiště jsme opět započali pracovat na úpravě výtoku. Postihnutí jsou celou prostránkou střední část betonové zdi v řečišti, která byla s povrchu materiálu velmi odlehčená, na některých místech proloženého železnými pruty. Zřídla této zdi ještě visí v nánosích a dle ještě mnoho práce, než je nutné zcela odstranit. Práce je na úpravě výtoku práce vysoce náročná, takže ji nikdo delší dobu nevydrží.

Různé propuštění již téměř stále silně vlnkou vodou tekoucí v řečišti. V jazyce Ochozské voda se propadá jen velmi slabým proudem v lišebném ponoru v Hádici. Německý náhon při vstupu do labyrintu je zatopen srážkovou vodou.

Hlavní překvapení jsme zjistili v nížní části výtoku ve směru k hornímu náhonu, totiž nový výtok: jasně čistá voda, vyvěrající ze stěny asi 400m od vlastního výtoku. Není pochybnosti o tom, že je to nový krasový výtok zcela rozumný. Kapacita jeho není značná, ovšem je zcela jasně viditelná.

Zpráva o ozdravě do jižní části M.K. dne 3. června 1951.

Účastníci: Jaroslav Borša,
Jaroslav Dvořák.

Přes značně nepříznivé počasí jsme opět pracovali na další úpravě Výtoku. Pokračovali jsme v rozbíjení cementu a odstraňování sedimentů z řečiště a snižovali tím velmi účinně hladinu vody. Bude nutno ještě odstranit velmi mnoho materiálu a cementu, než bude Výtok opět uveden do takového stavu, v jakém se nalézal kdysi.

Stav vody byl již mnohem lepší na povrchových tocích. Pouze z Ochotského Klítna tekla povrchová voda, kleslá řečiště dále proti proudu bylo vyschlé až po Kádecké propadání I. Zde bylo však ještě plně zahlceno vodou, přitékající z nekrasového území. V jeskyni Ochotské teče jen velmi malá ručej do Lišenskáho trativodu. Ve Výtoku se pokles vody neprojevil.

Zpráva o ozdravě do jižní části Moravského Krasu dne 6. června 1951.

Účastníci: Dr. Bohuslav Klíma,
Jaroslav Dvořák,
Vilibald Gebauer.

Na naše upozornění o nálezech nové síně v jeskyni Adlerově přišla se na tento nález podívat komise Diluviálního oddělení muzea Moravského muzea. Prohlédla si novou síň a podala instrukce k dalším pracím na tomto úseku, které povolila a pověřila časem nad těmito pracemi vedoucího skupiny Dvořáka. Navštívena byla též jeskyně Křížova. V pracích se bude neprodleně pokračovat, aby byly uchráněny případné nálezy od vydrancování.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 10. června 1951.

Účastníci: Josef Březg,
Jaroslav Dvořák,
František Götter,
Vojtěch Knap,
Miroslav Kozel,
Josef Slačík.

Dokončili jsme virgulaci nad jeskyní Pekárna, kde jsme zjistili, že se chodba zatáčí ostře k jihu a obloukem se opět vrací do údolí nad níž se značně zužuje a štěpí na několik chodbišek, tratíček se k v údolní straně mezi Horním a Středním mlýnem. Znamená to, že by Pekárna nebyla paleovýtokem, ale průtočnou jeskyní, která se zužovala a rozštěpovala na několik drobných výtoků při styku s nekrasovým podložím. Dále jsme pokračovali ve virgulaci aktivního podzemního toku u jeskyňky pod Pekárnou. Zde jsme překročili potok a na druhém břehu jsme zjistili napojení tohoto toku na trativod od Hádeckého propadání. V těchto místech jsme též objevili větší rozvětvené jezero. Na konci jsme objasnili záhadu minule sledovaného trativodu pod jeskyní Křížovou v údolí, kde jsme zjistili, že přibírá vodu přímo z koryta povrchového toku a asi není napojen na podzemní řeku ště od Hádeckého propadání. Virgulace byla v těchto místech velmi ztěžena přítomností podzemní vody, nasáklé v podobě jezer ve sluviatilních štěrcích údolní nivy.

Následuje dopis proutkaře Vojtěcha Knapa Antonínu Bočkovi :

Všechny poneřád. řado!

Drynice 13/6/57.

Měření se Pehárnou jsem zjistil stejné širokou
prostoru, které se dále rozdělují v další ramena.
jedno jsme sledovali a došli jsme obloukem zase
do údolí Ríčky ned. Horní mlýn. Na temeni zochu,
po němž jsme prostor sledovali, byly náhodně
dvě souběžné pukliny, které byly místy propa-
dlé či vzhledem. V jejího okolí je více
dutin a prostor. Těžko říci zda propadliny
jsou přirozené krasové sjevy, či kameny byly
odstraněny lidskou rukou. Pukliny jsou
široké asi 2-3 m a hloubka různá až do 3 m.
Délka je též různá. Toto místo zasahuje přískup
Dělní doba ^{průběhu} byla rekonstruována místem u dřevěného mostu.
Podzemní vody tekoucí z Hájdeckého propadání tekou
pod poprchovým aktivním tokem Ríčky ve vlastním
směru. Tyto vody vytvářejí místy podzemní jeřička
která jsou rozšířena šterkem a různou sedimentací.
Rozkládají se pod údolím Ríčky ^{na podzemí} směrem k Ochozi.
Údolí Ríčky rozšířené šterkem, má též své vlastní
podzemní vody tekoucí a prosakující se pod
šterkem hlouběji než aktivní tok. V úvalu se má
podarilo po zh. zkoumání tyto vody od sebe
rozlišit. Vody z Hájdeckého propadání tekoucí
mrazí nad sebou dutinami po celé délce svého
toku. Vody v jeřičkách mají jevi menší a odlišnou
reakci na virguli. Obvod jeřiček na povrchu odbo-
čuje z rovného směru. Podzemní vody Ríčky tekou v různých
pramenech, z nichž jedno, v místě před mostem kde
je ráhyba zbytek opuštěného říčního toku Ríčky,
se propadá či vlije do dutiny (známé) směrem
k Horníhoře. Toto místo je jisté propadání. Před
tokem v tom místě za mostem k toku už nebyla
voda. Zesilám slíbené a rozhodl. V. Krug.

Zpráva o cestě do jižní části Moravského Krasu dne 17. června 1951.

Účastníci: Baldař Stanislav,
Boček Stanislav,
Děza Josef,
Dvořák Jaroslav.

Pracovali jsme soustavně opět na úpravě Výtoku říčky.
Podarilo se nám odložit větší kusy kámen a nepochali jsme
s odkopáváním hlíny a kamení mezi řečištěm a struhou vedoucí z Výtoku,
čímž docílíme toho, že budou určité partie kámen na suchu, poněvadž
jinak se nedají nikterak odstranit. Zvláště též tím odtok vody z Výtoku
a usnadní tak na celém pracovišti práci. Navštívili jsme též jesky-
ni Ochozskou, kde voda se ráno propadala silným proudem v tratívodu
vlevo za vchodem a k večeru již tekla jen velmi slabý proud do Kř-
šňanského tratívodu a velmi rychle voda klesala, takže jsme to mohli
na místě pozorovat. Archeologická pracoviště v jeskyních Křížové
a Šilerové jsou neporušena. Navštívili jsme též jeskyni Polávkovu,
kde jsme zjistili, že v závalu se nedá naprosto pracovat, pro nečinnost
zřícení většiny balvanů. Práce se mohou dít pouze za pomoci odšťepl-
ování závalu. Jinak jsou životu nebezpečné.

Voda ani v povrchovém řečišti netekla vůbec, jen Ochozský
potáček, a kterého nejsem zjištěno nyní žádná propadání, teče v normen-
šoné síle řečištěm až k Výtoku.

Účastníci: Stanislav Toček,
Josef Kocm,
Ladislav Zárdenov,
Miroslav Balda,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kocel,
Lída Danišová,
Jiří Svoboda,
Jiří Benčina.

Pokračovali jsme v pracích na úpravě Výtoku říčky, kde jsme odkopá-
vali koncové násypy kolem ^{botanu} ~~stavení~~ na vnitřní straně Výtoku a pokračovali
jsem v náčrtu a odstraňování botanu. Při této práci se odštěpil od volného
okraje pod silným útlakem kladiva malý odštěpek, který dosti vážně poranil
Jiřího Svobodu na ruce, takže musel být ihned odvezen laskavostí jednoho
z pána rybníka do úrazové nemocnice, kde se mu dostalo náležitých ošetření.
Vánoce není vážná a vůbec nebezpečná. Škytný sekáč byl vzat na opravu do Brna.
Navštívili jsme za účelem hydrografických pozorování Neven Ochovskou,
kde jsme zjistili, že se malý potáček, který vychází z Křížova náhonu, kam
jsem pronikli, stáčí v ponoru u Hroznu, takže již Veliká náhon netokl.
Ponor je však značně ucpaný a má velmi slabou kapacitu.

Náhonné propadání již je jen velmi slabě imundované, takže budeme je
musí definitivně vyčistit, aby mělo ještě větší kapacitu než dosud.

Náhonný náhon při vohodu do Labyrintu Ochovské je ještě seplaven vo-
dou, avšak tato již dosti silně poklesá.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 1. července 1951.

Účastníci: Stanislav Došek,
Jaroslav Dvořák,
Luboš Rosening.

Radislav Marjan,
Čestmír Horníček,
Veselá Alena.

Členové Moravského oddílu
Brno III.

Navštívili jsme za účasti páni horolezců ze zmíněného oddílu Velkou propast v Labyrintu Ochotské jeskyně, kde se započalo s výstupem na druhou stranu propasti, abychom dosáhli hypotetického horního patra. Bylo zdoláno asi 10 metrů převislé hladké stěny pomocí útoků /7/, umělých stupů a vší horolezecké techniky hostého stanně. Stěna je silně rozvětraná, pokrytá blátem a sintrovými povlaky, s pouze jedinou puklinou. Nejhorší převis byl za této exkurze zdolán, takže se za jednu, nebo dvě exkurse můžeme dostat do očekávaných míst. Práce budou pokračovati až na podzim tohoto roku, poněm- vadě plánově odjíždějí do Vysokých Tater. Přislíbili však plnou pomoc.

Teďní stav byl na celém území minimální, na povrchu tekli pouze Ochotský potůček.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 10. července 1951.

Účastník: Jaroslav Dvořák.

Navštívil jsem naše pracoviště za účelem likvidace naší stanice s nářadím. Bežm se vzácnějšími materiálem, totiž holýnkami, lany a karbid- kani jsem dal do opatrování p. Jelínkovi do hospody a též je u něj klíč od chaty. V krasu jsem fotografoval určité objekty v Kamenném žlábku a Hostěnickém propadání. Ve Výtoku klesla hladina vody tak, že počáteč- ní usávčová stěna většího sifonu ložního vpravo, ž není již ponořena a vzduch částečně již začíná do sifonu vnikat.

Exkurse do údolí říčky

Dne : 26.VII.1951.

Účastní : Dr. J. Skutil, Jan Skutil.

Prošli jsme celým údolím a obhlédli jsme všechny zdejší krasové lokality. Doporučujeme, aby Ochozská jeskyně, do které je možno volně vniknouti byla uzavřena jak tomu bývalo dříve. K tomu by stačilo pouze, aby byl k Železné bráně přidán zámek. Během exkurse jsme přesvědčili, že mnohá literární tvrzení o zdejším krasovém údolí jsou nesprávná nebo mylná že je možné, že tento krasový systém, který dosud ještě platí za opomíjené údolí Moravského Krasu, přichystá speleologii ještě řadu příjemných překvapení.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského krasu dne 9. srpna 1951.

Účastníci: Vladimír Balda,
Jaroslav Dvořák,
Josef Šlačík.

Exkurse na zahájení sezony. V chatě opět nřadí uvedeno do pořádku. Na Ochozskou jeskyni jsme zavěsili nové velké zábrky. V Nové Ochozské, kde jsme předpokládali nízký stav vody, jsme pouze pronikli ke Křížovému sifonu, kde byl stav vody ještě velmi značný. Navštívili jsme pak naše pracoviště ve východní části Labirintu, kde budeme opět pracovat, oněvadě Německý sifon je již vyschlý. Obě Hádcecká propadání jsme částečně vyčistili. Hádcecké propadání I. stačilo sbltat velkou vodou sem přítékající. Ve Výtoku byl opět značně nízký stav vody, takže sifonová uzavěrová stěna účle nad vodou.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského krasu dne 16. září 1951.

Účastníci: Vladimír Baláž,
Josef Slašák.

Zjistili jsme, že Čechovská jeskyně byla opět vyloupena a upilované zánky, po nichž zůstaly pouze piliny. Na dveřích visel jiný zámek, oněmž jsme se později dověděli, že byl zavěšen našim členem Lubošem Svobodou, který vloupání zjistil dříve, než my. Zámek jsme nechaly na dveřích viset, poněvadž jsme neměli žádný zámek náhradní. Informativně jsme dále navštívili jeskyni Malčírnu, kde periodický potůček na dně Blátivého dómu netekl. Prohlédli jsme též propadání Hádecká, jestli nejsou uspána a poškozena, pak též propadání Hostěnické, do něhož se nepropadala ani kapka vody. Ve Výtoku byl minimální stav vody, povrchové řečiště vyschlé.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského krasu dne 23. září 1951.

Účastníci: Vladimír Baláž,
Josef Slašák.

Zabezpečili jsme opět provizorním zámkem Čechovskou jeskyni po opětovném vyloupení. V Nové Čechovské opět voda nám zabránila v postupu za Křížův sifon, přes to, že klesla asi o 30 cm. V labyrintu jsme započali kopat v chodbě proti úžině Pochův, kde jsme přikopem 2 jeden a půl metru dlouhým sledovali nízkou štěrbinu při stropu, posetou starou státní křtitickou výšlepkou značných rozměrů. Nynějším názvem této lokality je CHODBA PROTÍ POCHŮV, a budeme jej též důsledně používat. Práce se dále v plánu na proniknutí do třetí větve labyrintu na základě našich paleont. a geografických studií. Vodní stav ve Výtoku je velmi nízký, povrchové řečiště je suché.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 31.září 1961.

Účastníci: Vladimír Baldě,
Jaroslav Dvořák,
Josef Sláčík,
Luboš Svoboda

Na vrata před Ochozskou jeskyní jsme opět zavěsili definitivní velké zátky, jež jsou majetkem Luboše Svobody, který je propůjčil do doby, kdy budou pořízeny zátky klubovní. V Nové Ochozské jsme prorazili pouze ke Křížovu sifonu, kde částečně voda klesla, avšak nedovolovala nám ještě přejít na druhý břeh sifonu. Odebrali jsme se do Labyrintu, kde jsme si prohlédli minulou neděli prokopávanou chodbu Proti Pochvě, kde Dvořák dal další pokyny pro pokračování v pracech. Informativně jsme pak navštívili jeskyni Křížovu a pracovali jsme v jeskyni Adlerově na přípravném archeologickém výzkumu pro Diluviální oddělení Moravského musea. Započali jsme jednak s vyvážením části jeskyně, při pravé straně, abychom mohli dobře transportovat materiál z poslední velmi těsné síně, určené k práci. Při prokopávání jsme dávali pozor na neporušené profily a neprokopané zbytky kulturní vrstvy. Opravdu jsme hned za vchodem narazili na neporušenou magdalenskou kulturní vrstvu s úlomky kostí a dvěma pozoruhodnými odštěpy. Sprašovitá, jasně žlutá zemina byla promíšena značným množstvím ostrohranné suti, z temnějším prahy a uhlíky. Kulturní vrstvu jsme pouze identifikovali, očistili a nechali neporušenou pro odborný výzkum. Nález bude hlášen ihned Diluviálnímu oddělení. Na konci dosud známé hlavní chodby jeskyně jsme vyhloubili menší sondu v překopaných hlínách asi 3/4 m hlubokou, bez nálezů. V pracech budeme příští neděli opět pokračovat. Povrchové řečiště bylo naprosto vyschlé a ve výtoku stav vody velmi slabě klesl.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 31.zář 1961.

Účastníci: Vladimír Baldě,
Jaroslav Dvořák,
Josef Sláček,
Luboš Svoboda

Na vrata před Ochozskou jeskyní jsme opět zavěsili definitivní velké zátky, jež jsou majetkem Luboše Svobody, který je propůjčil do doby, kdy budou pořízeny zátky klubovní. V Nové Ochozské jsme prorazili pouze ke Křížovu sifonu, kde částečně voda klesla, avšak nedovolovala nám ještě přejít na druhý břeh sifonu. Odebrali jsme se do Labyrintu, kde jsme si prohlédli minulou neděli prokopávanou chodbu Proti Pochvě, kde Dvořák dal další pokyny pro pokračování v pracech. Informativně jsme pak navštívili jeskyni Křížovu a pracovali jsme v jeskyni Adlerově na přípravě archeologického výzkumu pro Diluviální oddělení Moravského musea. Započali jsme jednak s vyvážení částí jeskyně, při pravé straně, abychom mohli dobře transportovat materiál z poslední velmi těsné síně, určené k práci. Při prokopávání jsme dávali pozor na neporušené profily a neprokopané zbytky kulturní vrstvy. Opravdu jsme hned za vchodem narazili na neporušenou magdalenskou kulturní vrstvu s úlomky kostí a dvěma pozoruhodnými odštěpy. Sprašovitá, jasně žlutá zemina byla promíšena značným množstvím ostrohnané suti, z temnějších pruhů a uhlíky. Kulturní vrstvu jsme pouze identifikovali, očistili a nechali neporušenou pro odborný výzkum. Nález bude hlášen ihned Diluviálnímu oddělení. Na konci dosud známé hlavní chodby jeskyně jsme vyhloubili menší sondu v překopaných hlínách asi 3/4 m hlubokou, bez nálezů. V pracech budeme příští neděli opět pokračovat. Povrchové řečiště bylo naprosto vyschlé a ve výtoku stav vody velmi slabě klesl.

Zpráva o exkurzi dox jižní části Moravského Krasu dne 7. října 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Luboš Kratochvíl,
Albert Krejčí,
Jiří Kubálek,
Ladislav Slezák,
Vlastimil Šebík,
Jan Šupka,
Miloš Trnka,
Jiří Volšán.

Navštívili jsme Novou jeskyni Ochozatek, kde veda opět velmi slabě klesla v Křížově sířera, avšak za sifon jsme se opět nedostali. Pokračovali jsme pak ve výkopu v jeskyni Adlerově, kde jsme kopali jednak ve vohodu, kde byla obnažena další část neporažené kulturní vrstvy a na počátku nové síně jsme narazili na neprokopané raďé jíly, v jejichž podloží jistě nebude již žádná kulturní vrstva. Proto jsme průřezy začali prodlužovat směrem do nové síně, abychom se mohli prokopávat do dalších prostor. V jeskyni Křížově jsme se prokopali do malé boční sířky, která již byla dávno před námi známa. Další pokračování z této je naprosto nemožné pro transport materiálu. Povrchové řečiště suché, ve výtoku vytrvalo minimální stav.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 14. října 1961.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Josef Slařík,
Miloš Trnka,
Vlastimil Šehýr.

Pro velmi pěkné počasí jsme započali s čistěním a prokopáváním
nělších dvou paleoponorů v Kamenném Šlínku. Celkem nyní máme zde pět
paleoponorů těsně u sebe, jdeme-li směrem do Hostěnic, leží v levé straně
a následují v tomto pořadí za sebou: paleoponor v závrta,

Skoupého,
Okno,
Hluboký
Nejvyšší.

První pak leží v údolním dně, ostatní pak stoupají šikmo vzhůru
do straně téměř v jedné lince, takže Nejvyšší paleoponor leží již značně
vysoko nad údolním dnem. Pracovali jsme v paleoponoru Nejvyšším, který je
vymodelován na velké diaklase, křížící se s neuhnanou vrstevní spárou. Tento
paleoponor je značně ucpan, avšak podařilo se nám již odкрыti část portá-
lu s korozivními tvary na stěnách. Paleoponor Hluboký je nespůsobilý pro
prokopávání pro nemožnost transportu materiálu, poněvadž se paleoponor no-
hutně sklíná do masivu a před vchodem třetí velký balvan, těžko odstranitelný.
Paleoponor Okno je dosti úzký, avšak málo naplněn nánoší, takže se nám
podařilo v něm proniknout asi pět metrů daleko. Při prokopávání sedimentů
vevnitř jsme našli velké množství recentních a subfossilních kostí, jež
jsou zbytek jezevičie doupěte, z něhož se zde našla spodní čelist.
Hydrografická situace je stabilní - minimální stav na aktivním toku,
povrchové řečiště vyschlé.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 21. října 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Jiří Křosta,
Josef Kupač,
Jiří Kubílek,
Ladislav Kozel,
Miloš Trnka.

V Nové Ochozské jeskyni jsme pronikli Křížovým sifonem do Zadní kaple až před Ruzickův sifon. Tamo a ještě několik nádrží před ním byly velmi silně zatopeny vodou, takže se nedá v dohledné době počítat s dalším proniknutím. V jeskyni Adlerově jsme pracovali jednak na speleologickém průkopu v nové síni, kterou jsme již prokopali, takže příští exkurzi budeme již se prokopávat do dalších neznámých prostor. Ve vchodu jeskyně jsme opět pokračovali ve zjišťovací archeologickém výkopu při hledání neporušených vrstev. Povrchové řečiště suché, ve Výtoku minimální stav vody.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 28. října 1951.

Účastníci: Josef Břez, Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Miloš Trnka.

Břez a Kozel pokračovali v dalších pracech na úpravě Výtoku, kde vynášeli hlavně náros s řečiště a roztloukali zbytek betonové zdi. Dvořák a Trnka pracovali v labyrintu Ochozské jeskyně na dalším prokopávání Chodby proti Pochvě. Chodba je téměř po strop zaplněna žlutou jeskynní hlinou, s polohami písku. Se stropu visí velké množství vemenovitých nasivných stalaktitů, jež jsou zapuštěny do hlíny a velmi ztěžují práci. Výše zmíněná výsloba krápníková je jasně starší, než náplavy jeskynních hlin. Hydrografická situace se od poslední exkurze nezměnila, stabilní minimální stav vod jak povrchových, tak ve Výtoku.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 4. listopadu 1931.

Účastníci: Ladislav Balík,
Jaroslav Dvořák,
Jiří Kos,
Josef Sládek,
Ladislav Šlenk,
Miloš Trnka,
Jiří Válek.

Balík, Kos a Válek navštívili Novou Ochozskou, kde voda sádně opět poklesla, avšak Houaskiv sílon je ještě vedou usazven. Tak opět pracovali v Chodbě proti Pochvě. Chodba se níže vyčisuje, do ní značně rozšiřuje, avšak puzkiva skalina při stropu se ještě nerozšiřuje. Tane z ní však zna-
tejný ohled. Dotatni pracovali v jeskyni Ašlerově. U vchodu jsme vyvalili další náden, pod nímž se vysypala neporušená volná klatá magdalenská paleolitická vrstva s třemi kostkami zlechy kopy, jedním hladidlem a mnoha pazoučkovými nástroji. Válek byl zhnac hlášen Dr. Klínovi v Bilu-
vidním oddělení Moravského muzea. V jeskyni jsme též pokračovali v proke-
pávání hlín na konci nové sádně a takto jsme opět píš objevili další poh-
kradování ních, avšak široké chodby s půlnou stalaktitickou výzdobou
a sintrovní nátky na klatkách. Chodbou pravostán možno prolázt, avšak pro-
kopáváno se jí stále klapčeda. Hozí stropem a náplavou je velmi štěrbina,
kterou je stále vidět do dalších neprozkoumaných prostor. O prokopání
se do této místě chodby má největší zájmu Ladislav Šlenk usilovnou
prací a proto budeme první sádně nazývati NOVOU. Další chodba pak HLEZÁKO-
VŮ CHODBOU.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 10. listopadu 1931.

Účastníci: Dr. Jelínek,
Jaroslav Dvořák,
Zora Trnčková.

Výše uvedení účastníci exkurze byli pověřeni přednostou Biluvidní-
ního oddělení Moravského muzea Dr. Klínou nadirahováním vstoupen v jeskyni
Ašlerově, na zátiadě zprávy, které Dvořák dříve oí uvítalním oddělení poskytl.
Prokopovali jsme celý den bohatou magdalenskou vrstvou s bohatou diluvální
faunou i artefakty. Nejzajímavější byl veliký dlouhý, klatně pozrný ochů peroh.
Neporušená magdalenská vrstva je prozatím jeden metr vysoká a velmi bohatá.

Účastníci: Zdeněk Bažant,
Jaroslav Kratochvíl,
Jaroslav Kratochvíl,
František Plátník,
Josef Sládek,
Michal Sládek,
Sona Truhlářová.

Kratochvíl, Kratochvíl a Bažant pokračovali v archeologickém výzkumu a pověření Dr. Klíny v megalitické kultuře, včetně ve východní části Adlarovy. Byly opět nalezeny opracované sobí parohy a též obilnice se zeleně opednáním bílého, na němž byly nainstalovány hluboké výřezy. Plátník a Sládek pracovali na konci Adlarovy jeskyně v dalších prozkoumání nově objevené Sládkovy chodby. Práce se značně stěžila pro přítomnost velkých balvanů v místech a proto jsme do dalších prostor pronikání nepronikli. Sládek a Sládek pracovali opět chodbě proti kochvě. Zde se chodba rozšířila v malou síň a též spára při stroju se částečně rozšířila. Průstín jí není do dalších prostor vidět. Ve výstupu na poslední části částečně stoupá, avšak povrchové řešení je suché. Pouze ochranný potok je ve vyšší části ústí, avšak jeho voda se propadá v hlavním úloži v neznatelných porcích v kůlně v místech ležících pod kochvou, v neznatelné, kdy se říčka přibližuje těsně k pravé straně svého úloži. Ochranai jeskyně nebyla zaplavena. Velkou pozornost jsme též dnes věnovali opravě mlýna a ubikace.

Účastníci: Ladislav Baláč,
Josef Březa,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Albert Krejčí,
Josef Kupský.

Pracovali jsme všichni v jeskyni Adlerově. Březa a Kozel pracovali na prolongaci Slezákovy síně. Spára mezi náplavou a stropem je stále stejně mocná, takže se musí prokopávat a nelze jí prozatím prolézt. V dalším pokračování se však zdá, že se chodba dosti rozšiřuje. V práci překážejí velké balvany a sintrové kůry, které pokrývají aluviální subfosilní černé hlíny s velkým obsahem subfosilní fauny s druhy: *Vulpes sp.*, *Meles sp.*, *Lepus sp.*, *Cervus capreolus* a jiné. Baláč, Dvořák, Krejčí a Kupský pracovali opět na archeologickém výkopu ve vchodu jeskyně. Byla odkryvána prokopaná vrstva nad neporušenou polohou s magdalenskou kulturní vrstvou. Objevily se však zde velké bloky vápencových balvanů, které bude těžko možno odstranit. Příští exkurse budeme ve výkopu pokračovat. Na zpáteční cestě jsme se zastavili u jeskyně Jezevčí díry, kde nyní má noru jezevec. Jeskyně leží vlevo nad Hř. Adlerovou jeskyní ve vyšší terase. Odvalili jsme zde několik balvanů a zjistili jsme, že budeme moci dosti snadno vniknouti do jeskyně. Práce asi odložíme až na jaro. Vodní stav dosti poklesl na povrchovém toku ve Výtoku, povrchové řečiště nebylo dosud od leta zaplaveno a též z jeskyně Ochozské voda ještě netekla. Zde voda jistě klesla i v Nouackově sifonu v Nové Ochozské, takže se možná dostaneme opět do nejzajímavějších partií Nové Ochozské jeskyně.

Účastníci: Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Albert Krejčí,
Miroslav Kozel,
Josef Kupský,
Pavel Plundrák,
Josef Slačík,
Ladislav Slezák,
Luboš Svoboda.

Berka, Slačík a Svoboda pracovali na úpravě a pročišťování Hrádeckých propadání. Byl inandován ponor před hlavním největším Hrádeckým propadáním, čímž vzniklo propadání další, aktivní na všech vodních stávkách. Ponory se budou proto číslovat od tohoto ponoru směrem po proudu římskými čísly, což později uvedeme v literatuře. Takto připadá na nový ponor číslo I., na hlavní propadání číslo II, atd. Nový ponor má ohromnou kapacitu a ztrácí se v něm velké množství vody. Ponor II byl vyčištěn od tlejícího listí a nánosů, takže má nyní velmi značnou kapacitu. Oba ponory byly fotografovány.

Dvořák a Slezák navštívili Novou Ochozskou, kde stav vody v Koucké sifonu jen velmi slabě klesl proti exkurzi před třemi týdny, takže jsme se opět přes něj nedostali. Výše zmínění, Kupský a Plundrák pak pracovali na proloužení nově objevených prostor v jeskyni Adlerově, kde se opět prokopali do nové síňky menších rozměrů. Bohužel, další pokračování je opět ucpané. Rozšiřovaly se ^{těž} chodby v nyní známých prostorách, aby mohl být lépe transportován vykopaný materiál. Ve vchodu této jeskyně bylo sondováním zjištěno, že neprokopané ^{kulturní} vrstvy již dále nevedou, což bude oznámeno Státnímú archeologickému ústavu a Diluviálnímu oddělení Moravského Muzea.

Krejčí a Kozel pracovali opět na sondě, nimlou exkurzi započaté, u jeskyně Jezevčí díry. Nebude již mnoho chybět, abychom opět vnikli do prostor této jeskyně, obývané jezevcem, které se pokusíme vyhnat plyny. Nynější pokračování, do kterého je vidět, se dosti svažuje dovnitř jeskyně. Ve Výtoku se zvýšil stav vody po posledních deštích, též v Ochozském potoku.

Zpráva o odstavci do jižní části Moravského Krasu dne 2. prosince 1911.

Účastníci: Josef Měna,
Jaroslav Berka,
Jaroslav Pvořík,
Miroslav Kozel,
Josef Rypský,
Miloš Trnka.

Měna a Kozel pokračovali v prokopávání Blenskýho štábu v jeskyni Adlarově. Zával je nutno velmi pečlivě odstraňovat a hlínu transportovat dvacet metrů dlouhou chodbou až do starých partií jeskyně. Ostatní uvolňovali vchod do jeskyně Janovčí díry. Bylo nutno vyvalovatí mohutné balvany a odštěpávat mnoho hlíny s nálezem před jeskyní, kde jsme našli mnoho kostí s jehněčí, liščí, kun, veverčí a zajíčí, jež byly jehněčím, který nyní jeskyní obývá, vyhrabány z jeskyně spolu s hlínou, když si rozbíjel soupu. Jeskyně má velmi široký /asi 4m/ portál, avšak nízký, ucpaný hlavně listím a trávou, jež si jehněčec na zimu satahl do soupu. Průkop jsme vedli tak, abychom mohli pohodlně ve vchodu pracovat. Pokračování jeskyně je vidět na dalších pět metrů. Vodní stav opět účtečně poklesl i ve Výtoku, proti vodním stavům na nízkojších odstavcích.

Účastníci: Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Josef Slařík,
Ladislav Slezák,
Josef Pokladník,
Miloš Coufal.

Berka a Dvořák pracovali v jeskyni Čehozské v chodbě u Kušale na pronikání hlubokým ucpáním sířence ve směru k propasti v Labyrintu. Sifon je velmi hluboký a silně ucpán hlinou a písek. Nejnižšího bodu usádkové stěny sifonu jsme dosud nedosáhli. Slezák zkoumal vodní stav v Nové Čehozské, kde se má opět nepodařilo proniknout za Mouchův sifon. Zkoumal též poměry ponoru u Hrozna a vyšších chobiček, které zde s hlavní chodby odbočují. Dospěl k závěru, že jsou to většinou pouze vý laterální výmoly, nebo velmi ucpané trativody, poněvadž jemný materiál, zde usazený, je naprosto vodorovně uvrstven. Pokladník a Coufal pracovali v Labyrintu na prolongaci Chodby proti Pechvě, kde se nyní asi tato chodba začíná rozvojovat. Slařík, poněvadž byl vážně nachlazen, prováděl povrchové hydrografické pozorování: Týžek jevil vyšší vodní stav, povrchové řečiště bylo suché, voda z Čehozského Šlíšku se propádala v nezakloubeném ponoru v řečišti pod Pektánou. V jeskyni Netopří je zvýšený vodní stav, periodický potůček v Blátivém domě Malšiny nefunguje. Hátčkové propadání I, II, III někde opět ucpal tak, aby se voda do nich nemohla propadat. Přes to voda v řečišti před Čehozskou jeskyní netekla a vsakovala se do násos. Tomuto počinání musíme zabránit výstražnou tabulkou. Kostěnické propadání bylo aktivní pouze v normálně aktivním ponoru.

Zpráva o výpravě do jižní části Moravského Krasu 15. prosince 1981.

Účastníci: Jaroslav Berka,
Miluše Burianová,
Jedliček Baláš,
Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Josef Sládek

Berka, Kozel a Sládek pokračovali v pokračování sifonu Chodby u kužele v Ochozské jeskyni. Sonda před uzavřevou stěnou byla snížena o 1m, avšak nejnižšího místa sifonu nebylo ještě dosaženo. Baláš, Burianová a Dvořák pracovali na prolongaci Chodby proti Pochvě. Tato se nyní rozšířila v malou síňku, z které odbočují asi dvě chodby. Větší odbočuje v pravém úhlu přibližně k jihovýchodu. Tuto jsme započali sledovat. Je vyplněna jílovitými hlínami až ke stropu, který je poset velkým množstvím stalaktitů a nácionů, jimiž se musíme probíjet kupředu. V Nové Ochozské jeskyni vodní stov v Noucké sifonu jen velmi slabě klesl. Ve Výtoku byl poněkud slabší vodní stov, povrchové řečiště bylo suché.

Na vrátech do jeskyně Ochozské jsme vyměnili soukromé zátky na klubovnu

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 22. prosince 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Ladislav Slezák.

Zapořáli jsme v mapování několika chodů v Labyrintu Ochozské jeskyně. Začali jsme mapovat Chodbu u Kužele a táhli polygon Chodbou u Smutečné vrby přes Chodbu práce až k Německému sifonu. Tímto zaměřováním chceme zamapovat nové prostory v Labyrintu, z čehož vyplyne jejich souvislost a vzájemná poloha pro naše paleohydrografická studia v této jeskyni prováděná. Na základě paleohydrografických poznatků pokračujeme v prokopávání chodů a objevování nových sání třetí větve Labyrintu, což na nás klade velmi značné požadavky jak teoretické tak i technické při provádění měření a volbě správných směrů. Mapování jsme prováděli novým geologickým kompasem který se celkem osvědčil.

Na povrchu byl mráz přibližně 0 až -3 stupně, ve Vřtoku byl celkem průměrný stav vody, povrchové řečiště suché, slabě fungoval ponor pod Pekárkou, napájený Ochozským potokem.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 28. prosince 1951.

Účastníci: Jaroslav Dvořák,
Miroslav Kozel,
Ladislav Slezák.

Pokračovali jsme v zaměřování chodeb v Labyrintu Ochozské jeskyně a to: Německého sifonu, Točité chodby, Chodby u Šebetnice, Řezácká síň, Chodby proti Pochvě, Křápníkové chodby až po začátek Krápníkového dómu. Při mapování na začátku Krápníkového dómu jsme našli nový kopulevitý výklenek, přeplněný krápníky a nadějnou pokračování. Nová terminologie, kterou zde uvádím, bude publikována spolu s plátem těchto prostor. V zaměřování se bude přísti exkurze pokračovat.

Hydrografická situace se od minulého exkurze změnila.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu 27. prosince 1951.

Účastníci: Vladimír Baláž,
Jaroslav Dvořák,
Jiří Kos,
Miroslav Kozel,
Josef Slačík,
Ladislav Slezák.

Dvořák a Kozel pokračovali v prokopávání nově objeveného krápníkového výklenku v Krápníkovém dómu v Labyrintu Ochozské jeskyně. Po prokopání dvou metrů dlouhé chodby v náplavu objevili jsme asi 1 m vysokou chodbu jdoucí směrem na Chodbu proti Pochvě. Je přibližně 4m dlouhá a má další neprobílené pokračování. Krápníková výzdoba je akrová, avšak průhledně čistá a sklovitě průhledná. Baláž, Kos a Slačík pracovali opět v Chodbě proti Pochvě, kde se strop chodby značně zvyšuje, avšak je prozatím naprosto ucpán hlínou. V náplavu se vyskytují omluté kusy krápníků. Slezák prováděl průzkam sedimentů ve Velkých dómech, které mapoval a kreslil profily. V Nové Ochozské voda jen velmi slabě klesla v Neusachově sifonu.

Výtok jevil normální činnost, povrchové řečiště suché, část řečiště, napájená Ochozským potokem je zčásti zamrzlá.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu 30. prosince 1961.

Účastníci: Ladislav Baláž,
Jaroslav Berka,
Jaroslav Dvořák,
Pavel Plundrák,
Josef Slačik.

Konec roku jsme zakončili bilancí a schválením výroční zprávy, která je již v konceptu hotová. Rozprúdila se též debata o plánu na příští rok 1962. Pak jsme navštívili Hádecká propadání, která jsme opět musili čistit, poněvadž někdo je ucpal, a voda tuto něděli již tekla po celé délce povrchového koryta. Z Výtoku vytékala kalná voda za zvýšeného vodního stavu. Hádecká propadání po namáhavém vyčištění shtala opět všechnu vodu, která do nich přitékala. Hlavně ponor III měl velkou kapacitu po otevření menšího ponoru, který dychtivě htal vodu. Informativně jsme navštívili Ochozskou jeskyni, kde jsme pozorovali okroužkovaného vrápence s nápisem na kroužku: ČSR, Praha, Museum, avšak číslo, které jsme si zapsali se nám někde stratilo. Vrápence seděl v jednom komínku Hadice.

Zpráva o exkurzi do jižní části Moravského Krasu dne 31. prosince 1961.

Účastníci: Josef Kapský,
Ladislav Slanák.

Prohlíželi jsme skalnaté stráně u Výtoku, směrem proti proudu, hledajíc ventaroly a menší jeskynky, jež by se daly na jaře otevřít. V Ochozské jeskyni jsme pokračovali v kreslení profilů sedimenty ve Velkých dílcích a též jsme sondovali v Krdpničkovém dílku v Labyrintu. Zde jsme otevřeli kapsevitou komínku, která snad může vést do nových prostor.

Povrchové řečiště od Hádeckých ponorů až k Ochozskému klíčku bylo bezvodé, pouze voda Ochozského potoka tekla povrchovým řečištěm až k Výtoku. Z Výtoku tekla kalná voda.

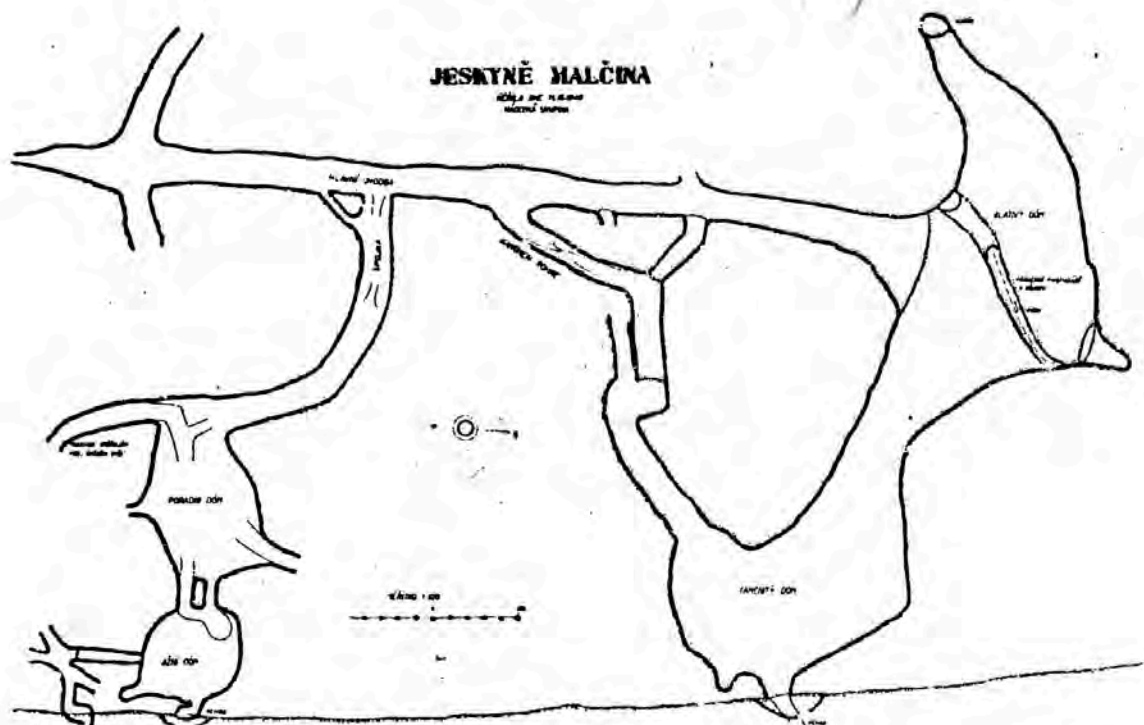
Na konci roku 1951 opět zařazujeme písemné (dnes už mnohdy zapomenuté) práce soudobých autorů. První z nich je psal, tehdy ještě student, později RNDr Jaroslav Dvořák.

Jeho níže uvedená práce, nazvaná „Jeskyně Malčina v Hádeckém údolí“ vyšla v časopisu „Československý kras, roč. 4/1951, číslo nezjištěno, str. 16 – 22.

Jeskyně „Malčina“ v Hádeckém údolí.

Druhá největší jeskyně v jižním Moravském Krasu leží pod světoznámou jeskyní zvanou „Švédský stůl“, která je proslavena nálezem lidské diluviální mandibuly. Tato kdysi krásná krápníková jeskyně, jak praví její objevitelé G. Nouack, L. Keller a K. Kubasek, byla objevena roku 1909. Příštího dne po objevení této jeskyně byl uveřejněn v „Tagesbote“ (Jh. 59, No. 240, p. 3, 1909) pod názvem „Erschliessung einer neuen Tropfsteinhöhle in der Mährischen Schweiz“ menší článek od neznámého pisatele, v němž se praví: „Mannigfache schneeweise Tropfstein- und Sinterbildungen zieren die Gänge und Hallen, so dass die Höhle nicht nur dem Touristen, sondern auch dem Naturfreund vielfach Interessantes bietet.“ Podle této zprávy byla též jeskyně mapována a fotografována. Bohužel plán a fotografie se nám nezachovaly, a proto jsme ve dnech 10. až 11. září 1949 přikročili k novému mapování této jeskyně. Jiná literatura nejedná šířeji o jeskyni „Malčině“, jen se zmiňuje o její existenci a krápníkové výzdobě. („Führer durch die Brüner Umgebung“, Brünn, 1911, VDT, „Führer durch das Höhlengebiet des VDT“. Anonymus: „Eine Höhlenwanderung durch den

Südteil des Mährischen Karstes“, Brünn, 1912. Antonín Boček: „Průvodce Moravským Krasem“, Praha, 1928, str. 290; týž: „Moravský Kras“, str. 152, „Časopis turistů“, roč. LIX, čís. 2; dr. R. Prix: „Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu“, pisatel „Čsl. Kras“, roč. II, čís. 1—2, a j.). Poněvadž v žádné dostupné literatuře není uveřejněn přesný popis této jeskyně, činím tak na tomto místě. Oba její vchody leží ve stejné výši asi 5 m nad úrovní hladiny Hádeckého potoka. Celý komplex chodeb a dómů této jeskyně tvoří část středního patra Hádeckého jeskynního systému. (Horní patro: „Švédský stůl“; střední patro: „Malčína“ a horní patro „Netopýří“; spodní patro: ponorné řečiště Hádeckého potoka, ve spodním patře „Netopýří“). Toto malé bludiště je uloženo v západním svahu Hádeckého údolí, které tvoří s Ochozským žlíbkem, v tomto místě téměř souběžným, nízký úzký hřbet. Jižnějším puklinovitým 2,50 m hlubokým vchodem (který se nachází téměř pod „Švédským stolem“) se protáhneme do malé chodbičky, která ústí do nízkého dómku, plného drobné ssuti a kamení. Z něho odbočuje na jih úzký kamenitý trativod, snižující se po 5 m ve velmi nízkou chodbu, rozvětvenou ve čtyři poloucpané trativody směru severního, východního, jihozápadního a západního. Ve východním jsme se dne 18. září 1949 prokopali do menší síňky, plné ostrohranné ssuti a kořínků rostlin. Podle výměrů se nalézá již pod úrovní údolí. Z dómku zvaného „Jižní“, odkud jsme vyšli, prolezeme 2 m dlouhou hlinitou úžinou západního směru do druhého, „Poradního“ dómku, který je větší než předchozí. Odtud vycházejí dva trativody jižního směru, z nichž západnější jsme prokopali na délku 10 m. Nyní jsme v hlubokém zaplněném sifonu. Z „Poradního“ dómu odbočuje severozápadním směrem nízká chodba, snižující se až na velmi těsnou úžinu do vysoké „Hlavní“ chodby směru severojižního. K jihu končí úžinou, před níž se rozšiřuje v malou síňku, z níž vycházejí dva poloucpané trativody směru východního a západního. Na sever „Hlavní“ chodba dvěma sifony se snižuje a ústí do „Blátivého“ dómu. Na východ odbočují z „Hlavní“ chodby dva trativody, které se spojují, zahrábají k severu a ústí do „Kamenitého“ dómu, do kterého ústí severnější vchod do této jeskyně. Tyto dva dómy, spojené sestupnou chodbou, jsou největšími prostory v této jeskyni.

„Kamenitý“ dóm má značnou výšku (asi 20 m) a souvisí jen 1 m dlouhou chodbičkou s povrchem. Severozápadozápadním směrem odbočuje z tohoto dómu velká prudce se svažující chodba do „Blátivého“ dómu, který je vybudován na několika se křížících puklinách. Z něho odbočuje jižním směrem „Hlavní“ chodba nad 2 m vysokým stupněm. Na západě je dóm ukončen ucpaným vertikálním komínem.

Stopy po někdejší krásné krápníkové výzdobě spatřujeme hlavně v „Blátivém“ dómu a v „Hlavní“ chodbě. Na stropě dómu v jeho hlavní puklině je několik vodopádků a silnějších stalaktitů. Jinak je strop vyzdoben drobnými brčky a se stěn splývají menší vodopády. „Hlavní“ chodba je zdobena vodopády a travertinovými tvary. Zde neuvědomělí turisté nadělali nesmírnou škodu přírodním krásám brněnského okolí.

Zajímavé je povšimnouti si evorsí (tlakovou erosi) vytvořené rourovité chodby, podle universitního profesora dr. Georga Kyrleho Kanonenrohr*) zvané, spojující „Kamenitý“ dóm s „Hlavní“ chodbou, která snad nemá takovou klasickou obdobu v celém Moravském Krasu. Je to naprosto hladce vymletý pravidelný trativod kruhového průřezu o průměru 60 cm, spojený jen částečně slabou přepážkou s větším trativodem, běžícím pod ním. Tento trativod má podobu dělové hlavně a vznikl vymíláním pod silným tlakem za součinnosti ostrého štěrku a písku (viz obr.).

**) Grundriss d. theoretischen Speläologie, Wien, 1923.

Celá jeskyně je velmi zanesena žlutými jeskynnými hlínami. „Jižní“ a „Kamenitý“ dóm jsou pokryty ssutí a většími balvany. Na dně „Blátivého“ dómu je velká vrstva řídkého jílu, promíšeného kalužemi vody. Zde prý stávalo periodické jezírko, avšak nyní se voda, periodicky přitékající malým praménkem zpod severní stěny dómu, ztrácí uprostřed v jeskynním závrtovitém propadání (Viz můj článek: „Čsl. Kras“, roč. II, čís. 1—2). Od 12. prosince 1948, kdy tento pramének byl pozorován, do dnešního dne netekl. Podle všeho voda přitéká z menších propadání v Ochozském žlíbku. Těsně pod „Švédským stolem“ na úpatí stráně je již nyní neaktivní propadání, v němž se zjistil slabý průvan.

Naší snahou v této jeskyni je proniknouti jižním směrem pod „Švédský stůl“, kam ústí několik ucpaných trativodů a kam má též celá jeskyně sklon. Doufáme, že pronikneme do opuštěných trativodů spojených s již uvedeným propadáním a s aktivním tokem Hádeckého potoka, který opět zastihujeme ve spodních patrech „Netopýří“ jeskyně.

Jar. D v o ř á k, Královo Pole.

Dalším článkem téhož autora byl článek „Vývoj Hostěnického propadání vzhledem k Ochozské jeskyni“, který také vyšel ve 4. ročníku (1951) časopisu „Československý kras“.

Jar. D v o ř á k, Brno:

Яр. Д в о р а к, Брно:

VÝVOJ HOSTĚNICKÉHO PROPADÁNÍ VZHLEDEM K OCHOZSKÉ JESKYNI

Развитие гостеницкого пропадаания в виду охозской пещеры.

— Evolution du tombement de Hostěnice à regard de la grotte d'Ochoz.

— The evolution of the Hostěnic gullet owing to the Ochoz cave.

Vývojem Hostěnického propadání se obíralo v minulosti několik badatelů. Tak již Dr. Kříž (1, str. 94—124) přináší velmi cenné poznatky o vzniku Hostěnického propadání. Říká, že poloslepé údolí, v němž Hostěnické propadání leží, je vlastně starý lom, vylámaný asi do roku 1870 hostěnickými občany na vápno a stavební materiál. Ještě nyní je dobře patrný vznik tohoto údolí. Roku 1862 (podle Kříže) (1) zde lámala kámen rodina Řičánkova z Hostěnic. Při lámání se jim

otevřel jícen komína, vedoucího do nitra skály. Dr. Kříž prozkoumal tuto propáستku a popsal ji ve svém Průvodci (1, str. 94—124). Do této propáستky se po povodni r. 1879, 1883 a 1890 počal stabilně propadatí Hostěnický potok (propadání I), a staré zanesené propadání, v němž se voda propadala do této doby (propadání II), položené východněji, zůstalo neaktivní. Roku 1911 se opět podařilo pracovníkům z Gruppe für Höhlenforschung im Verein Deutscher Turisten odvést vody do geologicky staršího propadání, fungujícího ještě za paměti Dr. Kříže, takže vylámaný jícen je nyní aktivní pouze za povodní a zvýšených vodních stavů. Tímto zásahem bylo zmenšeno nebezpečí záplav v Ochozské jeskyni. Jak však je možné vysvětliti, že propadá-li se voda místo v propadání vylámaném (I), v propadání starém, původním (II), nezaplavuje již tak Ochozskou jeskyni, přes to, že jsou tato propadání jen asi 50 m od sebe vzdálena? Pod starým původním propadáním (II) se nachází asi systém trativodů, jež odvádějí za normálního stavu vody vodu do kanálů položených východněji od Ochozské jeskyně, a jdoucích asi paralelně s ní. Poněvadž tyto trativody nemají velkou schopnost zhltnuti větší množství vody za povodní, přetéká voda do chodeb nové Ochozské jeskyně. Tomuto odvodňování nasvědčuje též několik ponorů a trativodů odbočujících po celé délce Ochozské jeskyně východním směrem, jimiž mizí velké množství vody za inundace těchto prostor.

Druhá možnost je, že by se vody odebíraly ihned z propadání dosud naprosto neznámými trativody k Mokré, kde na okraji vápencového území zastihujeme několik menších krasových výtoků. Neznáme totiž žádného místa, kde by se vody propadaly a napájely tak tyto výtoky. (Podle ústního sdělení pana K. M e d k a.)

Dp. M. Kříž (1) též zjistil, že stoupla-li by voda v Hostěnickém propadání o 5 m, vylévala by se do Kamenného žlíbku. V Kamenném žlíbku však zjistil menší hráz, ještě dnes patrnou, svědčící o tom, že se vody před vytvořením Hostěnického propadání propadaly zde v ještě velmi dobře patrném závrtu.

Dr. R. Prix (2, 3, 4), který se též zabýval otázkou poměru Hostěnického propadání k Ochozské jeskyni a Pekárně, uvádí v genesi podzemního toku Hostěnického potoka dvě geologicky starší stadia, a to jeskyni Pekárnu a Kamenný žlíbek. Při výzkumu této oblasti doplnil jsem tuto teorii svými poznatky, takže nyní se nám jeví takto: Nejstarším řečištěm je chodba, vedoucí k Pekárně, geologicky o něco mladším by byl Kamenný žlíbek, jenž je snad zřícenou jeskyní. Že však tekla voda žlíbkem i po zřícení této hypotetické jeskyně, toho je svědkem zbytek původního žlíbku těsně před ústím Hádeckého údolí, kde má charakter opuštěného řečiště. Brzy se však začaly tvořiti ponory v Kamenném žlíbku a délka povrchového toku Hostěnického potoka

na vápencovém území se zkracovala. Svědkem tohoto stadia je řada závrťů (paleoponorů) v jihovýchodní části Kamenného žlíbku, ležícího blíže Hostěnic, a chodby Labyrintu Ochozské jeskyně, jež asi navažují na tyto ponory. Předposledním stadiem je nynější Nová Ochozská jeskyně a posledním jsou hypotetické trativody východně od Ochozské jeskyně.

Pro dosud zcela nevyjasněnou funkci jeskyně Pekárny a Labyrintu Ochozské jeskyně věnovala se Hádecká skupina (J. Berka, J. Dvořák, J. Klimpl, V. Nováková, O. Tesař, L. Řezanina) jednak výzkumu Labyrintu, jednak povrchové části mezi Hostěnickým propadáním, Kamenným žlíbkem, Pekárnou a Hádeckým údolím.

Chtějíc definitivně řešit tuto otázku, podrobili jsme nejprve jeskyni Pekárnu důkladnému průzkumu. Na konci nyní přístupné části Pekárny je dobře znatelný komín a zásypový kužel, popisovaný staršími badateli. Dr. Kříž se domníval, že celá jeskyně byla vytvořena vodami, přicházejícími z tohoto komína.

Ve svém Průvodci (1) uveřejnil též průřez Pekárnou. Komín, jehož zásypový kužel jeskyni uzavírá, je na plánu znázorněn v celém průřezu, jako by byl bez náplavy.

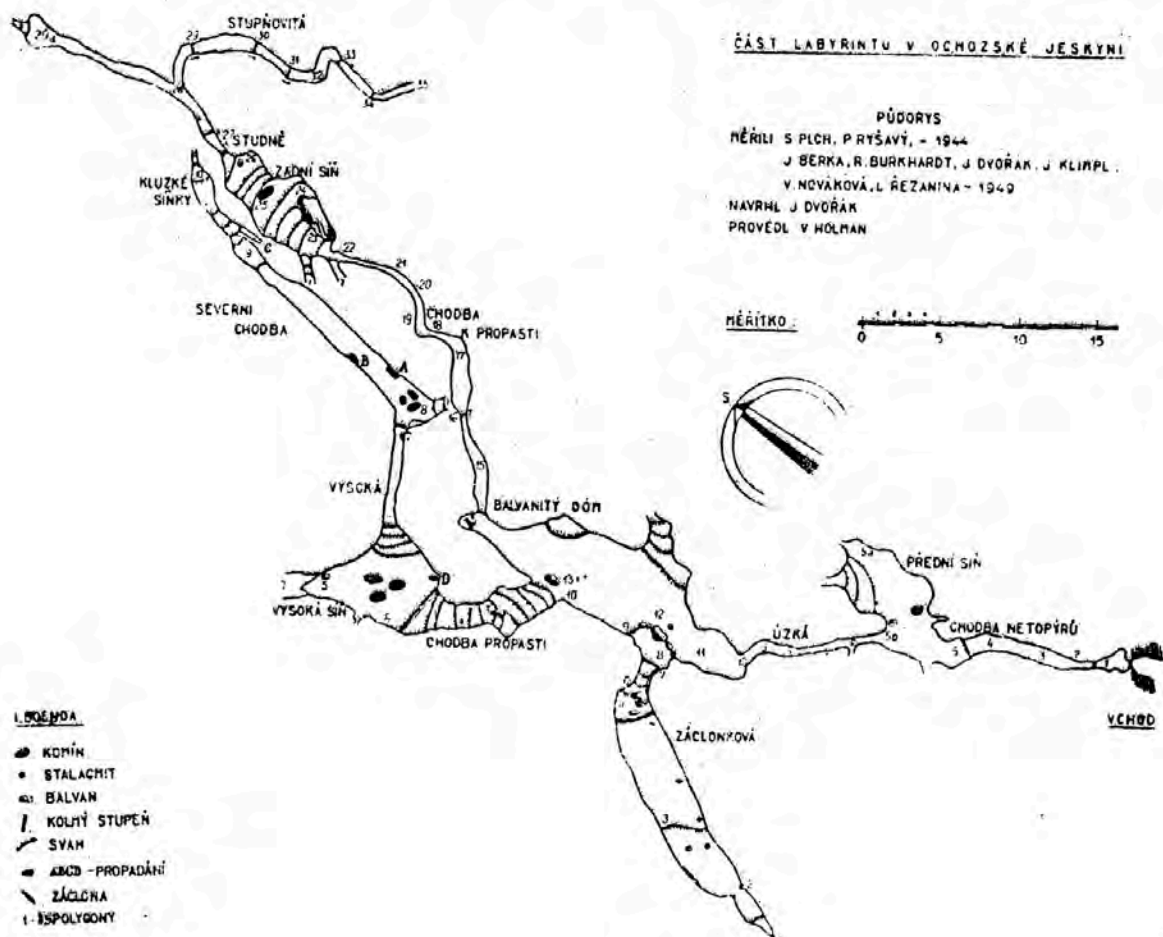
Skutečnost je právě opačná. Komín je odkryt v nepatrné spodní části a neznáme vůbec jeho profil. Proti němu staví Dr. Prix teorii, že Pekárna je geologicky prastarým výtokem Hostěnického potoka. Zmíněný započal na západní straně zásypového kužele kopat z Postranní kaple úzkou chodbičku, dnes asi 8 m dlouhou. Je kopána v silně ssedlém vápenitém štěrku, promíšeném žlutou jeskynní hlínou s velmi častými velkými balvany.

Z této hmoty se skládá celý zásyp. Mohlo by se nyní pracovat na tomto pracovišti pouze tak, že by se postupně odstřeloval zásyp těsně pod ústím komínu do chodby, poněvadž v tomto místě je zásypový kužel nejméně mocný. Nyní bude záležet pouze na veřejných činitelích, s jakým pochopením a porozuměním se ujmou výzkumu po finanční stránce. Bez finanční podpory nemůžeme v takovém případě dále pokračovati. Naděje na krásné krápníkové síně je více než pravděpodobná. Otevřením a zpřístupněním jeskyní Ochozské a Pekárny prospělo by se chudému kraji, jinak bohatému na přírodní krásy.

Podrobně jsme též zkoumali dosud velmi málo známý Labyrint Ochozské jeskyně. Zkoumali jsme hlavně paleohydrografické podmínky, za kterých vznikla spleť chodeb Labyrintu.

Celý tento systém chodeb, puklin a komínů se sjednocuje ve větší chodbu, která po překonání objevného sifonu, vyčerpaného pracovníky GFH im VDT v roce 1922 ve směru ze Staré Ochozské, jde kolem krápníkového vodopádu Smuteční vrby a ústí do velkých dómů Staré Ochozské jeskyně. Tato chodba má od velkých dómů

k Smuteční vrbě směr jižní, kde se lomí na východ a brzy opět jde směrem jižním, překonává již uvedený sifon, úži se a po zdolání dvou-metrového stupně se rozvětluje ve tři chodby: jižním směrem odbočují dvě úzké chodbičky, zdobené krásnými tvary krápníkovými (východ-

nější Zaclonová má velké záclony, více než jeden a půl metru vysoké), které se spojují ve větší chodbě směru přibližně SV-JZ. Je též zdobena velkými stalagmity a překrásným stalagnátovým lesikem. Na severovýchodě končí tato síň několika chodbičkami, zaplněnými hlinitou náplavou. Dno je mnohdy kryto travertinovými studánkami a množství brček zdobí strop. Na jihozápadě odbočují tři úzké chodbičky do kamenitých závalů. Nyní se vrátíme do místa, kde se chodby dělí. K západu odbočuje šikmo vzhůru komín, zvaný Pochva, velmi málo dimensovaný, s naprosto hladkými stěnami a známkami tlakové erose. Je částečně podobný trativodu, zvanému »Jícen děla«, z jeskyně Malčiny, avšak jeho klasičnosti nedosahuje. Tento trativod ústí do menší síňky, z níž vychází Stupňovitá chodba severozápadním směrem

a ústí do velké chodby severojižního směru. Na severu končí kolmým komínem a uprostřed je přerušena jeskynním závrtem, 6 m hlubokým, zvaným Studně. Za Studní se chodba rozšiřuje v Zadní síň s krásnou krápníkovou výzdobou. Strop je rozerván mnoha velkými komíny. Odtud odbočuje úzká, vysoká Chodba k propasti, jež se rozšiřuje v Balvanitý dóm značných délkových i šířkových dimensí. Je největší prostorem Labyrintu. Z tohoto dómu odbočuje západním směrem sestupná stupňovitá chodba propasti, ke které se ještě vrátíme. Na jihozápadě Balvanitého dómu odbočuje velmi slabě dimensovaná chodbička, která sestupuje dvoumetrovým kolmým stupněm do větší, asi 20 m dlouhé chodby, zvané Zácloonková, s pěkně vyvinutou skupinou stalagmitů a zácloonek. Končí puklinou, zanesenou štěrkem a hlínou, má vcelku jižní směr, a končí asi pod některým ze závrtů v Kamenném žlíbku. Na jižní straně uvedeného již dómu odbočuje Úzká chodbička, ústící brzy v Přední síň, která má již slabší krápníkovou výzdobu. Odtud je proražena Chodba netopýrů k povrchu, jež ústí v pravé údolní stráni Kamenného žlíbku. Jihozápadně tohoto vchodu jsou dva mělké závrtky.

Jak jsem upozornil, odbočuje z Balvanitého dómu západním směrem sestupná chodba propasti. Zprvu jde několika menšími stupni k plošince, která je situována těsně nad sedmimetrovým stupněm, vedoucím ke dnu Vysoké síně první propasti. Tato dosahuje značné výšky a její strop je rozerván množstvím komínů. Síň je zdobena pěknými vodopády, stalaktity, zácloonkami a též většími stalagmity na západní stěně. Podíváme-li se s plošinky v chodbě propasti na protější stěnu Vysoké síně, vidíme, že asi 15 m nad úrovní dna propasti vedou velké komíny a chodby severozápadním směrem. Zde chceme postavit žebříkové lešení a tak se dostat do dalšího pokračování horního patra Labyrintu. Severovýchodním směrem odbočuje z Vysoké síně Vysoká chodba nad 3 m vysokým šikmým stupněm a ústí šestimetrovým stupněm do Severní chodby, jejíž strop je též rozbrázděn mnohými komíny. Chodba jde zprvu severoseverovýchodním směrem s vodorovným dnem, pak dno klesá a opět stoupá dosti příkře do Kluzkých síněk, jež končí náplavou zaneseným komínem. Tento komín na konci Kluzkých síněk je horizontálně velmi blízko ode dna propásky Studně.

Po popisu této velmi málo známé části Ochozské jeskyně chci se pokusit o vysvětlení hydrografické funkce celé sítě chodeb Labyrintu. Jak jsem již výše uvedl, Labyrint je jedním z geologicky starších řečišť Hostěnického potoka. Tímto konstatováním se zdá celá situace vyřešena, avšak skutečnost je daleko složitější. Nyní objevená část Labyrintu není zdaleka celou jeskyní, která se rozkládá mezi Kamenným žlíbkem a Ochozskou. Toho důkazem je několik závrtů v Kamenném žlíbku, dvě menší jeskyňky, položené jihozápadním směrem

od hlavního vchodu do Ochozské jeskyně, jejichž vchody ústí dosti značně vysoko nad úrovní údolí (Křížova 34 m — kóta 354 m, Adlerova 55 m — kóta 375 m), a několik mohutných komínů, čnicích do značné výšky v bočních kaplích Nové Ochozské jeskyně. Jaký poměr mají jeskyně Křížova a Adlerova k Labyrintu, je těžko rozhodnout. Morfologicky připomínají obě jeskyně staré výtoky. Porovnáme-li však kóty obou vchodů těchto jeskyní (354, 375) s vchodem do Labyrintu (371), jenž je situován o něco výše nad dnešní úrovní Kamenného žlíbku, zjistíme, že jeskyně Adlerova je dokonce položena výše než celý Labyrint. Zamítneme-li možnost, že by vody tekly od jeskyně Křížovy a Adlerovy směrem k Labyrintu nebo k Ochozské, dojdeme k závěru, že zde, v oblasti mezi Kamenným žlíbkem a těmito jeskyněmi, existují ještě dvě starší a vyšší patra jeskynních chodeb, jež snad jsou též geologickými řečišti Hostěnického potoka. Nyní však k vlastnímu Labyrintu! Vody se propadaly, jak jsem již uvedl, v závrtch Kamenného žlíbku, odkud se celou sítí kanálů a síní ubíraly do centrálních chodeb, jež po spojení ústily do Velkých dómů Staré Ochozské. Tento stav brzy nepostačoval pro jímání vody za povodní, a poněvadž zdejší vápenec je obzvláště hojně protkán vertikálními puklinami, započalo se tvořit spodnější patro Labyrintu. Tak vznikla Studně a celý systém chodeb a dómů velké propasti. Tento je po stránce morfologické velmi zajímavý. Stropy chodeb a síní první i druhé propasti jsou rozervány množstvím komínů a právě pod těmito se nacházejí již uvedená propadání. To znamená, že tyto prostory byly odvodňovány vertikálně, ne horizontálně. Jak již bylo uvedeno, je ucpaný konečný komín Kluzkých síněk horizontálně velmi blízko dna Studně. Z toho vyplývá, že materiál, který se propadl ve Studni, byl z velké části odplaven tímto komínem do propadání na dně druhé propasti. V prosinci 1949 a ve čtyřech měsících roku 1950 jsme se započali zabývat průzkumem celé propasti. Dobře jsme si povšimli genese propasti, a po jejím zmapování jsme započali s otvíráním propadání A v druhé propasti a D v první. K tomuto účelu jsme propast částečně zpřístupnili dvěma žebří, umístěnými na nejpřístupnějších místech propasti. Propadání D, které se nachází na dně Vysoké síně, těsně pod posledním stupněm sestupné chodby propasti, je úzká, velmi málo dimensovaná puklina, ku podivu prostá náplavy. Její stěny jeví známky tlakové erose a evorse. Počali jsme tuto erosivní puklinu rozšiřovat za pomoci palice a sekáče, avšak práce je zde velmi obtížná a jde jen zvolna kupředu. V nynější době bylo již dosaženo přes 1 m hloubky. Druhé propadání A je největší, a má proto centrální polohu v celém systému. Leží na dně druhé propasti též téměř pod sestupným stupněm. Strop

se zde ztrácí ve výši 25 m a odtud ještě pokračují komíny k povrchu. Propadání bylo jasně viditelné a je ucpáno pískem a vápencovým štěr-
kem. Voda, jež zde občas přichází z komínů, se v propadání velmi
rychle ztrácí, a proto jsme se rozhodli pro otevření i tohoto jícnu.
Je to též erodivní puklina, 60 cm široká, něco přes 1 m dlouhá, a ve
hloubce 2 m, kam jsme se prokopali, se rozdvoující ve dva okrouhlé
vertikální jícny. Tato propadání nám názorně ukazují, že existuje
ještě jedno patro Labyrintu a snad i celé Ochozské jeskyně. Výškový
rozdíl mezi řečištěm Staré Ochozské jeskyně (329) a nejnižším bodem
propasti, jímž je dno nynějšího výkopu v propadání A (338), je při-
bližně 10 m, což znamená, že by vody, odcházející ze dna propasti,
mohly ústít do velkých dómů Staré Ochozské. V úvahu by snad při-
padala tak zvaná Chodba u Kužele, která ústí do velkých dómů právě
v místě styku Staré Ochozské s Novou Ochozskou. Chodba u Kužele
jde přibližně jižním směrem, tedy směrem centrální chodby Labyrintu.
Je to nízká sifonovitá chodba, udržující si asi 2 m šířky, avšak její
dimense vertikální jsou místy velmi malé. Dno je kryto v celé délce
jemně písčitým jílem, dosti se podobajícím písku v propadání A.
I v této lokalitě začínáme se prokopávati kupředu.

Z této studie je možno učiniti závěr, že v Ochozské jeskyni, jedné
z největších a nejkrásnějších jeskyní Moravského Krasu, a v jejím
okolním krasovém území čeká ještě mnoho práce pro nás i pro další
badatele, kteří přijdou na naše místo. Bude však záležitosti hlavně na
porozumění státních činitelů, na jejich finanční podpoře a na ochotě
a vytrvalosti krasových badatelů, bude-li v brzké době dosaženo
nějakého velkolepého objevu. Je nutno ještě podotknout, že výzkumů
v jižní části Moravského Krasu se účastní hlavně mládež do 20 let,
a to povětšinou mládež studující.

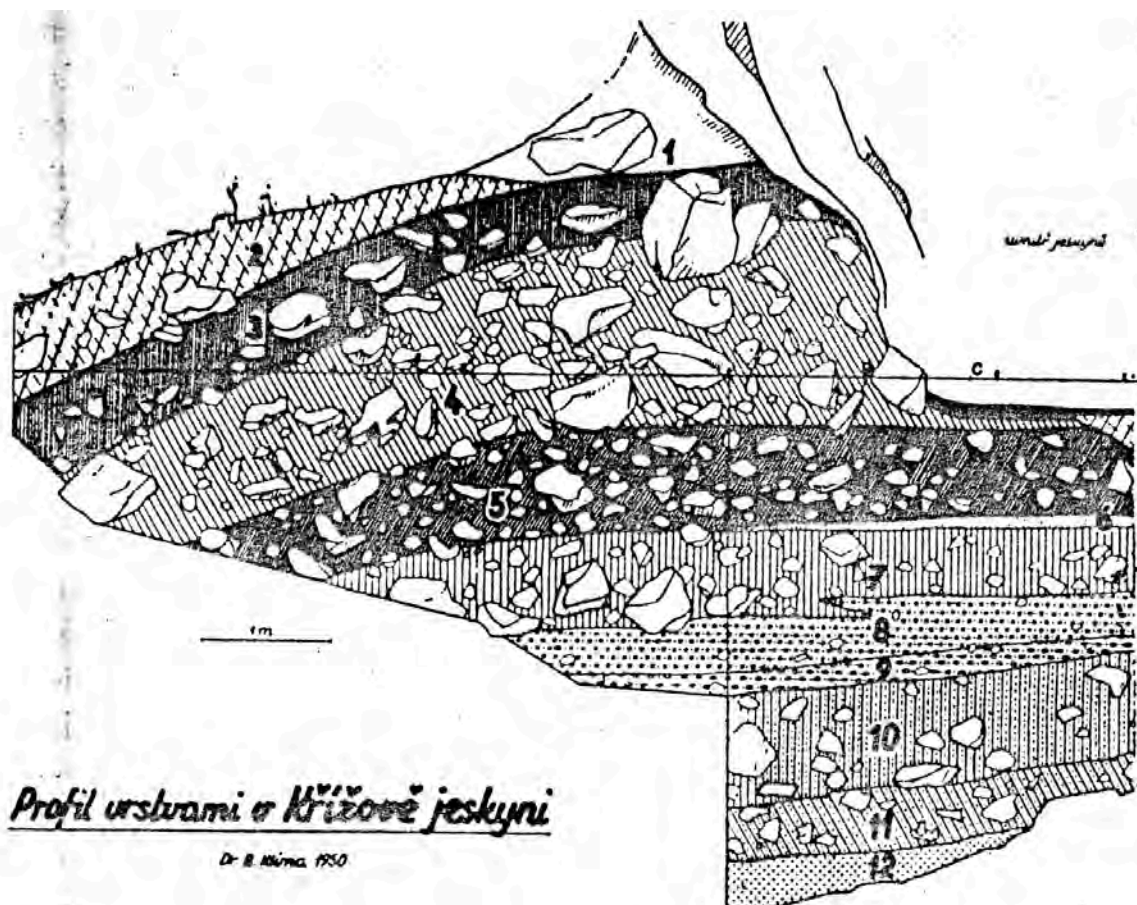
Literatura :

1. Dr. Martin Kříž, Florián Koudelka, Průvodce do moravských jeskyň (Zdánice-Vyškov), II. díl.
2. Dr. Rudolf Prix, Studie z jižního Moravského Krasu, jako příspěvek k ochozskému problému. Časopis turistů, roč. LVII, str. 21.
3. Dr. Rudolf Prix, Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu, Časopis turistů, roč. LIX, čís. 2.
4. Dr. Rudolf Prix, Z výzkumu jižní části Moravského Krasu, Čsl. kras, roč. II, str. 37—38.
5. Antonín Boček, Moravský Kras (Praha, 1922), str. 141—153.
6. Antonín Boček, Průvodce Moravským Krasem (Praha, 1928), str. 296—314.
7. Přemysl Ryšavý, Ochozská jeskyně v jižní části Moravského Krasu, Čsl. kras, roč. II, str. 198—213.
8. Všechny kóty podle výměrů inž. Feitla.

Dalším autorem soudobého článku, který vyšel v časopisu „Archeologické rozhledy“, roč. 3./1951, str. 109 – 130 byl Bohumil Klíma. Článek nese název

KŘÍŽOVÁ JESKYNĚ V MORAVSKÉM KRASU

Kromě soustavné výzkumné práce na tábořišti lovců mamutů u Dolních Věstonic provedlo odd. pro diluvium Moravského musea v Brně v rámci výzkumného plánu SAÚ v uplynulých dvou letech zjišťovací výzkum jeskyně Křížovy v jižní části Moravského Krasu. Je to menší jeskyně, označená jménem dr. Martina Kříže, která leží nad ponorným potokem Říčkou v Gottwaldově

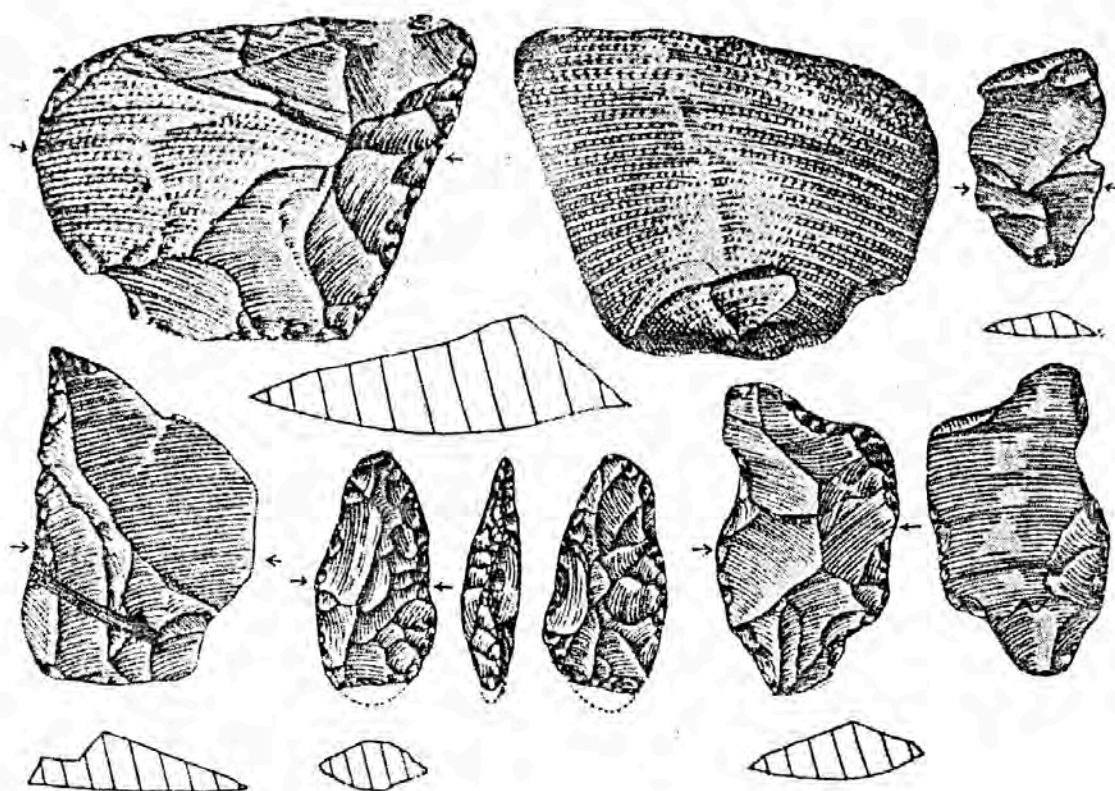
Obr. 63. Křížova jeskyně v okolí Brna. Profil vrstvami (v 7. vrstvě dole aurignacké nálezy, při hladině magdalénské nálezy, v 5. vrstvě neolitické nálezy).

údolí za Líšní u Brna a v blízkosti klasického jeskynního sídliště na Moravě — jeskyně Pekárny. Stala se několikrát již dříve, podobně jako většina našich jeskyní, objektem neoprávněných výkopů soukromých sběratelů i t. zv. kostářů, kteří porušili původní stratigrafii a ohrozili provádění pozdějších výzkumů se všemi moderními prostředky. O jeskyni bylo známo, že poskytla početné a cenné archeologické nálezy.

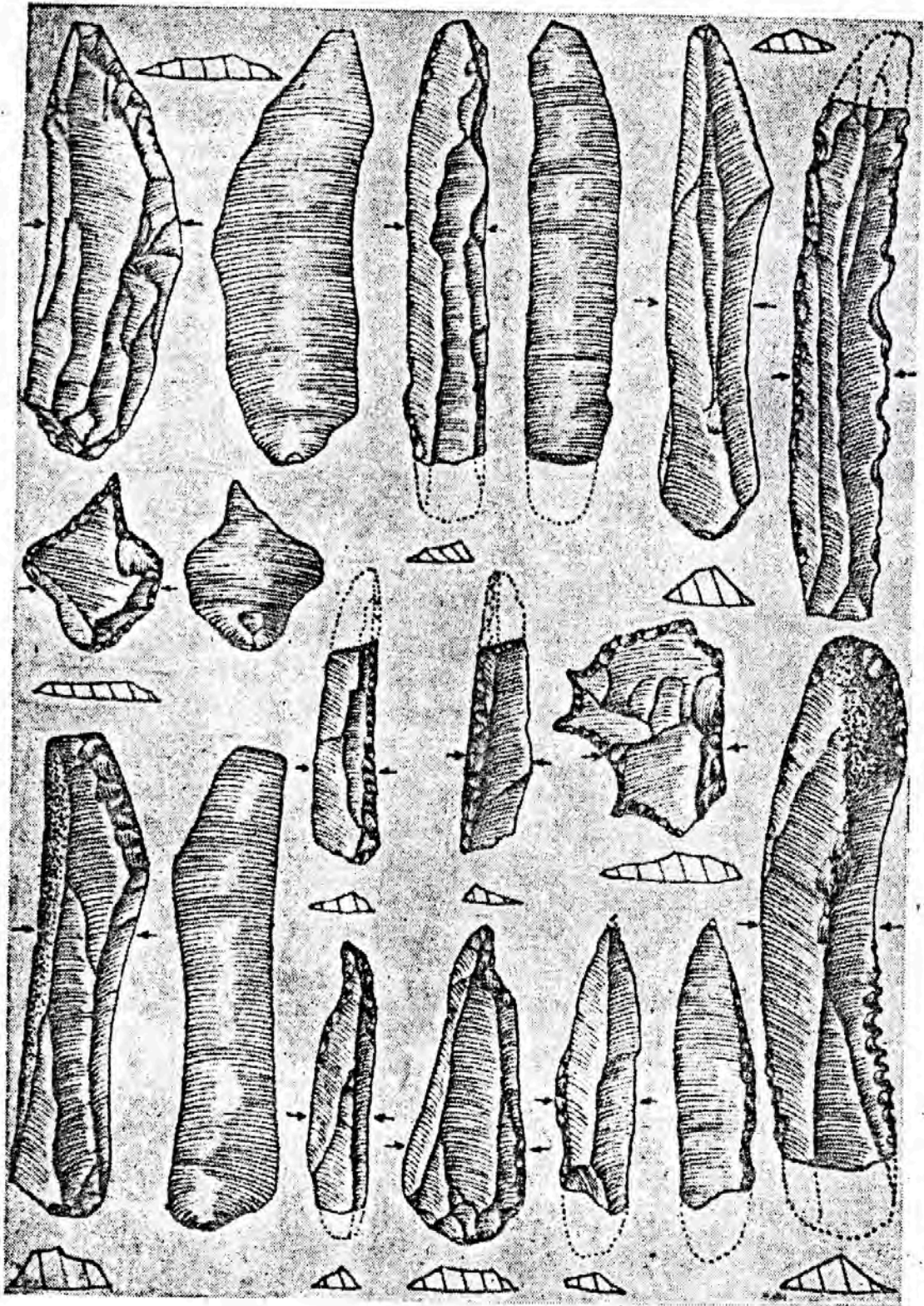
Výzkum jeskyně Křížovy jsme zahájili v roce 1949 úpravou
 90 pracoviště a odstraněním ssuťového valu ve vchodu do jeskyně, kde jsme pronikli až k diluviálním vrstvám. V roce 1950 razili jsme pak

šachtu dovnitř jeskyně a plošným slupováním jednotlivých vrstev dosáhli jsme až skalnatého dna.

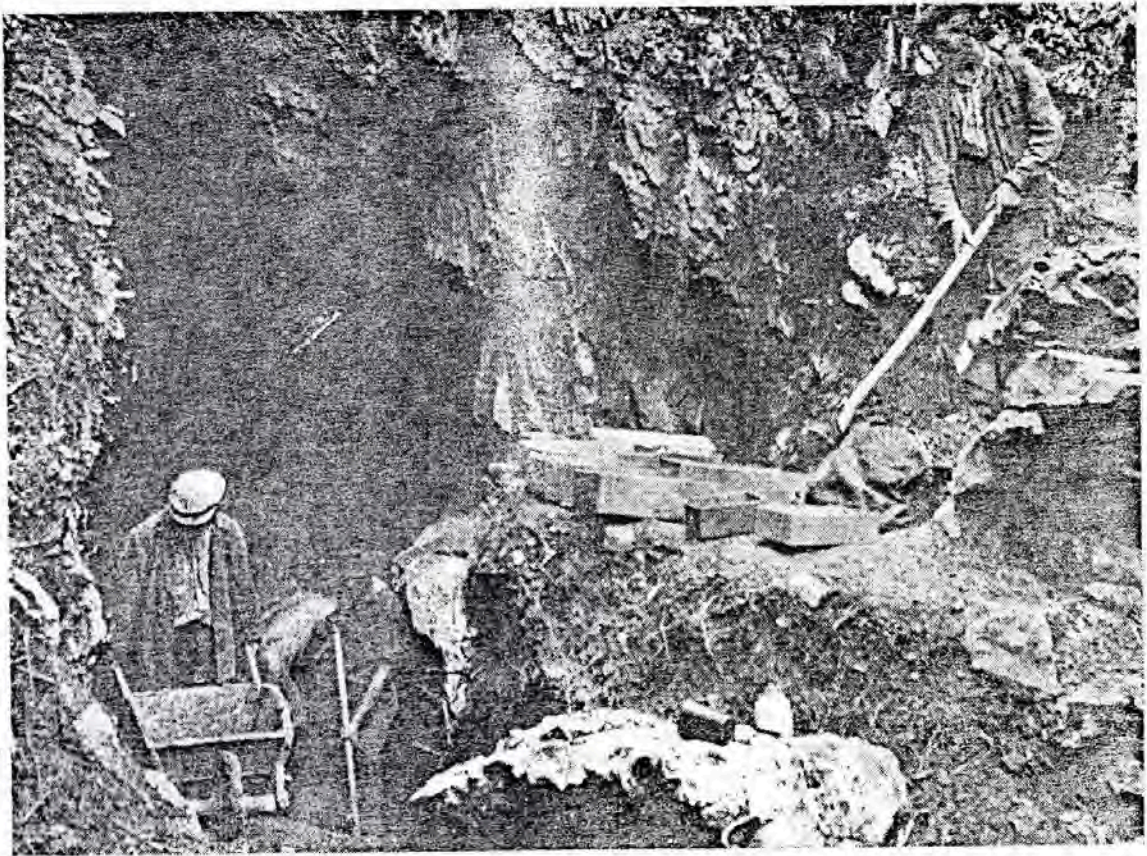
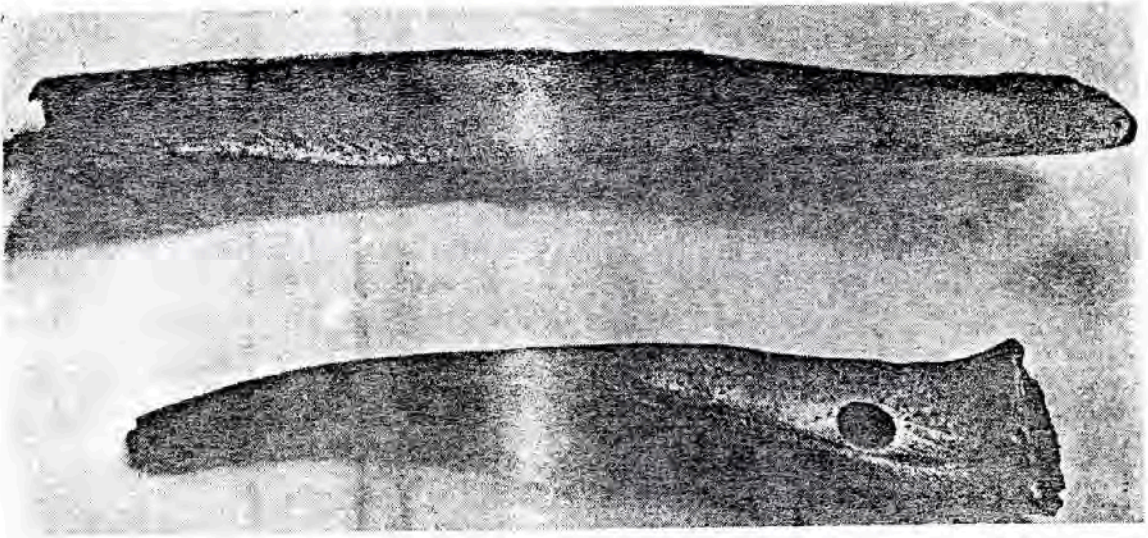
Nejnižze spočívaly zde hrubší rezivé písky bez vápencové ssuti 63 (vrstva 12), které přecházely do nadložní hlinité vrstvy s polámanými krápníky a s rozdrčenými kusy sintru. Tyto vrstvy byly sterilní a patrně starodiluviálního stáří. Vrstva jeskynních hlin (10) v nadloží obsahovala několik hnízd s pozůstatky mikrofauny. Je pokládána za starou, risskou spraš, pozměněnou vlhkým klimatem jeskyně. Poloha 9 a 8 je souvrství vysraženin CaCO_3 drobtovité struktury, čistě bílé, níže oranžové barvy, s kulmskými drobnými valouny a s kostmi diluviálního nosorožce. V jeho nadloží spočívá poloha světle okrové spraše (7) se značným množstvím ostrohranné ssuti a s hojnými kosterními zbytky diluviální fauny, hlavně koně a soba. Patří poslední době ledové — Würmu. Při její basi ležely kamenné nástroje aurignacké s kostmi jeskynního medvěda, při

Obr. 64. Křížova jeskyně, Morava. Aurignacké nálezy.

Obr. 65. Křížova jeskyně, Morava. Magdalénské nálezy.

Obr. 89—90. Křížova jeskyně, Morava. Kostěné předměty z magdalénské vrstvy. — Dole: Pohled na vchod jeskyně při výzkumu. Foto: B. Klíma.

hladině probíhala kulturní vrstva magdalénská, která se místy projevovala šedou barvou a na jednom místě dokonce slabou čočkou popele a uhlíčků jako pozůstatků ohniště. Diluviální vrstvy, obsahující nálezy starší doby kamenné, byly odděleny od vrstev mladších, s neolitickými nálezy, podobně jako ve většině našich jeskyní, charakteristickým horizontem bělavě šedé barvy (6). V jeho nadloží spočívala vrstva tmavě šedé až černé barvy, promíšená popelem, která obsahovala neolitické střepy a kosti (5). Nad ní byla vyvinuta typická rendzina červeno-hnědé barvy (4), v níž byly uloženy ojedinelé střepy a bronzová jehlice. Původní profil byl uzavřen recentním humusem (3) se středověkými střepy. Byl zakryt při dřívějších výkopech z jeskyně vyvezeným materiálem (2). Stejným způsobem jsou na kresbě naznačeny porušené vrstvy starších výkopů uvnitř jeskyně.

Téměř všechny diluviální vrstvy byly postiženy půdotokem, soliflukcí, kterou můžeme sledovat jak na zachycených profilech z jeskyně Pekárny (1927—30), tak také nejnověji na výkopech SAÚ v jeskyních na Slovensku. Projevuje se zde hlavně různými jazyky, jimiž zejména vrstvy 11 a 8 zasahují do nadloží. Některé z archeologických nálezů magdalénienu byly tímto půdotokem, obdobným stékání bahna, sneseny na jedno místo — k velkému balvanu ve vchodu do jeskyně, kde spočívaly v blízkosti ohniště v různých polohách a tak, jak by za normálních okolností nemohly být uloženy.

Archeologické nálezy byly poměrně početné a přinesly doklady o několikerém osídlení jeskyně. Nejstarší zjištěný zde pobyt člověka patří aurignacienu, spadá patrně před druhý studený výkyv poslední doby ledové (W II) a tedy do doby asi 70 tisíc let před naším letopočtem. Je prokázán kamennými nástroji, které svým hrubým opracováním a charakterem některých typů (malý listovitý hrot) patří do kulturního okruhu, ovlivněného szeletským vývojem.

Daleko bohatší byly nálezy získané v kulturní vrstvě magdalénienu, doklady o pobytu lovců sobů z konce poslední doby ledové, jejichž stáří lze určit na 15—20 tisíc let. Jsou to jednak jemné nástroje kamenné (útlé čepelky, nože, vrtáčky, škrabadla, rydla

a pod.), jednak nástroje kostěné (hladidla, hroty, šidlo) a ovšem také odpad vzniklý při jejich výrobě (hlavně třísky sobích parohů). Vzácným nálezem byl nástroj ze sobího parohu opatřený otvorem, 89 připomínající náčelnickou hůl — bâton du commendement. Je to vzácný přírůstek k několika obdobným moravským nástrojům z jeskyně Pekárny a Kůlny.

Neolitické střepy (volutové) a bronzová jehlice z mladších vrstev nebyly žádnou zvláštností. Svědčí však o tom, že se do jeskynních prostor uchýlovalo i rolnické obyvatelstvo mladší doby kamenné. Z porušených vrstev byla získána stříbrná mince císaře Aureliana (270—275).

Bylo-li cílem zjišťovacího výzkumu v jeskyni Křížově obnažit kontrolní sled vrstev pro srovnání s profilem Pekárny a zjistit rozsah osídlení jeskyně, lze považovat úkol za splněný. Archeologické nálezy a jednotlivé vrstvy, které se zde ukládaly po desetitisíce let na dně jeskyně, vykazují celkem stejnou stratigrafii jako profil jeskyně Pekárny. Dr B. Klíma, Brno, Mor. museum

Další článek z r. 1951 je od Karla Valocha. Vyšel v časopisu „Příroda“, roč. 44/1951.

★ *Drobné paleolitické nálezy u Ochoze.* Na polích jižně od Ochoze u lesa, v němž se nad údolím Říčky rozkládá hradiště »Chochola« (rozhraní katastrů Obce a Ochoz), jsem našel v roce 1945 několik patinovaných odštěpků rohovce, dva atypické jádrovitě kusy a jednu pěknou čepel, kterou jsem nakreslil. Čepel je zhotovena z pazourku bíle patinovaného a terminálně jeví četné stopy po úderech, což svědčí, že tato část bývala původně spodní hranou jádra. Silexy je možno povšechně přiřadit k aurignacienu a jsou zajímavé proto, že na území Moravského Krasu jsou povrchové paleolitické nálezy dosud velmi řídké. K. Valoch.

Od 7. října 1951 se v exkurzních zprávách téměř pravidelně objevuje jméno **Ladislav Slezák**. Tento tehdy student gymnasia Jiřího Dimitrova v Králově poli přešel se skupinou kamarádů – studentů téhož gymnázia, jejichž vedoucím v podstatě byl, do Hádecké skupiny z pracoviště v Býčí skále. Studenti se věnovali uvolňovacím pracím v Labyrintu, pokusům o prolongaci Nové Ochozské chodby, dokumentaci a drobným výzkumům v okolních lokalitách.

Nicméně, rok 1951 byl pro Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně zlomový. A nejen pro Speleologický klub, ale i pro spolkovou činnost občanů vůbec.

Dne 12. července roku 1951 vychází Zákon 68/1951 „O dobrovolných organizacích a shromážděních“. Co tento zákon rušil, co zapovídal, co povoloval, to všechno najdete v citaci jeho textu na stránce níže.

V podstatě se dá říci, že k datu 1. 10. 1951 bylo zrušeno v Českých zemích 49 481 spolků, na Slovensku bylo zrušeno 12 202 spolků.

Speleologický klub se sice snažil i nadále zachovat svoji záslužnou a cílevědomě odborně prospěšnou činnost, ale už „stál mimo zákon“!

Ladislav Slezák na toto období zavzpomínal :

Spolkový zákon z r. 1951 byl koncem jednotné myšlenky a funkce původního „Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně“. Jednotlivé pracovní skupiny bojují o existenci jako takovou. Východiskem nakonec jsou Speleologické kroužky při Závodních klubech ROH (První Brněnská strojírna, Zetor, Královopolská strojírna, Adamovské strojírny, ČKD Blansko, Metra Blansko, Minerva Boskovice a další. Zbytek „zoufalců“ se soustřeďuje kolem Moravského muzea v Brně. (Tito účastníci brání památku Speleologického klubu !). Pak pokračují jako spolupracující zaštitěné skupiny při Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea (Krasové oddělení). Při tomto hledání podstaty činnosti v krasu zvolna zaniká původní vědecké řízení krasového výzkumu.

V roce 1973 se v Olomouci koná „6. Mezinárodní Speleologický kongres“ a na něm prakticky začíná úsilí organizování českých speleologů v budoucí České speleologické společnosti.

Nutno uvést, že už 15. prosince 1969 schválilo „Federální ministerstvo vnitra Federální Slovenské socialistické republiky“ (součást tehdejší Československé federativní socialistické republiky) stanovy Slovenské speleologické společnosti a udělilo jí právní subjektivitu. V tehdejší České federativní socialistické republice to trvalo až do roku 1979. (Dalších 10 let !!!).

11. ustanovení § 28 zákona o soukromých zaměstnancích č. 154/1934 Sb.;

12. ustanovení §§ 96 až 99 zákona o národním pojištění č. 99/1948 Sb.,

a to vesměs v úpravě, jaká vyplývá z předpisů je měnících a doplňujících.

(2) Do vydání předpisů podle zákona se postupuje podle dosavadních předpisů, pokud neodporují tomuto zákonu.

§ 13.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení s výjimkou ustanovení § 5 odst. 1 a § 7 odst. 1, jež nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1952; provedou jež ministr práce a sociální péče a zúčastnění členové vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Erban v. r.

68.

Zákon

ze dne 12. července 1951

o dobrovolných organizacích a shromážděních.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Dobrovolné organizace.

§ 1.

K uplatnění svých demokratických práv a tím k upevnění lidové demokratického zřízení a k podpoře úsilí o výstavbu socialismu sdružuje se lid v dobrovolných organizacích, zejména v jednotné odborové organizaci, v organizaci žen, v organizaci mládeže, v jednotné lidové tělovýchovné a sportovní organizaci, v kulturních, technických a vědeckých sdruženích.

§ 2.

(1) Úkoly dobrovolné organizace (dále jen „organizace“) a způsob, jak je plnění těchto úkolů zajištěno, určuje její organizační řád, který obsahuje dále zejména údaje o názvu organizace a jejím sídle, obvodu činnosti a vnitřním uspořádání.

(2) Ke vzniku organizace je třeba schválení organizačního řádu. Organizační řád schvaluje krajský národní výbor sídla organizace; přesahuje-li výtčený obvod činnosti organizace území kraje, schvaluje organizační řád ministerstvo vnitra.

§ 3.

(1) Členství v organizacích je dobrovolné; členem organizace se může v mezích organizačního řádu stát každý, kdo svou účastí může přispět k splnění jejich úkolů.

(2) Zásadou výstavby organizací je demokratický centralismus. K usnesení stačí většina hlasů, menšina se podrobuje většině; přijatá usnesení jsou závazná pro všechny. Členové volí demokraticky funkcionáře organizace.

(3) Složky organizace řeší své zvláštní úkoly samostatně v souladu s usneseními vyššího orgánu; sdružené organizace řeší v souladu s usneseními vrcholného orgánu úkoly, k jejichž plnění se sdružily.

§ 4.

(1) Stát pečuje o rozvoj organizací, vytváří příznivé podmínky pro jejich činnost a růst a dbá, aby život v nich se vyvíjel v souladu s ústavou a se zásadami lidové demokratického zřízení.

(2) Tuto péči provádějí národní výbory; řídí ji, pokud jde o obecné otázky činnosti organizací, ministerstvo vnitra, jinak ústřední úřady příslušné podle úkolů organizací.

§ 5.

Za organizace podle tohoto zákona se prohlašují Revoluční odborové hnutí, Jednotné svazy zemědělců, Československý svaz mládeže, Svaz československo-sovětského přátelství, Československý svaz žen, Československá obec sokolská a Československý červený kříž. Ministerstvo vnitra může prohlásit další organizace (spolky) vzniklé před 1. říjnem 1951 za organizace podle tohoto zákona.

Shromáždění.

§ 6.

Ve shodě se zájmy pracujícího lidu je občanům zaručen výkon shromáždovacího práva, pokud se jím neohrožuje lidové demokratické zřízení nebo veřejný pokoj a řád.

§ 7.

Svolavatelé shromáždění a členové jeho předsednictva se starají o udržení pořádku ve shromáždění; každý jeho účastník je povinen dbát jejich pořádkových pokynů.

§ 8.

Společné ustanovení.

Ministr vnitra se zmocňuje, aby v dohodě se zúčastněnými členy vlády vydal podrobné předpisy k provedení tohoto zákona.

Přechodná ustanovení.

§ 9.

(1) Spolky vzniklé před 1. říjnem 1951 (dále jen „spolky“), které vyvíjejí svou činnost ve shodě se zájmy pracujícího lidu, se mohou přeměnit v organizace nebo do nich včlenit; spolek se může přeměnit též v jiný vhodný útvar nebo do něho včlenit. Způsob přeměny nebo včlenění spolků, jakož i zánik zbylých spolků a způsob, jak bude naloženo s jejich majetkem, upraví ministerstvo vnitra v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady obecným právním předpisem.

(2) K rozchodu spolku stačí usnesení představenstva (výboru).

§ 10.

(1) Až do své přeměny, včlenění nebo zániku vykonávají spolky nadále svou činnost podle dosavadních stanov; finanční opatření, přesahující rámec běžné správy, mohou činit jen po předchozím souhlasu krajského národního výboru nebo orgánu, který krajský národní výbor k tomu zmocní.

(2) Krajské národní výbory ukládají spolkům povinnost, aby předkládaly informace potřebné k posouzení jejich činnosti.

Závěrečná ustanovení.

§ 11.

Opatření učiněná před 1. říjnem 1951 ve shodě s tímto zákonem se považují za učiněná podle zákona.

§ 12.

Zrušují se:

1. zákon č. 134/1867 ř. z., o společném právu, a zákon č. 135/1867 ř. z., o shromažďovacím právu, ve znění pozdějších předpisů;
2. nařízení uherského ministra vnitra ve věcech práva společného a shromažďovacího, zejména nařízení č. 216/1848 B. M., č. 128/1868 B. M., č. 1394/1873 pres. B. M., č. 773/1874 B. M., č. 1508/1875 B. M., č. 766/1898 B. M. a č. 7430/1913 B. M., ve znění pozdějších předpisů a
3. ustanovení zákona č. 145/1947 Sb., o organizaci zemědělců republiky Československo, pokud odporují tomuto zákonu.

§ 13.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. října 1951; provede jej ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Nosek v. r.

Hledal jsem následně nějakou prováděcí vyhlášku tohoto zákona, která by mi objasnila, jak příslušné úřady, (složky ministerstva vnitra, příslušné odbory Národních výborů a podobně) postupovat měli či postupovali. Kde nic, tu nic.

V Úředním listě č. 162 z 15 července jsem našel projev tehdejšího ministra vnitra, Václava Noska k problematice tohoto zákona. Hovoří se tam o jakési osnově, ale co je to za dokument, to jsem se nikde nedočel. Zřejmě šlo o nějaké utajené vnitřní směrnice.

Nicméně, zákon 68/1951 tehdy zákonným způsobem úplně odstraňoval shromažďovací svobodu. Socialistické právo zcela sloužilo politickým účelům nadvlády jedné strany – KSČ. V oné době přestávaly fungovat v podstatě všechny zákonné spolky. Společenské organizace přestávaly být výrazem svobodného sdružování lidí, spojovaných osobním zájmem a stávaly se převodovými pákami politiky Komunistické strany do společnosti. (Citace z odborné literatury současných autorů).

Když jsem dále pořád hledal nějakou prováděcí vyhlášku k zákonu 68/1951, zjistil jsem, že od 2. srpna 1951, od čísla Úředního listu 177 se v těchto vyhláškách objevuje rubrika, nazvaná „**Rozejtí spolků**“, ve které od tohoto dne různé dosud činné spolky oznamují buďto svoji likvidaci, nebo v této oznamovací rubrice oznamují, že přechází pod povolené socialistické organizace. Například pod Závodní kluby ROH při jednotlivých podnicích a závodech, pod působnost Krajských odborových rad (např. Klub techniků, vynálezců a zlepšovatelů), pod Osvětové besedy, Československý svaz mládeže, Spolek chovatelů drobného hospodářského zvířectva a jiné povolené organizace. Tuto rubriku jsem sledoval až do data 30.9.1951, další sledování jsem už považoval za bezpředmětné.

To znamená, že krátce po vydání zákona už začal nátlak na jednotlivé spolky, aby se podřídily současnému socialistickému trendu vývoje společnosti. Položil jsem si tedy otázku, jak dále pátrat po tom, co se v oné době dělo především ve Speleologickém klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Nezbyvalo mi, než hledat pamětníky oné doby – členy tehdejšího SKpzMslvB. Těch už je jen pár, protože drtivá část pamětníků této doby už zemřela.

*

V pondělí 5. září 2011 v podvečerních hodinách jsem navštívil pana profesora **RNDr Rudolfa Musila DrSc**, který si vzpomněl, že v SKpzMslvB byl tehdy ustaven **Akční výbor**, jehož cílem byla transformace SKpzMslvB do nějaké nové podoby. Pan profesor jen poznamenal něco v tom smyslu, že byl jeho činností frustrován, neboť činnost akčního výboru ve SKpzMslvB vedla k vyřizování osobních účtů mezi jednotlivými členy vedení SKpzMslvB

Nicméně mi pan profesor přislíbil, že někde ve svém soukromém archivu (který má na půdě své chalupy) má zápisy ze schůzí předsednictva SKpzMslvB, a pokud se mu podaří je v množství uložené dokumentace najít, zapůjčí mi je k prostudování. Už se na to těším, jen aby se to panu profesorovi podařilo. Snad vyjdou najevo nové skutečnosti z oné doby.

Dalším pamětníkem, na kterého jsem se obrátil, byl pan **RNDr Miroslav Fabík**. Tomu jsem volal v podvečer 6. září 2011. Nebral telefon, ale ozval se mi 7. září po ránu. Zůstalo jen u telefonického rozhovoru. Pan Dr. Fabík mi řekl, že veškerou administrativní agendu v oné době řídil a **vyřizoval předseda SKpzMslvB, Antonín Boček**. Řadoví jeskyňáři oné doby (mezi něž se počítá i Dr. Fabík) i když se pravidelně každou středu v podvečer scházeli v bytě předsedy, p. A. Bočka, měli spíše zájem o speleologický výzkum a jeho výsledky, a politika a následné administrativní záležitosti je až tak nezajímaly. Byli zvyklí, že tyto problémy vždycky řešilo předsednictvo.

Pan Dr. Fabík si jen mlhavě vzpomínal, že se je p. Boček snažil o průběhu a výsledcích jednání s úřady informovat, nicméně si z toho už nic nepamatuje, jen má takový dojem, že Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně na nějaký čas zanikl !!! To bylo vše, co jsem z paměti pana dr. Fabíka vytěžil.

V pondělí dne 19. září 2011 jsem navštívil na jeho pracovišti v Moravském muzeu pana docenta **Karla Valocha**. (Tomu pánovi je nějakých 91 let a je stále schopen vědecky pracovat. Jednak jsem jej seznámil se Slezákovými texty (které víceméně znal), a následně jsem jej seznámil s článkem Hugo Havla v posledním Speleu (který neznal).

Pak jsem mu vysvětlil smysl své návštěvy – snahu zpracovat a objasnit černou díru v historii Speleologického klubu v Brně.

Pan docent Valoch mi sdělil, že do Moravského muzea nastoupil společně s prof. Musilem v r. 1953 nebo 1954.

Má pocit, že pracoval v některém ze zvolených výborů SKpzMslvB, (každoročně bylo na Valné hromadě voleno nové vedení klubu). Dokonce snad byl i hospodářem, protože si pamatuje, že proplácel lidem peníze a uhrazoval účty. Nicméně, nějakou transformaci si moc nepamatuje. Ale vzpomíná, že se snad tehdy tvořila nějaké celostátní organizace (snad) pod záštitou Akademie věd, ale on si vzpomíná bezpečně na jedno, – že do této organizace odmítl vstoupit a zůstal tak mimo tehdejší spolkové dění. To se dle něj odehrálo v průběhu padesátých let dvacátého století. Na víc si nevzpomíná. Snad jen na to, že podle něj do r. 1954 SKpzMslvB spolehlivě fungoval.

Z pamětníků by si snad mohl ještě na něco vzpomenout (podle p. doc. Valocha) p. Vodička. Tento pán byl kamarádem a nejbližším spolupracovníkem zemřelého RNDr. Přemysla Ryšavého, (jednoho z předsedů SKB). Kontakty na p. Vodičku by mohla dodat pí Musilová, manželka p. prof. Musila DrSc. Byli údajně spolužáci.

Pokud jsme hovořili o Krasové komisi, tato instituce měla za povinnost čistě ochranu krasu. Povolovala jakékoliv práce v krasovém území. Prvním předsedou této komise byl (podle p. docenta) p. Šmarda, později byl předsedou O. Štelcl.

O Štelcl dle p. doc. údajně ještě žije a bydlí v Ostrově u Macochy.

*

V tomto stavu mého pátrání se mi jeví tehdejší historická situace takto : Nejprve fungoval **Speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně** pod předsednictvím ředitelského rady **Antonína Bočka**. Pak je v historii Speleoklubu hiát, po kterém začal fungovat **Speleologický klub v Brně** pod předsednictvím **Přemysla Ryšavého**.

Tato úvaha má logiku v tom, že v této chvíli mohu fakticky doložit tyto události :

- 1.) V roce 1959 začal Speleologický klub v Brně vydávat časopis – neperiodický občasník – „Kras v Československu“

- 2.) V tomto časopisu vyšla v několika po sobě jdoucích ročenkách „Zpráva o činnosti Speleologického klubu v Brně, a to za rok 1960, 1961, 1962 a 1963. Tyto Zprávy o činnosti nejsou nikým podepsány a jsou zřejmě prezentovány jako kolektivní práce redakční rady. ”
- 3.) V časopisu „Československý kras“ který od r. 1957 vydává ČSAV podává zprávu o činnosti v jeskyních předseda Krasové komise O. Štelcl a to za rok 1961 a 1963. Za rok 1964 byla vydána Zpráva o činnosti ústavů a speleologických organizací na Moravě, podepsaná J. Vodičkou a L. Slezákem. Speleologickými organizacemi se v daném případě myslí Speleologické kroužky při Závodních klubech ROH některých podniků a závodů a také **Speleologický klub v Brně !!!**
- 4.) Od r. 1965 se již v časopisu Československý kras objevují „Zprávy o činnosti Speleologického klubu v Brně, podepisované Přemyslem Ryšavým.
- 5.) V ročence 1965 časopisu Kras v Československu otiskl Přemysl Ryšavý článek, nazvaný „20 let Speleologického klubu v Brně, kde je podepsán jako jeho předseda.

Tedy tedy musím zjistit a exaktně vypreparovat historické období hiátu a jednání Akčního výboru v tomto období. Předpokládám, že jde o období, kdy schopné lidi nahrazovali lidé všeho schopní, jak už to tak v historii bývá.

Když promýšlím další krok svého pátrání, dochází mi jedno : Musím zpět do MZK a prohlížet rubriky „Rozejití spolků“ tak dlouho, až tam najdu, co se stalo se Speleologickým klubem pro zemi Moravskoslezskou v Brně. Bude to sice oblbovák, ke kterému budu potřebovat jenom „sitzfleisch“ (jak tomu říkali staří úředové blahé paměti). Tedy – výraz „sicflajš“

– doslova „sedící maso“ bych přeložil či pochopil jako „trpělivost vysedět výsledek“.

Rubriky „Rozejití spolků“ se v Úředních listech z r. 1951 nachází jen do 30. září 1951. Pak tato rubrika z Úředních listů zcela mizí, zůstávají zde jen seznamy likvidovaných soukromých podniků. Počínaje r. 1952 se mění koncepce Úředních listů, které od tohoto data (3.1.1952) obsahují jen vyhlášky jednotlivých ministerstev a státních institucí. Tudy cesta ke zjišťování jakýchkoliv informací o SKpzMslvB či SKB prostě nevede.

Další možnou cestou je kontakt s Moravským zemským archivem. Začal jsem si s nimi nejprve dopisovat.

ÚŘEJ

republiky Československé

ČIL II.

ZNAMOVACÍ

II — Číslo 162.

V Praze dne 15. července 1951.

Cena Kčs 1.50.

D B S A H:

Projev ministra vnitra V. Noska v Národním shromáždění. — Nástupní audience vyslanců u prezidenta republiky — Instalace kapit. probošta Msgra. Ed. Olivy. — Zahájení žní. — Přípravy na výkup obilí. — Zpráva Ústřední žňové komise pro žňové práce. — Úderník Svoboda zpevnil normu o 50%. — Příprava prověrky norem. — Plenární schůze Národního shromáždění.

Národní shromáždění přijalo zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních.

Projev ministra vnitra Václava Noska na plenárním zasedání Národního shromáždění ve čtvrtek 12. července 1951.

Zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních, který právě projednáváme, má upravit v naší lidové demokratické republice nové právo shromáždňovací a společovací a zavést pořádek do spolkových věcí.

Právo občanů sdružovat se, tvořit spolky a organizace a právo shromáždňovací patří k nejstarším a nejdůležitějším demokratickým právům lidu. Boj pracujícího lidu o toto právo byl velmi dlouhý, těžký a obětivý. Kapitalistická třída ve své snaze o udržení vykořisťovatelského systému spolkové a shromáždňovací právo, které pracující lid — to je masy městské chudiny a vesnického lidu — probíjával na barikádách demokratických revolucí, vždy oklešťovala a pracujícímu lidu upírala. Věděla dobře, jaké nebezpečí pro její třídní panství představují organizace a spolky uvědomělého dělnictva. Na druhé straně třídně uvědomělí dělníci a příslušníci pokrokových vrstev vždy chápalí význam společovacího práva, neboť věděli, že v organizaci, ve společenství a v jednotném postupu stejně smýšlejících je jejich síla proti vykořisťování a útlaku. Proto si přes veškerou perzekuci a pronásledování své organizace politické, odborové a vzdělávací tvořili a budovali. Vzpomínáme s úctou a láskou zejména průkopníků socialistického hnutí v naší zemi, reprezentovaných jmény Ladislava Zápotockého, Boleslava Pecky-Strahovského, Rezlera a druhých, kteří nehlídce na žalářování a pronásledování, burovali dělníky, sdružovali je do organizací pod nejrůznějšími jmény a tak šířili třídni uvědomění dělnictva jako předpoklad úspěšných bojů proletariátu proti vykořisťování a násilí vládnoucích tříd. Tak tomu bylo v dobách reakčního Rakouska-Uherska, dokud si pracující lid svým neúprosným bojem nevyntulil na utlačovatelích alespoň částečný ústup a uznání svých práv na organizace a shromáždění. Tak tomu bylo také za buržoasní předmnichovské republiky, vydávané lživě za humanitní demokracii. Byla to demokracie pro bohaté, pro jejich organizace a spolky, nikoli pro pracující lid.

S rozhořčením vzpomínáme, jak v předmnichovské republice byly zakazovány a rozháněny dělnické a pokrokové organizace, svazy a spolky a s jakou brutalitou bylo dělnictvo olupováno o shromáždňovací právo. Tak v r. 1923 rozpustily úřady buržoasní republiky třídni odborovou organizaci Svazu obuvnického dělnictva. Téhož roku byl rozpouštěn a zakázán Komunistický svaz mládeže. Později pak v r. 1928, kdy byla buržoasí za souhlasu zrádných reformistů zakázána tělovýchovná slavnost druhé Spartačády, bylo rozpouštěno několik desítek jednot proletářské tělovýchovy a okresních svazů této organizace. V r. 1932 byl rozpouštěn a zakázán Svaz přátel Sovětského svazu, organizace Rudé pomoci a mnohé další a další. Sekretariáty byly zapečetěny, majetek těchto organizací konfiskován a funkcionáři byli stavěni před soudy a posíláni do kriminálů.

Tento stav se pochopitelně zhoršil po Mnichově, kdy již na podzim r. 1938 Beranova a Háchova vláda za souhlasu československé reakce zakázala a likvidovala téměř všechna demokratická práva našeho lidu, rozpustila i Komunistickou stranu Československa, zakázala třídni dělnický tisk a znemožnila činnost i mnoha dalších dělnických a pokrokových organizací. Tak připravovala půdu pro dokončení zániku Československé republiky, tak československá buržoasie dláždila cestu pro nacistické okupanty, kteří vtřhli do naší vlasti, do Prahy, Brna, Ostravy i Bratislavy, onu škarou středem 15. března 1939. Hitlerovští okupanti již jenom dokonali dílo zkázy i na poli shromáždňovacího a společovacího práva pracujícího lidu. Byly rozpouštěny organizace, které ještě zbyly, jako na př. Sokol a jiné.

Nástupní audience švédského a izraelského vyslance u prezidenta republiky.

ČTK - Prezident republiky Klement Gottwald přijal ve čtvrtek 12. července na pražském Hradě nového švédského vyslance Svena Allarda, který mu předal své pověřovací listiny.

Tentýž den přijal prezident republiky nového vyslance státu Izrael Dr. Aryéh Leona Kubovy, od něhož rovněž přijal pověřovací listiny.

Oběma audiencím byli přítomni náměstek předsedy vlády a ministr zahraničních věcí V. Široký, předseda kanceláře prezidenta republiky B. Červíček, náčelník vojenské kanceláře prezidenta republiky arm. gen. J. Satorie a šéf diplomatického protokolu Ing. J. Chalupa.

Nové vyslance, kteří byli přijati za obvyklých poct, doprovázeli členové švédského a izraelského vyslanectví.

Poděkování ministra školství, věd a umění, laureáta státní ceny prof. Dr. Zdeňka Nejedlého.

ČTK - Ministr školství, věd a umění prof. Dr. Zdeněk Nejedlý vyslovuje poděkování za všechna blahopřání, která mu došla jako laureátu státní ceny na rok 1951. Ministr Nejedlý současně děkuje za četné pozdravy a zprávy o splněných a přijatých závazcích, které mu k zakončení školního roku došly od žactva a učitelských sborů škol všech stupňů. Rovněž děkuje za všechny telegramy a dopisy, které mu, jako předsedovi Svazu československo-sovětského přátelství, zaslali v minulých dnech účastníci okresních konferencí Svazu československo-sovětského přátelství a které svědčí o odhodlání splnit se zdravem úkoly vytyčené II. sjezdem Svazu československo-sovětského přátelství.

Instalace kapitulního probošta Msgra Eduarda Olivy.

ČTK - Ve čtvrtek 12. července v odpovídajících hodinách se konala v katedrále Sv. Štěpána v Litoměřicích za velké účasti duchovních a věřících slavnostní instalace

Kapitulu pro Olvy, generálního štěpánského kanonika.

se zúčastnili zástupci kraje Znojemského, Královéhradeckého a Ostčeckého, z církevních hodností královéhradecký probošt a generální vikář Ladislav Hronek, generální vikář českobudějovické diecése Josef Buchta, ředitel ústředí České katolické Charity P. Jan Mára a zástupce Státního úřadu pro věci církevní, přednost II. odboru Jan Dolek. Instalaci provedl litoměřický biskup Dr. Štěpán Trochta.

Zahraňní hosté navštívili výstavu „30 let KSČ“.

ČTK - Delegace rumunských odborářů, které je na rekreaci v Československu, navštívila za svého pobytu v Praze ve středu 11. července odpoledne výstavu „30 let KSČ“. Největší pozornost věnovali členové rumunské delegace fotografím, které je poučovaly o bojích dělnické třídy v Československu.

Zahájení žni na Gottwaldovsku a v Bratislavském kraji.

ČTK - V Gottwaldovském kraji byly v úterý 10. července slavnostně zahájeny mírové žně na sociálních pozemcích jednotného zemědělského družstva III. typu v Moravském Písku. Na jednom z těchto polí, kde se shromáždili družstevníci, skupina družstevnic v pracovních slováckých krojích zazpívala žňovou píseň a předseda jednotného zemědělského družstva Jiří Nejezchleba, uvítal ministra zemědělství Julia Duriše a ostatní hosty.

Po projevu ministra Duriše se rozjely širokým lánem žita tři traktory se samovazy, vedené traktoristkou Alžbětou Lopatovou, a širokým záběrem zanechávaly za sebou hotové snopy.

Ministr zemědělství Julius Duriš spolu s předsedou Slovenské národní rady a generálním tajemníkem Ústředního úřadu pro výběr slovenské Národní fronty Františkem Kubačem, pověřencem zemědělství posl. Dr. Michalem Falčanem, a předsedou krajského národního výboru v Bratislavě posl. Rudolfem Martanovičem, zavítal tentýž den také do Velkých Úhan na Senecku v Bratislavském kraji, kde pronesl o zajištění žni stejně závažná slova jako v Moravském Písku na Gottwaldovsku.

JRD ve Štúrově skončilo žňové práce.

ČTK - Členové Jednotného rolnického družstva ve Štúrově, kraj Nitra, poslali prezidentu republiky Klementu Gottwaldovi telegram, ve kterém mu oznamují ukončení žňových prací. V telegramu se praví: „Jednotné rolnické družstvo III. typu ve Štúrově oznamuje, že ukončilo všechny žňové práce na výměře půdy 110 ha dne 9. července 1951 v 7.10 hodin ráno. S podmínkou pokračujeme a ukončíme ji 12. července ve 24 hodiny“.

Příprava na výkup obilí v Košickém kraji.

ČTK - V úterý 10. července se konala v Košicích poradní zasedání lidové správy a všech složek výkupního aparátu. Poza-

řazení naší země slavnou sovětskou armádou v květnu 1945 přineslo našemu lidu všechna práva a otevřelo mu cestu k novému, lepšímu životu. Rozvíjení národní a spolkové činnosti. Této příležitosti však použily také zbytky poražených svržených tříd a vrstev a pokoušely se pod různými názvy o sraňování ke sledování protidělnických a protistátních cílů. Postupem doby se domnívaly, že zesílily již natolik, že se mohou pokusit o zvrát vývoje, o návrat ke starým předimnichovským poměrům. Avšak dík rozhodnosti a pohotovosti pracujícího lidu v čele a KSČ a se souduhem Klementem Gottwaldem byly tyto pokusy navždy zmařeny.

Ještě v únoru 1948 bylo ve spolkových katastrch v českých zemích zapsáno 49.481 spolků, na Slovensku 12.202 spolků. Jen v Praze bylo zapsáno 4359 spolků. Šlo většinou o spolky měšťácké, jejichž činnost v mnoha případech přímo odporovala zásnátnímu politickému, hospodářskému a sociálnímu vývoji. Byly tu také spolky, jejichž činnost již dávno nebyla opodstatněna a jejichž úkoly převzaly buď orgány státní správy nebo jiné organizace nového typu. Tak na př. byly ve spolkových katastrch dosud tyto spolky: Klub akcionářů, Sbor českých dam, Klub ředitelů moravských cukrovarů, Vše-světové sdružení Nováků, různé společenské kluby a spolky akademiků a podobných t. zv. lepších vrstev, různé pseudovědecké, kulturní, náboženské a umělecké spolky, ve kterých se vesměs sdružovali lidé, jejichž poměr k lidové demokratickému zřízení byl naprosto záporný. Byla tu celá řada t. zv. náboženských a filosofických spolků, jako na př. Theosofická společnost, Sdružení Sv. Gráiu, Synové a svěťci Jehovovi, Mezinárodní svaz vykladačů bible, Armáda spásy a pod. Byly tu dále různé spolky, které byly vlastně zařazeným soukromým výdělečným podnikem funkcionářů a zaměstnanců spolku, jako na př. různé spolky svépomoci a t. zv. pojišťovací spolky. Šlo prostě o třšř spolků různých druhů a účelů, které odváděly pozornost svých členů od účasti na veřejném životě.

Teprve po vítězném únoru 1948 došlo v této oblasti našeho života k základním změnám. Těžisko spolkování přešlo na jednotné masové organizace. Lidové demokratické zřízení dává totiž spolkovací svobodě novou a bohatší obsahovou náplň. Měšťácké bezobsažné a samoúčelné formy spolkaření odumírají. Pracující lid se sdružuje v dobrovolných organizacích, aby bral činnou účast na všestranném rozvoji svých společenských, kulturních a jiných převážně ideových zájmů a aby tak pomáhal uskutečnit přechod od kapitalismu k socialismu, jakož i nerozbernou jednotu dělníků, rolníků a pracující inteligence.

Již Ústava 9. května položila základy k tomu, aby lid vytvářel organizace, které jsou nástrojem, jímž nejširší masy pracujících se účastní budování socialismu. Článek IV. odst. 3 ústavy stanoví, že k obstarávání věcí veřejných a k uplatňování svých demokratických práv vytváří lid dobrovolné organizace, zejména politické, odborové, družstevní a kulturní, organizace žen a mládeže a organizace tělovýchovné. Nyní přistupujeme k odstranění všech starých předpisů, které ještě brzdily vývoj, a na jejich místo nastoupí právě projednávaná osnova zákona.

Osnova rozvíjí dobrovolné organizace jako nový typ trvalého sdružování lidí a upravuje je po právní stránce. Tyto organizace se liší zásadně od dosavadních spolků, neboť slouží budování socialismu v naší vlasti; v pojmu organizace je vyjádřen pevnější řád, jímž se budou řídit.

Osnova prohlašuje přímo za organizace jen nejvýznačnější celonárodní organizace lidu. Jsou ovšem ještě jiné spolky, které budou prohlášeny za organizace nového typu podle § 5 osnovy. Na př. organizace bojovníků za svobodu je rovněž významnou organizací pracujícího lidu a hraje jak v našich poměrech, tak i v mezinárodním hnutí za zachování míru a v boji proti fašismu důležitou úlohu. Neúí však ještě organizaci celonárodní, neboť sloučení českého Svazu bojovníků za svobodu a slovenského Svazu lidových bojovníků se teprve připravuje. Nová jednotná a celostátní organizace bojovníků za svobodu se jistě přiřadí svým podílem na budování republiky a socialismu u nás po bok nových zákonných organizací.

Bude úkolem dobrovolných organizací, aby přesvědčováním nejširších vrstev obyvatelstva a jejich mobilisováním k spolupráci upevňovaly moc pracujícího lidu, soustavně zvyšovaly jeho budovatelské úsilí a svou kulturně výchovnou prací posilovaly světové síly demokracie, pokroku a míru.

V převážně většině organizací se sdružují pracující podle zásady proletářského internacionalismu bez rozdílu národnosti; se strachy druhé budou právě organizace vhodnou základnou, ve které se sdruží pracující určité národnosti, aby pěstovaly příslušnost ke svému národu, s jehož kulturním a pracovním společenstvím jsou vnitřně spjati a aby za pomoci organizací upevnili přátelství a jednotu všech pracujících bez ohledu na jejich národnost. Bude právě věcí těchto organizací, aby potíraly zbytky buržoasního nacionalismu, léto nesprávné ideologie, která napomáhá reakci při jejich temných cílech.

Dosavadním spolkům dává zákon možnost k přechodu v organizace nového typu. Zásadou bude zachytit všechno budovatelské úsilí pracujících mas vykonávané ve spolkách a získat členstvo k činné účasti na budování socialismu. Metódou přitom bude přesvědčováním, základem spolupráce mas bude dobrovolnost. Tímto způsobem dá nová právní úprava spolkovací práva pokud k přebíhání spolků, jejichž postáání a struktura se k tomu hodí, v organizace nového typu nebo k jejich včlenění do některé stávající organizace a pomůže při likvidaci dosavadních spolků, které neodpovídají společenským potřebám současné etapy budování socialismu.

Pokud jste si přečetli v „Úředním listu“ zařazeném výše projev tehdejšího ministra vnitra Václava Noska, je vám jasné, že zařazení tehdejšího Speleologického klubu do některé z povolených institucí bylo téměř na hranici nemožnosti.

Moje poznámky, zařazené mezi oskenovanou část „Sbírky zákonů“ a oskenovanou část „Úředního listu“ jsou staršího data. Přesné informace o činnosti výboru SKB jsem sice nezískal, ale z mého pátrání vyplynulo, že SKB se poněkud stáhl z veřejné činnosti do jakéhosi stavu provozní „poloilegality“, nicméně prakticky nadále fungoval v předchozích činnostech a zachovával snahu vést řadové amatéry zainteresovanými a angažovanými vědci.

V r. 1954 vychází naposledy v Brně vydávaný časopis „Československý kras“. Byla mu odebrána dotace Ministerstva školství a kultury. Přesto byl pečlivě připravován obsah dalších ročníků. Pod nátlakem veřejnosti byly v roce 1957 vydány v nakladatelství Akademie věd najednou tři ročníky tohoto periodika a následně bylo toto periodikum vydáváno jako ročenka až do roku 1990, kdy vyšla poslední, 41. ročenka tohoto časopisu. Od té doby takový časopis v Česku neexistuje.

Co se nepodařilo zastavit a zničit socialistickému zřízení, to se podařilo „Sametové revoluci“. Žijeme „jen pro ten dnešní den“ a děláme jen to, z čeho se dá zbohatnout. Nějaké zkoumání přírody? K čemu je to dobré? To ať je parketou vědců. Ti jsou za to placení! Že devastujeme životní prostředí? Však oni si s tím v příštích generacích poradí! A když ne? Tak mají smůlu. Proč si s tím lámat hlavu dnes, když to přijde za nějakých 50 let? Obyčejným lidem dáme bulvár, tam nemusí myslet! Jen ať nemyslí a jsou spokojeni s tím co mají. A když už myslet, tak jenom na zisk. Prosím vás, co to může být za zábavu válet se v blátě, lopotit se a kopat kdesi v mokré díře?!?

V mezičase se Speleologický klub pokoušel vlastními silami vydávat časopis „Kras v Československu“. Je to dokladem toho, že jeho členové v oněch těžkých dobách žili a pracovali, přes všechny potíže a překážky, které jim byly stavěny do cesty. Speleologický klub prostě žil a nezaniknul, díky obětavosti členů a dalších lidí, kteří jim fandili. A hledal cesty uplatnění se. I když to bylo krušné. Vzpomínejme na ty obětavce s úctou!

Speleologický klub Brno

Hádecká pracovní skupina

Rok 1952

Exkurzní zprávy.

Další exkurzní zprávy z roku 1952 a dalších let zatím nejsou k dispozici. To co jsme zatím z roku 1952 získali je výroční zpráva Hádecké pracovní skupiny z roku 1952.

SPELEOLOGICKÝ KLUB - BRNO.	
Došlo dne	9. 5. 1953
Číslo	26
Vydáno	9. 1. 53.

Výroční zpráva Hádecké skupiny za rok 1952.

(4)
V Ochozské jeskyni jsme se opět soustřeďovali na paleohydrografický výzkum Labyrintu, jeho nánosů a morfologie. Na základě těchto studií jsme pak prokopávali chodbu Pouti Pochvě, kde jsme našli krásné krápníky vyzdobený komínek a další pokračování do neznámých prostor v přímém směru. V chodbě U balvanu se nám podařilo vniknout do malé propáستky, zužující se do neprůlezných trhlin v masivu. Bylo též pokračováno v mapování některých částí Labyrintu. Velkou propast v této jeskyni jsme navštívili též za účelem studia paleohydrografie, sedimentů a morfologie. Zde jsme objevili nádherné stropní útvary. Ve Velkých domech jsme pokračovali v zakreslování profilů sedimentů a v jejich průzkumu. Hydrografickému průzkumu jsme podrobili též trativod vlevo za vchodem do této jeskyně, kde jsme zjistili další pokračování na dně dříve již známých propáستek. V Nové Ochozské jsme nemohli proniknouti za Nouackhův sifon pro nepříznivou hydrografickou situaci. V jeskyni Pekárně jsme započali hloubit obrovskou štolu do zavalu na konci jeskyně. Měli jsme možnost určit jeho stáří, avšak nepodařilo se nám jej prozatím prorazit, poněvadž nám z komína hrozí obrovské balvany zřícením. Bez střeliva je zde práce naprosto životu nebezpečná a proto byla přerušena. Prozkoumali jsme též velmi detailně dvě menší jeskyňky u jeskyně Kůlničky a to jeskyni Krátkou a Propáстku, které jsme též zaměřili. V jeskyni Propáстce jsme objevili menší pokračování s bohatou recentní faunou. Sondáž jsme též provedli u jeskyně Jezevčí kde byla též nalezena bohatá recentní fauna a v Nejvyšším paleoponoru v Kamenném žlábku, kde jsme získali cenný profil sedimenty a máme zde náznaky většího jeskynního vchodu. V jeskyni Malčíně jsme v zimním období pozorovali průvany a tvoření ledových krápníků uvnitř jeskyně. Po velmi namáhavém průkopu jsme se prodrali do nové síně, bývalého ponoru, který má podobný charakter, jako vchod pod Švédským stolem. Velmi důkladně jsme se též věnovali pozorováním hydrografickým. Za tímto účelem jsme několikrát navštívili jeskyni Malčinu a Netopýří, po celou sezonu upravovali Výtok I a zjistili, že výtok II nemá asi souvislosti s výtokem předešlým. Čistili jsme též Hádecké ponory, kde jsme hlavně sondovali v ponoru I, kde se ozývá velmi blízko silné dunění, jako předzvěst nedalekých hlubokých propáستek, do nichž se voda řítí.

Pozorovali jsme též propadání náplavy před jeskyní Ochozskou, které se děje na přímé linii směřující napříč údolím od jeskyně Ochozské k jeskyni Netopýří. V Hostěnickém propadání se opět sesouvají hlíny do nějakých starších ponorů nad každým ponorem, dnes aktivním. Naznašují dráhu nynějších podzemních toků. Fotografovali jsme vchody těchto jeskyní: Kůlničky, Nad Kůlničkou, Propásky, Krátké, Netopýří, Malčiny, Jezevčí, Hádecké díry, Hádecká propadání, Hostěnické propadání. Interiéry byly fotografovány v Ochozské jeskyni a Pekárně.

Naše skupina se též začala zabývat výzkumem jeskyní v okolí Macochy a jeskyně Kateřinské. Vzala si zde za úkol hlavně zaměřování jeskynních prostor, důkladný výzkum všech jeskyní hlavně na podkladě výzkumu sedimentů a jiných ukazatelů paleohydrografických a hydrografických. Velmi vděčí mateřské podpoře Moravského Krasu, jak jejího představenstva, tak zaměstnanců. Noposud jsme zaměřili jeskyni Mastný flek, důkladně ji prozkoumali a zbývá ještě dokončit výzkum sedimentů. Jeskyni Kateřinskou jsme důkladně vyzkoumali informativně, abychom našli nejvýhodnější místo k proražení balvanových závalů na jejím konci. Vykonalí jsme též důkladný průzkum Skelných síní za Masarykovým dómem, jež jsme z větší části zaměřili. Informativní průzkum hlavně za zjištěním kvality sedimentů jsme provedli na celém dně Macochy, v jeskyních Červíkových a Erichově. Informativně jsme též navštívili jeskyni Pustožlebskou zazděnou, kde jsme též studovali profily jeskynními sedimenty s krápníky kvalitu devonského vápence, v němž jsou jeskyně tvořeny a jeho fosilie. Průzkum byl započat teprve ke konci října tohoto roku.

Miroslav Štrobil
ústní zpráva.

Nicméně to, co prezentovat ještě můžeme, jsou písemné práce badatelů z jižní části Mor. krasu. První, níže uvedený článek Jaroslava Dvořáka vyšel v časopisu „Československý kras“ ročník 5/1952, str. 15 – 18. Byl nazván

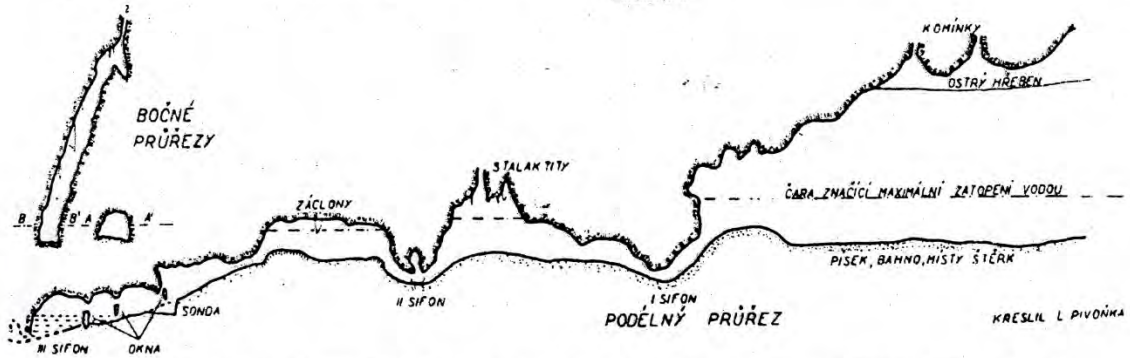
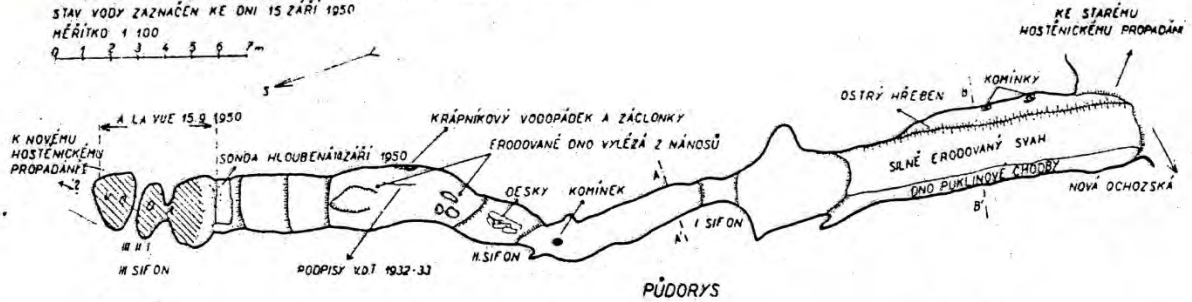
Nejnovější výzkumy v nejzazší části Nové Ochozské jeskyně.

V říjnu 1947 (1) se podařilo členům Speleologického klubu v Brně Skoupemu a Vyšinkovi proniknouti do téměř neznámých partií Nové Ochozské jeskyně. Právem mysleli, že objevili nové prostory, poněvadž všechny stopy dřívějších výzkumů zakryla akumulární činnost Hostěnického potoka. Poslední síň, do níž již nepronikli, skrývala tajemství, jež jsme objevili až r. 1949. Prostory byly zaměřeny po sifon I. Sifonové chodby. V roce 1948 stav vody nedovolil proniknouti do těchto prostor, takže teprve 23. října 1949 jsme mohli provést výzkum. Dosáhli jsme místa, kde se řečiště rozděluje a prozkoumali jsme východní odbočku. K severu odbočuje druhá odbočka, námi nazvaná Sifonová chodba pro svůj charakter. V této chodbě jsme se protáhli erodovanou tektonickou puklinou mezi skloněnými lavicemi vápenců do menší síňky. V dalším postupu bránil polozaplňený sifon I. Až po něj je jeskyně mapována Ryšavým (1947) a též ing. Feitlem (1930). Prolezením sifonu jsme se dostali do míst, kam pronikl Skoupý a Vyšinka. Dalšímu postupu bránil druhý zaplněný sifon, na jehož hladině jsem pozoroval dva větší vírníky, což svědčí o tom, že Hostěnické propadání není neprodyšný filtr, nýbrž musí zde být větší otvůrky, kterými se hmyz do jeskyně dostane.

Týden po této exkurzi byl již první sifon Sifonové chodby suchý, avšak druhý byl ještě částečně zaplněn. Proplazili jsme se jím po krk ve studené vodě a blátě do další chodby s bahnitým dnem, zakončené velmi hlubokým nánosovým sifonem. Zde jsme zjistili na stropním výběžku dvě serie podpisů: 4. XII. 1932 Metzker, Zlamal, Reindel a 22. I. 1933 Böhm a Metzker. Patří členům Gruppe für Höhlenforschung im Verein Deutscher Touristen, do jejíž sféry tehdy Ochozská jeskyně patřila. Proto jsme prostory pouze znovu objevili. Nebyly asi od roku 1933 navštíveny. 6. ledna již byly tyto prostory zaplaveny povodňovou vodou. Ve výroční zprávě Speleologického klubu za rok 1949 byla zpráva o objevení nových prostor v Ochozské jeskyni opravena na správné znění. (2)

Po prázdninách, ihned 3. září 1950, jsme pronikli přes vyschlé sifony Nové Ochozské do nejzazších prostor. Zastavil nás pouze druhý sifon. 5. září 1950 jsem s kolegou Janíkem zaměřil Sifonovou chodbu až v místa, kde se řečiště rozděluje. 10. září 1950 jsme před třetím sifonem vyhloubili sendu v piscích, čímž voda značně klesla. Příští exkurzi 16. září 1950 po dalším značném poklesu vody v sifonu jsme mohli proniknouti třemi okny v uzavěrových stěnách sifonu do tří dalších sifonových komor. Strop poslední komory již neměl okno a uzavěrová stěna se prudce skláněla pod hladinu vody. Hloubka vody v tomto místě činila 40 cm a dno se ještě dosti příkře svažovalo, což znamená, že jsme ještě nepronikli do nejhlubšího místa sifonu. Ještě téhož dne silně přišlo a Hostěnické ponory byly zaplaveny povodňovou vodou,

SIFONOVÁ CHOUBA V NOVÉ OCHOZSKÉ JESKYNĚ
 PÁŠEM A KOMPASEM MĚŘILA HÁDECKÁ SKUPINA U. DVOŘÁK, M. JANK
 STAV VODY ZAZNAČEN KE DNI 15 ZÁŘÍ 1950
 MĚŘÍTKO 1:100

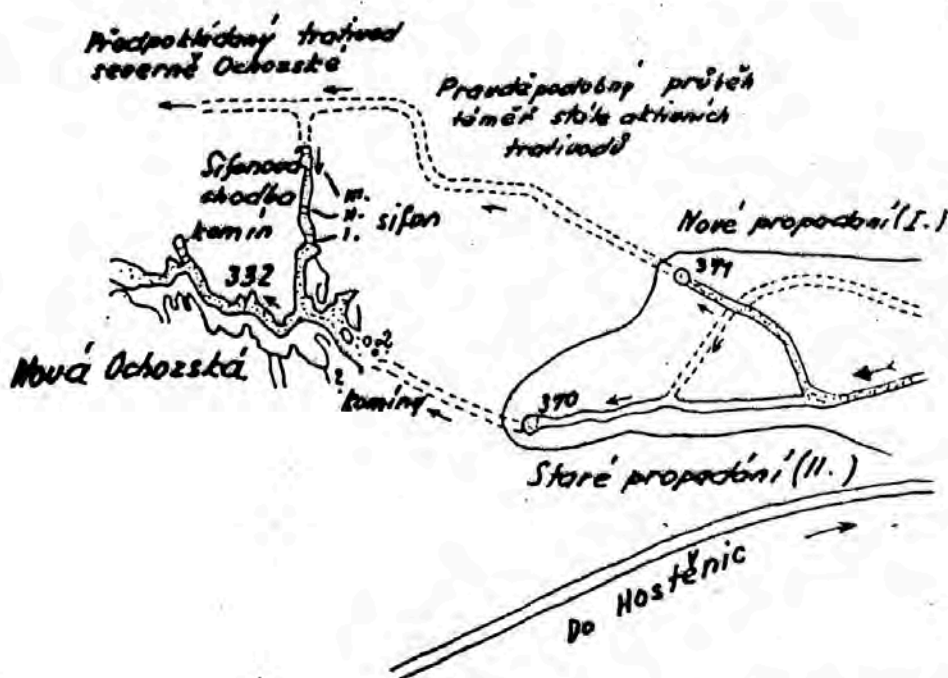
Půdorys nejvzdálenějších prostor Nové ochozské vzhledem k Hostěnickému propadání měř. = 1:2000
 Podle ing. K. Feitla (1930) doplnil podle vlastních výzkumů J. Dvořák (1950),

kteřá zaplavila též Ochozskou jeskyni. Proto jsme odložili výzkum, těchto prostor až na podzim 1952, poněvadž hydrografické poměry roku 1951 nedovolily do nich přístup.

Výsledky tohoto výzkumu jsou několikeré: zaměření prostor a napojení na starší výměry, zjištění výzkumu členy VDT 1932 a 1933, a největší význam mají pozorování morfologická a hydrografická. Popis prostor Nové Ochozské až po rozdělení řečiště — viz cit. lit. 1. — Na východ od bodu, kde se řečiště rozdvíhají, odbočuje geologicky velmi mladá chodba se všemi znaky tlakové erose a evorse, trvající za povodní ještě nyní. Je v ní velmi málo sedimentů, a to hlavně hrubší omletý štěrk nekrasových hornin. (Materiál kulmských polymiktních slepenců.) Chodba je zakončena vertikálními komíny, zaplněnými obrovskými korodovanými balvany vápence. Podle výměrů ing. Feitla z VDT a z celkového charakteru chodby náleží nejpravděpodobněji povodňovému ponoru na konci slepého údolí Hostěnického, který je, podle dr. Kříže (3, 4), geologicky mladší než ponor, nyní normálně aktivní. — Na sever jde úzká erodovaná puklina, skloněná asi pod úhlem 70°—80°. Po 11 metrech přechází v síňku, jejíž strop se snižuje v sifon I. Strop síňky pokrývají t. zv. obří hrnce a jiné evorsní tvary. Strop sifonu není nijak rozerván, je jednoduchý a nesklání se příliš hluboko. Chodba za tímto sifonem je 6 m dlouhá a vybíhá do třímetrového komínku. Krápníkové výzdoby, která byla před sifonem I dosti bohatá, ubývá, v nejvyšších partiích jsou pouze bělostné stalaktity a záclonky, poněvadž ostatní chodba je hladce erodovaným trativodem. Výše zmíněná síň přechází v sifon II, jehož strop tvoří dvě uzávěrové stěny, skloněné podle poruchových zon, zde procházejících. Je hlubší a blátivější než sifon I. Síň, v níž sifon II přechází, udržuje stále severní směr jako celá Sifonová chodba. Tato síň je méně zaplněna písčítými a bahnitými sedimenty a skalnaté dno z nich vyčnívá ven. Na východní stěně je trpytivý travertinový vodopád a menší záclonky. Blízko vodopádku jsou na stropním výběžku podpisy členů VDT. Konec chodby přechází ve třetí nejhlubší sifon, který je úplnou sifonovou raritou. Měl-li strop sifonu II dvě uzávěrové stěny, pak tento sifon III, který jsme ještě neprorazili na druhý jeho konec, bude mít víc než čtyři uzávěrové stěny. Uzávěrové stěny však jsou ve třech případech v pravém slova smyslu provrtány oválnými nebo kruhovými okny. Proč byla tato okna vytvořena? Na to nám dalo odpověď pozorování pohybů sedimentu v r. 1949 a 1950. Když jsme se v roce 1949 dostali až k sifonu III, byl jeho vodní stav mnohem vyšší (asi o 80 cm) a sifon byl též mnohem více zanesen písčitou náplavou, jež sahala až k první sifonové uzávěrové stěně, takže vodu v první komoře bylo vidět pouze oknem. V roce 1950 byly sedimenty ze sifonu odtransportovány do Nové Ochozské, takže se sifon značně prohloubil a uzávěrové stěny se objevily obnažené nad značně nižší hladinou reliktního jezírka v sifonu. Kdysi byl sifon III asi silně ucpán většími, později pevně stmelěnými oblázky. Voda si vytvořila jinou cestu, vyerodovala okna. Je možné, že jejich genese je podobná vzniku stropních koryt. Zajímavé bylo, že se dno ve třetí komoře ještě dosti prudce svažovalo při hloubce vody 40 cm.

Průzkum a zaměření těchto prostor vrhl opět malý paprsek světla do problematických poměrů Hostěnických ponorů k Ochozské jeskyni. (3) Mnohdy pozorujeme, že se do Hostěnického ponoru I propadá menší potůček, avšak Ochozskou jeskyni neteče ani kapka vody. Proto sou-

díme, že někde severně od známých prostor Ochozské leží trativod, který odvádí vody za normálního stavu. Stoupne-li však stav vody v ponoru, objevuje se voda v Ochozské jeskyni. Víme pozitivně, že když se propadá voda pouze do ponoru I ve větší míře, teče i tehdy Ochozskou jeskyní. Propadá-li se do ponoru II, je to věc jasná

(Srovnej na plánu!) Z ponoru I. může být voda přiváděna do Nové Ochozské jeskyně pouze Sifonovou chodbou. Jaké však bylo moje překvapení při zakreslování plánu této chodby, když jsem zjistil, že nejnižší místo dosažené v konečném sifonu III, je o 2 metry položeno níže, než řečiště v puklinovité chodbě na počátku sifonové chodby. Voda zde snad musí vystupovat pod silným tlakem, aby překonala nejméně tři sifony, dosud nám známé, a mohla se přelévat do Nové Ochozské. Proto myslím, že hypotetický trativod severně od Ochozské je příliš zaplněn sedimenty a tak způsobil reinundaci Ochozské jeskyně. Způsobilo ji nejdřív pravděpodobně zašterkování Hádeckého údolí, čímž se zvýšila erosivní base krasových vod a nekrasové sedimenty, stahované do podzemí, nemohou být pro malý spád transportovány z jeskyně ven, poněvadž výtok říčky vyvěrá v podobě zašterkované vyvěračky. (Vauclusského pramene. 5). V Sifonové chodbě ukazuje též bahnitá čára, která značí maximální zatopení, velmi zajímavý zjev, že totiž není ve všech sících stejně vysoko položena. Jaroslav Dvořák, Brno.

Použitá literatura:

1. Přemysl Ryšavý: Ochozská jeskyně v jižní části Moravského Krasu. Čs. Kras, roč. II., str. 198—213. — 2. Výroční zpráva Speleologického klubu v Brně za rok 1949. Čs. Kras, roč. III., str. 83. — 3. Jaroslav Dvořák: Vývoj Hostěnického propadání vzhledem k Ochozské jeskyni. Čs. Kras, roč. IV., čís. 1. — 4. Martin Kříž: Průvodce do Moravských jeskyň, II. díl. — 5. Rudolf Burkhardt: K stáří nejnižší (aktivní) jeskynní etáže Moravského Krasu. Čs. Kras, roč. III., str. 134—135.

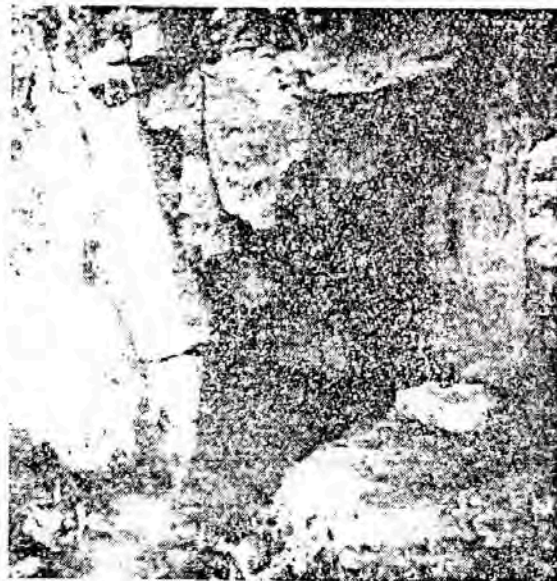
Další z pracovních aktivit v r. 1952 směřovala po dohodě se Státním památkovým úřadem k úpravě vyvěrání Řičky.

Úpravné práce v jižní části Moravského Krasu.

Některé krasové zjevy v údolí Hádeckého potoka — Řičky byly lidskými zásahy tak přetvořeny, že neodpovídaly estetickému rázu krajiny a byla zamezena jejich normální krasová funkce. Proto se hádecká skupina Speleologického klubu v Brně po dohodě se Státním památkovým úřadem rozhodla uvést tyto objekty do prapůvodního stavu. Jde tu zejména o vývěr I v údolí Řiček (objevili jsme totiž druhý vývěr v

před úpravou

po úpravě

Výtok I na Řičkách:

údolí, poblíž vývěru I) a Hádecké ponory I, II a III. Vývěr byl uzavřen kamennou zídkou a železnými vratky, voda z něho vytékala potrubím do řečiště povrchového toku a v řečišti byly ještě zbudovány betonové hráze a přepady. Tato opatření značně zabraňovala výtoku vody z vývěru. Mnoho badatelů si stěžovalo na tuto estetickou závadu*), nepřilo-

*) Viz Ant. Boček, Průvodce Mor. Krasem, 1928, s'r. 301, 302.

žil však nikdo ruku k dílu. Na jaře r. 1951 odpracovalo devět členů skupiny při devíti pracovních směnách celkem 256 hodin. Nejvíce se zasloužili o úpravu Berka, Březa, Dvořák a Kozel. Bylo odstraněno potrubí, zídka s vrátky a více než jedna polovina betonových zdí. V r. 1952 se v pracích pokračuje. V rámci těchto prací byly též upraveny Hádecké ponory I, II a III. Při úpravě ponoru II, největšího, kde byla roztlučena betonová přehradní zeď a ponor vyčištěn od zahnivajícího materiálu, kamení a písku, byl objeven za povodně ponor I, položený asi 5 m výše proti toku potoka. Vyčistili jsme i tento a upravili řečiště, aby se v něm voda propadala i za minimálního stavu. Ponor III byl jen částečně vyčištěn a bude nutno v něm provést více úpravných prací.

Naše práce byla velmi namáhavá, poněvadž beton byl velmi dobré kvality a musili jsme jej rozsekávat sekáči a 15 kg těžkou železnou palicí. Při těchto pracích byl dosti vážně zraněn náš člen Luboš Svoboda, kterému rozsekla střepina ze sekáče ruku v předloktí. Zranění se díky sterilitě místa bez následků zahojilo. Přes to, že naše práce je každému kolemjdoucímu jasná, a přes to, že na obou pracovištích visí tabulky, upozorňující každého, aby nebyla naše práce ztěžována a mařena neuvědomělými zákroky, našli se lidé, kteří nám z kratochvíle ztěžují práci kde mohou, místo aby pomohli zlepšit vzhled údolí.

RNC Jaroslav Dvořák, Brno.

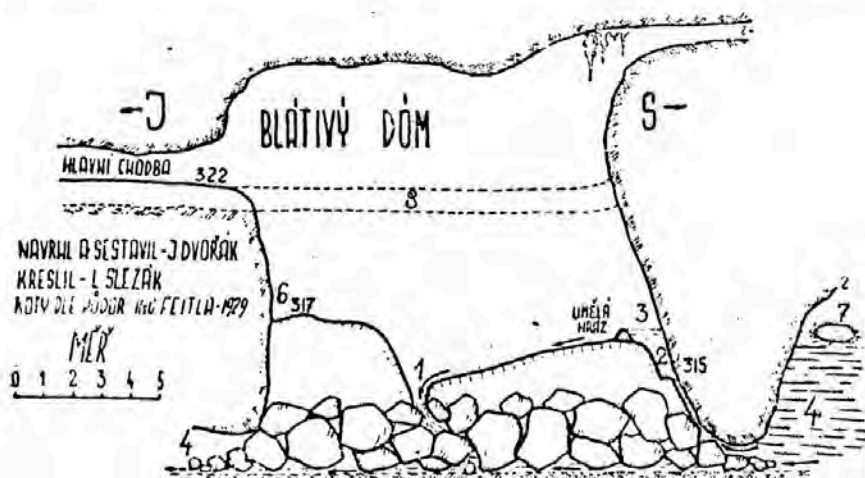
Dalším z problémů Hádeckého žlebu, který se nabízel Dvořákově pracovní skupině k zamyšlení a prozkoumání byla hydrografie Malčiny jeskyně.

Tato práce vyšla také v časopisu „Československý kras“, ročník 5./1952, str. 228 – 230.

Hydrografie jeskyně Malčiny v Hádeckém údolí.

• Hádecká skupina Speleologického klubu v Brně se zabývá problémy této jeskyně již od roku 1948 a byly již podány dvě zprávy o jejím výzkumu za rok 1948-50 (I, II).*) Roku 1951 byla řešena hydrografie periodického potůčku, tekoucího na dně Blátivého dómu.

Abychom pochopili složitou hydrografickou soustavu této jeskyně, je nutno, abychom si objasnili genesis Blátivého dómu. Severní vchod dc jeskyně (330, 79) je paleoponor terasové úrovně cca 5 m nad úrovní údolní nivy Hádeckého potoka. Tudy se vody hnaly Kamenitým dómem do dómu Blátivého. Tehdy bylo dno dómu v naznačené výšce (8 — sleduj na plánu) a odtok vod se dál Hlavní chodbou směrem k jihu. Poklesnutím údolní nivy přestal ponor fungovat a jeskyně nebyla již zaplavována. Podle zkušenosti, že ponory ustupují proti proudu toku ke krasové hranici, ustoupily též ponory Hádeckého potoka až k jeho dnešním třem aktivním ponorům. Při virgulování zdejší oblasti p. Knapem 20. 5. 1951 bylo zjištěno, že potok tekoucí v Malčíně má neznatelné a nezahloubené ponory v řečišti Hádeckého potoka a ne potoka Ochozského, jak jsem se dříve domníval. Vody z dnes neznatelného ponoru, vedeny asi po těchto puklinách (hlavně směru S-J), se dostaly pod Blátivý dóm, kde si vytvořily vlastní chodby, asi větších rozměrů. (4) Tímto poderodováním široké prostory Blátivého dómu nastalo sesutí vápencové mezivrstvy mezi Blátivým dómem a spodními trativody. (5) Takto byl dán předpoklad k vytvoření dnešní

morfologie dna dómu. Voda, které byl zatarasen odtok zřícením, odtékala pomaleji mezi balvany, nebo při vyšším stavu vody stoupala podél stěn dómu na velké puklině k vývěru (2), kde je dnes vykopána přes 1 m hluboká sonda. Odtud tekla po dně dómu až do paleoponoru (6) na protější okraji dómu u skalní stěny kudy se opět propadala do původního trativodu (4). Dno dómu je, jak název říká, tvořeno velmi řídkým jílovitým žlutým blátem, které je sice vodou nasycené, avšak pro vodu nepropustné. Asi za dosti dlouhou dobu se vodní erozi podařilo vytvořit si ponor uprostřed dómu (1) a tento ponor značně prohloubit až na balvanový zával, který je při dně dobře patrný. Mezi balvany se voda prodírá s hukotem do dalších, asi volných prostor.

*) V cit. lit. II. uveden detailní popis jeskyně, proto k němu čtenáři odkazují. Zde je též publikován plán této jeskyně.

Voda zde pozorovaná byla vždy křišťálově čistá, nikdy se z ní ne-srážel sintr na okolním blátě, jako z jezírek, nakapaných se štropu, a byla ledově chladná. Činnost potůčku, jak bude níže patrné, je omezena jen na nejmaximálnější vodní stavy. Přitom, když teče potůček v Malčině, byly pozorovány tyto vodní stavy na jiných objektech: Hádecké ponory nestačily shtat přiváděnou vodu a tato voda proudila celou povodňovou částí údolí až k Výtoku, v Hostěnickém propadání stála nad oběma ponory jezera s velkými víry, voda vytékala vraty Ochozské jeskyně ve velmi silném proudu k povrchovému toku, ve Výtoku vyrážela voda pod velkým tlakem z puklin v masivu. Barva vod potoků byla: Hádeckého mírně šedě zakalená, Hostěnického žlutošedě, dosti silně, Ochozského temně žlutě, nejsilněji, poněvadž potok přichází ze sprašových oblastí v okolí Ochoze. Z Výtoku tekla žlutošedě zakalená voda, málo vyčištěná cestou v podzemí.

V krátkosti přeběhnu naše pozorování hydrografických stavů: Starší badatelé (III, IV) uváděli, že stává na dně dómu periodické jezero. To byly asi ponory činností mnohých návštěvníků ucpány bahnem. 12. prosince 1948 se mi podařilo jako prvnímu zastihnout potůček v činnosti (I). Důležitý poznatek jsem tehdy zjistil, že totiž potůček vytékal zpod stěny vedle vykopané sondy, aniž tato sonda byla zaplavena. Pak nastala veliká přestávka v činnosti potůčku. V této době jsme započali sondovat při výtoku potůčku. Odklizený materiál jsme neopatrně nashromáždili v jeho řečišti, takže tento materiál, když začátkem března 1951 započal opět téci (přestávka byla přes dva roky!), nemohl odtékat do ponoru uprostřed dómu. Tak zaplavil vykopanou sondu (2) a vytvořil malé jezírko (3). Jeho hladina však nestoupala a zůstávala v klidu. Takto jsme zastihli potůček 18. III. Při příští exkursi 22. III. jsme prorazili umělou hráz, vyčistili ponor a svedli vodu do něho. Chtěli jsme pouze vypustit vodu z jezírka, avšak jaké bylo naše překvapení, když voda nechtěla přestat odtékat. Potok tek l normálním způsobem. Zjistili jsme nyní, že se přítok vody změnil a že voda přichází ze dna sondy. 26. III. a 1. IV. ještě potůček slabě tek l, 8. IV. již přestal téci a 22. IV. byla již vyschlá sonda. Při těchto exkursích jsme upravili okolí potůčku a sondy tak, abychom měli lepší přístup k sondě a mohli pozorovat zcela pohodlně hydrografickou situaci. Odkliz hlíny znamenal též přípravu na pronikání proti toku potůčku. Po silných deštích na začátku května začal potok opět téci a byl pozorován 6. a 14. V. 20. V. potok již netekl a nebyl již aktivní do konce roku 1951.

Z uvedených pozorování vyplývá tato hydrografická situace: Z Hádeckého potoka prosakuje voda v nezahlobeném ponoru v řečišti do trativodu, směřujícího pod Malčinu jeskyni. Voda Hádeckého potoka bývá vždy jen málo zakalená, poněvadž má povodí v lesnatých oblastech. Filtrací přes sedimenty v řečišti a na další cestě se může voda naprosto vyčistit a zbavit agresivní komponenty CO₂. Za normálního vodního stavu odtéká voda zasutěným trativodem (5). Při zvýšeném stavu vody nestačí jí trativod odvádět, voda se hromadí před zásypem (4) a vystupuje mezi stěnou dómu a balvany až do sondy (2). Odtud odtéká voda do ponoru (1), uprostřed dómu, kde se propadá opět do zasutěného trativodu. Byla-li v řečišti hráz a vodní hladina stoupla asi o půl metru, pak voda přestane stoupat a hladina zůstane v klidu. Nutně proto předpokládáme existenci třetího trativodu (7) v neznámé prostora proti proudu potoka (4), který odvádí vodu v tak vysokém vodním stavu. Skalní stěna, odkud potok vyvěrá,

tvorí jistě sifon, poněvadž voda se zde chová jako ve spojitých nádobách.

Nyní se pokusíme proniknouti prohloubením sondy proti toku potůčku do neznámých prostor a pokusíme se dále objasnit tuto záhadnou hydrografickou situaci.

- I. J. Dvořák: Příspěvek k hydrografii Ochozka. Čs. Kras, II., 56—58.
II. J. Dvořák: Jeskyně Malčina v Hádeckém údolí. Čs. Kras, III., 63—66.
III. A. Boček: Moravský Kras. Praha 1922. Průvodce Moravským Krasem. Praha 1928.
IV. Dr. R. Prix: Badatelské vyhlídky v jižní části Moravského Krasu. Časopis turistů, LIX., č. 2.

Jaroslav Dvořák, Brno.

V níže uvedené zprávičce upozorňuje soudobý archeolog, historik a muzeolog, český odborník na paleolit Josef Skutil na Maškovy paleontologické nálezy v jeskyni Kůlničce.

Krátký článek vyšel v časopisu „Československý kras“, roč. 5/1952 na str. 23.

Maškova zpráva o paleontologických nálezech v Kůlničce u Mokré, okres Brno.

O jeskyni Kůlničce jižně Pekárny na Říčkách v hádeckém údolí nelze po revizi starých literárních zpráv pochybovat, že zde byla také paleolitická stanice (srv. moji noticku v Čas. vlast. spol. musejního v Olomouci, r. 54, 1941, sep. 6, kde je citována starší literatura), k čemuž připojuji zajímavý a důležitý dodatek. K. Jar. Maška zanechal ve svém deníku archeologických prací z r. 1881—1882 volně vložený list se seznamem fauny z Kůlničky (o jinou lokalitu nemůže běžet, protože vedle je taktéž poznámka o Kostelíku, t. j. Pekárně, kteréžto obě jeskyně jsou blízko sebe), který se liší značně od seznamu fauny podané odtud M. Křížem a Fl. Koudelkou. Maška uvádí navíc proti tomuto seznamu Křížovu (I. i II. profil) *Tetrao tetrax* (2), *Mus silvaticus* (4), *Lagomys* (87), *Talpa* (17), *Foetorius erminea* (4), *Foetorius vulgaris* (4), dále *Lepus*, *Lupus*, *Tarandus*, *Bos taurus*, *Ursus*. Naproti tomu tedy K. J. Maška nemá ve svém seznamu podle Křížova přehledu *Arvicola gregalis*, *Antilopa saiga*, *Mustela foinea*, *Sorex fodiens*, *Spermophilus citillus*, *Sciurus vulgaris*, *Mioxus glis*, *Rana esculanta* (I. II.). Je zajímavé, jak tato diference vznikla. Domnívám se, že Maška navštívil při svých obvyklých prázdninových pochůzkách i Kůlničku a získal zde v odpadovém kuželi vyvezeného materiálu i tento paleontologický materiál; jinak není poznámka vysvětlitelná. Pokud vím, v literatuře se Maška o Kůlničce a jejích nálezech nezmínil. jSk.

O archeologických pracích a následných objevech v Adlerově jeskyni se rozepisuje Karel Valoch.

Karel Valoch:

Карел Валох:

**PALEOLITICKÉ OSÍDLENÍ ADLEROVY JESKYNĚ NA ŘÍČKÁCH
V JIŽNÍM MOR. KRASU.**

Палеолитическое заселение Адлеровой пещеры в южной части Моравского Карста на Ричках.

Occupation paléolithique des la grotte dite Adlerova dans le système méridional du Karst Morave.

The Paleolithic occupation of Adler's Cave on the river Řička in the Southern part of Moravský Kras.

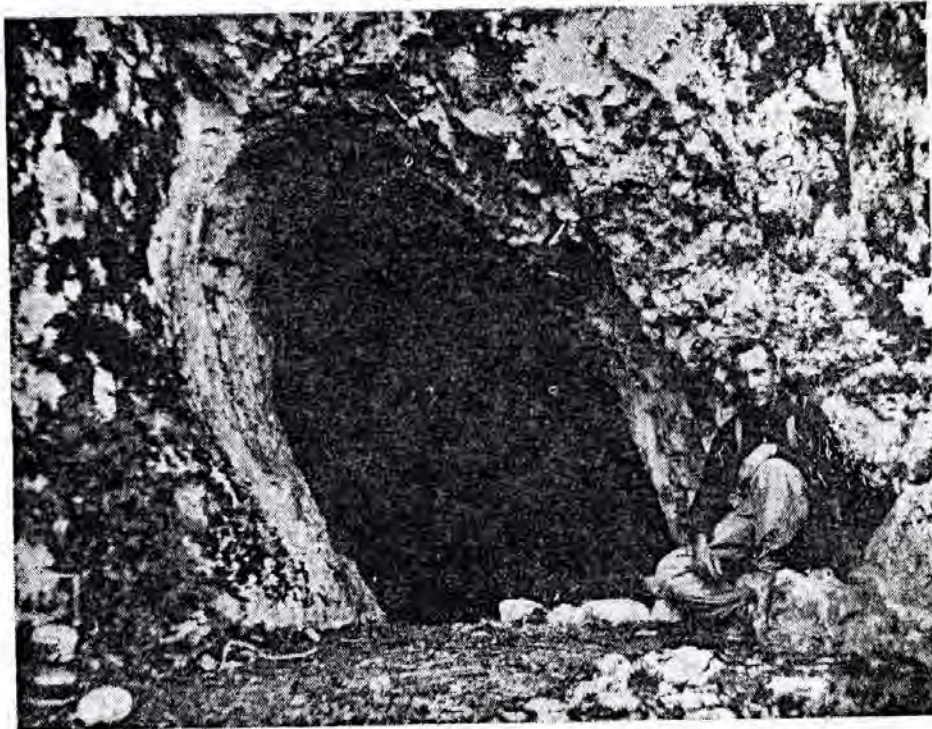
Die paleolithische Siedlungsstätte in der Adlerhöhle im Řičkatale im südlichen Mähr. Karst.

Jižní část Moravského Krasu, malebné údolí Hádeckého potoka, ležící v bezprostřední blízkosti Brna, byla hojně navštěvována pravěkými lovci koncem poslední ledové doby. Toto údolí, zvané Řičky, je snadno přístupné z jihu, kde ústí do rozlehlých nížin svrateckého úvalu a vzhledem k tomu, že proti ostatním krasovým žlebům není příliš hluboké a úzké a dále že mělo pravděpodobně stále aktivní povrchový tok vody, bylo jistě vhodným lovištěm a sídlištěm pro tyto nejstarší obyvatelé Moravy. Památky po jejich pobytu známe také nejen ze světoznámé Pekárny, ale i z ostatních malých jeskyní, jejichž archeologickým výzkumem se koncem minulého století zabývali zejména dr M. Kříž a R. Trampler. Později v těchto jeskyňkách systematické výzkumy podnikány nebyly a o různých amatérských pracích postrádáme zpráv, jak o nálezech samých, tak hlavně o jejich uložení.

Ve stráni mezi Ochozskou jeskyní a Kamenným žlíbkem, vedoucím do Hostěnic, jsou dvě takové jeskyňky, jež poskytly paleolitické nálezy. Prvou zprávu o jejich pravěkém osídlení uveřejnil R. Trampler (lit. 11), který také jeskyně pojmenoval. Menší z obou jeskyní, ležící podle nivelace Křížovy 54 m nad úrovní údolí, nazval Adlerovou jeskyní (podle křtinského lesmistra K. v. Adlera) a větší ve výši 34 m nad údolím jeskyní Křížovou. Ve svém Průvodci je označují Kříž a Koudelka číslem 6 Adlerovu a číslem 5 Křížovu jeskyni.*) Podle citované Tramplerovy zprávy podnikl na jeho popud první výkop v Adlerově jeskyni dr Kříž, ve výzkumu pak pokračoval sám

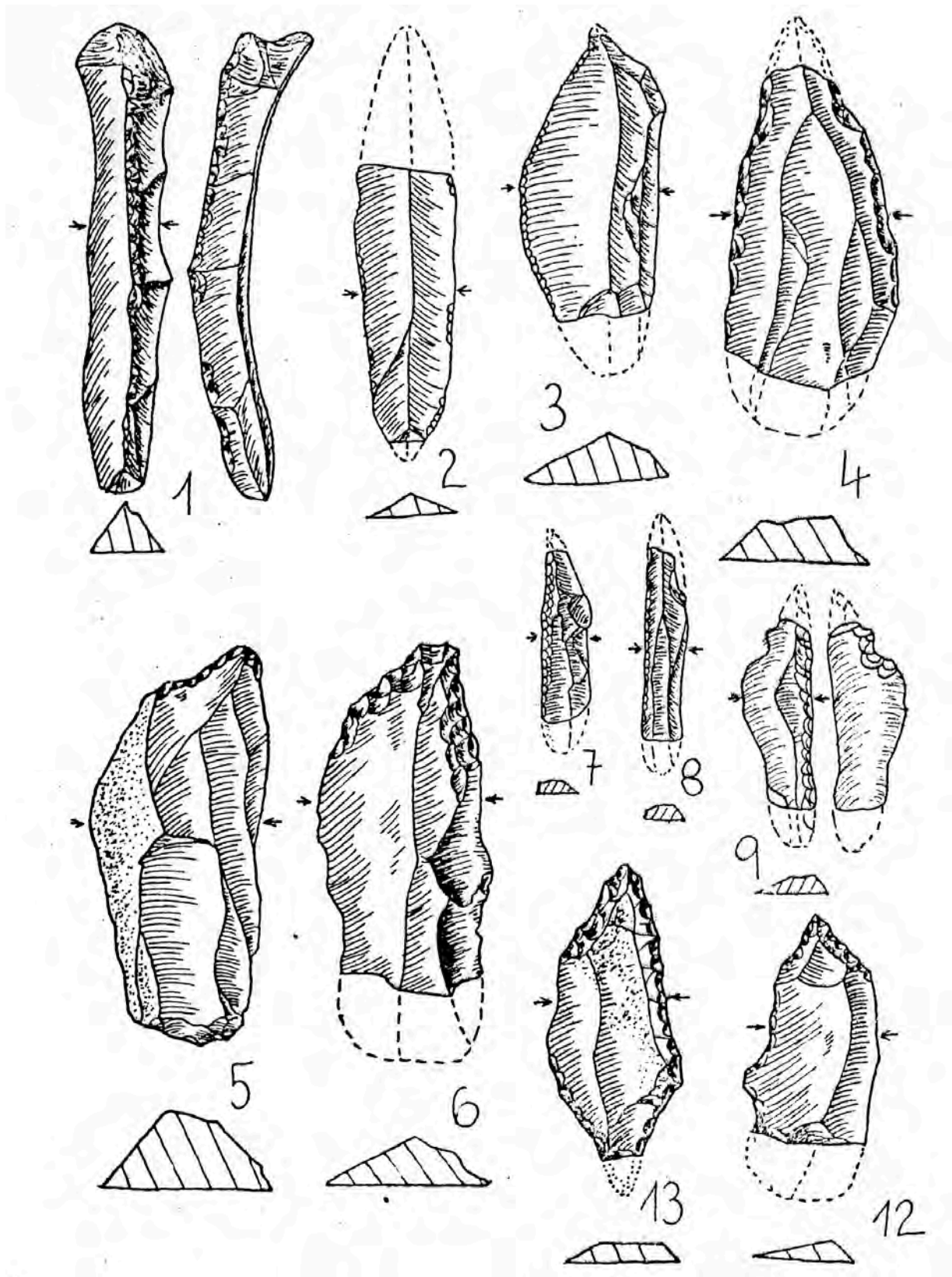
*) K očíslování jeskyní na Řičkách srov.: dr J. Skutil, Časopis turistů LVI, 1944, p. 82-3. — J. Bayer, Sudeta I, 1925, p. 100, uvádí omylem jeskyni Křížovu a Adlerovu jako jednu lokalitu.

Trampler, který během jednoho dne jeskyni „úplně vyklidil“. Ze svých nálezů se zmiňuje pouze o dvou metatarsálních kostech mamuta, ostatní jistě zajímavé nálezy archeologické nepopisuje. Podle Kříže (6, p. 116) sestávala náplava jeskyně z černavé hlíny 120 cm silné, dále z vápencového šterku a hlíny světlejší. Ve svrchní vrstvě našel Kříž v hloubce 60 cm neolitické ohniště se střepy, o paleolitických nálezech se nezmiňuje. — Ve starších pracích uvádějí Adlerovu jeskyni jako paleolitickou stanicí: J. Bayer, F. Černý, J. Knies, H. Obermaier.

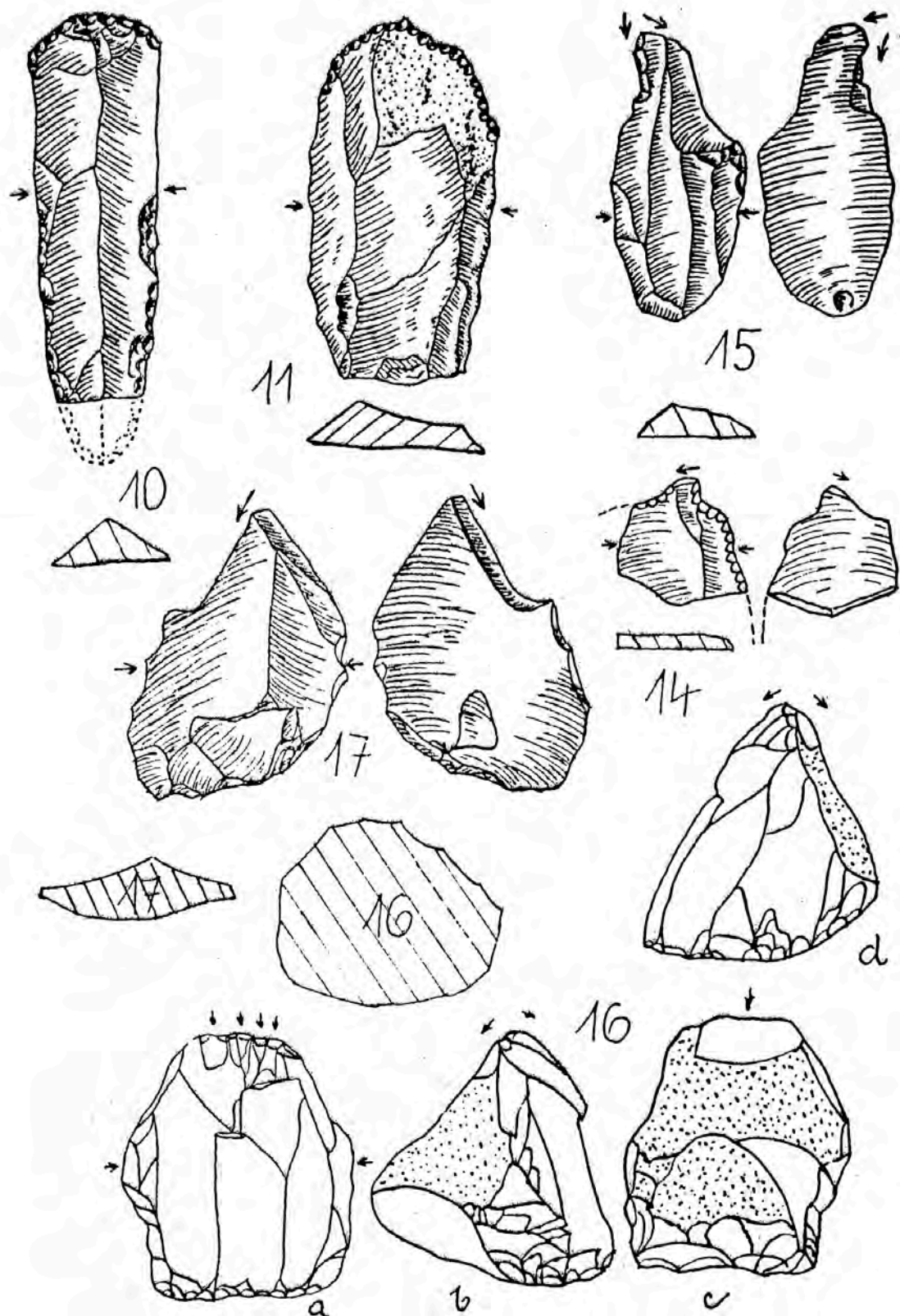
Vchod do Adlerovy jeskyně. (Fo'ó Dierl.)

Roku 1937 pokusil jsem se se svými přáteli V. Gebaurem, J. Stikou a J. Dierlem o zjištění, zda jsou v jeskyni ještě nějaké zbytky paleolitických vrstev. Prokopali jsme téměř celou plochu v rozšířené části jeskyně ihned za vchodem, kde jsme sledovali skalnaté dno v maximální hloubce 120 cm. Intaktní vrstvy zde již nebyly a profil byl vytvořený z promíšených hlín černé a žluté, v nichž jsme porůznu našli několik pazourkových odštěpů a čepelí. Pouze na několika místech se na zvrásněném skalním dnu a pod výstupky pravé stěny zachovaly zbytky žluté sprašovitě vápencem prosáklé vrstvy, z níž pochází většina níže vyobrazených nástrojů a jeden kostěný hrot s krevní rýhou, který jsem spolu s několika jinými předměty z naší sbírky pozbyl při válečných událostech. Kromě popsaných artefaktů našli jsme ještě 30 odštěpů a zlomků čepelí. Nástroje jsou převážně

Paleolitické nástroje z Adlerovy jeskyně.

Paleolitické nástroje z Adlerovy jeskyně.

břitem. Zajímavý je tento nástroj také tím, že je umístěný na původně basálním konci čepele, tedy na bulbu, jak prozrazuje koncentrické zvlnění ventrální plochy, jež se šíří vždy od bodu nárazu. Takové případy, kdy osa užití je zcela protichůdná ose vzniku, nejsou v paleolitické glyptologii obvyklé, vyskytují se však zejména u rydel a také jiných nástrojů, jak jsem mohl pozorovat na materiálu z důležité stanice Borky a jiných lokalit. U rydel lze si tento nepravidelný způsob snad vysvětlit tím, že čepele bývají u bulbu zpravidla tlustší a proto také vhodnější pro vytvoření pevné rydlové hrany.

Na obr. 7—9 jsou obvyklé mikročepelky s obitým bokem buď levým nebo pravým, které bývají také ventrálně opracované. Nízký škrabák na úzké čepeli (obr. 10) je charakteristický magdalénský tvar (Pekárna, Býčí skála, Žitného), velmi pěkně opracovaný. Další je pouze jednoduchou terminální retuší upravená čepel na škrabák (obr. 11).

Známé krčkovité vrtáky pekárenské tu zastoupeny nejsou, našli jsme pouze jemně vypracovaný ostrý vrtáček na širší čepeli vlevo dole vrubovitě retušované (obr. 12) a pěkný dvojitý vrták téměř po celém svém obvodu opracovaný (obr. 13). Naprosto podobný nástroj je vyobrazený z magdalénienu pekárenského, lit. 1, tab. II, fig. 29. I přes to, že máme k dispozici pouze malý výběr nástrojů, zdá se, že rydla ustupují svým významem do pozadí. Nalezli jsme pouze fragment nástroje se zobáčkovitě vypracovaným rydlíkem, vytvořeným dvěma vruby (obr. 14) a jednoduché rohové rydlo na čepeli z křídového rohovce (obr. 15). Zajímavé je pazourkové jádro upravené na dvojitý nástroj (obr. 16); dole půlkruhový hoblík s charakteristicky opracovanou skluznou plochou (16c), nahoře rovná hrana rydla vytvořená několika úhozy.

Ve sbírkách Moravského musea je uloženo ze starších výkopů v Adlerově jeskyni 10 sílexů, které mohu se svolením přednosty odd. pro diluvium dr. B. Klímy níže popsat. Tři z těchto předmětů publikoval již dříve F. Černý (lit. 5). Jsou tam uloženy tři odštěpy, basální část čepele, hrotitá čepel zhotovená z hrany nucleu a protáhlý hrot vlevo ohnutý, vesměs neretušované. Zajímavá je však široká listovitá čepel lehce zahrocená a široký odštěp s excentrickým bulbem. Nízký škrabák na dlouhé čepeli je naprosto podobný vyobrazenému typu 10, avšak není tak pečlivě opracovaný. Jednoduché terminální rydlo na nepravidelném odštěpu je na obr. 17.

Celkový ráz všech těchto nástrojů je jednotný a představuje celkem typicky magdalénien. Po nějakém starším paleolitickém osídlení tu nejsou žádné stopy. Tomu odpovídají také kostěné nástroje F. Proroka, o nichž se zmiňuje dr. J. Skutil (8) a dosvědčuje to ta okolnost, že podle našeho zjištění ležela kulturní vrstva s magdalénienem, ale-

spoň v přední části jeskyně, přímo na skále. — Z uvedeného vyplývá, že Adlerova jeskyně (kat. Hostěnice) byla osídlena během posledního würmského stadiálu paleolitickými lovci, kteří zde zanechali industrii magdalénského kulturního stupně. V pozdějších dobách sloužila jeskyně ještě jednou za útočiště pravěkému člověku v údobí jevišovické keramiky (lit. 10).

L I T E R A T U R A.

1. Absolon K. a Czižek R.: Paleolitický výzkum jeskyně Pekárny na Moravě. I. zpráva za rok 1925. CMZM XXIV, 1926. — 2. Absolon K. Výzkum diluviální stanice lovců mamutů v Dolních Věstonicích na Moravě. Zpráva za rok 1926. Brno 1945. — 3. Absolon K.: Prehistorický výzkum jeskyně Býčí skály na srovnávacím základě, Brno 1945. — 4. Absolon K.: Kamenné paleolitické nástroje z Předmostí ve sbírkách hanáckého městského musea v Holešově. Příroda XXXIX, 1–2, 1947. — 5. Cerný Fr.: Sob na Moravě. Pravěk 1904. — 6. Kříž M. a Koudelka Fl.: Průvodce do moravských jeskyň. Zdánice 1902. — 7. Pfeiffer L.: Beitrag zur Kenntnis der steinzeitlichen Korbflechterei. Zeitschrift für Ethnologie, XXXII, 1910. — 8. Prorok Fr. a Skutil J.: Některé dosud neznámé jeskynní paleolitické nálezy z Mor. Krasu. Československý Kras II, 1–2, 1949. — 9. Rust A.: Das altsteinzeitliche Renntierjägerlager Melendorf. Neumünster 1937. — 10. Skutil J.: Moravské prehistorické výkopy a nálezy 1937–1947. Časopis Zemského musea v Brně, XXXIII, 1946. — 11. Trampier R.: Meine Grabungen in den mährischen Karsthöhlen. Wien 1897.

КОРОТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ.

В Адлеровой пещере, находящейся близко от знакомой Пекарны в долине Рички у Брна, было открыто заселение эпохи магдаления. Открытая кремнистая индустрия видна из рис. 1-17. Кроме того удалось найти стопы человека из конца энеолита. Стратиграфию точно не возможно нарисовать, так как слои были нарушены прежде раскопками; но магдалениен был прямо на скале.

Résumé.

Dans la dite grotte, qui se trouve non loin de la fameuse Pekárna, dans la vallée de Říčky près de Brno, a été constatée une occupation magdalénienne; l'industrie en pierre est reproduite fig. 1–17. Aussi des traces d'une occupation énéolithique ont été trouvées à côté de celà. Une stratigraphie juste ne pouvait pas être constatée parce que les couches ont été très remaniées par des excavations précédentes, le magdalénien se trouvait directement sur le rocher.

Summary.

In Adler's-Cave, laying near of the well-known cave Pekárna in the valley of Řička near Brno, the magdalenian occupation was ascertained. The silex implements are in the fig. 1–17. There were also remarked the scents of the men from the end of eneolit period. Because of the stratum were distrucked by the exploration of the elder date, there was impossible to have the precise stratigraphy; but the magdalenian culture was laying directly on the rock.

Zusammenfassung.

In der Adlerhöhle, die nahe der bekannten Pekárna (Backofenhöhle) im Řičkatale liegt, wurde eine Magdaleniensiedlung festgestellt. Die vorgefundenen Feuersteinartefakte sind auf den Abbildungen (1–17) ersichtlich. Ausserdem wurden hier Spuren des Menschen aus dem Ende des Eneolits vorgefunden. Eine genaue Stratigrafie liess sich nicht feststellen, da die Schichten durch frühere Grabungen sehr verworfen waren. Das Magdaleniens lag jedoch direkt am Felsen.

Poslední z publikovaných prací r. 1952, kterou se nám podařilo najít je příspěvek Karla Valocha, vysvětlující některé nejasnosti kolem archeologických nálezů prof. Rudolfa Tramplera v jeskyních Adlerova a Křížova v jižní části Mor. krasu.

Příspěvek k lokalitaci diluviálních nálezů R. Tramplera v Moravském Krasu.

Z Tramplerových výzkumů v Moravském Krasu je uschována v diluviálním odd. Moravského musea řada nálezů, jež jsou Tramp-lerem označeny H IV, H IX, H X, S IX a S X, jiná lokalisace předmětů však chybí. Pokusil jsem se na podkladě Tramplerových spisků tyto nálezy blíže identifikovat, neboť je mezi nimi řada cenných artefaktů a bylo by škoda, kdyby zapadly jako nálezy z neznámých lokalit.

Ve své práci z r. 1897 píše Trampler, že všechny svoje nálezy označoval počátečním písmenem názvu údolí, římským číslem jeskyně podle očíslování dr. M. Kříže a arabskou číslicí značící hloubku, v níž byl předmět nalezen (na př. H X, 0.5). Jednotlivé krasové žleby, v nichž prováděl svoje výzkumy, označoval H (Hadeker Thal), S (Slouper Thal) a D (Dürres Thal). Většinu jeskyní v různých svých pracích popisuje, avšak čísla souhlasná s označením nálezů neuvádí a někdy užívá běžných dosud zachovaných názvů, jako Balcarka, Pod hradem atd. Nálezy ze všech těchto důležitých sídlišť jsou ztraceny a jejich popis u Tramplera je zcela nedostačující.

Ze všech Tramplerových výkopů zbývají pouze výše zmíněné nálezy z jeskyně č. 4, 9 a 10 v hádeckém údolí a z jeskyně č. 9 a 10 v Pustém žlebu. Tramplerův popis obou jeskyní v Pustém žlebu se skutečně úplně shoduje s Křížovým popisem v Průvodci, což je zejména markantní u č. 9, ve které jedna z četných chodeb ústí nějakým komínem na povrch. Zde je tedy záměna téměř vyloučena a nálezy jsou z obou jeskyně pod Koňským spádem, Křížem očíslovaných 9 a 10. Je to několik pazourkových čepelí a úštěpů a 1 kostěné šídlo, pocházející však možná z nějaké mladší pravěké vrstvy.

Nesnadnější je situace na Říčkách, kde Trampler kopal ve třech nebo čtyřech jeskyních. Jeho zprávy jsou dosti nepřesné, píše na př. „Während der letzten vier Jahre habe ich in zehn verschiedenen Höhlen gegraben...“, avšak v téže práci popisuje jen osm jeskyní v různých částech Krasu, o dalších dvou se vůbec nezmiňuje. V době, kdy Trampler psal „Meine Grabungen“, znal Kříž Na říčkách jen osm jeskyní, takže č. 9 a 10 nemohl označovat podle něho a v pozdějším Průvodci je č. 9 označen Švédův stůl a č. 10 Liščí díra, kterých se příslušný popis nemůže týkat. Zbývá tedy jiné vysvětlení: V citované práci píše Trampler, že objevil v r. 1893 Na říčkách dvě nové jeskyně, které pojmenoval Adlerovou a Křížovou a ihned je prokopal. Musíme se tedy domnívat, že je přiřadil k tehdejšímu Křížovu soupisu a dal jim další pořadová čísla, takže první objevená Adlerova má označení H IX a další Křížova H X. Křížovu jeskyni cituje ve svých

pozdějších člancích jako jedno ze svých nejbohatších diluviálních nalezišť v Mor. Krasu. Tomu odpovídá také větší počet pazourků a kostí s označením H X, mezi nimiž je několik typických artefaktů. Rovněž z Adlerovy jeskyně (H IX) je několik pěkných nástrojů, o kterých se sám vůbec nezmiňuje. Jediný pazourkový ústěp označený H IV je velmi nesnadno lokalisovat. V uvedené práci se Trampler zmiňuje, že v r. 1895 kopal v třetí jeskyni na Říčkách téměř bezúspěšně. Její nepřesný popis odpovídá nejspíše Liščí díře, kterou Kříž označil č. 7 a později č. 10. Označení č. 4 nelze vztahovat na Kříže, neboť v jeho starší práci je takto označena Ochozská a později v Průvodci malá jeskyňka pod Kostelíkem, kterou R. Prix nazývá Hadí dírou.

Ke konci je nutno se zmínit, že již Knies správně určoval jeskyně Trampler IX a X do Pustého žlebu pod Koňský spád, avšak nerozlišil označení H a S. Dr. Skutil klade H IX a X na Říčky, ale přesněji je neurčuje.

LITERATURA:

- J. Knies: Přehled moravského paleolitu. Obzor prehistorický 1925, Niederlův sborník, p. 113.
M. Kříž: Die Höhlen in den mährischen Devonkalken und ihre Vorzeit. Jahrb. d. k. k. geol. Reichsanstalt, Bd. 42, 1892.
M. Kříž—Fl. Koudelka: Průvodce do moravských jeskyň. Zdánice 1902.
R. Prix: Tajemství jižní části Moravského Krasu. Svobodné noviny 19. I. 1947.
J. Skutil: Moravská krasová bibliografie R. Tramplerera. Československý Kras III, 1950, č. 9—10.
J. Skutil: Časopis turistů 1944, LVI, p. 82.
R. Trampler: Meine Grabungen in den mährischen Karsthöhlen. Wien 1897, sep. p. 1—15.

K. Valoch, Brno.

Vzhledem k blížící se uzávěrce naší Edice a vzhledem k současnému nedostatku smysluplného materiálu, budeme v seznamování našich čtenářů s historií speleologické a jiné výzkumné činnosti v jižní části Moravského krasu pokračovat v příštích létech v naší Edici SE – 3 pokud nám věk a zdraví dovolí v práci pokračovat.

Na závěr ještě uvedeme **vzpomínky** účastníka výzkumných prací v jižní části Moravského krasu z oněch dob, **Ladislava Slezáka**.

Někdy v říjnu r. 1951 byla pracovní skupina Hádecká posílena o studenty gymnázia Jiřího Dimitrova v Králově poli pod vedením L. Slezáka, který směřoval též ke studiu geologie na Vysoké škole. Studenti se věnovali uvolňovacím pracím v Labyrintu Ochozské jeskyně, pokusům o prolongaci Nové Ochozské chodby, zpracováním dokumentace a drobným výzkumům v okolních lokalitách. Tato studentská skupina zanikla po maturitách v r. 1952 jako celek, někteří její členové se však dále angažovali až do r. 1956, kdy většina ukončila studia na Vysoké škole a rozešla se na umístěnky v různých částech ČSR.

Na tomto snímku vidíte partu jeskyňářů Jaroslava Dvořáka tak, jak chodila do krasu někdy v létech 1951 – 1952.

Stojící zleva doprava : Luboš Svoboda, Albert Krejčí, Jaroslav Dvořák, Jiří Kubálek.

Dřepící zleva do prava : Josef Slačík, Jan Hynšt, Pavel Plundrác, Ladislav Slezák.

Nástupnickou skupinou Dvořákovy Hádecké pracovní skupiny se, někdy od r. 1956 stala skupina, vedená Janem Himmelem a jeho bratrem Petrem Himmelem, později jako Speleologická sekce při Domu kultury Závodního klubu ROH Královopolské strojírny v Brně. Touto skupinou prošla spousta zájemců o jeskyně, většina z nich ale odcházela do severní části Moravského krasu na slibnější lokality.

Mezníkem pro Ochozskou jeskyni, její výzkum, průzkum a využití se stává r. 1960. Ale této historii se budeme věnovat až příště. Až k tomu zase seženeme materiál ! (Pokud se zadaří).

Drobné poznámky v textu jsou poznámky pamětníka Ladislava Slezáka.

Hádecký žleb a Ochozská jeskyně v historických pracích prof. Richarda Tramplerera.

(Publikováno v létech 1894 – 1897)

Překlad : **MUDr Jiří Urban**

První historická práce, kterou Vám zde předkládáme, práce, popisující údolí Hádeckého žlebu je práce profesora Richarda Tramplerera z devadesátých let 19. století. Přeložil nám ji náš spolupracovník (dnes již zemřelý) MUDr Jiří Urban a s jeho souhlasem tato práce vyšla v naší Edici SE – 3 v ročence č. 2/2010, v Tématickém okruhu č. 4. V tomto Tématickém okruhu je popisována činnost německých jeskyňářů v 19. století.

Ve stejné ročence vyšla také v překladu MUDr Urbana Tramplerova práce, popisující vznik a objev Ochozské jeskyně.

Překlad MUDr. Urbana :

[Signatura originálu v Moravské zemské knihovně v Brně : DEP Nov. - 226.502]

Oesterreichische Touristen-Zeitung
Ročník XIV., 1894, číslo 10, strana 111-113
Ročník XIV., 1894, číslo 12, strana 129-132
Ročník XIV., 1894, číslo 13, strana 141-143
Ročník XIV., 1894, číslo 14, strana 156-157.

Název originálu : Das Hadeker Thal in der „Mährischen Schweiz“

Prof. Richard Trampler
Vídeň

Hádecké údolí v „Moravském Švýcarsku“.

Hlavní město Moravy se může právem honosit nádherným okolím. Stále zelený věnec výšin bohatých na lesy v lidové mluvě nazývaný „Moravské Švýcarsko“, vroubí na severu „rakouský Manchester“ strmících továrních komínů.

Z kopců není sice Babí lom, vystupující ke 563 m nejvyšší, ale pro svou exponovanou polohu nejrozsáhleji viditelný kulminační bod, který ovládá daleko se táhnoucí

rovinu jižně od soutoku Svratky a Svitavy, v níž je vsazeno Brno. Viděno odtud, jeví se Babí lom jako impozantní kulatý vrchol hory, zatímco ve skutečnosti tvoří 2 km dlouhý zcela jiho-severně se táhnoucí hřeben, jehož jižnější část obrácená k moravskému hlavnímu městu vlastním Babím lomem je pouze 528 m vysoká. Daleko vyšší je triangulační bod Mucky (zkomoleno ze slovanského „u boží muky“ = zur Martersäule) , severovýchodně od vesnice

Šošůvka nad Sloupem, který musí být označen jako kulminační bod Moravského Švýcarska, neboť vystupuje až do 613,1 m.*) O něco nižší, ale pořád ještě vyšší než Babí lom je Podvrší, nazývaný snad také „malý Babí lom“ , který se zvedá napravo od vozové cesty z Obůrky (Těchov) do Veselice, do 588,9 m. Z tohoto vrcholku se potěšíme přímo velkolepým, pouze málo lidem známým rozhledem od Pálavských vrchů až k výšinám česko-moravské hranice u Moravské Třebové (téměř 100 km).

Avšak nejenom zalesněné kopce vábí pocestného ze shonu a ruchu továrního města do přírody, také nádherná údolí působí na nadšeného přítele přírody obzvláštní přitažlivou silou, tím více, že jsou lehce dosažitelná a bez námahy schůdná. Mezi údolními ležícími západně od Svitavy, která dělí Moravské Švýcarsko na dvě nestejně velké části, a těmi ležícími východně, se uplatňuje znatelný rozdíl. Ta prvnější, patřící syenitové oblasti, mají líbezný, půvabný charakter, jsou pravou venkovskou idylou, jako Kateřinské údolí, které ústí na úpatí Nového hradu ; ta východní přináležejí z největší části oblasti devonského vápence, a upomínají svými příkrými, zčásti holými údolními stěnami poněkud na údolí našich vápencových Alp, tak jako Křtinsko-Josefovské údolí, údolí Punkvy a „Suchý“ žleb.

*) Podle laskavého sdělení pana kapitána lodních linek a triangulačního ředitele Alexandra rytíře von Kalmára, přednosty astronomicko-geodetické skupiny c.k. vojenského zeměpisného ústavu, byla zjištěna výška kopce Mucky-Berg v roce 1892 jako 613,8 m, takže se tento jeví o 0,7 m vyšší než dříve. V okolí je ale pojmenování Mucky-Berg neznámé, lidová mluva nazývá tento drobě přináležející kulminační bod Helišova skála a tato měla na staré speciální mapě výšku 608,73 m (321°).

Je to velká a zajisté z žádných stran nepopíraná zásluha sekce „Brno“ rakouského Klubu turistů, že zpřístupnila tyto nádherné kraje značkováním a udržováním cest a zřizováním vyhlídkových rozhleden, obou glorií na Babím lomu, Alexandrovky na Chochole u Adamova a Ripkovy rozhledny na výšině Macochy návštěvě cizinců, a bylo by si jen přát, aby obyvatelstvo Moravského Švýcarska rozeznalo a hodnotilo tyto chvályhodné úmysly, a nechtělo se jim stavět na odpor zamazáváním značení cest právě na orientačních místech důležitých pro pocestného a vandalským ničením půvabných rozhleden.

Při vřelé péči jmenované sekce o zpřístupnění krás přírody v okolí Brna se jeví takřka nápadné, že jedno z nejnádhernějších údolí v největší blízkosti hlavního města je opomíjeno. Toto macešské jednání je o to nepochopitelnější, že toto údolí, Hádecké, skrývá jeden z nejkrásnějších klenotů Moravského Švýcarska, Ochozskou jeskyni, kterou proslulý jeskynní badatel krasu, dr. Adolf Schmidl, označil za nejkrásnější jeskyni Moravy. Pro pocestné, pro něž je horolezectví nepohodlné, a kteří chtějí strávit jeden den daleko od lidského hemžení města ve volné Boží přírodě, je Hádecké údolí vítaným místem pobytu. Nevede jím žádná vozová silnice, jenom ubohá škrapová cesta, která je lépe schůdná než sjízdná ; nic neruší svatý klid přírody, ani milé bublání potůčku, neboť tento si v létě vymyl koryto většinou v podzemních, dosud žádnému lidskému oku nezpřístupněných prostorách. Žádný lidský hlas nepřerušuje pokojné ticho, které pocestného obklopuje ; neboť nikoho nepotká, a stojí zde bezradně, když jde o to, aby se orientoval – Bohem zapomenutá krajina toto nádherné, tak málo oceňované údolí ! Je proto téměř příkazem povinnosti obrátit pozornost k této terra incognita [latinsky : nepoznaná země – pozn.překl.]. Snad se podaří těmto řádkům zpřístupnit také tuto část Moravského Švýcarska turistickému ruchu.

Výchozím místem nebo lépe řečeno „stanicí“ pro návštěvu Hádeckého údolí je farní ves Ochoz, bezvýznamné místo, jehož západní řada domů souvisí s výše položenou Ubcí, přes kterou vede silnice z Brna do Křtin. U obecního hostinského Josefa Votruby najdou dvě osoby nocleh, a také stravování je – jinak v Moravském Švýcarsku velice bolavý bod – dobré. Zamýšlí-li výlet do Hádeckého údolí větší společnost, doporučuje se oznámit návštěvu hostinskému dopředu, jako se vůbec, zejména v pracovní dny, jeví vhodné dokonce i pro jednotlivé osoby hostinské např. ve Skalním mlýně, ve Sloupě a především v Jedovnicích, vyrozumět o své návštěvě, abychom se nedostali do nebezpečí, že budeme nakrmeni něčím nepoživatelným, nebo, což se také stává – ničím.

Z cest, jimiž se dostaneme do Ochoze, budiž pohovořeno o třech, které vedou z Brna, Bílovic a Adamova ke „stanicí“ Hádeckého údolí. Bohužel jsou všechny tři pro turisty, kteří si nechtějí posloužit vozem, ne právě lákavé. Snad se podaří jinak tak čilé sekci „Brno“ najít pro pocestné a vyznačit krásné lesní cesty ; získala by si tím o Moravské Švýcarsko ještě větší zásluhy, než si doposud získala.

Cizinec, který se chce pustit cestou z Brna do Ochoze, udělá dobře, když si hned u nádraží v Brně nechá ukázat Křenovou, ulici, která vede do Juliánova, malé, východně od Brna položené vesnice, kterou lze nazvat předměstím Brna. Křenová začíná za prvním drážním viaduktem státní dráhy a vede asi půl hodiny v přímém východním směru až k mostu, který vede přes zde regulovanou Svitavu. Před mostem stojí „Tražový úřad“ a před ním se v malé zahradě zvedá jedna z pamětihodností Brna, v gotickém slohu ve XIV. století zbudovaný Zderadův sloup, který podle pověsti nechal zřídít král Vratislav v roce 1090 svému zavražděnému vojevůdci Zderadovi ze Švábenice. Svitava zde tvoří jazykovou hranici; neboť na druhé straně řeky jsou pouliční tabule, štíty a hovorový jazyk již české. Za mostem se ulice dělí : pocestný si vybere doleva odbočující vozovou cestu, zatímco krásná ulice napravo vede přes Bedřichovice [německy : Bellowitz] do Slavkova, známého místa bitvy tří císařů. Dlouhá řada domů, do které vstupujeme, je „Táborská třída“, vytváří část (Na Táborské) severně od ní ležící velké vesnice Židenice [německy : Schimitz] a končí novou krásnou kaplí a křížem. Na její druhé straně (vlevo) začíná Juliánov [německy : Julienfeld] , který se sestává z téměř půl hodiny dlouhé ulice. Na její druhé straně se jde mezi Židenickou horou a Černovickým kopcem (na mapě Nová hora) mírně vzhůru k hostinci, nazývanému „Malá Klajdovka“. Zde se ulice opět rozvětvuje ; v přímém směru vede do každému Brňanovi známého tržiště Líšně, jehož obyvatelky, „Líšňačky“ jako trhovkyně a podomní prodavačky zásobují obrovské břicho hlavního města drůbeží, vejci, ovocem atd. Pocestný si vybere ulici, která odbočuje doleva, a nyní dále stoupá vzhůru, kolem „Růženina dvora“ (na mapě poplužní dvůr Mordovna) - v létě kolem poledne žádná příjemná procházková cesta. Odpočinek poskytne hostinec Velká Klajdovka, ležící na stráni z Brna odevšad viditelného kopce Hády (vlastně „na hadech“ = kopec hadů), který již dosahuje střední výšky brněnské jeskynní náhorní roviny (422,7 m). Samotná Klajdovka (vzdálená 5,4 km nebo 1 ~ hodiny od Brna) leží 377,8 m vysoko a poskytuje kvůli své exponované poloze nádherný rozhled, který nás bohatě odškodní za výstup v žáru denní hvězdy. Před našima očima se odvíjí nádherné panorama : od Obřan, kde Svitava vystupuje z divoké romantické údolní rokle, až k dolnorakouské hranici k vápencové skále Pálavských kopců s pověstmi proslulým Dívčím hrádkem. Pod námi se rozprostírá moře domů moravského hlavního města, a dostáváme představu, že zde bydlí pohromadě téměř 100.000 lidí. Zřetelně vystupují kostely se svými věžemi, tak do jehlové špičky vybíhající věž kostela sv. Jakuba a katedrála na Petrově bez věží, kterou ještě převyšuje Špilberk se svými kdysi obávanými kasematami.

Z Klajdovky se dostaneme za 1 hodiny k mírně vysoké a 490 m dlouhé, malebně krásné skalní partii, která se již sestává z vápence, která krajinně propůjčuje zvláštní

krajinný půvab. Zde lze studovat v malém zvláštnosti devonského útvaru, který bude později vyžadovat ve velkém náš celý zájem. Skálou prostupují četné trhliny, z nichž jedna se rozšiřuje v malou jeskyni, kterou lidová mluva nazývá Šumberova díra. *) Poněvadž její návštěva oproti nádherným jeskyním neskýtá žádný zvláštní půvab, lze její návštěvu doporučit jenom těm turistům, kteří nemusí skrblit časem.

Za Klajdovkou vstupujeme bezprostředně za myslivnou po pěšině do vroucně vytouženého lesa, jehož příjemný chládek a aromatický vzduch nám udělá dvojnásobně dobře po předcházejícím pochodu po prašné stále vzhůru vedoucí silnici. Po asi půl hodině vyjdeme opět na silnici a zpozorujeme (napravo od ní) na divoce rozeklané, modrošedé skále, že se již nacházíme v brněnském jeskynním území, uprostřed devonského vápence. Tuto oblast nazývá lid „Kopaniny“, asi proto, že se zde odedávna dobývá dobrý silniční štěrk. Také odtud je nádherný rozhled, zejména na jih přes Líšeň ke Slatinským kopcům, z nichž vystupují v geologickém ohledu zajímavé jurské ostrovy Nová hora, Stránská skála a zejména Švédské šance, které se viděny odtud velice málo vyjímají. Stojíme na místě, kam sem od Líšně vede vzhůru (418 m) dobrá vozová cesta. Nyní jdeme neustále v lese ještě vzhůru, dokud se uprostřed lesa nedostaneme do výšky 447 m. O několik kroků dále zpozorujeme, že půda dostává červenou barvu, která nás živě upomíná na tak zvaný Červený kopec u Brna, který na cestě do „Pisárek“ dokonce i laikovi padne do očí pro svou intenzivně červenou barvu. Po několika minutách stojíme před Boží mukou a kilometrovník nám říká, že jsme se vzdálili od hlavního města 11 km. Brzy upoutá naši pozornost kuželovitý kopec, Chochola, který vyčnívá před námi z terénu jako vápencová skála z červeného pískovce svým kuželovitě tvarovaným tělesem až do 422 m. Ve vzdálenosti 40 m odbočuje doprava polní cesta k Bělskému mlýnu, ležícímu v zelené lučině v údolní kotlině, avšak my kráčíme v temném stínu lesa dále a jsme rádi, že cesta vede dolů. Les prořídne a před námi leží na severu a východě zalesněnými výšinami ověncovaný cíl naší pěší chůze, dvojvesnice Ubce-Ochoz. *)

*) Kdo chce jít na Klajdovku z Obřan, první zastávky státní dráhy (od Brna), pustí se od stanice pěší lávkou, která jej kolem maloměřické vápenky dovede příkře nahoru přímo k Šumberově díře, ke které se dostane na pravé straně.

Při opuštění lesa přijdeme opět na silnici, po které jdeme ale jenom krátký úsek, neboť doleva odbočuje pěšina, která vede opět na silnici kolem vyhořelého větrného mlýna směrem dolů. Od železného kříže (chybí na mapě !) vede vozová cesta (napravo) přímo do vesnice Ochoz, zatímco silnice přes Ubce jde do Křtin. Za 3 hodiny lze po této cestě, polovinu z toho v krásném lese, pohodlně dojít z Brna do Ochoze.

O mnoho kratší, ale o něco nepříjemnější, je cesta z Bílovic do Ochoze, a právě tato by mohla být pro výlet do Hádeckého údolí tou nejpohodlnější, kdyby byla bývala zbudována na levé straně Řícmanického údolí středem lesa. Na „zastávku“ Bílovice se dostaneme z Brna za asi 1 hodiny státní drahou. Místo, ačkoliv nedaleko města, leží již uprostřed Moravského Švýcarska, nabízí tím veškeré pohodlí pěkného letního pobytu ; proto se stalo v novější době velmi oblíbeným letoviskem Brňanů, jak dosvědčují rok od roku nově vznikající malé, venkovské domky, uvažované pouze pro jednu rodinu na letní pobyt. Poté, co jsme od „zastávky“ sešli na pravý břeh Svitavy, překročíme řeku a putujeme po dobře udržované silnici, táhnoucí se souběžně s řekou, až ke komplexu domů, který patří k Bílovicím. Samotná obec leží na druhé straně Svitavy na pravém břehu. Od velkého mlýna jdeme podle turistického značení cest (červená) zhotoveného Klubem turistů, jdeme po té, která by nás po dvou hodinách dovedla přes kopec zvaný Baba [německy : „Grossmutter“] do Křtin ; naše cesta ale odbočuje, poté, co vystoupíme na návrší, u kříže do prava a vede zase do údolí, takže se udiveně ptáme, pro jsme se nepustili hned údolní cestou. Putujeme nyní kupředu na dně údolí, napravo doprovázeni bublajícím potůčkem, který si razí cestu

mezi bujnými poli a nádhernými lučinami až k vesnici Řícmanice. Zde začíná již dva roky dohotovená silnice do Kanic, po níž čile kráčíme dále, těsně vedle voňavých lučin. Roztomilá denní hvězda to myslí předobře s pocestným, jemuž se řine pot z čela. Toužebně se dívá na protilehlý údolní svah, který je až k úpatí porostlý krásným hustým jehličnatým lesem.

Mimoděk doléhá na rty otázka : „Proč nevede cesta po druhé straně údolí ?“ A vykoupáný v potu nechá pocestný vyjít najevo přání, aby jinak tak obětavá sekce „Brno“ rakouského Klubu turistů nebo Okrášlovací spolek v Bílovicích měly slitování s poutníkem vyčerpaným paprsky horkého dolů na zem svítícího slunce a upravily pěší cestu na levé straně krásného údolí. Nová silnice brzy zahýbá doleva a vede vzhůru do Kanic ; my ale jdeme po úzké stezce v údolní dolině a nad téměř holým návrším, jehož písčité břidličnatá hornina dává tušit spodní vrstvu devonského útvaru, spatříme domy Ochoze-Ubce, konečného bodu našeho téměř dvouhodinového pochodu.

Turisté, kteří jsou ve šťastné situaci, že mohou pro výlet využít dvou dní, mohou s návštěvou Hádeckého údolí spojit návštěvu Křtinsko-Josefovského údolí. Toto poslednější je jedním z nejkrásnějších v brněnské jeskynní oblasti, jeho výchozím bodem je železniční stanice Adamov, perla Moravského Švýcarska. Krásné, většinou slohově správně postavené vily dávají vesnici, položené v idylicky krásné údolní kotlině, jejíž malý, gotický kostel všude vystupuje, vzezření vilového městečka. Překračovalo by rámec tohoto pojednání, věnovaného Hádeckému údolí, zdůrazňovat krásy a pozoruhodnosti výše jmenovaného údolí ; později by se také proto mohla najít vhodná příležitost.....

Ale již nyní budiž přiznáno, že velké množství přírodních krás je na veřejnosti méně známo a ještě méně ceněno, a že je takřka povinností, zameškané nahradit a údolí zpřístupnit také vzdáleným. Putování Křtinsko-Josefovským údolím se vyrovná procházce v nějakém divokém parku. Při ní je možno navštívit Evinu jeskyni (Jáchymku), jeskyni Býčí skálu, Kostelík a Křtinskou jeskyni (Výpustek). Konečným bodem údolí je malebně krásně položený městys a poutní místo Křtiny s impozantním kupolovým chrámem a rozlehlým zámekem. U S.G. Uhra nalezneme výtečnou kuchyni a ubytování v nově zbudovaném, se vším komfortem vybaveném hotelu, který postačí i dalekosáhlým nárokům.*)

*) Pěšinu přes les, porostlý zpočátku buky, později jehličnany, nelze minout. Rozvětvuje se několikrát, což ale nemusí mást ; jenom jednou odbočuje ostře doleva škrapová cesta, která je ale, když udržujeme severovýchodní směr, nesnadno schůdná. Značkování této krásné, stinné pěšiny by bylo velice na místě !

Ze Křtin vede silnice do Ochoze, ovšem většinou krásným lesem, takže také pěší cesta není nepříjemná, zvláště když tuto je možno konat většinou po dobrých pěšinách. Těm, kteří po silnici raději jedou než jdou, dá jmenovaný hostinský k dispozici povoz. Silnice vede přes malý Křtinský potok vzhůru, kolem malých domů zařízených pro letní pobyt, a brzy je pocestný v chladném lese, jímž vede silnice stále vzhůru. Za kilometrovníkem 182 končí les na levé straně, a zde odbočuje pěšina, která vede rovně (vůbec ne nalevo) na návrší a bezprostředně u mariánského sloupu opět ústí na silnici. Tato vede odtud dolů, okolo spolu souvisejících vesnic Březina a Proseč, jejichž domy zůstávají ležet vlevo. Pod oběma místy (za kilometrovníkem 168) odbočuje u malé vápenky (vpravo) opět pěšina, která vede zpočátku po okraji lesa kolem bujných luk a kolem „panské“ vápenky, později středem lesa a opět se spojuje se silnicí. Půjdeme po ní ale jenom krátký úsek ; neboť po několika krocích odbočuje bezprostředně před mostem přes Ochozský potok, v létě většinou suchý (za kilometrovníkem 156) opět pěšina, která nás kolem dvou „panských“ vápenek zpočátku

po okraji lesa, potom mezi poli a šťavnatými lučinami za 1 L až 1 " hodiny zavede do Ochoze.

Zde si musíme dopřát pro více jak 4 hodiny trvající pěší cestu nádherným Hádeckým údolím trochu klidu a současně tělesného odpočinku, neboť v něm nelze najít žádný hostinec.

*) Hotel má 10 hostinských pokojů, avšak sám jeho majitel může ubytovat větší počet hostů v soukromých domech.

Při opouštění obecního hostince se obrátíme napravo (rovně vede ulice do výše položené Ubce) a procházíme vesnickou ulicí, jejíž domy s pestře pomalovanými plochami zdí, zejména okolo oken a v nich, nám téměř vtíravě poukazují na typ vesnických selských dvorů kolem hlavního města Moravy. Sbor usilovně kejhajících hus a hejno obtloustlých, kolébajících se kachen nás doprovází ostatně opuštěnou řadou domů, a pohledy červenolících dětí, které stojí pod domovními dveřmi a překvapeně se dívají na v Ochozi tak řídkou návštěvu cizinců, provázejí naše kroky. Avšak brzy unikneme venkovské scenerii a ocitneme se na kamenné vozové cestě, která vede vzhůru kolem malé kaple, před níž stará matička vykonává ve stínu dvou mohutných lip tichou modlitbu. U kamenného kříže jsme se dostali do výšky (393 m) a nabízí se nám půvabný pohled. Před námi leží jedna z líbezných údolních kotlin, s jakými se pravidelně setkáváme před vchodem do údolí bohatých na jeskyně v devonském vápenci. Vlevo, podél ubohé vozové cesty, zpozorujeme několik primitivně zařízených vápenek, jejichž čadící kouř není s to zakalit čistou atmosféru ; nad nimi leží chaotická spleť větších a menších vápencových balvanů, které pecím dodávají materiál k pálení, před nimi hranice dříví, nutného topiva. Odkryté stěny pod lesem jsou výsledkem lomů na vápenec. Hluboká černá modř devonského vápence, protkaná bílými žlutými nebo červenými žilami křemene, zaplavená tmavou zelení jehličnatých stromů na výšině podává zcela zvláštní barevný obraz. Napravo od vozové cesty se táhne podél okraje lesa úzký pruh polí, z nichž téměř každé vykazuje kulatou, trávou a nízkým houštím porostlou prohlubeň. Máme zde několik závrteků [německy : Erdtrichter], tak často se vyskytujících v křídovém vápenci krasu („závrtky“ je nazývá slovanský obyvatel brněnského jeskynního území) neboli dolin. *)

Na dně údolí před námi se rozprostírá šťavnatá lučina, která se jeví uzavřena nalevo a v pozadí hustě zalesněnými kopci. V popředí planiny se vynořují tři obílené malé domy, které se zřetelně zvedají ze zelené pastviny a propůjčují krajinné idyle nádhernou dekoraci.

U svrchu zmíněného kříže odbočuje doprava zřetelně rozeznatelná stezka pro pěší, která nás napříč přes pole přivede brzy na okraj stín skýtajícího lesa, podél něhož kráčíme dolů. Když se dostaneme na úpatí stráně, musíme se ale (nalevo) obrátit k půvabným malým domům, přejít silnici a zajít do domu položeného vlevo od silnice, obklopeného předzahrádkou. Je to myslivna Hádek, jejíž obyvatel vlastní klíč k Ochozské jeskyni, bez nějž je návštěva této perly brněnského jeskynního světa nemožná. Jestliže jsme si s sebou vzali průvodce z Ochoze, vydá tomuto klíč, v případě, že se vykáže svíčkami k osvětlení ; neboť do jeskyně lze vstoupit pouze s osvětlením svíčkami – velice moudré opatření, které má zabránit tomu, aby tak nebyly začerněny od sazí a kouře skutečně jedinečně krásné sintrové útvary, jako v ostatních jeskyních Moravského Švýcarska zpřístupněných již po staletí návštěvě, s výjimkou Sloupské krápníkové jeskyně a teprve před čtyřmi léty [to znamená roku 1890 – pozn.překl] zpřístupněné Šošůvecké jeskyně. Avšak je zbytečné brát s sebou nějakého průvodce z Ochoze, hádecký myslivec sám je nejlepším průvodcem v celé oblasti, kterou zamýšlíme prochodit.

Několik kroků pod myslivnou překročíme po dřevěné lávce čirý potůček, Hádecký potok, jak je v celém kraji nazýván, nebo potok Říčka, jak jej ne zcela správně označuje nová speciální mapa, ve vrcholném létě a dokonce po silných lijácích malá, nezřetelná voda – stín bývalé velikosti. Před mnoha tisíci lety to musel být mohutný proud, který byl v stavu vymlet tuto údolní kotlinu a celé Hádecké údolí. V oněch dávno uplynulých dobách vytvářela Hádecká kotlina pravděpodobně nějaké velké jezero, které si pozvolna zjednávalo průlom dnešním údolím. Hádecký potok vděčí svému vzniku několika pramenným potůčkům. Hlavní pramen stejného jména pramení na severovýchodě pod myslivnou, téměř uprostřed mezi vesnicí Bukovinka a tržištěm Račice. Druhý nejdůležitější pramenný potůček přichází přímo od severu, od poplužního dvora Nové dvory, a spojuje se s Hádeckým potokem bezprostředně před lávkou, kterou jsme překročili. Na druhé straně od ní stojí nuzný dům myslivce, nalevo od něj velká, na trávu bohatá ovocná zahrada, v níž se nachází studna, která dodává mléčnou vodu. Rozpakujeme se, abychom přinesli sklenici této vody k ústům, ale obstarožní zdvihadlo nás ujišťuje, že to není nápoj z „Lethe“, protože se rozhodneme ukojit naši palčivou žízeň.

---

*) V okolí Ochoze, Babic a Křtin je slovanský výraz „závrtek“ neznámý; tamní slovanské obyvatelstvo nazývá nálevkovitou prohlubeň „zmola“. Toto ve slovanské spisovné řeči nepoužívané slovo znamená v němčině „jáma“, a snad je identické se „zmoka“ = příkop nebo „zmolina“ = rokle.

Od myslivny kráčíme údolím dolů (jihozápadně) a stojíme na okraji hustého lesa, na vozové cestě, po níž jsou s to projet jen dobře stavěné venkovské bryčky. Již z daleka vidíme malý rybník a za ním selský dvůr, a brzy stojíme před Hádeckým mlýnem, který se malebně krásně zdvihá se svými obílenými zdmi z tmavé zeleně lesa, která selský dvůr ze všech stran obklopuje, z nazelenalé vodní hladiny v popředí. Jdeme po ubohé vozové cestě, zatímco potůček zůstává napravo od nás, asi 600 kroků daleko. K našemu nemalému úžasu slyšíme, čím dále kráčíme, milé bublání vody, a konečně zcela oněmí. Přistupujeme blíže, a udiveni vidíme, že potok před našima očima na pravém břehu pod mohutnou borovicí, mezi jejími zčásti obnaženými kořeny, mizí. Stojíme před jedním z oněch míst v údolích devonského vápence v Moravském Švýcarsku, které tamní Slovan nazývá „propadání“, což, přeloženo do němčiny, znamená přibližně „zmizení“ (vlastně „ztráta“ nebo „ztracení“) *). Přistoupíme-li blíže, uslyšíme podivný, ne snadno definovatelný šum. Domníváme se, že z velké dálky slyšíme železniční vlak nebo vícero francouzských mlýnských pochodů. Akustické jevy tohoto druhu nejsou v brněnském jeskynním území a zejména v Hádeckém údolí řídké.

Jdeme-li asi o 100 kroků dále, zpozorujeme těsně u cesty (napravo) na levém břehu potoka, vodní nádrž uzavřenou vápencovými balvany, jílem a humusem, která se však objevuje naplněná jenom za vysokého vodního stavu. Je-li to ten případ, tak slyšíme také zde podivný šum, který lze srovnávat s temným mručením. Stojíme před druhým „propadáním“. V normálních létech zde přestává otevřené koryto potoka, jenom jeho valouny, mezi nimiž se tu a tam opatrně odvažuje vyčnívat stéblo trávy nebo jiná rostlinka, nám prozrazují, že v určitých dobách nepostrádá také tato část opuštěného údolí oživujícího elementu. Ale po tání sněhu a po trvalých lijácích ustupuje dokonce i za vrcholného léta pochmurné mlčení, do něž je jinak nádherná krajina zahalena. Mohutný potok potom válí své žlutošedé vodní masy úzkým korytem a na mnohých místech není lehké dostat se přes divokou horskou vodu. V takových časech se Hádecké údolí nenavštěvuje, protože, jak hned uvidíme, nelze jít do Ochozské jeskyně, která přece tvoří hlavní půvab tak zřídka procházeného údolí. Vozová cesta přeskakuje suché koryto potoka, a hned poté stojíme před jinou přírodní pozoruhodností, před „Netopýrkou“ neboli netopýří jeskyní **), která leží

asi 7 m nad údolním dnem v pravém údolním svahu porostlém stromy a křovím. Nízký, ale široký otvor nám dovoluje uvidět nepatrnou dutinu ve vápencové skále, jaké se v brněnském devonském vápenci často vidí, takže se zklamání ptáme, proč jsme asi vylézali po svahu nahoru. A přece máme před sebou rozlehlou jeskyni, o kterou má speleolog velký zájem proto, protože se v ní nachází propast, která ovšem není tak hluboká, _____

*) Propadání je identické s francouzským la perte, např. la perte du Rhone = propadání Rhony, při průlomu proudu přes francouzského Juru.

***) Slovanská lidová mluva ji nazývá „Netopejří (skála)“, spisovná řeč „Netopýrka“ (netopýr = německy Fledermaus). Označení „Vlčí jeskyně“ (= německy : Wolfshöhle) není lidové, protože slovanské obyvatelstvo tamní oblasti nikdy nepoužívá slova jeskyně = německy : „Höhle“, nýbrž označuje velkou jeskyni slovem skála = německy : „Felsen“, malou slovem díra = německy : „Loch“. Pravděpodobně vděčí jeskyně označení „Vlčí jeskyně“ v literatuře té okolnosti, že známý přírodovědec prof. Kolenati našel v jeskyni vlčí lebku. Tu a tam se jeskyně také nazývá „Pod svatými schody“ (německy : „Unter der heiligen Stiege“), podle skalnatého svahu, pod nímž jeskyně leží.

jako na příklad ta ve staré Sloupské jeskyni nebo v Křtínské jeskyni (Výpustek). Lidé z okolí ji považují za bezednou, a podávají zprávu o tom, že se jeden horník nechal spustit na laně 80 – 100 m hluboko, ale opět se nechal vytáhnout, protože jeho světlo hrozilo, že mu zhasne. Že zde máme co činit s jednou z mnoha dobrodružných pověstí, kolujících v lidové mluvě, je na snadě, a skutečně byla tato propast v roce 1880 dvakrát prozkoumána a její hloubka změřena. Dne 14. srpna podnikl smělý speleolog Florián Koudelka a koncem října téhož roku nějaký lesní adjunkt expedici do propasti považované za bezednou. Ten poslednější shledal hloubku 70 m, ve skutečnosti ale obnáší jenom 14 m. Zřetelně slyšíme v hloubce šplouchání nějaké vody, což je samozřejmě pod zemí tekoucí Hádecký potok.

Takové expedice nejsou bez nebezpečí a mohou být podniknuty pouze s lany, žebříky a spolehlivými průvodci. Obyčejným turistům stačí, když vstoupí do velké síně, kterou skrývá vnitřek jeskyně. Asi 7 m dlouhou, 5 m širokou a velice nízkou chodbou, která je na konci stěží 1 m vysoká, vstoupíme, samozřejmě s osvětlením svíčkami, do podélné, ale úzké prostory imponující výšky (10-12 m) , kterou by bylo možno srovnávat se střední lodí nějakého kostela. Strop je mnohonásobně prostoupen děrami (slovansky : komíny), které poněvadž jsou zpravidla potaženy oslnivě bílým nebo nažloutlým sintrem, ukazují při magnéziovém osvětlení pozorovateli nádherný obraz. Jinak je síň holá, jenom na jižní stěně objevíme jeden ze sintrových útvarů, v brněnských jeskyních častých, který by mohl

být pro svou velkou podobnost s nějakým vodopádem nazýván „kaskáda“. Při magnéziovém osvětlení poskytuje nádherné světelné efekty, neboť ty červené a žluté pruhy, které tento útvar prostupují, nechávají tím zřetelněji vyniknout oslnivé bělosti. Půda má ještě z největší části svůj původní stav. Obrovské vápencové balvany, které se buď zřítily ze stropu nebo se dostaly dovnitř komíny, ji pokrývají v chaotickém nepořádku. Mezi troskami vápence leží tak zvaný „jeskynní jíl“, který obsahuje

množství kostí dávno vyhynulých zvířat. Avšak několik rozrytých míst nás poučí, že také zde byli činní kopáči kostí a „sběratelé“, aby vyzvedli z tmavého klína země pozůstatky zvířeny, která před mnoha tisíci lety obývala pláň moravského Švýcarska.

Na konci síně si ve výši povšimneme temné chodby. Není právě lákavá, ale přece stojí za námahu, se do ní dostat, což ostatně při jisté zručnosti není obtížné. Nacházíme se na nějakém výstupku.

Já jej nazývám „Kazatelna“, protože z ní si užijeme jako v nějakém kostele celkového rozhledu po síni, který nám bohatě odmění námahu vystoupit na kazatelnu, zejména když průvodce zapálí uprostřed síně magnéziový pásek. Za Kazatelnou je konec jeskyně, která, jak často v brněnských jeskyních, přechází v komín, jehož stěny jsou ozdobeny krásnými krápníky. Mezitím se zvláštní pištění, které jsme vnímali při vstupu do síně, stane stále častěji slyšitelným, a tu a tam vidíme kolem našich hlav lézat něco strašidelného. Jsou to netopýři, zejména malý druh vrápence (*Rhinolopus hipposideros*), který zde na stropě a na stěnách prospává zimu a den, visíc nožkami na nějakém skalním výstupku, obrací své vyzábělé tělo dolů, takže při chůzi podél boční stěny síně téměř narážíme na jejich hlavy. Tomuto velkému množství zde žijících letounů vděčí jeskyně za své lidové pojmenování. Po delším deštivém počasí se nedoporučuje jeskyni navštívit, poněvadž vlhkost půdy a skály zneprůchodňuje pronikání kupředu v nízké chodbě.

Vrátíme se nazpět k vozové cestě, která se táhne souběžně se suchým korytem potoka. Po sotva dvou stech krocích, které jsme ušli dále pod mohutným baldachýnem krásného, bujného lesa, zpozorujeme, že vlevo ústí do Hádeckého potoka jiné suché koryto potoka.

Jedině po velmi rychle nastoupivším tání sněhu po průtržích mračen teče přes bílé kamenné valouny špinavě žlutá voda : Hostěnický potok, snad nejzajímavější voda v brněnském jeskynním území. Poté, co jsme překročili potoční valouny, se obrátíme vlevo a po asi 50 krocích se nacházíme před půvabným skalním výklenkem, který bezděčně vyzývá pocestného ke klidu. Ve vrcholném létě zde panuje osvěžující chlad, neboť šedé skalní hmoty jsou hustě posázeny mohutnými listnatými a jehličnatými stromy a křovím, a slavnostní ticho, jen tu a tam přerušované veselým cvrlikáním nějakého našeho milého pěvce nebo chraptivým krákoráním nějakého havrana. Lavice uspořádaná z kamenů obalených mechem a drny, kterou po pravé straně polokruhovitě lemují skalní stráň, nabízí vítaný odpočinek. Před sebou spatříme rzi silně rozežrané železné mřížové dveře, zasazené do kamenné obruby, která tvoří uzávěr primitivně postaveného zdiva. Stojíme před perlou Hádeckého údolí, před Ochozskou krápníkovou jeskyní, jejíž samotná návštěva post postačí, abychom putování tímto údolím označili za zdařilé. Nade dveřmi stojí od neobratné ruky pocházející nápis ve slovanské řeči „Ochozská jeskyně“, přece však ji domácí obyvatelstvo nazývá „Bílá skála“. Na jaře, bezprostředně po tání sněhu po dlouho trvajících deštích slyšíme uvnitř jeskyně strašné hučení a burácení, pocházející od vody Hostěnického potoka, který si vymyl trhlinami devonského vápence podzemní koryto a v dosud neprozkoumaných prostorách se spojuje s Hádeckým potokem. V této době nelze Ochozskou jeskyni navštívit ; proto se doporučuje, nechceme-li marně dělat několik hodin dlouhou cestu, optat se bezprostředně před návštěvou u svrchu zmíněného hostinského Josefa Votruby v Ochozi, je-

li jeskyně přístupná. Tento se nadto snaží pravidelně na jaře v jedněch brněnských novinách zveřejňovat, kdy mohou návštěvníci vstoupit do těchto nádherných prostor.

Objevení jeskyně spadá teprve do třicátých let našeho [rozuměj : devatenáctého – pozn.překl.] století ; samotný rok nebyl doposud zjištěn. *) Jejím objevitelem byl ochozský švec jménem Jan Matášek **) jehož osobnost se již stala legendární. Podle zprávy, která poprvé pronikla na veřejnost, byl tento ochozský nebo ubecký švec individuem požívající špatné pověsti, který se bál denního světla a unikal ramenu spravedlnosti útekem „do údolí hlohu“ ***) a zde trhlinou objevil jeskyni. Podle pozdější verze byl obuvník pomatený a vzal si do hlavy, že najde peklo, jehož vchod, jak se domníval, také našel plazíc se po bříše. Třetí varianta dělá objevitelem chudého, na mizinu přišedšího ševce, který, bez přístřeší, našel ve jmenované skalní trhlíně místo pro odpočinek, z něž jednou se svíčkou pronikl kupředu a objevil nádherné jeskynní prostory.

Která z těch tří zpráv je správná, nebylo doposud zjištěno. Tehdejší majitel statku Křtiny, k němuž patří také Ochoz, František Xaver hrabě z Ditrichštejna-Proskau, když obdržel oznámení o zajímavém podzemním chrámu přírody, nechal deset kroků napravo od trhliny použít Matáškem, s velkým nákladem (údajně 5.000 zlatých) vystřílet ze skály

pohodlný příchod, a aby tento klenot ochránil před vandalismem sousedů, kteří, jakmile byl

---

*) Jako roky objevu jsou uváděny 1830, 1831 a 1838.

***) Dr. Martin Kříž (Der verlässliche Führer in die romantischen Gegenden der devonischen Kalkformation - Spolehlivý průvodce do romantických končin devonského vápencového útvaru, str. 68) jej nazývá Matáček.

****) Obyvatelstvo Ochoze nazývá totiž Hádecké údolí v lidové mluvě jednoduše „hloh“ tj. německy „Weissdorn“ (*Crataegus*), pravděpodobně proto, že s tímto keřem se lze v Hádeckém údolí velice často setkat.

vzácný nález znám, brzy provozovali s krásnými krápníky vzletný obchod, uzavřel železnými dveřmi s mříží. Toto preventivní opatření však nezabránilo tamnímu obyvatelstvu, chtivému pohodlného a velmi výnosného vedlejšího zisku, aby zámecké dveře mnohokrát neulomili a neodlamovali stalaktity a stalagmity, které ležely v dosahu jejich rukou. V panenském stavu již tedy jeskyni nenajdeme, ale přesto je možno poskytnout ujištění, že každý návštěvník ji bude opouštět zcela uspokojen.

Poté, co byly úzké chodby zčásti rozšířeny, zčásti zvýšeny, navštívil jeskyni majitel se svou rodinou dne 20.srpna 1840, přičemž 400 lampiček magicky osvětlovalo bizarní útvary vápencového sintru. Zvěst o nově nalezeném klenotu se rozšiřovala do dalekých kruhů, a ředitelství severní dráhy císaře Ferdinanda, jejíž trať Břeclav-Brno byla

krátce předtím dána do provozu, shledalo, že je v jeho zájmu obrátit na tuto přírodní zvláštnost obzvláštní pozornost.

Tehdejší ředitel Raphael Foges pověřil inženýra Mayera, aby jeskyni blíže prozkoumal, což se stalo dne 21.srpna 1842. Tento odhadoval délku jeskyně na 1.000° , tato skutečně obnáší asi 500 m a s těmi několika odbočkami asi o 200 m více, takže je zapotřebí něco přes 1 hodiny, abychom ji prošli. Návštěva ale vyžaduje, nechceme-li jít kolem nádherných krás zběžně okolo, nejméně dobu 2 hodin.

I když jenom povrchně vylíčit krásy té jeskyně, není zde při úzce staženém rámci článku na místě ; jen zcela všeobecně budiž zmíněno, že Ochozská krápníková jeskyně, pokud se týče zvláštnosti sintrových útvarů, je zde jedinečná, takže známý jeskynní badatel krasu, dr. Adolf Schmidl ji ne neprávem mohl označit jako perlu moravských jeskyní. Zvláštní pozornost si zaslouží ty prostory jeskyně, rozšiřující se v síně, které při magnéziovém osvětlení poskytují takřka čarokrásný pohled. Více či méně vyvinutá fantazie návštěvníků přidala různým krápníkovým útvarům různá pojmenování, takže by pro orientaci cizinců bylo bezpodmínečně nutné vytvořit jednotné názvosloví, jak se to už stalo v krasových jeskyních a zčásti ve Sloupské krápníkové jeskyni. *)

Vysoce uspokojeni krásami, které se snažily upoutat naše oko téměř na každém kroku, vracíme se nazpět zase na ubohou škrapovou cestu a jdeme po ní údolím dolů několik stovek kroků až ke stezce, která křížuje vozovou cestu. Doprava vede ta do Ochoze, doleva k vesnici Hostěnice. Jdeme po té poslední, která je tak úzká, že po ní může kráčet jenom jedna osoba. Zpočátku vede mírně vzhůru, avšak brzy jsme v hustém křoví, takže máme svízel s tím, abychom se skrze ně propracovali. Stezka se stává nerovnou a vede přes vyslovený chaos vápencových balvanů všech tvarů a velikostí. Vedle sebe a jedna přes druhou ležící skalní trosky jsou jakoby obroušené, a protože přes neuspořádanou houštinu si najde skromný průchod jenom zřídka hřejivý sluneční paprsek, tak jsou kameny dokonce i za vrcholného léta vždy vlhké, takže vyžaduje obzvláštní zručnost a opatrnost projít zde bez vymknutí údů. Pokud je naše oko schopno proniknout hustým křovím, upozorujeme, že se nacházíme v příčném údolí Hádeckého údolí. Lidová mluva je nazývá plným právem

---

*) Nedaleko od Ochozské jeskyně, severním směrem od ní, leží uprostřed lesa, dokonce i domácím méně známá jeskyně „Liščí díra“ = německy Fuchslotch. „Kamenný žlíbek“ = německy Steinschlucht *) , jak se můžeme dostatečně sami přesvědčit, čím dále pronikáme kupředu. Tudy kdysi protékal Hostěnický potok, než si vymyl devonským vápencem bohatým na pukliny podzemní koryto Ochozskou jeskyní. Ve vzdálenosti asi 70 m od Hádeckého údolí zarazí naše kroky téměř bílý a rovný vápencový balvan, vyčnívající z půdy stezky asi 1 metru, 1 m dlouhý a poloviční šířky. Téměř v jeho středu upozorujeme 30 cm dlouhou a 20 cm širokou obdélníkovou díru malé hloubky.

Místní obyvatel pozoruje tuto prohlubeň s úzkostlivou bází a pravidelně se pokřikuje, když jde okolo ní. Nazývá tu díru „Čertova šlapka“ (německy „Teufelsfusstritt“)**) , neboť jeho babička mu vyprávěla, že ten „Pánbůh s námi“ , když letěl s mohutnými křídly

nad zemí, si odpočal a sem postavil jednu svou nohu. Čertova díra ale není ničím jiným, než jednou z četných prohlubenin, které vznikly v důsledku koroze způsobené srážkovými vodami a které při častých cestách oblastí devonského vápence najdeme všude.

Za Čertovou šlapkou odbočuje doprava stezka, po které ale nepůjdeme ; držíme se rovně a po asi 1 hodiny trvajícím obtížném šplhání se dostaneme na mírně stoupající vozovou cestu vroubenou hustým mladým lesem.

Čím dále putujeme, tím je rovnější, a konečně jde nádherným lesem rovně dále, až přijdeme bezprostředně ven. Nacházíme se na Hostěnické náhorní rovině, jejíž nádhernou hájovnu spatřujeme, zatímco vesnice zůstává našim pohledům odňata. Před námi a nalevo od nás kouří dvě vápenky, jejichž majitelé na nás zvědavě upřeně hledí ; neboť sem zabloudí jen zřídka noha cizince. Jenom touha po vědění a nutkání po bádání byly s to nás přimět, abychom pronikli touto „Vlčí roklí“, neboť téměř na každého, kdo uslyšel hučení a burácení vod v Ochozské jeskyni a ví, že pocházejí z Hostěnického potoka, doléhá, aby se dověděl, kde a jak tento opouští denní světlo a padá do hlubin ještě neprozkoumané propasti [v originále : Orkus = podsvětí – pozn.překl.]. Obraz, který se nám zde nabízí, se tak odlišuje od dosud viděné krajinné scenerie, že dokonce i laik nezasvěcený do tajemství geologie ihned pozná, že se nachází v jiném útvaru horniny. Vskutku jsme vstoupili do oblasti drobového pískovce. Devonský vápenec, který propůjčuje tak divoce romantický charakter krajinám Moravského Švýcarska ležícím na levém břehu Svitavy, doprovází po naší pravé straně potok jenom k horním domům Hostěnic, zatímco po levé straně končí v mohutné skalní hmotě u vápenek.

Lidová mluva ji nazývá Trojité skála (německy : „Dreifacher Grenzfelsen“) a hostěničtí vápeníci ji zbavili jejího původního tvaru, neboť tato jim odedávna dodává materiál pro jejich primitivní vápenky. Náš pohled samozřejmě zamíří na malý potok, jehož čirá voda tam pospíchá v mělké údolní kotlině uprostřed pastvin a lučin. Počátek má na severozápadním úbočí zalesněného Kalečnicku (534 m), avšak také severní straně Kněžích hor (německy : „Fürsternberg“, 488 m) a jižní svahy Hostěnického lesa mu přivádějí v době tání sněhu a po velkých lijácích své vody. Ale dokonce v této době je ten potok nepatrná voda, která se ztrácí na západním konci dříve zmíněné kotliny v otvoru většinou zaneseném kořeny, kamením a

---

*) Dr. Martin Kříž, neúnavný speleolog, pojmenoval jako student Kamenný žlíbek „Wilhelmsthal“ (= „Vilémovo údolí“) v upomínku na svého tehdejšího průvodce Viléma Teklého, který mu při průzkumu propadání Hostěnického potoka zachránil život. Toto pojmenování není samozřejmě v lidu známo.

***) Nesprávně je také nazývána „Čertův dráp“ (německy „Teufelsklaue“)

bahnem pod skalní partií „Na Gavani“. Stojíme-li na úpatí horní vápenky a díváme se směrem k západu, máme před sebou krásný krajinný obraz : pod námi čirý potok mezi šťavnatou zelení, vpravo odkryté šedomodré vápencové skály protkané červenými a bílými žilami s kouřícími vápenkami, vlevo bujný tmavě zelený mladý les, před námi červeno-

žlutavý sprašový svah odkrytý sesuvem, který se sesouvá naproti bezedné propasti, ve které potok mizí, nad svahem hustý les, v jehož tmavých stínech královna hvězd rozhazuje stříbrně světlé pásy jasu.

Avšak obraťme se k návratu ! Touž cestou, po které jsme přišli, kráčíme zpět a držíme se vpravo. Před „Čertovou šlapkou“ odbočuje doleva málo používaná pěšina, a po ní půjdeme. Vede opět Kamenným žlíbkem, vzhůru hustým křovím, k dosti příkře spadajícímu svahu Mokerského lesa naproti Hádeckému údolí, který je takovým způsobem proděravěn většími a menšími jeskyněmi, že lidová mluva nazývá tyto skalnaté stráně plným právem Díravica („Proděravělá stěna“ – německy : „Durchlöcherte Wand“). V současné době, kdy je celá stráň hustě porostlá, lze ten charakter opět poznat jenom po dlouhém šplhání kolem dokola ve skalnatém terénu, ale ještě před asi 15 léty nabízela obraz divoce rozeklaného svahu. Po krátkém stoupaní stojíme před největší z jeskyní, které bylo v učených kruzích tu a tam přidáno jméno skalní stěny („Díravica“). U Němců se jmenuje, protože leží v Mokerské lesní oblasti, Mokerská jeskyně, a tak ji nazývají také ochozští usedlíci, zatímco jinak je Slovy z okolí nazývána Kostelík (německy : „Kleine Kirche“ – „Malý kostel“). Toto poslednější pojmenování má prý údajně od toho, že v ní byly v těžkých válečných časech uschovány kostelní nádoby z okolních vesnic, aby byly ochráněny před rukou nepřítele. Tak se vypráví, že během velké francouzské války zde byly ukryty monstrance a kalichy z pozořického kostela ; skutečností je, že v těchto těžkých dobách majitelé „horního“, „dolního“ a „Bělského mlýna“ sem přinesli do bezpečí veškerý svůj majetek a jmění, dokonce své krávy, aby je nenechali padnout do rukou kořisti dychtivých Francouzů. Také během pruské války v roce 1866 uteklo mnoho obyvatel z okolí do tohoto jistého úkrytu Mokerské jeskyně, aby unikli nepříteli. Ale také nelze pomyslet na žádné bezpečnější útočiště, než na tuto jeskyni, jejíž vchod, podobný portálu, 15 m široký a 4 m vysoký, nyní nelze ze dna údolí pozorovat. Že byla dlouhou dobu lidmi obývána, o tom svědčí lidskou rukou zbudovaná terasa nacházející se před vchodem a násep skalních balvanů, za nímž se obyvatelé jeskyně mohli lehce bránit proti případnému nepřátelskému útoku ze strany údolí. A právě tato okolnost zvyšuje náš zájem o jeskyni bez krápníků. Máme zde co činit s podzemní prostorou, která sloužila po delší dobu troglodytům za obydlí. Ale také v pravěké době, o níž nám žádný spisovatel nepodává zprávu, byl „Kostelík“ obydlím lidí, jak dostatečně dokazují mimořádně hojné nálezy artefaktů, které tam byly před více jak 10 léty vytěženy na povrch. Zásluha objevit tyto cenné poklady, které prehistorikovi nabídly nový a zajímavý materiál k objasnění dávno uplynulých časů, přísluší třem bývalým žákům reálky v Brně (nyní mužům ve váženém postavení), kteří během Velikonočních prázdnin roku 1880 jeskyni navštívili a nazývali ji pro její velkou podobnost s nějakou pekárnou Pekárna (německy : „Backofen“).

Předměty z pravěké doby nalezené po zběžném kopání vzbudily pozornost zainteresovaných kruhů a brzy vznikl ušlechtilý zápas o výsadní právo provádět vykopávky v jeskyni, která leží na pozemkovém majetku brněnské dómské kapituly. Krásná sbírka tam získaných nalezených předmětů se nachází v pravěkém oddělení c.k. Dvorního přírodovědeckého muzea ve Vídni. Snad nejrozsáhlejší vykopávky prováděl v posledních letech neúnavný moravský speleolog dr. Martin Kříž ze Ždánic. Sotva by se mohlo najít místo, které nebylo prohledáno.

Jenom udivující množství kostí (mamuta, nosorožce, jeskynního medvěda, soba atd.) a vysoce zajímavé artefakty, které byly z Mokerské jeskyně vytěženy, podněcují učence, aby ji navštívili, obyčejnému turistovi nabízí málo pozoruhodného. Jeskyně se sestává z jedné jediné chodby, asi 60 m dlouhé, 15 m široké a průměrně 2 – 3 m vysoké, která přechází v zatarasený komín ; ale hlavní půvab, pro který laik jeskyně navštěvuje, bizarní krápníkové útvary, zde není k mání. Ale kdo si chce zjednat jasnou představu o nějaké ledové jeskyni, na příklad o proslulé Dobšinské v Horních Uhrách [dnes : Slovenská republika], ten nechť navštíví „Kostelík“ v zimě bezprostředně před táním sněhu, jako to učinil autor během velice studených a na sníh bohatých Velikonočních svátků roku 1891. Pak může pozorovat a vidět stalaktity a stalagmity, které jsou zčásti mezi sebou spojeny – všechny z průhledného ledu – v hojnosti a nadbytku, jak proces tvorby, který využívá jenom 3 – 4 měsíce doby, je zcela obdobný onomu procesu u vápencového sintru, který trvá tisíciletí.

Vedle Kostelíku leží v malé (jižní) vzdálenosti nějaká menší jeskyně, nazývaná lidem Malá Díravica (německy : „Kleine Höhle“ na rozdíl od té, o níž jsme právě pojednali), slovenskými speleology Kůlnička (německy : „Kleiner Schopfen“). 6 m vysokým a právě tak širokým vchodem se dostaneme 10 m daleko, téměř právě k úzké (sotva 7 m široké) chodbě, která přibližně stejně tak daleko vede ke konci jeskyně, který rovněž přechází v komín. Nedaleko Kůlničky leží nějaká jeskynní chodba, která se podobá gotické klenbě.

Obrátíme se opět dolů do Hádeckého údolí, pustíme se po cestě, která odbočuje doleva a téměř přímo tam vede. Stojíme tam, kde jsme nastoupili náš pochod do Hostěnic a putujeme údolím dolů – suchý potok zůstává po naší pravici. Po asi 5 minutách jej přejdeme a stojíme po několika krocích před malým potokem s čistou vodou. Udivení se rozhlížíme kolem sebe, neboť přece potok po naší levici je zcela suchý. Odkud ta voda pochází ? Přistupme blíže ! Nacházíme se u krajinářsky velice pěkného bodu Hádeckého údolí, před „výtokem Říčky“. Něco přes 1.500 m protekl Hádecký potok od svého propadání pod Hádeckým mlýnem v podzemních prostorách a spatřuje zde po temném putování, na kterém jej není s to sledovat žádná lidská noha, jako Říčka (německy : Flösschen) opět den , ale nikoliv sluneční svit ; neboť to místo, kde vystupuje z tmavého klína země a slaví své znovuzrození, je tak hustě porostlé stromy a křovím, že jenom zřídka se dotkne svítící paprsek slunce jeho kolébky. Krásnější místo pro toto by se těžko mohlo někde jinde najít. Dva mohutné buky drží stráž na místě jeho zrození, jeden nořící patu svého kmene do ledově studené vody. Menší stromy a nespočetné křoviny tvoří doprovod obou obrovských strážů a lemují nízkou skalní bránu, z níž Říčka skrze dva otvory, zejména z pravého, vystupuje, pomalu a rozvážlivě, že se sotva zdá, že teče, jako kdyby se obávala nezvyklého denního jasu. Skalní partie je silně rozeklaná ; zpozorujeme 5 m nad výtokem (vpravo) nějaký nízký otvor a (vlevo) vodorovnou štěrbinu. Voda samotná doznala během poměrně krátkého podzemního toku silného ochlazení.

Tak stanovil autor dne 6.srpna 1890 (jednoho z nejteplejších dnů tehdejšího léta) teplotu vody u propadání potoka pod borovicí na 17°R [tj. 21°C – pozn.překl.] (při teplotě vzduchu 21° [tj. 26 °C – pozn.překl.]) a u výtoku na 8°R [tj. 10°C – pozn.překl.]. Množství vody odtékající u „výtoku“ je samozřejmě v různých ročních dobách různé. V normálních létech může odtékat podle povrchního odhadu průměrně za den 8.000 až 10.000 hektolitrů vody. Zajímavé je, že tato voda podle mnohých pozorování, která autor

prováděl, potřebuje 5 – 6 hodin, aby urazila poměrně krátkou podzemní pouť od Hádeckého mlýna až sem. Poněvadž tato vzdálenost přímou čarou obnáší jenom 1.500 m, vyplývá z toho, že voda urazí za minutu jenom 4 m. Již z toho je možno s jistotou usuzovat, že pod skalnatou horou, z níž Říčka vystupuje a kterou sousedé nazývají Lysá hora *) se musí nacházet velká vodní nádrž. Tento předpoklad ještě posiluje postřeh, že dokonce i v suchých létech, kdy ani Hádecký ani Hostěnický potok nemá vodu, proudí u „výtoku“ ven od pradávna tolik vlhkého prvků, že pod ním ležící tři mlýny nemusí zůstat tiše stát.

Jenom jednou, jak vypráví pověst, voda nepřišla, a mlynáři spěchali znepokojeni k „výtoku“, aby zjistili příčinu této zcela neobvyklé události, a nebyli málo překvapeni, když shledali pravý skalní otvor ucpaný obrovskou rybou. *Relata referro*. Jak jsem to slyšel, tak to předávám dále – pozn.překl.]

Má-li pocestný čas a jistou zručnost, tak zde ještě může pozorovat podívanou zcela zvláštního, snad jedině zde se vyskytujícího akustického jevu. Abychom jej vyvolali, musí se odtékající voda potoka nahromadit až po okraj břehu, tedy asi 10 m vysoko. K tomu potřebný materiál se najde v nejtěsnější blízkosti : kameny v řečišti potoka a mech na ucpaní skulin na skalních stěnách.

Jakmile voda před jeskyní ukazuje klidnou hladinu, strhneme kamennou přehradu a voda rychle odtéká. Po asi 1 – 2 minutách slyšíme hlasité „hu!“. Nyní panuje ticho, rušené jenom bublavě rychle odtékajícím potůčkem, ale brzy nato zazní z příšerného skalního otvoru opět dvakrát až třikrát jako znepokojující funění lokomotivy nákladního vlaku dávajícího se do pohybu „pu! hu! hu!“ ; opět uplyne přestávka a opět pronikne k našemu uchu funění z nitra země, takže se domníváme, že moderní parní oř, který na svých okřídlených kolech probíhá naší zeměkouli, se musí brzy vynořit z Lysé hory. Voda, která jinak, jako všude v Moravském Švýcarsku a také v krasu, vystupuje v majestátním tichu z klína země, ukazuje přitom zřetelný pohyb vln. Tento vysoce zajímavý jev trvá jenom několik minut, ale lze jej libovolně často opakovat.

Rozloučíme se s krásnou krajinnou idyllou. Dvě cesty nás zavedou do Ochoze, do které se po několikahodinovém putování vytouženě toužíme vrátit nazpět. Sledujeme-li vozovou cestu údolím dolů, dostaneme se po asi 60 krocích k místu, kde vpravo vyvěrá několika trhlami rovněž malé množství vody z úbočí Lysé hory. Kráčíme dále, stále ještě v lese, a po několika minutách přijdeme do údolní kotliny, v Moravském Švýcarsku tak časté, která nás pokud se týče krajinné scenerie, přesune do velehor. Zpočátku podél polí, potom šťavnatou lučinou, která je protkána stromy, nás škrapová cesta zavede rovnou k

“Hornímu mlýnu” **), nádherné budově, téměř zcela zakryté stromy, která propůjčuje romantické krajině malebnou dekoraci. Jestliže bychom kolem něj procházeli dále, přišli bychom k “Dolnímu mlýnu”, který, ležíc na jižním konci široké kotliny, skýtá velmi pěkný pohled, a po několika krocích roklinou k Bělskému mlýnu, který leží vsazen uprostřed malé údolní kotliny bohaté lučinami. Od tohoto vede vozová cesta, která je vhodnější pro pěší než pro povozy, přímo nahoru na silnici, po níž jsme se od Brna přišli. Nalevo od ní vidíme brzy kuželovitě vystupující kopec Chocholu.

*) Slovanský dialekt tamního obyvatelstva vyslovuje „y“ jako „ej“ ; tudíž říká **lejsá** namísto lysá, **vejchod** namísto východ, **Vejpostek** namísto Výpustek, tudíž také **Bejčí skála** namísto Býčí skála, takže ten poslednější způsob psaní je ve slovanské spisovné řeči ten jediný správný. Také zaměňuje většinou „u“ s „o“ a obráceně, tak **Vejpostek** namísto Výpustek, **kupec** namísto kopec (německy „Berg“), **kopec** namísto kupec (německy : „Kaufmann“)

***) Na mapě generálního štábu se nazývá „Obere Říčka-Mühle“ – „Horní mlýn na Říčce“ ; ale lid jej jednoduše nazývá „Horní mlýn“.

Od „Horního mlýna“ vede vozová cesta zčásti lesem, do kopce vzhůru, kterou je možno si mnohonásobně zkrátit stezkami. Intenzivně červeně zbarvené kamenné oblázky, které leží pod našima nohama na každém kroku, poučí dokonce i laika, že jsme opustili útvar devonského vápence a pohybujeme se v jiném druhu horniny, kterou novější geologové přiřazují ke spodnímu devonu. Les brzy prořídne a po mírně stoupajícím svahu, již přes pole, se dostáváme těsně pod vyhořelým ochozským větrným mlýnem na silnici, která nás již známou stezkou zavede do Ochoze.

Většího doporučení zasluhuje pochodovat od výtoku Říčky nazpět až k místu, kde odbočuje pěšina do Hostěnic. Cesta je příjemnější, protože je zcela rovná, a nabízí nám příležitost shlédnout ještě jednu z jeskyní Hádeckého údolí. Když jsme se dostali na označené místo, obrátíme se v pravém úhlu doleva, překročíme koryto potoka a nacházíme se v krásném Ochozském údolí, vlastně údolíčku, protože má rozlohu sotva ~ hodiny. Již po několika krocích odbočuje doprava málo používaná pěšina, která nás přivede k první jeskyni. Lidová mluva ji nazývá Švédův stůl (německy : „Schwedentisch“), protože podle staré pověsti zde na skalní desce , která leží nad vchodem do jeskyně , během třicetileté války konali Švédové svůj hodokvas. Od „Netopýří jeskyně“ je vzdálena asi 150 kroků údolím vzhůru a lze se k ní dostat také z Hádeckého údolí, nad jehož dnem leží asi 15 m. Přece však není z této strany výstup zcela příjemný ; neboť svah pokrývají obrovské balvany, z větší části porostlé, takže tyto vypadají při troše fantazie jako schody nějakého schodiště. Obyvatelé proto nazývají úbočí kopce Svaté schody (německy : „Heilige Stiege“). Jeskyně samotná se svým asi 3 m širokým a právě tak vysokým vchodem nabízí turistům jenom málo pozoruhodného.

Vyrovná se nějaké asi 7 m dlouhé prostoře, jejíž strop klesá dozadu na 1 m hluboko a konečně pod jedním koutem svahu o asi 15° se spojuje s půdou pokrytou vápencovými balvany. Avšak mnohé pukliny napravo i nalevo poukazují na to, že by jeskyně mohla mít větší rozsah, a tudíž by se vyplatilo ji dále prozkoumávat. Prehistorikovi nabízí naplavená vrstva jílu a písku bohatý důl na kosti „předpotopních“ zvířat. A vskutku učinil již mnohokrát zmiňovaný a zasloužilý speleolog dr. Martin Kříž, který nechal vykopat nánosy této malé jeskyně, přímo úžasný výtěžek diluviálních pozůstatků kostí (mimo jiné 200 kusů soba). *)

Sestoupíme opět dolů do Ochozského údolí. Suché, velice úzké koryto s valouny podobné příkopu nám ukazuje, že také zde občas teče voda. Je to Ochozský potok, který vyvěrá severně od Ochoze ze dvou pramenů ; jeden přichází jižně od obce Březina, ten druhý západně od poplužního dvora Nové dvory. Kráčíme-li údolím, sestávajícím se z hustého mladého lesa, probíhajícím téměř rovně, směrem vzhůru,

zpozorujeme také brzy vodu potoka, který se pozvolna ztrácí mezi malými oblázky a odebírá se ještě neprozkoumanými puklinami devonského vápence do nitra země, aby se spojil tajuplným způsobem v podzemních prostorách s vodami Hádeckého a Hostěnického potoka. Brzy vyjdeme z lesa a kráčíme přes bujnou louku, která nás po několika minutách dovede do Ochoze, ležící před námi, jejíž půvabný kostelík, se zdá že na nás volá srdečné „Buď vítán!“. Máme toho ale také zapotřebí, abychom zase přišli mezi lidi a abychom se zotavili z dlouhého pochodu.

*) Srovnej jeho pojednání : „Die Höhlen des mährischen Devonkalkes und ihre Vorzeit“ – „Jeskyň moravského devonského vápence a jejich doba pravěká“ –

v ročence c.k. říšského geologického ústavu [Jahrbuch der k.k. geologischen Reichsanstalt], svazek 42 (1892), strana 588 a následující.

Ještě dlouho vzpomínáme na nádherný den, který nám za poměrně několik málo hodin ukázal tak mnoho pozoruhodného. - Vzpomínka na Hádecké údolí je pro každého, kdo je přítelem stále tvořící přírody a ctitelem kulturních dějin lidstva, které nazýváme pravěké, je trvalá.

Ochozská jeskyně, její objevení a vznik.

Copyright : Pavel Pokorný, Brno 2009

Možný kontakt : jos.pokorny@seznam.cz

Signatura originálu v Moravské zemské knihovně v Brně : DEP 2 - 10.293]

Österreichisch-Ungarische Revue
Dvacátý svazek, 1896-97 ; strana 183-202

Název originálu : Die Ochoser Höhle, ihre Entdeckung und Entstehung.

Přeložil MUDr Jiří Urban.

Richard Trampler
Víděň

Ochozská jeskyně, její objevení a vznik.

S plánem jeskyně.

Brněnský devonský vápenec, který začíná 5,5 km severovýchodně od hlavního města Moravy kopcem Hády¹⁾ (423 m) se táhne asi 25 km daleko severním směrem až k vesnici Němčice, odkud je překryt drobou. Vytváří pokračování tahu devonu, který, jak již zřetelně dokázal R o e m e r²⁾, se táhne z Horního Slezska na jih a o jehož výskytu v části Moravy ležící severně od Brna od Jesence (u Konice) až po Mladeč na Moravě (u Litovle) pojednal právě tak zevrubným jako znaleckým způsobem teprve před krátkou dobou vrchní báňský rada E. T i e t z e.³⁾ Na západě je devonský vápenec, jehož tři stupně stáří se v současné době jeví tak dosti ostře odděleny, ohraničen syenitovým tahem již dlouho známým geologům a na východě drobou, která se vyskytuje jednou břidličnatá, jednou písečnatá. Největší geologický zájem vyžaduje brněnský devonský vápenec kvůli existenci všech charakteristických zvláštností, přínaležících křídovému vápenci krasu, které se ve vědě shrnují jako krasový fenomén, přičemž lze právem označit brněnskou devonskou oblast jako „Moravský kras“, jak to nedávno příkladně skutečně učinil Jovan C v i j i ć.⁴⁾ Ovšem všechny krasové jevy se vyskytují v rozměrech o mnoho menších, takřka odpovídajících menšímu prostorovému rozsahu oblasti, která zaujímá jenom asi 100 km² plochy. Nicméně jsou zde přítomny všechny ony jevy : krasové potoky, rozlehlé jeskynní prostory, závrtky, které jsou vesměs ve spojení s komíny ; dokonce i charakteristická krasová krajina je zastoupena.

V učených kruzích je „Moravský kras“ málo nebo vůbec neznám, což lze vysvětlit zčásti jeho izolovaností, zčásti odlehlostí oblasti od obvyklých směrů cest.⁵⁾ Jenom jedinečná krajinná scenerie průměrně 450 m vysoké, většinou hustě zalesněné vrchoviny a krásná údolí s vesměs příkrými svahy, které často přecházejí ve strmé údolní stěny, přivádějí v létě mnohé pocestné zejména z Brna do této jinak liduprázdné oblasti. Ale největší přitažlivou silou na návštěvníky působí četné jeskyně, zejména ty tři krápníkové jeskyně, které, poněvadž byly objeveny teprve v nejnovější době, zůstaly ušetřeny vandalismu a touhy po drancování nejen cizinců, ale také od domácích, kteří přes přísné zákazy až dodnes provozují čilý obchod s krásnými sintrovými útvary, a unikly smutnému osudu, který bohužel připadl již odedávna přístupným jeskyním moravského devonského vápence zčásti krádeží krápníků, zčásti nerozumným osvětlováním materiálem, vytvářejícím mnoho sazí a kouře (chrástí, sláma, dřevěné louče) již po jedno století.

Z těch tří krápníkových jeskyní je nejdéle známá Ochozská jeskyně ; byla tudíž po svém objevení oproti dosud přístupným, sazemi začerněným a vydrancovaným jeskyním „Moravského Švýcarska“, jak je ta oblast po jedno století nazývána, dr. Adolfem S c h m i d l e m , známým jeskynním badatelem krasu, který ji v roce 1857 navštívil,⁶⁾ označena za nejzajímavější a nejkrásnější ze všech moravských jeskyní. Druhá nejnovější pokud se týče objevení, je Sloupská krápníková jeskyně, kterou objevil teprve v roce 1880 jeskynní průvodce a kopáč kostí ve Sloupě, V á c l a v S e d l á k . Při svém slavnostním otevření obdržela ke cti naší císařovny jméno „Eliščina jeskyně“, kteréžto jméno se ale bohužel neudrželo a obyvatelům vsi zůstalo zcela neznámo.⁷⁾ Z těch tří krápníkových jeskyní naposledy objevená je Šošůvecká jeskyně, kterou rovněž objevil jmenovaný S e d l á k v roce 1889 a 1. dubna 1890 byla zpřístupněna veřejnosti.⁸⁾

Tato a Sloupské jeskyně se těší největší oblibě. Ta prvnější se vyznačuje jemností a panenskostí sintrových útvarů, ta poslednější velkolepostí krápníkové tvorby. Tuto je tedy možno, nepřihlížíme-li k prostorové rozloze, srovnávat s Postojenskou jeskyní. Naproti tomu je Ochozská jeskyně málo navštěvována, přestože co do hojnosti a rozmanitosti groteskních útvarů krápníkového sintru ty obě prvně jmenované převyšuje a v geologickém ohledu vyžaduje ze všech jeskyní brněnského devonského vápence veškerý vědecký zájem. Důvod tohoto nápadného zanedbávání je

dvojí ; na jedné straně není jeskyně velice často přístupná, na druhé straně leží stranou hlavního směru cesty „Moravského Švýcarska“.

Ochozská jeskyně má jméno po asi 2,5 km vzdálené farní vsi Ochoz, která souvisí s daleko větší vesnicí Ubec. Slovansky mluvícím obyvatelům tamní oblasti ale není toto jméno jeskyně obvyklé ; nazývají ji „Bílá jeskyně“ (německy : „Weisse Höhle“), vlastně „Bílá skála“; neboť nápadným způsobem není v celém „Moravském Švýcarsku“ slovanský výraz pro die Höhle, „jeskyně“ , užívaný. Velkou jeskyni označují tamní obyvatelé jako „skála“ (německy Felsen), např. Býčí jeskyni v Josefovském údolí u Adamova jako „Býčí skála“, menší jako „díra“, tj. německy Loch. Je-li tudíž Ochozská jeskyně označována ve slovanské literatuře jako „Ochozská jeskyně“, musí se to považovat za překlad německého pojmenování.

Jeskyně leží v Hádeckém údolí, které, ačkoliv patří mezi nejpůvabnější údolí „Moravského Švýcarska“, je málo známé a také málo navštěvované. Své jméno má od Hádeckého potoka ⁹⁾ , který údolím protéká. Slovanským obyvatelům Ochoze je ale výraz „Hadeker Tal“ (Hádecký žleb) neznámý ; nazývají to údolí jednoduše „hloh“, tj. německy „Weissdorn“ (*Crataegus*), pravděpodobně proto, že tento keř lze v údolí velice často nalézt. „V hlohu“ znamená tudíž v Ochozi totéž co „v údolí“.

Hádecký potok vzniká z několika pramenných potůčků, z nichž hlavní pramení pod myslivnou – téměř uprostřed mezi vesnicemi Bukovinka a tržištěm Račice. Druhý nejdůležitější pramenný potůček přitéká přímo od severu, od poplužního dvora Nové Dvory, a pod hádeckou myslivnou se spojuje s tím prvním v Hádecký potok, který několik stovek kroků pod svým spojením pohání malebně krásně položený hádecký mlýn a pilu.¹⁰⁾ Jmenovaný potok je jako všechny potoky brněnského devonského vápence krasovým potokem, jehož voda se kousek pod mlýnem na vícero místech jak na pravém tak i na levém břehu „ztrácí“ do tmavého klína země. Slovan Moravského krasu nazývá tudíž takové místo „propadání“ ¹¹⁾ (německy das „Verlorengehen“ des Wassers) , kteréžto slovo je snad identické s francouzským označením „la perte (např. du Rhone)“. Podél řečiště potoka v létě většinou suchého vede cesta dolů (asi čtvrt hodiny) , dokud tuto nepřekříží říční štěrk rovněž suchého koryta potoka. Jdeme podél něj dále a po několika krocích stojíme před Ochozskou jeskyní.¹²⁾

Ačkoliv její objevení spadá teprve do doby přibližně 65 let [tj. přibližně roku 1831 – pozn.překl.] před současností, je již obdařeno tolika bájemi, že připadá obtížným zjistit rok, jméno objevitele a jeho osobní poměry tak, aby to zcela odpovídalo pravdě. Na základě vlastních dalších výzkumů v Ubcí-Ochozi a vyhledáním všech literárních zpráv týkajících se objevení se autorovi podařilo oddělit pravdu od prstonárodního básnictví a je v stavu podat na skutečnostech se zakládající, ovšem málo obsáhlou historii Ochozské jeskyně.

Jako objevitel jeskyně byl dosud uznáván J a n M a t a š e k (slovansky M a t á š e k nebo M a t á č e k ¹³⁾ nebo M a t o u š e k ¹⁴⁾). Všechna tři jména jsou nesprávná ; neboť se jmenoval F r a n- t i š e k V a š í č e k a měl přezdívkou „Caprament“, tj. čertovský chlapík, pod kterou je znám ještě nyní nejstarším obyvatelům v Ochozi, takže pouze jeden jediný si dokázal vzpomenout na jeho příjmení a křestní jméno. Jak přezdívkou naznačuje, byl objevitel podnikavý a přítel dobrodružství a těmto jeho vlastnostem vděčí jeskyně za své objevení.

První zprávu o objevu přinesl J u r e n d ů v „Mährischer Wanderer“ [Moravský pocestný] v roce 1835 (Brno, 24.ročník, str. 67) a první popis J o h a n n H o r n i s c h ¹⁵⁾ , který v jedné poznámce výslovně zdůrazňuje, že on jeskyni navštívil v létě roku 1830. V tomto roce nebo krátce před ním musela tedy být jeskyně objevena.¹⁶⁾ Konec ještě dnes úzké chodby na začátku jeskyně byl tehdy tak zanesen říčním štěrkem a bahnem, že návštěvník musel klouzat dolů několik sáhů daleko „leže na břiše“ pod úhlem svahu asi 30° . Teprve o deset let později, tedy v roce 1840 (20.srpna)

došlo ke slavnostnímu otevření jeskyně, které zevrubně popisuje anonym v časopise „Moravia“. ¹⁷⁾ Tento nazývá objevitele J a n M a t á š e k a označuje jej jako ubohého ševce často bez přístřeší, který využíval skalní puklinu v levém svahu Hádeckého údolí jako místa pro přebývání. Hnán zvědavostí blíže si prohlédnout svůj útulek, plazil se M a t á š e k nebo spíše V a š í č e k , opatřen světlem dále a po namáhavém plazení objevil první a druhou síň jeskyně s jejich přímo čarokrásnými krápníkovými výtvy. Vyprávěl o svém objevu ve vesnici, což mělo za následek, že většina obyvatel vesnice si dodala odvahy blíže prozkoumat „podzemní čarovný palác“. Je samozřejmé, že od té doby velmi mnoho krásných sintrových útvarů, zejména těch, které byly snadno dosažitelné a transportovatelné, z jeskyně zmizelo, a že obyvatelé okolí – jak bude patrné z následujícího - jakmile udělali zkušenost, jaké krásné peníze za to zaplatí milovníci těchto bizarních přírodních útvarů, se doslova vydali na lup a jeskyni rabovali.

Konečně se dozvěděl o objevení jeskyně tehdejší majitel panství Křtiny, na jehož území Ochozská jeskyně leží, hrabě F r a n t i š e k X a v e r z D i t r i c h š t e j n a - P r o s k a u . Nechal v roce 1839, asi 10 kroků napravo od skalní pukliny, v níž našel V a š í č e k laciné bydlení, horníky vystřílet ze skály prostorný vchod, úzké chodby poněkud rozšířit, potoční oblázky odstranit, zkrátka učinit přípravy k tomu, aby si návštěvníci jeskyně mohli prohlédnout ty vskutku jedinečné tamní sintrové útvary pohodlným způsobem a aby se jim mohli beze všech trampot podívat a obdivovat jejich velkolepost a nádheru. Konečně aby tento skvost ochránil před vandalismem okolních obyvatel, byl nově zřízený vchod do jeskyně uzavřen dveřmi. ¹⁸⁾

Dne 20.srpna 1840 v 11 hodin dopoledne se konalo slavnostní otevření jeskyně, která byla k tomuto účelu osvětlena 400 lampičkami. Hrabě D i t r i c h š t e j n se svou rodinou, svými úředníky a s množstvím ostatních osob tomu byli přítomni. Přímo čarokrásný dojem na návštěvníky udělaly velké síně, které byly osvětleny bengálským světlem, takže obrysy jednotlivých krápníkových útvarů vynikaly ostře a v nedotčené kráse a plného uplatnění došla perspektiva síní stejně jako jejich imponující výška, upomínající na mohutné kopule nějakého dómu.

Zatím pronikla zvěst o nově objevené nádherné krápníkové jeskyni v blízkosti Brna také do Vídně, a tehdejší ředitel severní dráhy císaře Ferdinanda, jejíž trať Vídeň-Brno byla rok předtím (7.července 1839) otevřena ¹⁹⁾, R a p h a e l F o g e s , viděl znaleckým pohledem, že Ochozská jeskyně by mohla napomáhat osobní dopravě nové železniční tratě. Dal proto příkaz inženýru M a y e r o v i , aby jeskyni prozkoumal a o výsledku svého průzkumu podal ředitelství zprávu. Dne 21.srpna 1843 se konala prohlídka.

Z M a y e r o v y zprávy lze vyrozumět, že mnohonásobně točitá, asi 150° [sáhů] dlouhá, 3 až 4' [stopy] široká a 5 až 6' [stop] vysoká chodba vede do velké síně krápníkové jeskyně, jejíž celkovou délkou M a y e r odhaduje na 1.000° [sáhů]. Mimo této síně jmenuje ještě tři jiné, které jsou spolu ve vzájemném spojení, jejichž výšku udává na 10° [sáhů] a které líčí jako nejbohatěji vyzdobené krápníky a tudíž jako nejkrásnější.

Jak rychle se lidová pověst zmocní nějaké osoby, je patrné ze sdělení F. C. W e i d m a n n a ²⁰⁾ z nichž je převzato shora uvedené líčení. Označuje již objevitele za individuum požívající špatné pověsti, které, aby uniklo oku zákona, hledalo bezpečný úkryt ve svrchu zmíněné skalní puklině Hádeckého údolí. Když později přece jen padl do rukou bezpečnostní jízdní strážě, upozornil na svůj objev, který se tím stal všeobecně známý.

Dr. Adolf S c h m i d l , již zmiňovaný jeskynní badatel rakouského krasu, který navštívil Ochozskou jeskyni na popud známého moravského přírodovědce dr. Friedricha A. K o l e n a t i h o v létě roku 1857, ji označuje za nejzajímavější a nejkrásnější ze všech moravských jeskyní a hluboce želí toho, že krápníkové útvary, které on počítá mezi nejkrásnější, které kdy předtím viděl, nejsou

lépe chráněny a že uzávěr dveří, který kdysi zabraňoval v přístupu nepovolaným vetřelcům, zmizel.²¹⁾ Brána, která byla umístěna ve vchodu do jeskyně, musela být tedy zatím stržena.²²⁾

Nejméně jedno celé desetiletí se podle zpráv, které máme k dispozici, zdá, že jeskyně nebyla pod bezpečným uzávěrem, takže můžeme získat přibližnou představu, kolik sintrových útvarů dosažitelných lidskou rukou bylo uloupeno a putovalo do rukou milovníků.

Jeskyně byla bohužel až do sedmdesátých let [devatenáctého století] nehospodárně osvětlována, zpravidla hořlavým materiálem, který produkuje mnoho kouře a sazí, takže krápníky zářící v panenské bělosti při osvětlování musely utrpět velikou újmu na své křišťálové čistotě. Již při slavnostním otevření jeskyně (1840) byl použit bengálský („řecký“) oheň;²³⁾ osvětlení tohoto druhu zmiňuje také Weidmann (1843).²⁴⁾ Ale Schmidl horlí (1857) plným právem proti osvětlování dřevěnými a smolnými pochodněmi, které krápníky začernují až k nepoznatelnosti a ani jednou nesplňují účel osvětlení, neboť hustý kouř naplňuje prostory jeskyně dýmem natolik, že půvabné útvary nejsou pro oko návštěvníka viditelné.²⁵⁾ Bengálské světlo a smolné pochodně se jeví, že by měly být používány jenom při zvláštních příležitostech; obvykle jsou velké síně osvětlovány svazky slámy, při nejmenším se o tom zmiňuje dr. Martin Kříž (1867), známý speleolog, jehož zprávám je možno stále bezpodmínečně věřit, že při jedné jeho návštěvě byly jeskynní prostory osvětlovány tímto primitivním způsobem.²⁶⁾ Jestliže přesto ještě dnes dělá velkolepost a nádhera krápníkových útvarů na každého návštěvníka takřka uchvacující dojem, tak je možno posoudit, jak bohatě a zářivě musel být tento skvost moravských krápníkových jeskyní vybaven, dříve než mu zjednala bezuzdná touha po zisku okolních obyvatel a nerozumný způsob jejího osvětlování dnešní vzezření.

Ze zpráv o Ochozské jeskyni z padesátých let [devatenáctého století] zaslouží zpráva dr. Jindřicha Wankla, jehož horlivým úsilím byla moravská jeskynní oblast známa také ve vzdálenějších kruzích, zvláštní povšimnutí ve dvou směrech. Přinesl v roce 1858 v (lipských) „Ilustrovaných novinách“²⁷⁾ první zevrubný popis jeskyně a vylíčil také její objevení. Podnikavého ševce Vašička, který poklesl na individuum požívající špatné pověsti, označila zatím lidová pověst podle Wanklova vypodobnění za pomateného, který doufal, že se skalní puklinou, která mu sloužila za místo přístřeší, dostane do pekla. Wankel byl také první, který podal přesnější informace o rozměrech jednotlivých prostor jeskyně.

Mezitím změnilo panství Křtiny svého majitele a stalo se majetkem hraběcí rodiny Bubna, která, aby zabránila vandalskému drancování, nechala opatřit vchod do jeskyně železnými mřížovými dveřmi, které jsou tam dodnes. Bohužel byl sklon k loupeži a k pustošení u okolního lidu již tak vyvinut, že dokonce ani tato opatření nestačila. Po krátké době byl zámek odstřelen a jeskyně byla opětovně vydána na pospas vandalismu, až konečně byl zámek přidělán na vnitřní stranu kamenné obruby dveří.

O rozměrech jeskyně a jejích jednotlivých prostor jsme doposud neměli jasnou představu, neboť ty oba první údaje o její délkové rozloze se velice rozcházejí. Johann Hornisch²⁸⁾ ji odhaduje na 570 m (300° sáhů), zatímco svrchu zmíněný inženýr Mayer²⁹⁾ udává její délku třikrát tak velkou (1.900 m = 1.000° sáhů). Poněvadž se ten první z obou údajů od délkových rozměrů nalezených později přesným měřením liší jen málo, jsme oprávněni učinit závěr, že Johann Hornisch měřil přesněji než Mayer.

W a n k e l ³⁰⁾ potom přináší ještě přesnější údaje, takže lze tyto přijímat jako zakládající se na přesných měřeních. Podle W a n k l a obnáší délka 512 m (270° sáhů). Ale teprve dr. Martin K ř í ž ³¹⁾ přinesl přelomový plán jeskyně odpovídající všem požadavkům a postupoval přitom jako ve všech svých pracích s takovou přesností a svědomitostí, že námi prováděná zkušební měření se od jeho záznamů odchylují jen zcela nepodstatně. Na základě těchto obou přelomových plánů byl námi navržen a nakreslen vedle stojící plán Ochozské jeskyně ; je to, mimochodem poznamenáno, první plán jeskyně, který se dostává na veřejnost.

Jeskyně leží, jak již známo, v jižním svahu Hádeckého údolí, které je pokryto lesem takovým způsobem, že se jeho skalnatý charakter úplně ztrácí. Jenom v zimě, kdy stromy a keře natahují proti šedému nebi své větve a větvičky bez listů, získáme správnou představu o vlastní povaze údolních svahů. Skalní pukliny, skalní rokle a skalní díry ve všech rozměrech a tvarech prostupují většinou příkré stráně, jen zřídka přecházející ve skalní stěny, které jsou často pokryty většími a menšími skalními balvany. ³²⁾ Kvůli tomuto charakteru nese jedna část pravého svahu, od hádeckého mlýna až po malé Ochozské údolí, v lidové mluvě název „Svaté schody“ (německy „Heilige Stiege“). Ale také ostatní prstonárodní označení charakterizují zřetelně pravou přirozenost skalnatých svahů. „Lysá hora“ (v tamním slovanském dialektu „Lejsá hora“ = německy kahler Berg) nazývá lidová mluva část severního (pravého) svahu, který zahrnuje Hádecké údolí od Ochozského údolí až k Bělskému mlýnu, a „Díravica“ (opatřená malými děrami) je obecné označení pro svah údolí prostoupený četnými většími i menšími děrami na levém břehu Hádeckého potoka. K tomu se ještě přidružuje lidový výraz „Kamenný žlíbek“ (německy „Steinschlucht“) pro onu část, kterou vede pěšina pokrytá nesčíslnými většími i menšími skalními troskami do vesnice Hostěnice, ležící již na náhorní rovině.

Vchod do jeskyně leží na východním konci velice silně zarostlého údolního výběžku, asi 30 m dlouhého a 10 m širokého, v němž dokonce i za jasných slunečních dní panuje tajuplné pološero a také v létě osvěžující chládek. Návštěvníkům jeskyně se doporučuje, aby se zde slabou čtvrt hodinku ochladili, neboť jeskyně je velice vlhká a citelně studená ($7^{\circ} R = 8,75^{\circ} C$), takže za velice horkých letních dnů je rozdíl mezi vnitřní a venkovní teplotou od 15° až do 20° [Réaumur, tj. od $18,75^{\circ}$ až do $25^{\circ}C$]. Současný příchod k jeskyni je, jak již známo, vzdálen několik kroků napravo od skalní pukliny, kterou se do ní dostal objevitel a vytvořený prostřílením.

Ochozská jeskyně má jako všechny jeskyně Moravského krasu téměř severojižní směr, ve kterém se táhne brněnský devonský vápenec, takže ji musíme považovat za vymytou podélnou puklinu této horniny pohoří. Z tohoto důvodu se jeví všechny prostory jeskyně, které si udržují hlavní směr devonského vápence, nejvíce vytríbené a prezentují se jako velké síně, zatímco ty prostory, ³³⁾ které mají protichůdný směr, tvoří velice úzké a velmi nízké chodby a nacházejí se – nehledě na boční chodby – pouze na začátku jeskyně. Hlavní chodba je 498 m dlouhá, z čehož právě jedna třetina (166 m) připadá na úzké chodby. Z těchto jsou 2., 11., a 13. chodba, které mají téměř východo-západní směr, nejužší a nejnižší (1 až 1,5 m).

Takřka impozantní dojem dělají ty tři síně jeskyně. Předsíň je 56 m dlouhá a 10 až 11 m vysoká, zatímco první hlavní síň má délku 73 m, šířku 19 m a výšku 12 m. Druhá hlavní síň se podobá hlavní lodi nějakého gotického dómu s obrovským délkovým rozměrem

(120 m) a mohutnou šířkou (16 až 20 m). Směrem dozadu se jeskynní prostora zužuje a končí v 17 m dlouhé, 1,5 m široké a právě tak nízké chodbě. Uzávěr jeskyně tvoří malý kulatý skalní výklenek.

Otvor velikosti hlavy dovoluje rozeznat, že zde jeskyně pokračuje v komíně nahoru, a že tímto se dostává do jeskyně voda. Důkazem pro to je malá, asi 25 cm hluboká vodní nádržka ve skalnaté půdě výklenku ve tvaru prohlubně.

Zablouzení je v jeskyni vyloučeno, poněvadž má jenom tři boční chodby, které nadto končí „slepě“. Z nich si zaslouží zvláštního povšimnutí jenom boční chodba CD a GH. Ta prvnější, hned u vchodu, vyústuje do propasti hluboké asi 5 m, většinou zanesené říčním štěrkem, pískem a hlínou a vyžaduje zájem proto, poněvadž se zde za normálního stavu vody ztrácí voda potůčku, který, jak bude později ukázáno, občas jeskyni protéká a tudíž návštěvu jeskyně znemožňuje. Konec boční chodby GH je rovněž zanesen bahnem a tvoří ji koryto jedné větve jmenovaného potůčku. To lze seznat z toho, že zde lze dokonce v suchých létech, kdy je jeskyně po několik týdnů bez vody, nalézt 1,5 m hlubokou vodní tůň.

Ochozská jeskyně je mimořádně bohatá na krápníkové útvary všeho druhu a takové krásy, že každý návštěvník ji opouští nanejvýš uspokojen. Není zde místo, abych přistoupil na popis těchto útvarů, budiž jenom zmíněno, že jednotlivé mají tak bizarní tvar, že by se podobné sotva mohly najít v nějaké jiné krápníkové jeskyni. Nehledě na sintrové útvary, které lze označovat jako „kaskády“ nebo „vodopády“, a které se opakují v téměř každé krápníkové jeskyni, zauímají nejznamenitější místo „velká záclona“, „úl“, „kazatelna“ a „křtitelnice“ nejen kvůli svému krásnému půvabnému tvaru, ale také kvůli jemnosti a půvabnosti své kresby, kterou by nemohlo nádherněji vytvořit dláto Bohem obdařeného sochaře. Jsou to skutečné skvělé kusy sintrové tvorby. Nápadné je, že velká (druhá) hlavní síň je poměrně chudá na větší krápníky, a že se ty nejpočetnější a současně nejkrásnější nacházejí v posledních chodbách.

Proces tvorby sintru v Ochozské jeskyni postupuje poměrně rychle kupředu, rychleji, než se všeobecně věří. Velice zajímavý důkaz uvádí dr. Martin Kříž. Spodní část kůlu dřevěného zábradlí, které bylo zřízeno v roce 1864 na vysoké cestě, kde lze vidět „velkou záclonu“, byla v červenci 1882, tedy po 18 letech, již potažena 3 mm silnou sintrovou krustou.³⁴⁾ Ještě zajímavější doklad pro rychlost tvorby sintru přináší F. Bauer, který podal krásně napsané vylíčení jeskyně.³⁵⁾ Jeden brněnský návštěvník položil na krápníkový útvar „úl“ v roce 1880 svou navštívenku. O jeden rok později se navštívenka nacházela ještě na témže místě, avšak byla již potažená tenkou vrstvou sintru, takže jenom rohy navštívenky ještě vyčnívaly volně z vápnitého povlaku.

Ochozská jeskyně je jedna z mnoha jeskyní, která je občas zaplavována vodou a proto vyžaduje zvláštní zájem speleologů; neboť takové jeskyně se nejlépe hodí ke studiím o vzniku a o pozvolném vytváření jeskynních prostor.

Jmenovaná jeskyně tvoří část koryta Hostěnického potoka, který má své jméno podle vesnice Hostěnice, kterou protéká. Pro toho, kdo navštíví jeskyni, má jistý význam poznat potůček, kterým teče voda jenom po tání sněhu, po průtržích mračen a po velmi dlouho trvajících lijácích. Putujeme od jeskyně Hádeckým údolím dolů až k místu, kde je křížuje pěšina, která vede od Ochoze malým stejnojmenným údolím a „Kamenným žlíbkem“ (německy: Steinschlucht) do Hostěnic.³⁶⁾ Když jsme se vyšplhali tímto žlíbkem a dostaneme se nahoru, vystoupíme z tmavého stínu lesa, vidíme ze jmenované vesnice jenom nejspodnější dům, myslivnu, ale vlevo spatřujeme přes zelenou lučinu malý údolní výklenek, ke kterému Hostěnický potůček rychle bublavě pospíchá, kde před našima očima mizí na úpatí odkryté, ve výšce nezalesněné sprašové stěny. Stojíme tedy před propadáním neboli Wasserschlund. Poněvadž je hltač většinou zanesen bahnem, nevidíme vodu padat dolů, nýbrž klouzat do hlubiny ve vířivém pohybu. Propadání má nadmořskou výšku 371 m a je od vchodu do Ochozské jeskyně vzdáleno vzdušnou čarou asi 850 m, a poněvadž toto leží 322 m vysoko, obnáší spád na celém úseku 49 m. Poněvadž nyní konec jeskyně, počítáno podle spádu, má nadmořskou

výšku 330 m , tak musí voda Hostěnického potoka padat dolů 41 m , - na vzdálenosti asi 350 m - aby se dostala do přístupné části jeskyně. To se děje, jak vyplývá z popisu jeskyně, na dvou místech : v boční chodbě GH a na konci hlavní chodby. Na obou stojí dokonce i v suchých létech na každém z nich vodní plocha, která prozrazuje zde protékající Hostěnický potok.

Teče-li potok přes jeskyni, je jeskyně nepřístupná, a průvodce by také neotevřel mřížové dveře, které uzavírají vchod do jeskyně. ³⁷⁾ Proto není vodní katastrofa, která se přihodila na jaře 1894 v jeskyni Lurlochu u Semriachu ve středním Štýrsku a při které bylo sedm návštěvníků jeskyně po devět dní (28.dubna až 7.května) vystaveno nebezpečí strastiplné smrti hladem, snadno možná. Přece však mohou nastat přirozeně nepředvídané živelné příhody, které by musely přivodit strašné neštěstí, jistou smrt pro všechny případné návštěvníky kdyby byla zanedbávána stále příkazovaná opatrnost. Náhle se spustivší bouřka s průtrží mračen může být např. osudná. Je proto nutné v letní dny, kdy je možno se obávat bouřky, zanechat před jeskyní ohlašovací hlídku, která v případě nebezpečí upozorní na ně ty, kteří se nacházejí v jeskyni.

Naštěstí je hltač ponoru stále zanesen jílem, kořeny a větvemi takovým způsobem, že je v stavu pojmout jenom velmi malé množství vody. V důsledku toho se údolní výklenek naplní rychle vodou. Jestliže by voda vystoupila 5 m vysoko a tím by dosáhla nadmořské výšky 376 m , potom by tekla „Kamenným žlíbkem“ , kterým, než se vytvořilo Hostěnické propadání, potok každopádně tekla do Hádeckého údolí. Tento případ, jak se zdá podle výzkumů, které konal autor v Kamenném žlíbku, již po dlouhou dobu nenastal. To ale opravňuje k závěru, že voda zadržovaná v malém kotlinovém údolí v důsledku tlaku hltač, nebo abychom si posloužili krasovým výrazem, ponor, násilně otevře a vřítí se do jeskyně. Při takové příležitosti jak se zdá vstoupí v činnost ještě druhý ponor, který prozkoumal mnohokrát jmenovaný dr. Martin K ř í ž v roce 1864 s velkým nebezpečenstvím života, který je vzdálen vpravo od současně fungujícího ponoru a od hostěnických sedláků je zaházen vápencovými balvany. Že oba hltače dobře fungují dokonce při velkém návalu vody, vidíme z toho, že při dvou velkých vodních katastrofách v červnu 1879 a v červnu 1883, jediných od nepaměti, které postihly hostěnickou náhorní rovinu, a které nadělaly strašně velké škody, netekla voda „Kamenným žlíbkem“ , nýbrž těmi ponory.

Jak se musí utvářet vodní poměry při nějaké záplavě uvnitř, lze si lehce představit podle popisu jeskyních chodeb. V těch třech širokých a vysokých síních nestojí v cestě bouřlivým spoustám vod žádná překážka, ale úzkými, nízkými a meandrovitě se vinoucími chodbami, ne méně než 164 m dlouhými, není vodní masa v stavu právě tak rychle odtékat, zanáší je, zejména tu 5,5 m dlouhou, 1,5 m širokou a jenom 1 m vysokou (13). chodbu zčásti říčním štěrkem s oblázky a sutí, takže se voda v těchto třech síních rapidně vzdouvá a konečně je zaplňuje až po strop. Že je to tento případ, dokazují nezvratně rozsáhlé hromady suti a jílu, které se od půdy zvedají vzhůru až ke stropu jeskyně. Potom běda neopatrným návštěvníkům kteří by v takové době pobývali v jeskyni ! Jsou vzdáleni od vchodu 164 m ; nelze jim přijít na pomoc ani od vchodu, ani od propadání ; jsou vydáni na pospas téměř bez záchrany nikoliv smrti vyhladověním, ale smrti utonutím. Jenom jediná záchrana by byla možná, tato by ale musela být provedena právě tak rychle jako energicky. Musela by se okamžitě postavit nad Hostěnickým propadáním nejméně 5 m vysoká hráz, která by přinutila vodu téci původní cestou přes „Kamenný žlíbek“. Tato práce by ale nesměla, měla-li by být úspěšná, zabírat dny, ale dobu jenom několika málo hodin, neboť jako je odtok od hodiny k hodině menší, je nebezpečí pro ty snad pobývající v jeskyni právě tak rychle větší.

Že v takových, chvála Bohu ! nanejvýš vzácných případech, které od nepaměti nastaly jenom dvakrát, jsou síně jeskyně skutečně naplněny vodou, dokazují také pozorování, která prováděli

důvěryhodní očití svědkové jak v roce 1879 tak také v roce 1883 před vchodem do jeskyně.³⁸⁾ Silná železná mřížová vrata byla vylomena a uprostřed prohnuta, obrubeň dveří zhotovená ze silných kamenných kvádrů byla vylomena. Z jeskyně se řítla voda s takovou silou, že bylo nemožné se přiblížit ke vchodu ; celek dělal dojem jako kdybychom u nějakého obrovského velikého dobře naplněného sudu náhle otevřeli otvor pro zátku, z něhož by voda tryskala ven s vehementní silou. Že očití svědkové podávali jen pravdivé zprávy, sezná znalec nadto ještě z mohutného říčního štěrku, který pokrývá dno jinak suchého řečiště potoka. Čím větší je prudkost vody, tím větší je jak známo její transportní síla, tím větší kamenné trosky může nést dále. Při vodní katastrofě v roce 1879, jak podává zprávu dr. Martin Kříž,³⁹⁾ který si prohlédl Hádecké údolí několik dní po ní, že voda řítící se z jeskyně vymílala koryto až na vápencové balvany a za strašného burácení a hučení mizela v asi ½ m velkém otvoru ve vzdálenosti 8 m od vchodu do jeskyně.

Dokonce ani kdyby nebyly předloženy tyto pravdivé zprávy, lze si vyvodit jednoduchým výpočtem jistý závěr o příšerné rozpínavosti vod, které jsou nahromaděny v těch třech síních. Tyto mají délku 248 m, průměrnou šířku 17 m a průměrnou výšku 10 m ; ale těmto číslům odpovídá prostorový objem asi 42.000 m³. Připočítáme-li k tomu konstantní tlak dvou 40 m vysokých vodních sloupů, dostaneme přibližnou představu o vodní síle vystupňované do příšernosti a bude pochopitelné, že voda z Ochozské jeskyně je doslova vytlačována ven. Panuje-li v Ochozské jeskyni dokonce za normálního stavu vody Hostěnického potoka, jak autor měl již čtyřikrát příležitost pozorovat, v prostorách jeskyně hrozivé burácení a hučení, stojíme-li u železných mřížových vrat, jak příšerně musí voda teprve burácet a hučet, když z jeskyně silou tryská ven !

Za normálního stavu se voda z jeskyně nedostává ven, nýbrž se ztrácí na konci první boční chodby (CD). Mimo to musí být také v dalším průběhu Ochozské jeskyně, jak dokazují neklamné známky, k dispozici nějaké hltače, kterými se voda dostává do hlubiny. Podzemní řečiště Hostěnického potoka nemůže ležet příliš hluboko, neboť zběžný výpočet nás poučí, že rozdíl obnáší jenom asi 7 m. Budou-li tedy podzemní vodní nádrže Hádeckého potoka, který se od výtoku (Ausfluss) nazývá „Říčka“ (německy kleiner Bach) zcela naplněny, zůstane voda Hostěnického potoka buď stát v ponorech, nebo vytéká při větším přívalu vod z jeskyně ven. Hostěnický potok je podle toho za všech okolností velice důležitým pramenem pro vodní komory Říčky ; je to on, který ji napájí, a on způsobuje, že dokonce i ve velice suchých létech je Říčka v stavu pohánět několik stovek kroků pod jmenovaným výtokem stojící tři mlýny, Horní, Dolní a Bělský.⁴⁰⁾

Vznik Ochozské jeskyně se dá snadno vysvětlit, daleko snadněji než vznik jiných jeskyní, neboť proces vývoje, i když menší měrou než kdysi, stále ještě pokračuje. Jak již vyplynulo z popisu jeskyně, představuje tato v daleko největší části své rozsáhlosti chodeb hlavní puklinu v devonském vápenci, která se táhne jako tento v hlavním směru od severu k jihu. Nejenom u Ochozské jeskyně, nýbrž také u ostatních větších jeskyní brněnského devonského vápence lze konstatovat tento nápadný paralelismus. Štěpnosti tohoto druhu vděčí daleko největší počet moravských jeskyní u Brna za svůj vznik. Puklina je současně embryo [zárodek] jeskyně a nabízí atmosférickým srážkám, zejména meteorickým vodám velice důležitý objekt k napadení. Nejdříve se vytvořily, sledující průběh puklin, shora dolů rourovité otvory, tak zvané „komíny“, a těmto vděčí síňovitě rozšířené prostory jeskyně většinou za svůj vývoj, nejenom za své rozšíření, nýbrž také za své zvýšení.

Významu komínů pro tvorbu jeskyní se doposud věnovala malá nebo vůbec žádná pozornost ; kdo ale jako autor sedm let zkoumal jeskynní prostory nejrůznějšího druhu, obrátí jakmile vstoupí do nějaké síně, své oči především ke stropu jeskyně a přitom postřehne, že se v něm nachází nějaký otvor zanesený vápencovými balvany a jílem nebo zasintrovaný. Často dospěl proces zasintrování již tak daleko, že otvor se zdá úplně uzavřený. Tu a tam naznačuje vlhkost nacházející se podél

sintrového příkrovu, že průsaková voda si ještě najde přes zasintrování cestu komínem. Koroze [nahlodávání] nebo chemické působení vody je proto druhým faktorem při tvorbě jeskyní.

Síňovité prostory Ochozské jeskyně již existovaly dříve, než měly vchod nebo východ. V oné době tekla voda Hostěnického potoka do Hádeckého údolí Kamenným žlíbkem, avšak tento rozvíjel svou rozrušující, vyluhovací činnost na skalní partii, na jejímž úpatí se dnes nachází propadání s aktivním ponorem, než se mu následně podařilo nalézt si puklinu, která nekladla houževnatý odpor jeho opakovaným energickým náporům. Velice úzká puklina se pozvolna rozšiřovala, neboť koroze a eroze (mechanické působení vody) se vzájemně podporovaly a pracovaly ruku v ruce. Jakmile však jedenkrát našla tekoucí voda svou cestu do jeskyně, přidružila se k oběma rozrušujícím silám ještě jedna třetí, dynamické působení, které způsobuje zejména valící se voda. Tomuto faktoru se při tvorbě jeskyní nemusí přičítat malá důležitost. Které z těchto tří sil připadá lví podíl na práci, nelze samozřejmě snadno zjistit.

Jeskyně měla nyní přítok, ale žádný odtok. Hlavní puklina však sahala v každém případě jenom na začátek předsíně ; zřetelným důkazem pro to je klikatě probíhající, úzká a nízká chodba jeskyně od vchodu až k předsíni. Bylo zapotřebí právě tak dlouho trvající jako nepřetržité práce vody, než se vytvořila 164 m dlouhá chodba, přičemž všechny jevy hydrodynamiky a hydrostatiky, vzájemně si pomáhající a přispívající, vstoupily do společné činnosti a podkopná práce pomalu, velice pomalu pokračovala, dokud nebyla tato část Ochozské jeskyně tak dalece přístupná, že Vašiček, její objevitel, ji mohl projít plazíc se po všech čtyřech. Co nemohly ještě dohotovit síly přírody, dokončily síly lidské : chodby byly prostřelením části rozšířeny, zčásti zvýšeny, takže návštěvníci jeskyně mohou do mistrovského kusu tvořící přírody vstoupit bez zvláštních překážek a svízeli a obdivovat tajuplný chrám v tmavém klíně země.

Že příroda sama své umělecké dílo nedokončila, nýbrž jaksí zanechala jako torso, lze dost dobře vysvětlit tím, že voda rozvíjela svou všestrannou činnost nejenom směrem dopředu a vzhůru, nýbrž také směrem dolů, a vymyla si puklinami koryto asi o 5 až 7 m hlubší, které bylo velice malými komíny ve spojení s tím výše ležícím. Vznikly ony malé hлтаče, jimiž voda Hostěnického potoka za normálního stavu odtéká, takže jenom za vysokého vodního stavu, zejména však při vodních katastrofách se zdá, že jsou ty úzké a nízké chodby zcela vyplněny vodou. Na rozšíření a zvýšení těchto chodeb pracují síly přírody tudíž jenom občas a ne s plnou energií jako tenkrát, když ještě hлтаče neexistovaly, a této okolnosti je nutno ovšem připsat to, že příchod k síním zůstal ve svých rozměrech tak omezený.

Po tom, co bylo řečeno, nabízí jeskyně každému, kdo ji navštíví, nějaký půvab. Laik obdivuje vzácnou nádheru a rozmanitost krápníků, ale speleolog zajímavý vznik jeskynních prostor ; všichni opouštějí pohádkový podzemní palác s pocitem plného požitku a připomínají si latinské přísloví :

„Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo.“

[„Kapka hloubí kámen nikoliv silou, ale častým padáním.“

Citát z : Ovidius, Listy z Pontu, IV, list 10 Albinovanovi, verš 5]

Autorovy poznámky :

- ¹⁾ Vlastně „Na hádech“, tudíž „Hadí kopec“.
- ²⁾ Dr. Ferdinand R o e m e r , Geologie von Oberschlesien (Vratislav 1870)
str. 32 a následující a str. 51 a následující.
[citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně :
signatura : 3 – 61.889 dílo má 3 svazky]
- ³⁾ Dr. E. T i e t z e , Die geognostischen Verhältnisse der Gegend von Olmütz.
Jahrbuch der k.k. geologischen Reichsanstalt, svazek 43 (Viedeň 1893)
Strana 101 a následující a str. 121 a následující.
[citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně :
signatura : 3 - 13.227]
- ⁴⁾ Dr. Jovan C v i j i ć , Das Karstphänomen. (Geographische Abhandlungen von
dr.A.Penck , svazek 5, sešit 3, Viedeň 1893), strana 230.
- ⁵⁾ Poněvadž bylo vyučovací správou šlechtěným způsobem od roku 1896 odborným
učitelům přírodopisu a zeměpisu na středních školách propůjčeno 20 stipendií v částce
300 zlatých každé, tak lze očekávat, že tato oblast zajímavá v mineralogickém i v
geologickém ohledu bude od nynějška častěji než dosud navštěvována také zástupci
středních škol.
- ⁶⁾ Dr. Adolf S c h m i d l , Aus den mährischen Höhlen. [Z moravských jeskyní]
(Abendblatt der „Wiener Zeitung“, 1857), str. 901 a následující.
[citované noviny jsou dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ;
signatura : DEP Nov. – 9.056]
- ⁷⁾ Dr. Heinrich W a n k e l , Bilder aus der Mährischen Schweiz und ihrer Vergangenheit.

(Viedeň 1882, str. 216)

[Viz též český překlad : Jindřich Wankel : Obrazy z Moravského Švýcarska a jeho minulosti ; Brno-Blansko 1984 a 1988 ; str. 143]

- ⁸⁾ Richard T r a m p l e r , Die Tropfsteingrotte von Schoschuwka (Brno 1890), strana 6
[citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura : 1 – 13.600]
- ⁹⁾ Na nové speciální mapě c.k. vojenského zeměpisného ústavu je ten potok mylně nazýván „potok Říčka“ ; „Říčka“ (německy kleiner Fluss nebo Bach) se ten potok nazývá teprve od svého opětovného výtoku ze země. Srovnej pozdější.
- ¹⁰⁾ Od roku 1895 je ten mlýn zrušen a je používán jako myslivna.
- ¹¹⁾ Od slovesa „propadati“ nebo „propadnouti“ = německy versinken, verloren gehen.
- ¹²⁾ Zevrubný popis Hádeckého údolí a cest, které do něj a k Ochozské jeskyni vedou přinesl autor ve svém článku „Hádecké údolí v Moravském Švýcarsku“ [„Das Hadeker Thal in der Mährischen Schweiz“] v novinách „Oesterreichische Touristen-Zeitung, 1894, čísla 10-14.
[citované noviny jsou dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura : DEP Nov. - 226.502]
- ¹³⁾ Tak jej nazývá dr. Martin K ř í ž ve své knížce „Der verlässliche Führer in die romantischen Gegenden der devonischen Kalkformation“ [„Spolehlivý průvodce do romantických oblastí devonského vápencového útvaru“] (Brno, 1867), str. 68
[citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura : 1 – 21.584 nebo DEP 2 – 14.868]
- ¹⁴⁾ Srovnej Florián K o u d e l k a , Ze zapomenutého kraje Moravy (Brno 1889) strana 18.
[citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura : 1 – 25.520]
- ¹⁵⁾ „Moravia“ (Brno 1838), 1.svazek, strana 348
[citovaný časopis je dostupný ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura : 3 – 35.146]
- ¹⁶⁾ Když tedy udává F.C. W e i d m a n n jako rok objevu rok 1838, tak je to mylné.

Srovnej jeho článek „Die neuentdeckte Ochoz-Höhle in Mähren“ [„Nově objevená Ochozská jeskyně na Moravě“] v novinách „Wiener allgemeine Theaterzeitung“ (Vídeň 1843), 26. ročník, strana 551.

- ¹⁷⁾ „Moravia“ (Brno 1840), strana 276.
- ¹⁸⁾ Údajně se vyčísily veškeré náklady, které hrabě *D i t r i c h š t e j n* vynaložil na to, aby Ochozskou jeskyni zpřístupnil, na 5.000 zlatých.
- ¹⁹⁾ Srovnej *C h r i s t i a n d ' E l v e r t*, *Geschichte der Verkehrsanstalten in Mähren und österreichisch-Schlesien* [Dějiny dopravních příprav na Moravě a v rakouském Slezsku] (Brno 1855), strana 145.
[citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ;
signatura : DEP 2 – 35-147]
- ²⁰⁾ Srovnej poznámku čís. 16).
- ²¹⁾ *Dr. Adolf S c h m i d l*, *Aus den mährischen Höhlen. Abendblatt der „Wiener Zeitung“* 1857, (3. října), str. 901 a následující
[citované noviny jsou dostupné ve fondu Moravské zemské knihovny v Brně ;
signatura : DEP Nov. – 9.056]
Viz též poznámku 6.
- ²²⁾ Jestli tato padla za oběť rabovací zběsilosti a dychtivosti po zisku tamních obyvatel nebo síle živlů, asi pustošící moci vody, která – jak o tom bude později zmínka - zkázu tohoto druhu může lehce přivodit, nelze rozhodnout proto, poněvadž není známo, jestli byla brána uspořádána z prken, nebo, jak je tomu dnes, to byla železná mřížová vrata.
V prvním případě by bylo její zničení přívalem vody jistě předvídatelné.
- ²³⁾ Srovnej „Moravia“ , na uvedeném místě, str. 276
- ²⁴⁾ Srovnej „Moravia“ , na uvedeném místě, str. 551
- ²⁵⁾ Srovnej „Moravia“ , na uvedeném místě, str. 905
- ²⁶⁾ Srovnej „Moravia“ , na uvedeném místě, str. 68
- ²⁷⁾ *Dr. Heinrich W a n k e l*, *Die Höhle von Ochoz* (Lipsko 1858), svazek 33, str. 162

[Viz též český překlad : Dr. Jindřich Wankel : Ochozská jeskyně, Sborník Okresního muzea v Blansku, XIII-XIV/1981-1982, str. 123-127]

- ²⁸⁾ Na uvedeném místě ; viz poznámku čís. 15).
- ²⁹⁾ Srovnej W e i d m a n n na uvedeném místě ; tzn. viz poznámku 16)
- ³⁰⁾ Na uvedeném místě ; tzn. viz poznámku 27).
- ³¹⁾ Dr. Martin K ř í ž , O některých jeskyních na Moravě (Brno 1878), str. 101 a následující [citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura 1 – 14.869 nebo 1 – 11.215 nebo 1 – 17.474]
- ³²⁾ V témže údolním svahu, v němž leží Ochozská jeskyně, objevil autor tři nové menší jeskyně, z nichž tu největší pojmenoval k počtě svého přítele zde mnohonásobně jmenovaného speleologa dr. Martina K ř í ž e „Křížova jeskyně“.
- ³³⁾ Slovan Moravského krasu nazývá trať nebo chodbu v nějaké jeskyni „ulice“ (německy „Gasse“).
- ³⁴⁾ Dr. Martin K ř í ž , Die Höhlen in den mährischen Devonkalken und ihre Vorzeit. [Jeskyně v moravském devonském vápenci a jejich doba pravěká] , Jahrbuch der k.k. geologischen Reichsanstalt, 41.svazek (1891), strana 512 [citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura : 3 – 13.227]
- ³⁵⁾ F. B a u e r , Die Tropfsteinhöhle bei Ochos in Mähren. [Krápníková jeskyně u Ochoze
- 13 -
na Moravě] Brněnská „Morgenpost“, 1881, čís. 162 a následující [citované noviny jsou dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ; signatura : DEP Nov. – 9.058]
- ³⁶⁾ Srovnej autorův článek „Das Hadeker Thal in der Mährischen Schweiz“ [„Hádecké údolí v Moravském Švýcarsku“] na uvedeném místě, kde je tato partie zevrubně vylíčena. Viz též poznámku 12).

- ³⁷⁾ Z tohoto důvodu se snaží obecní hostinský z Ochoze, J o s e f V o t r u b a ,

zveřejňovat v brněnských novinách, kdy je jeskyně přístupná, aby případným návštěvníkům ušetřil 2 ½ hodinovou – zcela zbytečnou – cestu. Vůbec se doporučuje, dříve než podnikneme výlet k návštěvě jeskyně, se zeptat u jmenovaného hostinského, je-li možno do jeskyně vstoupit.

- ³⁸⁾ Dr. Martin Kříž, Der Lauf der unterirdischen Gewässer in den devonischen Kalken Mährens. [Tok podzemních vod v devonských vápencích Moravy] Jahrbuch der k.k. Geologischen Reichsanstalt, 33.svazek (1883), str. 700 a následující
[citované dílo je dostupné ve fondech Moravské zemské knihovny v Brně ;
signatura separátku : DEP 2 – 34.628]
- ³⁹⁾ Na uvedeném místě
- ⁴⁰⁾ Srovnej autorův článek “Das Hadeker Thal in der Mährischen Schweiz“ na uvedeném místě ; viz poznámku 12) a 36).

Životopisné údaje o autorovi :

Richard TRAMPLER

Narozen 13.11.1845 v Bílovci, okr. Nový Jičín ; kraj Moravskoslezský

Zemřel 16.8. 1907 v Esternbergu (Horní Rakousy)

Poznámka o autorovi textu :

Podobizna Richarda Tramplerera byla uveřejněna v :

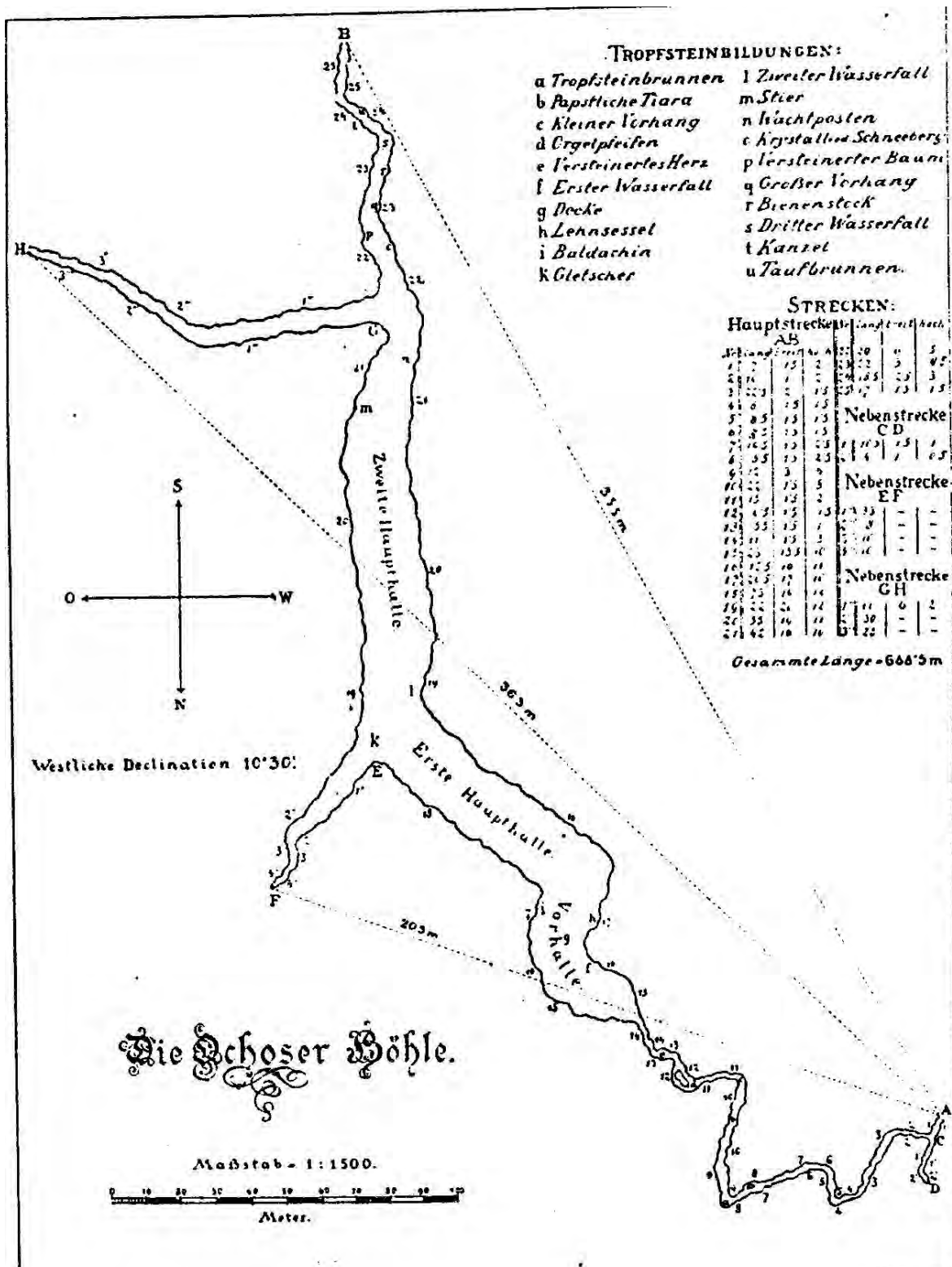
Karel Absolon : Moravský kras, 1.díl

Praha, Academia 1970

Strana 335.

- 14 -

Plán Ochozské jeskyně (publikovaný na str. 192 originálu).

Pozn.. redakce Edice SE – 3 – Tento plán zobrazuje jeskyni tak, jak byla známa v r. 1895, kdy Tramplerův článek vyšel. Nová Ochozská chodba, Labyrint a další prostory teprve čekají na své objevení. Mezi bodem 6 a 10 není zakreslena „Povodňová chodba“ která byla v té době ucpaná, což znemožňovalo za vyšších vodních stavů vstup „Okružní chodbou“ Tu chodbu objevili a následně vyčistili teprve němečtí jeskynníci někdy v r. 1911.

Životopisné údaje o autorovi :

Richard TRAMPLER

Narozen 13.11.1845 v Bílovci, okr. Nový Jičín ; kraj Moravskoslezský

Zemřel 16.8. 1907 v Esternbergu (Horní Rakousy)

Poznámka o autorovi textu :

Podobizna Richarda Tramplerera byla uveřejněna v :

Karel Absolon : Moravský kras, 1.díl

Praha, Academia 1970

Strana 335.

Nejnovější poznatky z jižní části Moravského krasu

Vyrobila Pracovní skupina

SE – 3

při Základní organizaci č. 6 – 12 České speleologické společnosti
„Speleologický klub Brno“.

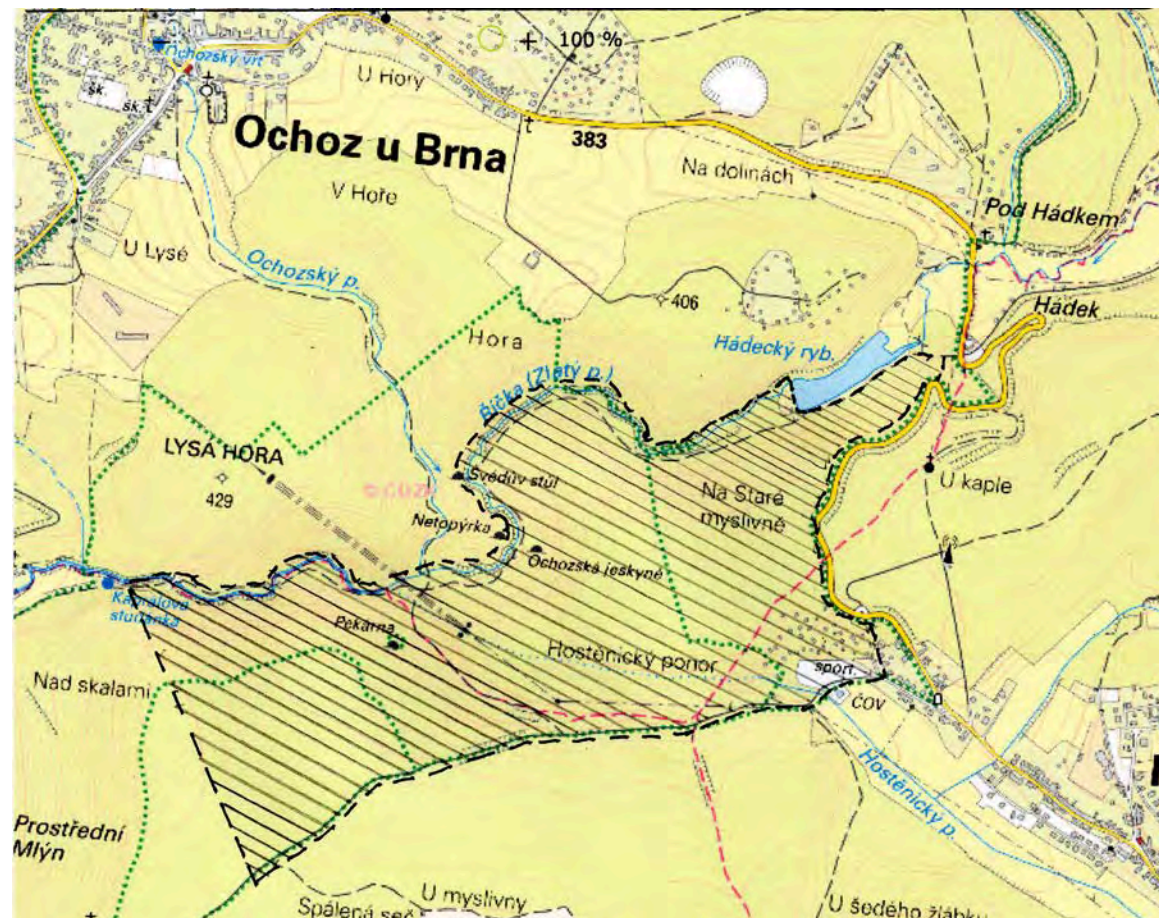
Již jedenáctý rok zkoumá Pracovní skupina SE – 3 nevelký prostor v centrální oblasti jižní části Moravského krasu.

Vyznačený prostor zabírá přibližně plochu jednoho čtverečního kilometru. Je to v podstatě levobřežní náhorní plošina Hádeckého žlebu (údolí Říčky mezi Hádkem a Vývěrem Říčky I.) kolem kóty 314,4 m n.m. výšky, která je přetata kaňonem Kamenného žlíbku.

Naše speleologické zkušenosti nám napověděly, že je to pro objevy velmi nadějně místo, které již po léta ukrývá řadu svých tajemství.

Již jedenáctý rok publikujeme svoje poznatky nejen v dostupných odborných časopisech a ročenkách, ale také na vlastních elektronických nosičích.

Předsednictvo České speleologické společnosti ocenilo naši práci tak, že naše ročenky zařadili do Knihovny ČSS, přístupné na Internetu, kde se s nimi můžete seznámit.

Jeskyně Pekárna, jak ji viděl Jaroslav Havelka, zeť MUDr J. Wankela v r. 1864.

Rok 2016 – v tomto roce jsme se dopracovali ve svých výzkumech k jeskyni Pekárně, a realizujeme první měření.

Seznamujeme se a získáváme první poznatky

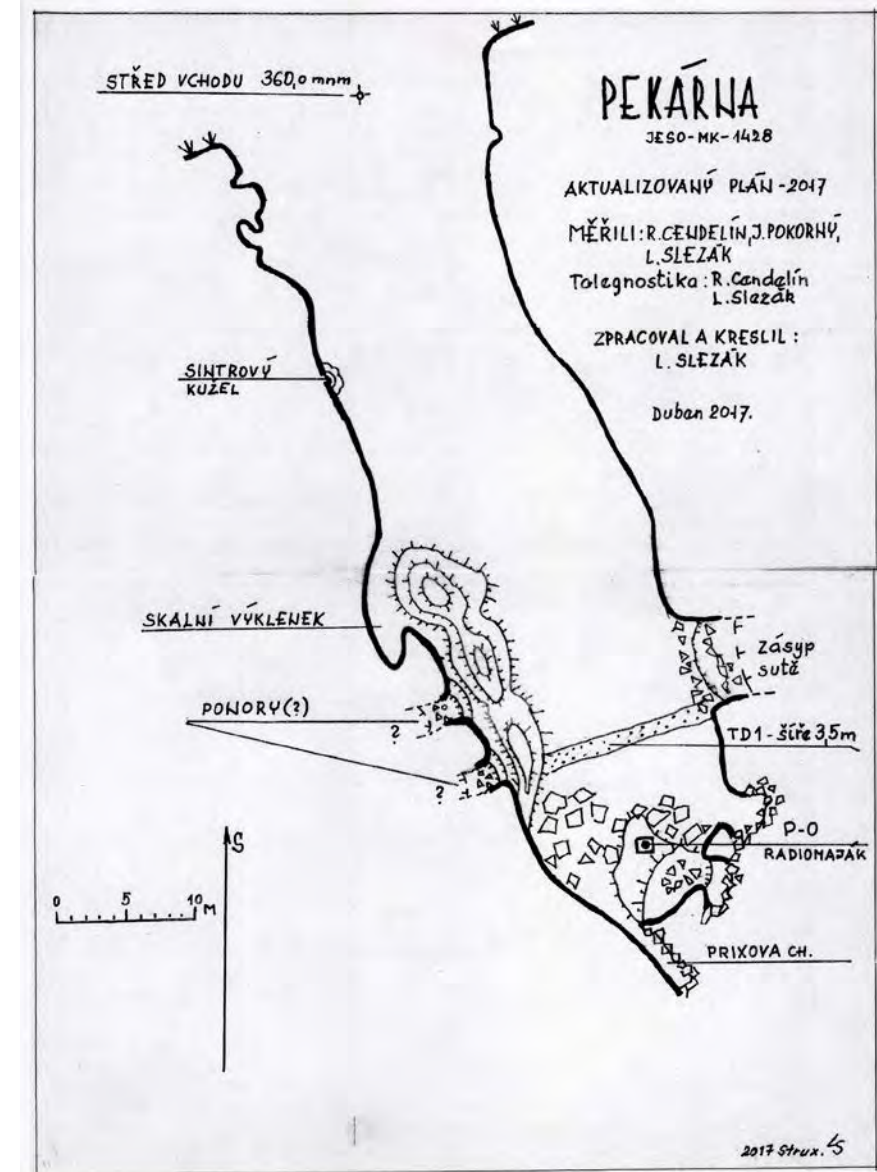
Docházíme k poznatku, že v západní stěně Pekárny jsou dávné ponory.

Vynášíme zaměřený koncový bod jeskyně pomocí radio-majáku na povrch terénu pro snadnější orientaci.

Od vynesenoého Pevného bodu zaměřujeme a mapujeme další pevné body pro přesnější zmapování.

Budujeme v terénu síť pevných bodů.

Pomocí telegnostické detekce hledáme další pokračování Pekárny.

Při použití telegnostické detekce nám v terénu začínají vystupovat neznámé podzemní chodby.

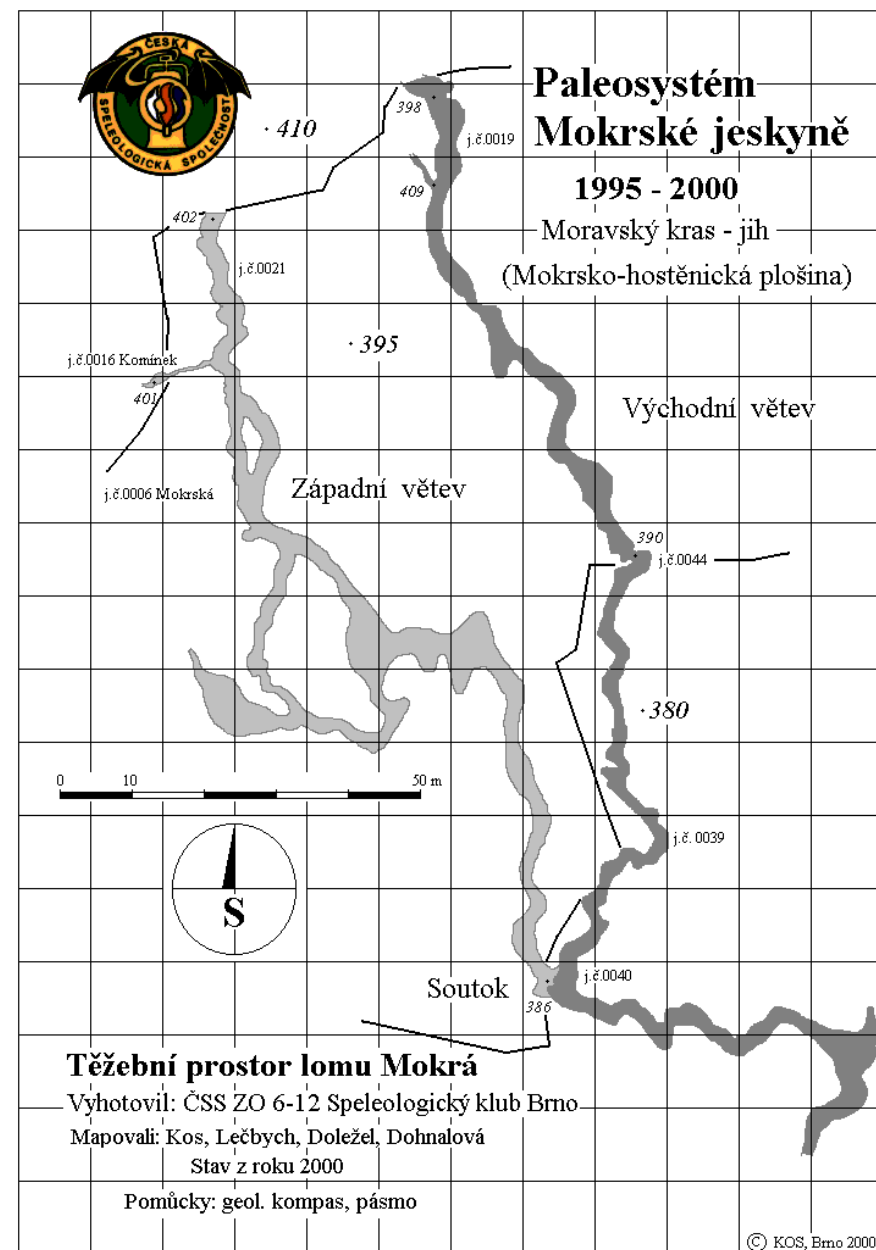
Tyto chodby náhle končí na terénním zlomu.

- Na pomoc nám přijíždějí další odborníci :
- Zleva doprava : Ing Jiří Hruška, geofyzik, Mgr L. Slezák a R. Cendelín, příslušníci SE – 3, Ing Rudolf Tengler, konstruktér georadaru a RNDr Pavel Kalenda CSc, geofyzik.

Už na sklonku minulého století nafárali v Západním Velkolomu Mokrá jeskynní systém, který byl nazván „MOKRSKÁ JESKYNĚ“.

- V devadesátých letech minulého století zde provádí záchranný archeologický výzkum mladý archeolog Petr Kos. Petr Kos je současně speleolog, člen České speleologické společnosti, její Základní organizace č. 6 – 12, „Speleologický klub Brno“.
- Někdy na přelomu let 1995 – 1996 nafárali lomaři jeskynní systém, který byl nazván „Mokrská jeskyně“. Zdokumentování tohoto jeskynního systému se iniciativně ujal Petr Kos.
- Na základě smlouvy s Velkolomem provádí člen ČSS ZO 6 -12, profesně archeolog Petr Kos trvale dokumentování všech nafáraných jeskyní. Jejich zaměření, zkreslení půdorysných plánů a profilů, fotodokumentace a vše potřebné k zachování poznatků.
- Toto jeho rozsáhlé dílo zpracovaných dokumentů z lomu dnes najdete na internetu, na serveru České speleologické společnosti. V záhlaví prezentace ČSS musíte najít „Publikační a osvětová činnost“. Když na to kliknete, nabídne Vám server Menu. Z toho si vyberete „Knihovna ČSS“ a tam pak, docela dole najdete „Ročenky skupiny SE – 3“. První seshora je 10. ročenka 2018, nazvaná „Komplexní zpráva“ V jejím třetím dílu, nazvaném „Přílohy“ najdete dva svazky prací Petra Kosa popisující v průběhu času nafárané jeskynní prostory.

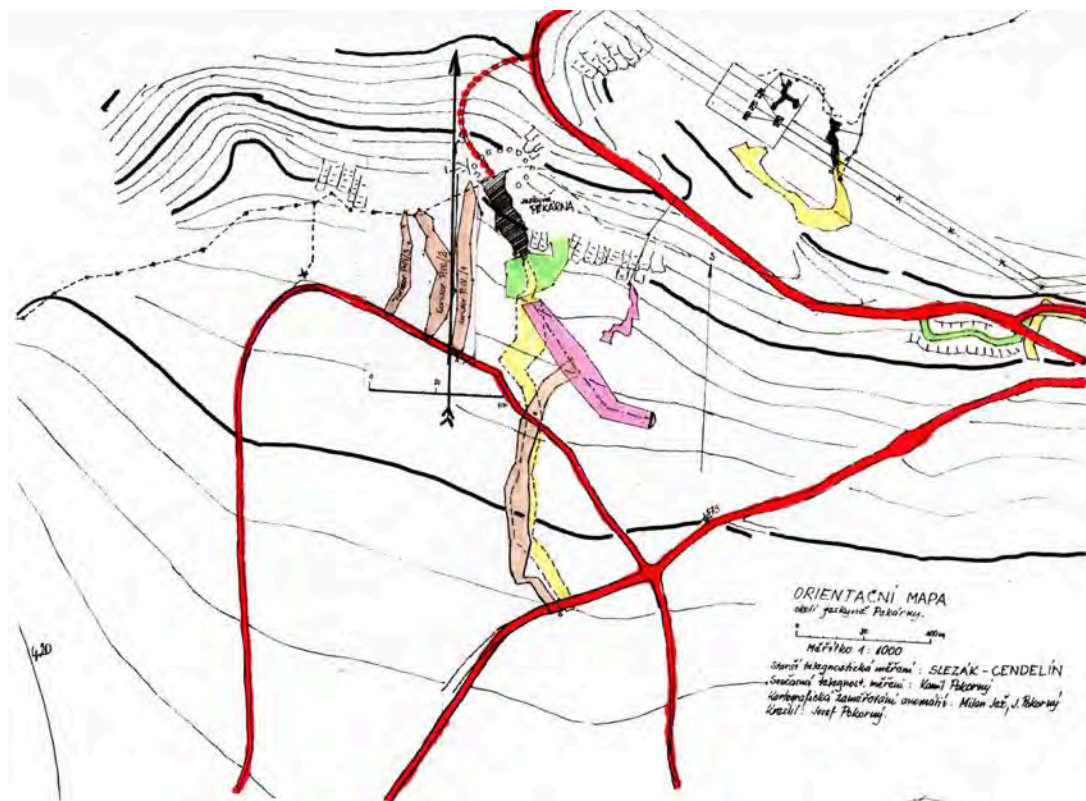
Petr Kos při práci

- Ten lom v Mokré je nejenom geologická kronika vývoje zdejší krajiny, ale je to i učebnice geologické minulosti našeho kraje.
- Dá se říct, že existují významné aktivity se strany geologů a paleontologů jednak **Moravského zemského muzea v Brně**, jednak **Přírodovědecké fakulty Masarykovy university v Brně**, ale jejich vědecké výsledky a poznatky speleologické veřejnosti nejsou příliš známy.

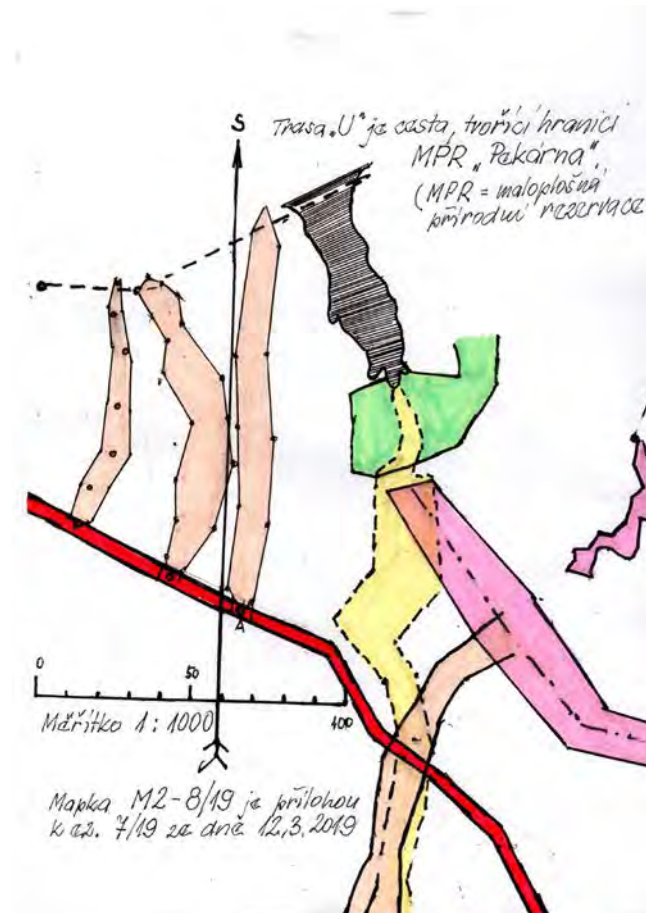
Takhle vypadá situace jeskynních chodeb v okolí jeskyně Pekárny.

- Na předložené mapce vidíte, že jednak jeskyně Pekárna má pokračování, jednak souběžně s ní probíhají další jeskynní chodby.
- Vzhledem k názoru p. prof. R. Musila, že v dávných dobách tekla dnešním údolím mezi Mokrou a Blučinou velká řeka (s největší pravděpodobností paleořeka Morava, neboť v tom údolí jsou dle p. prof. Musila splaveny geologické materiály až z Jeseníků), nabízí se možnost, že v oněch dávných dobách byl celý tehdejší Moravský kras odvodňován do toho údolí oné paleořeky.
- Tuto hypotézu je zapotřebí buď potvrdit, nebo vyvrátit. Ale to už je úkol vědců, nikoliv amatérů, i když jejich úsilí přináší zajímavé výsledky.

Pro přehlednost Vám nabízíme náčrt hypotetických chodů okolo Pekárny ve zvětšeném výřezu.

- Žlutě vybarvené plochy jsou telegnosticky zaměřeny tandemem Slezák-Cendelín. Nejsou zde všechny jimi zaměřené anomálie, protože celá oblast se znovu přemapovává a naše poznatky se upřesňují.
- Zelená plocha dokumentuje rozsah závalu nad Pekárnou.
- Fialová plocha jsou dutiny, zaměřené georadarem. (Ing R. Tengler – RNDr P. Kalenda, CSc. Torzo jeskynní chodby na pravém okraji mapky jsme nazvali „Feitlova jeskyně“.
- Původně oranžové plochy, počítačem barevně zkraslené do okrova telegnosticky zaměřil náš nový spolupracovník, Kamil Pokorný.
- A je na čase, aby náš pracovní kolektiv vystoupil z anonymity a představil se Vám.

Kompaktní a původní základ pracovního kolektivu SE – 3 tvoří tři senioři, vysloužilí speleologové. K nim se v průběhu času připojují dle potřeby další externí spolupracovníci.

Tři senioři, tvořící jádro pracovní skupiny :
Ladislav Slezák, věk 85 let, profesně geolog, celoživotní speleolog, emeritní ředitel Správy jeskyní, vedoucí pracovní skupiny a koordinátor odborných prací. Telegnostická detekce tektoniky.

Richard Cendelín, věk 74 let, profesně stavební technik, celoživotní speleolog, spel. praxe v severní části Mor. Krasu. Telegnostická detekce – reaguje na vodu.

Josef Pokorný, věk 86 let, profesně logistik, 37 let spel. praxe. Vytváří spolupracovníkům podmínky k práci, zpracovává dokumentaci a vede administrativu.

Tři naši externí spolupracovníci již odešli do věčného podzemí. Byli to :
Ing Jiří Ratiborský

MUDr Jiří Urban

a krasový dělník
Jan Hynšt z Ochoze

V poslední době máme dva nové externí spolupracovníci. Jsou to :

Ing Milan Jež, věk 71 let

a

Kamil Pokorný, věk 44 let.

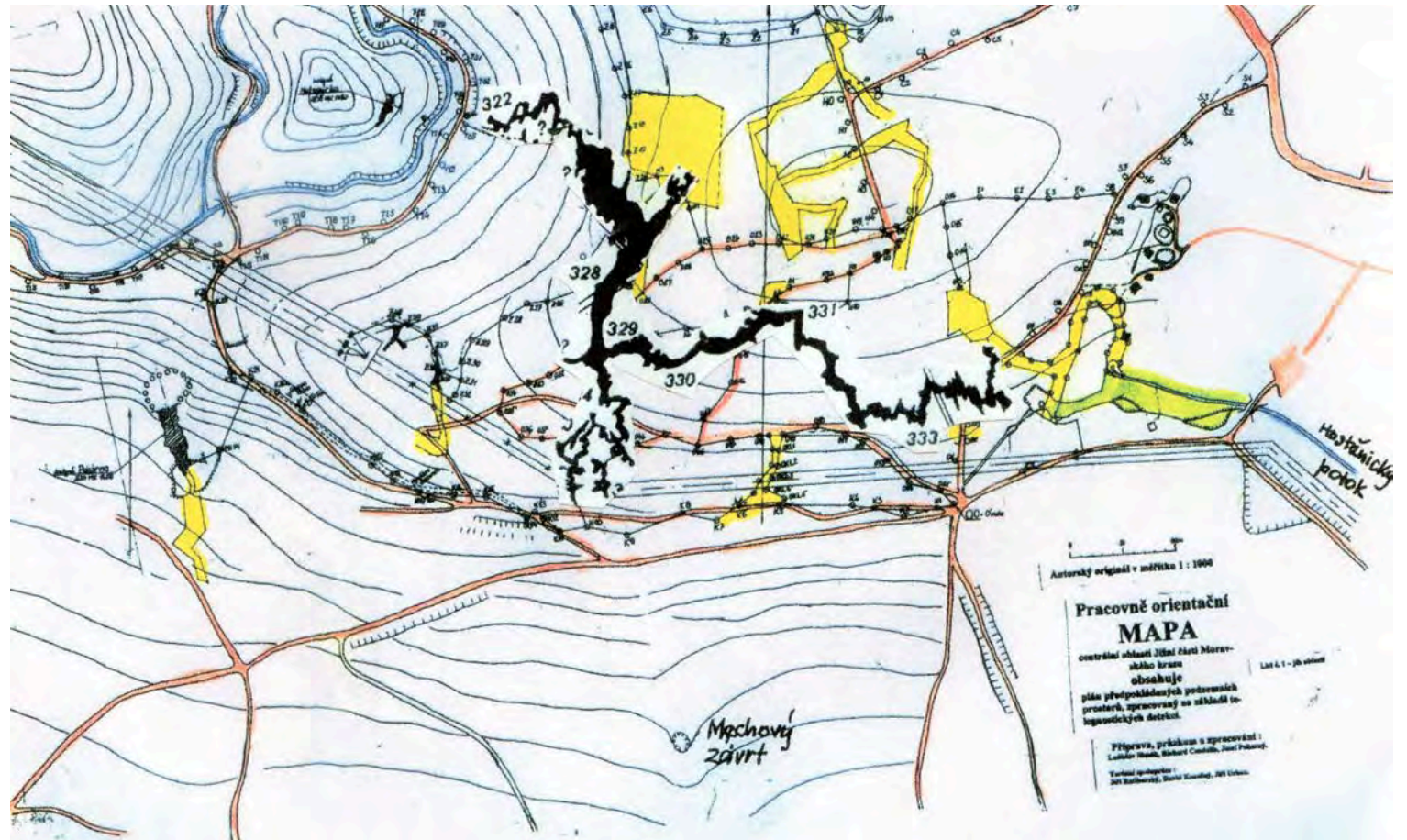
Jeskyňě Pekárna je jen jedna z mnoha jeskyní jižní části Moravského krasu. Takových jako je ona je na námi zkoumaném území nejmíň třicet. A každou z nich příroda vytvořila z nějaké příčiny. Dominantou území je Ochozská jeskyňě, pokud jde o výzdobu, jedna z nejkrásnějších jeskyní Moravského krasu.

Současná Ochozská jeskyňě, tak jak ji známe, jsou jen podstropní prostory velkých dómů dávných vodosvodných cest.

Celé generace jeskyňářů se zde lopotily, aby odkryly jejich tajemství.

Jak se ukazuje, mnohé poznatky, na které přicházíme byly známy už dřív, ale byly zapomenuty.

Jenže jedna jeskyňě, to není Moravský kras. To je jen jeho součást. Příroda má svoji logiku !

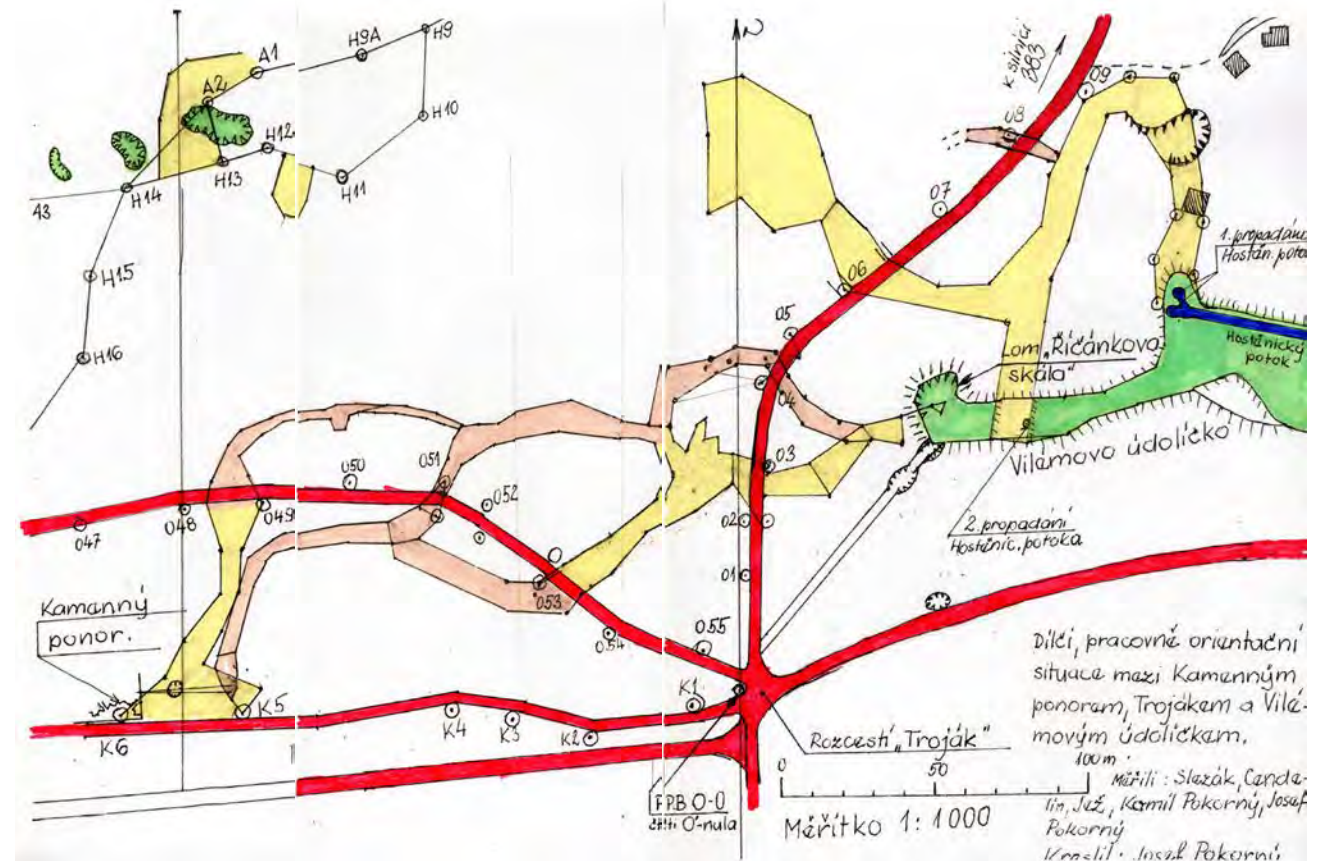
Další záhadou je prostor mezi Kamenným ponorem, rozcestím „Trojákem“ a lomem „Říčánkova skála“.

Jak můžete vidět na přiloženém plánu, zcela vlevo se nachází paleopropadání, které jsme pracovníě nazvali „Kamenný ponor“. Od něj se rozbíhá síť chodbiček (patrně) dávného vodosvodného systému.

Lze předpokládat, že jde o vodosvodný systém, který v dávných dobách odváděl vody z Kamenného ponoru do prostorů zadních partií dnešní Nové Ochozské chodby. V těch zadních partiích N.O.ch je celá řada komínů, které nebyly nikdy zlezeny a prozkoumány.

Lze tedy předpokládat, že N.O.ch. má dosud neobjevené horní patro, potažmo „Druhý Labyrint“.

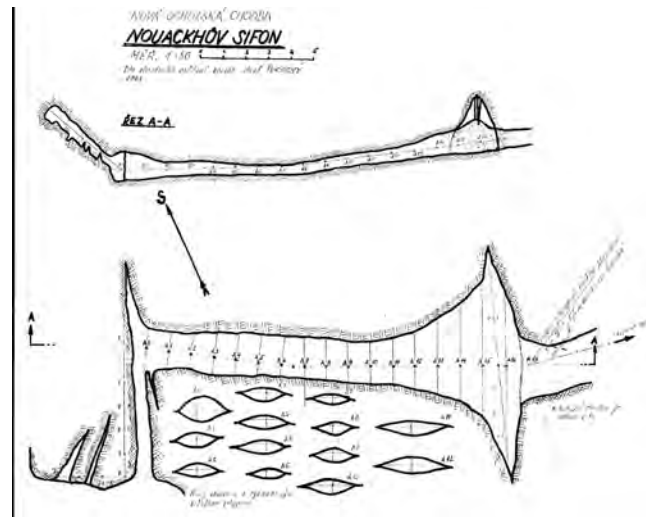
A někde tam, pod tou sítí chodeb se nachází málo přístupná Sifonová chodba, končící třemi sifony, z nichž poslední, v místě „Kapsa ztracené naděje“ končí úzkou, neprůleznou puklinou, ze které při čerpacích pokusech stále přitékala voda.

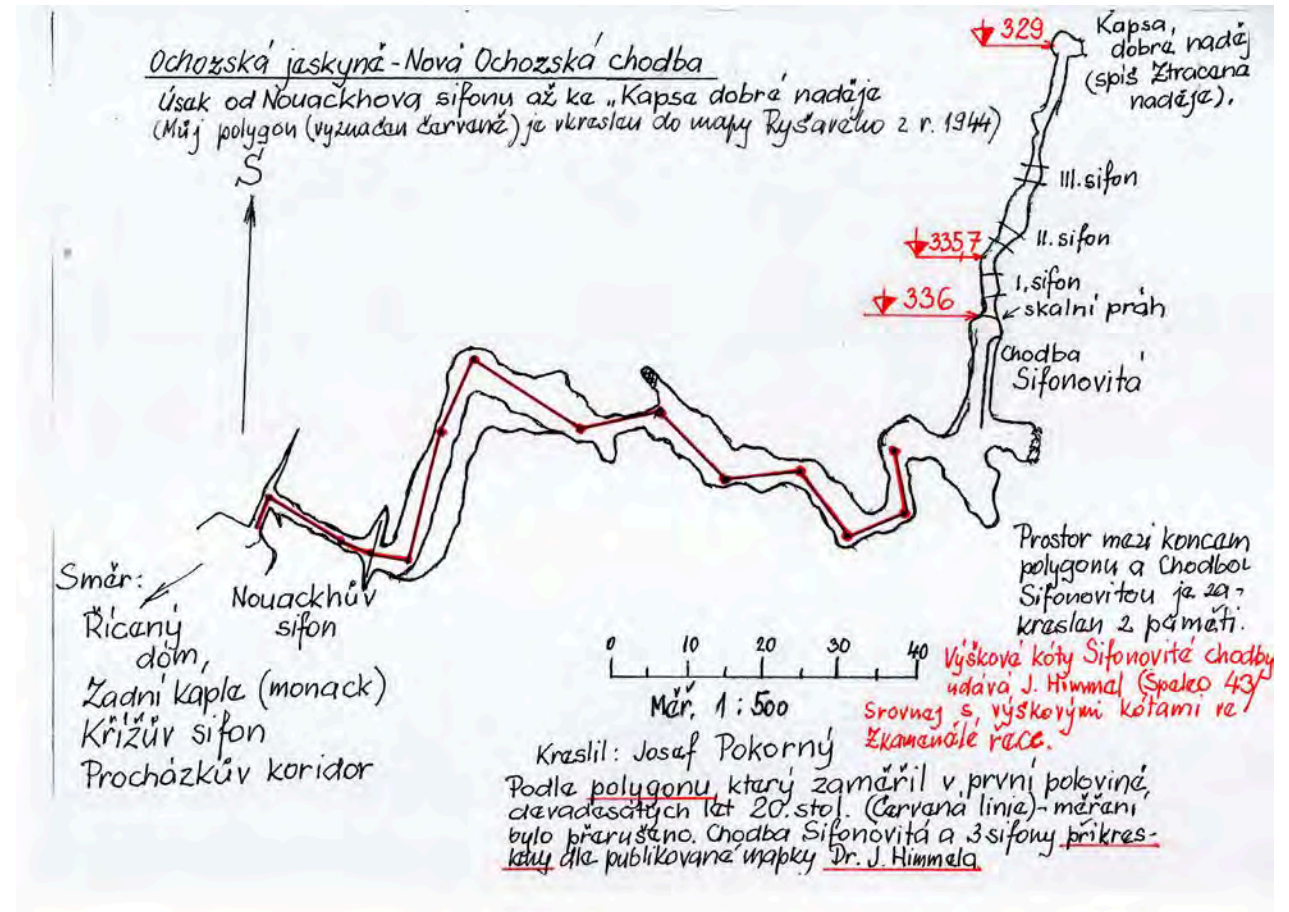
Jak asi vypadají koncové partie Nové Ochozské chodby za Nouackhovým sifonem ?

Jsme oprávněni se domnívat, že tato partie Ochozské jeskyně nebyla nikdy dokonale zmapována.

To co vám zde předkládáme jsou naše některé poznatky, vkreslené do map dvou různých autorů. (Dr. Ryšavý – 1944 a Dr. Himmel – 2006)

A pro úplnost ještě mapka Nouackhova sifonu.

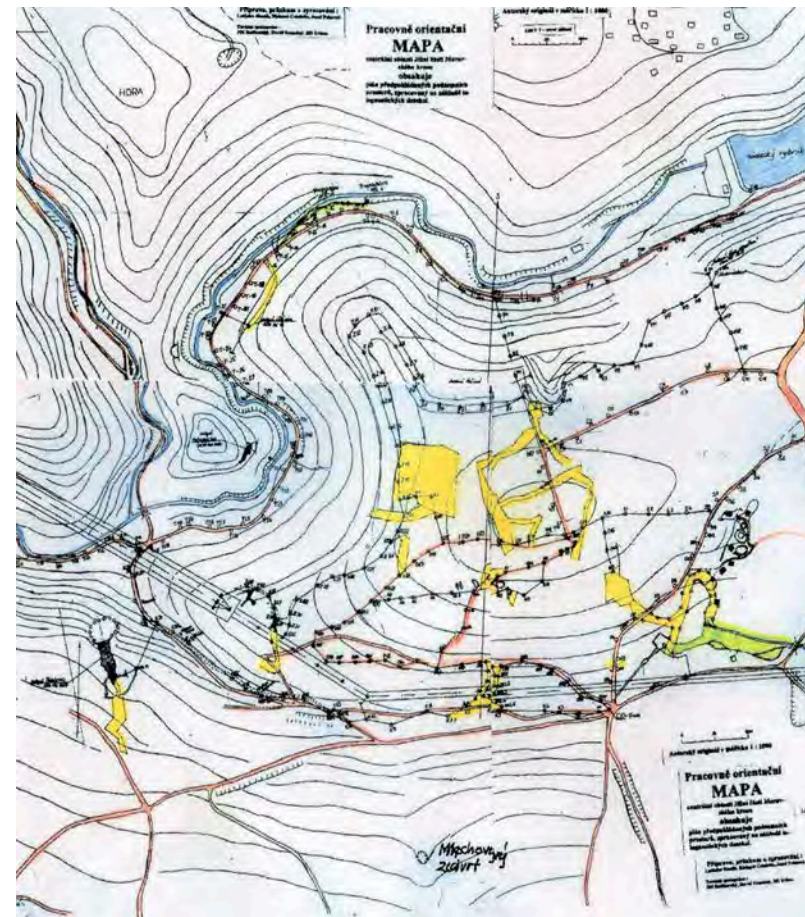
Území, které zkoumáme je plné záhad a tajemství. Nevěříte ? Tak se podívejte na levobřežní náhorní planinu kolem kóty 414,4 m

Ta velká žlutá plocha je hypotetická jeskyně. Jen nevíme, jestli je to dutina 15 m pod povrchem, nebo jestli je to dóm se zásobárnou vod, která podle principu spojených nádob přetéká za vysokých vodních stavů Sifonovou chodbou a Zkamenělou řekou.

To co je východně od ní, jsou cesty odtoku Hostěnických a jiných vod. Klíčem k tomu by mohla být Májová jeskyně, pokud je to něco takového, jako byla ve své době Barová, potažmo Sobolova jeskyně.

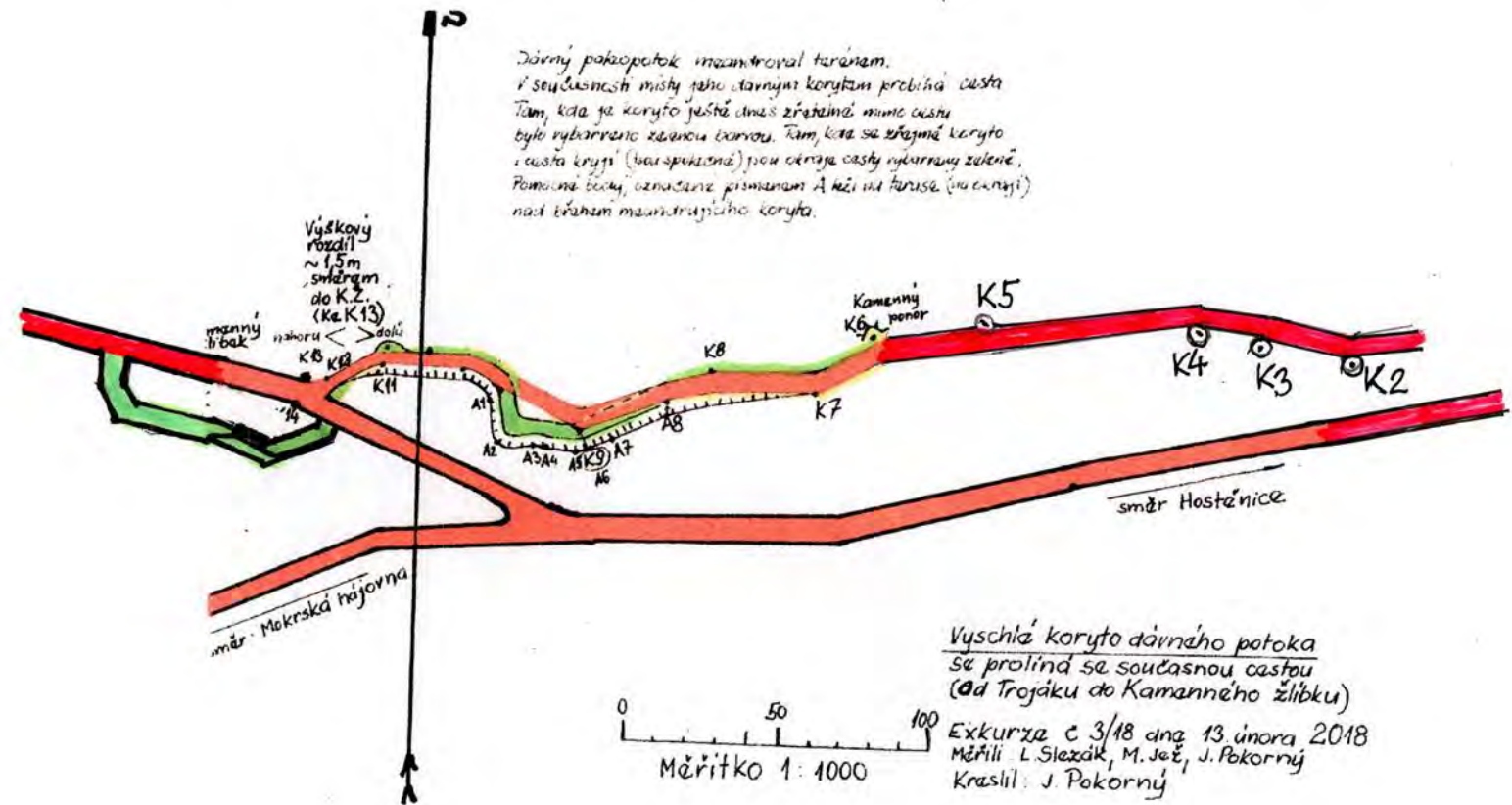
Propad Říčky teče jednak pod Malčinu jeskyni, (ta už je za hranicí námi zkoumaného území), jednak úzkou puklinou někam pod Liščí díru. A kam potom teče dál, to zatím nevíme.

Dost toho víme. Ale toho co nevíme je čím dál tím víc.

V terénu jsme objevili vyschlé koryto dávného paleopotoka.

Po vykácení lesa se v terénu objevilo dávné koryto potoka, který patrně tekł z jezera, které se nacházelo v dnešním Hostěnickém údolí, a kam odtékal, na to se snažíme přijít. Těch možností je celá řada.

Další poznatek na obzoru ! Červená čára je tok podzemních vod v nějakém koridoru.

V podstatě jde více méně o náhodný objev Kamila.

Jenže, my jsme na tom také trochu pracovali, ale protože toho máme rozděláno moc a nestačíme všechny výzkumy realizovat, je to zatím výzkumný úkol do budoucnosti.

Tam totiž od bodu 1 (Hynštovo funidlo) k bodu 2, (Jeskyně „Pod lipou“) tečou patrně v nějaké puklinové chodbě neznámé vody, přitékající z nekra-sové (???) oblasti a mísí se, zatím nevíme kde, s hostěnickými vodami.

Stejně jako zde reaguje Kamil, reaguje zde Richard.
Teče tu voda !

Páni vědátoři, páni speleologové, krasoví nadšenci v mladém důchodcovském věku ! Obracíme se na Vás se zdvořilým požadavkem !

- Sami jste viděli, co všechno na tom námi zkoumaném kousíčku krasu všechno je. A to si všichni mysleli a pořád myslí, že na jižní části Moravského krasu není nic zajímavého.
- Můžete se nám a naší snaze poznat záhady a tajemství krasu, ukrytá v podzemí smát. Ale my bychom byli raději, kdyby někdo prokázal nebo vyvrátil, že to, co tam nacházíme my, to že tam skutečně je !
- Jsme už starci a i přes sílu vůle, která nás do toho žene nám zvolna docházejí síly ! Nechcete se k nám přidat a postupně převzít štafetu našich prací na výzkumu a pokračovat v tom, co my už jedenáctý rok děláme ? Pokračovat v tom a posouvat pomyslnou laťku lidského poznávání přírodních pochodů ke zdárným výsledkům ?
- Zamyslete se nad tím.